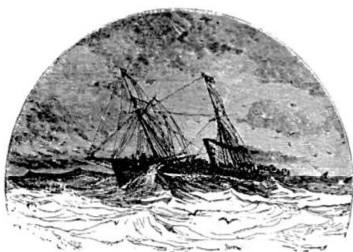
זו'ל ורן

ילדי רב-החובל גראנט

ילדי רב־החובל גראנט

עורך: אריה ניר

הספרה
הקלאסית

ז'ול ורן
ילדי רב-החובל גראנט

איורים מן המהדורה המקורית: ריו; חרט: פנמייקר

מצרפתית: מיכה פרנקל

ספרית מעריב

LES ENFANTS
DU
CAPITAINE GRANT
VOYAGE AUTOUR DU MONDE
PAR
JULES VERNE
VOYAGES EXTRAORDINAIRES

חלק ראשון

"מהו!" קרא לורד גלנרבאן, "יש בקבוק בקיבת הכריש?"

1
פְּטִישָׁן

ב-26 ביולי 1864, ברוח צפונית-מזרחית עזה, שטה לה בתעלת הצפון, במלוא הקיטור, ספינת-שעשועים מפוארת. דגל אַנְגְלִיָה הִתְבַּדֵּר בראש התורן האחורי שלה, ועל התורן הראשי התנוסס דגל כחול, ראשי-התיבות א״ג רקומים עליו בזהב ומעליהם כתר דוּכָּסוּת. שמה של ספינת-השעשועים היה *דַנְקֶן*, והיא היתה רכושו של לורד גְלֶנֶרְבָאן, אחד משישה-עשר הנכבדים היושבים ב״בית העליון״ ותבר נכבד ביותר במועדון ספינות-השעשועים רוֹיַאל תֵימְז, ששמו יצא לתהילה בכל רחבי הממלכה המאוחדת.

לורד אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבָאן שהה על הספינה בחברת אִשתו הצעירה, לֵיידי הֶלֶנָה, ואחד מדודניה, רב-סרן מֶק-נַאבְּס.

דַנְקֶן, שנבנתה זה לא כבר, ערכה את שַיט המִבחן שלה קילומטרים סְפוּרים מחוץ למִפרץ קְלַייד, וביקשה לשוב לנמל גְלַזְגוֹ; האי אָרָן כבר הסתמן באופק, כשדיווח המלח שבעמדת-התצפית על דג ענק המשתעשע בשוֹבְלָה של ספינת-השעשועים. חיש מהר שלח הרב-חובל מַנְגְלְס להודיע על כך ללורד גְלֶנֶרְבָאן. הלורד, בחברת הרב-סרן מֶק-נַאבְּס, מיהר לעלות על גשר הפיקוד ושאל את הרב-חובל מהו, לדעתו, בעל-חיים זה.

״אני סבור, כבוד הלורד,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״שזה כריש גדול-מְמַדים.״

״כריש בסביבה הזאת!״ הצטעק גְלֶנֶרְבָאן.

״הדבר אינו מוטל בספק,״ המשיך הרב-חובל ואמר: ״דג זה משתייך לזן של כרישים השורץ בכל הימים ובכל האזורים ונקרא פַּטִישָׁן* ואם אינני טועה, יש לנו עסק עם אחד מאותם הכרישים! אִם ייאות כבודו, ואם צַיִד רב-עניין יָסֵב עונג לְלֵיידי גְלֶנֶרְבָאן, נוּכל לדעת עד מהרה במה דברים אמורים.״

״מה דעתך, מֶק-נַאבְּס?״ שאל לורד גְלֶנֶרְבָאן את הרב-סרן, ״האם כדאי, לדעתך, להיכנס להרפתקה זו?״

״דעתך מקובלת עלי,״ השיב הרב-סרן בשִוויון-נפש.

״יתרה מזאת,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״חשוב מאוד להשמיד את החיות הנוראות הללו. הבה ננצל את ההזדמנות, וברשותך, כבוד הלורד, נשלֵב מחזה מְרַגֵּשׁ במעשֶׂה מִצווה.״

״עשֵׂה כרצונך, ג׳וֹן,״ השיב לורד גְלֶנֶרְבָאן.

אחר-כך שלח להודיע לְלֵיידי הֶלֶנָה, והיא הצטרפה אליהם על גשר הפיקוד, משתוקקת לחזות בצַיִד המסעיר.

הים היה נהדר למראה; בלא כל קושי אפשר היה לעקוב מבעד למים אחר

---

* פטישן, באנגלית ״בָּאלַאנְס פִישׁ״, כלומר דג המֹאזנַיים. נקרא כך על-ידי יורדי-הים האַנְגְלִיים משום שלראשו צורת פטיש בעל שני ראשים.

הקפותיו המהירות של הכריש, שהיה צולל או מזנק אל-על בעוצמה מפתיעה. ג'ון מַנְגְלֶס נתן את פקודותיו. המלחים הטילו אל מעבר למעקה הימני כבל עבה מחובר לקרס, ועליו נתח עבה של שומן חזיר. אף שעדיין היה המרחק כארבעים וחמישה מטרים, חש הכריש בפיתיון שהושלך לעברו. הוא נחפז להתקרב לספינת-השעשועים. אפשר היה להבחין בסנפיריו האפורים בקצותיהם ושחורים בבסיסם, חובטים בגלים בחוזקה, בעוד זנבו מנווט אותו בקו ישר לחלוטין. כשהתקרב, התגלו עיניו הגדולות והבולטות, הנוצצות בחמדה, וכשהתהפך על גבו, חשפו מַלְתְעוֹתָיו הפעורות ארבעה טורי שיניים. גולגולתו העצומה והרחבה דמתה לפטיש. ג'ון מַנְגְלֶס לא טעה; היה זה הזן המסוכן ביותר במשפחת הכרישים, "דג המאזניים" כפי שכינוהו האַנְגְלִים, "דג היהודים" בפי אנשי פְּרוֹבַנְס.

נוסעי דַנְקֶן ומלחיה עקבו בדריכות אחר תנועות הכריש. עד מהרה הגיעה החיה אל הקרס; היא התהפכה על גבה כדי להיטיב לתופסו, והפיתיון הענק נעלם בבית-הבליעה הגדול שלה. טַלטול עז בכבל העמיק עוד יותר את לפיתת הקרס בפיה, והמלחים מיהרו לגרור את החיה המפלצתית בעזרת גלגלת שהותקנה בקצה המוט הרוחבי של המפרשׂ הגדול.

משנוכח לדעת כי הוא הולך ונעקר מתוך סביבתו הטבעית, נאבק הכריש בפראות; אך ידם של המלחים היתה על העליונה. חבל מחובר ללוּלָאה נִכרך סביב זנבו ושיתק את תנועותיו. כעבור רגעים מִספר הורם הכריש מעל למעקה והוטל על סיפון הספינה. כהֶרֶף-עַיִן קרב אליו בזהירות אחד המלחים, ובחבטת גַרְזֶן רבת-עוצמה כרת את זנבו האֵימתני.

הצַיִד תם ונשלם; שוב לא היה כל חשש מפני המפלצת. נקמת הימאים באה על סיפוקה, אך לא סקרנותם. ואכן, בכל הספינות נהוג היה לפַשְׁפֵּשׁ בקפידה בקְרָבָיו של הכריש. הסַפָּנים, היודעים את רעבתנותו של הכריש שאינו בוחל במְאוּם, תמיד מצפים להפתעה כלשהי, ולעִתים אין ציפייתם נכזבת.

לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, שלא רצתה להיות נוכחת באותו "פִּשְׁפּוּשׁ" מבחיל בקְרָביים, שבה וירדה לתוך הספינה. הכריש עדיין נשם בכבדות. אורכו היה כשלושה מטרים ומשקלו יותר משלוש-מאות קילוגרמים. אין במידה זו ובמשקל זה כל דבר יוצא-דופן; ברם, גם אם אין הפַּטִישָׁן נִמְנֶה עם הענקים שבבני-מינו, אין ספק שהוא אחד האֵימתניים שבהם.

חיש מהר ובלא גינונים מיותרים, בותקה מַכּסו של הדג הענק במהלומות גרזן. הקרס חדר עד ללב הקֵיבָה, שהיתה ריקה לחלוטין; ניכר בבירור שהחיה היתה שְׂרוּיָה בצום מזה זמן רב, והמלחים המאוכזבים כבר עמדו להשליך את הבְּתָרִים לים, כאשר חפץ גס, התחוב עמוק באחד מחלקי המְעִי, משך את תשומת-לִבו של הרב-מלחים.

"הא! מה זה?" קרא.

"זה," השיב אחד המלחים, "זהו, מן הסתם, שבר סלע שבלעה החיה כדי למלא את כְּרֵסָהּ."

"טובו!" הפטיר מלח אחר, "הפִּרחח הזה חטף פגז בבִטנו ועדיין לא הצליח לעַכלו."

"אתם שם, שְׁתְקוּ," אמר טוֹם אוֹסְטִין, סגן הרב-חובל של הספינה. "האִם לא

הבחנתם שבעל-החיים הזה היה שיכור מועָד, וכדי שלא לאבד שום טיפה שתה לא רק את היין, אלא גם את הבקבוק?"

"מה!" קרא לורד גְלֶנֶרְבֵאן, "יש בקבוק בקיבת הכריש?"

"בקבוק אמיתי," השיב סגן הרב-חובל, "אך מיד רואים שאין מקורו במרתף היינות."

"ובכן, טום, שְׁלוף אותו בזהירות," אמר לורד גְלֶנֶרְבֵאן. "בקבוקים שמוצאים בלב-ים, מכילים בתוכם לעִתים קרובות מסמכים יקרי-ערך."

"אתה חושב?" הפטיר רב-סרן מֶק-נַאבְּס.

"אני סבור לפחות שזה עשוי לקרות."

"הו! אינני מנסה לסתור את דבריך," השיב הרב-סרן, "ואולי באמת טמון כאן סוד."

"תיכף נדע זאת," אמר גְלֶנֶרְבֵאן, "ובכן, טום?"

"הנה," השיב הסגן, והציג חפץ חסר-צורה, ששָׁלָה זה עתה במאמץ-מה מכרסו של הכריש.

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבֵאן. "הורֵה לשטוף את החפץ המכוער הזה ולהביאו לגשר הפיקוד."

טום מילא אחר ההוראות, והבקבוק שנמצא בנסיבות כה יוצאות-דופן, הונח על שולחן בחדר-האוכל. סביבו התקבצו לורד גְלֶנֶרְבֵאן, רב-סרן מֶק-נַאבְּס, רב-החובל ג'ון מַנְגְלְס ולֵיידי הֶלֶנָה, שכֵּן אִשה, כידוע, התברכה תמיד במידת-מה של סקרנות.

בים, לכל אירוע יש משמעות מיוחדת. לרגע קל נפלה דממה. הכול בחנו במבטם את השריד השביר. כלום טמון בו סודו של אסון ימי כלשהו, או שמא רק מֶסֶר חסר-חשיבות, שהופקד לַחֲמָנוּתָם של הגלים, בידי איזה שייט חסר-מעש?

מכל מקום, חייבים היו לברר במה דברים אמורים, ובלא שְׁהִיות מיותרות ניגש גְלֶנֶרְבֵאן לבדוק את הבקבוק. אגב, הוא נקט את כל אמצעי-הזהירות הנדרשים בנסיבות שכאלה, כחוקר פשעים הבודק את פרטי-פרטיה של פרשה חמורה; והצדק היה עִמו, שכֵּן הפרט הטפל ביותר לִכאורה עשוי להעלותם על נתיב לגילוי רב-חשיבות.

קודם שהִתבוננו בתוך הבקבוק, בחנו את חיצוניותו. היה לו צוואר מוארך שפּייתו עבת-השפתיים עדיין נשאה עליה קצה חוט ברזל אכול-חלודה; דופנותיו העבות עד מאוד, שיכלו לשאת בלחץ של כמה אַטְמוֹסְפֵירוֹת, העידו על כך שמקורו בחבל שַׁמְפֵּיין. בבקבוקים שכאלה מסוגלים כורמי אֶה ואֶפֶּרְנֶה לשבור רגלי כיסאות בלא שיִיָוָתֵר עליהם אף סדק. בקבוק זה היה אֵפוא מסוגל לשאת בלא פגע בתְלָאוֹתיה של נדידה ממושכת.

"בקבוק מֵיקֶב קְלִיקוֹ," הכריז בפשטות הרב-סרן.

היות שנראָה כמבין דבר התקבלה הכרזתו בלא-עוֹרְרִין.

"רב-סרן יקר שלי," אמרה הֶלֶנָה, "לא חשוב כל-כך מה מקור הבקבוק, כל עוד איננו יודעים מאַיִן בא."

"מיד נדע זאת, הֶלֶנָה היקרה שלי," השיב לורד אֶדְוּאַרְד גְלֶנֶרְבֵאן, "וכבר עתה אפשר לִקבוע שבא ממרחקים. תנו דעתכם לחומרים המאובנים המכסים אותו,

אותן שכבות שהתגבשו למַחְצָבִים, אם אפשר לומר, בהשפעת מי הים! שָׂריד זה שהה בלב האוֹקְיָינוֹס זמן רב קודם שנבלע בכרסו של הכריש."

"קשה לי שלא להסכים איתך," השיב הרב-סרן. "קנקן שברירי זה, המוגן במעטפת האבן שלו, נראֶה שכבר ערך מסע ארוך."

"אך מאַיִן באו?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"חכי, הֶלֶנָה היקרה, חכי. צריך להתאַזר בסבלנות עם בקבוקים שכאלה. אם אינני טועה טעות גסה, הרי שהבקבוק ישיב לשאלותינו."

אגב דיבור החל גְלֶנֶרְבַאן לגרד את החומרים הנוקשים שהגנו על הפִּיָה; עד מהרה נחשף הפקק, שניזוק עד מאוד על-ידי מֵי הים.

"סימן מבשׂר-רעות," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, "שכֵּן אם מצוי שָׁם נייר כלשהו, בוודאי יהיה מצבו בכי-רע."

"יש לחשוש מכך," השיב הרב-סרן.

"ועלי להוסיף," המשיך גְלֶנֶרְבַאן, "שבקבוק זה, שלא נִפְקַק כראוי, ודאי שקע חיש מהר, ובני-מזל אנו שהכריש בְּלָעוֹ כדי להביאו אלינו, אל סיפונה של *דַנְקָן*."

"ללא ספק," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכל-זאת, מוטב היה לנו אילו שָׁלִינוּ אותו בלב-ים, במעלת אורך ובמעלת רוחב מוגדרות היטב. אז אפשר היה לשַׁחזֵר את המסלול שכבר עבר על-ידי מדידת זרמֵי האַטְמוֹסְפֵירָה והים. אבל עם דַוָור כגון זה, עם הכרישים הללו המשייטים כנגד רוח וגיאות, קשה לעמוד על דברים כַּהֲוָויָיתָם."

"מיד נראה," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

ברגע זה עלה בידו לחלוץ את הפקק ברוב זהירות, ורֵיחַ חריף של מליחות התפשט בתא.

"ובכן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה בקוצר-רוח נשי מובהק.

"אכן כן!" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, "לא טעיתי! יש בפנים ניירות!"

"מִסמָכים! מִסמָכים!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.

"ואולם," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "דומה שהרטיבות כירסמה בהם ואי-אפשר לשולפם, שכן הם דבוקים לדופנות הבקבוק."

"בואו נשבור אותו," אמר מֶק-נַאבְּס.

"הייתי מעדיף לשומרו שלם," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"גם אני," אמר הרב-סרן.

"ללא צל של ספק," התערבה לֵיידי הֶלֶנָה, "אך יותר מן הקנקן חשוב מה שבתוכו ומוטב להקריב את הקנקן למען התוכן."

"אם כבודו ינפץ את צוואר הבקבוק," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "אפשר יהיה לחלֵץ את המִסמכים בלא להשחיתם."

"כן, בבקשה, בבקשה! אֶדוּאַרְד היקר שלי," קראה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

קשה היה לפעול בדרך אחרת, והֶרֶף דבריו החליט לורד גְלֶנֶרְבַאן לשבור את צוואר הבקבוק היקר מִפָּז. לשם כך נִזקקו לפטיש, שכן מעטפת האבן היתה קשה כשֹׁהַם. עד מהרה נשרו הרסיסים על השולחן, והכול הבחינו בכמה פיסות נייר דבוקות זו לזו. גְלֶנֶרְבַאן שְׁלָפָן בכל הזהירות, הפריד ביניהן ושיטח אותן לפניו, בעוד לֵיידי הֶלֶנָה, הרב-סרן והרב-חובל מצטופפים סביבו.

• 2 •
שלושת המִסמכים

בפיסות הנייר, שמֵי הים השחיתו בחלקן, אפשר היה להבחין רק במִלים אחדות, שיירים שאין לפַעְנְחָם משורות שנמחקו כמעט כליל. במשך רגעים אחדים בחן אותן לורד גְלֶנֶרבַאן בעִיון רב; הוא הפך בהן בכל כיוון אפשרי שוב ושוב, שְׂטָחָן לאור היום, בחן את העקבות הזְעַרְעָרִים שהים לא כירסֵם בהם, ואחר נתן מבט בידידיו, שצפו בו בחרדה.

"מצויים פה לפנינו," אמר, "שלושה מִסמכים נפרדים, ומן הסתם, אלה שלושה עותקים של אותו מִסמך שתורגם לשלוש שָׂפות: אַנְגְלִית, צָרְפָתִית, גֶרְמָנִית. המִלים הספורות שנותרו לפְלֵיטָה אינן מותירות ספק בנדון."

"אך האם למִלים אלה, יש לפחות איזושהי משמעות?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרבַאן.

"קשה להביע דעה בנדון, הֶלֶנָה יקירתי. השורות שנרשמו במִסמכים אלה מקוטעות עד מאוד."

"הייתכן שהן משלימות זו את זו?" שאל הרב-סרן.

"ייתכן מאוד," השיב ג'ון מַנְגְלְס, "לא ייתכן שמֵי הים כירסמו שורות אלה בדיוק באותם המקומות, ואם נצרף את שִׁברי המשפטים אחד לאחד, נצליח לבסוף לגלות בהם משמעות הגיונית."

"כך נעשה," אמר לורד גְלֶנֶרבַאן, "נִפעל בשיטתיות. תחילה הִנה לפנינו המִסמך האַנְגְלִי."

והרי מערך המִלים והשורות שבמִסמך זה:

62 Bri gow
sink stra
aland
skipp Gr
that monit of long
and ssistance
lost

"זה לא אומר הרבה," אמר הרב-סרן, והבעת אכזבה על פניו.

"על כל פנים," השיב הרב-חובל, "זו אַנְגְלִית משובחת."

"ובכך אין כל ספק," אמר לורד גְלֶנֶרבַאן. "המִלים sink, aland, that, and, lost לא נפגעו כלל; skipp הוא בוודאי חלק מן המִלה skipper, רב-חובל, ומדובר פה באדון כלשהו, גְרַא..., מן הסתם רב-חובל של אונייה שנטרפה."

"הבה נוסיף," אמר ג'ון מַנְגְלְס, "את שברי המִלים monit ו-ssistance שמשמעותם ברורה.*"

"ובכן! גם זה כבר משהו," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לְדַאבוננו," השיב הרב-סרן, "חסרות לנו שורות שלמות. כיצד אפשר לגלות את שם הספינה שנטרפה ואת מקום טביעתה?"

"גם זאת נגלה," אמר לורד אֶדוּאַרד.

"אין ספק," נענה לעומתו הרב-סרן, שלא נהג לסתור את דברי האחרים. "אך כיצד?"

"על-ידי כך שנשלים מסמך אחד באמצעות האחרים."

"בואו נחפש אֵפוא!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.

פיסת הנייר השנייה, שהושחתה עוד יותר מקודמתה, הציעה רק מִלים ספורות ופזורות:

Glas		*7 juni*
atrosen	*zwei*	
graus		
bringt ihnen		

"זה כתוב בגֶרמָנית," אמר ג'ון מַנְגְלְס, מיד לאחר שהעיף מבט בנייר.

"ואתה שולט בשפה זו, ג'ון?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בצורה מוחלטת, כבודו."

"ובכן, אמור לנו מה פשר המִלים הספורות הללו?"

הרב-חובל בחן את המסמך בעִיון והביע דעתו במִלים אלה:

"תחילה מתחוור לנו תאריך האֵירוע: 7 ביוני, ואם נצרף מספר זה למספר 62 שהמציא לנו המסמך האַנְגְלִי, הרי שיש בידינו תאריך מלא: 7 ביוני 1862."

"מצוין!" הצטווחה לֵיידי הֶלֶנָה, "הַמשך, ג'ון."

"ובאותה שורה," המשיך הרב-חובל הצעיר, "אני מוצא את המִלה Glas, ואם נצרף אותה למִלה gow מן המסמך הראשון, נקבל Glasgow. ולפיכך, מדובר בספינה מנמל גְלַזְגוֹ."

"זו גם דעתי," אמר הרב-סרן.

"השורה השנייה של המסמך חסרה כולה," המשיך ג'ון מַנְגְלְס, "אך בשורה השלישית אני נִתקל בשתי מִלים חשובות: zwei שפֵירושה שניים, ו-atrosen, או ליתר דיוק matrosen, שפֵירושה בלשון הגֶרמָנית מלחים."

"ולפיכך, מדובר כנראה, ברב-חובל ובשני מלחים," אמרה הֶלֶנָה.

"ככל הנראה," השיב לורד גְלֶנֶרְבַאן.

"אודֶה על האמת בפני כבודו," המשיך הרב-חובל, "המִלה הבאה graus מביאה אותי במבוכה. אינני יודע כיצד לתַרְגמה. אולי המסמך השלישי ישפוך עליה אור. ובאשר לשתי המִלים האחרונות, אין בהן כל קושי. bringt ihnen

* monit – כנראה מ־monition, אזהרה. ssistance – כנראה מ-assistance, עזרה.

פֵּירושו הַחִישוּ להם ואם מצרפים זאת לְמִלה הָאַנְגְלִית הנמצאת גם היא בשורה השביעית של המִסמך הראשון, רצוני לומר לְמִלה assistance, המשפט הַחִישוּ להם עזרה משתמע מעצמו."

"אכן כן! הַחִישוּ להם עזרה!" קרא לורד גְלֶנֶרְבָאן, "אך היכן הם, אותם אומְלָלים? עד עתה לא עלה בידינו לדְלות אף לא רמז אחד באשר למקום ההתרחשות; וזירת האסון אינה ידועה לחלוטין."

"נקווה שהמִסמך הצָרְפָתִי ימציא לנו כמה הבהרות," אמרה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"בואו נעיין בו," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "משום שכולנו מכירים שפה זו, יקל הדבר על חקירתנו."

והנה תַעְתִיקוֹ המדויק של המִסמך השלישי:

trois	*ats*		*tannia*	
		gonie		*austral*
			abor	
contin	*pr*		*cruel indi*	
jeté			*ongit*	
et 37° 11'	*lat*			

"ישנם פה מִספרים," קראה לֵיידִי הֶלֶנָה, "רְאוּ, רַבּותַי, רְאוּ!..."

"הבה ניגש לעניין בשיטה ובסדר," אמר לורד גְלֶנֶרְבָאן, "ונתחיל מן ההתחלה. הַרשו לי לבחון את המִלים הפזורות והמקוטעות אחת לאחת. ראשית כול, מן המִלים הראשונות trois, שלוש, מתברר כי מדובר באונייה תְלַת-תוֹרְנִית, ששְמה נשמר במלואו בזכות המִסמכים באַנְגְלִית ובצָרְפָתִית: בְּרִיטַנְיָה. משתי המִלים gonie ו-austral, דרומי, רק לאחרונה יש משמעות."

"וכבר מצוי בידינו פרט רב-ערך," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "הספינה נטרפה בחצי הכדור הדרומי."

"זה סתמי מדי," התערב הרב-סרן.

"אני ממשיך," אמר לורד גְלֶנֶרְבָאן. "הו! המִלה abor, זהו השורש של שֵם הפּוֹעַל aborder, לנחות על החוף. האומְלָלים הללו נחתו אי-שם. אך היכן? contin, יבשת! האִם נחתו בּיַבֶּשֶת? cruel, אכזרי!..."

"אכזרי!" הצטוות ג'וֹן מַנְגְלְס, "והרי זהו פֵּירושה של המִלה הגרמנית grausen ...gruss... אכזרי!"

"בואו נמשיך! בואו נמשיך!" קרא גְלֶנֶרְבָאן, שמשמעותן ההולכת ומִתחוורת של המִלים הקטועות, עוררה בו התרגשות מרובה. "indi... האִם מדובר בהוֹדוּ? האִם לשָם הוטלו המלחים? ומה משמעות המִלה ongit? הו! קו-אורך! והנה קו-הרוחב: 37° מעלות 11 דקות. סוף-סוף יש בידינו נתון מדויק."

"אבל חסר לנו קו-האורך," אמר מֶק-נַאבְּס.

"לא ייתכן שיהיה בידינו הכול, רב-סרן חביב," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"וציוּן מדויק של מעלת-רוחב, גם זה משהו. נראֶה בעָליל שהמִסמך הצָרְפָתִי

הוא המלא מכוּלם. ברור שכל אחד מן המִסמכים הוא התרגום המילולי של האחרים, שכֵּן הם מכילים מִספר שוּרוֹת זהה. כעת יש אֵפוא לאחדם, לתרגמם לשפה אחת, ולחפש את משמעותם הסבירה וההגיונית ביותר.״

״האִם תתרגם לצָרְפָתִית, לאַנְגְלִית או לגֶרְמָנִית?״ שאל הרב-סרן.

״לצָרְפָתִית,״ השיב גְלֶנֶרְבַאן, ״שכֵּן רוב המִלים שיש בהן עניין השתמרו לנו בשפה זו.״

״כבוד הלורד צודק,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״ומִלבד זאת, שפה זו מוּכרת לכולנו.״

״ובכן, העניין מוּסכם. אחבר את המִסמך על-ידי צירוף קטעי המִלים ושִׂברי המשפטים, תוך הקפדה על שמירת המִרווחים המפרידים ביניהם והשלמת המִלים שמשמעותן אינה מוּטלת בספק; אחר-כך נשקול ונשפוט.״

חיש מהר נטל גְלֶנֶרְבַאן את נוֹצָתוֹ וכעבור רגעים מִספר הציג לפני רֵעָיו נייר שעליו שוּרְבְּטוּ השוּרוֹת האלה:

7 ביוּני 1862   תְלַת-תוֹרְנִית   בְּרִיטַנְיָה   גְלַזְגוֹ
טבעה   גוֹנְיָה   דרוּמי
לאדמה   שני מלחים
רב-חובל גְרַ   נחת
יבש.   שב.   אִינְדִי   אכזרי
הִשליכוּ את המִסמך   הזה אורך
37°11′ רוחב   החישו להם עזרה
אבוּדים

ברגע זה ניגש מלח להודיע לרב-חובל שדַנְקֶן נכנסת למְצרי מִפרץ קְלַייד, וביקש ממנו הנחיות.

״לאן מוּעדות פני כבודו?״ פנה ג׳וֹן מַנְגְלְס אל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

״עלי להגיע לדַמְבַּרְטוֹן מהר ככל האפשר, ג׳וֹן; ואחר-כך, לאחר שתשוּב לֵיידי הֶלֶנָה לטירַת מַלְקוֹלְם, אצא ללוֹנְדוֹן כדי להציג את המִסמך לפני מִפקדת הצי.״

ג׳וֹן מַנְגְלְס נתן פקוּדות בהתאם, והמלח יצא למוֹסרן לסגן הרב-חובל.

״ועתה, ידידי,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״הבה נמשיך בחיפוּשׂינו. אנו מצוּיים על נתיב עִקבותיו של אסון גדול. חייהם של כמה אנשים תלוּיים בתוּשִׁייתנו. הבה נשתמש אֵפוא בכל תבוּנתנו כדי לפצח את התעלוּמה.״

״אנו מוּכנים, אֶדוּאַרְד היקר שלי,״ נענתה לֵיידי הֶלֶנָה.

״תחילה,״ המשיך גְלֶנֶרְבַאן, ״עלינו לבחון במִסמך שלושה דברים נִפרדים: ראשית, הדברים הידוּעים; שנית, הדברים שאפשר לשערם; שלישית, אלה שאינם ידוּעים. אנו יודעים שב-7 ביוּני 1862 שקעה ספינה תְלַת-תוֹרְנִית בשם בְּרִיטַנְיָה, שנְמַל-האֵם שלה הוא גְלַזְגוֹ; ששני מלחים והרב-חוֹבל הטילו מִסמך זה הַימה בקו-הרוחב ′11 °37 ושהם מבקשים עזרה.״

״בדיוק כך,״ השיב הרב-סרן.

״מה אנחנו יכולים לשער?״ המשיך גְלֶנֶרְבַאן. ״בראש וּבראשונה אנו למֵדים

"אכן כן! החישו להם עזרה!" קרא לורד גלנרבאן

שהספינה נטרפה בימים הדרומיים, וכאן ברצוני למקד את תשוּמת-לִבכם במִלה גוֹנְיָה. כלום אינה באה להצביע על שם הארץ שבה מדובר?"
"פָּטָגוֹנְיָה!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.
"ללא כל ספק."
"אבל האם חוצה קו-הרוחב 37° את פָּטָגוֹנְיָה?" תמה הרב-סרן.
"זהו עניין שקל לבררו," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס ופרשׂ מפה של אַמֶרִיקָה הדרומית.
"אכן, כך זה נראֶה. קו-הרוחב 37° נוֹגע בפָּטָגוֹנְיָה. הוא חותך את אָרָאוּקַנְיָה, חוצה את צפון חבל פָּטָגוֹנְיָה, לאורך הפַּמְפַּס הצפוניות ונִבלע באוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."
"יפה. הבה נמשיך בהשערותינו. שני המלחים והרב-חובל נוחתים... על החוף, הלא כן? יבש... יַבֶּשֶׁת; אתם שומעים, יַבֶּשֶׁת ולא אי. מה עלה בגורלם? יש פה שתי אותיות המרמזות על גורלם, שזימנה ההשגחה העליונה – שב: האוּמְלָלים הללו נִשבּוּ או שבויים. בידי מי? אִינְדְיָאנִים אכזריים. האין זה מְשַׁכְנֵעַ? כלום אין המִלים קופצות מעצמן למקומות הריקים? האם אין המִסמך מתבהר ממש לנגד עינינו? האם לא הִתחוור העניין כל צורכו?"
גְלֶנֶרְבַאן דיבר בשִׁכנוּע רב. מעיניו נשקף ביטחון מלא, שסחף עִמו גם את רֵעָיו. כמוהו, הצטעקו גם הם:
"ברור מֵאֵליו! זה ברור מֵאֵליו!"
מִקֵץ רגע שב לוֹרד אֶדוּאַרְד ונשׂא את דבריו באלה המִלים:
"ידידי, כל ההנחות האלה סְבירות מאוד בעינַי; לדעתי, הִתרחשה הפּוּרעָנוּת על חופי פָּטָגוֹנְיָה. לבד מזאת עוד אברר בגְלַזְגוֹ מה היה יעדה של *הבְּרִיטַנְיָה;* כך נדע אם אמנם ייתכן שנִסחפה לאזורים הללו."
"הוּ! אין לנו צוֹרך להרחיק לכת כל-כך בחיפוּשׂינו!" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "ברשוּתי מצויה כל סִדרת החוברות של *עלון המִסחר והסַפָּנוּת,* והן יספקו לנו את כל פרטי המֵידע הדרוּשׁ."
"בואו ונִראה, בואו ונִראה!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.
ג'וֹן מַנְגְלְס נטל צרור חוברות משנת 1862 והחל מְעַלְעֵל בהן במהירות. הוא לא נאלץ להאריך בחיפוּשׂיו, ועד מהרה הכריז בנימה של שְׂבִיעוּת-רצון:
"30 במאי 1862. פֶּרוּ! קָלָאוֹ! האוניה עמוּסה בדרכה לגְלַזְגוֹ, *בְּרִיטַנְיָה,* רב-החובל גְרַאנְט."
"גְרַאנְט!" הצטעק לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "הסְקוֹטִי הנועז הזה, שרצה לייסד סְקוֹטְלַנְד חדשה בלב האוֹקְיָינוֹס השקט!"
"אכן כן," השיב מַנְגְלְס. "הוא ולא אחר; בשנת 1861 עלה האיש על סיפונה של *בְּרִיטַנְיָה* בגְלַזְגוֹ, ומאז לא נודעוּ עִקבותיו."
"אין כל ספק בכך! אין כל ספק בכך!" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "בו מדובר."
"*בְּרִיטַנְיָה* עזבה את קָלָאוֹ ב-30 במאי, וב-7 ביוּני, שמונה ימים לאחר-מכן, אבדו עִקבותיה ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה. הנה כל סיפורה בשִׁברי המִלים שנראו לנו חסרי-פשר. הלא רואים אתם, ידידי, מה רבים הם הדברים שאפשר לשער. ובאשר לפרטים שאיננו יודעים, נותר רק פרט אחד ויחיד, הלא הוא מעלת-האורך החסרה."

"אין לנו כל צורך בה," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "שכֵּן הארץ ידועה לנו, ובעזרת קו-הרוחב בִּלבד אני נוטל על עצמי להגיע היישר לזירת הטביעה."

"ובכן, הכול ידוע לנו?" תָּהֲתָה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"הכול, הֶלֶנָה יקירתי, ובלא כל קושי אני עומד למלא את המְרווחים הלבנים שנותרו בין המִלים שבמִסמך, כאילו הכתיב לי אותם רב-החובל גְרַאנְט בעצמו."

חיש מהר נטל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את הנוצה ובלא היסוס כתב דברים אלה:

> **ב-7 ביוני 1862 שקעה התלת-תורנית *בְּרִיטַנְיָה*, מגְלַזְגוֹ, ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה, שבחצי הכדור הדרומי. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט פנו לעבר החוף וניסו לעלות על היבשה, אך שם נפלו בשבי בידי אִינְדְיָאנִים אכזריים. הם השליכו מִסמך זה בקו-האורך... ובקו-הרוחב 37° 11′. הַחִישו להם עזרה, ולא – הם אבודים.**

"יפה! יפה! אֶדוּאַרְד היקר שלי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אם ישובו האוּמְלָלים האלה וְיראו את מולדתם, לך יהיו חייבים אושר זה."

"אכן, הם ישובו וְיראו אותה," נענה לעומתה גְלֶנֶרְבַאן. "מִסמך זה מפורש, ברור ודַאי מכדי שאַנְגְלִיָה תהסס להושיט עזרה לשלושה מבניה הנטושים על חוף נידח. כדרך שפעלה למען פְרַנְקְלִין ואחרים, כך תנהג כיום למען ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*!"

"אך האוּמְלָלים הללו," המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, "ודאי יש להם משפחה המבַכָּה את אובדנם. ואולי יש לאותו רב-חובל גְרַאנְט בעצמו אִשה, ילדים..."

"הצדק איתך, גבִרתי היקרה, ואני נוטל על עצמי לדווח להם שעדיין לא פָּסָה כל תקווה. ועתה, ידידי, נשוב ונעלה לגשר הפיקוד, שכֵּן בוודאי קְרֵבים אנו לנמל."

ואמנם *דַנְקֶן* הגבירה את לחץ הקיטור. באותה עת שטה הספינה לאורך חופי האי בְּיוּט, חלפה על פני רוֹתֶסַיי, עיר מקסימה המִשתרעת בעמק פורֶה; ואחר פילסה דרכה במעברים הצרים של המִפרץ, תימרנה לפני גְרִינוֹק, ובשש בערב הטילה עוגן למרגלות צוק השַחַם של דַמְבַּרְטוֹן, שבְּמרומיו מִתנשאת הטירה הנודעת, טירתו של הגיבור הסְקוֹטִי ווֹלַאס.

שם עמדה ממתינה לליידי הֶלֶנָה כִּרְכָּרָה רתומה כדי להוליכה לטירת מַלְקוֹלְם בחברת הרב-סרן מֶק-נַאבְּס. ואילו לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, לאחר שנשק לאִשתו, זינק לרכבת המהירה לגְלַזְגוֹ.

ואולם, טרם צאתו לדרך, הפקיד בידי סוכן מהיר יותר הודעה חשובה, וסוכן זה, הלא הוא הטֶלֶגְרָף החשמלי, העביר בתוך רגעים מִספר לעיתונים *טַיימְס מוֹרְנִינְג כְּרוֹנִיקְל* הודעה המנוסַחַת באלה המִלים:

"לשם קבלת מידע בדבר גורלה של התלת-תורנית *בְּרִיטַנְיָה*, מגְלַזְגוֹ, הרב-חובל גְרַאנְט, נא לפנות לְלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, טירת מַלְקוֹלְם, לוּס, מחוז דַמְבַּרְטוֹן, סְקוֹטְלַנְד."

3.
טירת מַלְקוֹלְם

טירת מַלְקוֹלְם, אחת הטירות הפִּיוּטיות ביותר בחבל הַיְילֶנְדְס*, ממוקמת בסמוך לכפר לוס וחולשת על עמק נאה. מימיו הצלולים של אגם לומוֹנְד רוחצים את חומות השַׁחַם שלה. זה דורות שייכת הטירה למשפחת גְלֶנֶרְבַאן, ששימרה בארצם של רוֹבּ רוֹי** ופֶרְגוּס מֶק-גְרֶגוֹר*** את מִנהגי הכנסת-האורחים של גיבוריו הישָנים של ווֹלְטֶר סְקוֹט. בתקופת המהפיכה החברתית בסְקוֹטְלַנְד גורשו צְמִיתִים רבים, שלא עלה בידם לפרוע את דמי החכירה הכבדים לראשי השבטים העתיקים. אחדים מתו ברעב; אחדים היו לדַיָּיגים; אחרים היגרו. הַיֵּיאוּש שלט בכול. רק בני גְלֶנֶרְבַאן, היחידים מכולם, האמינו כי הנאמנות טיבה שהיא קושרת גדולים כקטנים, והם שמרו אמונים לאריסים שלהם. איש לא עזב את הבית שבו נולד; איש לא נטש את חלקת-האדמה שבה טמונים אבותיו; כולם נשארו בקְלַאן של אדוניהם לשעבר. לפיכך, באותה תקופה שעמדה בסימן של פֵּירוּד ונְטישה, נמנו עם משפחת גְלֶנֶרְבַאן – בטירת מַלְקוֹלְם כמו גם על סיפונה של *דַנְקֶן* – סְקוֹטִים בִּלבד, וכולם כאחד צֶאֱצָאֵי משפחות הצְמִיתִים של מֶק-גְרֶגוֹר, מֶק-פָּרְליין, מֶק-נַאבְּס, מֶק-נוֹטִינְס; כלומר בני מחוזות סְטֶרְלִינְג ודַמְבַּרְטוֹן: אנשים אמיצים, מסורים בלב ובנפש לאדונם, ומִקצתם עדיין דיברו בשפה הגָאֶלִית של קָלֶדוֹנְיָה הקדומה.

ללורד גְלֶנֶרְבַאן היה רכוש עצום, והוא השתמש בו כדי לעשות חסדים. טוּב-לִבּו היה אף רחב מנדיבוּת ידו, שכֵּן אִם לטוּב-לִבּו לא היה קץ, לנדיבותו היו בהכרח אי-אלה סְיָיגים. כאציל הכפר לוס, "הַלֵיירְד" של טירת מַלְקוֹלְם, ייצג את המחוז שלו בבית-הלוֹרדים. אולם בשל השקפותיו היעקוֹבִּינִיוֹת ואי-רצונו להִתְרַפֵּס לפני בית-המלוכה של הָאנוֹבֶר, לא היה אהוּד בקרב מדינאי אַנְגְלִיָה, בעיקר משום שדבק במסורות אבותיו והתנגד נֶחְרָצות לניסיונות חדירה פּוֹלִיטִית מצד "אלה מן הדרום".

ועם כל זאת, אין להסיק מכך שלורד גְלֶנֶרְבַאן היה מפגר בדעותיו, צר-מוחין או דל-תבונה; אך אף-על-פי שפתח לרווחה את שערי מחוזו לפני הקדמה, הוא נותר סְקוֹטִי בעִמְקֵי נִשמתו, ולמען תהילת סְקוֹטְלַנְד השתתף בתחרויות של שַׁיִט מפרשיות שערך מועדון ספינות-השעשועים *דוֹיָאל תֵּימְז*.

---

* שרשרת הרים ורמות בצפון סְקוֹטְלַנְד.

** רוֹבּ רוֹי מֶק-גְרֶגוֹר – מנהיג אחד מבתי-האב (קְלַאן) הסקוטיים העתיקים ביותר, שהיה קיים עדיין במאה השמונה-עשרה בחלקה ההררי של סְקוֹטְלַנְד. חי בסביבות סוף המאה השבע-עשרה ותחילת המאה השמונה-עשרה, גיבור הרומן *רוֹבּ רוֹי* מאת ווֹלְטֶר סְקוֹט.

*** פֶּרְגוּס מֶק-גְרֶגוֹר – גיבור מהרומן *אֶוֶוּרְלִי* מאת ווֹלְטֶר סְקוֹט.

אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבַאן היה בן שלושים ושתיים, גְבה-קומה, בעל תווי-פנים נוקשים בְּמִקצת, ובמבטו רוך עד-אין-קֵץ; כל אישיותו טבועה היתה בפִּיוּטִיוּת של רמות סְקוֹטְלַנְד. ידוע היה כאדם אמיץ לִבְלִי-חָת, בעל-יוזמה, אבירי, מעין פֶּרְגוּס של המאה התשע-עשרה, אך מעל לכול התברך בטוב-לב. טוּב-לב היה אף יותר מִמַּרְטִין הקדוש בעצמו, שֶכֵּן הוא היה נותן את מעילו כולו לעֲנִיֵּי הרמות הגבוהות של סְקוֹטְלַנְד.*

לורד גְלֶנֶרְבַאן היה נשׂוי מזה שלושה חודשים בִּלבד; הוא לקח לו לאִשה את העַלְמָה הֶלֶנָה לבית טַפְּנֶל, בִּתו של הנוסע הדגול וִילְיַאם טַפְּנֶל, אחד הקורבנות הרבים של מדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה ולהט הגילויים.

העלמה הֶלֶנָה לא היתה בת למשפחת אצולה, אך היתה סְקוֹטִית, ובעיני גְלֶנֶרְבַאן היתה זו מעלה שאינה פְּחותה מכל אותות האצולה; אציל הכפר לוּס לקח את הצעירה המקסימה הזאת, האמיצה והמסורה, כחברתו לחיים. יום אחד פגש בעלמה היתומה שחיה בגַפָּה, חסרת-כול כמעט, בבית אביה בקִילְפַּטְרִיק. הוא הבין שהנערה האוּמְלָלה תהיה אשת-חַיִל ונְשׂאָה לאִשה. לעלמה הֶלֶנָה מָלאו עשרים ושתיים שָנים; היא היתה צעירה, בהירת-שֵׂיער, ועיניה תכולות כמימי האגמים של סְקוֹטְלַנְד בבוקר אביב נאה. אהבתה לבעלה היתה גדולה מֵרֶגש הכרת-הטובה שלה. היא אהבה אותו כאילו היתה היא היורשת העשירה והוא היתום הנעזב. ובאשר לאִיכָּרֶיהָ ולמשרתֶיהָ, הללו נכונים היו למסור את חייהם למען האִשה, המכונה בפיהם, "גְבִרתנו הטובה מלוּס".

לורד גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה חיו באושר בטירת מַלְקוֹלְם, בלֵב-לִבו של אותו טבע נהדר ופראי של רמות סְקוֹטְלַנְד. הם נהגו לטייל בשדרות מוצלות של שְקמים ועַרְמוֹנִים, על שפת האגם, שם הידהדו עדיין שירי המלחמה העתיקים, ובמעמקי נקיקי סלע פראיים, שקורות ימיה של סְקוֹטְלַנְד רשומות בשרידים העתיקים שבתוכם. יום אחד תעו ביערות הלִבְנֶה ועצי הלֶגֶש, בלב שדות נִרחבים של שִׂיחֵי אַבְרָש מצהיבים; יום אחד העפילו על פסגותיו התלולות של בֶּן-לוֹמוֹנְד, או שָׁעֲטוּ על-גבי סוס לאורכם ולרוחבם של הגאיות השוממים, חוקרים, מִתבוננים, מִתפעלים מאותו תבל-ארץ פִּיוּטִי, שעדיין מכונה "מחוזו של רוֹבּ-רוֹי" ומכל אותם אתרים ידועי-שֵׁם שוֹלְטֶר סְקוֹט היטיב כל-כך לפאר בשירתו. ובערב, עם רדת לילה, כש"פנסוֹ של מֶק-פָּרְלֵיין"** ניצַּת באופק, היו יוצאים לשוטט לאורך החומה, מעין אַכְסַדְרָה עתיקה שהקיפה במחרוזת משוננת את טירת מַלְקוֹלְם. ושם, אחוזי הִרהורים, כמו נִשכחים מִלב, גַלְמוּדים בעולם, היו יושבים על איזו אבן גדולה ומבודדת, בלב דְממת הטבע, מתחת קרני הלבנה החיוורות, ובעוד הלילה הולך ומִתְעַבֶּה בְּצַלְלֵתַיִים בִּפסגת ההרים המואפלים, היו שניהם שקועים באותה הִתעלות צלולה ובאותה התלהבות פנימית, שסודן ידוע רק ללבבות אוהבים.

כך חלפו החודשים הראשונים לנישואיהם. אך לורד גְלֶנֶרְבַאן לא שכח שאשתו

---

* לפי המסורת הנוצרית, נתן מַרְטִין הקדוש מחצית מעילו לעני.

** פנסוֹ של מֶק-פָּרְלֵיין – כך מכונה הירח על-שם בית-האב מֶק-פָּרְלֵיין, שהיה ידוע בביצוע מעשי שוד בלילה.

היא בֵּתו של נוסע דגול; לִבּו אמר לו שבנפשה של לֵיידי הֶלֶנָה מקננות בוודאי כל שאיפות אביה, והוא לא טעה. *דַנְקֶן* נבנתה; היא נועדה להוביל את הלורד והלֵיידי אל היפות שבארצות התבל, על גלי הים-התיכון, ועד לאיי האַרְכִיפֶּלָגוֹס. מה רבה היתה שִׂמחתה של לֵיידי הֶלֶנָה כשהעמיד בעלה את *דַנְקֶן* תחת פיקודה! ואמנם כלום קיים אושר גדול יותר מן האושר להוליך את בְּחיר-לִבך באותם חבלי-ארץ קסומים של יָוָון, ולראות יָרח של דְבש עולה מעל לחופיו המכושפים של המִזרח?

בינתיים יצא לורד גְלֶנֶרְבָאן ללוֹנְדוֹן. מדובר היה בפרשת הצלתם של שלושת האומללים; לפיכך גילתה לֵיידי הֶלֶנָה קוצר-רוח יותר מאשר עצבות עקב היעדרותו הזמנית; למחרת הגיע מִברק מבעלה שהֵפיח בה תקווה כי ישוב במהרה; אך עוד באותו ערב התקבל מכתב שביקש את רְשותה להתעכב; הצעותיו של לורד גְלֶנֶרְבָאן נתקלו באי-אלה קשיים; מִקֵץ יומיים הגיע מכתב נוסף ובו לא הסתיר לורד גְלֶנֶרְבָאן את מורת-רוחו מִמִפקדת הצי.

באותו יום החלה לֵיידי הֶלֶנָה מגלה סימני דאגה. בערב, כשהיתה לבדה בחדרה, בא מנהל משק הטירה, מר הַלְבֶּרְט, לשאול אותה אם תֵיאות לקבל פני נערה ונער המבקשים לשוחח עם לורד גְלֶנֶרְבָאן.

״האם מאנשי המקום הם?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״לא, גברתי,״ השיב מנהל משק הבית, ״אינני מכיר אותם. זה עתה הגיעו במסילת-הברזל של בָּלוֹךְ, ומבָּלוֹךְ ועד ללוּס עשו את דרכם ברגל.״

״בקש מהם לעלות, הַלְבֶּרְט,״ אמרה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן.

מנהל המשק יצא. כעבור רגעים מִספר הוּכנסו הנערה והנער לחדרה של לֵיידי הֶלֶנָה. היו אלה אח ואחות. רב היה הדִמיון ביניהם מכדי להטיל ספק בדבר. הנערה היתה כבת שש-עשׂרה. פניה היפים נראו יְגֵעים במִקצת, עיניה בוודאי הזילו דמעות מרובות, הבעת-פניה כנועה אך שופעת אומץ-לב, לבושה דל אך נקי – כל אלה עוררו אהדה בלב המתבונן. היא החזיקה בידה נער כבן שתים-עשׂרה, בעל ארשת-פנים נחושה, שנראה כאילו לקח את אחותו תחת חסותו. ממש כך! כל מי שיעז לפגוע בעלמה הצעירה יסתבך עם הברנש הקטן הזה!

הנערה עמדה נבוכה לפני לֵיידי הֶלֶנָה והלֵיידי נחפזה לפתוח בשיחה.

״ברצונֵך לשׂוחח עִמי?״ שאלה, מעודדת את הנערה במבטה.

״לא,״ השיב הנער בנימה נֶחֱרֶצֶת. ״לא איתך, אלא עם לורד גְלֶנֶרְבָאן בכבודו ובעצמו.״

״סְלחי לו, גברתי,״ אמרה האחות ונעצה מבט באחיה.

״לורד גְלֶנֶרְבָאן איננו בטירה,״ המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, ״אך אני אִשתו ואוכל למלא את מקומו למענכם...״

״אַת לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן?״ שאלה העלמה הצעירה.

״כן, עלמתי.״

״את אִשתו של לורד גְלֶנֶרְבָאן מטירת מַלְקוֹלְם, שפירסם ב*טַיְימְס* מודעה בעניין טביעתה של ה*בְּרִיטַנְיָה*?״

״כן, כן!״ נחפזה לֵיידי הֶלֶנָה לענות, ״ואתם?...״

״אני העלמה גְרַאנְט, גברתי, וזהו אחי.״

"העלמה גְרַאנְט, העלמה גְרַאנְט!" הצטווחה לֵיידי הֶלֶנָה ומשכה אליה את הנערה, נוטלת את ידיה ונושקת ללחייו הנאות של הברנש הקטן.

"גברתי," המשיכה העלמה הצעירה, "מה ידוע לך על טביעת הספינה של אבי? האם הוא חי עדיין? האם נשוב ונראה אותו? דַבְּרִי, אני מתחננת בפנַיִך!"

"ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "ישמרני האל מלהשיב לך בקלוּת-דעת בנסיבות שכאלה; לא הייתי רוצה לְטַעֵת בלִבֵּך תקוות-שווא..."

"דַבְּרִי, גברתי, דברי! בכוחי להתמודד עם האסון ולשמוע הכול."

"ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "יש רק תקווה קלושה; אך בסיועו של האֵל הכול-יכול ייתכן שתזכי לשוב ולראות את אביך ביום מן הימים."

"אל אלוהים! אל אלוהים!" התייפחה העלמה גְרַאנְט, שלא יכלה עוד לעצור בדמעותיה, בעוד אחיה רוֹבֶּרְט מכסה את ידיה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן בנשיקות.

לאחר התפרצויות ראשונות אלה של שִמחה כְּאוּבָה, פתחה הנערה באֵינספור שאלות, ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן גוללה לפניה את סיפורו של המִסמך, כיצד שקעה בְּרִיטַנְיָה במצולות ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה; איך, ככל הנראה, לאחר שנִטרפה הספינה, עלו רב-החובל גְרַאנְט ושני מלחים, הניצולים היחידים, על היבשה; ולבסוף, כיצד פנו בבקשת סיוע לעולם כולו באמצעות מִסמך זה, שנכתב בשלוש שפות והופקד לגַחֲמותיו של האוֹקְיינוֹס.

כל אותה העֵת נעץ רוֹבֶּרְט את מבטיו בלֵיידי הֶלֶנָה; חייו היו תלויים במוצא פיה; דמיון הילד שלו צִייר את המעמדים הנוראים שבהם נאלץ אביו לעמוד; הוא ראה אותו על סיפונה של בְּרִיטַנְיָה; זינק יחד איתו אל חֵיק הגלים, נִצמד לסלעי החוף; נושף-מִתנשף זחל לצִדו על החוף, אל מִחוץ לטְווח השגתם של הגלים. פעמים אחדות במהלך הסיפור נפלטו מפיו כמה מִלים בודדות.

"הו! אבא! אבא מִסכן שלי!" צעק ונִצמד אל אחותו.

ואילו העלמה גְרַאנְט היטתה אוזן, שילבה ידיים, לא הוציאה הגה מפיה עד תום הסיפור, ורק אז אמרה: "הו! גברתי, המִסמך! המִסמך!"

"הוא אינו נִמצא בידי, ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה.

"המִסמך אינו בידַיִך?"

"לא! לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן נטל אותו עמו ללוֹנְדוֹן בעניין אביך; אך סיפרתי לך את תוכנו מִלה במִלה, וגם כיצד עלה בידינו לגלות את משמעותו המדויקת; בין שִברי המִשפטים, המחוקים כמעט, חָסו הגלים על אי-אלה מִספרים; לרוע המזל, קו-האורך..."

"נסתדר בלעדיו!" הצטעק הנער.

"כן, מר רוֹבֶּרְט," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה בחיוך בִּראותה את נחישוּת-דעתו. "אם כן, רואה את, העלמה גְרַאנְט, פרטיו של מִסמך זה ידועים לך כפי שהם ידועים לי."

"כן, גברתי," השיבה הנערה, "אך הייתי רוצה לראות את כתב-ידו של אבי."

"ובכן, אולי ישוב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן מחר. בעלי ביקש להציג את המִסמך המקורי לפני קציני הצי, על-מנת שיְשַגרו ללא דיחוי ספינה לחפש אחר הרב-חובל גְרַאנְט."

"הייתכן הדבר, גברתי!" הצטעקה הנערה, "אתם עשיתם זאת למעננו?"

"כן, עלמתי היקרה, ואני מצפה ללורד גְלֶנֶרְבַאן בכל רגע ורגע."

"גברתי," אמרה הנערה בנימה רְווּיה הכרת-תודה ולהט דתי, "יברך האל את לורד גְלֶנֶרְבַאן ואותךְ!"

"ילדה יקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "אין אנו ראויים לכל תודה; כל אחד במקומנו היה פועל כפי שפעלנו אנו. מי ייתן ויתממשו כל התקוות שנטעתי בכם! עד לשובו של לורד גְלֶנֶרְבַאן תִשהו בטירה..."

"גברתי," השיבה העלמה הצעירה, "אינני רוצה לנצל יתר על המידה את האהדה שאת מגלה לשני זרים."

"זרים! ילדה יקרה; את ואחיך אינכם זרים בבית זה, וברצוני שעם חזרתו ידווח לורד גְלֶנֶרְבַאן לילדי הרב-חובל גְרַאנְט מה יֵיעשׂה כדי לנסות ולהציל את אביהם."

קשה היה לדחות הצעה לבבית כל-כך. הוסכם אֵפוא שהעלמה גְרַאנְט ואחיה ימתינו בטירת מַלְקוֹלְם לשובו של לורד גְלֶנֶרְבַאן.

• 4 •
הצעתה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן

במהלך השיחה לא אמרה לֵיידי הֶלֶנָה דבר באשר לחששות שהביע לורד גְלֶנֶרְבַאן במִכתביו בדבר הדרך שבה התקבלה בקשתו במִפקדת הצי. גם לא נאמרה ולוּ מִלה אחת בנוגע לאפשרות נפילתו בשבי של הרב-חובל גְרַאנְט בידי האִינְדְיָאנִים של אֲמֶרִיקָה הדרומית. מה הטעם לצעֵר את הילדים המְסכנים הללו בעניין אביהם ולגרוע מן התקווה שעלתה בקִרבם זה עתה? הרי הדבר לא ישנה את פני הדברים במְאוּם. לֵיידי הֶלֶנָה הֶחֱרישה, אם כן, בעניין זה, ולאחר שהשיבה על שאלותיה של העלמה גְרַאנְט, חקרה אותה על חייה, על מַצָבה ועל התפקיד שמילאה כמדוּמֶה כאַפּוֹטְרוֹפְּסִית היחידה לאחיה.

היה זה סיפור פשוט ונוגע ללב, והוא הגביר עוד יותר את אהדתה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן לעלמה הצעירה.

העלמה מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט היו ילדיו היחידים של הרב-חובל. הָארִי גְרַאנְט איבד את אשתו בלֵידתו של רוֹבֶּרְט, ובמשך מסעותיו הממושכים היה מפקיד את ילדיו לטיפולה המסור של דודנית זקנה וטובת-לב. יורד-ים נועז היה אותו רב-חובל גְרַאנְט, איש היודע היטב את מִקצועו, סַפָּן וסוחר מעוּלה כאחד, וכך נתברך בכשרון הכפוּל והיקר מִפָּז לרבי-חובלים של צי הסוחר. הרב-חובל גְרַאנְט הִתגורר בעיר דַנְדִי, במחוז פֶּרְת, שבִּסְקוֹטְלַנְד. הוא היה אֵפוא אחד מִבָּניה של המולדת. אביו, שהיה כּוֹמֶר בכנֵסיית קָתֶרִינָה הקדושה, העניק לו חינוך מושלם, כיוון שגרס כי אין הדבר עלול להזיק לאיש, גם לא לרב-חובל המפליג למסעות ממושכים.

במסעותיו הראשונים אל מעבר לים, תחילה כסגן רב-חובל, ולְבסוף כרב-חובל, נחל הצלחה בעסקיו, ושנים ספוּרות לאחר הולדתו של רוֹבֶּרְט הָארִי, כבר היה לו רכוּש ניכר.

אוֹ-אז צץ במוחו רעיון כביר שהִקנה לו מוניטין בסְקוֹטְלַנְד כוּלה. כבני גְלֶנֶרְבַאן ואֵי-אלה משפחות נכבדות מאזור הלוֹאוּלֶנְדְס* היה גם הרב-חובל גְרַאנְט חצוי בלִבו להלכה, גם אם לא למעשה, ביחסו כלפי הפלישה האַנְגְלִית. טובת ארצו לא נִראתה בעיניו זהָה לטובתם של האַנְגְלִים, וביוזמתו האישית, כדי לקדם את ענייני ארצו, גמר אומר לייסד מושבה סְקוֹטִית רחבת-ידיים באחת מאדמות אוֹקְיָאנְיָה. כלום חלם על עצמאות בעתיד, כמו זו שאַרְצוֹת-הַבְּרִית היתה לה לדוגמה, אותה עצמאות שהוֹדוּ ואוֹסְטְרַלְיָה יִזכו בה, בוודאי, ביום מן הימים? אולי. ואולי אף הניח לשאיפותיו הנִסתרות להסתנן החוצה. יש להבין אֵפוא מדוע סירבה הממשלה לסייע לתוכניות ההתיישבות שלו, ואף הערימה בדרכו של

---

* לוֹאוּלֶנְדְס - ארץ השפֵלה, האזור הדרומי והמִזרחי של סְקוֹטְלַנְד.

הרב-חובל גְרַאנְט קשיים, אשר בכל ארץ אחרת כבר היו מביאים לחיסולו של האיש. אך רוחו של הָארִי לא נפלה בקרבו; הוא פנה לרגש אהבת המולדת של בני ארצו, העמיד את רכושו הפרטי לשירות המטרה שעמדה לפניו, בנה אונייה, ובסיוע של צוות מעולה, לאחר שהפקיד את ילדיו תחת השגחתה של דודניתו הזקנה, יצא לחקור את האיים הגדולים שבאוֹקְיָינוֹס השקט. כל זה אירע בשנת 1861. במשך שנה תמימה, עד לחודש מאי 1862, התקבלו ממנו ידיעות; אך מאז יציאתו מקָלְאוֹ, בחודש יוני, לא שמע איש דבר על *בְּרִיטַנְיָה*, ועלון *המִסחר והספָּנוּת* נָאלַם דום בכל הנוגע לגורלו של הרב-חובל.

בעצם אותם ימים מתה דודניתו הזקנה של הָארִי גְרַאנְט, ושני הילדים נותרו בודדים בעולם.

מֶרִי גְרַאנְט היתה אז כבת ארבע-עשׂרה; רוחה האמיצה לא נִרתעה לנוכח המצב שנִכְפָּה עליה, והיא הקדישה את כל-כולה לאחיה, שהיה עדיין ילד. צריך היה לגַדלו ולחנכו. הודות לחסכנותה, לזהירותה ולתושייתה, בעבודת יום ולילה, תוך הקרבה וויתור על הכול למען אחיה והתעלמות מצרכיה שלה, הצליחה האחות לדאוג לחינוכו של האח ולהיות לו לאֵם. שני הילדים חיו אֵפוא בדַנְדִי, בדַלוּת נוגעת ללב, שהשלימו עִמה באצילות-נפש ונאבקו בה בכל עוז. כל מַעְייניה של מֶרִי היו נתונים לאחיה, והיא חלמה להבטיח לו עתיד מאושר. ובאשר לה עצמה, אבוי! לא היה ספק *שבְּרִיטַנְיָה* ירדה לטִמיון לעולמי-עד, ואביה מת, נִספָּה לִבְלִי-שוּב. יִקשֶה אֵפוא עלינו לתאר את התרגשותה כאשר יד הגורל זימנה אליה את המודעה *בטַיימְס* וחילצה אותה לפתע פתאום מִייאושה.

לא היה מקום להיסוס; ללא כל הִשתהוּת נקבעה הנסיעה. גם אם נגזר עליה לשמוע שגופָתו של אביה נמצאה על חוף נידח, או במעמקיה של אונייה מנותֶצֶת, הדבר עדיף על פני אותה אי-ודאוּת מתמשכת, אותו עינוּי נִצחי של הבִּלְתִּי-ידוּע.

היא סיפרה הכול לאחיה, ועוד באותו יום יצאו שני הילדים ברכבת לפֶּרְת ועם ערב הגיעו לטירת מַלְקוֹלְם. שם, לאחר חרדות רבות כל-כך, שבה התקווה לִקְנֵן בלִבָּה של מֶרִי.

זהו, אֵפוא, הסיפור העצוב שגוֹלְלָה מֶרִי גְרַאנְט לפני לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן בדרך פשוטה, ובלא שתיתן כלל את דעתה כי כל אותן שנים ארוכות של תְּלָאוֹת נהגה בגבורה. אך לֵיידי הֶלֶנָה הגתה בעניין במקומה, ופעמים מִספר אימצה אל בין זרועותיה את שני ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט בלא שתוכל להסתיר את דמעותיה.

ובאשר לרוֹבֶּרְט, דומה היה כי הוא שומע את הסיפור בפעם הראשונה; בשעה שהקשיב לאחותו נפקחו עיניו לרווחה; רק עתה הבין את כל שעשׂתה אחותו למענו, והוא הקיף אותה בזרועותיו.

"הוֹ! אמא! אמא יקרה!" כך הִזְדַעֵק, בלא שיוכל לכבוש את הקריאה שנִתמַלְטָה מִנִבְכֵי לְבָבוֹ.

בעודם משוחחים ירד הלילה. לנוכח תְשישותם של שני הילדים, ביקשה לֵיידי הֶלֶנָה לסיים את השיחה. מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט הובלו לחדריהם ושקעו בחלומות על עתיד טוב יותר. לאחר שיצאו מן החדר הזעיקה לֵיידי הֶלֶנָה את הרב-סרן מֶק-נַאבְּס וסיפרה לו על אירועי הערב.

"אבי! אבי המסכן!" קראה מרי גראנט ונפלה לרגלי לורד גלנרבאן

"מֶרִי זו היא נערה אמיצה," אמר מֶק-נַאבְּס לאחר ששמע את הסיפור מפי דודניתו.

"מי ייתן ויצליח בעלי במְשִׂימתו!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "שאִם לא כן, רע ומר יהיה גורלם של שני הילדים."

"הוא יצליח," השיב מֶק-נַאבְּס, "אלא אִם כן ללורדים מן הצי יש לב קשה יותר מאבן-פּוֹרְטְלֶנְד."

חֶרֶף ביטחונו המופגן של הרב-סרן עבר על לֵיידי הֶלֶנָה לילה רְווּי-חששות כבדים ולא עלה בידה להירדם.

למחרת היום קמו מֶרִי גְרַאנְט ואחיה עם שחר וטיילו בחצר הגדולה של הטירה; לפתע נשמע שאון מֶרְכָּבָה. היה זה לורד גְלֶנֶרְבַאן שחזר לטירת מַלְקוֹלְם, וסוסיו שועטים במְלוא כוחם. לֵיידי הֶלֶנָה מיהרה אל חצר הטירה בלְוָויַית הרב-סרן, ואָצָה לקבל את פני בעלה. לורד גְלֶנֶרְבַאן נִראָה עצוב, מאוכזב וזועם. הוא אימץ את אִשתו אל בין זרועותיו ושתק.

"ובכן, אֶדוּאַרְד, מה קרה?" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הֶלנה יקירתי, אלה אנשים חסרי-לב!" השיב לורד גְלֶנרבאן.

"הם סירבו? ..."

"כן! הם סירבו לתת לי אונייה! הם דיברו על מיליונים שֶׁיָּרדו לטִמיון בחיפושים אחר פְּרַנְקְלִין! הם הכריזו שהמִסמך סתום, לא ברור! שכבר חלפו שנתיים מאז אבדו עִקבות האומְלָלים הללו וכי אָפסו כל הסיכויים למוצאם! הם טענו שכֵּיוון שהניצולים נפלו בשְׁבִי האִינְדְיָאנִים, בוודאי נִגררו ללב היבשת, וכי אין אפשרות לסרוק את כל פָּטָגוֹנְיָה כדי לגלות שלושה אנשים – שלושה סְקוֹטִים! – לא זו בלבד שהחיפושים יַעֲלו חֶרֶס, אלא הם מסוכנים ועלולים להסתיים בקורבנות רבים יותר מן האנשים שיעלה בידם להציל. בקיצור, הם העלו את כל הנימוקים הגרועים שמַעֲלים אנשים שברצונם לסרב. הם אף נזכרו בתוכניותיו של הרב-חובל, כך שגורלו של גְרַאנְט האומְלָל נֶחֱרַץ סופית!"

"אבי! אבי המִסכן!" קראה מֶרִי גְרַאנְט ונפלה לרגלי לורד גְלֶנֶרְבַאן.

"אביך! מה זאת אומרת, העלמה..." אמר הלורד, מופתע לגלות את הנערה לרגליו.

"כן, אֶדוּאַרְד," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "העלמה מֶרִי ואחיה הם ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט ומְפקדת הצי חָרְצָה את גורלם לְיַתמוּת!"

"אה! העלמה," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן והרים את הנערה מן הקרקע, "אילו ידעתי שאת כאן..."

אמר ונדם; דומייה קודרת, נקטעת מדי פעם בהתייפחויות, הִשְׂתררה בחצר הטירה. איש לא הרים את קולו. לורד גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, הרב-סרן ואף משרתי הטירה, שהצטופפו סביב אדוניהם, היו כולם דוממים. אך בשתיקתם זו מָחו סְקוֹטִים אלה כנגד התנהגותה של הממשלה האַנְגְלִית.

מִקץ דקות אחדות פתח הרב-סרן ואמר, בפנותו אל לורד גְלֶנֶרְבַאן:

"ובכן, אין לְךָ כל תקווה?"

"כל תקווה."

"ובכן," קרא רוֹבֶּרְט הצעיר, "אני אלך לפגוש את האדונים האלה, ונראה..."

רוֹבֶּרט לא הספיק להשלים את איומו, שכֵּן אחותו היסתה אותו; אך אגרופו הקָפוּץ הצביע על כוונותיו התוקפניות.

"לא, רוֹבֶּרט," אמרה מֶרי גְרַאנְט, "הבה נודֶה לאדוני הסירה ההגונים הללו על כל שעשׂוּ למעננו; עד עולם נכיר להם תודה, ואנו שנינו נלך לנו."

"מֶרי!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.

"העלמה, לאן בכוונתך ללכת?" שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"אלך ואשליך עצמי לרגלי המלכה," השיבה העלמה, "ונִראה אם תַאֲטוֹם אוזניה לתחינוֹתֵיהם של שני ילדים המבקשים על חיי אביהם?"

אך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן הֵניד בראשו לִשְׁלִילָה, לא משום שהטיל ספק בטוּב-לבה של הוד-מלכותה, אלא משום שידע מה מועטים סיכוייה של מֶרי להגיע אליה. רק לעִתּים רחוקות העוֹתרים מגיעים למַדְרְגוֹתיו של כֵּס-המַלכוּת, ודוּמֶה כי על שערי ארמונות המְלוּכה שלהם כותבים האַנְגְלִים את אשר נהגו לכתוב על גלגלי ההגה של אוניותיהם: Passengers are requested not to speak to the man at the wheel.*

לֵיידי הֶלֶנָה חשבה אף היא כְּבעלהּ; היא ידעה כי מאמצי הנערה נידונו לכישלון; בדִמיונה ראתה את חיי הַיֵיאוּש שנָכונו מעתה וָאֵילָך לשני הילדים. ואז צץ במוחה רעיון נִשְׂגָב ואצילי.

"מֶרי גְרַאנְט," קראה, "חכי, ילדתי, וּשְמעי את אשר אוֹמַר לך."

הנערה כבר אחזה ביד אחיה והִתכוננה לצאת לדרך. היא נעצרה על עומדה.

ואז, בעיניים לחות אך בקול איתן ובהבעת-פנים נמרצת, התקדמה לֵיידי הֶלֶנָה לעבר בעלה ואמרה: "אֶדוּאַרְד, כשכתב הרב-חובל את המכתב הזה והִשליכו לים, הוא הִפקידו לחסדי האֵל. האֵל מְסָרו לידנו, לידנו אנו! אין ספק שעלינו רצה האֵל להטיל את מְשימת הצלתם של האוּמְלָלים הללו."

"מה ברצונך לומר, הֶלֶנָה?" שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

דממה כבדה הִשְׂתָרְרָה בקרב כל הנוכחים.

"רצוני לומר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "שעלינו להעריך את מְלוֹא האושר שניתן לנו בכך שאנו יכולים להתחיל את חיי-נישׂוּאינו במעשי מִצווה. אתה, אֶדוּאַרְד, הרי תיכְנַנְת מסע-תענוּגות למעני! אולם איזה תענוג יהיה אמיתי יותר, מועיל יותר, מן התענוג הכָּרוּך בהצלת אנשים חסרי-מזל שמולדתם מפקירה אותם?"

"הֶלֶנָה!" הצטעק לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, הבנת אותי, אֶדוּאַרְד! דַנְקֶן היא ספינה טובה וחזקה! היא מסוגלת להתמודד עם יַמֵי הדרום! היא מסוגלת לערוך מסע סביב העולם, והיא תעשׂה זאת, אם יהיה צורך בכך! הבָה נצא להפלגה, אֶדוּאַרְד! הבָה נצא לחפש אחר הרב-חובל גְרַאנְט!"

לְמִשמע דברים נועזים אלה פרשׂ לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את זרועותיו לעבר אִשתו הצעירה; הוא חייך ואימץ אותה אל לוּח-לִבּוֹ, בעוד מֶרי ורוֹבֶּרט מנשקים את ידיה. לנוכח המחזה הנוגע ללב השמיעו משרתי הטירה הנרגשים והנלהבים קריאה של הכרת-טובה. "הֵידד לגְבירה מלוּס! שלוש פעמים הֵידד לְלוֹרד ולְלֵיידי גְלֶנֶרְבַאן!"

---

* אנגלית: הנוסעים מתבקשים שלא לפנות בדברים אל הַהַגַּאי.

• 5 •
הפלגתה של *דַנְקֶן*

כבר נאמר כי לֵיידי הֶלֶנָה התברכה באומץ-לב ובאצילות-נפש, והרְאָיָה לכך היתה המעשה שעשתה. בצדק היה לורד גְלֶנֶרְבָאן גאה באִשה אצילה זו, המסוגלת להבינו ולִנְהות אחריו. הרעיון לחוש לעזרתו של הרב-חובל גְרַאנְט כבר עבר במוחו כשראה כי דוחים את בקשתו בלוֹנְדוֹן; אם לא הקדים את לֵיידי הֶלֶנָה בהצעה זו, היה זה רק משום שלא יכול להשלים עם רעיון הפרידה ממנה. אולם, מאחר שלֵיידי הֶלֶנָה העלתה בעצמה את רעיון היציאה להפלגה, נָמוגו כל פִּקְפּוּקיו. משרתי הטירה קיבלו את הרעיון בקריאות הֵידד רמות; שהרי מדובר היה בהצלת אחים, בני סְקוֹטְלַנְד כמותם, ולורד גְלֶנֶרְבָאן הצטרף באַחֲוָה לתשואות שהידהדו לכבוד גבירת לוּס.

משהוחלט סוף-סוף לצאת לדרך, לא היה טעם לאבד זמן לָריק. עוד באותו יום שיגר לורד גְלֶנֶרְבָאן הודעה לג'וֹן מַנְגְלְס להשיט את *דַנְקֶן* לגְלַזְגוֹ ולעשות את כל ההכנות הדרושות למסע במימי הדרום, העשוי להיות מסע סביב כדור-הארץ. אגב, כשהעלתה את הצעתה לא הפריזה לֵיידי הֶלֶנָה בתיאור מעלותיה של *דַנְקֶן*; כלי-שַיִט זה ניכַּר בחוסנו ובמהירות השיוט שלו והיה מסוגל לצאת בבִטחה להפלגה באוֹקְיָינוֹסים.

דַנְקֶן היתה ספינת-קיטור מן הדגם המוצלח ביותר; נִפחה היה מאתיים ועשר טונות, והספינות הראשונות שהגיעו לחופי העולם החדש, ספינותיהם של קוֹלוֹמְבּוּס, של וֶסְפּוּצִ'י, של פִּינְסוֹן ושל מָגֶלָן, היו קטנות ממנה בהרבה*.

שני תְרנים היו לה *לדַנְקֶן*: תורן קִדמי, ועליו מִפרש קדמי ומִפרש גַף קִדמי, מִפרש עילי ומִפרש עַלעילי, ותורן ראשי, ועליו מִפרש גַף מְאַסֵף ומִפרש עילי. כן היו לה מִפרש תוסָף קִדמי, מִפרש חלוּץ רִאשון ושֵני ומִפרשֵׂי סמוכה. מערכת-המִפרשים שלה היתה מַספקת והיה ביכולתה לנצל את הרוּחַ כספינת-מִפרש רגילה; אך גוּלַת הכותֶרֶת היתה העוצמה המֵיכָנִית הכלוּאה בין דופְנותיה. המנוע, אשר נִבְנָה על-פי שיטה חדשה, היה בעל עוצמה של מאה ושישים כוחות-סוס, והיה מצויד במערכות לחימום יתר, שאיפשרו אספקת לחץ מוגבר לדוּדֵי הקיטור. בלחץ גבוה היה המנוע מפעיל מַדְחֵף כפול וכך היתה מסוגלת *דַנְקֶן* לפַתח מהירות ששום ספינה לא הגיעה אליה לפניה. ואכן, במהלך שיוּטֵי המִבחן שלה במִפרץ קְלַייד הגיעה על-פי רישומי מד-המהירות למהירות של שבעה-עשר מילים ימיים בשעה. בזכות כל אלה יכלה הספינה לצאת למסע סביב העולם. כל שנותר אֵפוא לג'וֹן מַנְגְלְס לעשות היה לדאוג לסידורי הנוחות הפנימיים.

---

* קוֹלוֹמְבּוּס יצא למסעו הרביעי בארבע ספינות. נִפחה של הגדולה שבהן, ספינת-המִפרשים שבה שט קוֹלוֹמְבּוּס עצמו, היה שבעים טונות ונפח הקטנה היה רק חמישים. היו אלה ספינות-חופים ממש.

בראש ובראשונה דאג להרחיב את מחסני הספינה, כדי שיוכלו להכיל כמות מַרְבִּית של פחם, שכֵּן קשה יהיה לחדֵש את מלאי חומרי-ההַסקה במהלך הדרך. צעדים דומים נקט בנוגע למצרכי-המזון וכה הֵיטיב לפעול עד כי אגר מזון לשנתיים ימים; כסף לא חסר לו ואף היה לו די על-מנת לרכוש תותח מסתובב על ציר, שהותקן על סיפונה הקדמי של הספינה; אי-אפשר לצַפות מראש את שיתרחש ומוטב שאפשר יהיה לירות פגז של שמונה לִיטְרָאוֹת* למרחק של ארבעה מילים ימיים.

יש לציין שג'וֹן מַנְגְּלְס היה איש-מִקצוע מעולה. אף שפיקד רק על ספינת-שעשועים, נִמנָה עם טובי קַבַּרְנִיטֶיהָ של גְלַזְגוֹ. בן שלושים היה, בעל תווי-פנים נוקשים במקצת, שהעידו על אומץ אך גם על טוב-לב. הוא היה אחד מילדי הטירה; משפחת גְלֶנֶרְבַאן גידלה אותו והכשירה אותו להיות סַפָּן מעולה. במסעותיו הממושכים בים הפגין ג'וֹן מַנְגְלְס את זריזותו, את תושִייָתו ואת קור-רוחו.

משהציע לו גְלֶנֶרְבַאן את הפיקוד על *דַנְקֶן*, הסכים מַנְגְלְס בחפץ-לב, משום שאהב את אדונה של טירת מַלְקוֹלְם כֶּאֱהוֹב איש את אחיו, וחיפש הזדמנות, שטרם נפלה לידיו, להפגין כלפיו את מסירותו.

סגן הרב-חובל, טום אוֹסְטִין, היה סַפָּן ותיק הראוי לְמִלוּא האמון. עם צוות *דַנְקֶן* נִמנוּ עשרים וחמישה אנשים, כולל הרב-חובל וסְגנו; כולם מבני מחוז דַמְבַּרְטוֹן, כולם מלחים מנוסים, בנים למשפחות שעיבדו את אדמות משפחת גְלֶנֶרְבַאן, ועל הסיפון היה מֵעין שֵׁבֶט של אנשים אמיצים, ואפילו נַגן בחֵמַת-החלילים המסורתית היה ביניהם**. לרשות גְלֶנֶרְבַאן עמדה חבורה של אנשים האוהבים את מקצועם, מסורים, אמיצי-לב, זריזים בתִפעול כלֵי-נשק כמו גם בתִמרון אונייה, ונכונים ללכת אחריו לכל הרפתקה נועזת. משנודע לצוותה של *דַנְקֶן* לאן מועדות פניו, התקשה לכבוש את שִׂמחתו, ומְצוּקֵי דַמְבַּרְטוֹן נֵיעורוּ לתְחייה מהדֵי קריאות ההֵידד הנלהבות.

אגב דאגה לציוד הספינה ולחידוש המלאי שבה, לא שכח ג'וֹן מַנְגְלְס להתקין את חדריהם של לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן למסע ממושך. כמו-כן היה עליו להכין את תָאֵיהם של ילדי הרב-חובל גְרַאנְט, שכֵּן לֵיידי הֶלֶנָה לא יכלה לשלול מִמֶרִי את הרשות להצטרף אליהם אל סיפון *הַדַנְקֶן*.

אשר לרוֹבֶּרְט, הוא היה מעדיף להסתתר בבטן האונייה אילו ניסו למנוע ממנו להפליג. אפילו היה נכון, כדוגמת נֶלְסוֹן ופְרַנְקְלִין, לצאת כשוּלְיַית-מלחים, ובלבד שיעלה על האונייה. האפשר היה לעמוד בפני הַפְצָרותיו של בַּרְנָש זה? לכן גם לא ניסו. הם נאלצו אפילו להסכים "לשלול ממנו" מעמד של נוסע, כיוון שרצה לשרת כשוּלְיַית-מלחים, כמתלמד או כמלח. ג'וֹן מַנְגְלְס נטל על עצמו לְהַכשירו למקצוע הסַפָּנוּת.

"בסדר," אמר רוֹבֶּרְט, "ושלא יחסוך ממני את הצלפות המַגְלֵב, אם לא אתנהג כשורה!"

---

* לִיטְרָה אחת שווה ארבע-מאות וחמישים גְרַם בערך.

** הנגן בחֵמַת-החלילים הוא תפקיד שעדיין קיים בגדודים שברמות סְקוֹטְלַנְד.

״אל דאגה, נערי,״ השיב גְלֶנְרֶבַאן בנימה של רצינות, בלי להוסיף שהשימוש ב״חתול בעל תִשעת הזנבות״* אסור וגם מיותר, על סיפונה של *דַנְקֶן*.

כדי להשלים את רשימת תפקידי הנוסעים דַי יהיה באִזכור שמו של מֶק-נַאבְּס.

הרב-סרן היה גבר כבן חמישים, בעל תווי-פנים שלווים ונאים, נכון תמיד למלא אחר ההוראות; בחור מצוין ומושלם מטֶבע בריאתו; צנוע, שתקן, רגוע וטוב-מזג, תמיד תְמִים-דֵעים עם הכול ובְכל עניין ונִמנע מכל ויכוח, ולעולם אינו מתרגז; באותו צעד מדוד היה עולה במדרגות חדר-השינה שלו, או מטפס על חומה שנפרצה בקרב; שום דבר בעולם לא היה בו כדי לעַרְעֵר את שלוותו ולפרוע את מחשבתו, אפילו לא פגז של תותח. ודאי ימוּת בלא שתיקרה לו ההזדמנות לצאת מכֵּליו. אדם זה ניחן באומץ-לב לא רגיל, ולא רק באומץ-לב גופני פשוט, שמקורו הבִּלעדי הוא כוח השרירים, כי אם גם באומץ-לב מוסרי, דְהַיינוּ, בנפש איתנה. אם אפשר היה לגלות בו פגם כלשהו, הרי זה עצם היותו סְקוֹטִי בכל נפשו ומְאודו, מכף-רגל ועד ראש, קָלֶדוֹנִי טְהור-גזע, השומר בקפדנות על מִנהגי ארצו הקדומים. בשל כך לא רצה מעולם לשרת את אַנְגְלִיָה, ובדרגת רב-סרן זכה בגדוד הארבעים ושניים של ה״הַיילֶנְד-בְּלֶק-ווֹץ׳״, הלא הוא המִשמר השחור, שיחידותיו מורכבות אך ורק מבני-אצולה סְקוֹטִיים. מֶק-נַאבְּס, שהיה דודנם של בני-הזוג גְלֶנְרֶבַאן, התגורר בטירת מַלְקוֹלְם, ובהיותו רב-סרן ראה את הצטרפותו לסגל ה*דַנְקֶן* כדבר טִבעי לחלוטין.

זה היה אֵפוא צוות ספינת-השעשועים, שהוּזעק בנסיבות לא צפויות לבצע את אחד מן המסעות המופלאים ביותר בזמנים המודֶרניים. מאז הגיעה הספינה לרציף אוניות הקיטור בגְלַזְגוֹ, הִתמַקדה בה סקרנות הציבור. מִדֵי יום הגיע המון רב לבקר בספינה; הכול התעניינו בה ודיברו רק עליה, לְמַגינת לבם של קַבַּרְניטים אחרים בנמל, ביניהם רב-החובל בַּרְטוֹן, מְפקדה של *סְקוֹטִיָה*, אוניית-קיטור מרהיבה שעגנה בסמוך ל*דַנְקֶן* ושהתכוננה להפליג לכַּלְכָּתָה.

בהתחשב במְמַדיה היתה ל*סְקוֹטִיָה* זכות להתייחס ל*דַנְקֶן* כאל ספינת-נהר פשוטה. ואף-על-פי-כן דווקא ספינתו של לורד גְלֶנְרֶבַאן עוררה התעניינות מרובה, שהלכה וגברה מיום ליום.

ואכן, מועֵד ההפלגה הלך וקרב, וג׳וֹן מַנְגְלְס גילה זריזות ותושייה. חודש ימים לאחר מִבחני השיוּט שלה במִפרץ קְלַייד, כבר היתה *דַנְקֶן* מצוידת כהלכה במִכשור ובְמלאי מזון, מוכנה וערוכה לצאת ללב-ים. מועֵד ההפלגה נקבע ל-25 באוגוסט, דבר שיאפשר לספינה להגיע לדרום כדור-הארץ בִּפְרוֹס האביב.

מיד לאחר שנודעה תוכניתו ברבים, נשמעו באוזני לורד גְלֶנְרֶבַאן אי-אלה אזהרות בדבר התְלָאות והסכנות הכרוכות במסע מעֵין זה; אך הוא לא היטה לִבּו אליהן ונערך לצאת את טירת מַלְקוֹלְם. אגב, רבים מאלה שגינוּהו רחשו לו הערצה כֵּנה. ואולם דעת-הקהל תמכה בגלוי בלורד הסְקוֹטִי, וכל העיתונים, לְמַעֵט ״ביטאוני הממשלה״, גינו פה אחד את התנהגותם של ראשי הצי בפרשה.

יתֵרה מזאת, לורד גְלֶנְרֶבַאן גילה אדישות כלפי המְקַטְרְגים והמְשַבחים כאחד: הוא מילא את חובתו, והיתר לא היה מעניינו.

---

* מַגְלֵב בעל תשע רצועות עור שהיה מצוי בשימוש רב בצי האַנְגְלִי.

ב-24 באוגוסט, לאחר פרידה נרגשת ממשרתי המשפחה, יצאו מטירת מַלְקוֹלְם לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, רב-סרן מֶק-נַאבְּס, מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט, מר אוֹלְבִּינֶט, הַכַּלְכָּל הראשי, ואשתו, מרת אוֹלְבִּינֶט, שעמדה לשירותה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

כעבור כמה שעות כבר התְמַקְמוּ על-גבי סיפונה של *דַנְקֶן*. תושבי גְלַזְגוֹ ערכו קבלת-פנים חמה ללֵיידי הֶלֶנָה, הרַעְיה הצעירה ואמיצת-הלב, המוכנה לוותר על המַנְעַמִּים השלווים של חיי-שפע ולחוש לעזרתם של האנשים במצוקה.

חדריהם של לורד גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה תפסו את כל יַרְכְּתֵי הסיפון של הספינה. הדירה כללה שני חדרי-שינה, סְרַקְלִין ושני קִיטוֹנֵי רחצה; כמו-כן היה שם חדר-אוכל משותף, מוקף שישה תאים, אשר בחמישה מהם התגוררו מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט, מר ומרת אוֹלְבִּינֶט ורב-סרן מֶק-נַאבְּס. אשר לתאיהם של ג׳וֹן מַנְגְלְס וטוֹם אוֹסְטִין, הם נמצאו משני צִדי הספינה ופנו לכיוון הגשר העליון. שאר הצוות התגורר בסיפון הבֵּינַיים ברְווחָה מרובה, כֵּיוון שהספינה לא נשאה עמה כל מִטען לְמַעֵט פחם, מִצרכי-מזון וכלי נשק. לג׳וֹן מַנְגְלְס לא חסר אֵפוא מקום להתקנת הסידורים הפנימיים, והוא ניצל אותו בתבונה.

דַנְקֶן היתה אמורה להפליג בין ה-24 ל-25 באוגוסט, בשלוש לפנות בוקר, עם הגֵיאוּת. אך קודם-לכן צָפו כל תושבי גְלַזְגוֹ בטקס תפילה מרגש. בשמונה בערב עזבו את הספינה לורד גְלֶנֶרְבַאן, אורחיו והצוות כולו, מהמַסִּיקים ועד לרב-חובל, כל אלה שנועדו להשתתף במסע זה של מסירות-נפש, ויצאו לסֶנְט-מַנְגוֹ, הקָתֶדְרָלָה העתיקה של גְלַזְגוֹ. כְּנֵסייה עתיקה זו, שנותרה ללא פגע בינות להריסות שזרעה ה״רֵפוֹרְמָה״, ואשר ווֹלְטֶר סְקוֹט הפליא כל-כך לתארה, אירחה מתחת לקִמְרוֹנוֹתיה האדירים את כל נוסעי *דַנְקֶן* וספָּנֶיה, ואת הקהל העצום שהִתלווה אליהם. ושם, באולם המרכזי הגדול, המלא קברים כבֵית-עָלְמִין, ייחל הכּוֹמֶר מוֹרְטוֹן לחסדי שמים ופרש על המִבצע את חסותה של ההשגחה העליונה. ברגע מסוים נישא קולה של מֶרִי גְרַאנְט בחלל הכְּנֵסייה הנושנה. הנערה התפללה למען מושיעיה ושפכה לפני האלוהים דמעות של הכרת-טובה. אחר-כך התפזר קהל המוזמנים נִפעם עד מאוד. באחת-עשרה כבר שבו הכול אל הספינה. ג׳וֹן מַנְגְלְס והצוות עסקו בהכנות אחרונות.

בחצות הליל הוסקו דוּדֵי הקיטור; הרב-חובל הוֹרָה לִלַבּוֹת את האֵש, ועד מהרה התאבכו תִמרות עשן שחור והִתמזגו עם עַרְפִילֵי הלילה. את מִפרשיה של *דַנְקֶן* קיפלו בְּקַפִידה וקשרו בנַרְתִיקֵי בד כדי לשומרם מפני זוהמת הפחם, שכן הרוח שנשבה היתה דרומית-מערבית ולא היה בה כדי לסייע למהלכה של הספינה.

בשעה שתיים אחר חצות החלה *דַנְקֶן* לרטוט מחמת רעד דוּדֵי ההסקה שלה; השעון הורה על לחץ של ארבע אַטְמוֹסְפֵירוֹת; הקיטור הרותח נִפלט בשריקה דרך השַסְתוּמים; הגֵיאוּת היתה נוחה, וכבר היה אור מספיק כדי להבחין במעברי הנהר קְלַייד בין המצופים לבין הבִּיגִינְגְס* שפנסיהם דעכו אט-אט באור השחר המְפַצִיעַ. לא נותר אלא לצאת לדרך.

ג׳וֹן מַנְגְלְס שלח להודיע על כך ללורד גְלֶנֶרְבַאן, וְהַלָּה מיהר לעלות על הגשר.

---

* תִלֵי־אבן קטנים שתפקידם לשמש תמרורים בתעלת קְלַייד.

עד מהרה גברה הגֵיאוּת; *דַנְקֶן* פלטה לחלל האוויר צפירות עזות, השתחררה מכבליה ויצאה מבין הספינות שסביבה. המַדְחֵף הוּפעל והדף את הספינה למרכז הנהר. ג׳וֹן מַנְגְלְס לא נִזקק לנְווּט; הוּא הכּיר להפליא את מעברי הקְלַיְד, ושוּם איש-מִקצוּע לא היה מֵיטיב ממנו לתַמְרֵן על הסיפון. הספינה התנהלה על-פי הוראותיו; בידו הימנית כִּיוון את המכונות, ובידו השמאלית אחז בהגה בְּדממה ובבִטחה. עד מהרה נעלמו אחרוני בתי-החרושת ופינו מקוֹמָם לחֲווילות המפוּזרות פה ושם על גבעות החוף הנישׂאוֹת, ושאון העיר הלך ונדם במרחקים.

מִקֵץ שעה חלפה *דַנְקֶן* בִּטְווח נגיעה מצוּקי דַמְבַּרְטוֹן; לאחר כשעתיים כבר היתה במִפרץ קְלַיְד; בשש לפנות-בוקר עקפה את צוּק קַנְטַייר והגיחה מתוך תעלת הצפון, עושׂה את דרכה ללב האוֹקְיָינוֹס.

• 6 •
הנוסע בתא מספר שש

ביום ההפלגה הראשון היה הים גועש למדי; לפנות-ערב התגברה הרוח; *דַנְקֶן* היטלטלה קשות, ועל כן נמנעו הגברות מלעלות על הסיפון; הן נותרו שרועות בתָאֵיהן, וטוב עשו.

אך למחרת השתנה מעט כיוון הרוח; הרב-חובל ג'וֹן הניף מפרש קִדמי, מִפרש עילי קטן ואת התוסף הקִדמי; כתוצאה מכך התייצבה *דַנְקֶן* על פני הגלים, ותנודות הטלטול לא השפיעו עליה כל-כך. עם עלות השחר עלו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט על הסיפון והצטרפו ללורד גְלֶנֶרְבַאן, לרב-סרן ולרב-חובל. מה נהדרת היתה הזריחה! כוכב-היום, הדומה לעיגול מתכת מוזהב, הגיח מחֵיק האוֹקְיָינוֹס כמו מתוך אַמְבָּט אדירים מחושמל. *דַנְקֶן* החליקה בעיבורו של בוהק מרהיב, ודומה היה שמִפרשֶׂיה תופחים בהשפעת קרני השמש.

נוסעי הספינה צָפו בהתפעמות דוממת בהופעתו של הכוכב הזוהר.

"איזה מחזה מרהיב!" אמרה לבסוף לֵיידי הֶלֶנָה. "צפוי לנו בוקר נאה. הלוואי שהרוח לא תיסוב כנגדנו, ותסייע להתקדמותה של *דַנְקֶן*."

"קשה לְיַיחל לרוח טובה מזו, הֶלֶנָה יקירתי," השיב לורד גְלֶנֶרְבַאן. "וְאַל לנו להתלונן על התחלת המסע."

"האִם יהיה המסע ממושך, אֶדוּאַרְד יקירי?"

"על כך ישיב לנו הרב-חובל ג'וֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "האם קצב ההפלגה מַשׂביע-רצון? האם מרוצה אתה מספינתך, ג'וֹן?"

"מרוצה עד מאוד, כבוד הלורד," השיב ג'וֹן. "זהו כלי-שַׁיִט נִפלא; וכל סַפָּן היה שמח בספינה שכזו תחת רגליו. מעולם לא היו מנוֹע וגוּף מותאמים כל-כך זה לזה. אתה יכול לראות עד כמה שטוח השובל שמותירה הספינה מאחוריה, ובאיזו קלוּת היא מְתַמְרֶנֶת בין הגלים. אנחנו מתקדמים בקצב של שבעה-עשר מילים ימיים לשעה. אם נתמיד במהירות זו, נחצה את קַו-המַשווה בעוד עשרה ימים, ובתוך פחות מחמישה שבועות כבר נקיף את כֵּף-הוֹרְן."

"את שומעת, מֶרִי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "תוך פחות מחמישה שבועות!"

"כן, גבִרתי," השיבה הנערה, "אני שומעת, ולִבי הולם בחוזקה למִשמע דבריו של הרב-חובל."

"והפלגה זו, העלמה מֶרִי," שאל לורד גְלֶנֶרְבַאן, "כיצד היא משפיעה עלייך?"

"בסדר, מילורד, אינני סובלת יתר-על-המידה. ופרט לכך, עד מהרה אֶסְתַגֵל."

"ורוֹבֶּרְט הצעיר שלנו?"

"הוֹ! רוֹבֶּרְט," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "כשאין הוא שקוע בחדר-המכונות, הוא תלוי לו למעלה בפִסגת התרנים. זה בחור המלגלג על מחלת-הים. רְאו בעצמכם, הנה הוא!"

כל המבטים פנו לכיוון ידו של הרב-חובל, שהצביעה על התורן הקדמי, והכול יכלו להבחין ברוֹבֶּרְט התלוי על חבלי המִפרשׂ העִלְעִילי הקִדמי בגובה כשלושים מטרים באוויר. מֶרִי לא יכלה לכבוש תנועה של פחד.

"הירָגעי, עלמתי," אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס, "אני עָרֵב לו ואף מתחייב שבתוך זמן קצר אוכל להציג לפני הרב-חובל גְרַאנְט – שכן אנו נגלה אותו, את הרב-חובל גְרַאנְט הנִכבד – פֶּרחח ראוי לשמו."

"מי ייתן וישמעוּךָ השמים, מר ג'וֹן," השיבה הנערה.

"ילדתי היקרה," המשיך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "בכל הפרשה הזאת יש משהו שמקורו בהשגחה העליונה, והדבר מעניק לנו תקווה רבה. אין אנו הולכים, מוליכים אותנו. אין אנו מחפשים, מַנְחִים אותנו. ומלבד זאת, רְאי את כל האנשים האמיצים הללו שהתגייסו למען מטרה נעלה כל-כך. לא זו בלבד שנצליח במילוי משימתנו, אלא אף נְמלאֶה בלא קושי. הבטחתי לְלֵיידי הֶלֶנָה מסע תענוגות, ואעמוד במִלתי – או שטועה אני טעות גסה."

"אֶדוּאַרְד," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אתה הטוב שבבְני-האדם."

"כלל וכלל לא, אך לרשותי עומד הטוב שבצְוותים על הטובה שבספינות. העלמה מֶרִי, האין את מתפעלת מ*דַנקָן* שלנו?"

"בהחלט, מִילוֹרד," השיבה העלמה גראנט, "אני מתפעלת ממנה כמבינת-דבר אמיתית."

"מה! באמת!"

"עוד בהיותי ילדה השְתַעשעתי על אוניותיו של אבי; חבל שלא הכשיר אותי לסַפָּנוּת. בשעת הצורך אוכל ללא קושי לטפס על תורן או לשְזור מִקְלַעַת חבלים."

"הו! העלמה, מה את סחה?" קרא ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"אם תמשיכי לדבר כך," המשיך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "עוד תרכשי את לִבו של הרב-חובל ג'וֹן, שכֵּן אין הוא סבור שקיים בעולמנו מקצוע טוב יותר ממקצוע הסַפָּנוּת! הדבר נכון בעיניו גם באשר לנשים! האין זה כך, ג'וֹן?"

"בלי ספק, אדוני," השיב הרב-חובל הצעיר, "אולם בכל-זאת אני סבור כי מקומה של העלמה גְרַאנְט על הסיפון ולא בקיפול מִפְרְשֵׂי התורן הראשי; אף-על-פי-כן דבריה שובים את לִבי."

"בעיקר כשהיא מתפעלת מ*דַנְקָן*," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"והיא אכן ראויה להערצתה."

"חֵי נפשי," קראה לֵיידי הֶלֶנָה, "כֵּיוון שאתה גאה כל-כך, בספינת-השעשועים שלך, מתעורר בי החשק לבקר בבטן הספינה ולראות כיצד הִתְמַקְמוּ מלחינו החביבים בסיפון-הבֵּינַיים."

"הם מסודרים להפליא," השיב ג'וֹן, "ומרגישים שם כמו בביתם."

"ואכן, כאן באמת ביתם, הֶלֶנָה היקרה," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. "ספינה זו היא חלק מאדמת קָלֶדוֹנְיָה העתיקה שלנו! זהו חלק שהופרד ממחוז דַמְבַּרְטוֹן, והוא שט בזכות חסד מיוחד במינו. בעצם לא נטשנו את ארצנו! *דַנְקָן* היא טירת מַלְקוֹלְם, והאוקְיָינוֹס – אגם לוֹמוֹנְד."

"אם כן, אֶדוּאַרְד יקירי, כַּבֵּד אותנו בסיור בטירה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לפקודתך, גברתי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אך קודם-לכן הרשי לי להודיע על כך לאוֹלְבִּינֶט."

כַּלְכַּל הספינה היה טַבָּח מעולה, סְקוֹטִי שראוי היה להיחָשב לצָרְפָתִי בשל כשרונותיו בבישול; נוסף על כך גם מילא את תפקידיו במסירות ובתבונה. הוא מיהר לסוּר אל אדונו.

"אוֹלְבִּינֶט, אנו הולכים לערוך סיוּר לפני ארוחת-הצהריים," אמר גְלֶנֶרְבַאן, כאילו היה מדובר בטיול בטַרְבֶּט או באגם קַתְרִין. "אני מקווה שנִמצא שולחן ערוך בשובנו."

אוֹלְבִּינֶט קד בכובד-ראש.

"האם תתלווה אלינו, רב-סרן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אם את מְצווה," השיב מֶק-נַאבְּס.

"הוֹ!" אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן, "הרב-סרן אפוּף בעננֵי הסיגר שלו, ואין להוציא אותו מתוכם; העלמה מֶרִי, אני מציג לפנייך מעשֵן העשוּי לְבְלִי-חַת. הוא מעשן כל הזמן, אפילו בשנתו."

הרב-סרן הניד בראשו לאות אישור, ואורחיו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ירדו לסיפון-הבֵּיניים.

ואילו מֶק-נַאבְּס, שנותר לבדו, משוחח עם עצמו כהרגלו, אך בלא לסתור את דבריו שלו, כמובן, התעטף בעננֵי עשן דחוסים עוד יותר; הוא עמד ללא ניע, מתבונן בשובלה של הספינה. לאחר כמה דקות של התבוננות דוממת סב לאחור ומצא עצמו עומד מול דמות לא מוּכֶּרת. אילו היה דבר-מה המסוגל להפתיעו, היה הרב-סרן מופתע מן-הסתם, שכן הנוסע הזה לא היה מוּכָּר לו כלל וכלל.

היה זה גבר גְבה-קומה וצנום, שנראָה כבן ארבעים; הוא דמה למסמר ארוך בעל ראש עבה; ואכן, ראשו היה רחב ומוּצק, מִצחו גבוה, אפו מוארך, פיו גדול וסנטרו קמוּר מאוד. אשר לעיניו, הן הסתתרו מאחורי משקפי-ענק עגולים, ומבטו הִביע הַסְסָנוּת האופיינית לאנשים הרואים אף מבעד לחשיכה. ממראהו ניכר שהוא אדם נבון ועליז; לא היתה לו אותה אֲרֶשֶת-פנים דוחה כאֲרֶשֶת-פניהם של אנשים רציניים, שאינם צוחקים לעולם מתוך עיקרון, ושֶעל אַפְסוּתָם מחַפָּה מסיכה של כובד-ראש. נהפוך הוא. חביבותו נעדרת הגינוּנים של הזָר הצביעה בבירוּר על כך שהוא יודע להתבונן בצִדם החיובי של הבריות והדברים. בלא שיִפְצֶה עדיין את פיו אפשר היה לחוש שהוא דַבְּרָן גדול, ובעיקר פּוּזר-דעת, כדרך הבריות שעיניים להם ולא יִראוּ, ואוזניים להם ולא ישמעוּ. הוא חבש כּוּמתת-מסע, נעל נעליים גבוהות וצהובות וחוּתָלוֹת מעור; הוא לבש מכנסיים מְקטיפה חוּמה ומְקטוֹרֶן מאותו בד, ודומה היה כי כיסיו הרבים מְסֻפּוֹר תְפוּחים מרוב פִּנקסים, יומנים, דַפְדְפוֹת, ארנקים ואלף ואחד חפצים מכבידים מיוּתרים. כמו-כן היה מצוּיד בּמִשקפת שהיתה תלוּיה על חוּהוּ ברצועה.

התרגשותו של הזר עמדה בסתירה מְשוּוַעַת לשַלְווּתו של הרב-סרן; הוא חג סביב מֶק-נַאבְּס, התבונן בו, חקר אותו במבטיו, בלא שהָלה יטרח לתְהוֹת מאַיִן הוא בא, לאן מוּעדות פניו ומדוּע הוא נִמצא על סיפונה של *דַנְקָן*.

כשהבין האדם המִסתורי הזה שכל ניסיונותיו, לנוכח שלווּת-נפשו של הרב-סרן, נכשלו, אחז במִשקפת שלו, אשר בהיפתחה בִּמְלוֹאה היה אוֹרְכּה יותר ממטר, וכך

ניצב לו ללא נוע, בפישוק-רגליים, כתמרור על אֵם הדרך. הוא מיקד את מִשקפתו על הקו שבו מתמזגים השמים והמים באופק; אחרי התבוננות של חמש דקות הֵנמיך את המִשקפת, הניחה על קצה הגשר ונשען עליה כפי שנשענים על מקל טיולים. אולם חלקי המשקפת מיהרו, להחליק זה לתוך זה, והמכשיר התקפל; הנוסע החדש, שמִשענתו נִשמטה ממנו לפתע, כמעט השתטח למרגלות התורן הגדול.

כל אחד במקומו של הרב-סרן היה לפחות מעלה חיוך. אך הָלה לא הֵניד עַפְעַף. ברגע זה פתח האלמוני את פיו.

"כַּלְכָּל!" קרא בקול שהעיד על היותו זר.

הוא חיכה. איש לא הופיע.

"כַּלְכָּל!" שב והִרעים קולו ביתר-שְׂאֵת.

מר אוֹלְבִּינֶט חלף באותו רגע בדרכו למטבח, שהיה בקִדמַת הספינה. מה רבה היתה הִשתוממותו כששמע את הבַּרנָש הארוך הזה, שאותו לא הכיר, פונה אליו בדברים!

"מאַין צץ הטיפוס הזה?" אמר בלִבּו. "ידיד של גְלֶנֶרבַאן? לא ייתכן."

ובכל זאת טיפס ועלה לסיפון וניגש אל האלמוני.

"האִם אתה הכַּלכָּל בספינה הזאת?" שְׁאָלוֹ הזר.

"כן, אדוני," השיב אוֹלְבִּינֶט, "אך לא היה לי הכבוד..."

"אני הנוסע מתא מספר שש."

"מִספר שש?" חזר אחריו הכַּלְכָּל.

"ללא ספק. ומה שִׁמְךָ?..."

"אוֹלְבִּינֶט."

"ובכן, אוֹלְבִּינֶט ידידי," הפטיר הזר מתא מִספר שש, "צריך לחשוב על ארוחת-הבוקר, וכמה שיותר מהר! כבר שלושים ושש שעות שלא בא אוכל אל פי, או ליתר דיוק, שלושים ושש שעות שֶׁיָשַׁנְתִּי, ואפשר לסלוח זאת לאדם שגמא בנסיעה אחת את הדרך מִפָּרִיס לִגְלַזְגוֹ. באיזו שעה אוכלים, בבקשה?"

"בשעה תשע," השיב אוֹלְבִּינֶט מוּכָנית.

הזר ביקש להסתכל בשעונו, אך הדבר גזל ממנו זמן רב, משום שרק בכיס התשיעי עלה בידו למוצאו.

"טוב," הִפטיר. "השעה עדיין לא שמונה. מר אוֹלְבִּינֶט, הגש לי רָקיק וכוסית שֶׁרִי לעת-עתה, אני גּוֹוֵעַ ברעב."

אוֹלְבִּינֶט הקשיב בלא להבין; יְתֵרה מזאת, הזר דיבר בלא הרף, מדלג מנושׂא אחד למשנהו בשטף דיבור אדיר.

"ובכן," אמר, "היכן הרב-חובל? עדיין לא קם משנתו! וסגן הרב-חובל? מה מעשיו? האם גם הוא ישֵׁן? מזג-האוויר נאה, למרבה המזל הרוח מסייעת, והספינה משייטת מעצמה..."

בדיוק באותו רגע, בעודו מוסיף לְלַהֵג כך, הופיע ג'וֹן מַנְגְּלְס בראש מדרגות גשר הפיקוד.

"הנה הרב-חובל," אמר אוֹלְבִּינֶט.

"הו! נעים מאוד," קרא האַלְמוני, "נעים מאוד להכירך, הרב-חובל בַּרְטוֹן!"

אם היה אדם שהוכָּה בתַּדְהֵמָה, היה זה בוודאי ג'וֹן מַנְגְלְס, שהופתע לא רק מן הפנייה אליו כאל "הרב-חובל בַּרְטוֹן" אלא בעיקר מעצם נוכחותו של הזר הזה על סיפונו. הלה המשיך בהתלהבות:

"הרשֵׁה לי ללחוץ את ידך," אמר, "שכֵּן אם לא עשיתי זאת שִׁלשום, הרי זה משום שאסור להפריע לאיש בעֵת ההפלגה. אך עכשיו, רב-חובל, אני באמת שמח להכיר אותך."

ג'וֹן מַנְגְלְס פער את עיניו לִרְווחה, סוקר לסֵירוּגִין את אוֹלְבִּינֶט ואת הזר, שזה עתה הגיע.

"עתה," המשיך הלה, "מִשֶּׁערכנו היכרות, רב-חובל יקר, אנו כבר חברים ותיקים. הבה נשוחח, אם כן, ואמור לי, האִם אתה מרוצה *מִסְקוֹטְיָה*?"

"למה כוונתך *בִּסְקוֹטְיָה*?" אמר לבסוף ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הרי זו *סְקוֹטְיָה* שנושאת אותנו, ספינה מעולה, אשר את מעלותיה שיבחו בפני לא פחות מאשר את מעלות מְפקדה, הרב-חובל האמיץ בַּרְטוֹן. האם אתה שְׁאֵר-בשרו של הנוסע האַפְרִיקָנִי הדגול הנושא שם זהז גבר רב-תעוזה. קַבֵּל נא את מחמאותַי, אם כן!"

"אדוני," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא רק שאינני שְׁאֵר-בשרו של אותו נוסע בַּרְטוֹן, אלא שגם אינני הרב-חובל בַּרְטוֹן."

"הא!" קרא הזר, "אם כן, יש לי הכבוד לשוחח כעת עם סגן הרב-חובל של *סְקוֹטְיָה*, מר בֶּרְדְנֶס, לא כן?"

"מר בֶּרְדְנֶס?" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, שהחל מנחֵש את מה שאירע. האם יש לו עניין עם משוגע או עם סתם מבולבל? זו היתה הסוגיה שניקרה במוחו, וכבר התכונן להשיב נֶחרצות, כאשר עלו לורד גְלֶנֶרְבַאן, אִשתו והעלמה גְרַאנְט על הסיפון. האַלְמוני הבחין בהם וקרא:

"הא! יש נוסעים! יש נוסעות! מצוין! מר בֶּרְדְנֶס, אני מקווה שתואיל להציגני..." הוא התקדם, נינוח להפליא, בלא להמתין להתערבותו של ג'וֹן מַנְגְלְס.

"עלמתי," פנה לעלמה גְרַאנְט, "גברתי," פנה לַלֵּיידי הֶלֶנָה, "אדוני..." הוסיף בפנותו ללורד גְלֶנֶרְבַאן.

"נא להכיר, לורד גְלֶנֶרְבַאן," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מִילורד, איתך הסליחה על שאני מציג את עצמי בלא שהוצגתי; אך בלב-ים יש לזנוח מעט את גינוני הנימוס. אני מקווה כי חיש מהר נִתוודע איש אל רֵעֵהוּ. וכי במחיצתן של הגבירות הללו תהיה ההפלגה *בִּסְקוֹטְיָה* קצרה וגם נעימה."

לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט לא מצאו כל מענה בפיהן. הן לא הבינו את פשר נוכחותו של האורח הלא-קרוא על סיפונה של *דַנְקֶן*.

"אדוני," פתח אז גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "עִם מי יש לי הכבוד לדבר?"

"עִם זָ'ק-אֶלְיָכִין-פְרַנְסוּאָ-מַארִי פָּגָנֶל, מזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה של פָּרִיס, חבר-נִלווה בחבְרות הגֵיאוֹגְרַפִיּוֹת בבֶּרְלִין, בבּוֹמְבַּי, בדַרְמְשְׁטָאט, בלַיְיפְּצִיג, בלוֹנְדוֹן, בפֶּטֶרְסְבּוּרְג, בווינָה, ובנְיוּ-יוֹרְק, חבר-כבוד במכון המלכותי לגֵיאוֹגְרַפְיָה ואֶתְנוֹגְרַפְיָה של הוֹדוּ-המִזרחית, אשר לאחר שהקדיש עשרים משנות חייו לחקר הגֵיאוֹגְרַפְיָה בלִשכתו, ביקש להצטרף למדע המעשי, וכעת הוא בדרכו להודו, כדי לְגַשֵׁר בין עבודות המחקר של גדולי הנוסעים."

• 7 •

מאַין בא ז׳ק פַּגָנֶל ואנה מוּעדות פניו?

מזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה היה בוודאי דמות מְלַבֶּבֶת, שכֵּן כל דבריו נאמרו בחֵן רב. לורד גְלֶנֶרְבַאן ידע היטב מי האדם העומד לפניו; שמו ופועלו של זָ׳ק פָּגָנֶל היו מוּכָּרים לו היטב; מחקריו בגֵיאוֹגְרַפְיָה, דיווּחיו על התַגליות האחרונות שהתפרסמו בביטאוני החֶברה, והתכתבויותיו עם חוקרים ברחבי העולם כולו העמידו אותו בשורה אחת עם החשובים שבמדעני צָרְפַת. לפיכך הושיט גְלֶנֶרְבַאן בלבביות את ידו לאורחו הלא צפוי.

"וכעת, לאחר שערכנו בינינו היכרות," אמר הלורד, "התואיל להרשות לי להציג לך שאלה?"

"עשׂרים שאלות אפילו, מילורד," השיב זָ׳ק פָּגָנֶל, "שיחה עִמך תהיה לי לעונג רב."

"האם עלית על סיפון האונייה הזאת שִלשום?"

"אכן, מילורד, שִלשום בערב, בשעה שמונה, זינקתי מן הרכבת הקָלֶדוֹנִית המהירה לכִרְכָּרה קלה, ומִן הכִּרְכָּרה היישר לסְקוֹטְיָה. עוד בפָּרִיס הזמנתי שם את תא מספר שש. הלילה היה אָפֵל ולא ראיתי איש על הסיפון. עייף מנסיעה של שלושים שעות בדרכים, וביודעִי שעל-מנת להימנע ממחלת-ים, מוּטב לו לאדם לעלות על יצועו לפני ההפלגה ולא לקום ממנו במשך הימים הראשונים להפלגה, נכנסתי מיד למיטה וישנתי שלושים ושש שעות רצופות, האמֵן לי."

סוף-סוף הבינו מאזיניו של פָּגָנֶל את פשר נוכחותו על הסיפון. הנוסע הצָרְפָתי התבלבל, ובמקום לעלות על סְקוֹטְיָה עלה על דַנְקֶן, שבאותה שעה היו כל אנשיה בתפילה בסֶנְט-מַנְגוֹ. הכול הִתְחַוור. אולם מה יֹאמר הגֵיאוֹגְרָף כשיִיוודע לו יעד הפלגתה של הספינה שעל סיפונה עלה?

"ובכן, מר פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "האִם כַּלְכָּתָה היא נקודת-המוצא שבחרתָ למחקריך?"

"כן, מִילורד, כל ימַי קינן בי החלום לראות את הודוּ. זהו חלומי הנִשׂגב ביותר, העומד סוף-סוף להתגשם בארץ הפילים והטַאוּגִס."

"ובכן, מר פָּגָנֶל, לא בנָקֵל תהיה מוכן לסייר בארץ אחרת?"

"אכן, מילורד, לא בנָקֵל אעשה זאת, ותהיה כרוכה בכך אי-נעימות רבה לגבַּי שכן מצויד אני במכתבי המלצה ללורד סוֹמֶרְסֶט, מושלה הכללי של הודוּ, ומוּטלת עלַי משימה מטעם החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה שבכוונתי למלאה."

"אהּ! מוּטלת עליךָ משימה?"

"אמנם כן, עלַי לערוך מסע מעניין ומועיל. את התוכנית הִתווה ידידי ועמיתי

למקצוע מר וִיוּוִיאַן דֶה סַן-מַרטֶן. מדובר במסע בעקבות האחים שְׁלַגִינְוַוְיְיט, הקוֹלוֹנֶל וו, וֶב, הוֹדג'סון, המיסיוֹנֵרים הוּק וגַבֶּה, מוּרקרוֹפט, מר ז'ול רֶמִי ונוסעים מהוללים רבים אחרים. ברצוני להצליח במקום שנכשל בו, לרוע המזל, המיסיוֹנֶר קְרִיק בשנת 1846; בקיצור, לסייר לאורך הערוץ של הָיָארוּ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשׁוּ, הזורם בטִיבֶּט לאורך אלף וחמש-מאות קילומטרים, למרגלות הרכס הצפוני של ההימָלָיָה, ולדעת סוף-סוף אם נהר זה מתחבר לבְּרַהְמַפּוּטְרָה בצפון-מִזרח חבל אַסַם. מילורד, עיטור זהב מובטח לנוסע שיעלה בידו להגשים את אחד ממַאֲוַויֵיהם הגדולים ביותר של חוקרי הוֹדוּ."

פָּגָנֶל הִשתַּלְהֵב. הוא דיבר בהתלהבות מרהיבה, נסחף על כנפיו המהירות של הדמיון. לא היה אפשר לעצור אותו, כשם שאי-אפשר לעצור את הנהר רַיְין במפלי שַׁאפְהָאוּזֶן.

"מר זָ'ק פָּגָנֶל," אמר לורד גְלֶנֶרבָאן לאחר דקה של דומייה, "ברור כי מדובר במסע נאה ביותר, שהמדע יכיר לך עליו תודה מרובה; אך לא הייתי רוצה להמשיך ולהסתיר ממך את טעותך, ולְפִי שעה, יהיה עליך לוותֵר על ההנאה שבביקור בהוֹדוּ."

"לוותר על ההנאה! ומדוע?"

"משום שאתה מפליג בכיוון ההפוך לחצי-האי ההוֹדי."

"איך ייתכן! הרב-חובל בָּרטוֹן..."

"אינני הרב-חובל בָּרטוֹן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אבל זוהי *סְקוֹטְיָה*!"

"אין זו האונייה *סְקוֹטְיָה*!"

קשה לתאר את השתוממותו של פָּגָנֶל. הוא הסתכל לסֵירוּגין בלוֹרד גְלֶנֶרבָאן, ששמר כל הזמן על אֲרֶשֶׁת רצינית, בלֵיידי הֶלֶנָה ובמֶרִי גְרַאנְט, שארשת-פניהן הביעה אהדה נוגה, בג'וֹן מַנְגְלְס שחייך וברב-סרן שלא הֵניד עַפְעַף; לאחר-מכן משך בכתפיו והסיט את משקפיו ממִצחו אל עיניו:

"איזו מַהֲתַלָּה!" קרא.

אך באותו רגע נִתקל מבטו בגלגל ההגה, ועליו מתנוססות שתי מלים:

ד נ ק ן

ג ל ז ג ו

"*דַנְקֶן!*" פלט זעקת ייאוש אמיתית.

אחר-כך מיהר לרדת במורד המדרגות ואץ לעבר תָּאוֹ.

מיד עם היעָלמו של בִּיש-גַּדָא מלומד זה, לא היה איש על הסיפון, למַעֵט הרב-סרן, שהיה מסוגל לשמור על רצינותו, והצחוק שפרץ דָבַק גם במלחים. לִטעות ברכבת! נִיחָא. לעלות על הרכבת לאֶדִינְבּוֹרוֹ במקום לדַמְבַּרטוֹן! זה עוד אפשרי. אולם לִטעות באונייה, ולהפליג לעבר צִ'ילֶה שעה שפניךָ להוֹדוּ, זה כבר מעיד על פיזור-נפש מדהים.

"אגב, אין הדבר מפתיע אותי לגבי זָ'ק פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרבָאן, "לחוסר-המזל שלו יצאו מוֹנִיטִין. יום אחד פירסם מפה של אַמֶרִיקָה וכָלַל בה את יַפָּן. אולם

אין זה מונע ממנו להיות מדען דגול, אחד מבחירי הגֵיאוֹגְרָפִים של צָרְפַת."

"אך מה נעשה באדון המִסכן הזה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה. "הרי איננו יכולים לקחת אותו עִמנו עד לִפָּטָגוֹנְיָה."

"ולמה לא?" התערב מֶק-נַאבְּס בכל הרצינות, "אין אנו אחראים להיסח-הדעת שלו. נניח שהוא נמצא ברכבת, האם ינסה לעצור אותה?"

"לא, אך הוא יֵרד בתחנה הקרובה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"יפה," הִפְטיר גְלֶנֶרְבַאן, "ברשותו לעשות זאת בתחנתנו הקרובה."

ברגע זה שב פָּגָנֶל ועלה על הסיפון, מבויש ונִכלָם, לאחר שבדק ומצא שכל מִטענו נמצא על הסיפון. הוּא שב וחזר ללא הרף על המִלים המכריעוֹת: *דַנְקֶן! דַנְקֶן!* גם לוּ טרח לא היה מוצא מִלים אחרות באוצר-לְשונו. הוא פסע הלוך ושוב, בּוֹחן את מערכת-התְרנים של הספינה וצופה באופק הדומם של מרחבי הים. לבסוף שב לעבר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"ולאן מפליגה *דַנְקֶן* זו?..." שאל.

"לאַמֶרִיקָה, מר פָּגָנֶל."

"לאן בדיוק?..."

"לקוֹנְסֶפְּסִיוֹן."

"לצִ'ילֶה! לצִ'ילֶה!" הִצְטַעֵק הגֵיאוֹגְרָף ביש-המזל. "ומה יְהֵא על שליחותי להודו! מה יגידו מר דֶה קָאטְרְפָאז', נשיא הוועדה המרכזית! ומר דָ'אוֶוזָאק! ומר קוֹרְטָאמְבֶּר! ומר וִיוְיֶאן דֶה סַן-מַרְטֶן! כיצד אֵראה את פני בכִנְסֵי החֶבְרה!"

"אנא מִמך, מר פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אל תיפול רוּחךָ. הכול עוד יסתדר על הצד הטוב ביותר, ותצא רק בעיכוב מִזערי. הנהר יָארוֹ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשוּ ימתין לך תמיד בהרי טִיבֶּט. בתוך זמן קצר נטיל עוגן במָדֵירָה, ושם תוכל למצוא ספינה שתשיבךָ לאֵירוֹפָּה."

"אני מודה לך, מִילוֹרד, עלי להשלים עם המצב. אך תֹאמר מה שתֹאמר, זוהי הרפתקה יוצאת-דופן, ורק לי קורים מִקרים מֵעין אלה. ומה על התא השמור לי על סיפון *סְקוֹטְיָה*!"

"אה! אשר ל*סְקוֹטְיָה*, אני מציע לך לשכוח אותה לזמן-מה."

"אבל האִם *דַנְקֶן* היא רק ספינת-שעשועים?" שאל פָּגָנֶל, לאחר שבחן את האונייה.

"אכן כן, אדוני," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "והיא רכושו של כבוד הלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן."

"המַפְצִיר בך לנצל את הכנסת-האורחים הנדיבה שלו," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אלף תודות, מִילוֹרד," השיב פָּגָנֶל, "אני באמת מכיר לך תודה על אדיבותך; אך הַרשה לי להעיר הערה אחת פשוטה: ארץ יפה היא הוֹדו; היא פורשׂת לעיני המטיילים בה הפתעות מרהיבות; בוודאי אין הגבירות מכירות אותה... ובכן, כל שיְהֵא על ההַגאי לעשות הוא לסובב קלות את ההגה וספינת-השעשועים *דַנְקֶן* תפליג לכַלְכָּתָה באותה קלות שבה היא מפליגה לעבר קוֹנְסֶפְּסִיוֹן; הרי אין זה אלא מסע תענוגות..."

נִענוּעֵי הראש לשמע הצעתו של פָּגָנֶל לא הניחו לו לסיים את דבריו. הוא נֶאֱלם דום.

"מר פָּגָנֶל," פתחה ואמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אילו היה מדובר רק במסע תענוגות,

הייתי משיבה לך: הבה נצא כולנו יחדיו להודו הגדולה, ולורד גְלֶנֶרְבַאן לא היה מתנגד לכך. אולם דַנְקֶן יצאה להשיב למולדתם ניצולים המופקרים על חוף פָּטָגוֹנְיָה, ואין ביכולתה להחליף מטרה כה אנושית...״

בתוך רגעים סְפוּרים סיפרו לנוסע את כל פְּרטי הפרשה; בשֶמֶץ של התרגשות שמע על גילוי המְסמכים בדרך נֵס, על קורותיו של הרב-חובל גְרַאנְט ועל הצעתה האצילית של לֵיידי הֶלֶנָה.

״גברתי,״ כך אמר, ״הרשי לי להביע את התפעלותי מהתנהגותך בכל העניין, ולהעריצה בלא סְייג. על ספינתכם להמשיך בדרכה, ואצטער צער רב אם אעַכְּבֶנה ולו גם ליום אחד.״

״הרוצה אתה, אֵפוא, להצטרף לחיפושינו?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״הדבר בלתי-אפשרי, גברתי, עלי למלא את שליחותי. ארד מן האונייה בתחנתכם הקרובה...״

״ובכן, בּמָדֵירָה,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״שיהיה כך, בּמָדֵירָה. משם לליסְבּוֹן רק מאה ושמונים מילים ימיים; אחכה שם לאמצעי-תובָלה אחר.״

״ובכן, מר פָּגָנֶל,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״הכול יֵיעשׂה כבקשתך. ובאשר לי, אני מאושר על שבידי לארח אותך על ספינתי במשך ימים מִספר; ואני מקווה שלא תִשתעמם בחֶברתנו!״

״הו! מִילוֹרד,״ מחה המדען, ״מזלי שטעיתי טעות כה נעימה! ובכל-זאת, מה מגוחך מצבו של אדם העולה על ספינה שיעדה הודו ומוצא עצמו מפליג לעבר אָמֶריקָה!״

חֶרֶף ההערה העגומה הזאת השלים פָּגָנֶל עם העיכוב, שלא היה באפשרותו למונעו. הוא התגלה כאדם חביב, שׂמח וכמובן פְּזוּר-דעת. הוא הקסים את הגברות ברוחו העליזה, ועוד בטרם חלף היום כבר היה מיודד עם כולם. לפי בקשתו נִמסר לידיו המְסמך המפורסם. שעה ארוכה עיין בו בכובד-ראש ובקפידה. שום פירוש אחר לא נראה לו אפשרי. כל אהדתו היתה נתונה למֶרִי גְרַאנְט ולאחיה, והוא חיזק את תקוותם. הדרך שבה צפה את השתלשלות האירועים וההצלחה המובטחת שחזה לדַנְקֶן העלו חיוך על פניה של הנערה. ובאמת, אִלְמָלֵא שליחותו היה מצטרף לחיפוש אחר הרב-חובל גְרַאנְט!

ובאשר לְלֵיידי הֶלֶנָה, מִשֶנודע לו כי היא בתו של וִילְיָאם טַפְּנֶל, פרץ פָּגָנֶל בקריאות התפעלות. הוא הכיר את אביה. איזה מדען נועז! ואֵילו מכתבים החליפו ביניהם כשהיה וִילְיָאם טַפְּנֶל חבר-נִלְוֶוה בחברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה! הוא שערך היכרות בין פָּגָנֶל לבין מר מַלְט-בְּרָן! איזה מִפגש, ואיזה עונג לשוט בחברת בתו של וִילְיָאם טַפְּנֶל!

לבסוף ביקש מלֵיידי הֶלֶנָה רשות לנַשְקָה. לֵיידי הֶלֶנָה נֶעֶתְרָה לבקשתו, אף שהדבר חרג מן הסתם ממוסכמות ״הטעם הטוב״.

• 8 •
עוד בחור הגון
על סיפונה של *דַנְקֶן*

בינתיים נטו זרמי אַפְרִיקָה הצפונית חסד לספינת-השעשועים, והיא שָׁטָה במלוא המהירות לעבר קַו-המַשוֶה. ב-30 באוֹגוּסְט נִראתה במרחק קבוצת אִיֵי מַדֵירָה. נאמן להבטחתו הציע גְלֶנֶרְבַאן לאורחו לעגון שם, כדי לאַפשר לו לרדת אל היבשה.

"לורד יקר שלי," השיב לו פָּגָנֶל, "אשאל אותך בצורה ישירה וגלויה, כלום היה בכוונתך לעצור במַדֵירָה קודם שהגעתי אני אל הסיפון?"

"לא," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"ובכן, הַרשה לי להפיק תועלת מֵהֶיסח-דעתי המֵביש כל-כך. מַדֵירָה הוא אי מוּכָּר ואין לגֵיאוֹגְרָף כל עניין בו. הכול כבר נאמר ונכתב על אותה קבוצת איים, שהכרמים בה, דרך-אגב, הולכים ומִתְנַוונים. שֲוֶוה בנפשך שוב אין כרמים במַדֵירָה! בְּציר היין, אשר בשנת 1813 הגיע לעשרים ושניים אלף פּ. יפּ*, צנח בשנת 1845 לאלפיים שש-מאות שישים ותשעה בלבד. ואילו כיום אין הוא עולה על חמש-מאות! זהו חיזיון עגום. אולי תיאות לעגון באיים הקְנָרִיִים?..."

"נעגון באיים הקְנָרִיִים," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אין בכך כדי להסיט אותנו מנתיבנו."

"הדבר ידוע לי, לורד יקר. באיים הקְנָרִיִים, ובזאת כבר תיווכח במו-עיניך, יש שלוש קבוצות איים שכדאי לחוקרן, שלא לדבר על צוּק טֶנֶרִיף שתמיד השתוקקתי לחזות בו. זו הזדמנות פז, ואני אנצל אותה. בעת שאמתין לאונייה שתשיב אותי לאֵירוֹפָּה, אעפיל אל ההר הנודע הזה."

"כרצונך, פָּגָנֶל היקר שלי," השיב לורד גְלֶנֶרְבַאן, שלא יכול לכבוש את חיוכו.

ואכן היו סיבות לחיוך זה.

המרחק בין האיים הקְנָרִיִים למַדֵירָה אינו רב. רק מאתיים וחמישים מילים ימיים מפרידים בין שתי קבוצות האיים, וזהו מרחק לא משמעותי לספינה מהירה כ*דַנְקֶן*.

ב-31 באוֹגוּסְט, בשעה שתיים אחר-הצהריים, טיילו ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל על הסיפון. הצָרְפָתִי הִמטיר על עמיתו שאלות נִמרצות על אודות צִ'ילֶה, כאשר לפתע שיסע הרב-חובל את דבריו והורה בידו על נקודה באופק בכיוון דרום.

"מר פָּגָנֶל!" קרא.

"במה העניין, רב-חובל יקר שלי?" השיב הלה.

"הבט לכיוון זה, האינך מבחין בדבר-מה?"

---

* הפּ. יפּ מכיל המישים הֶקְטוֹלִיטְרִים, שהם חמשת-אלפים לִיטְרִים.

"שום דבר."

"אינך מסתכל לכיוון הנכון. לא באופק, אלא מעליו, בעננים."

"בעננים? אני מחפש היטב..."

"הִנה, עכשיו, מעבר לקצה מוט החרטום."

"איני רואה דבר."

"כנראה משום שאינך רוצה לראות. אף שאנו מרוחקים עדיין כדי ארבעים מילים ימיים משם, אפשר לראות בבירור את קְצה הצוק של טֶנֶרִיף מעל לקו-האופק."

בין אם רצה פַּגָנֶל לראות ובין אם לָאו, חייב היה להכיר בעובדות שעות מִספר לאחר-מכן, אחרת היה נאלץ לטעון שהוא לוקֶה בעיוורון.

"אתה מבחין בו סוף-סוף?" קרא לעברו ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, כן, בהחלט," השיב לו פַּגָנֶל, ולאחר-מכן הוסיף בנימה של זִלזול, "ולזה קוראים צוק טֶנֶרִיף?"

"אָכֵן, כן."

"אין הוא מרשים בגובהו."

"בכל זאת הוא מתנשֵׂא לגובה ארבעת-אלפים מֶטְרים מעל פני הים."

"אין הוא מִשתַוֶוה למוֹן-בְּלַאן."

"ייתכן, אך כשתצטרך להעפיל עליו, תִמצאנו מן הסתם גבוה למדי."

"הו! להעפיל עליו! להעפיל עליו! רב-חובל יקר, לשם מה, אני שואל אותך, אחרי האדונים דֶה הוּמְבּוֹלְדְט וּבּוֹנְפְּלָאן? איזה גאון היה אותו הוּמְבּוֹלְדְט! הוא העפיל על ההר הזה, ותיאר אותו בצורה מושלמת; הוא זיהה את חמשת אזורי ההר: אזור הגפנים, אזור הער, אזור האורנים, אזור האַבְרָשִׁים האַלְפִּינִיִים ולבסוף – האזור הצָחִיחַ. הוא הניח את כף-רגלו על פסגת הצוק, מקום שהיה צר מכדי שיוכל לשבת שם. ממרומי ההר הקיף מבטו שטח בגודל של כרבע מִשטחה של סְפָרַד. אחר-כך סייר בהר-הגעש וירד עד לתחתית הלוע הכבוי. מה ברצונך שאעשה שם אחרי אדם דגול זה, אני שואל אותך?"

"ואמנם," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא נותר עוד דבר לגלות. חבל מאוד, שכן אתה עשוי להשתעמם עד מאוד בשעה שתמתין לספינה בנְמל טֶנֶרִיף. אל תְקַוֶוה למצוא שם הרבה אירועים מבדרים."

"פרט לבידור שאני יכול לספק לעצמי," השיב פַּגָנֶל וצחק. "אבל מַנְגְלְס היקר שלי, האִם אין באיי כֵּף-וֶרְדֶה נקודות עגינה חשובות?"

"בהחלט. אין קל יותר מאשר לעגון בווילָה-פְּרָאִיָה."

"וזאת בלי להתעלם מן היתרון שאין לזַלְזֵל בו," השיב פַּגָנֶל, "שהוא קִרבת איי הכֵּף הירוק* לסֶנֶגַל, שם אוכל לפגוש את בני-מולדתי. אני יודע שאומרים כי קבוצת איים זו אינה מעניינת במיוחד; היא פראית ואקלימה אינו יפה לבריאות; אך מנקודת-מבטו של הגֵיאוֹגְרָף יש עניין בכול. לראות, זה מדע. יש אנשים שאינם יודעים לראות; הם מפליגים למרחק ובמוחם אין התבונה רבה מתבונתו של סַרְטָן. האמֵן לי שאינני נִמְנֶה עִמם."

"כרצונך, מר פַּגָנֶל," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובְטוּחַני שמדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה יֵיצא

---

* הכֵּף הירוק הוא פירוש שמו של כֵּף-וֶרְדֶה. וֶרְדֶה – ירוק.

נִשכר משהותך באיי כֵּף-וֶרְדֶה. ממילא תכננו לעגון שם כדי להצטייד במִלאי של פחם. לפיכך, ירידתך לחוף לא תגרום לנו כל עיכוב."

לאחר דברים אלה נתן הרב-חובל הַנְחיות כך שנתיב הספינה יעבור ממערב לאיים הקַנָרִיים; המצוק הנודע לתהילה נותר לשמאלם, ודַנְקֶן המשיכה בשיוטה המהיר, חוֹצָה את חוג-הסַרְטָן ב-2 בסֶפְּטֶמְבֶּר, בחמש לפנות-בוקר. אז הִשתנה מזג-האוויר. הם נקלעו לאוויר הלח והמעיק של עונת הגשמים, El tiempo des aguas, "יְמֵי-המַיִם" כמאמר הסְפָרַדִים. עונה זו קשה למטיילים, אך ברוכה לתושבי האיים האַפְרִיקָנִיים, שלא נִתברכו בעצים ולכן הם דלים גם במים. הים הגועש עד להבהיל הרחיק את הנוסעים מן הסיפון; אולם השיחות בחדר-האוכל התנהלו בעירנות רבה.

ב-3 בסֶפְּטֶמְבֶּר החל פָּגָנֶל אורז את מִטענו ומתכונן לירידה. דַנְקֶן תימְרְנה בין איי כֵּף-וֶרְדֶה; היא חלפה ליד "אִי המֶלַח", שִׁמְמַת חול אמיתית, צְחיחה ויבשה; לאחר ששייטה לאורך שוּנִיות האַלְמוּגִים רחבות-הידיים, התרחקה בקו אלכסוני מן האי סַן-יָ'ק, שרֶכֶס הרי שַׁחַם חוצה אותו מצפון לדרום ומסתיים בשני תִּלים נישאים. אחר נכנס ג'וֹן מַנְגְלְס למעברי מפרץ וִילָה-פְּרָאיָה, ועד מהרה עגן במבואות העיר בעומק כמה מטרים. מזג-האוויר היה נורא ומִשְׁבְּרֵי הגלים עזים במיוחד, אף-על-פי שהמִפרץ היה מוגן מפני רוחות ים. גשם זִלְעָפוֹת ניתַך וכמעט שלא היה אפשר לראות את העיר, שהיתה בנויה על מישור דמוי-גְזוֹזְטְרָה, הנִשעָן על שלוחות סלעי-געש, שגובהם כמאה מטרים. מראֵה העיר מבעד למסך הגשם הצפוף היה מדכא.

לֵיידי הֶלֶנָה לא יכלה לְמַמֵש את תוכנית הביקור שלה בעיר; הַטְעָנת הפחם נִתקלה בקשיים לא מעטים. נוסעיה של דַנְקֶן הצטווּ להִצטופף בתאיהם, בעוד ים ושמים מערבבים את מימיהם במַעַרְבּולת אדירה. בדרך הטבע התמקדו כל השיחות בשאלת מזג-האוויר. כל אחד חיווה את דעתו, לְמעֵט הרב-סרן, שהיה מסוגל לְצַפּוֹת במבול עולמי בשוויון-נפש מוחלט. פָּגָנֶל שוטט אנה ואנה, מניד בראשו.

"זה נעשה בְּמִתכוון," אמר.

"בלי ספק," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אֵיתָנֵי-הטבע חָברו נגדך."

"בכל זאת אגבור עליהם."

"לא תוכל להתמודד עם גשם כזה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אתמודד גם אתמודד, גברתי. חושש אני רק לגורל מִטעני ומַכשירַי. הכול יֵירד לְטִמיון."

"רק מן הירידה אל החוף יש לחשוש," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "כשתגיע לווִילָה-פְּרָאיָה, ודאי תמצא לך מגורים סבירים; אולי לא נקיים כל-כך; שְׁכֵנוּתם של קופים וחזירים אינה נעימה תמיד, אך אסור לנוסע לדַקְדֵק בקְטנות. ומעל לכול, יש לקוות כי בתוך שבעה או שמונה חודשים תוכל לעלות על אונייה לאֵירוֹפָּה."

"שבעה או שמונה חודשים!" הצטעק פָּגָנֶל.

"לפחות. בעונת הגשמים אין האוניות מַרבות לִפקוד את איי כֵּף-וֶרְדֶה. אך תוכל לנצל ביעילות את זמנך הפנוי. קבוצת האיים הזאת אינה מוּכֶּרֶת היטב; יש

הרבה מה לעשות כאן בתחום הטוֹפּוֹגְרַפְיָה, תורת האַקְלִים, האֶתְנוֹגְרַפְיָה וההִיפְּסוֹמֶטְרִיָּה*."

"תוכל לחקור נהרות," הוסיפה לֵידִי הֶלֶנָה.

"אין שם נהרות, גברתי," השיב פָּגָנֶל.

"ובכן, נְחלים?"

"גם נחלים אין."

"פַּלְגֵי מים, אם כן?"

"גם אלה אינם בנִמצא."

"טוב," הפטיר הרב-סרן, "תוכל להִתמקֵד ביערות."

"כדי שיהיו יערות, יש צורך בעצים; ושם אין עצים."

"ארץ נאהו" הפטיר הרב-סרן.

"אל יֵיאוש, פָּגָנֶל היקר שלי," אמר אז גְלֶנֶרְבַאן, "לפחות יהיו לך הרים."

"הו! הם נמוכים ולא מעניינים, מִילוֹרד. ומלבד זאת, מלאכת מחקר זו כבר נעשתה."

"נעשתה?!" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"הו! זהו גורלי. אם באיים הקַנָרִיִּים היה עלַי להִתמודד עם מחקריו של הוּמְבּוֹלְדְט, כאן הקדים אותי גֵיאוֹלוֹג אחר, מר שַׁרְל סֶנְט-קְלֶר דֶוִויל!"

"לא ייתכן!"

"ייתכן גם ייתכן," השיב פָּגָנֶל בנימַת נְכָאִים. "מדען זה שהה על סיפונה של אוניית-המלחמה הממְשַׁלְתית *לָה דֶסִידֶה* בשעה שעגנה באִיֵּי כֵּף-וֶרְדֶה, והוא סייר בפִסְגה המעניינת ביותר בכל אִיֵּי הקבוצה, בהר-הגעש באי פוֹגוֹ. מה אוכל אני לעשות אחריו?"

"באמת צר לי על כך," אמרה לֵידִי הֶלֶנָה. "מה תעשה אֵפוא, מר פָּגָנֶל?"

פָּגָנֶל הֶחֱריש במשך רגעים מספר.

"טוב היית עושה, אילו ירדת במַדֵירָה, למרות שאין שם עוד יין רַב!" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן. מזכירה המדעי של החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה התמיד בשתיקתו.

"אני הייתי מחכה," הפטיר הרב-סרן ממש כפי שהיה מסוגל לומר את ההיפך.

"לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן היקר," שב ופתח פָּגָנֶל, "היכן מִתכוון אתה להטיל עוגן בהמשך הדרך?"

"הו! לא לפני קוֹנְסֶפְּסְיוֹן!"

"שוד ושֶבֶר! זה כבר מרחיק אותי עד מאוד מהוֹדוּ."

"לא ולא. משֶתעבור על פני כֵּף-הוֹרְן, רק תלך ותתקרב להוֹדוּ."

"אין לי כל ספק בכך."

"לבד מזאת," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן ברצינות תְהומית, "מִשֶּׁיוצא אדם לאִיֵּי הוֹדוּ, אין זה משנה אם יגיע למערבית או למזרחית**."

---

* ענף בגֵיאוֹדֶזְיָה – תורת מדידת האדמה וצורות שטחה – העוסק בקביעת גובהם של מקומות מעל לפני הים וברישומם במפות או בתרשימים.

** השם "הוֹדוּ המערבית" ניתן לאַמֶרִיקָה על-ידי קוֹלוֹמְבּוּס, שחשב שהגיע להוֹדוּ ולא ידע שגילה יבשת חדשה.

"הכיצד אין זה משנה?"

"הרי תושבי הפַּמְפַּס של פָּטָגוֹנְיָה הם אִינְדְיָאנִים לא פחות מתושבי פַּנְגַ'אבּ."

"ייקחני השד, מילורד," הצטעק פָּגָנֶל, "הרי לנו נימוק שלא הייתי מעלה על דעתי!"

"ומלבד זאת, פָּגָנֶל היקר שלי, אפשר לזכות במֶדַלְיַית הזהב בכל מקום בעולם; בכל מקום יש מה לחקור, לחפש ולגלות, ואין זה משנה אם אתה נמצא ברכס הָרֵי הָאַנְדִים או בהָרֵי טִיבֶּט."

"אבל מה בדבר ערוצו של הַיָארוּ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשוּ?"

"לא נורא! תחליפו ברִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ. הרי לך נהר שאינו מוּכָּר היטב, שזורם במפות השונות לפי שִׁגְיוֹנוֹתיהם של הגֵיאוֹגְרָפִים."

"אני יודע זאת, לורד יקר שלי. יש פה טעויות של כמה מעלות. אין כל ספק שהחֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה תשלחני לפי בקשתי הן להוֹדוּ והן לפָּטָגוֹנְיָה. אך עוד לא חשבתי על כך."

"בשל פיזור-הדעת הרגיל שלך."

"נו, באמת, מר פָּגָנֶל, אולי תִתלַוֶה אלינו?" הפצירה בו לֵיידי הֶלֶנָה בקולה החביב ביותר.

"גברתי, ומה על שליחותי?"

"אני מבטיח לך שנעבור במְצָרֵי מָגֶלָן," המשיך גְלֶנֶרְבַאן.

"מילורד, אתה מֵסית וּמַדִיחַ."

"עלי עוד להוסיף שנערוך ביקור בפּוֹרְט-פָאמִין!*"

"פּוֹרְט-פָאמִין!" קרא הצָרְפָתִי, שהותקף מכל עֵבֶר, "אותו נמל נודע הנִזכר ברשומות הגֵיאוֹגְרָפִיוֹת!"

"מר פָּגָנֶל, שְׁקוֹל גם את העובדה," המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, "שאם תשתתף במשימה זו, תהיה לך הזכות לצָרֵף את שמה של צָרְפַת לשמה של סְקוֹטְלַנְד."

"כן, ללא ספק!"

"יש תועלת רבה בנוכחותו של גֵיאוֹגְרָף במִבצע שלנו, ומה נאה יותר מאשר להעמיד את המדע לשירות האנושות?"

"יפה דרשתְ, גברתי!"

"שמע לי, הנח ליד הגורל, או ליתר דיוק, להַשְגָחָה העליונה, לנהל את העניינים. עשֵׂה כמונו. היא ששלחה אלינו את המִסמך, ואנו יצאנו לדרך. היא שהטילה אותך אל סיפונה של דַנְקֶן, אַל תְנַטְשֶׁנוּ עוד."

"הרוצים אתם שאומַר לכם זאת, ידידי?" אמר פָּגָנֶל, "ובכן, רוצים אתם מאוד שאשאר!"

"ואתה, פָּגָנֶל, עז רצונך להישאר!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"כמובן, לכל הרוחות!" קרא הגֵיאוֹגְרָף המלומד, "אולם חששתי שמא אֶכְפֶּה עצמי עליכם!"

---

* פּוֹרְט-פָאמִין – פירוש השֵם הוא נמל הרָעָב.

• 9 •
מְצַרֵי מָגֶלַן

בהיוָדַע החלטתו של פָּגָנֶל, פרצה על הסיפון שִׂמחה כללית. רוֹבֶּרט הצעיר זינק על צווארו בהתלהבות חסרת-מעצורים, והמזכיר הנִכבד כמעט מָעַד לאחור. "בַּרְנָש קטן ומתוּסָפָּס," אמר, "אני כבר אלמדנו פרק בגֵיאוֹגרָפְיָה."

ג'וֹן מַנְגְּלְס נטל על עצמו לעשות מהנער יַמַאי, גְלֶנֶרבַאן החליט ללמדו אומץ-לֵב מהו, הרב-סרן יהפוך אותו לבחור קשוּחַ, ולֵיידי הֶלֶנָה לצעיר טוב-לב ונדיב. מֶרִי גְרַאנְט תדאג כי יהיה תלמיד המכיר תודה למורים שֶׁכָּאֵלה, ובתנאים כאלו בָּרי היה כי ביום מן הימים עתיד רוֹבֶּרט להיות ג'נְטְלְמֶן מושלם.

חיש מהר נסתיימה מְלֶאכֶת טעינת הפחם בדַנְקֶן, ובנוֹטְשָׁה את הסביבה העַגְמוּמית הזאת, פנתה הספינה מערבה לעבר הזרם העובר לאורך חוף בְּרָזִיל. ב-7 בסֶפְּטֶמְבֶּר, לאחר שחצתה את קַו-הַמַשׁווה ברוח צפונית חזקה למדי, נכנסה הספינה לחצי הכדור הדרומי.

ההפלגה התנהלה, אם כן, בלא קשיים מיותרים. בלב כל אחד ואחד פיעמה התקווה. דומה היה כי סך-כל הסיכויים במסע זה בעקבות הרב-חובל גְרַאנְט הולך וגדֵל מִדֵי יום ביומו. הרב-חובל נִמְנָה עם אלה שלא פָּסה אמונתם, אך אמונתו נָבְעָה מרצונו העז לראות את העלמה מֶרִי מאושרת ומנוּחֶמֶת. רגש מיוחד נתעורר בלִבו כְּלַפֵּי הנערה הצעירה; וכה טרח להַסְווֹת רגש זה, עד כי פְּרָט למֶרִי גְרַאנְט ולו עצמוֹ, הבחינו הכול ברגשותיו.

ובאשר לגֵיאוֹגְרָף המלומד, נראֶה שלא היה אדם מאושר ממנו בחצי הכדור הדרומי; את ימיו בילה בעִיוּן במפות שכיסה בהן את שולחן חדר-האוכל; היה זה פתח לוויכוּחים יומיומיים עם מר אוֹלְבִּינֶט, שעָקֶב כך נִבְצַר ממנו לערוך את השולחן. כל הנוסעים צידדו בפָּגָנֶל, למַעֵט הרב-סרן, שסוגיוֹת גֵיאוֹגְרָפִיוֹת הותירו אותו אדיש לחלוטין, בייחוד בשעת הארוחות. נוסף על כך, לאחר שגילה מִטען שלם של ספרים מרוּפָּטים עד להחריד בחפציו של סגן הרב-חובל, וביניהם כמה מחקרים בספָרָדית, החליט פָּגָנֶל ללמוד את שפתו של סֶרְוַואנְטֶס, שפה שאיש בספינה לא הכיר. הדבר אמור היה לסייע בחיפושים ברצועת החוף של צִ'ילֶה. בזכות כִּשרונו ללימוד שפות, לא נוֹאַש מן התקווה לשוחח בְּרְהִיטוּת בשפה חדשה זו עם הגיעם לקוֹנְסֶפְּסִיוֹן. וכך למד בשְׁקִיקה, ואפשר היה לשומעו מְמַלְמֵל ללא הֶרֶף הֲבָרות מכל הסוגים.

בשעות הפנאי לא החמיץ כל הזדמנות להַקְנוֹת לרוֹבֶּרט הצעיר יֶדע מעשי, וללמדו את תולְדות הארצות שדַנְקֶן הלכה וקְרֵבָה אליהן במהירות.

ב-10 בסֶפְּטֶמְבֶּר נמצאו בקרבת קו-הרוחב '37 °5 וקו-האורך '15 °31, ובאותו יום למד גְלֶנֶרבַאן דבר שגם המלומדים ביותר אינם יודעים לאשוּרוֹ. פָּגָנֶל גוֹלֵל

את קורותיה של אֲמֶרִיקָה, וכדי להגיע לסיפורם של הסַפָּנים הדגולים, שספינת-השעשועים שטה באותה עת בעקבותיהם, הִפליג בדבריו עד לכְּרִיסְטוֹפֶר קוֹלוֹמְבּוּס וסיים בטענה כי בן גֵנוֹאָה הנודע מת בלא שֶׁיָּדַע כי גילה עולם חדש.

כל המאזינים מָחוּ בתוקף, אך פָּגָנֶל לא נסוֹג מקביעתו.

"אין כל ספק בדבר," אמר. "אין ברצוני לגרוע מתהילתו של קולומבוס, אך זוהי עובדה שְׁרִירה וקיימת. בשִׁלְהֵי המאה החמש-עשרה היו כל הרוחות טרודות בעניין אחד ויחיד: כיצד להקל את דרכי הקשר עם אַסְיָה ולחפש את המזרח בעזרת נתיבי המערב; במלים אחרות, להגיע לארץ התבלינים בדרך הקצרה ביותר. זה מה שקולומבוס ניסה לעשות. הוא ערך ארבעה מסעות: הוא הגיע אל אֲמֶרִיקָה, אל חופי קוּמָנָה, הוֹנְדוּרַס, מוֹסְקִיטוֹס, נִיקָרָגוּאָה, וֶרָגוּאָה, קוֹסְטָה-רִיקָה ופָּנָמָה, אך סבר שהגיע לסין וליַפָּן, ומת בלי שיהיה מודע לקיומה של היבשת הגדולה, שאפילו שְׁמוֹ לא ניתַּן להּ!"

"אני מוכן להאמין לך, פָּגָנֶל יקירי," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "עם זאת, הַרשה לי להביע את הפתעתי ולשאול אותך מי היו יורדי-הים שעמדו על משמעותן האמיתית של תגליותיו של קולומבוס?"

"ממשיכי דרכו: אוֹחֶדָה, שליווה אותו במסעותיו, וכן וִינְסֶנְט פִּינְסוֹן, וֶסְפּוּצִ'י, מֶנְדוֹסָה, בַּסְטִידַאס, קַבְּרָאל, סוֹלִיס, בַּלְבּוֹאָה. יורדי-ים אלה שטו לאורך חופיה המִזרחיים של אֲמֶרִיקָה; הם מיפו אותם מצפון לדרום, שלוש-מאות ושישים שנים לפנינו, ונישאו על פני הזרם הנושא גם אותנו היום! דְעוּ לכם, ידידי, כי חצינו את קו-המַשְׁווה בדיוק במקום שבו חצה אותו פִּינְסוֹן בשנה האחרונה של המאה החמש-עשרה, ואנו קרבים לקו-הרוחב 8°, דרום, שבו נחת על אדמות בְּרָזִיל. שנה לאחר-מכן ירד הפורטוגלי קַבְּרָאל עד לנמל סֶגוּרוֹ. אחר-כך, וֶספּוּצִ'י, במסעו השלישי בשנת 1502, הרחיק לֶכֶת דרומה עוד יותר. ב-1508 חָברו יחדיו סוֹלִיס ווִינְסֶנְט פִּינְסוֹן כדי לערוך מסע בחופי אֲמֶרִיקָה, ובשנת 1514 גילה סוֹלִיס את שפך הנהר רִיוֹ דֶה לָה פְּלַטָה. אך שם טְרפוּהוּ הילידים, והוא הותיר למָגֶלַן את התהילה של הֲקָפַת היבשת לראשונה. בשנת 1519 יצא סַפָּן מהולל בלְוויית חמש ספינות, שט לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה וגילה את נמל דֶזִירֶה ואת נמל סַן-חוּלְיָאן, שם ערך חניות-ביניים ממושכות. בקו-הרוחב 52° גילה את מְצַר שנים-עשר אלף הבתולות, שנועד לימים לשאת את שמו, וב-28 בנוֹבֶמְבֶּר 1520 הגיח אל האוֹקְיָינוֹס השקט. אהּ! מה עזה היתה בוודאי השִׂמחה שחש, ואיזו התרגשות הִפְעִימָה את לִבּו בראותו ים חדש מִתְנַצְנֵץ עד קְצֵה האופק תחת קרני החמה!"

"כן, מר פָּגָנֶל," קרא רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, שדברי הגֵיאוֹגְרָף הִלהיבוהו, "הלוואי שהייתי שם!"

"גם אני, בחורי, ולא הייתי מחמיץ הִזדמנות שכזו אילו הביאני האֵל לאוויר העולם לפני שלוש-מאות שנים!"

"דבר זה היה מצער אותנו מאוד, מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "שכֵּן אז לא יכולתָ להימצא כאן איתנו על סיפונה של דַנְקֶן ולגולל לפנינו סיפור זה."

"אחֵר היה מסַפְּרוֹ במקומי, גברתי, ואף היה מוסיף שאת הַכָּרַת החוף המערבי עלינו לזקוף לזכות האחים פִּיסָרוֹ. הַרַפְתְּקָנים נועזים אלה היו מייסדי ערים דגולים. קוּסְקוֹ, קִיטוֹ, לִימָה, סַנְטִיָאגוֹ, וִילְיָארִיקָה, וַלְפָּאִיסוֹ וקוֹנְסֶפְּסְיוֹן, שאליה

נושׂאת אותנו דַנְקֶן. באותה תקופה השלימו גילוּיֵי פִּיסָרוֹ את גילוייו של מָגֶלָן, ולשׂביעוּת-רצונם המלאה של מדעני העולם היָשָן הלכו חופי אַמֶרִיקָה ונִצטיירו על המפה.״

״אותי, זה לא היה מספּק,״ הכריז רוֹבֶּרְט.

״וכי מדועז״ שאלה מֶרִי, מתבוננת באחיה המשולהב מסיפורי התַגליות הללו.

״כן, נערי, מדוע?״ הִקשה לורד גְלֶנֶרְבָאן בחיוך מעודד מאין כמוהו.

״משום שהייתי רוצה לדעת מה יש מעבר למְצָרֵי מָגֶלָן.״

״הֵידד, ידידי,״ השיב פָּגָנֶל, ״גם אני הייתי משתוקק לדעת אם היבשת מתמשכת עד לקוטֶב, או שמא מִשׂתרע שם ים פתוח, כפי שהניח דְרֵייק, אחד מבני-מולדתך, מִילוֹרד. ולפיכך אין כל ספק שאילו חיו רוֹבֶּרְט גְרַאנְט וזָ׳ק פָּגָנֶל במאה השבע-עשרה, היו מפליגים בעִקבותיהם של סְהוּטֶן ולֶמֶר, שני ההוֹלַנְדִים שהשתוקקו לפתור את התעלומה הגֵיאוֹגְרָפִית.״

״הָהיו אלה מדענים?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״לא. הם היו סוחרים נועזים שהצד המדעי של התַגליות עִניֵין אותם מעט מאוד. אותה עֵת היתה קיימת החֶברה ההוֹלַנְדִית של איי הוֹדוּ המִזרחית, שבִּרשותה היה הזיכָּיון הבִּלעדי לכל הסַחר שהתנהל דרך מְצָרֵי מָגֶלָן. היות שבתקופה ההיא לא הכירו כל מעבר אחר כדי להגיע לאַסְיָה בנתיבי המערב, היווה זיכָּיון זה גֶזֶל של ממש. כמה סוחרים ביקשו להילחם במונוֹפּוֹל הזה ולגלות מיצר אחר, ועִמם נִמנה אִיזָק לֶמֶר, שהיה אדם נבון ומשׂכיל. הוא מימֵן משלחת בפיקודם של אחיינו, יַקוֹב לֶמֶר, ושל סְהוּטֶן, יַמאי מוּכשר יליד הוֹרְן. יורדי-ים נועזים אלה יצאו למסע בחודש יוני 1615, כמאה שנים לאחר מָגֶלָן; הם גילו את מְצָרֵי לֶמֶר, בין ארץ-האש לבין אֶסְטָדוֹס, אדמת המדינות, וב-12 בפֶבְּרוּאָר 1616 הקיפו את כֵּף-הוֹרְן המפוּרסם, אשר היה ראוּי יותר מאחיו – כֵּף התקווה הטובה – לכינוּי כֵּף הסופוֹת.״

״כן, מובן מאליו שהייתי רוצה להיות שם!״ הצטעק רוֹבֶּרְט.

״וכך הייתָ זוכה לחֲווֹת חוויות מרגשות מאין כמותן,״ אמר פָּגָנֶל, שהיה הולך ומתלהב. ״ואכן, כלום יש בנִמצא הנאה אמיתית יותר, עונג ממשי יותר, מהנאתו של הסַפָּן המְסַמֵן את תַגליותיו על מפת הניווט? אט-אט מִסתמנות האדמות נגד עיניו, אי אחר אי, צוּק אחר צוּק, כמגיחים מתוך חֵיק הגלים! תחילה קווי-המִתאר מטוּשטשים, מקוּטעים, מפוּצלים! כאן גבעה עֲרירית, שם מִפרצון מבודד, הלאה משם מִפרץ נידח במרחב. ואז מצטרפות התַגליות זו לזו, הקווים מִתחברים, והקו המקוטע שעל המפות מְפַנֶה מקומו לקו ישר ורצוּף; המִפרצים חורצים תְוָואֵי חוֹף מוּגדר, הכֵּיפים נשענים על חופים וַדאיים; ולבסוף נפרשׂת על פני הגְלוֹבּוּס יבשת חדשה בכל הדרה: אֲגַמֶיהָ, נחליה נהרותיה, הָרֶרֶיהָ, עֲמָקֶיהָ, מישוֹרֶיהָ, כְּפָרֶיהָ, כְּרַכֶּיהָ ובִירוֹתֶיהָ. הו, ידידי! מגלה ארצות הוא מַמְצִיא של ממש! הוא חוֹוֶה אותם ריגושים והפתעות! אך עתה כבר מוּצָה המִכרה כמעט עד תוֹם. בכל הנוגע ליבשות או לעולמות חדשים כבר ראו הכול, הִתוודעו לכול, המציאו הכול, ואילו אנחנו שהגענו אחרונים למדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה, כבר לא נותר לנו דבר לעשׂותו!״

״דווקא כן, פָּגָנֶל היקר שלי,״ השיב גְלֶנֶרְבָאן.

״אמוֹר מה?״

"מה שאנו עושים!"

וכל אותה עֵת היתה *דַנְקֶן* שועֶטֶת במהירות מופלאה בנתיבָם של וֶסְפּוּצִ'י, מָגֶלָן ועמיתיהם. ב-15 בסֶפְּטֶמְבֶּר חצתה את חוג-הגְדִי, וחרטומה הופנה לעבר המיצר הנודע. פעמים מִספר נראו חופיה המישוריים של פָּטָגוֹנְיָה כקו בלתי-נראֶה כמעט באופק; על-פי אומדן היו מרוחקים יותר מעשׂרה מילים ימיים מהם, והמִשקפת המפורסמת של פָּגֶנֶל לא איפשרה לו אלא התרשמות מעורפלת מאוד מחופי אֲמֶרִיקָה.

ב-25 בסֶפְּטֶמְבֶּר הגיעה *דַנְקֶן* למְצָרֵי מָגֶלָן, ועברה דרכם בלא כל היסוס. ספינות-קיטוֹר המפליגות אל האוקְיָנוֹס השקט מעדיפות על-פי-רוב את הנתיב הזה. אורכו המדויק הינו שלוש-מאות שבעים ושישה מילים ימיים בלבד. האוניות הגדולות נהנות ממים עמוקים לכל אורך הנתיב, אפילו בקִרבת החופים, מקַרְקָעית ים יציבה מאוד, מתחנות רבות של מים מתוקים, מנהרות עתירי-דגה, מיערות השופעים בעלי-חיים הראויים לצַיִד, מעשׂרים נקודות מַעגן בטוחות וזמינות; לסיכום, אלף ואחד יתרונות החסרים במְצַר לֶמֶר ובסלעיו האימתניים של כֵּף-הוֹרְן, שסופות וסערות פוקדות אותם בלי-הֶרֶף.

בשעות הראשונות לשַיִט, דְהַיינו לאורך שישים עד שמונים מילים ימיים עד לכֵּף-גְרֶגוֹרִי, החופים מישוריים וחוליים. זָ'ק פָּגֶנֶל לא חָפֵץ להחמיץ אף לא נקודת-ראוּת אחת, ואף לא פרט אחד מן המְצָרים. המעבר בהם אמור היה להימשך שלושים ושש שעות בלבד, ונוֹפָם המִשתנה של שני החופים היה ראוי לכך שהמדען יתפעל ממנו, בתְאוּרה הבוהקת של שמש הדרום. איש לא נראָה על החוף הצפוני; כמה תושבים עלובי-מראה תעו פה ושם על סלעיה הצְחיחים של ארץ-האש. צער רב הצטער פָּגֶנֶל על שאין הוא יכול לראות איש מתושבי פָּטָגוֹנְיָה, ואף התעורר בו כעס רב, ששיעשע את חבריו למסע.

"פָּטָגוֹנְיָה ללא פָּטָגוֹנִים," כך שב ואמר, "איננה פָּטָגוֹנְיָה."

"סבלנות, גֵיאוֹגְרָף מכובד שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "עוד נראה פָּטָגוֹנִים."

"אינני בטוח בכך."

"הרי הם קיימים," התערבה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אני מטיל ספק בכך, גברתי, היות שאינני רואה אף לא אחד."

"כְּכְלות הכול, כינוי זה, פָּטָגוֹנִים, שפירושו בסְפָרַדִית הוא רגליים גדולות, לא ניתן ליצוּרים דִמיוניים."

"הו! השם אינו מעלה ואינו מוריד," השיב פָּגֶנֶל, שדבק בדעתו בעקשנוּת כדי ללַבּוֹת את הוויכוח, "למעשה, אין אנו יודעים אפילו כיצד הם מְכַנים את עצמם!"

"באמת?" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "הידעת זאת, רב-סרן?"

"לא," השיב מֶק-נַאבְּס, "ולא הייתי נותן אפילו לירה סְקוֹטִית אחת כדי לדעת."

"ואף-על-פי-כן תשמע זאת, רב-סרן אדיש," המשיך פָּגֶנֶל. "מָגֶלָן כינה את ילידי חבלי-ארץ אלה בשם פָּטָגוֹנִים, אולם תושבי ארץ-האש מְכַנים אותם טִירְמֶנֶנִים, הצִ'ילֶאָנִים – קַאוּקָלוּאֶס, מתיישבי כַּרְמֶן – טֶאוּאֶלְצֶ'ס, הָאֲרָאוּקָנִים – אוּאִילִיצֶ'ס, בּוּגֶנְוִויל כינה אותם צָ'אוּאָה, ופוֹקְנֶר – טֶאוּאֶלְטֶס! הם מכנים

עצמם בשם הכולל אִינָקְן! ואני שואל אתכם, כיצד אפשר להתמצא בכל אלה, והאִם עַם שיש לו כל-כך הרבה שמות יכול בכלל להיות קיים?"

"הרי לנו נימוקי!" הפטירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"נניח שהוא נכון," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אך על חברנו פָּגָנֶל להודות, כִּמְדוּמני, שאם קיים ספק לגבי שְׁמם של הפָּטָגוֹנִים, הרי קיימת לפחות וַדאוּת באשר לקוֹמָתם!"

"לעולם לא אודה באיוֶולת שכזאת," השיב פָּגָנֶל.

"הם גבוהים," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אין לי מושג."

"נמוכים?" תהתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"איש אינו יכול לקבוע זאת בבירור."

"אם כן, אולי קוֹמָתם ממוצעת?" אמר מֶק-נַאבְּס לצורך פשרה כללית.

"גם זאת לא ידוע לי."

"זה כבר יותר מִדי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "והנוסעים שראוּ אותם..."

"הנוסעים שראוּ אותם," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "חלוּקים בדֵעותיהם. מָגֶלָן מְספר שראשו הגיע רק עד מוֹתְניהם."

"ובכן?"

"אבל דְרֵייק טען שהאַנְגְלִים גבוהים יותר מאשר הפָּטָגוֹנִי הגבוה ביותר!"

"הו! לגבי האַנְגְלִים זה ייתכן," הגיב הרב-סרן בבוז, "אך אילו מדובר היה בסְקוֹטִים?"

"קַוֶונְדִיש מצהיר שהם גבוהים וחסונים," המשיך פָּגָנֶל. "הוֹקִינְס קובע שהם נְפילים. לֶמֶר וסְהוּטֶן טוענים שגובהם כשלושה מטרים וחצי."

"יפה, כל אלה הם אנשים הראויים לכל אמון," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אמנם כן, לפחות כמו ווֹד, נַרְבּוֹרוֹ ופוֹקְנֶר, שמצאו כי קוֹמָתם ממוצעת. למען האמת, בַּיירוֹן, לָה זִ'ירוֹדֶה, בּוּגֶנְוִויל, ווֹלִיס וקַרְטֶרֶה טוענים שגובה הפָּטָגוֹנִים כשני מטרים, ואילו מר דְ'אוֹרְבִּינְיִי, המדען שאין איש המֵיטיב להכיר ארצות אלה ממנו, מייחס להם קומה ממוצעת של כמטר ושישים סנטימטרים."

"ובכן," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "מהי האמת בין כל-כך הרבה סתירות?"

"האמת, גבירתי," השיב פָּגָנֶל, "הנה היא: לפָּטָגוֹנִים רגליים קצרות ופלג גוף עליון מוארך. אפשר אֵפוא לנסח זאת בצורה משעשעת ולומר, שקוֹמָתם של אנשים אלה כמטר ושמונים סנטימטרים בישיבה, וכמטר וחצי בלבד בעמידה."

"הֵידד! מדעני החביב," קרא גְלֶנֶרְבַאן. "יפה אמרתָ!"

"או שמא אין הם קיימים כלל, ואז יהיו הכול תמימֵי-דֵעים. אך לסיום, רֵעַי, עָלַי להוסיף הערה מנחמת: מְצָרֵי מָגֶלָן מרהיבים אפילו ללא פָּטָגוֹנִים!"

באותה עֵת עקפה *דַנְקָן* את חצי-האי בְּרַנְסְוִויק, חולפת בין שני נופים מרהיבי-עין. שבעים מילים ימיים לאחר שחלפה על פני כֵּף-גְרֶגוֹרי, הותירה הספינה לימינה את בית-הכלא של פּוּנְטָה אָרֶנָה. דגלה של צִ'ילֶה ומגדל פעמונים של כְּנֵסייה נגלוּ לרגע מבעד לעצים. נתיב המים באותו אזור זרם בין שתי חומות שֶׁחָם מרשימות; רגלי ההרים נבלעו בלב יערות-ענק ופסגותיהם המאובקות בשלגי-עד אָבדו בעננים; בכיוון דרום-מערב הזדקר ההר טָרְן לגובה כאלפיים מטרים;

הלילה ירד לאחר דִמדומים מִתמשכים; האור הלך והִתמוסֵס בהדרגה לגוָונים רכים; הרקיע כוסה כוכבים זוהרים וצלב-הדרום סימֵן לנוסעים את הנתיב לקוטב הדרומי. בלב הצָלֶטָה הזוהרת, לאורם של גַרמֵי השמים, שהחליפו את אורותיהם של מִגדלורי החופים המיושבים, המשיכה ספינת-השעשועים בכל עוז בדרכה, בלא להטיל עוגן בכל אותם מִפרצים נוחים לגישה שהחוף משופע בהם. לעִתים מזומנות התחכְכוּ קורות הרוחב של המִפרשים בענפיהם של עצי האשור האַנְטָאַרקְטִיים שגָחֲנוּ מעל למים; לעִתים מזומנות גם היכה מַדְחֵפָה של הספינה במימי נהרות רחבים והֶחריד אווזים, ברוזים, קַרקִירים, חַרטוֹמָנִים ועולם וּמְלוֹאוֹ של בעלי-כנף השוכנים באזורים לחים אלה. עד מהרה נִגלוּ כמה חוּרְבוֹת וּמַפּוֹלוֹת קרקע שהעלטה שיוותה להן מראֶה נִשׂגב, שרידים עגומים של מושבה נטושה, אשר שְׁמה הִתנוסֵס כמחאה נגד פוריותם של חופים אלה ועושר היערות משופעי-הצַיִד. *דַנְקֶן* חלפה על פני פוֹרט-פָאמִין.

באֲתָר זה התיישב בשנת 1581 הספרדי סַרְמִיֶינְטוֹ יחד עם ארבע-מאות מְהַגְרִים. הוא ייסד את העיר סַנְט-פִּילִיפּ. קור עז קטל רבים מאנשי המושבה, והרעב חיסל את אלה שהחורף חס עליהם. בשנת 1587 מצא שודד-הים, קָוֶונְדִישׁ, את האחרון מבין ארבע-מאות האוּמלָלים, גוֹוֵעַ ברעב על תִלֶיהָ של עִיר, שלאחר שש שנות קיומה היתה כְּבַת אלף.

דַנְקֶן שטה לאורך החופים השוממים. עם עלות השחר ניווטה בלב מעברים צרים, בין יערות אשור, מֵילָה ולִבְנֶה, שביניהם ביצבצו כיפות מוריקות, תְלים מכוסים בעצי אֶדֶר מצויים חסונים וצוקים משוּנָנים, ובלבם הִתנשׂאה לגובה רב אַנְדְּרַטַת האוּבֶּלִיסְק של בַּקֶלֶנְד. האונייה חלפה בפתח מִפרץ נִיקוֹלָס הקדוש, שלְפָנִים כינה אותו בּוּגֶנְוִויל מִפרץ הצָרְפָתִים. במרחק הִשתובבו עדרים של כלבי-ים ולוויתנים גדולי-מְמַדים, אם לשפוט לפי סילוני המים שפלטו, ושנִראו לעין ממרחק ארבעה מילים ימיים. לבסוף הקיפה האונייה את כַּף-פוֹרְווֹרְד, שעדיין היה זרוּע שרידי קֶרחונים מִן החורף האחרון. מצִדו האחר של המיצר, בארץ-האֵש, הִתנשׂא לגובה כאלף ושמונה-מאות מטרים הר סַרְמִיֶינְטוֹ, מִקבָּץ אדירים של סלעים שרצוּעות עננים הפרידו ביניהם ושירטטו ברקיע מעֵין קבוצת איים שמֵימִית. כַּף-פוֹרְווֹרד הוא שמסמן למעשה את קצה יבשת אֲמֶרִיקָה, שכֵּן כַּף-הוֹרְן אינו אלא סלע מבודד בלב-ים, בקו-הרוחב 56°.

משֶׁחולפים על פני נקודה זו שב המיצר ומתכווץ בין חצי-האי בְּרַנְסְווִיק לבין ארץ הַיְשִׁימוֹן, אי מוארך השרוּע בין אלף ואחד איים קטנים כלוויתָן ענק שנִפלט ליבשה ורובץ בין חלוּקֵי האבן הקטנים. מה רב השוני בין הקָצֶה המבותר כל-כך של אֲמֶרִיקָה לבין הקְצָווֹת הנקיים והחדים של אַפְרִיקָה, של אוֹסְטְרַלְיָה ואפילו של הוֹדוּ! איזה אסון טבע לא ידוע פורֵר כך את לשון היבשה האדירה המִשתרעת בין שני האוֹקְיָינוֹסִים?

אחר-כך התחלפו החופים הפוריים ברצף של חופים צְחִיחִים, בעלי חזות פראית, מבותרים באלף חריצָיו של מבוך שאי-אפשר להתירו. בלא היסוס ובלא שגיאה, התנהלה *דַנְקֶן* בנתיב העֲקַלְתוֹן הגַחֲמָנִי, מעַרְבֶּלֶת את עשָׁנה בערפילים השסוּעים על-ידי צוקי הסלע. כך חלפה, בלא לְהָאֵט את מהלכה, על פני אי-אלה תחנות-סַחַר סְפָרַדִיוֹת, שהוּקמוּ על חופים נידחים אלה. בכַּף-תָמָר הִתרחב המיצר

והספינה יכלה להתרחק מחופם התלול של איי נַרְבּוֹרוֹ ולהתקרב לחוף הדרומי. ולבסוף, שלושים ושש שעות לאחר שנכנסה הספינה לִמְצָרֵי מָגֶלַן, נראה בקצה-קָצֶהָ של ארץ הַיְשִׁימוֹן צוּקוֹ של כֵּף-פִּילָרֶס. ים רחב-ידיים, ריק וּמִתְנַצְנֵץ, הִשְׂתרע לפני חרטומה וזָ'ק פָּגָנֶל בירכו במֶחווה נִלהבת והתרגש כפי שהתרגש בוודאי פֶרְנַנְדוֹ דֶה מָגֶלַן עצמו, כשהתנודדה טְרִינִידָד* ברוחות האוֹקְיָינוֹס השקט.

---

* טְרִינִידָד – ספינתו של מָגֶלַן.

• 10 •
קו-הרוחב השלושים ושבעה

שמונה ימים לאחר שהקיפה את כֵּף-פִּילֶרס, שטה *דַנקֶן* במלוא קיטורה במִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ, שֶפֶך נהר נהדר, שאורכו כתשעה-עשר קילומטרים ורוחבו כארבעה-עשר. מזג-האוויר היה נפלא. בשמיה של ארץ זו אין סימן לענן למן חודש נוֹבֶמְבֶּר ועד לחודש מַארס, ורוחַ דרומית שולטת באין מפריע לאורך החופים החוסים בצֵל רֶכס הרי האַנְדים. לפי הוראותיו של אֶדוּאַרד גְלֶנֶרבַאן, ניווט ג'וֹן מַנְגְלְס בצמוד לאַרכִיפֶּלַגוֹס צִ'ילוֹאֶה, אחד מאֵינספור רְסיסֶיה של יבשת אַמֶריקָה. שרידים כלשהם, שֶבר תוֹרֶן, כְּפִיס עץ מגולף ביד אדם יכולים היו להנחות את *דַנקֶן* בעקבות הניצולים; אך דבר לא נראָה, והספינה המשיכה בדרכה והטילה עוגן בנמל טַלְקָאוּאָנוֹ ארבעים ושניים ימים לאחר שנטשה את מימיו הערפיליים של מִפרץ קְלַייד.

חיש מהר הורה גְלֶנֶרבַאן להוריד סירה אל הים ובחברת פָּגָנֶל נחת למַרְגְלות מֵזַח העֵץ. הגֵיאוֹגְרָף המלומד ביקש לנצל את ההזדמנות ולהשתמש בשָפה הסְפָרַדית שלמד בשקידה כה רבה, אך למרבֵּה הפתעתו אנשי המקום לא הבינוהו.

"זה, בלי ספק, בגלל המִבטא," הִסביר.

"בואו נסור לבית-המכס," השיב גְלֶנֶרבַאן.

באמצעות מִלים ספורות באַנְגְלית, מלוּות באי-אלה מֶחוות רבות-הבעה, נודע להם שהקוֹנְסוּל הבְּרִיטִי מִתגורר בקוֹנְסֶפְּסְיוֹן, הנמצאת במרחק כְּשְעַת רכיבה משם. חיש מהר מצא גְלֶנֶרבַאן שני סוסים קלי-רגל, וכעבור זמן קָצר חצו הוא ופָּגָנֶל את חומותיה של העיר הגדולה, פרי תְכנונו הגאוני של וַלְדִיוִיָה, חברו האמיץ של פִּיסָרוֹ הכובש.

עד מה ירדה העיר מגדולתה ומתִפארת עברה! תכופות בְּזָווֹהָ הילדים. בשנת 1819 עלתָה באֵש, נהרסה ונחרבה, וחומותיה עדיין שחורות מחמַת הדְליקה. היא מונה עתה רק שמונת-אלפים נפש, וטַלְקָאוּאָנוֹ כבר מאפילה עליה.

תחת רגליהם העצֵלות של תושביה היו רחובותיה לעֲרָבות. עיר בלי מִסחר, בלי כל פעילות, בלי עסקים. אך מכל גְזוּזְטְרָה הידהדה המַנְדוֹלִינָה וצלילי נכאים חמקו מבעד לתריסים המוּגָפים. קוֹנְסֶפְּסְיוֹן, עיר הגברים העתיקה, היתה לכפר של נשים וילדים.

גְלֶנֶרבַאן לא גילה כל להיטות לברר את הסיבות להתנוונות זו, אף-על-פי שזָ'ק פָּגָנֶל ניסה לעניין אותו בנושא. בלי לאבד אף רגע, פנה לעבר מעונו של ג'. ר' בֶּנְטוֹק הקוֹנְסוּל של הוד-מלכותה, מלכת בְּרִיטַנְיָה. הקוֹנְסוּל קיבל את פניו באדיבות, ומִשֶנודעו לו פרטיה של פרשת הרב-חובל גְרַאנְט, נטל על עצמו ללקט את כל המידע שיוכל למצוא באזור החוף.

השאלה אם התְלַת-תוֹרנית *בְּרִיטַנְיָה* הגיעה לחוף בסמוך לקו-הרוחב °37

וטבעה לצד חופי צִ'ילֶה או אַרָאוּקַנְיָה, לא זכתה למענה חד-מַשמעי. שום דיווח על אירוע מסוג זה לא התקבל אצל הקוֹנסול או אצל עמיתיו, נציגי האומות האחרות. אך רוחו של גְלֶנֶרְבַאן לא נפלה בקִרבו. הוא שב לטַלְקָאוּאָנוֹ, לא חסך מאמץ, ואף לא ממון, ושיגר שליחים לעבר החופים. אך החיפושים לא העלו דבר. החקירות הַדְקְדְקָניות ביותר שנערכו בקרב האוכלוסיות היושבות לחופי הים, אף הן לא הֵניבו תוצאות. לא היה מָנוס מהמסקנה שבְּרִיטַנְיָה נִטרפה בלא להותיר סימן.

גְלֶנֶרְבַאן נאלץ לדַווח לעמיתיו על כישלון מאמציו. מֶרִי גְרַאנְט ואחיה לא יכלו לכבוש את צערם. היה זה שישה ימים לאחר שהגיעה דַנְקֶן לטַלְקָאוּאָנוֹ.

הנוסעים התכנסו על הסיפון. לֵיידִי הֶלֶנָה ניסתה לנחם את שני ילדיו של הרב-חובל, לא במִלים .- שהרי מה היה בפיה לומר? - אלא בליטופים. ז'ק פָּגָנֶל שב ונטל לידיו את המִסמך ועיין בו בקפידה רבה כמו ביקש לִדְלות ממנו סודות חדשים. לאחר שעסק בכך כשעה פנה אליו גְלֶנֶרְבַאן ואמר: "פָּגָנֶל! אני סומך על פיקחותך. כלום הפירוש שנָתַנו למִסמך מוטעה? האם פֶּשֶר המִלים שבמִסמך אינו הגיוני?"

פָּגָנֶל לא השיב. הוא היה שקוּע בהִרהורים.

"האם שוגים אנו באשר לזירת ההתרחשות המשוערת של האסון?" המשיך גְלֶנֶרְבַאן. "האם אין הַשֵם פָּטָגוֹנְיָה מִזְדַקֵר גם לעיניהם של הֶדיוטות?"

פָּגָנֶל הוסיף להחריש.

"האם אין המלה אִינְדְיָאנִי מעידה שצדקנו?" אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"בדיוק כך," התערב מֶק-נַאבּס.

"ולפיכך, האם אין הדבר ברור כי בשעה שנכתבו שורות אלה, סברו הניצולים שייפלו בשבי האִינְדְיָאנִים?"

"בנקודה זו אֶקטע אותך, לורד יקר שלי," השיב לבסוף פָּגָנֶל, "גם אם שאר מַסקָנותיך נכונות, המַסקָנה האחרונה לפחות אינה נראית הגיונית בעיני."

"מה רצונך לומר בזאת?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה ונעצה את מבטיה בגֵיאוֹגְרָף.

"ברצוני לומר," השיב פָּגָנֶל, מדגיש כל מִלה, "שהרב-חובל גְרַאנְט שבוי כעת בידי האִינְדְיָאנִים, ועָלַי להוסיף כי המִסמך אינו מותיר כל ספק באשר למצב."

"הַסבֵּר את עצמך, אדוני," פנתה אליו העלמה גְרַאנְט.

"אין דבר קל מזה, מֶרִי היקרה שלי; במקום לקרוא במִסמך **ייפלו בשבי**, הבה נקרא נפלו בשבי, והכול מִתברר."

"אבל זה לא ייתכן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"לא ייתכן! ומדוע, ידידי הנֶאֱצָל?" שאל פָּגָנֶל בחיוך.

"משום שאת הבקבוק אפשר היה להשליך לים רק לאחר שהאונייה התנפצה אל הסלעים, יוצא אֵפוא שמַעלות האורך והרוחב מתייחסות לאֲתַר האסון עצמו."

"אין כל רְאָיה לדבר," הִזְדָרֵז פָּגָנֶל למחות, "ואינני רואה מדוע, לאחר שגררו אותם האִינְדְיָאנִים לתוכֵי היבשת, לא ינסו הניצולים להודיע על מקום שִבְיים באמצעות הבקבוק."

"הדבר פשוט מאין כמוהו, פָּגָנֶל היקר שלי, כדי להטיל בקבוק לים, צריך שיהיה שם ים."

"או בְּהֶעְדֵר ים," השיב פָּגָנֶל, "נהרות הנשפכים אליו!"

דוּמייה של הפתעה קיבלה את פני התשובה שהיתה בלתי-צפויה, אך עם זאת מתקבלת על הדעת. לפי הנִצנוּץ שורח בעיני מאזיניו, הבין פָּגָנֶל כי הכול נֶאחזו בתקווה חדשה זו. לֵיידי הֶלֶנָה היתה הראשונה ששברה את השתיקה.

"איזה רעיון!" קראה.

"איזה רעיון טוב," הוסיף הגֵיאוֹגְרָף בתמימות.

"ובכן, מה דעתך?..." שאל גְלֶנַרְבַאן.

"לדעתי יש לחפש את קו-הרוחב °37 במקום שבו הוא נפגש עם יבשת אֲמֶרִיקָה ולהתקדם לאורכו, בלא לסטות ממנו אפילו חצי מעלה, עד לנקודה שבו הוא מגיע לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. אולי כך נעלה על עקבות ניצולי בְּרִיטַנְיָה."

"סיכוי קָלוּש!" אמר הרב-סרן.

"קָלוּש ככל שיהיה," שב פָּגָנֶל ואמר, "אסור לנו להתעלם ממנו. אם יתחַוור, דרך משל, שהצדק היה איתי, וכי הבקבוק הגיע לים בהִיטַּלטלוֹ בזרמו של אחד מנהרות היבשת, לא נוכל שלא להיתָקל בעִקבות השבויים. הסתכלו, ידידי, הסתכלו במפת הארץ, ואשַכְנֵעַ אתכם באמיתות דבריי!"

בדברו פרש פָּגָנֶל על השולחן את מפת צִ'ילֶה ומחוזות אַרְגֶנְטִינָה.

"הסתכלו," אמר, "וטַיילו אחרַי לאורכה ולרוחבה של יבשת אֲמֶרִיקָה. הבה נדלג על הרצועה הצ'ילֵאָנִית הצרה, נחצֶה את רכס הרי האַנְדִים; נרד ללב הפַּמְפָּס. כלום חסרים נחלים ופלגי מים באותם חבלים? לא ולא. הנה הרִיוֹ נֶגְרוֹ, הנה הרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ, והנה יובליהם הנחתכים בקו-הרוחב °37, וכולם היו יכולים לְשַמֵּש להעברת המִסמך לים. ואולי שם, בחֵיק שבט, בידיהם של אִינְדְיָאנִים היושבים על שפת אחד מאותם נהרות לא נודעים כמעט, בתוך נקיקי הסְיֵירוֹת, מְצַפִּים אלה, שיש לי הזכות לכַנותם ידידינו, להתערבות מיד שמים! היכולים אנו לאכזב אותם? כלום אין גם אתם סבורים שיש להִתְחַקוֹת לאורך חבלי-ארץ אלה אחר הקו הישר המוחלט שמַתווה אצבעי ברגע זה על המפה? ואם, בניגוד למצופה, שוב אני טועה, כלום אין זה מחובתנו להמשיך לכל אורך קו-הרוחב °37, אם יש צורך בכך, כדי לגלות את הניצולים, ולהקיף עִמו את כדור-הארץ?"

דברים אלה שנאמרו בשפע של להט הותירו רושם כביר על קהל מאזיניו של פָּגָנֶל. הכול קמו ממקומותיהם וניגשו ללחוץ את ידו.

"אכן! אבי נִמצא שם!" הצטעק רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, בולע את המפה בעיניו.

"ובכל מקום שבו יִימָצֵא," נענה לעומתו גְלֶנַרְבַאן, "אנו נדע למוצאו, בחורי! אין דבר הגיוני יותר מפירושו של ידידנו פָּגָנֶל, ויש ללכת בלא היסוס בנתיב שהוא מַתְווה לפנינו. או שהרב-חובל נתון בידיהם של אִינְדְיָאנִים רבים מִספור או שהוא שבוי בידי שבט חלש. במקרה זה נשחרר אותו במו-ידינו. ואילו במקרה האחר, לאחר שנבדוק את מצבו, נשוב לדַנְקָן לחוף המזרחי, נשוט לבוּאֶנוֹס-אַיְירֶס, ושם נְאַרְגֵן יחידה בפיקודו של רב-סרן מֶק-נַאבְּס, שיְהֵא בכוחה לגבור על כל האִינְדְיָאנִים של מחוזות אַרְגֶנְטִינָה."

"יפה! יפה! רום כבודו," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "ואוכל להוסיף שחציית יבשת אַמֶרִיקָה תתבצע בלא סכנות."

"בלא סכנות ובלא יגיעות," אמר פָּגָנֶל. "רבים כבר חצו את היבשת, גם בלי האמצעים העומדים לרשותנו, אנשים שאומץ-לִבָּם לא התחזק לנוכח מטרה נעלה כמו זו שלפנינו! כלום בשנת 1782 לא יצא אחד בשם בַּאסִילְיוֹ וִילְיַארְמוֹ מִכַּרְמֶן והלך עד האַנְדִים? האם בשנת 1806 לא יצא צִ'ילֶאָנִי אחד, ראש מחוז קוֹנְסֶפְּסְיוֹן, דוֹן לוּאִיס דֶה לָה קְרוּס, מֵאַנְטוּקוֹ, והִתְחַקָּה בדיוק רב אחר נתיבו של קו-הרוחב 37° ובחצותו את האַנְדִים, כלום לא הגיע לבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס בתום מסע של ארבעים ימים? ולבסוף, הקוֹלוֹנֶל גַרְסִיָּה, מר אַלְסִידֶה דְ'אוֹרְבִּינִי, ועמיתי הנכבד, הדוֹקְטוֹר מַרְטֶן דֶה מוּסִי, האם לא שוטטו הם בארץ זו וחרשוּהָ מֵאָלֶף עד תָּו, וכלום לא עשו הם למען המדע את מה שעומדים אנו לעשות למען האנושות?"

"אדוני, אדוני!" קראה מֶרִי גְרַאנְט בקול שבור מהתרגשות, "כיצד נוכל להודות לך על מסירוּת-לב החושפת אותך לסכנות רבות כל-כך?"

"סכנות!" קרא פָּגָנֶל, "מי הֵעֵז לבטא את המִלה סכנה?"

"לא אני!" העיר רוֹבֶּרְט גְרַאנְט בעיניים נוצצות ובמבט נָחוּש.

"סכנות!" שב פָּגָנֶל ואמר, "כלום יש כאלה בנמצא? יתֵרה מזאת, במה מרובר? במסע של חמש-מאות ושישים קילומטרים בקושי, שכֵּן נתקדם בקו ישר, במסע שיתנהל בקו-רוחב הזֶהֶה לזה של סְפָרַד, של סִיצִילְיָה ושל יָוָן, בחצי הכדור הצפוני, הֱוֵה אומר באַקְלִים דומה למדי; במסע שיימָשך כחודש לכל היותר! הרי זה ממש טיול!"

"מר פָּגָנֶל," שאלה לֵיידי הֶלֶנָה, "הסבור אתה שאִם נפלו הניצולים בידי האִינְדְיָאנִים, חָסוּ אלה על חייהם?"

"אני בהחלט סבור כך! האִינְדְיָאנִים אינם אוכלי-אדם! חס וחלילה. אחד מבני-מולדתי, שהכרתי בחברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, מר גִינַאר, היה שבוי במשך שלוש שנים בידי האִינְדְיָאנִים של אזור הפַּמְפַּס. הוא סבל רבות, היחס אליו היה קשה מְנֻשּׂוֹא, אך בסופו של דבר יצא מנצח מן המבחן. בן-אֵירוֹפָּה הוא יצור מועיל בחבלי-ארץ אלה; האִינְדְיָאנִים מכירים בערכו, ומטפלים בו כִּבְחַיָּה יִקְרַת-עֵרֶך."

"ובכן, אין להַסֵס," קרא גְלֶנַרְבַאן, "יש לצאת לדרך, ובלי דיחוי. באיזה נתיב יהיה עלינו לבחור?"

"נתיב קל ונעים," השיב פָּגָנֶל. "מעט הרים בהתחלה, אחר-כך מִדרון מתוּן במורדות המזרחיים של הרי האַנְדִים, ולבסוף מישור אחיד, מרופד בדשא ומכוסה בחול, ממש גן אמיתי."

"בואו נתבונן במפה," קרא הרב-סרן.

"הנה, מֶק-נַאבְּס היקר שלי. נתחיל בקצה קו-הרוחב 37°, על חוף צִ'ילֶה, בין מצוק רוּמֶנָה וכֵף-קַרַנֵרוֹ. ולאחר שנחצה את בירת אָרָאוּקַנְיָה, נחצה את שרשרת האַנְדִים במעבר אַנְטוּקוֹ, מותירים את הר-הגעש מדרום לנו; אחר-כך, נרד במורדות המתוּנים של ההרים, נחצה את הנהרות נֶאוּקֶם ורִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ, נגיע לפַּמְפַּס, לְלֶה סָלִינַס, לנהר גוּאַמִינִי ולסְיֶירָה טַפַּלְקֶן. שם נגיע לגבולות מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס; נחצֶה אותם, נעפיל במעלֵה סְיֶירָה טַנְדִיל, ונרחיק בחיפושינו עד למצוק מֶדָאנוֹ שעל חוף האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."

בדברו, פירט לפניהם פַּגַנֶל את תוכנית המסע, בלא שיטרח להעיף מבט במפה הפרושה לפניו; לא היה לו כל צורך בה. זיכרונו ניזון ממחקריהם של דֶה פְּרְזֶיֶה, של מוֹלִינָה, של הוּמְבּוֹלְדְט, של מֶיֶּרס ושל ד'אוֹרְבִּינִי, ולא יכול לבגוד בו. לאחר שֶׁכילה את רשימת השמות הגֵיאוֹגְרָפִיים הוסיף:

"ובכן, ידידי היקרים, הדרך ישרה לגמרי. בתוך שְׁלושים ימים עשויים אנו להשלימה, ולהגיע לחוף המזרחי עוד לפני *דַנְקֶן*, אם רוחות נגדיות יעכבו מעט את מהלכה."

"ובכן," אמר ג'וֹן מַנְגְּלְס, "*דַנְקֶן* תְּשַׁיֵּט הלוך ושוב בין כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס לבין כֵּף סַן-אַנְטוֹאַן?"

"בדיוק נמרץ."

"וכיצד תרכיב את המשלחת למסע מֵעין זה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"פשוט ככל האפשר. מדובר רק בבדיקת מצבו של הרב-חובל גְרַאנְט ולא בפשיטה מלוּוָה בירִיות על האִינְדְיָאנִים. סְבוּרָנִי שלוֹרד גְלֶנרבאן, הוא מנהיגנו הטבעי, הרב-סרן, שלא ירצה לוותר על מקומו לאיש, ועבדכם הנאמן, ז'ק פַּגַנֶל..."

"ואני!" הִצטעק גְרַאנְט הצעיר.

"רוֹבֶּרְט! רוֹבֶּרְט!" קראה מֶרִי.

"למה לא?" השיב פַּגַנֶל, "המסעות מְחַשְׁלים את בני-הנעורים. ובכן, ארבעתנו ושלושה ממלחי *דַנְקֶן*..."

"הייתכן," קרא ג'וֹן מַנְגְּלְס בפנותו אל אדונו, "שכבודו אינו ממליץ עליי?"

"ג'וֹן היקר לי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אנו משאירים על הסיפון את נוסעותינו, כלומר, את היקר לנו מכול בעולם! מי ישגיח עליהן אם לא קַבַּרְניטה המסור של *דַנְקֶן*?"

"ואנחנו לא נוכל להִתלוות אליכם?" תמהה לֵיידי הֶלֶנָה, ודוֹק של עצבות הֵעיב על עיניה.

"הֶלֶנָה יקירתי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "מסענו חייב להתנהל במהירות הבזק, פרידתנו תהיה קצרה, ו..."

"כן, ידידי, אני מבינה אותך," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "לֵך אֵפוא, ועלֵה והַצלח בכל מעשיך!"

"למעשֶׂה, אין זה מסע," הפטיר פַּגַנֶל.

"מה זה, אם כן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"מעבָר קליל ותו-לא. פשוט נעבור, כדרך האיש הישר החולף על פני האדמה בעשׂותו כמיטב יכולתו. Transire benefaciendo *, זו תהא סיסמתנו."

במִלים אלה נסתיים הדיון, אם אפשר לכַנות כך שיחה שבה היו הכול תְמִימֵי-דֵעִים.

ההכנות הֻחלו עוד באותו יום. את דבר המסע החליטו לשמור בסוד, כדי שלא לעורר חשד בקרב האִינְדְיָאנִים.

היציאה לדרך נִקבעה ל-14 באוֹקְטוֹבֶּר. כשהגיעה העֵת לקבוע מי מהמלחים

---

* לעבור בשלום.

המזל האיר פנים לסגן רב-החובל, טום אוסטין, לווילסון ולמאלרדי

יֵירד אל החוף, הציעו הכול את שירותיהם, ולגְלֶנֶרְבַאן לא נותְרה אלא מבוכת הבחירה ביניהם. הוא העדיף להפיל גורל כדי שלא לגרום לאי-נעימות בקֶרב הבחורים האמיצים הללו. וכך היה. המזל האיר פנים לסגן הרב-חובל, טוֹם אוֹסְטִין, לוִוילְסוֹן, בַּרנָש בעל כוח אדיר, ולמַאלְדָדִי, שהיה מסוגל לקרוא תיגר באגרוף על טוֹם סֶיירְס* בכבודו ובעצמו.

גְלֶנֶרְבַאן ניצח על ההכנות בפְעַלְתָנוּת רבה. הוא רצה להיות מוכן ליום שנקבע, וכך היה. במקביל, הצטייד ג'וֹן מַנְגְלְס בפחם כדי שיוכל לצאת הימה תיכף ומיד. רב היה רצונו להקדים את הסיירים על חוף אַרְגֶנְטִינָה. מכאן התפתחה יריבות בין גְלֶנֶרְבַאן לרב-חובל הצעיר, שהיתה לתועלת לכולם.

ואמנם, ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר, בשעה היעודה, היו הכול מוכנים. בשעת היציאה התאספו כל נוסעי הספינה בחדר-האוכל. *דַנְקֶן* היתה מוכנה להפלגה במרחבי הים, ולהבֵי מַדְחֶפה כבר הקציפו את מימי טַלְקָאוּאָנוֹ הצלולים. גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, טוֹם אוֹסְטִין, וִילְסוֹן וּמַאלְדָדִי, חמושים ברובי קָרַבִּין ובאקדחי קוֹלְט, התכוננו לרדת מן האונייה. מורי-דרך וּפְרָדות המתינו להם בקצה שובר-הגלים.

"הגיע הרגע," אמר לבסוף לורד גְלֶנֶרְבַאן.

"צֵא אֵפוא לדרכך, ידידי!" נענתה לעומתו לֵיידי הֶלנה, בעודה כובשת את התרגשותה.

לורד גְלֶנֶרְבַאן אימצה אל לִבו, בעוד רוֹבֶּרְט נופל על צווארה של מֶרִי גְרַאנְט.

"ועתה, עמיתי היקרים," הכריז פָּגָנֶל, "לחיצת יד אחרונה שטעמה יישָמר עִמנו עד לחופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי!"

היתה זו בקשה לא קטנה, אך בכל זאת היו שם חיבוקים שהיה בהם כדי לממש את משאלתו של המדען הנכבד.

הכול שבו ועלו על הסיפון, ושִבעת הנוסעים ירדו מן הספינה.

חיש מהר הגיעו לרציף, בזכות *דַנְקֶן* שקרבה אליו בתִמרוניה כדי חצי כֶּבֶל.

ממרומֵי הסיפון קראה לֵיידי הֶלֶנָה בפעם האחרונה:

"ידידי, יהי האֵל בעזרכם!"

"ואכן, הוא יְהֵא בעזרנו, גברתי," נענה לעומתה זָ'ק פָּגָנֶל, "שכֵּן, אני מבטיח לך, גם אנו עוזרים לעצמנו!"

"קדימה!" צעק ג'וֹן מַנְגְלְס לעבר המכונאי שלו.

"לדרך!" קרא לורד גְלֶנֶרְבַאן.

וברגע שֶבו ריפו הנוסעים את מושכות בהמותיהם והֵחלו מתנהלים בנתיב שעל החוף, פנתה *דַנְקֶן* בכוחַ מַדְחֵפה, ובמלוא הקיטור, אל מרחבי הים.

---

* מתאגרף בן-התקופה.

11.
חציית צ׳ילֶה

חבורת הילידים שאירגן גְלֶנֶרְבַאן כללה שלושה גברים וילד. ראש נהגי-הפְּרָדות היה אַנְגְלִי שהִתְאַזְרֵחַ במקום לפני עשׂרים שנים, והִתפַּרְנֵס מהשׂכרת פְּרָדות לנוסעים ומהנחייתם במעברים השונים של שרשרת הרי האַנְדִים. לאחר-מכן היה מפקיד את הנוסעים בידיו האֲמוּנוֹת של בָּאקִיאָנוֹ, מורה-דרך אַרְגֶנְטִינִי שדרכי חבל הפַּמְפַּס היו נהירות לו ככף-ידו. אַנְגְלִי זה עדיין לא שכח את שׂפת-אִמו במחיצת הפְּרָדות והאִינְדְיָאנִים, כך שיכול לשוחח עם הנוסעים. היה בכך כדי להקל על התקשורת ביניהם, וגְלֶנֶרְבַאן נחפז לנצֵל זאת, שכֵּן זָ׳ק פָּגָנֶל עדיין לא הצליח להסביר עצמו בסְפָרַדִית בצורה מובנת.

ראש נהגי-הפְּרָדות, ה״קָטָפַּס״, כפי שמכנים אותו הצ׳ילֶאנִים, נעזר בשני כַּפריים מקומיים ובילד בן שתים-עשׂרה. הכפריים השגיחו על הפרדות שנשׂאו את מִטענה של החבורה, ואילו הילד הוליך את ״המַדְרִינָה״, סוסה קטנה שנשׂאה שרשרת פעמונים סביב צווארה, ופסעה בראש, מוליכה אחריה את עשׂר הפרדות. הנוסעים רכבו על שבע פרדות, הקָטָפַּס על הפִּרְדָה השמינית, ושתי הנותרות נשׂאו את מצרכי-המזון וגלילי בד אחדים שנועדו להבטיח שיתוף-פעולה מצד ראשי-השבטים שבשפֵלה. הכפריים, כהרגלָם, צעדו ברגל. חציית אַמֶרִיקָה הדרומית אמורה היתה אֵפוא להתבצע בתנאים הטובים ביותר מבחינה בטיחותית ובמהירות.

אולם מַעֲבר זה דרך רכס הרי האַנְדִים אינו מן המסעות הרגילים. אי-אפשר לבצעו בלא להיעָזר בפרדות הסונות, שהטובות שבהן מוֹצָאָן באַרְגֶנְטִינָה. התפתחותן של הבהמות המצוינות הללו בארץ זו הִקנתה להן חוסן העולה על זה של גִזְעָן המקורי. אין הן ברדניות באשר לתזונתן. הן שותות רק פעם אחת ביום, ומסוגלות לגמוא בקלות מרובה יותר מעשׂרים קילומטרים בשמונה שעות, ולשׂאת בלא קוּבְלָנָה משׂא של יותר ממאה וחמישים קילוגרמים.

על נתיב זה, שבין שני האוֹקְיָינוֹסים, אין אַכְסַנְיוֹת. אפשר לאכול בשׂר מיובש, אורז מתובל בפִּלפל חריף, ובשׂר בעלי-חיים שניצודים בדרך. בהרים שותים מי מַפָּלים, ובמישור - מי פְּלָגים, מהולים בכמה טיפות של רוּם, שכל נוסע מחזיק מלאי ממנו בתוך קרן שור המכונה ״שִׁיפְלֶה״. אגב, יש להקפיד שלא להגזים בשתיית משקאות חריפים באזורים אלה, שבהם מערכות גופו של האדם מתלהטות יתר על המידה. ובאשר למַצָעים, הם ארוזים באוּכָּף המקומי, המכונה ״רֶקָאדוֹ״. אוכף זה עשוי ״פֶּלְיוֹנֶס״, עורות כבשׂים מעובדים מצִדם האחד ומכוסים צמר מצִדם האחר, המחוברים זה לזה ברצועות רקומות בפאר רב. נוסע המִתְכַּרְבֵּל בתוך השמיכות החמות הללו ישֵן באין מפריע גם בלילות שבהם הלחות מרובה.

גְלֶנֶרְבַאן, כאדם האָמון על מסעות והיודע לסגֵל עצמו לאורחותיהן של ארצות שונות, אימץ לו ולאנשיו את המלבוש הצ׳ילֶאנִי. פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט, שני הילדים -

אחד מגודל ואחד קטן – נפשם יצאה משמחה כשתחבו את ראשם אל תוך הפּוֹנצ׳וֹ הלאומי, אריג רחב מצמר משובץ שבמרכזו חור גדול, ואת רגליהם אל תוך מגפי עור העשויים מגַפּו האחורית של סייח. מה מפוארת למראֶה היתה פּרדתם עם הרתְמָה העשירה, המֶתג הערבי שבפיה, רסן מעור קלוע מְשֻׁמָּש כשוט, כיסוי ראש מעוטר בקישוטי מתכת ומשני צדיה ה״אַלְפוֹרְחַס״, שקי בד כפולים עזי־צבע שהכילו את מצרכי־המזון לאותו יום. פַּגַנֶל, פְּזוּר־דעת כהרגלו, כמעט ספג שלוש או ארבע בעיטות אחוריות מבהמתו המצוינת, שעה שטיפס ועלה עליה. אך משהתמקם על אוכפו, המשקפת שלעולם אינו נפרד ממנה תלויה לו באלכסון על חזהו, ורגליו נתונות בארכּוּפים, הפקיר עצמו לתְבונת בהמתו, ולא התחרט על כך. ובאשר לרוֹבֶּרט הצעיר, למן ההתחלה גילה תכונות ראויות לשבח של פרש מעולה לעתיד.

הם יצאו לדרך. מזג־האוויר היה נהדר, השמים היו צלולים להפליא והאוויר, למרות להט השמש, היה צונן דַיו הודות לרוחות הים. החבורה הקטנה פסעה בצעדים מזורזים בפיתולי חופיו של מפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ כדי להגיע אל קו־הרוחב המבוקש, במרחק כארבעים ושמונה קילומטרים דרומה משם.

ביום הראשון צעדו במהירות בסבך קְנֵי הבִּצות שיָבְשו, ומיעטו לדבר. ברכות הפרידה שהחליפו ביציאה הותירו רושם עז ברוחם של הנוסעים; עוד אפשר היה להבחין בעשָנה של דֻנְקַן, ההולך ונָמוג באופק. הכול החרישו למַעֵט פַּגַנֶל; הגֵיאוֹגרָף השקדן היה מציג בינו לבינו שאלות בספרדית ומשיב עליהן בשפה החדשה.

יתר על כן, הקָטָפַּס היה שתקן מטבעו, ומקצועו לא היה בו כדי לעשותו פטפטן. בקושי דיבר עם הכפריים שלו. הללו, אנשי־מקצוע, ידעו היטב את מלאכתם. אם היתה פִּרדָה כלשהי נעצרת, היו מְדַרְבְּנים אותה בקריאה גרונית; ואם לא היה די בקריאה, חלוק אבן גדול, המוּטָל ביד אֲמוּנה, היה מתגבר על היסוסיה. אם היתה ניתקת איזו רצועה, או משתחרר הרסן, היה הכפרי מסיר את הפּוֹנצ׳וֹ שלו, מכסה בו את ראש הפִּרְדָה, ולאחר תיקון התקלה היה שב למִצעדו.

נהגי־הפרדות נוהגים לצאת לדרך בשמונה, לאחר ארוחת־הבוקר, ולצעוד עד לשקיעת החמה, בארבע אחר־הצהריים. גְלֶנֶרְבַאן דבק בהרגלם. והנה, בדיוק כשנתן הקָטָפַּס את האות לעצירה, הגיעו הנוסעים לעיר אָרָאוּקוֹ, השוכנת בקצה הדרומי של המִפרץ, בלא שינַטשו את פס החוף המקיף של האוֹקְיָינוֹס. כדי להגיע לקו־הרוחב °37 צריכים היו לצעוד כשלושים ושניים קילומטרים מערבה, עד למִפרץ קַרְנֶרוֹ. אך שליחים של גְלֶנֶרְבַאן כבר שוֹטְטו באזור זה של החוף, בלא שייתקלו בשריד כלשהו מן האונייה שנטרפה. לא היה אֵפוא צורך בחיפוש נוסף, והוחלט כי העיר אָרָאוּקוֹ תהיה לנקודת־המוֹצָא. משם ינוּעו מזרחה בקו ישר.

החבורה הקטנה נכנסה לעיר כדי לבלות שם את הלילה, וחנתה בעיבּוּרָהּ של חצר אַכְסַנְיָה בלא תנאים בסיסיים של נוחות.

אָרָאוּקוֹ היא בירת אָרָאוּקַנְיָה, מדינה שאורכה מאתיים וארבעים קילומטרים ורוחבה כחמישים. תושביה הם המוֹלוּצ׳ים, בכוֹרֵי הבנים של הגזע הצ׳ילֶאָנִי, שבשבחם הִרבה המשורר אֶרְסִילָה בשיריו. זהו גזע גאה וחסון, היחיד בשתי האַמֶרִיקוֹת שמעולם לא היה נתון לשלטון זר. גם אם לפנים היתה אָרָאוּקוֹ בידי

הַסְפָרַדים, האוּכְלוּסייה עצמה לא הִשְתַעְבְּדָה. היא התנגדה אז, כשם שהיא מתנגדת היום, לניסיונות ההתפשטות של צִ׳ילֶה, ודגלה העצמאי – כוכב לבן על רקע תכלת – עדיין מתנופף בפִסגת הגבעה המבוצרת, המגינה על העיר.

בעוד ארוחת-הערב הולכת ומתבשלת, טיילו גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל והקָטָפַס בין הבתים המכוסים קש. למעט כְּנֵסייה אחת ושרידי מִנזר פְרַנְצִיסְקָנִי, לא היה לאָרָאוּקוֹ דבר מְסַקְרֵן להציע. גְלֶנֶרְבַאן ניסה ללקט פיסות מידע כלשהן, אך הֶעלה חֶרֶס בידו. פָּגָנֶל נואש על שאין תושבי המקום מסוגלים להבין אותו; אולם היות שהללו דיברו אָרָאוּקָנִית – שְׂפַת דיבור שהשימוש בה רוֹוֵחַ עד לִמְצָרֵי מָגֶלָן – יכלה הסְפָרַדִית שבפי פָּגָנֶל להועיל לו ממש כמו עברית. בהֶעְדֵר שימוש לאוזניו העסיק פָּגָנֶל את עיניו, וככְלוֹת הכול רָווה הנאה מדעית אמיתית מן ההתבוננות בטיפוסים השונים של הגזע המוֹלוּצִ׳י שנִקְרוּ בדרכו. הגברים היו גבוהי-קומה, פניהם שטוחים, גוֹן עורם כעין הנחושת, סנטרם נטול-שיער, מבטם חשדני וראשם הרחב כמו אבד בתוך שפע שְׂערם השחור והארוך. דומה היה שהם נידונו לאותם חיי בטלנות המיוחדים לאנשי-מלחמה שאינם יודעים מה לעשות בעִתּות שלום. נשותיהם, עלובות למַראֶה וחרוצות, היו טרודות במלאכות הבית הקשות, חבשו את הסוסים, ציחצחו את כלי-הנשק, חרשו, צדו למען אדוניהן, ועדיין מצאו לעצמן פנאי לִטְווֹת מעילי פּוֹנְצ׳וֹ בצבע כחול-ירקרק, הדורשים כשנתיים של עבודה ומחירם מאה דולרים לפחות. לסיכום, המוֹלוּצִ׳ים הללו הם עַם שאינו מעורר עניין מיוחד, ושאורחות-חיו פראיים למדי. הם לוקים כמעט בכל המִגרעוֹת, כנגד סגולה אחת ויחידה – אהבת החירות.

״בני סְפַּרְטָה של ממש,״ הימהם לעצמו פָּגָנֶל בסיום הטיול, בעודו מתיישב במקומו לאכול את סעודת-הערב.

המדען הנכבד הגזים, ושומעיו התקשו עוד יותר להבינו כשהוסיף שלִבּו הצָרְפָתִי הלם בחוזקה בעת ביקורו בעיר אָרָאוּקוֹ. כששאלוֹ הרב-סרן לטעמה של אותה ״הַלְמוּת-לב״ לא צפויה, השיב לו שהתרגשותו טִבעית לחלוטין, לפי שאחד מבני-עמו ישב לפנים על כֵּס-המלוכה של אָרָאוּקָנְיָה. הרב-סרן הִפציר בו שיואיל בטובו לנקוב בשמו של אותו שליט. זָ׳ק פָּגָנֶל נקב בגאווה רבה בשמו של מר דֶה טוּנֵיין ההגון, איש מצוין, לפָנים עורך-דין מורשֶה בעיר פֶּרִיגֶה, בעל זקן שופע שסבל ממה שמלכים מודחים נוהגים לכנות ״כְּפִיוּת-הטובה של נתיניהם״. הרב-סרן חייך קלות למחשבה על עורך-דין-לשעבר שמוּדָח מכֵּס-מלכוּת, אך פָּגָנֶל השיב לו ברצינות רבה, שאולי קל יותר לעורך-דין להיות מלך טוב מאשר למלך להיות עורך-דין טוב. למִשמע הערה זו פרצו הכול בצחוק ושתו כמה טיפות של ״צִ׳יצָ׳ה״* לשלומו של אוֹרֶלִי-אַנְטוּאַן הראשון, מלכה-לשעבר של אָרָאוּקָנְיָה. מקץ רגעים מִספר הִתְכַּרְבְּלוּ הנוסעים במעילי הפּוֹנְצ׳וֹ שלהם ושקעו בשינה עמוקה.

למחרת, בשמונה בבוקר, שבה החבורה הקטנה והמשיכה בדרכה מזרחה בנתיב קו-הרוחב 37°; המַדְרִינָה צעדה כחלוץ והכפריים הלכו במאסף. הם חצו את אדמתה הפורייה של אָרָאוּקָנְיָה, השופעת כרמים ועדרים. אולם אט-אט השתרר

---

* יי״ש תוסס עשוי מתירס.

עליהם השיממון. פה ושם, פזורות במרחק כקילומטר וחצי זו מזו, נראו בקתות של "רֶסְטְרֵאדוֹרֶס", אינדיאנים מְאַלְפֵי-סוסים שנודעו באמריקה כולה. לפרקים הבחינו בתחנת-דואר נטושה, ששימשה מחסה לילידים הנודדים במישורי הארץ. באותו יום חסמו שני נהרות את נתיבם של הנוסעים, הריו דֶה רָקָה והריו דֶה טוּבָאל. אולם הקָטָפַס גילה מַעֲבַר-מים רָדוּד שאיפשר להם להמשיך בדרכם. שרשרת הרי האַנְדים נמתחה באופק, הולכת ותופחת, חֲמוּקֶיהָ מתעגלים ופסגותיה מִתרבּוֹת בכיוון צפון. אך אלה היו רק חוּליוֹתיו התחתונות של עמוד-השדרה האדיר שעליו נשען שלד העולם החדש.

בארבע אחר-הצהריים, לאחר מסע של כחמישים וחמישה קילומטרים, הם נעצרו בחיק-הטבע מתחת לקבוצת שיחי הֲדַס ענקיים. הפרדות הותרו ופנו לִרעוֹת בחופשיות בעשב הדָשֵׁן של הערבה. האַלְפּוֹרְחַס סיפקו את הבשר ואת האורז. הפֶּלְיוֹנֶס נִפְרשׂוּ על הקרקע ושימשו שׂמיכות וכרים, והכול מיהרו להשׂתרע באותן מיטות מאוּלְתָּרות, לנוח ולחדש את כוחותיהם, בעוד הכפריים והקָטָפַס מקיימים תורנות שמירה.

כֵּיווּן שמזג-האוויר האיר להם פנים, וכל הנוסעים, כולל רוּבֶּרְט, היו במצב בריאות מעוּלֶה, והואיל והמסע החל ברגל ימין, צריך היה לנצל את ההזדמנות ולשְׁעוֹט קדימה, כמהֵר המנצל את מזלו הטוב. זו היתה דעת כולם. ביום המחרת הרחיבו צעדיהם, והם חצו בלא פגע את מַפְּלֵי בֶּל, ועם ערב, בחנוֹתם על גדות הריו בְּיוֹבְּיוֹ, המפריד בין צִ'ילֶה החופשית לבין צִ'ילֶה הסְפָרַדית, יכול גְלֶנֶרְבַאן להוסיף ולרשום בפנקסו עוד חמישים וחמישה קילומטרים לזכות המסע. הנוף לא השתנה. הארץ היתה עדיין פורייה ועשירה בנַרְקיסים, בסיגַלְיוֹת מִסתעפות, בפוּקְסִיוֹת, בדַטוּרוֹת וּבִצְבָרִים שפִּרחיהם זהב. אי-אלה בעלי-חיים ביניהם החתול המנומר, הסתתרו בִסְבַך. אֲנָפָה אחת, אוֹחַ בודד, כמה קִיכְלִים וטַבְלָנִים, שנסו מִטְפָּרָיו של הנֵץ, היו נציגיו הבלעדיים של עולם בעלי-הכנף. אך ילידים כמעט לא נראו. רק כמה "גוּאַסוֹס", בְּנֵי-כִּלְאַיִם מנוּוָנים של אינְדְיָאנים וסְפָרַדים, דוהרים על סוסים שבִּטנם שוֹתֶתֶת-דם בשל הדָרְבָנוֹת הענקיים שעל רגליהם היחפות, חלפו כצללים. לא היה עם מי לדבר, ומן הנמנע היה להשיג מידע כלשהו. גְלֶנֶרְבַאן השלים עם כך. הוא אמר לעצמו כי הרב-חובל גְרַאנְט, השבוי בידי האינְדְיָאנים, ודאי כבר נִגרר אל מַעֲבר לרכס הרי האַנְדים. החיפושים יוכלו להניב פירות רק בַּפַּמְפַּס, ולא קודם-לכן. יש צורך, אם כן, להִתְאַזֵּר בסבלנות ולהמשיך קדימה, מהר ובהתמדה.

ב-17 בחודש יצאו בשעה הרגילה ובסדר המקובל. רוּבֶּרְט התקשה לשמור על סדר זה, שכֵּן התלהבותו משכה אותו להקדים את המַדְרִינָה, לדַאֲבוֹן-לִבָּהּ של פִּרדתו. רק קריאה חמורה לסדר מפיו של גְלֶנֶרְבַאן היה בידה לִכְפּוֹת על הנער לשמור על מקומו בטור הצועד.

הנוף הלך ונעשה מבוּתָּר יותר. שיפּוּלֵי הקרקע העידו על קִרבת ההרים; הנחלים הִתרבו, מצייתים בשצף לשִׂגיונות המדרונות. פַּגָנֶל הִרבה להִיוָּעֵץ במפותיו; כאשר אחד הנחלים לא הופיע במפות, ודבר זה אירע לעִתים תכופות, היה דם הגֵיאוֹגְרָף תוסס וגואה בעורקיו, והוא היה יוצא מכליו בדרך משעשעת ביותר.

"נחל בלא שֵם," כך היה אומר, "הרי זה כאילו אין לו תעודת-זהות! מבחינת הגֵיאוֹגרַפְיָה אין הוא קיים."

לפיכך לא התבייש והעניק שמות לאותם נחלים חסרי-שֵם; הוא היה מציין אותם על-גבי מפתו ומכבדם בכינויים המְצַלְצְלים ביותר בשׂפה הסְפָרַדית.

"איזו שׂפה!" היה חוזר ואומר, "איזו שׂפה שופעת ומצלצלת! ממש שׂפה מַתַּכְתִית, וסמוך אני ובטוח שהיא מורכבת משישים ושמונה חלקים של נחושת ומעשׂרים ושניים חלקים של בְּדִיל, בדומה לבְּרוֹנְזָה, שממֶנה עשׂויים פעמונים!"

"האם אתה מרגיש לפחות איזו התקדמות בשׂפה?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן.

"כמובן! לורד יקר שלי! הא! אִלְמָלֵא המִבטא! המִבטא הוא בעוֹכְרַי!"

ולפי שעה, עד בוא ימים טובים יותר, היה פָּגָנֶל שוקד על תַלְמודוֹ תוך כדי צעידה, ומכלה את גרונו בתִרגוּל קשיי המִבטא, נוסף על תצפיותיו הגֵיאוֹגְרָפיות. בגֵיאוֹגְרַפְיָה היו ידיעותיו מופלגות, ובתחום זה לא היה מי שיִשְוֶה לו. כשהיה לורד גְלֶנֶרְבַאן חוקר את הקָטָפַּס בעניין כלשהו, הנוגע לגֵיאוֹגְרַפְיָה המקומית, היה בן-לְוְיָיתו המלומד מקדים תמיד בתשובתו את מורה-הדרך, והקָטָפַּס היה מביט בו בסבר-פנים המום.

אותו יום, בשעה עשׂר לערך, הגיעו אל דרך שחצתה את הנתיב הישר שלאורכו צעדו עד לאותו הרגע. בדרך הטבע התעניין גְלֶנֶרְבַאן לשְמָהּ, ובדרך הטבע היה זה ז'ק פָּגָנֶל שהשיב לו:

"זו הדרך מיוּמְבֶּל ללוס-אַנְחֶלֶס."

גְלֶנֶרְבַאן נתן מבט בקָטָפַּס.

"בדיוק נִמרץ," השיב זה.

ואחר פנה אל הגֵיאוֹגְרָף:

"האִם סיירתָ כבר בחבל-ארץ זה?"

"כן, בוודאי!" השיב פָּגָנֶל ברוב רצינות.

"על גב פִּרדה?"

"לא, בתוך כּוּרסה."

הקָטָפַּס לא ירד לפשר התשובה, לפי שמָשַך בכתפיו ושב לתפוס את מקומו בראש הטור.

בשעה חמש לפנות-ערב עצרו בנקיק לא עמוק מדי, מרחק כמה קילומטרים מן העיר הקטנה לוֹחָה. באותו לילה חנו לרגלי הסְיֶרוֹת, השלבים הראשונים של הרי האַנְדִים הגדולים.

• 12 •
בגובה שלושת-אלפים ושבע-מאות מטרים

חציית צ׳ילֶה עד כֹּה לא היתה כְּרוּכה בשום תקלה חמורה. אולם עתה ניצבו הנוסעים לפני כל המכשולים והסכנות הכרוכים במסע הררי. המאבק במִכשולי הטבע עמד רק בראשיתו.

קודם שיצאו לדרך, היו חייבים לפתור בעיה חשובה. מהו המַעבר שדרכו אפשר לחצות את רכס הרי האַנְדִים בלא לִסטות מן הנתיב המוגדר? הם פנו בשאלה זו אל הקָטָפָּס:

״בחלק זה של הרכס אני מכיר רק שני מַעֲברים,״ השיב.

״מַעבר אֲרִיקָה, כמובן,״ התערב פָּגָנֶל, ״שגילה וָלְדִיוְויָה מֶנְדוֹסָה?״

״בדיוק כך.״

״ומַעבר וִילָרִיקָה, הנמצא מדרום לנֶוָואדוֹ* הנושא אותו שֵׁם?״

״נכון מאוד.״

״ובכן, ידידי, לשני מעברים אלה יש רק פגם אחד, הם מסיטים אותנו צפונה או דרומה מן הנתיב הנדרש.״

״התוכל להציע לנו פָּאסוֹ** אחֵר?״ שאל הרב-סרן.

״בהחלט,״ השיב פָּגָנֶל, ״הפָּאסוֹ של אַנְטוּקוֹ, הנמצא על השיפּולים הוּולְקָנִיים, על קו-רוֹחב 30׳ °37, דְהַיְינוּ, מחצית המעלָה מנתיבנו. מַעבר זה מצוי בגובה אלפיים מטרים בלבד, וגילה אותו זַאמוּדְיוֹ דֶה קְרוּז.״

״יָפֶה,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״האִם אתה מכיר את הפָּאסוֹ הזה, קָטָפָּס?״

״כן, מִילוֹרד, ואף עברתי בו, אך לא הצעתי אותו משום שאין זה אלא שביל של בהמות, המשמש את הרועים האִינְדְיָאנִים מן המִדרונות המזרחיים.״

״ובכן, ידידי,״ השיב גְלֶנֶרְבַאן, ״במקום שעוברים בו עדרי פרדות, כבשים ושְׁוָורים של הפֶּאוּאֶנְצֶ׳ס, נֵדע לעבור גם אנו והיות שכך דבֵקים אנו בקו הישר, הוּטל הפּוּר על הפָּאסוֹ של אַנְטוּקוֹ.״

ללא דיחוי ניתן אות היציאה לדרך, והחבורה העמיקה אל לב בקעת לַאס-לֶחַאס, בין גושי-ענק של אבן-גיר. מטפסים היו במעלהו של מִדרון בלתי-מורגש כמעט. סמוך לשעה אחת-עשׂרה היה עליהם לעקוף את גדותיו של אגם קטן, מאגר טבעי ומקום מִפגש ציוּרי של כל פלגי הסביבה; הפְּלגים נשפכו לכאן בקול הֶמְיָה רכה, מתערבבים במימיו הצלולים והשלווים. מעל לאגם נפרשׂו ״לְיָאנוֹס״ רחבות-ידיים, רמות מישוריות מכוסות דגנים, ועליהן רעו עדרי האִינְדְיָאנִים. אחר-כך נקלעו

---

* הר מכוסה שלג-עד.

** מעבר הרים.

לִבָּה, שהתפשטה דרומה וצפונה, ונחלצו ממנה בזכות חושיהן המחודדים של הפרדות. בשעה אחת בצהריים נגלה לעיניהם מבצר בַּלֶנְאַרֶה המעטֵר מצוק תלול בחומותיו המנותָּצות. הם המשיכו בדרכם. השיפועים הלכו ונעשׂו תלולים, טַרְשִׁים, וחלוקי-האבן שניתקו מתחת לפרסות הפרדות הידרדרו והיו למפלי-אבן רועשים. סמוך לשלוש אחר-הצהריים הגיעו לחורבותיו הציוריות של מִבצר אחר, שנהרס בהתקוממות של שנת 1770.

"לא יֵיאָמֵן," קרא פָּגָנֶל, "כמו אין די בהרים כדי לחצוץ בין בני-האדם, עוד יש צורך לבַצְּרָם!"

החל מנקודה זו היתה הדרך קשה ואף מסוכנת; שיפוע המַדרונות הלך וגדל, רוחב שפת הסלע שעליו נמתחה הדרך הלך והצטמצם, תהומות פערו את פיהן הנורא. הפרדות התקדמו בזהירות מרובה, אפיהן תחובים באדמה, מרחרחות את הדרך. הם רכבו בשורה עורְפִּית. לעִתים, בעיקול דרך פתאומי, היתה המַדְרִינָה נעלמת מן העין, ואת השיירה הקטנה הִנחה רק צליל פעמוניה המרוחקים. לעִתים, בשל הפיתולים השִׂגְיוֹניים של המִשעול, יכלה החבורה להתפצל לשני טורים מקבילים, ואז יכול הקָטָפַּס לשוחח עם הכפריים, אף-על-פי שבֶּקַע, שכל רוחבו ארבעה מטרים בלבד אך עומקו מגיע למאתיים מטרים, חצץ בין הטורים בתהום שאין לעוברה.

הצמחייה העֶשְׂבּוֹנִית עדיין נאבקה בסלע המתפשט, אך כבר אפשר היה להבחין כיצד הולך עולם הדומם ומשתלט על עולם הצומח. כמה זרמי לָבָּה בגוֹן הברזל, שמתוכם הסתמרו גבישים צהובים דמויי-מחט, העידו על הקִרבה להר-הגַּעַש אַנְטוּקוֹ. הסלעים המגוּבָּבים אלה על אלה, נכונים להידרדר, עמדו על מקומם בניגוד לכל חוקי שיווי-המשקל. ניכר היה בהם שזעזועי האדמה עתידים לשנות בנָקֵל את צורתם; ואם מתבוננים באותם מְצוּקִים חסרי-יציבות, באותן כיפות סלע מַטּוֹת-לִנְפּוֹל ובאותם תִּלִים נטולי-בסיס, קל להיווכח כי טרם הגיעה שעת התגבשותו הסופית של אזור הררי זה.

בנסיבות אלה קשה היה לזהות את המסלול. התְזוּזוֹת הבלתי-פוסקות כמעט של שלד האַנְדִים משנות לעִתים תכופות את התְוואי שלו, ונקודות-הציון אינן עוד במקומן. משום כך גילה הקָטָפַּס הססנות; הוא היה נעצר, סוקר את סביבותיו, מעיין בצורות הסלע ומחפשׂ באבן הפְּריכה את עִקבות האִינְדְיָאנִים. לא היתה כל דרך אחרת לנַוֵּוט.

גְלֶנֶרְבָאן פסע בעִקבות מורה-הדרך עָקֵב בְּצַד אֲגוּדָל; הוא הבין, הוא חש במבוּכתו ההולכת וגדֵלה ככל שהִתרבו קשיי הדרך. הוא לא הֵעֵז לחוקרו וגָרַס בהיגיון, כי לנהגי-הפרדות ולפרדות עצמן חוש משלהם, וכי מוטב לו להשליך את יְהָבוֹ עליהם.

במשך כשעה תעה הקָטָפַּס כאילו באַקְרַאי, אך הוסיף להעפיל בהר. לבסוף נאלץ לעצור במקום. הם נמצאו בתחתיתו של גיא צר, אחד מאותם נקיקים שהאִינְדְיָאנִים מכנים "קֶבְּרָדָס". חומת שַׁיִשׁ אדום, תלולה לחלוטין, חסמה כל מוצא. לאחר שחיפשׂ לשווא מַעבר כלשהו, ירד הקָטָפַּס מפִּרדתו, שילב את זרועותיו והמתין שגְלֶנֶרְבָאן יִקרב אליו.

"האם תעיתָ בדרך?" שאלו גְלֶנֶרְבָאן.

"לא, מילורד," השיב הקָטָפַּס.
"ובכל זאת, איננו נמצאים במַעֲבר אַנטוּקוֹ?"
"דווקא כן, אנו מצויים בתוכו."
"האינך טועה?"
"אינני טועה. הנה שׂרידי מדורה שהבעירו האִינְדְיָאנִים, והנה העִקבות שהותירו עדרי הסוסים והכבשים."
"אם כן, הם עברו בדרך זו!"
"אכן, אך אנחנו לא נוכל לעבור בה. רעידת-האדמה האחרונה מונעת את אפשרות המַעבר כאן..."
"לפרדות אולי," אמר הרב-סרן, "אך לא לבני-אדם."
"אהו זה כבר מעניינך," השיב הקָטָפַּס, "אני עשיתי כמיטב יכולתי. אנו, הפרדות ואני, מוכנים לשוב לאחור, אם תֵּיאוֹתוּ לכך, ולחפש מעברים אחרים ברכס."
"ובכמה זמן יסתכם העיכוב?..."
"בשלושה ימים לפחות."
גְלֶנֶרְבָאן האזין בדומייה לדברי הקָטָפַּס. כמובן, העניין היה כלול בתנאֵי ההסכם. פִּרדותיו לא היו מסוגלות להמשיך הלאה. ועם זאת, מִשֶהוּשְמְעָה ההצעה לשוב לאחור, פנה גְלֶנֶרְבָאן לבני-לְוָויָיתו ושאלם:
"האם ברצונכם לעבור פה בכל זאת?"
"ברצוננו ללכת בעקבותיך," השיב טוֹם אוֹסְטִין.
"ואפילו לפניך," הוסיף פָּגָנֶל. "כִּכְלות הכול, במה מדובר? בחציית רכס הרים שמורדותיו הנגדיים קלים ונוחים פי כמה! משנעשׂה זאת, נמצא את הבָּקֵיאָנוֹס, מורי-הדרך האַרְגֶנְטִינִיִים, שיַנחו אותנו דרך הפַּמְפַּס, וסוסים מהירים, המורגלים לדהור במישורים. קדימה אֵפוא רבותי, וללא היסוסים."
"קדימה!" קראו חבריו של גְלֶנֶרְבָאן.
"לא תלַוֶוה אותנו?" שאל הלורד את הקָטָפַּס.
"אני רק נהג-פרדות ולא יותר," השיב הלה.
"עשֵׂה כרצונך."
"נוכל להסתדר גם בלעדיו," התערב פָּגָנֶל, "מצִדה האחר של חומה זו נשוב ונגלה את משעולי אַנְטוּקוֹ, ואני מתחייב להובילכם למרגלות ההר בקו ישר כמעולה במורי-הדרך של הרי האַנְדִים."
גְלֶנֶרְבָאן שילם אפוא לקָטָפַּס את שכרו ושילח אותו עם הכפריים שלו ועם פרדותיו. כלי-הנשק, המכשירים והצֵידָה חולקו בין שבעת הנוסעים. הוחלט פה אחד כי הטיפוס יתחיל מיד ויימָשך, ואִם יהא צורך בכך, יתקדמו גם בחלק משעות הלילה. על המִדרון משׂמאל התפתל מִשעול תלול שהפרדות לא היו מסוגלות לעבור בו. הקשיים היו מרובים, אך לאחר שעתיים של יגיעוֹת ומַעֲקָפִים, מצאו עצמם גְלֶנֶרְבָאן ובני-לְוָויָיתו בתוך מעבר אַנְטוּקוֹ.
עתה נמצאו בחלק הרי האַנְדִים עצמו, שלא היה מרוחק מהקו העליון של הרכס. אולם לא היה כל זֵכֶר לנתיב ברור, או לפַּאסוֹ מוגדר. לאחר רעידות-האדמה האחרונות היה האזור כולו כסדום ועמורה. משום כך נאלצו להמשיך ולהעפיל

במעלה הרכס. פָּגָנֶל נפל ברוחו משום שלא גילה נתיב פתוח, וצפה תְּלָאות קשות לפסגות האַנְדים, שכֵּן גובהן הממוצע נע בין שלושת-אלפים לשלושת-אלפים ושבע-מאות מטרים ויותר. למרבה מזלם היה מזג-האוויר נאה, השמים צלולים והעונה נוחה. בחורף, ממַאי עד אוקטוֹבֶּר, טיפוס מעֵין זה אינו אפשרי; הקָרָה העזה קוטלת חיש מהר את המטפסים, ואלה שאינם נפגעים מהצינה העזה, אינם נמלטים מן ה"טֶמְפּוֹרָאלֶס", סופות הוריקן האופייניות לחבלי-ארץ אלה, שמציפות מדי שנה בשנה את תהומות האַנְדים בגוויות.

במשך כל הלילה העפילו בהר; בכות זרועותיהם התרוממו אל רמות שהגישה אליהן כמעט בלתי-אפשרית; דילגו מעל בקיעים רחבים ועמוקים; ידיים אחוזות בידיים אחרות החליפו את החבלים, וכתפיים שימשו כשלבֵּי סולם; אנשים אלה העשויים לְבלי-חָת דמו ללהקה של ליצני קִרקס המתמכרים למשחקי שיגָיון נוסח אִיקָרוּס*. בהזדמנויות אלה נסתייעה החבורה סיוע של ממש בחוסנו של מַאלְרָדי ובזריזותו של וִילְסוֹן. שני הסְקוֹטים החביבים הללו היו שקולים כנגד גדוד שלם; ולא פעם ולא פעמיים היתה החבורה עשויה להיעצר ללא יכולת להמשיך בדרכה, אִלְמָלֵא מסירותם ואומץ-לִבם. גְלֶנֶרְבַאן לא הסיר עין מרוֹבֶּרְט, שבְּשֶׁל גילו הצעיר ופזיזותו היה מוּעָד למעשים של חוסר-זהירות. פָּגָנֶל הסתער קדימה בחֵימה שפוכה, כדרך הצָרְפָתִים. אשר לרב-סרן, הוא התנועע רק בשיעור הנחוץ, לא פחות ולא יותר והיה הולך ומתרומם בתנועה בלתי-מוחשית. האִם הבחין בכלל שהוא הולך ומטפס זה כמה שעות? ספק רב. אולי דימה בעיני רוחו שהוא הולך ויורד.

בחמש לפנות-בוקר הגיעו לגובה כאלפיים ומאתיים מטרים, כפי שנקבע מבדיקת מד-הלחץ. הם נמצאו אז על הרמות המִשניות, הגבול האחרון של האזור המיוער. עדיין קיפצו שם כמה בעלי-חיים שהיו ממלאים בשִׂמחה את לִבו או את תרמילו, של כל צייד; בעלי-חיים זריזים אלה ידעו זאת היטב, לפי שהיו נמלטים על נפשם בִּרְאוֹתם את בני-האדם עוד ממרחקים. היו שם הלָמָה, חיית-הרים יקרת-ערך הממלאת את מקום הכבש, הפרה והסוס, ומסוגלת לחיות במקום שלא תחיה בו הפרדה; הצִ'ינְצִ'ילָה, מכרסם זעיר שובה-לב וחשׁשן, עתיר-פרווה, מעין יצור-כִּלְאַיִם בין שפן לַיַּרְבּוּעַ, ורגליו האחוריות מְשַׁוּוֹת לו מראה של קֶנְגוּרוּ. אין מחזה מלבב יותר ממראהו של בעל-החיים הקליל הזה, המתרוצץ כְּסְנָאִי בין צמרות העצים. "אין זו ציפור," העיר פָּגָנֶל, "אך גם אין זה הולך-על-ארבע."

ועם זאת, בעלי-חיים אלה לא היו דייריו היחידים של ההר. בגובה אלפיים ושבע-מאות מטרים, על גבול שלגי-העד, חיו בעדרים מעלי-גֵירָה שאין יופי שִׁשְׁוֶה להם, הלא הן האַלְפָּקוֹת, שפרוותן ארוכה ומְשִׁיית, וכן העֵז נטולת-הקרניים, הדורה וגאה, שצמרה עדין, ושחוקרי-הטבע מכנים אותה בשם "וִיקוּנְיָה". לא היה אפשר להתקרב אליה, בקושי אפשר היה לראותה; היא היתה נמלטת, אפשר לומר מתעופפת ומחליקה ללא כל רחש על מרבדי הלובן המְסֻנְוורים.

עתה חל שינוי גמור במראֵה סביבתם. גושי קרח עצומים ובוהקים, אשר

---

* אִיקָרוּס, בנו של דֶדָלוּס, נמלט עם אביו מן האי כְּרֵתִים, בעזרת כנפיים מלאכותיות. השעווה שריתקה את הכנפיים לגֵוום נמסה בשמש והשניים נפלו הימה. מכנים "אִיקָרִי", על דרך ההשאלה, מִבצע יוֹמְרָני או שאפתני מדי.

בִמְתְלוּלִים מסוימים היה צָבעם כחלחל, הודקרו מכל עבר והחזירו את קרני האור הראשונות. או-אז החל הטיפוס להיות הֲרֵה-סכנות. שוב לא היה אפשר להסתכן בהתקדמות בלא לבדוק תחילה את הבקיעים בקרקע. וִילְסוֹן תפס מקום בראש הטור, והיה בודק בכף-רגלו את חוזקם של הקרחונים. חבריו למסע פסעו בעִקבותיו בדיוק נמרץ, בלא להרים את קולם, שכן השאון הקליל ביותר המזיז את שכבות האוויר, עשוי לגרום למפולת גושי שלג, התלויים על בלימה כמאה ושמונים או מאתיים מטרים מעל לראשיהם.

אחר-כך הגיעו לאזור של שיחים, שבעוד כארבע-מאות וחמישים מטרים מעליהם יְפַנו את מקומם לדְגָנִים ולִצְבָרִים. בגובה שלושת-אלפים ושלוש-מאות מטרים, זנחו אף צמחים אלה את הקרקע הצְחִיחה, וכל זכר לצמחייה נעלם כליל. הנוסעים עצרו רק פעם אחת, בשעה שמונה, כדי לחזק את עצמם בארוחה חטופה, ובאומץ-לב על-אנושי שבו למלאכת הטיפוס, קוראים תיגָר על הסכנות ההולכות וגדֵלות. צריך היה לדלג מעל סלעים מחודדים ולעבור מעל תהומות, שהעין לא העזה לצלול לתחתיתן. פה ושם סימנו צלבי עץ את הנתיב, והעידו על אסונות רבים. בשעה שתיים בקֵירוּב הגיעו לרמה ענקית, נטולת כל זֵכֶר לצמחייה, מעֵין שְממה, שהתפרשָׂה בין פסגות חשופות. האוויר היה יבש, והשמים בצבע כחול עז; בגובה זה אין גשם, והערפילים מִתְפּוגגים לשלג או לברד. פה ושם ביצבצו צוּקי שַיִש אדום או בַּזֶלֶת מבעד לתַכְרִיך הלבן כעצמות-שלד; ורסיסי קְוַוארְץ, שפעולת האוויר פירקה אותם, הידרדרו בקול שאון עמום, שהאוויר הקלוש עימעמו כמעט כליל.

ואף-על-פי-כן, חֵרֶף עוז-לִבָּם הגיעו אנשי המשלחת הקטנה לאפיסת-כוחות. מְשֻׁנוכה גְלֶנֶרְבַאן עד מה תשושים חבריו למסע, התחרט על שהרחיק לכת כל-כך בהתקדמותו בלב ההרים. רוֹבֶּרְט הצעיר אמנם קרא תיגָר על העייפות, אך לבסוף גם הוא לא יכול להמשיך עוד. בשעה שלוש הורה גְלֶנֶרְבַאן לעצור.

"צריך לנוח," אמר, כשנוכח לדעת שאיש לא יעלה הצעה שכזו.

"לנוח?" תמה פָּגָנֶל, "אבל הרי אין לנו כל מחסה."

"ואף-על-פי-כן, נחוצה מנוחה, ולוּ רק למען רוֹבֶּרְט."

"לא, מִילוֹרד," השיב הנער האמיץ, "אני עדיין מסוגל לצעוד... אל תעצור כאן..."

"נישא אותך על הכתפיים, בחורי," השיב פָּגָנֶל, "אך חייבים להגיע בכל מחיר למִדרון המזרחי. רק שם עשויים אנו לגלות איזו בִּקתה שתשמש לנו מחסה. אני מבקש עוד שתי שעות הליכה."

"ומה דעתכם?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מסכימים." השיבו בני-לְוָויָיתו.

ומַאלְדְרַדִי הוסיף:

"אני אדאג לילד."

הם המשיכו מזרחה. היו אלה שעתיים נוספות של טיפוס נורא. הם עדיין היו מטפסים ועולים כדי להגיע לפסגות האחרונות של ההר. האוויר הקלוש גרם למוּעָקָה המכאיבה הידועה בכינוי "פּוּנָה". דם החל זב מבעד לחניכיים ולשפתיים בשל הידַלְדְלוּת האוויר, ואולי גם בהשפעת השלגים אשר בגבהים אלה פוגמים

בדחיסות האוויר. בשל האוויר הדליל היה צורך בנשיפות ושאיפות תכופות יותר, כדי להמריץ את מחזור הדם, ודבר זה מעייף לא פחות מאשר הִשְׁתַּבְּרוּת קרני השמש על משטחי השלג. על-אף כוח-רצונם האדיר של אנשים אמיצים אלה, בא הרגע שבו גם הנועזים ביותר כושלים, והסחרחורת, רָצְתָם החולה של ההרים, פגעה לא רק בכוחם הגופני אלא גם במֹרצם הנפשי. אי-אפשר להילחם בעייפות שכזאת בלי לשלם מחיר. עד מהרה הלכו ותכפו המעידות, ואלה שכשלו שוב לא התקדמו אלא בזחילה על ברכיהם.

אפיסת-כוחות מוחלטת עמדה לשים קץ לטיפוס מְפָרֵךְ זה, וּגְלֶנֶרְבַאן בחן בחרדה נִבְעֶתֶת את מרחבי השלגים, את הצינה הטבועה באזור הֲרֵה-אסון זה, את האפלולית המטפסת ועולה לעבר הפסגות הצחיחות, ואת העֹדר המחסה ללילה, כשלפתע עצרו הרב-סרן ובקול שלֵיו אמר לו:

"הנה בִּקתה!"

• 13 •
הירידה מן הרכס

כל אדם אחֵר היה חולף אלף פעמים ליד בִּקתה זו, מסביבה, או מעליה, בלא שיבחין כלל בקיומה. גַבשושית קלה במרבַד השלג הבדילה אותה אך בקושי מן הסלעים סביב. צריך היה לפַנות את השלג שמעליה. לאחר מחצית השעה של עבודה מאומצת פילסו וִילסון ומַאלְרָדִי דרך לפתחה של ה"קָסוּצָ'ה", והחבורה הקטנה מיהרה להִצטַנֵף בתוכה.

קָסוּצָ'ה זו, שנבנתה בידי האִינְדְיָאנִים, היתה עשויה "אַדוֹבֶּס", מעין לְבֵנים שׂרופות בשמש; צורתה היתה כשל קובייה, שאורך כל אחת מצלעותיה כשלושה מטרים וחצי, והיא הִזדַקרה על ראשו של גוש בַּזֶלֶת. מדרגות-אבן הובילו אל הדלת, שהיתה הפתח היחיד של הקָסוּצָ'ה, ואף שהיה הפתח צר, ידעו הרוחות, השלג והברד למצוא את דרכם פנימה, בעת שהשתוללו סופות הטֶמְפּוֹרָאלֶס בהרים.

הבִּקתה יכלה להכיל ברווחה עשׂרה אנשים, וגם אם כתליה לא היו אטומים די הצורך לעונת הגשמים, הרי שבעונה זו יכלו לפחות להעניק מחסה מפני הצינה העזה – המדחום הורה על עשׂר מעלות מתחת לאפס. יתר על כן, היה בבִקתה מעין תנור, ולו ארובה העשויה לבֵנים שהיו מחוברות זו לזו בצורה רופפת למדי, אך אפשר היה להצית בתוכו אֵש וללחום ביעילות נגד הקור שבחוץ.

"הנה קורת-גג משׂביעת-רצון," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "גם אם אינה נוחה במיוחד. ההשגחה העליונה היא שהוליכה אותנו לכאן, ומחובתנו להודות על כך."

"מה אתה סח," קרא פָּגָנֶל, "הרי זה ממש ארמון! חסרים רק הזקיפים ואנשי-החצר. נרגיש פה מצוין."

"בייחוד כשאֵש נאה תבער באח," התערב טום אוֹסְטִין. "שכֵּן גם אם הרעב מציק לנו, הקור מטריד לא פחות. ובאשר לי, חבילת זְרָדים תשַׂמח אותי יותר מאשר נתח בשר-ציד."

"טוב," השיב פָּגָנֶל, "נשתדל למצוא חומרי-בעירה."

"חומרי-בעירה בפסגת רכס האַנְדִים!" אמר מַאלְרָדִי, והניע את ראשו בספקנות.

"אם בָּנוּ תנור בקָסוּצָ'ה," השיב הרב-סרן, "מַשמע שאפשר למצוא פה בסביבה משהו שניתן להבעיר בעזרתו אש."

"הצדק עם ידידנו מֶק-נַאבְּס," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הכינו הכול לארוחת-הערב ואני אצא לקוֹשֵש עצים."

"וִילְסון ואני נִתְלַוֶוה אליך," אמר פָּגָנֶל.

"אולי אתם זקוקים גם לִי?..." שאל רוֹבֶּרְט וקם ממקומו.

"לא. נוּחַ לְךָ, בחורי האמיץ," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אתה עוד תהיה גבר בגיל שבו אחרים אינם אלא ילדים!"

גְלֶנֶרְבָאן, פָּגָנֶל וִוילְסוֹן יצאו מן הקַסוּצָ'ה. השעה היתה שש לפנות-ערב. הקור העז צרב בחריפות אף-על-פי שהאוויר לא זע ולא נע. כְּחול-הרקיע הלך והתקצר, וקרני השמש האחרונות ריפרפו על פסגות המצוקים של רמות האַנְדִים. פָּגָנֶל, שנשא עמו את מד-הלחץ, הבחין כי הכַּסְפִּית התייצבה על 0.495 מִילִימֶטֶר. על-פי עמוד הכַּסְפִּית היה הגובה כשלושת-אלפים וחמש-מאות מטרים. אזור זה של האַנְדִים היה אֵפוא נמוך בכמאתיים ושבעים מטרים בלבד מן המוֹן-בְּלַאן. אילו היו הרים אלה משופעים בקשיים המאפיינים את הענק מִשְּׁוַויְיץ, אילו היו סופות ומערבולות מִשְׁתַּצְּפות כנגדם, איש מן הנוסעים הללו לא היה חוצה את הרכס הגדול של העולם החדש.

משהגיעו גְלֶנֶרְבָאן ופָּגָנֶל לראשו של תֵל שֵׁיִש אדום, סקרו במבטם את כל קצות האופק. אותה עת עמדו על פסגת הנֶוואדוֹ המושלג של האַנְדִים, וחלשו על מרחב של כשישים וארבעה קילומטרים. מזרחה השתפלו המַדרונות בשיפועים מתונים ונוחים למעבר, שהכפריים גולשים עליהם לאורך מאות מטרים. הלאה מזה, היו רצועות של אבנים וגושי סלע שהועתקו ממקומם בלחץ הקרחונים ויצרו קווים אדירים של סחף-קרחונים. עמק קולוֹרָדוֹ התעטף חַשְׁרַת צֵל, שהלכה והתפשטה עם שקיעת החמה; תְּוָואֵי הקרקע, הבליטות, הזיזים, הצוקים שהוארו בִּגְוהות החמה, הלכו וכבו בהדרגה, והעלטה הלכה אט-אט והתעבתה על שיפוליהם המזרחיים של האַנְדִים. מערבה, האיר עדיין נוגה השמש את השלוחות הסומכות את הדופן התלול כחומה של הצלעות המערביות. הסלעים והקרחונים הטובלים בקרינתו של כוכב-היום היו מְסַנְוורים. צפונה התעגל רצף של פסגות שנטמעו אלה באלה באורח לא מוחש, ויצרו תְּוָואֵי מַרְסִיס, כאילו יד לא יציבה שירטטה אותו בעיפרון. המבט כמו אבד בנוף המטושטש. דרומה, לעומת זאת, היה החיזיון מרהיב-עין, ועם רדת הלילה לבש מְמַדים נִשׂגבים. שם צלל המבט לתוך עמק טוֹרְבִּידוֹ הפראי החולש על הר-הגעש אַנְטוּקוֹ, שלועו הפעור נִראה במרחק כשלושה קילומטרים משם. הר-הגעש נהם כמפלצת אימתנית, בדומה לִלְוויְיתָנים של אחרית-הימים, והקיא מתוכו תִּמרות עשן לוהטות מעורבות בנחלי-אש מפויחים. כל זירת ההרים המקיפה אותו נִראתה עולה באֵש; ברד של אבנים לוהטות, ענני אֵדים אדמדמים, ופרצי לַבָּה התאחדו לאלומות בוהקות. נוגה אדיר, שהלך והתעצם מרגע לרגע, והתלקחויות מְסַנְוורות מילאו את העמק רחב-הידיים בהִשְׁתַּבְּרויות אור עזות, בעוד השמש המַשִּׁילה אט-אט מעליה את נְגוהות הדִמדומים, הלכה ונמוגה ככוכב כבוי בצללי האופק.

פָּגָנֶל וגְלֶנֶרְבָאן היו ודאי נשארים על עומדָם זמן רב כדי להתבונן במאבק רב-ההוד שבין אֵש האדמה לבין אֵש השמים; חוטבי-העצים לעת-מצוא היו לרגע לאָמנים; אך וִילְסוֹן, שהיה פחות נסער, השיבם למציאות. עצי הסקה אמנם לא נמצאו, אך למרבה המזל כיסתה את פני הסלעים חֲזָזִית שדופה ויבשה. הם ליקטו ממנה מלאי הגון, ואף קטפו צמח המכונה "לָרֶטָה", ששורשיו דְּלִיקִים למדי. חומר-בעירה יקר-ערך זה הובא לַקַסוּצָ'ה ונערם באח. קשה היה להדליק את האֵש, ובעיקר לשמור שתבער. האוויר הדליל לא סיפק חמצן די הצורך להזנתה; כך לפחות סבר הרב-סרן.

"לעומת זאת," הוסיף, "לא יהיה צורך במאה מעלות חום כדי להרתיח את

המים; אלה האוהבים קפה במים שחומם מאה מעלות ייאלצו לוותר על כך, שכן בגובה זה מתחוללת הרתיחה בתשעים מעלות."*

ואכן, מֶק-נַאבְּס לא טעה; מִשֶׁהוּטבל המדחום במים הרותחים, הורה על שמונים ושבע מעלות בלבד. הכול שתו בשקיקה רבה כמה לגימות של קפה רותח ובאשר לבשר המיובש, הוא לא נִראה טעים במיוחד, ופֶּגֶנֶל מיהר להעיר הערה הגיונית אך מיותרת לגמרי.

"חֵי-נפשי," קרא, "יש להודות שלא הייתי בוחל באוּמְצַת-לָמָה צלויה! מְספרים שבעל-חיים זה משמש תחליף לפרה ולכבש. הייתי שמח לדעת אם כך הוא גם מבחינה תְזוּנָתית!"

"הכיצד!" קרא הרב-סרן, "אינך מרוצה מארוחת-הערב שלנו, פֶּגֶנֶל המלומד?"

"אני בהחלט רווֶה נחת, רב-סרן חביב שלי; ובכל זאת, הייתי מקדֵם בברכה מנה של בשר."

"רודף-תענוגות שכמותך," פסק מֶק-נַאבְּס.

"שֵם-התואר הולם אותי, רב-סרן; אולם גם אתה, חֵרֶף מה שתאמר, לא תעקם את פרצופך לנוכח אוּמְצָה כלשהי!"

"ללא ספק," השיב הרב-סרן.

"ואם היו מפצירים בך לצאת למארב ציד, למרות הקור והעלטה, היית יוצא ללא כל הִרהוּר נוסף?"

"כמובן, ובלבד שהדבר יִישא חן בעיניכם..."

טרם הספיקו חבריו של מֶק-נַאבְּס להודות לו על נדיבות-לִבּו המַתמדת, ויִבָבות מרוחקות נשמעו לפתע. היבבות התמשכו ארוכות. לא היו אלה זעקות של בעלי-חיים בודדים, אלא של עדר שלם, הקרֵב במהירות. האם ההשגחה העליונה, שכבר זימנה להם את הבִקתה, עומדת להגיש להם גם ארוחת-ערב? הירהר בלִבּו הגֵיאוֹגְרָף. אך גְלֶנֶרְבַאן צינן קִמְעה את התלהבותו והזכיר שההולכים-על-ארבע ברכסי האַנְדִים לעולם אינם מגיעים לאזורים גבוהים כל-כך.

"ובכן, מהיכן קול השאון הזה?" תמה טוֹם אוֹסְטִין. "הקשיבו איך הוא מתקרב!"

"מפולת שלגים?" הִקשה מַאלְדָדִי.

"לא ייתכן! אלה הן יבבות של ממש," השיב פֶּגֶנֶל.

"נלך לראות," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"הבה נעשה זאת כציידים," אמר הרב-סרן ונטל את רובהו.

הכול זינקו אל מחוץ לקָסוּצָ'ה. הלילה כבר ירד, אפלולי ומלא כוכבים. כדור הלבנה הפגום-למחצה טרם עלה. פסגות הצפון והמזרח נטמעו בעלטה, ולא נראתה אלא צְדוּדיתם המשוּערת של כמה צוקים נישאים. היבבות – יללותיהן של חיות מבוהלות – התעצמו. הן באו מחלקו האפלולי של הרכס. מה מתרחש פה? לפתע הגיחה מפולת נִזְעֶמֶת של יצורים חיים אחוזי-אֵימה. דומה היה שהרמה כולה מתנועעת. בעלי-חיים אלה הגיחו במאותיהם, ואולי באלפיהם, ועל-אף האוויר הדליל הקימו שאון מחריש-אוזניים. ההיו אלה חיות-טרף מן הפַּמְפַּס או רק להקות של לָמות או וִיקוּנְיוֹת? רק בקושי רב הספיקו גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס,

---

* נקודת-הרתיחה יורדת במעלה אחת לכל שלוש-מאות עשרים וארבעה מטרים גובה לערך.

רוֹבֶּרְט, אוֹסְטִין ושני המלחים להשליך עצמם ארצה בעוד מועד והמערבולת החיה חלפה-עברה במרחק מטרים ספורים מעליהם. פַּגָנֶל, שניתן בראיית-לילה ונשאר על עומדו כדי להיטיב לראות, הוטל ארצה כהֶרֶף-עין.

באותו רגע נשמע נפץ יריות רובה. הרב-סרן ירה ללא אבחנה. נדמה היה שבעל-חיים צונח במרחק כמה צעדים ממנו, בעוד הלהקה כולה, נישאה מעל כנפי תנופה אדירה, מכפילה את זעקותיה ונעלמת במִדרונות המוארים בהִשְׁתַּבְּרוּת זוהרו של הר-הגעש.

"זהו זהו תפסתי אותם," קרא קול – קולו של פַּגָנֶל.

"מה תפסת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"את מִשקפי, כמובן! במהומה שכזו אי-אפשר שלא לאבד את המשקפיים!"

"לא נפצעת?..."

"לא, קצת נרמסתי. אך על-ידי מי?"

"על-ידי הדבר הזה," השיב הרב-סרן, בעודו גורר אחריו את בעל-החיים שהרג.

הכול נחפזו לשוב אל הקַסוּצָ'ה, ולאור האח בחנו את "שללו" של מֶק-נַאבְּס.

היה זה בעל-חיים נאה, דומה לגמל קטן חסר-דַבֶּשֶׁת. היה לו ראש עדין, גוף שטוח, סְלָפַיִים ארוכים ועדינים, שיער מְשִׁיִי, פרווה בצבע של קפה בחלב, ותחתית בטנו היתה מנוקדת בלבן. פַּגָנֶל נתן בו מבט אחד ויחיד ומיד הצטעק:

"הרי זה הגוּאָנָקוֹ!"

"מה זה גוּאָנָקוֹ?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בעל-חיים שאפשר לאוכלו," השיב פַּגָנֶל.

"וזה טעים?"

"עָרֵב לחֵך. מאכל בני-האולִימְפּוּס. ידעתי שיהיה לנו בשׂר טרי לארוחת-הערב. ועוד איזה בשׂר! אך מי יְבַתֵּר את בעל-החיים?"

"אני," הפטיר וִילְסוֹן.

"יפה. ואני מתנדב לְצָלוֹתוֹ," אמר פַּגָנֶל.

"האִם אתה טבח, מר פַּגָנֶל?" שאל רוֹבֶּרְט.

"בוודאי, נערי, הרי אני צָרְפָתִי! ובכל צָרְפָתִי תבוי טבח."

חמש דקות לאחר-מכן הניח פַּגָנֶל רצועות ארוכות של בשר-ציד על הֶרֶמֶץ שנוצר משורשי הלֶרֶטָה הבוערים. עשׂר דקות אחר-כך הגיש לחבריו למסע נְתחי בשׂר מעוררי-תיאבון, שכִּינה בשם "אוּמְצוֹת-גוּאָנָקוֹ על האֵשׁ". הכול ניגשו בלי גינונים יתֵרים, וכל אחד נגס מלוא-הפה.

אך למרבה תדהמתו של הגֵיאוֹגְרָף התקבלה הנגיסה הראשונה בהעוויית-גועל ובקריאת מיאוס כללית.

"זה איום ונורא!" קרא אחד.

"זה לא ראוי לאכילה!" הגיב אחר.

המדען המסכן נאלץ להודות בלֵית ברירה שהצלי הזה אינו ראוי למאכל, אף לא לאנשים מורעבים. הכול החלו שולחים לעברו עקיצות שנונות, שלא נעלמו מאוזניו, ולועגים ל"מאכל בני-האולִימְפּוּס" שלו. הוא עצמו רצה לברר מדוע זה

בשרו של הגוּאָנָקוֹ, שעל-פי-רוב באמת ובתמים עָרֵב לחֵך וזוכה להערכה רבה, היה לדבר מאוס מרגע שטיפל בו. לפתע ביצבץ במוחו רעיון.

"תפשתי!" הצטעק, "אהז בוודאי! תפשתי סוף-סוף!"

"האִם זה משום שהבשר זקן מדי?" שאל מֶק-נָאבְּס בשלווה.

"לא, רב-סרן חסר-סבלנות שכמותך, אלא זה בשׂר שֶׂרֶץ יותר מִדי! כיצד יכולתי לשכוח זאת?"

"מה כוונתך, מר פָּגָנֶל?" שאל טום אוֹסטִין.

"הגוּאָנָקוֹ ראוי לאכילה רק כשהורגים אותו בשעת מנוחה. אם בעֵת ציד רודפים אחריו זמן ממושך מדי, ומאלצים אותו לרוץ הרבה, שוב אין בשׂרו ראוי לאכילה. יכול אני אֵפוא לקבוע, לפי הטעם, כי בעל-חיים זה הגיע ממרחקים, וכמוהו העדר כולו."

"האִם אתה בטוח בעובדה זו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לחלוטין."

"איזה אירוע, או איזו תופעה, יכלו להבעית כך את בעלי-החיים הללו ולהחרידם מִרבְצָם, שעה שאמורים היו לישון בשלווה במאורותיהם?"

"לזאת לא אוכל להשיב, גְלֶנֶרְבַאן יקירי," השיב פָּגָנֶל. "שְמעו לי, הבה נניח לעניין ונלך לישון. אני עצמי מת מעייפות. ובכן, הולכים לישון, רב-סרן?"

"הולכים לישון, פָּגָנֶל."

או-אז הִתְכַּרְבֵּל כל אחד בפּוֹנְצ'וֹ שלו, האֵש לוּבּתה באח למשך הלילה, ועד מהרה נישׂאו נחירות אדירות בשלל נעימות ומִקצבים, וצליל הבַּס של הגֵיאוגְרָף המלומד מְלַכֵּד את המִבנה ההַרמוֹני כולו.

רק גְלֶנֶרְבַאן לא נרדם. חששות כמוסים הדירו שינה מעיניו. בניגוד לרצונו שב והירהר בעדר הנמלט על נפשו בכיוון אחד, ובִבְעָתָה הלא מוסברת שאחזה בו. לא ייתכן שחיות-טרף רדפו אחר עדר הגוּאָנָקוֹ. בגבהים אלה אין כמעט חיות-טרף, ועוד פחות, ציידים. איזו אֵימה הֵניסה אותם אֵפוא, לעבר תהומות אַנְטוּקוֹ, ומהי סיבתה? גְלֶנֶרְבַאן חש בקרבו תחושה של סכנה מְמַשְמֶשֶת ובאה.

ואף-על-פי-כן, בהשפעתו של נמנום קל, החלו מחשבותיו מִשתנות אט-אט, והחרדות פינו מקומן לתקווה. הוא ראה את עצמו ביום המחרת, במישור האֲנְדִים. שם אמורים היו להתחיל בחיפושים ממש, ואולי ההצלחה נמצאת בהישג-יד. הוא הָגָה ברב-חובל גְרַאנְט ובשני מלחיו שיחולצו מעבדוּת קשה. המראות חלפו במהירות במוחו, אך שוב ושוב הוּסחה דעתו על-ידי ריצוּד האש, גֵץ מאֻוְשָׁשׁ באוויר, להבה שלוּבְּתה במשב חמצן והאירה את פני חבריו הישֵנים בעודה מניעה איזה צל חמקמק על כותלי הקָסוּצָ'ה. לבסוף שבו חששותיו ונִתעצמו. הוא היטה אוזן ברפרוף לרעשים הבאים מן החוץ, שקשה היה להסבירם במרומי הפסגות הנידחות.

לרגע נִדמה היה לו שהוא שומע נהימות מרוחקות, עמומות, מאיימות, כדִרדוּרו של רעם שאינו שמֵימי. קולות נֲהם אלה לא יכלו לנְבּוֹע אלא מסערה כלשהי המשתוללת על צלע ההר, כשלוש-מאות מטרים מתחת לפסגתו. גְלֶנֶרְבַאן רצה להיוָוכַח בכול במו-עיניו ויצא מן הקָסוּצָ'ה.

אותה עֵת עלתה הלְבָנָה. האוויר היה צלול ורגוע. אף לא ענן אחד, לא ממעל,

"רעידת-אדמה!" נצטעק פגנל

ולא מלמטה. פה ושם נראו הבזקים אחדים של להבות אַנְטוּקוֹ. שום סערה ואף לא ברק אחד. בצוהר השמים שמעל ראשו הִזְדַהרו אלפי כוכבים. עם זאת, הנהימות עדיין נמשכו; דומה היה שהן קְרבות במרוצה לאורך רכס האַנְדים. גְלֶנֶרְבָאן שב לְקֶסוּצָ'ה מודאג משהיה, תוהֶה מה הקשר בין אותן נחירות תת-קרקעיות לבין מנוסת הגוּאָנָקוֹ. כלום יש קשר ביניהן? זיקה? הוא התבונן בשעונו, שהורה על השעה שתיים אחר-חצות. כיוון שלא מצא כל בסיס לחשש בדבר סכנה מיידית, לא העיר את חבריו התשושים, שהיו שקועים בשינה עמוקה, ושקע אף הוא בתרדמה כבדה, שנמשכה כמה שעות.

קולות נפץ עזים ופתאומיים העמידוהו על רגליו. היה זה שאון מחריש-אוזניים, בדומה לרעש המקוטע שעשויים להקים אֵינספור ארגזי פגזים, המתגלגלים על מדרכה רבת-תְהוּדָה. לפתע חש גְלֶנֶרְבָאן שהקרקע נשמטת מתחת רגליו; הוא הבחין כי הקֶסוּצָ'ה מתנדנדת ונבקעת.

"סכנה!" צעק.

חבריו למסע, שניעורו, הוּטלו בערבוּביָה ונגרפוּ במורד המִדרון התלול. השחר החל מַפציע, והחיזיון היה נורא למראֶה. שינוי פתאומי חל בצורת ההרים; חרוּטֵי-סלע נִקְטְמוּ מקצותיהם, צוּקים מתנדנדים נעלמו כמו נבלעו במלכודת שנִפערה לְמַרגלותיהם. כתוצאה מתופעה אופיינית לאַנְדים* נעתק גוש הרים שרוחבו כמה קילומטרים, וגלש כולו לעבר המישור.

"רעידת-אדמה!" נצטעק פַּגָנֶל.

ואכן, הוא לא טעה. היה זה אחד מאסונות הטבע השכיחים למדי בשוּלֶיהָ ההרריים של צִ'ילֶה, ובעיקר באזור זה, שבו נחרבה קוֹפְּיָאפּוֹ פעמיים, וסַנְטְיָאגוֹ נהרסה ארבע פעמים בתוך ארבע-עשרה שנים. חלק זה של כדור-הארץ נתון להשפעת הלהבות שבבטן האדמה, והרי-הגעש באותו רכס שנִתהווּ בתקופות מאוחרות, עדיין אינם מְהַווים שַׁסְתוּמי-פליטה מספיקים לשחרור הקיטור התת-קרקעי. מכאן תנודות האדמה הבלתי-פוסקות, הידועות בשם "טֶרֶמְבְּלוֹרֶס".

ובינתיים המשיכה הרָמָה הזאת – אשר שִבעת הגברים נצמדו אליה, לופתים את החֲזָזִית, המומים, נִבעתים – לגלוש במהירות של רכבת-אֶקְסְפְּרֶס. לא היה אפשר לזעוק או לעשות תנועה כלשהי כדי לנוס או לעצור. לא היה אפשר לשמוע איש את רֵעֵהוּ. הַלְמוּת התופים שבבטן ההר, קולות הנפץ של המפולות, שאון התנגשות גושי השַחַם והבַּזֶלֶת, מערבולות השלג שהותז כאבק, כל אלה הפכו כל תִקשורת לבלתי-אפשרית. לְעִתים היה גוש הרים אץ במורד בלא עיכובים וטִלטולים; ולעִתים היה מיטַלטל לאורך ולרוחב כאונייה נִטרפת, חולף בסמוך לתהומות שלתוכן הידַרדרו שִברי הרים, עוקר ממקומם עצים בני מאות שנים, מיישר בדייקנות של מַגָל את כל הבליטות במורדות המִזרחיים.

הבה נהרהר בעוצמתה של המָסָה השוקלת מִילְיאַרְדֵי טונות, ששוגרה בתְאוצה הולכת וגוברת, בשיפוע של חמישים מעלות.

איש לא יכול להעריך כמה זמן אָרְכָה הצניחה הזאת, שאין לתארה. ואיש לא

---

* תופעה דומה התרחשה בהר המוֹן-בְּלַאן בשנת 1820. האסון הכבד עלה בחייהם של שלושה מורי-דרך משמוֹנִי.

יכול לחֲזות באיזו תהום נועדה היא להסתיים. איש גם לא יכול לומר אם שלום לכולם, או אם כבר מוּטָל אחד מהם בתחתיתה של איזו תהום. נחנקים מחמת מהירות התְאוצה, מתנשפים ומתנשמים באפיסת-כוחות, כמעט ללא רוח-חיים, נִצמדים לסלעים בכוח איזה יצר-קיום עִילָאִי.

לפתע נתלשו מכלי-רִכבם הגולש בחבטה אדירה. הם הושלכו קדימה והתגלגלו על מדרגותיו האחרונות של ההר. הרמה הגולשת נִבְלְמה באחת.

במשך דקות אחדות איש לא נע. לבסוף קם אחד מהם ממקומו, המום עדיין מעוצמת החבטה, אך כבר יציב על רגליו – הלא הוא הרב-סרן. הוא ניער את האבק שסימא אותו והתבונן סביבו. רֵעיו, השְׂרוּעים במעגל מצומצם, כמו גרגירי עופרת של כדור שפגע במטרה, היו מוּטָלים איש על רֵעהו.

מֶק-נַאבְּס מנה אותם. כולם, לְמַעֵט אחד, היו שְׂרוּעים על הקרקע. האחד שנעדר היה רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

14

יד ההשגחה משגרת ירייה

הצלע המזרחית של רכס האַנְדִים עשׂויה מִדרונות ארוכים ההולכים אט-אט ומתמזגים עם המישור, שבו נִבלם בפתאומיות גוש ההרים שגלש. אֵינספור עצי תפוּחַ, שניטעו עוד בימי הכיבוש הספָּרַדִי, התנצנצו בפירות הפָּז שלהם. הם היוו יערות של ממש בחֵיקו של אותו חבל-ארץ חדש, שכָּרי-דשא מרפדים אותו ואילנות מופלאים מיתַמְרים בו. היתה זו מעֵין פיסת-ארץ נוֹרְמַנְדית, שכמו הוּעתקה לאזורי רמות אלה, ובכל נסיבות אחרות היתה עֵינו של המטייל מתרשמת מהמעבר החריף מן הצִייה אל נאוֹת-המִדבר, מן הפסגות המושלגות אל כרי-המִרעה המוריקים, מן החורף אל הקיץ.

הקרקע שָבָה להיות יציבה לחלוטין. רעידת-האדמה שָכְכה, ומן הסתם העתיקו הכוחות התת-קרקעיים את פעולתם ההרסנית הלאה מזה, שכֵּן רכס האַנְדִים נתון תדיר לתנודות ולרעידות. הפעם היה רעש-האדמה חריג בעוצמתו. תְוַואי ההרים השתנה כליל. נוף חדש של פסגות, רכסים ומצוקים נסתמן על רקע כְּחול-השמים, וגם המנוסים שבמורי-הדרך של הפַּמְפַּס לא היו מוצאים את ציוני-הדרך המוכרים להם.

יום נפלא עמד בפתח; קרני השמש, שהגיחו ממִרבָּצן הלה באוֹקְיָינוֹס השקט, החליקו על מישורי אַרְגֶנְטִינָה וכבר טבלו בחיק גלי האוֹקְיָינוס האחר. השעה היתה שמונה בבוקר.

לורד גְלֶנֶרְבַאן וחבריו למסע, שהרב-סרן השיב את רוחם בטיפוליו, חזרו אט-אט לעֶשְתוֹנוֹתיהם. כִּכְלות הכול, הם סבלו מסחרחורת נוראה ותו-לא. מסע הירידה מן הרכס הסתיים, והם יכלו לעלוז בלבם על אמצעי-התעבורה שהמציא להם הטבע, אִלְמָלֵא נעדר אחד מהם במִפקד, החלש מכולם, הילד, רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

הכול אהבו את הילד אמיץ-הלב; פָּגָנֶל, שנקשר אליו במיוחד, ואף הרב-סרן חֲרֵף קרירותו, כולם, ובעיקר לורד גְלֶנֶרְבַאן. מִשֶּנוֹדע לו דבר היעלמו של רוֹבֶּרְט, היה נוֹאָש. הוא כבר דימה לעצמו כיצד מוּטָל הילד המסכן בתחתיתה של תהום מְשַוֵּועַ לשווא לעזרתו של מי שראה בו את אביו השני.

"חברַי, חברַי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, מִתקשה לכבוש את דמעותיו, "יש לחפש אחריו, יש למוצאו! לא נוכל להפקירו כך! נסרוק כל עמק, כל נקיק, כל תהום עד לעמקי-עמקיהם! לא נזנח אף פינה! קִשרוּני בחבל! שַלְשְלוּני מטה! זה רצוני, המבינים אתם! זה רצוני! מי ייתן ורוֹבֶּרְט חי עדין! כיצד נָרְהִיב עוז להתייצב לפני אביו בלעדיו, ומהי זכותנו להציל את הרב-חובל גְרַאנְט במחיר חייו של בנו?"

רֵעָיו של גְלֶנֶרְבַאן האזינו לדבריו בלא מענה; הם חשו כי הוא מחפש במבטם איזה ניצוץ של תקווה, והשפילו את עיניהם.

"ובכן," שב ואמר גְלֶנֶרְבָאן, "שמעתם אותי? אתם שותקים! אינכם אומרים דבר! אינכם מקווים עוד לכלום! לכלום!"

לרגע הִשׂתררה דממה, ואחר-כך נשׂא מֶק-נַאבְּס את דבריו ואמר:

"ידידַי, מי מִכם זוכר את הרגע שבו נעלם רוֹבֶּרְט?"

כל תשובה לא ניתנה לשאלתו.

"לפחות תוכלו לומר," המשיך הרב-סרן, "ליד מי נמצא הילד בעֵת הגלישה מן הרכס?"

"לְיָדִי," השיב וִילְסוֹן.

"ובכן, עד לאיזה רגע הבחנת בו לידך? אמץ את זיכרונך. דַבֵּר."

"הנה כל הזכור לי," השיב וִילְסוֹן, "רוֹבֶּרְט גְרַאנְט עדיין היה לצִדִי, אוחז בקומץ חֲזָזִית, פחות משתי דקות לפני ההתגגשות שׂשָׂמה קֵץ לנפילה."

"פחות משתי דקות! שִׂים לב, וִילְסוֹן, הדקות בוודאי נראו לך ארוכות! האינך טועה?"

"אינני מניח שאני טועה... זה נכון... פחות משתי דקות."

"יפהו" אמר מֶק-נַאבְּס, "האִם רוֹבֶּרְט היה לשׂמאלך או לימינך?"

"לשמאלי. זכור לי כי הפּוֹנְצ'וֹ שלו הצליף בפנַי."

"ואתה, יחסית אלינו, היכן נמצאת?..."

"גם כן משמאל."

"אם כן, רוֹבֶּרְט יכול להיעלם רק בצד זה," אמר הרב-סרן בפנותו לעבר ההר, מצביע לימינו. "עלי להוסיף כי בהתחשב בזמן שחלף מאז היעלמו, בוודאי צנח הילד באזור ההר שבין מִפלס פני הקרקע לבין גובה של כשלושה קילומטרים. כאן עלינו לחפשׂ; נתחלק באזורים השונים ונִמצאנו."

מִלה נוספת לא נאמרה. ששת האנשים שבו והעפילו במִדרונות האַנְדִים, הִתפרשׂו במִפלסי הגובה השונים והחלו בחיפושׂיהם. הם הקפידו להימצא ימינה לקו הנפילה, בודקים בנקיקים הצרים ביותר, יורדים לתחתיות תהומות, שנתמלאו בשברי מפולת ההרים, ולא אחד הגיח מתוֹכָן לאחר שסיכן את חייו, בבגדים קרועים, ובידיים וברגליים שוֹתְתוֹת-דם. כל אותו אזור של האַנְדִים, לְמְעֵט כמה רמות בלתי-נגישות, נִסרק בקפדנות במשך שעות ארוכות, בלא שאיש מבני-החַיִל האמיצים הללו יעלה על דעתו לעשות הפוגה כלשהי. אך לשווא. בהידרדרו מטה, מצא כנראה הילד בלב-ההר לא רק את מותו, אלא גם את קִברו, ומַצֵבה של סלעים אדירים סוגרת עליו לעֲדֵי-עַד.

סמוּך לשעה אחת בצהריים נפגשו גְלֶנֶרְבָאן וחבריו בתחתית העמק, רצוצים ומותשים. לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן היה אחוז כאב ובקושי הוציא מִלה מפיו. רק מִלים מקוטעות באנחות נִמלטו מבין שׂפתיו:

"לא אלך מכאן! לא אלך מכאן!"

הכול הבינו כי סיוּט אֵימְתָני מצמיח עקשנות זוֹ, וכיבדוהו.

"הבה נמתין," קרא פָּגָנֶל לעבר הרב-סרן וטוֹם אוֹסְטִין, "ננוּח מעט ונאגור כוחות. אנו זקוקים לכך, אם כדי לשוב לחיפושׂינו ואם כדי להמשיך בדרכנו."

"כן," השיב מֶק-נַאבְּס, "הבה נישאר כאן משום שאֶדוּאַרְד רוצה בכך! הוא מקווה, אך לְמה הוא מקווה?"

"האלוהים יודע," אמר טוֹם אוֹסְטין.

"רוֹבֶּרט המסכן!" אמר פֶּגֶּל ומחה את עיניו.

עצים רבים היתמרו בעמק. הרב-סרן בחר קבוצה של עצי חרוב גבוהים והתקין לצדם מחנה ארעי. שמיכות מעטות, כלי-נשק, מעט בשר מיובש ואורז, זה כל מה שנותר בידי הנוסעים. לא הרחק משם זרם נחל, שסיפק להם מים, אשר צִבעם היה עדיין עכור מחמת המפולת. מַאלְרָדִי הבעיר מדורה על-גבי העשב, ועד מהרה הגיש לאדונו משקה חם ומאושש. אך גְלֶנֶרְבַאן דחה אותו ונותַר שָרוּע על הפּוֹנְצ'וֹ שלו, שרוי בדִכדוך עמוק.

כך חלף-עבר לו היום. הלילה בא, שלֵיו ושקט כקודמו. ובעוד חבריו שרוּעים בלא ניע, אך עֵרים, שב גְלֶנֶרְבַאן וטיפס במעלֵה הרכס. הוא היטה אוזן, מקווה עדיין לשמוע קריאה לעזרה. הוא הרחיק לכת לבדו, מצמיד אוזנו לאדמה, מקשיב בכובשו את הלמות-לִבו, זועק בקול נואש.

במשך הלילה כולו תעה הלוֹרד האוּמְלָל בהרים. פֶּגֶּל והרב-סרן הצטרפו אליו חליפות, נכונים לסייע בידו על-גבי החוּדים החלקלקים ובפתחי הנקיקים העמוקים, לשָם נִסחף בחוסר-זהירותו חסרת-התועלת. אולם כל מאמציו עלו בתוהו, ולזעקותיו שהוטחוּ שוב ושוב "רוֹבֶּרְט! רוֹבֶּרְט!" נענה רק ההֵד.

אור יום הפציע. צריך היה לחפש את גְלֶנֶרְבַאן על הרמות המרוחקות ולהחזירו בעל-כּוֹרחוֹ למחנה. שִברוֹן-לִבו היה נורא. מי היה מרהיב עוז בנפשו לדוּן עִמו ביציאה לדרך או להציע לו לנטוש עמק הֲרֵה-אסון זה? ואולם, מצרכי-המזון הלכו ואזלו. לא הרחק משם היו אמורים להיפגש עם מורי-הדרך הארְגֶנְטִינִיים, שעליהם דיבר נהג-הפרדות, ולמצוא את הסוסים הנחוצים לחציית הפַּמְפַּס. השיבה לאחור היתה כְּרוּכה בקשיים גדולים יותר מאשר הצעידה קדימה. יתֵרה מזאת, המִפגש עם הספינה *דַנְקֶן* נועד להתקיים בחוף האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. מכל אותם טעמים לא היה אפשר להתעכב יותר מדי, וטובת הכלל דרשה שלא לדחות עוד את מועד היציאה.

היה זה אפוא מֶק-נַאבְּס שניסה לחלץ את גְלֶנֶרְבַאן מיגוֹנוֹ. זמן רב שׂוחח עִמו בלא שניכר היה כי הלוֹרד מקשיב לו. גְלֶנֶרְבַאן רק הניד בראשו. עם זאת, מִלים ספורות נמלטו מפיו:

"לצאת לדרך?" שאל.

"כן! לצאת לדרך."

"בעוד שעה!"

"יהי כך, בעוד שעה," השיב הרב-סרן הנכבד.

משחלפה השעה, ביקש גְלֶנֶרְבַאן שיעניקו לו אַרְכָּה של שעה נוספת. הוא דמה לנידון-למוות המתחנן על הארכת חייו. כך התנהלו הדברים עד סמוך לצהרי-היום. ואז, בעֵצה אחת עם כולם, שוב לא היסס מֶק-נַאבְּס והודיע לגְלֶנֶרְבַאן שיש לצאת לדרך, וכי חיי כולם תלויים בהחלטה זו.

"כן! כן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הבה נצא לדרך! נצא!"

אך בעודו הוגה דברים אלה, סבו עיניו מֵמֶק-נַאבְּס; מבטו ננעץ בנקודה שחורה באוויר. לפתע הוּנְפָה ידו ונותרה תלויה חסרת-נוֹעַ כאילו התְאַבנה.

"שָם! שָם!" קרא, "רְאוּ! רְאוּ!"

כל המבטים נשלחו לעֵבר הרקיע, לכיוון שהצביע עליו בתוקף כה רב. הנקודה השחורה הלכה וגדלה. היתה זו ציפור שדאתה בגובה שלא ניתן לאומדו.

"קוֹנְדוֹר," אמר פֶּגֶנֶל.

"כן, קוֹנְדוֹר," נענה גְלֶנֶרְבַאן. "מי יודע? הוא הולך וצולל! הבה נמתין!"

לָמה קיווה גְלֶנֶרְבַאן? האם נתבלבלה עליו דעתו? "מי יודע?" כך אמר. פֶּגֶנֶל לא טעה. הקוֹנְדוֹר נראה יותר ויותר בבירור. ציפור כלילת-פאר זו, שבני-האִינְקָה העריצוּהָ, היא מלכת האַנְדִים הדרומיים, ובאזור זה היא מגיעה לדרגת התפתחות יוצאת-דופן. עוצמתו של הקוֹנְדוֹר מופלאה, ולעתים מזומנות הוא משליך שְׁוָורים לתחתיות תהום. הוא תוקף כבשים, סוסים ועגלים צעירים המשוטטים ברחבי המישור, וחוטף אותם בְטְפָּרָיו מעלָה למרומים. אין זה נדיר לראותו חג בגובה כשישה קילומטרים מעל פני הקרקע – גובה שאין האדם מסוגל להגיע אליו. ומשם, נִסתר אף מחדי-העַיִן, שולח מלך השחקים מבט נוקב על פני האדמה ומבחין בפרטים הקטנים ביותר. חדות ראייתו היא לפֶלֶא בעיני חוקרי-הטבע.

במה הבחין אפוא אותו קוֹנְדוֹר? בגופה? בגופתו של רוֹבֶּרְט? "מי יודע?" שב גְלֶנֶרְבַאן ואמר, בלא שהֵתִיק את עיניו מהציפור. העוף הענקי התקרב, לעִתים דוֹאֶה, לעִתים צולל במהירות של עצם דומם הנופל בחלל הריק. עד מהרה החל הקוֹנְדוֹר חג במעגלים רחבים, בגובה פחות ממאתיים מטרים מעל פני הקרקע. אפשר היה להבחין בכל פרטיו. מוּטַת-כנפיו עלתה על ארבעה וחצי מטרים. כנפיו רבות-העוצמה נשאוּהו כמעט בלי נוֹעַ עם זרמי האוויר, כי כך טִבעם של העופות הגדולים, לחוג בשלווה מלכותית, בעוד שחרקים זקוקים לאלפי טפיחות-כנף בשנייה כדי להישאר באוויר.

הרב-סרן וּוִילְסוֹן אחזו ברוֹבֵי הקָרָבִּין שלהם, אך גְלֶנֶרְבַאן עצר בהם בניד-יד. הקוֹנְדוֹר הקיף במעוּפו מעין רמה, שאין גישה אליה, הנמצאת כדי חצי קילומטר מהם, על מִדרונות הרכס. הוא חג במהירות מסחררת, פורש וסוגר את טְפָרָיו האֵימְתָניים, ומניד את כַּרְבּוֹלתו הסְחוּסִית.

"זה שָׁם! זה שָׁם!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

ולפתע חלפה עוד מחשבה במוחו.

"ואם רוֹבֶּרְט עדיין בחיים!" צווח בזעקה נוראה, "הציפור הזאת... אֵש! חברים, אֵש!"

אך הם איחרו את המועד. הקוֹנְדוֹר כבר חמק מאחורי צוקיו הנִישָׂאים של סלע. חלפה שנייה, שנייה שכמוה כמאה שנים! ואז שב והופיע העוף הכביר, עמוס לעייפה, ונסק במעוף מסורבל יותר. זעקת-פַּלָצוּת נשמעה. בטוֹפְּרֵי הקוֹנְדוֹר היה אחוז גוף חסר-חיים, תלוי ומיטלטל, גופו של רוֹבֶּרְט גְרַאנְט. העוף נָשָׂא אותו בבגדיו והתנדנד עִמו בגובה של פחות מחמישים מטרים מעל המחנה; הוא הבחין באנשים וביקש להימלט עם טַרְפּוֹ, חובט בכל עוז בכנפיו בשכבות האוויר.

"האו!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן. "מוּטב שגְוִויָיתו של רוֹבֶּרְט תתנפץ אל הסלעים מאשר שתְשַמֵש..."

הוא לא כילה את דבריו, תפס את רובהו של וִילְסוֹן וניסה לכוונו לעבר הקוֹנְדוֹר. אך זרועו הרועדת הִקשתה עליו לייצב את כלי-הנשק. עיניו התכסו דוֹק ערפל.

"הנח זאת לי," אמר הרב-סרן.

בעין שלֵווה, ביד בוטחת ובגוף יציב, כיוון מֶק-נַאבְּס את הרובה אל הציפור, שריחפה כבר במרחק כתשעים מטרים ממנו.

אך טרם הספיק ללחוץ על הֶדֶק הרובה, הידהדה יריייה במעמקי העמק.

עשן לבנבן היתַמר בין שני גושי בַּזֶלֶת, והקוֹנְדוֹר, שנפגע בראשו, צנח אט-אט בסְחרור, כנפיו הפרוּשׂות משמשות לו כמַצְנֵחַ. הוא לא הִרפה מטַרְפּוֹ, ובאִטיות נחת על הקרקע, במרחק עשר פסיעות מגדות הנחל.

"מהרו! מהרו!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

ובלא שיטרח לשאול את עצמו מי ירה את היריייה הגורלית, חש לעבר הקוֹנְדוֹר. חבריו מיהרו לבוא בעִקבותיו.

משהגיעו, היתה הציפור מתה, וגופו של רוֹבֶּרְט היה חבוי תחת כנפיה הרחבות. גְלֶנֶרְבַאן התנפל על גופת הילד, תלש אותה מבין טְפָרָיו של העוף, השכיבה על העשב והצמיד את אוזנו לחזהו של הילד, שהיה שָׂרוּעַ בלי נשימה באפו.

מעולם לא פלטו שפתי-אדם זעקת שִׂמחה אדירה כמו זו שהשמיע גְלֶנֶרְבַאן, שהזדקף והכריז:

"הוא חי! הוא עדיין חי!"

בִּן-רגע הופשט רוֹבֶּרְט מבגדיו, ופניו נשטפו במים צוננים. הוא זע, פקח את עיניו, הסתכל, והשמיע כמה מִלים:

"אה! אתה, מִילוֹרד... אָבִי!..."

גְלֶנֶרְבַאן לא יכול לענות; ההתרגשות חנקה את גרונו. הוא כרע ברך ליד הילד, שניצַל באורח כה מופלא, ובכה.

• 15 •
הסְפָרַדִית שבפי ז'ק פַּגָנֶל

לאחר הסכנה הנוראה שמבין ציפורניה נחלץ זה לא מכבר, נשקפה לדוֹבֶּרְט סכנה גדולה לא פחות: להיחנק מרוב חיבוקים. אף שהיה עדיין חלש, איש מן האנשים ישרי-הדרך לא כבש את רצונו לאמץ אותו אל לוח-לִבּו. יש לשער שאין בחיבוקים אלה כדי לקטול חולים, שכֵּן הילד לא מת מכך. נהפוך הוא.

לאחר שהכול נתנו את דעתם לניצול, הם הקדישו את תשומת-לִבם למציל, וכמובן, רק הרב-סרן הוא שהעלה על דעתו להסתכל סביב-סביב. במרחק כחמישים מטרים מן הנחל, על מדרגותיו הראשונות של ההר, ניצב אדם גבה-קומה. רובה ארוך-קנה נח לרגליו. אדם זה, שנִגלה לפתע, היה רחב-כתפיים ושערו הארוך היה אסוף בשרוכי-עור. קומתו היתה כמטר ותשעים סנטימטרים. פניו השזופים היו צבועים באדום בין העיניים לפֶּה, בשחור מעל העַפְעַפַּיִים התחתונים ובלבן על המצח. לבושו היה כדרך הפָּטָגוֹנִים מאזורי הגבול: מעיל מפואר מעוטר רקמות אדומות, עשׂוי מעור צווארו ורגליו של גוּאָנָקוֹ, תפור בחוטים עשויים מגידים של יָעֵן. צמרו המשִׁיִי היה מוסב כלפי חוץ. מתחת למעילו ביצבץ בגד מעור שועל מהודק למותניו, ושוליו מתודדים. בחגורתו היה תלוי נרתיק קטן, ובו הצבעים ששימשו לו לצביעת פניו. מגפיו היו עשויים מפיסות של עור שׂוֹר, שהיו, מחוברות לקרסול ברצועות מצטלבות.

פניו של הפָּטָגוֹנִי היו נפלאים והביעו אצילות ותבונה, למרות עיטורם הסַכְּוֹנִי. הוא המתין בתנוחה מלאת-הוד. כל מי שראהו עומד על כַּן-הסלע, חסר-נוֹע ורציני, יכול לחשוב כי ניצב לפניו פסל המסמל קור-רוח.

מיד כשהבחין בו, הֵסַב הרב-סרן את תשומת-לִבו של גְלֶנֶרְבַאן אליו, והלה רץ לקראתו. הפָּטָגוֹנִי פסע שני צעדים קדימה. גְלֶנֶרְבַאן נטל את ידו ולְחצה בין ידיו. ממבטו של הלורד, מן הנהָרָה שעל פניו, מכל חזוּתוֹ ניכרה הבעה כה עזה של הכרת-תודה, ביטוי כה עמוק של הודיה, עד שנִבצר מן היָליד שלא להבין זאת נכונה. הוא הִרכין קלות את ראשו והגה כמה מִלים, אך גם הרב-סרן וגם גְלֶנֶרְבַאן לא הצליחו להבינן.

ואז, לאחר שבחן את הזרים בקפידה רבה, החליף הפָּטָגוֹנִי שפה; אך גם שפה זו לא הובנה כקודמתה. עם זאת, כמה ביטויים שבהם השתמש נשמעו לגְלֶנֶרְבַאן מוכרים, ונדמה היה לו כי הם לקוחים מן השפה הסְפָרַדִית, שׂפה שידע רק את המִלים השכיחות ביותר שלה.

"סְפָרַדִית?" שאל.

הפָּטָגוֹנִי הניד בראשו מעלה ומטה, תנועה שמשמעות אחת לה בקרב כל העמים.

"יפה," אמר הרב-סרן, "זה כבר עניין לידידנו פָּגָנֶל. בני-מזל אנו שעלה בדעתו ללמוד סְפָרַדִית!"

הם הזעיקו את פָּגָנֶל. הוא נחפז לבוא ובירך את הפָּטָגוֹנִי בחֵן צָרְפָתִי, שהלה, מן הסתם, לא הבין כלל וכלל. רֵעיו הסבירו לגֵיאוֹגְרָף המלומד במה הדברים אמורים.

"מצוין," קרא.

הוא פער את פיו מלוא רוחבו כדי להיטיב את ההיגוי, ואמר:

*"וֹס סוֹיֵס אוֹם אוֹמֶן דֶה בֵּםוֹ!"**

הַיְלִיד היטה אוזן, אך לא השיב דבר.

"הוא אינו מבין," אמר הגֵיאוֹגְרָף.

"אולי אינך מַטְעים כהלכה?" התערב הרב-סרן.

"נכון. לעזאזל המִבטא!"

ופָּגָנֶל פתח שנית באותה מחמאה אך השיג תוצאה דומה.

"הבה נחליף משפט," אמר, והשמיע את המִלים הבאות, מתאמץ להטעימן באִטיות: *"סֶם דוּוִידָה אוֹם פָּטָגָאוֹ!"***

בן-שיחו נשאר דומם כמקודם.

פָּגָנֶל הוסיף: *"דִיזִימֶה!"****

גם הפעם לא השיב הפָּטָגוֹנִי דבר.

*"וֹס קוֹמְפְּרֶנְדִיס?"***** זעק פָּגָנֶל בקול רם כל-כך, עד כי כמעט קרע את מיתרי קולו.

ברור היה שאין האִינְדִיאָנִי מבינו, לפי שהשיב בִּסְפָרַדִית:

*"נוֹ קוֹמְפְּרֶנְדוֹ!"******

הפעם הגיע תורו של פָּגָנֶל להִשְתָאוֹת. הוא הסיט במהירות את משקפיו מעיניו אל מִצחו, כאדם שיצא מכליו.

"שאמוּת במקום, אם אני מבין מִלה אחת מן הניב הנורא הזה!" קרא, "זוהי בוודאי אָרָאוּקָנִית!"

והוא נִפנה לעבר הפָּטָגוֹנִי:

"סְפָרַדִית?"

*"סִי, סִי!"******* השיב הַיְלִיד.

הפתעתו של פָּגָנֶל היתה לתדהמה. הרב-סרן וגְלֶנֶרְבַאן קרצו זה לזה בחשאי.

"נו, באמת! ידידי המלומד," פנה אליו הרב-סרן, ובת-צחוק מפציעה בזווית-פיו.

---

* אתה גבר אצילי!

** אתה פָּטָגוֹנִי, בלי ספק!

*** עֲנֵה לי.

**** אתה מבין?

***** לא מבין.

****** כן, כן.

כל מי שראהו עומד, יכול לחשוב כי ניצב לפניו פסל

"לא ייתכן ששוב נפלת קורבן לאחד מהיסחי-הדעת שלך, שנדמה שיש לך בלעדיות עליהם?"

"מהו?" הפטיר הגֵיאוֹגְרָף והיטה את אוזנו.

"כן! הרי אין כל ספק שהפַּטָגוֹנִי מדבר סְפָרַדִית..."

"הוא?"

"אכן הוא! ואולי למדת בשוגג שפה אחרת, שעה שסברת שאתה לומד..."

מֶק-נַאבְּס לא כילה את המשפט. קריאת "הו!" עזה מצדו של המלומד, מלווה במשיכת-כתפיים חדה, שיסעה חדות את דבריו.

"הרחקת לכת, רב-סרן," הפטיר פַּגָנֶל בְּיִבוֹשֶׁת.

"אבל הרי אינך מבין?" השיב מֶק-נַאבְּס.

"אינני מבין, משום שהילד אינו מדבר היטב!" השיב הגֵיאוֹגְרָף, שהחל מאבד את סבלנותו.

"הֱוֵה אומר, שהוא אינו מדבר היטב, משום שאתה אינך מבין," השיב הרב-סרן בשלוות-נפש.

"מֶק-נַאבְּס," התערב אז גְלֶנֶרְבַאן, "זו השערה שאינה מתקבלת על הדעת. עד כמה שיְּהֵא ידידנו מפוזר, אין להניח שפיזור-דעתו הביאו ללמוד שפה אחת במקום שפה אחרת?"

"ובכן אֶדְוַאֲרְד יקירי, או אולי אתה, פַּגָנֶל חביבי, הַסבירו לי מה מתרחש כאן."

"אין לי הסבר," השיב פַּגָנֶל. "אני רק מציין עובדה. הנה הספר שלפיו אני מתרגל יום-יום את קשיי השפה הסְפָרַדִית! בדוק אותו רב-סרן, והיווכח בעצמך אם אני מנסה לאחז את עיניך!"

אגב דיבור חיטט פַּגָנֶל בכיסיו המרובים, ולאחר רגעים מִספר של פשפוש שלף מתוכם ספר בלוי למדי, והציגו בארשת של ביטחון. הרב-סרן נטל את הספר ובחן אותו.

"ובכן, אמור לי, מהי היצירה הזו?" שאל.

"אלו הן *הלוּזִיָאדֶס*," השיב פַּגָנֶל, "אֶפּוֹס מופלא ש..."

"*הלוּזִיָאדֶס*!" הצטווח גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, ידידי, *הלוּזִיָאדֶס*, פרי-עטו של קָמוֹאֶנְס הדגול, לא פחות ולא יותר!"

"קָמוֹאֶנְס," חזר גְלֶנֶרְבַאן על השֵם. "אבל, ידידי המסכן, קָמוֹאֶנְס הוא פּוֹרְטוּגָלִי! וזהי פּוֹרְטוּגָלִית שאתה לומד זה שישה שבועות!"

"קָמוֹאֶנְס! *לוּזִיָאדֶס*! פּוֹרְטוּגָלִית!..."

המִלים נעתקו מפיו של פַּגָנֶל. עיניו נתכסו דוק ערפל מתחת למשקפיו, בעוד פֶּרֶץ צחוק אדיר, שבקע מפיהם של חבריו שעמדו שם סביבו, הידהד באוזניו.

הפַּטָגוֹנִי לא הניד עפעף. הוא המתין באורך-רוח להסברו של האירוע, שלא היה מובן לו כלל.

"הו! מטורף! מטוּרְלָל שכמוני!" קרא לבסוף פַּגָנֶל. "הכיצד! האם זה כך? האין זו מַהֲתָלָה שנועדה לשעשע? האם אני עשיתי זאת, אנוכי? אבל הרי זהו ממש בְּלִיל לשונות, כמו במגדל בָּבֶל! הו! ידידַי! ידידַי! לצאת להודו ולהגיע לצִ'ילֶה!

ללמוד סְפָּרַדִית ולדבר פּוֹרְטוּגָלִית, זה כבר יותר מדי, ואם זה יימשך כך, יום בהיר אחד עוד אשליך את עצמי מבעד לחלון, במקום את בדל הסיגר!"

לנוכח פָּגָנֶל המתייחס כך לביש-מזלו, ולמראה מַפַּח-רוחו המשעשע, קשה היה לשמור על הבעה רצינית. לבד מזאת, פָּגָנֶל עצמו נתן דוגמה:

"צחקו, ידידַי!" אמר, "צחקו מכל הלב! לא יעלה בידכם לצחוק ממני כפי שאני צוחק מעצמי!"

ואז השמיע את פֶּרֶץ-הצחוק הכביר ביותר שיצא אי-פעם מפיו של מדען.

"אך האמת היא, שנשארנו בלי מְתוּרְגְמָן," הפטיר הרב-סרן.

"הו! אל תיפול רוחכם," השיב פָּגָנֶל, "הפּוֹרְטוּגָלִית והסְפָּרַדִית כה דומות, עד כי התבלבלתי ביניהן; אך דמיון זה הוא שיסייע בידי לתקן חיש מהר את טעותי, ובתוך זמן קצר אוכל להודות לפָּטָגוֹנִי הנכבד הזה בשפה שהוא כה מיטיב לדַבְּרהּ!"

ואמנם, הצדק היה עם פָּגָנֶל, ועד מהרה היה מסוגל להחליף כמה מִלים עם הַיֶלֶד; אף נודע לו ששמו של הפָּטָגוֹנִי הוא תַּלְקַאב, שם שמובנו בשפה הָאַרָאוּקָנִית "הרוֹעֵם".

כינוי זה ניתן לו, ללא ספק בשל מיוּמָנוּתוֹ בהפעלת כלי-נשק.

אך יותר מכול שִׂמחה את גְלֶנֶרְבָאן הידיעה כי הפָּטָגוֹנִי הוא מורה-דרך במקצועו, ומורה-דרך המתמחה באזור הפַּמְפָּס. היה במִפגש זה משהו מחוֹתָם ההשגחה העליונה, ומשום כך נראתה ההצלחה במשימה כולה כעובדה מוגמרת, ואיש לא הטיל עוד ספק בישועתו של הרב-חובל גְרַאנְט. כעת פנו האנשים מהפָּטָגוֹנִי אל רוֹבֶּרְט. הילד הושיט את זרועותיו לעבר הַיָלִיד, וזה הניח את ידו על ראשו בלא הגה. הוא בדק את הילד ומישש את איבריו הכואבים. אחר-כך, מחייך, ניגש לקטוף כמה חופני כַּרְפַּס-בר שגדלו על גדות הנחל, ושיפשף בהם את גופו של החולה. בהשפעת העיסוי, שנעשָׂה בעדינות אין-קץ, חש הילד שכוחותיו שבים אליו. ניכר היה שכמה שעות מנוחה הן כל שהיה דרוש לו כדי להתאושש כליל.

הוחלט אפוא שבמשך היום והלילה שלאחריו יוסיפו לחנות במקום. אך עדיין נותרו שתי בעיות חמורות שהיה עליהם לפותרן: מזון ותעבורה. חסרים היו מצרכי מזון ופרדות. למרבה המזל פגשו בתַּלְקַאב. מורה-דרך זה, אחד הבָּקִיאָנוּס הנבונים ביותר בחבל-ארץ זה, רגיל היה ללווֹת נוסעים לאורך גבולות פָּטָגוֹנְיָה ונטל על עצמו לספֵּק לגְלֶנֶרְבָאן את כל החסר לחבורה הקטנה. הוא הציע לגְלֶנֶרְבָאן ללווֹתם ל"טוֹלְדֶרְיָה" של אִינְדְיָאנִים, המרוחקת כשישה קילומטרים לכל היותר, ושם ימצאו את כל הנחוץ להם להמשך המסע. הצעה זו הובעה חציה בתנועות ידיים וחציה במִלים בִּסְפָּרַדִית, שפָּגָנֶל הצליח להבין. ללא דיחוי נפרדו גְלֶנֶרְבָאן וידידו המלומד מחבריהם למסע, ועלו במעלֵה הנחל בעקבות תַּלְקַאב.

הם צעדו בהליכה מהירה במשך שעה וחצי, מרחיבים את צעדיהם כדי להדביק את תַּלְקַאב הענק. אזור זה של האַנְדִים היה מקסים ופורה להפליא. כָּרֵי-מִרעה דשֵׁנים השתרעו זה אחר זה, והיה בהם כדי להזין בלא קושי רב צבא של מאה אלף מעלי-גירה. אגמים רחבי-ידיים, המחוברים אלה לאלה במבוך פְּתַלְתּוֹל של

פלגים, סיפקו לאותם מישורים לחות וירק. בַּרבּוּרים שחוֹרי-ראש השתובבו כּאַוות-נפשם, נאבקים על השליטה במים ביִעָנים רבים, שקיפצו במרחבי הלְיָאנוֹס. עולם בעלי-הכנף היה עשיר עד מאוד, קולני ביותר, וניחן ברבגוניות מופלאה. "אִיסָאקוֹת", תוֹרים חינניים אפרפרים בעלי נוצות מפוספסות לבן, וקַרְדִינָלִים צהובים קישטו לתפארת את ענפי העצים, כמו היו פרחים של ממש; יונים חלפו במרחב, וכל משפחת בני-הכנף – אַנְקוֹרִים, "צִ'ינְגוֹלוֹס", "אִילְגוּאֶרוֹס" ו"מוֹנְחִיטַאס" – דלקו אלה אחר אלה בטפיחת-כנף ומילאו את חלל האוויר בצריחותיהם התוססות.

ז'ק פָּגָנֶל לא חדל להתפעל, פולט בלי הרף קריאות-שִׂמחה, למרבה פליאתו של הפַּטָגוֹנִי, שלעיניו לא היה דבר טבעי יותר מאשר ציפורים באוויר, בַּרְבּוּרים על-פני האגמים ועֵשֶׂב בכרי-המִרעה. המדען לא הצטער על הטיול ולא קָבַל על אורכו. כשסבר כי אינו אלא בתחילת הדרך, כבר נגלה לעיניהם מחנה האִינְדְיָאנִים.

טוֹלְדֶרִיָה זו השׂתרעה בתחתיתו של עמק, שהיה דחוק בין שלוחות הרי האַנְדִים. שם, בבקתות עשׂויות ענפים, חיו כשלושים ילידים נוודים, שרעו עדרים גדולים של פרות חולבות, של כבשים, של שְׁוָורים ושל סוסים. הם נדדו מכר-מרעה אחד למשנהו, ותמיד מצאו מזון לעדריהם.

אַנדוֹ-פֶּרוּאָנִים אלה היו בני-כִּלְאַיִים, עירוב של אָרָאוּקָנִים, של פֶּאוּאֶנְצִ'ים, ושל אָאוּקָאס; צבע עורם היה כעֵין הזַיִת, קומתם ממוצעת, איבריהם מגושמים ומִצחם נמוך. פניהם היו עגולים כמעט, שׂפתיהם דקות, עצמות לחייהם בולטות, תווי פניהם נָשיים וכל הבעת-פניהם קרה; מאפיינים שלא היו בהם מסַמְמָנֵי הגזע הטהור, מנקודת-ראותו של אַנְתְרוֹפּוֹלוֹג. בקיצור, היו אלה ילידים שעוררו רק מעט עניין. אולם גְלֶנֶרְבָאן התעניין בעדריהם ולא בהם. מַעְייניו היו נתונים לפָּרים ולסוסים, והשאר לא היה חשוב בעיניו.

תַלְקָאב נטל על עצמו לנהֵל את המשא ומתן, שלא היה ממושך. תמורת שבעה סוסים קטנים מגזע אַרְגֶנְטִינַי, כולל הרִתמות והאוּכּפים, כארבעים וחמישה קילוגרמים של צַ'ארְקִי, או של בשׂר מיובש, כמה מידות אורז ונאֹדוֹת-עור למים, בהעדר יין או רום שהאִינְדְיָאנִים היו מעדיפים לקבל בתמורה – ניאוֹתוּ הללו לקבל עשׂרים אוּנְקִיּוֹת זהב, שאת ערכו ידעו היטב להעריך. גְלֶנֶרְבָאן חָפֵץ לקנות סוס שמיני בשביל הפַּטָגוֹנִי, אך הלה הבהיר שהדבר מיותר.

עם ביצוע העִסקה נפרד גְלֶנֶרְבָאן לשלום מ"סַפָּקיו" החדשים, כמאמר פָּגָנֶל, ושב למחנה לאחר כמחצית השעה. בשובו התקבל בקריאות הידד, שאותן רצה לְהַפנוֹת לזכאים האמיתיים, דְהַיינו המזון והסוסים. כולם סעדו בתיאבון רב. גם רוֹבֶּרְט אכל מעט; כוחותיו שבו אליו כמעט לגמרי.

ערבו של אותו יום חלף במנוחה מוחלטת. הם שוחחו מעט על כל דבר, על הנשים הרחוקות היקרות ללִבּם, על דַנְקֶן, על הרב-חובל ג'וֹן מַנְגְלְס ועל צְוותוֹ האמיץ, ועל הָארִי גְרַאנְט, שאולי לא היה כה רחוק מִשָּׁם.

באשר לפָּגָנֶל, הוא לא נפרד מן האִינְדְיָאנִי, ודבק בו כצֵל. הוא לא ידע את נפשו מרוב שִׂמחה במחיצתו של פַּטָגוֹנִי אמיתי, שלידו יכול פָּגָנֶל להיחשב לננס; פַּטָגוֹנִי שיכול כמעט להִתחרות בקיסר מַקְסִימִין ובכּוּשִׁי מקוֹנְגוֹ, שראה המדען וַאן

דֶר בְּרוֹק, ואשר שניהם התנשׂאו לגובה כשני מטרים וחצי! מלבד זאת, היה מַטְרִיחַ את האִינְדְיָאנִי במשפטים בִּסְפָּרַדִית, אך הלה נשׂא את עוּלוֹ בסבלנות. הפעם שינן הגֵיאוֹגְרָף בלא כל ספר. אפשר היה לשומעו פולט מִלים מההדהדות בעזרת הגרון, הלשון והלְסָתוֹת.

"אין לבוא אלי בִּטְרוּנְיוֹת," היה חוזר ואומר לרב-סרן, "אם לא אתפוס את המִבטא! מי פילל שאלמד יום אחד סְפָרַדִית מפיו של פָּטָגוֹנִי?!"

16

רִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ

למחרת היום, ב-22 באוֹקטוֹבֶּר, בשעה שמונה בבוקר, נתן תַּלְקָאב את אות היציאה לדרך; אדמת אַרְגֶּנְטִינָה מִשתרעת בין קווי-הרוחב 22° ו-42°, ממערב למזרח. לא נותר לחבורה אלא לרדת במִדרון מתון עד לים.

כשדחה הפָּטָגוֹנִי את הסוס שהציע לו גְלֶנֶרְבַאן, סבר הלורד שהוא מבכֵּר ללכת ברגל, כמנהגם של חלק ממורי-הדרך; אין ספק שרגליו הארוכות היו אמורות להקל על צעידתו. אך גְלֶנֶרְבַאן טעה טעות גסה.

בהגיע שעת היציאה לדרך, שרק תַּלְקָאב בדרך מיוחדת. מתוך חורֶש זעיר מרוחק במקצת הגיח חיש מהר סוס אַרְגֶּנְטִינִי נהדר למראה וגדול-מידות, וניגש אל אדונו. בעל-חיים זה היה מושלם ביופיו; גוֹנוֹ החום העיד עליו שמדובר בסוס הרץ למרחקים ארוכים, הוא היה גֵאֶה, אמיץ ועירני; ראשו הקליל התנשא בקווים עדינים מעל צווארו, נחיריו היו פעורים לִרְווחה, עיניו כלהבה, מיתרי-בִּרכּיו רחבים, מִפְרַקְתּוֹ בולטת היטב, חזהו גבוה, אצילֵי-רגליו ארוכים - באחת, כל הסגולות המקנות עוצמה וגמישות. הרב-סרן, שהיה ממביני-דבר, התפעל ללא-סייג מזָן זה של גזע סוסי הפַּמְפַּס ומצא אי-אלה קווי-דמיון בינו לבין ה"הַנְטֶר" האַנְגְלִי. בעל-חיים נאה זה נשׂא את השם "תַאוּקָה", שפירושו בפָּטָגוֹנִית "ציפור", ואכן היה ראוי לתואר זה.

מִשֶהִתְמַקֵם תַּלְקָאב באוכפו, ניתר הסוס תחתיו. הפָּטָגוֹנִי, שהיה רוכב וָתיק, נראה נפלא. הוא היה מצויד בשני כלי-ציד מן השימושיים ביותר במישורי אַרְגֶּנְטִינָה: ה"בּוֹלָאס" וה"לָסוֹ". הבּוֹלָאס עשׂוּי משלושה כדורים המאוגדים יחד ברצועת עור הקשורה לחלקו הקִדמי של הֶרֶקָאדוֹ. האִינְדְיָאנִי מטיל אותם בחיה או באויב שבעִקבותם הוא דולק, לעִתים עד למרחק מאה צעדים, ודייקנוּתם כה רבה, עד שהם נכרכים סביב רגלי הקורבן והורגים אותו בו-במקום. זהו אֵפוא כלי מסוכן ביותר בידיו, והוא מפעילו במְיוּמנוּת מדהימה. הלָסוֹ, לעוּמתו, אינו משתחרר מן היד המנפנפת בו. הוא מורכב מחבל שאורכו יותר מתשעה מטרים, העשׂוּי משתי רצוּעות עור הקלוּעות יחדיו, ובקצהו לוּלָאָה העוברת בתוך טבעת ברזל. את הלוּלָאָה מְשַלחת יד ימין בעוד יד שׂמאל אוחזת את יתרת החבל, שקצהו מקוּבּע איתנוֹת באוכף. רובה קָרַבִּין מוארך, שהיה תלוי לו באלכסון על חזהו, השלים את מערכת כלי-ההתקפה של הפָּטָגוֹנִי.

בלי שייתן את דעתו על ההתפעלות שעוררו חִנּוֹ הטבעי, קלילותו וגאוותו המחוצפת, תפס תַּלְקָאב את מקומו בראש החבורה, והם יצאו לדרך, לעִתים שועטים, לעִתים טוֹפפים, שכֵּן דומה היה כי הסוסים אינם מכירים דהירה מתונה. רוֹבֶּרְט גילה תעוזה רבה ברכיבתו וגְלֶנֶרְבַאן נרגע חיש מהר באשר ליכולתו של הנער לרכוב.

מישור הפַּמְפָּס מתחיל ממש למַרגלות רכס האַנְדים. אפשר לחלקו לשלושה חלקים. החלק הראשון משׂתרע מרכס האַנְדים, רוחבו כארבע-מאות קילומטרים והוא מכוסה עצים נמוכים ושיחים. החלק השני רוחבו כשבע-מאות קילומטרים, הוא מכוסה עֵשֶׂב נפלא ומגיע עד למרחק כשלוש-מאות קילומטרים מבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. מנקודה זו ועד לים משׂתרעים מִשטחים רחבי-ידיים של אַסְפֶּסֶת וּבַרְקָנִים. זהו החלק השלישי של הפַּמְפָּס.

בהגיחה מנְקִיקֵי האַנְדִים, נתקלה חבורתו של גְלֶנֶרְבָאן בדִיוּנוֹת חול רבות המכוּנוֹת "מֶדָנוֹס" – מעֵין גלים שהרוח מטלטלת אותם כשאין הם אחוזים היטב בקרקע על-ידי שורשי הצמחים. חול זה דק להפליא; משב הרוח הקליל ביותר מעיף אותו בעננים קטנים, או יוצר עמודי חול המיתַמרים לגובה רב. חיזיון זה מענג ומענה את העיניים כאחד: מענג, שכֵּן אין דבר מופלא יותר מאותן מערבולות הנודדות במישור, נאבקות, מתמזגות זו בזו, מתפוגגות או מִיתַמְרוֹת בחוסר-סדר שאינו ניתן לתיאור; ומענה, כיוון שאבק לא מוחש היה מִתהווה מאֵינספור המֶדָנוֹס, וחודר לעיניים אף מבעד לעפעפיים עצומים.

תופעה זו נמשכה רוב שעות היום בהשפעת רוחות הצפון. ואף-על-פי-כן התקדמו הרוכבים בקצב מהיר, וסמוך לשעה שש בערב נראה רכס הרי האַנְדִים, שכבר היה במרחק יותר משישים קילומטרים מאחוריהם, כקו אפרפר הנבלע בדִמדומי הערב.

הרוכבים היו עייפים מעט מכְּבֵדַת הדרך שעשׂו, כשישים קילומטרים. לפיכך ציפו בשׂמחה לשעת השינה הקרֵבה. הם חנו על גדות הנֵאוּקֶם, נהר שוֹצֵף במים גועשים, הכלוּא בין מצוּקים תלולים ואדומים. גֵיאוֹגְרָפִים אחדים קוראים לנֵאוּקֶם רָמִיד או קוֹמוֹאֶה. מקורו של נהר זה בלִבם של אגמים המוכרים רק לאִינְדְיָאנִים.

במשך הלילה והיום שלאחריו לא התרחש שום אירוע ראוי לציון. ההתקדמות היתה מהירה. השטח הנוח למעבר ומזג-האוויר הנעים הֵקלו על הצעידה. ועם זאת, בשעות הצהריים היכתה השמש בלא רחם. עם ערב השׂתרעה רצועת עננים באופק בכיוון דרום-מזרח, אות ברור לשינוי צפוי במזג-האוויר. הפַּטָגוֹנִי לא יכול לטעות בסִמָּנים אלה, ובאצבעו הִפנה את תשׂוּמת-לִבו של הגֵיאוֹגְרָף לאזור המערבי של הרקיע.

"טוב! אני יודע," אמר פָּגָנֶל, ובפְנותו לחבריו הוסיף: "שינוי במזג-האוויר מְמַשְׁמֵש ובא. צפוי לנו פַּמְפֶּרוֹ."

הוא הבהיר כי הפַּמְפֶּרוֹ הוא תופעה שכיחה במישורי אַרְגֶנְטִינָה. זוהי רוח דרומית-מערבית יבשה מאוד. ואכן, תַלְקָאב לא טעה ובמשך הלילה, שהיה קשה לאנשים המכוסים בפּוֹנְצ'וֹ בלבד, נשב הפַּמְפֶּרוֹ בעוצמה רבה. הסוסים רבצו על הקרקע, ואילו האנשים שכבו לידם מצוּפָּפים. גְלֶנֶרְבָאן חשש מעיכוב אם תימשך הסופה; אך פָּגָנֶל הרגיע אותו, לאחר שנועץ במד-הלחץ שלו.

"בדרך-כלל," כך הסביר פָּגָנֶל, "נמשך הפַּמְפֶּרוֹ שלושה ימים ברציפות. צניחת הכַּסְפִּית במד-הלחץ מעידה על כך בבירור. ואולם, כשמד-הלחץ עולה – וכך זה הלילה – יוצאים פְּטורים בכמה משבי-רוח סוערים. הֱיֵה שקט, ידידי, עם עלות השחר יעטה הרקיע את צחוּתוֹ כִּתְמוֹל-שִׁלְשׁוֹם."

"אתה מדבר כאילו היית סֵפֶר, פָּגָנֶל," העיר גְלֶנֶרְבָאן.

"ואכן, אני סֵפר מהלך," השיב פָּגֶנֶל, "ואתה רשאי לדפדף בו כאוות-נפשך."
ואמנם, הסֵפר לא טעה. באחת אחר חצות שָׁכְכָה הרוח במפתיע, והכול יכלו להירדם ולאגור כוחות בשנתם. למחרת קמו כולם רעננים ומאוששים, בעיקר פָּגֶנֶל, שסִּפֵּר את פרקיו בפְּצְפּוּצים עליזים והתמתח כגור כלבים.
יום זה היה ה-24 באוֹקְטוֹבֶּר, היום העשירי מאז יציאתם מטַלְקָאוּאָנוֹ. כמאה וחמישים קילומטרים הפרידו בין החבורה לבין הנקודה שבה חוצה הריו קוֹלוֹרָדוֹ את קו-הרוחב 37°, כלומר עוד שלושה ימי מסע. במהלך חציית יבשת אַמֶרִיקָה היה לוֹרד גְלֶנַרְבַן דָּרוּךְ לקראת מִפגש עם אִינְדְיָאנִים. הוא רצה לחוקרם בעניין הרב-חובל גְרַאנְט, בסיועו של הפָּטָגוֹנִי, שעִמו, דרך-אגב, כבר שוחח פָּגֶנֶל שיחות ממושכות. אולם הם התקדמו בנתיב שאין האִינְדְיָאנִים מַרבים לפוקדו, כיוון שדרכי הפַּמְפָּס, המובילות מהרֶפּוּבְּלִיקָה הארְגֶנְטִינִית לרכס האַנְדִים חולפות ברובן צפונה משם. משום כך לא פגשו בדרכם אִינְדְיָאנִים נַוָודים ואף לא שבטים היושבים קבע על אדמתם ונתונים לשִׁלטון מנהיגיהם. וכאשר היה מזדמן למולם, באַקְרַאי, במרחקים, איזה פרש-נַוָוד, מיד היה נמלט על נפשו, חושש לבוא בדברים עם זרים. חבורה שכזאת ודאי נראתה חשודה לכל המזדמן בגפו במישור – הן לפושע, שהיה נִדרך למראה שמונה רוכבים חמושים היטב, והן לנוסע הבודד, שעלול היה לראות בהם, בשממות הנידחות הללו, אנשים החורשים כוונות רעות. לפיכך לא היה כל סיכוי ליצור קשרי שיחה, לא עם פושעים ולא עם אנשים הגונים. מה חבל שאפילו כנופיית "רַסְטְרֵיאָדוֹרֶס"* לא נִקְרְתָה בדרכם, אף-על-פי ששיחה עִמם נפתחת במטח של יריות רובה. ועם כל זאת, אף שגְלֶנַרְבַן הצטער על שלא פגש באִינְדְיָאנִים העשויים להועיל לקידום חקירותיו, אירע אירוע שחיזק במידה משמעותית את הפירוש שניתן למסמך שבבקבוק.
פעמים אחדות חצתה החבורה בדרכה את משעולי הפַּמְפָּס, ובהם דרך אחת חשובה למדי – הדרך שבין כַּרְמֶן למֶנְדוֹסָה. דרך זו אפשר לזהותה על-פי שלדיהן של בהמות-בית – פרדות, סוסים, כבשים ושְׁוָורים – שלדים שנחו לצִדה וסימנו את הנתיב כתַמְרוּרים. העופות הדורסים ניקרו בהם ומזג-האוויר הִלְבִּינָם. נמצאו שם עצמות לאלפים ובלי ספק נתערבב שם עפרו של יותר משלד אדם אחד בעפר השלדים של בעלי-חיים נחותים יותר.
עד עתה לא השמיע תַלְקָאב כל הערה על הנתיב שבו הקפידו לצעוד. עם זאת הבין שנתיב זה, המנותק מדרכי הפַּמְפָּס, לא יובילם לא לערים, לא לכפרים ואף לא ליישובים הארְגֶנְטִינִיים שבמחוזות. מִדֵי בוקר היו רוכבים בקו ישר בכיוון השמש העולה, ומִדֵי ערב היתה השמש שוקעת בדיוק מאחורי גֵוום. בתוקף היותו מורה-דרך, אמור היה תַלְקָאב להתפלא על שאין הוא המַנחה, אלא שמַנחים אותו. בכל זאת, גם אם התפלא, היה זה באיפוק האופייני לאִינְדְיָאנִים. הוא לא העיר כל הערה בעניין המשעולים שנזנחו עד עתה. ואולם, באותו יום, בהגיעם לדרך-המלך שהוזכרה, עצר את סוסו ופנה אל פָּגֶנֶל:
"הדרך לכַּרְמֶן," אמר.

---

* שודדי דרכים.

"כן, פָּטָגוֹנִי חביב שלי," השיב פָּגָנֶל בספרדית הצֶחָה ביותר שבפיו, "זאת הדרך מכַּרְמֶן למֶנְדוֹסָה."

"ואין אנו הולכים בהּ?" המשיך תַלְקָאב.

"לא," השיב פָּגָנֶל.

"ולאן הולכים?"

"ממשיכים מזרחה."

"זה לשום מקום."

"מי יודע?"

תַלְקָאב השתתק והתבונן במדען בארֶשֶׁת של תימהון. לא עלה כלל על דעתו שפָּגָנֶל מתבדח. האינְדְיָאנים, שהם אנשים רצינים מטבעם, אינם מסוגלים לתאר לעצמם שאפשר לחמוד לָצוֹן.

"ובכן, אינכם רוצים להגיע לכַּרְמֶן?" הוסיף לאחר רגע של דומייה.

"לא," השיב פָּגָנֶל.

"וגם לא למֶנְדוֹסָה?"

"גם לא לשם."

ברגע זה התקרב אליהם גְלֶנֶרְבַאן ושאל את פָּגָנֶל מה אומר תַלְקָאב ומדוע נעצר.

"הוא שאל אותי אם פנֵינו מועדות לכַּרְמֶן או למֶנְדוֹסָה," השיב פָּגָנֶל, "והביע את תמיהתו הרבָּה לשמע התשובה השלילית לשתי השאלות."

"דרכנו בוודאי נראית תמוהה בעיניו," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"כך אני סבור. הוא אומר שאנו הולכים לשום מקום."

"ובכן, פָּגָנֶל, כלום לא תוכל להסביר לו את תכלית מסענו, ומה מניע אותנו להתקדם היישר מזרחה?"

"הדבר יהיה קשה עד מאוד," השיב פָּגָנֶל, "שכֵּן קשה להסביר לאינְדְיָאנִי מה פשר מעלות אורך ורוחב, וסיפור המִסמך ייראה לו כעניין שמחוץ לטבע."

"מה אתה סח," אמר הרב-סרן ברצינות, "האִם לא יבין את הסיפור או את המְספר?"

"אה, מֶק-נַאבְּס!" מחה פָּגָנֶל, "שוב אתה מפקפק בספרדית שלי!"

"נסֵה אם כן, ידידי הנכבד."

"הבה ננסה."

פָּגָנֶל פנה לעבר האינְדְיָאנִי ופתח בהרצאה, שנקטעה שוב ושוב בשל מחסור במִלים, ומחמת הקושי להסביר לפרא-למחצה מונחים מסוימים, שהם חסרי-פשר לגביו. המדען התנהג בצורה משונה. הוא הִרבה להתנועע ולנפנף בידיו, הדגיש את דבריו ועשׂה כמיטב יכולתו במאה ואחת דרכים; אגלי זיעה ניגרו כאֶשֶׁד ממִצחו לחוהו. כשלא עמדה לו לשונו, חשה ידו לעזרתה. פָּגָנֶל ירד מסוסו ועל-גבי החול שירטט מפה גֵיאוֹגְרָפית, שבה הצטלבו קווי-רוחב וקווי-אורך, השתרעו שני האוֹקְיָינוֹסים והותוותה הדרך לכַּרְמֶן. מעולם לא היה מורה שרוי במבוכה כה רבה. תַלְקָאב צפה בלהטוטיו בשוויון-נפש, בלי שירמוז אם הבין אם לאו. שיעור הגֵיאוֹגְרָפְיָה נמשך יותר ממחצית השעה. לבסוף השתתק המורה, ניגב את פניו שטופי הזיעה ונתן מבטו בפָּטָגוֹנִי.

"האִם הבין?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מיד נבדוק זאת," השיב פָּגָנֶל, "אבל אם לא הבין, אני מרים ידיים."

תַלְקַאב לא נע ולא זע. הוא לא הוציא מפיו הגה. עיניו נותרו נעוצות בצורות ששוֹרְבָּטוֹ על החול, אשר הרוח התלה מוחה אותן אט-אט.

"ובכן?" שאל אותו פָּגָנֶל.

דומה היה שתַלְקַאב אינו שומע אותו כלל. חיוך לגלגני כבר הסתמן על שפתיו של הרב-סרן, ופָּגָנֶל, שרצה להציל את כבודו האבוד, כבר עמד לשוב ולהתחיל במרץ מחודש במַסֶכֶת ההוכחות הגֵיאוֹגְרָפִיות, כאשר הפָּטָגוֹנִי עצר בעדוֹ בתנוּעת יד אחת.

"אתם מחפשים שבוי?" שאל.

"כן," השיב פָּגָנֶל.

"ובדיוק על הקו שבין השמש השוקעת לשמש הזורחת," הוסיף תַלְקַאב בתארו את המסלול ממערב למזרח בציוריוּת אִינְדְיָאנִית אופיינית.

"כן, כן, בדיוק כך."

"וזה אלוהיכם," הוסיף הפָּטָגוֹנִי, "שהפקיד בחֵיק גלי-הים את סודות השבוי?"

"אכן, האֵל בכבודו ובעצמו."

"מי ייתן וייעָשה רצונו," השיב הפָּטָגוֹנִי בהגיגיות-מה, "נצעד אפוא מזרחה, ואם צריך יהיה, אפילו עד לשמש!"

פָּגָנֶל, שיצא מנצֵחַ בעזרת תלמידו, תירגם מיד את דברי האִינְדְיָאנִי לחבריו.

"איזה גזע נבון!" הוסיף. "תשעה-עשר מתוך עשרים איכרים במחוז מגוּרַי לא היו מבינים דבר וחצי-דבר מהסברַי."

גְלֶנֶרְבַאן הֵאִיץ בפָּגָנֶל לשאול את הפָּטָגוֹנִי אם שמע דבר-מה על זרים שנפלו בשִבְיָים של האִינְדְיָאנִים מן הפַּמְפָּס.

פָּגָנֶל עשׂה כבקשתו והמתין לתשובה.

"ייתכן," ענה הפָּטָגוֹנִי.

המִלה מיד תורגמה, ותַלְקַאב מצא עצמו מוּקף בשבעת הנוסעים שנעצו בו מבטים שואלים.

פָּגָנֶל, נרגש, מתקשה למצוא מִלים בפיו, שב לחקירתו המעניינת כל-כך, בעוד עיניו הנעוצות בפני האִינְדְיָאנִי הרציני מנסות לִדְלות את התשובה עוד קודם שתצא מבֵין שפתיו.

כל מִלה שאמר הפָּטָגוֹנִי בִסְפָרַדִית, חזר עליה פָּגָנֶל באַנְגְלִית, כך שנדמה היה לעמיתיו שהם שומעים את האִינְדְיָאנִי דובר בשְׂפַת-אִמם.

"ומה בדבר השבוי?" שאל פָּגָנֶל.

"הוא זר," השיב תַלְקַאב, "אֵירוֹפִּי."

"האִם ראית אותו במו-עיניך?"

"לא, אך הוא מוזכר בסיפורי האִינְדְיָאנִים. איש אמיץ, יש לו לב של שור!"

"לב של שור!" קרא פָּגָנֶל. "מה יפה השפה הפָּטָגוֹנִית! הבנתם, ידידי, איש העשׂוי לְבְלִי-חַת!"

"זה אבי!" נפלטה זעקה מפיו של רוֹבֶּרְט.

ואחר פנה הנער לפָּגָנֶל ושאלו:

"איך אומרים זה אבי בספרדית?"

"*אֶס מִיוֹ פַּדְרֶה*," השיב הגֵיאוֹגרף.

חיש מהר נטל רוֹבֶּרט את ידיו של תַלְקַאב ובקול ענוג אמר:

"*אֶס מִיוֹ פַּדְרֶה!*"

"*סוּאוֹ פַּדְרֶה*,"* השיב האִינְדְיָאנִי, ועיניו אורו.

הוא אחז את הילד בזרועותיו, הניפו מעל סוסו וסקר אותו באהדה סקרנית. על פניו הנבונים הצטיירה אֲרֶשֶׁת של התרגשות שְׁלֵוָה.

אך פָּגָנֶל טרם סיים את חקירתו. היכן השבוי? מה מעשיו? מתי שמע עליו תַלְקַאב לאחרונה? כל השאלות הללו התרוצצו במוחו. והתשובות לא איחרו לבוא. נודע לפָּגָנֶל שהאֵירוֹפִּי הוא עֶבֶד של אחד השבטים האִינְדְיָאנִיים הנודדים בין רִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ לבין רִיוֹ נֶגְרוֹ.

"אך היכן הוא נמצא לאחרונה?" שאל פָּגָנֶל.

"אצל ראש-השבט קַלְפוּקוּרָה," השיב תַלְקַאב.

"בקו שֶׁלְּאורכו התנהלנו עד עתה?"

"כן."

"ומיהו אותו ראש-שבט?"

"מנהיג האִינְדְיָאנִים הפּוּיוּצִ'ים, גבר בעל שתי לשונות, גבר בעל שני לבבות!"

"כלומר, אדם שאינו אמין, לא בדבריו ולא במעשיו," הסביר פָּגָנֶל לאחר שתירגם את הדימוי הנאה הזה מן הלשון הפָּטָגוֹנִית. "האם נוכל לשחרר את ידידנו?" הוסיף ושאל.

"אולי, אם הוא עדיין בידי האִינְדְיָאנִים."

"ומתי שמעת עליו לאחרונה?"

"לפני זמן רב, ומאז כבר הביאה השמש שני קֵיצִים בשמי הפַּמְפַּס!"

קשה לתאר את שִׂמחתו של גְלֶנֶרְבַאן. תשובה זו תאמה להפליא את תאריך המִסמך. אולם עדיין נותרה שאלה אחת שטרם הוצגה לתַלְקַאב, ופָּגָנֶל שָׁאלה ללא דיחוי.

"דיברת על שבוי אחד," אמר, "האִם אין הם שלושה?"

"אינני יודע," השיב תַלְקַאב.

"ואינך יודע דבר על מצבו הנוכחי?"

"שום דבר."

מִלה זו חתמה את השיחה. יש לשעֵר כי שלושת השבויים הופרדו לפני זמן רב. אך מן הפרטים שמסר הפָּטָגוֹנִי הסתבר שהאִינְדְיָאנִים שָׂחים על אודות אדם לבן שנפל בידיהם. תאריך שִׁבְיָיתו, האתר שבו הוא אמור להימצא, אפילו הביטוי הפָּטָגוֹנִי שבו השתמש תַלְקַאב לתיאור אומץ-לִבּו, כל אלה התייחסו, כמובן, לרב-חובל גְרַאנְט.

למחרת, ב-25 באוֹקְטוֹבֶּר, שבו הנוסעים במִשנה-מרץ לדרכם מזרחה. אדמת המישור, חדגונית וקודרת כתמיד, יצרה מֵעֵין מרחב אֵינסופי המכונה "טְרַוֶוסִיָאס" בשׂפת המקום. אדמת החֵמָרָה, שהרוחות יִישרוּה, היתה חלקה להפליא; אף לא

---

* אבא שלך.

סלע אחד, אף לא חלוק-אבן, לְמַעֵט אולי בכמה ערוצים צחיחים וחֲרֵבים או על שְׂפַת אֲגַנים מלאכותיים שחפרוּ האִינְדְיָאנִים. במְרווחים גדולים מאלה נתגלו יערות של עצים נמוכים אפרפרי-צמרת, וביניהם התנשאו בבירור כמה עצי חָרוּב לבנים, אשר פֵּרְיָים הנרתיקי מכיל צִיפָּה מתוקה, עֲרֵיבה לחֵיךְ ומְרַווה; פה ושם נראו חורשות של אֵלוֹת, של "צָ'אנַארֵס", של רְתָמִים פראיים ושל זנים שונים של עצים קוטניים, אשר שְׂדִיפוּתם העידה על חוסר-פוריותה של הקרקע.

יום ה-26 באוֹקְטוֹבֶּר היה יום מתיש. צריך היה להגיע לרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ. אך הסוסים, שרוכביהם דירבנו אותם, גמאו את הדרך בשעטה כה מוּאצת, עד כי עוד באותו ערב הגיעו לנהר הנהדר באזורי הפַּמְפַּס, בקו-האורך ′45 °69. נהר זה ששמו האִינְדְיָאנִי קוֹבּוּ-לֶאוּבּוּ וּמַשמעו "הנהר הגדול", נשפך לאחר דרך ארוכה לאוֹקְיָינוּס האַטְלַנְטִי. שם, קרוב לשִׁפכו, מתרחשת תופעה מוזרה; כַּמוּת המים הולכת ופוחתת ככל שקְרֵבים אל הים. הסיבה לתופעה עדיין לא הובהרה כליל, ייתכן שהדבר נובע מחִלְחוּל המים, או בשל הִתְאַדוּתם.

עם הגיעם לקוֹלוֹרָדוֹ, היה מעשׂהו הראשון של פָּגָנֶל לרחוץ "כגֵיאוֹגְרָף" במימיו הצבועים בחַמְרָה אדמדמה. הוא הופתע לגלות כי המים עמוקים מאוד, עובדה שיש ליחסה לשלגים הנמסים עם שמש קיץ ראשונה. יתר על כן, הנהר היה רחב כל-כך עד כי הסוסים לא יכלו לחצותו בשחייה. למרבה המזל, במרחק כמה מאות מטרים במעלֵה הנהר, היה גשר קלוּע קָנים, מחוזק ברצועות עור ותלוי כדרך בנייתם של האִינְדְיָאנִים. החבורה הקטנה יכלה אֵפוא לחצות את הנהר ולחנות על גדתו השׂמאלית.

קודם שישקע בתרדמה, ביקש פָּגָנֶל לציין במדויק את מיקום הקוֹלוֹרָדוֹ במפה, והוא רשם זאת בקפידה כנחמה על היותו מרוחק מן הָיָארוּ-דְזַנְגבּוֹ-טְשוּ, שהמשיך לזרום בלעדיו בהרי טִיבֶּט.

במהלך היומיים הבאים, ה-27 וה-28 באוֹקְטוֹבֶּר, התנהל המסע בלא תקלות. השטח היה חדגוני וצחיח כמקודם. מעודה לא ראתה עַיִן נוף כה מְשַׁמֵּם וחסר-עניין. עם זאת האדמה נעשׂתה לחה מאוד, והיה עליהם לחצות "קָנַאדַס", מֵעֵין מַהֲמוּרוֹת מוּצָפוֹת מים, ו"אֶסְטֶרוֹס", לַגּוּנוֹת-קבע שופעות צמחיית-מים. עם ערב נעצרו הסוסים על שְׂפַת אגם רחב שמימיו רְווּיים מְחַצבים, הלא הוא ה"אוּרֶה-לָאנְקֶם", המכונה בפי האִינְדְיָאנִים "האגם המר", שכֵּן בשנת 1862 ביצעו כוחות אַרְגֶנְטִינָה מעשי נקם אכזריים על גדותיו. החבורה הקימה מחנה כהרגלה, ואפשר שהלילה היה עובר במנוחה אִלְמָלֵא נוכחותם של קופי סָאפָּאוּ'ז וכלבי-בר. בעלי-חיים צרחניים אלה ביצעו לכבוד האורחים, אך למורת-רוחן של אוזניהם האֵירוֹפִּיוֹת, את אחת מסִימְפוֹנְיוֹת הטבע שאיש ממלחיני-העתיד לא היה מתבייש בה.

17
הפַּמְפַּס

ארץ הפַּמְפַּס של אַרְגֶנְטִינָה משתרעת מקו-הרוחב 34° דרום עד קו-הרוחב 40° דרום. המלה "פַּמְפָּה", מוצאה אָרָאוּקָנִי, מובנה "מישור עשׂבים" והיא מתאימה בהחלט לאזור זה. שיחי המִימוֹסָה דמויֵי-האילן שבמערבה וכרי-הדשא הדשֵׁנים שבמזרחה משַׁווים לה מראה מיוחד במינו. צמחייה זו היכתה שורשים בשִׁכבת האדמה המכסה את קרקע החומר האדמדם והחול הצהוב. אם יחקור גֵיאולוֹג אדמות אלה, שהִתהווּ בעידן השְׁלִישׁוֹנִי, הוא עשׂוי לגלות שם אוצרות בשפע. עצמות מלפני המבול שׂרועות שם בהמוניהן, והאִינְדְיָאנִים מייחסים אותן לגזעים גדולים של טָאטוּאִים, שנִכחדו מעל פני האדמה. מתחת לצמחייה המאובקת קבורות תולדות הימים הקדומים של חבל-ארץ זה.

לפַּמְפָּה האמֶרִיקָנִית ייחוד גֵיאוגְרָפִי, בדומה לאגמים הגדולים בארצות-הברית או לערבות סִיבִּיר. אקלימה מצטיין בחום או בקור עזים יותר מאלה שבנָפַּת בּוּאֶנוֹס-אַיְירֶס, שכֵּן האקלים בפַּמְפָּה הוא יבשתי. לפי דברי פָּגֶנֶל, חום הקיץ שנאגר באוקְיָינוֹס נפלט אט-אט במשך החורף. משום כך האיים נהנים על-פי-רוב מאקלים מאוזן יותר מאשר הארצות הפְּנִים-יבשתיות. לפיכך אין אקלימו של אזור הפַּמְפַּס המערבי מצטיין באותה יציבות האופיינית לאזורי החוף*, שנמצאים קרוב לאוקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. אזור הפַּמְפַּס נתון לשינויים קיצוניים במזג-האוויר, ותְמוּרות מהירות המקפיצות את הכַּסְפִּית שבמד-הלחץ מעלה ומטה. בסתיו, כלומר בחודשים אַפְּרִיל ומַאי, יורדים לעִתים תכופות גשמי-עוז. אך בתקופה זו של השנה מזג-האוויר יבש מאוד והטֶמְפֶּרָטוּרות גבוהות.

עם שחר יצאו לדרך, לאחר שקבעו את הנתיב. הקרקע, האחוזה בשיחים ובעצים נמוכים, היתה יציבה לחלוטין; לא עוד עמודי חול ועננֵי אבק המרחפים בחלל-האוויר. הסוסים צעדו בקצב מזורז בין שיחי ה"פַּאחָה-בְּרַאוָוה", הצמחייה המוּבְהֶקֶת של הפַּמְפַּס, המשמשת מחסה לאִינְדְיָאנִים בעת סערה. פה ושם, הולכים וגדֵלים, צמחו כמה ערבות במַהֲמורות-קרקע טְחוּבות, וצמח בשם "גְ'יגֶנְרְיוּם אַרְגֶ'נְטֶאוּם" שאוהב סביבה של מים מתוקים. הסוסים נהנו מלגימה הגונה מהמים הטובים והצלולים והִרווּ את צימאונם לעתיד. תַלְקָאב הדוהר קדימה, היה חודר מבעד לשיחים ומפחיד את ה"צִ'ולִינַאס", שהם צְפָעִים מסוכנים מאין כמותם, והכָּשתם ממיתה אפילו פר בתוך פחות משעה. תָאוּקָה קל-הרגליים היה מדלג מעל השיחים ומסייע לבעליו לפַלֵּס דרך לסוסים הנוהים אחריו.

המסע במישורים שטוחים וישרים אלה התנהל בקלות ובמהירות. שום שינוי

---

* משום כך החורף באִיסְלַנְד נעים יותר מן החורף בחבל לוֹמְבַּרְדִיָה שבאִיטַלְיָה.

לא ניכר בטִבעה של הערבה; שום אבן או חלוק-אבן לא נראו מסביב בטווח של יותר ממאה קילומטרים. מעודם לא נתקלו בחדגוניות שכזו המתמשכת לאורך זמן כה רב. לא היה כל סימן לגיוון כלשהו בנוף, לגַבְנוּן-קרקע, לתופעת טבע מפתיעה! רק מדען נלהב כמו פַּגָנֶל, המסוגל לראות דברים במקום שאין בו מאומה, יכול לגלות עניין בפרטי הדרך. ולשם מה? הוא לא יכול לומר זאת בעצמו. די היה בשִׂיחַ, או בקוֹמֶץ עֲשָׂבִים, כדי שיפרוץ בשטף דיבורו הבלתי-נִדְלֶה וירביץ תורה ברוֹבֶּרְט, שנהנה להאזין לדבריו.

במהלך אותו יום, ה-29 באוֹקְטוֹבֶּר, נפרש המישור לפניהם באחידותו האֵינְסוֹפִית. סמוך לשתיים אחר-הצהריים התגלו לרגלי הסוסים שרידים רבים של בעלי-חיים. היה זה גל עצמות של עדר שְׁוָורִים אדיר, שנערם והִלבין. שרידים אלה לא היו פזורים לאורך הדרך, כמו שרידיהם של בעלי-חיים הנופלים באפיסת-כוחות בזה אחר זה ובמרחק-מה זה מזה, ולפיכך לא ידע איש כיצד אפשר להסביר את מִקְבַּץ השלדים שנמצא בשטח מצומצם יחסית. אפילו פַּגָנֶל לא מצא הסבר נָאוֹת לכך. הוא שאל אֵפוא את תַלְקָאב, והלה השיב לו בלא כל היסוס.

הקריאה "לא ייתכן!" שפלט המדען, וניד-ראש מאַשֵׁר ופסקני מצד הפָּטָגוֹנִי, סיקרנו מאוד את האחרים.

"מה הדבר?" שאלו.

"אֵש משמים," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"מה? היכול הברק לגרום לאסון שכזה?" קרא טוֹם אוֹסְטִין, "עדר של חמש-מאות ראשים שרוע על הקרקע!"

"כך טוען תַּלְקָאב, ותַלְקָאב אינו טועה. אני מאמין בזאת, שכן סופות הפַּמְפַּס מצטיינות, בין היתר, בעוצמתן המשתוללת, שאין דומה לה. מי ייתן ולא נחוש על בשרנו אחת מהן!"

"חם מאוד היום," אמר וִילְסוֹן. "המדחום מורה על 30° בצל," השיב פַּגָנֶל.

"אין זה מפליא אותי," התערב גְלֶנֶרְבָאן, "אני חש בחשמל החודר לגופי. נקווה שהחום יירד בקרוב."

"הוי! הוי!" הפטיר פַּגָנֶל, "אין לסמוך על שינוי במזג-האוויר; האופק נקי מכל ערפל."

"מילא," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "אך סוסינו סובלים קשות מן השרב. האִם לא חם לך יתר על המידה, נערי?" הוסיף בפנותו אל רוֹבֶּרְט.

"לא, מִילוֹרד," השיב הבַּרנש הקטן, "אני אוהב חום. זה דבר טוב."

"בעיקר בחורף," העיר הרב-סרן בשְׁנִינוּת, בשולחו את עשן סיגרו השמימה.

לפנות-ערב נעצרו סמוך ל"רַאנְצ'וֹ" נטוש, העשׂוי תְּשְׁזוֹרֶת ענפים הנילוֹשים בבוץ ומכוסים בתֶבֶן. בִּקתה זו היתה צמודה לִמִכלאה מגודרת בכְלוֹנְסָאות רקובות-למחצה, אך היה בה בכל זאת כדי להגן על הסוסים במשך הלילה מפני התקפות שוּעָלים. השועלים אמנם אינם כה מסוכנים לסוסים, אך החיות הערְמוּמיות הללו מכרסמות את האַפְסָרִים, והסוסים מנצלים זאת כדי להימלט.

במרחק צעדים ספורים מן הרַאנְצ'וֹ נִכרה בור, שנועד להכנת אוכל, ועדיין היו בו פחמים קרים. בתוך הרַאנְצ'וֹ היה ספסל, מַצָּע מעור של פר, סיר, שפוד וקומקום לשְׁפִיתַת המָאטֶה, משקה שנפוץ באַמֶרִיקָה הדרומית. זהו התֵּה של

האִינְדְיָאנִים, חֶלֶט של עלים שיובשו באֵש, אשר שואפים אותו באמצעות קשית, בדומה למשקאות האֲמֶרִיקָנִיים. לבקשת פָּגָנֶל הכין תַלְקָאב כמה ספלים מאותו משקה, שגיוון את מזונם השִגרתי וזכה לשְבחים מפי כל הנוכחים.

למחרת, ב-30 באוקְטוֹבֶר, עלתה השמש מתוך ערפל לוהט והיכתה על הקרקע בקרניה היוקדות. יום זה נועד להיות שרבי, ולמרבה הצער לא הציע המישור כל מחסה. אף-על-פי-כן המשיכו באומץ-לב בדרכם מזרחה. פעמים אחדות פגשו עדרים עצומים, שלא עמד להם כוחם לרעות בחום היוקד, והם רבצו בעצלות. שומרי-עדרים ורועים לא היו שם, ורק כלבים, שהיו רגילים לינוק בעת צמא חלב מן הכבשים, הִשגיחו על ריכוזי הפרות והשְוָורים הרבים. אגב, בעלי-חיים אלה ניחַנו במזג נוח, ואין להם אותה סלידה מן הצבע האדום הטבועה בבני-מינם שבאֵירוֹפָּה.

"הדבר נובע ללא ספק מן העובדה שהם לוחֲכים עשב רֶפּוּבְּלִיקָנִיז" הפטיר פָּגָנֶל, מוקסם מחידוד הלשון, שהיה אולי צָרְפָתִי מדי.

סמוך לחצות היום חָלו אי-אלה שינויים בפַּמְפָּה, שלא חמקו מעיני הנוסעים העייפים. הדגנים הלכו והתמעטו והתחלפו בדַקוּרִיוֹת כחושות ובדַרְדָרים ענקיים, שגובהם שלושה מטרים כמעט, ואשר היו ממלאים חדווה כל חמור שבעולם. פה ושם צמחו עצים קטנים ושיחים קוצניים למיניהם, בגוון ירוק-כהה, צמחייה אופיינית לקרקעות חסרות-מים. עד כאן נשתמרה רטיבות מסוימת באדמת החומר, והיא שפירנסה את כרי-המרעה; על כן היה העשב סמיך ושופע. אולם מכאן והלאה החל השטיח להִתבַּלות, ובמקומות אחדים נראה משופשף ומדובְלָל, חושף לעֵין-כול שְתִי וערב עלוב של קרקע דלה. לא היה אפשר להתעלם מאותות אלה של יובש הולך וגובר, ותַלְקָאב אף ציין זאת.

"אני מרוצה למדי מן השינוי," הפטיר טוֹם אוֹסְטִין, "עשב, רק עשב, תמיד עשב, זה מתחיל להימאס."

"נכון, אך עשב פירושו תמיד גם מים," השיב הרב-סרן.

"הוז עד עתה לא חסרו לנו מים," אמר וִילְסוֹן, "ויש לשער שניתָקל בנהר כלשהו בדרכנו."

לוּ שמע פָּגָנֶל תשובה זו, היה בוודאי מעיר להם כי הנהרות נדירים למדי בין הנהר קוֹלוֹרָדוֹ לבין הסֶיֶירוֹת שבמחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס; אך באותו רגע הסביר פָּגָנֶל לגְלֶנֶרְבַאן דבר-מה שמשך את תשומת-לִבו של הלורד.

זה זמן-מה היה האוויר רווי ריח עָשָן, ואף-על-פי-כן לא נראתה כל אש עד האופק, ושום עשן לא העיד על שריפה מרוחקת. קשה היה אֵפוא לייחס עשן זה לתופעה טִבעית. עד מהרה התחזק כל-כך ריח העשב החָרוך, עד כי הכול הופתעו, למַעֵט פָּגָנֶל ותַלְקָאב. הגֵיאוֹגְרָף, אשר שום תְהִייה באשר לעובדות לא יכלה להביכו, הסביר לרֵעיו:

"אין אנו רואים אש, אך אנו חשים בעשן. והרי אין עשן בלא אש. ופתגם זה יפה לאֲמֶרִיקָה כמו לאֵירוֹפָּה. לפיכך יֶשנה אש אי-שם. אך אזור הפַּמְפָּס הוא כה שטוח עד כי זרמי האוויר נושבים בו באין מפריע, ולעִתים מזומנות אפשר לחוש בריח העשבים הבוערים אף ממרחק כמאה ועשרים קילומטרים."

"מאה ועשרים קילומטרים?" הגיב הרב-סרן בנימה של פִּקפּוּק.

"לפחות," אישר פָּגָנֶל. "אך עלי להוסיף ששריפות אלה מתפשטות לעתים על פני שטחים עצומים."

"ומי הוא שמצית את כרי-המרעה?" שאל רוֹבֶּרְט.

"לעתים קרובות הבָּרָק, כשהעשב יבש בשל החום; ולעתים האִינְדְיָאנִים."

"מדוע?"

"הם טוענים, ואינני יודע עד כמה נכונה טענתם, כי לאחר דליקה בפַּמְפָּה הדגנים מיטיבים לצמוח. זוהי דרך לחַדֵש את חִיוּנִיוּת הקרקע באמצעות האֵפֶר. באשר לי, אני נוטה לשער כי שריפות אלה נועדו להשמיד מִילְיַארְדֵי אִיקְסוֹדִים, מעין חרקים טַפִּילִים המציקים במיוחד לעדרים."

"אבל אמצעי נמרץ זה," אמר הרב-סרן, "עולה בוודאי בחייהם של אחדים מבעלי-החיים המשוטטים במישור?"

"נכון, אחדים מהם נשרפים, אך מה חשיבות ליחידים במִניין הכללי?"

"אינני טוען זאת כנגדם," המשיך מֶק-נַאבְּס, "זה כבר עניין שלהם, אך מה באשר לנוסעים החוצים את הפַּמְפָּה. כלום אין זה קורה שיופתעו וימצאו עצמם אֲפוּפֵי-להבות?"

"בוודאי!" קרא פָּגָנֶל, ונימה של שביעות-רצון גלויה בקולו, "זה אכן קורה מִדֵי פעם, ואישית לא הייתי מתנגד לחזות בחיזיון כזה."

"אופייני למלומדנו," הפטיר גְלֶנֶרְבָאן, "מוכן להישרף חי למען המדע."

"חֵי-נפשי שלא, גְלֶנֶרְבַאן היקר, אך בוודאי קראו הכול את פֶנִימוֹר קוּפֶּר, ו*פוּזְמַק-העוֹר* מלמדנו כיצד לבלום את התקדמות האֵש על-ידי עקירת העשב סביב-סביב בּרַדְיוּס של כמה מטרים. אין דבר פשוט מזה, ולפיכך אין אני חושש מפני דליקה ואפילו נכסף לה בכל מְאוֹדִי."

אך משאלות-לִבּוֹ של פָּגָנֶל לא התגשמו, ואם נִצְלָה-למחצה, היה זה רק בִכִבְשַן קרני החמה, שקָפחו עליהם בלהט קשה מנשוא. הסוסים התנשפו בקצב הולך וגובר בהשפעת החום הטְרוֹפִּי הזה. לא היה כל סיכוי למצוא צל כלשהו, לִמְעַט צִלוֹ של איזה ענן חולף, שמדי פעם עימעם את גלגל-החמה היוקד. הצל היה אץ על פני הקרקע המישורית. והפָּרָשים, המאיצים בסוסיהם, היו נצמדים אל האזור הקריר יחסית, בעוד רוחות המערב הודפות את הצל קדימה. עד מהרה היה הענן מקדים את הסוסים ומותירם מאחור, והשמש המְעוּרְטֶלֶת היתה שבה וזורָה גשם של אש על הקרקע הצרובה של הפַּמְפַּס.

כשטען וִילְסוֹן שמלאי המים מספיק, שכח להביא בחשבון את הצימאון, שאי-אפשר להרווֹתו ושהציק לחבריו במהלך אותו יום; וכשהוסיף כי בדרכם יפגשו בוודאי בנחל כלשהו, הגזים בהשערתו. למעשה, לא רק שלא היו נחלים, כיוון שהקרקע המישורית אינה נוחה להיווצרות אפיקים, אלא גם הבריכות המלאכותיות, שחפרו האִינְדְיָאנִים, היו חרֵבות לחלוטין. כשראה פָּגָנֶל כי סימני היובש הולכים ומִתרבים, העיר את תשומת-לִבּוֹ של תַלְקָאב לכך, ושאלו היכן הוא מתכוון למצוא מים.

"באגם סָלִינַס," השיב האִינְדְיָאנִי.

"מתי נגיע לאגם?"

"מחר בערב."

אַרְגֶנְטִינִים העושים דרכם בפַּמְפַּס, חופרים בארות ומוצאים מים בעומק מטרים ספורים מתחת לפני הקרקע. אך הרוכבים, שלא היו מצוידים בכלים הדרושים לכך, לא יכלו לעשות כן. אי-לכך נאלצו לקצוב את המים, ואף שלא סבלו ממחסור חמור, איש מהם לא יכול להרוות כליל את צימאונו.

עם ערב חנו, לאחר שעברו במשך היום כִּבְרַת דרך של כחמישים קילומטרים. הכול קיוו ללילה רגוע, שבו יוכלו להינפש מתלאות היום, אך דווקא אותו לילה צבאו עליהם ענני יתושים, והדירו שינה מעיניהם. נוכחותם של החרקים העידה על שינוי בכיוון הרוח; ואכן הרוח סטתה מכיוונה והיתה לרוח צפונית. חרקים ארורים אלה נעלמים על-פי-רוב עם משבי רוח דרומית או דרומית-מערבית.

בעוד הרב-סרן שומר על קור-רוחו גם לנוכח הִתְעַלְּלוּיוֹתיו הקטנות של הגורל, היה פָּגָנֶל סָר וְזָעֵף ומלא תַרְעוֹמֶת. הוא קילל את היתושים והתאונן על שאין בידיו מֵי-חמצן, לשיכוך גירוי העקיצות. אף שהרב-סרן ניסה לנחמו בטענה כי מתוך שלוש-מאות אלף החרקים המוכרים לחוקרי-הטבע, התמזל מזלם שיש להם עניין רק עם סוג אחד, התעורר פָּגָנֶל בבוקר במצב-רוח קְדוֹרַנִי.

ואף-על-פי-כן לא הִתְמַהְמֵהַּ וְנֵיאות לצאת לדרך מיד עם עלות השחר, שכֵּן היה עליהם להגיע עוד באותו יום לאגם סָלִינָס. הסוסים היו תשושים. הצמא הציק להם עד מוות, ולמרות שהרוכבים חסכו מפיהם מים למענם, היתה קִצבַת המים שלהם מצומצמת מאוד. היובש הלך וגבר, ורוח הצפון, הנושאת עִמה אבק, אותו "סימון" של הפַּמְפַּס, הפכה את החום לבלתי-נסבל.

במהלך אותו יום נשברה חדגוניות הנוף רק פעם אחת לרגע קל. מַאלְדָּדִי, אשר רכב כחלוץ, שב על עקבותיו והודיע על חבורת אִינְדְיָאנִים הקרֵבה ובאה. באשר למִפגש זה היו הדעות חלוקות. גְלֶנֶרְבַאן הגה רק במידע שעשויים לספק לו הילידים בנוגע לניצולי בְּרִיטַנְיָה, ואילו תַלְקָאב לא שָשׂ כלל להיתקל באִינְדְיָאנִים הנוודים של מישורי הפַּמְפַּס; בעיניו לא היו אלא גנבים ובוזזים, והוא ביקש להימנע מן המִפגש. בהתאם להוראותיו התלכדה החבורה הקטנה וכלי-הנשק הוכנו לירי. צריך היה להיות מוכן לכול.

עד מהרה אפשר היה להבחין בקבוצת האִינְדְיָאנִים. היו בה רק כתְרֵיסָר ילדים, ועובדה זו הפיגה מעט את חששותיו של הפָּטָגוֹנִי. האִינְדְיָאנִים קָרבו עד למרחק כמאה צעדים. אפשר היה להבחין בהם בבירור. היו אלה ילידי הפַּמְפַּס, שהגנרל רוֹסַאס הֵביסם בשנת 1833. מִצחם הגבוה, שהיה קמור ולא מלוכסן, קומתם הגבוהה וגוֹנם כעין הזַיִת עשו אותם לנציגים נאים של הגזע האִינְדְיָאנִי. הם עטו עורות גוּאָנָקוֹ או בּוֹאָש, ונוסף על הרומַח, שאורכו כשישה מטרים, נשׂאו עִמם סכינים, מִקְלָעות, בּוֹלָאס ולָסוֹ. ניכר היה בהם שמדובר בפָּרָשים זריזים ומיומנים.

הם נעצרו במרחק מאה צעדים, ונראו כמתייעצים בינם לבין עצמם, צועקים ומנפנפים בזרועותיהם. גְלֶנֶרְבַאן התקדם לעברם. אך עוד קודם שצעד כשני מטרים, הפכה החבורה את פניה ונעלמה כלעוּמת שבאה במהירות מדהימה. סוסיהם המותשים של גְלֶנֶרְבַאן וחבריו לא היו מסוגלים להדביקם.

"מוּגֵי-לבו!" הצטעק פָּגָנֶל.

"אנשים הגונים אינם נמלטים כך," העיר מֶק-נָאבְּס.

"מי הם האִינְדְיָאנִים הללו?" שאל פָּגָנֶל את תַלְקַאב.
"גָאוּצ'וֹס," השיב הפָּטָגוֹנִי.
"גָאוּצ'וֹס!" קרא פָּגָנֶל בפנותו לעבר רֵעיו, "גָאוּצ'וֹס! אם כך, לא היה עלינו לנקוט כל-כך הרבה אמצעֵי-זהירות! לא היה ממה לחשוש!"
"מדוע?" הִקשה הרב-סרן.
"משום שהגָאוּצ'וֹס הם איכרים שלֵווים."
"כך אתה סבור, פָּגָנֶל?"
"ללא ספק. הם חשבו אותנו לשודדים, ונמלטו על נפשם."
"ואילו אני סבור שפשוט לא העזו לתקוף אותנו," השיב גְלֶנֶרְבַאן, שהתרגז מאוד על שלא עלה בידו ליצור קשר עם הילידים הללו, יהיו אשר יהיו.
"זו גם דעתי," העיר הרב-סרן, "אם אינני טועה, הרי הגָאוּצ'וֹס הללו רחוקים מלהיות שוחרי-שלום. נהפוך הוא, הם שודדים מסוכנים שיש לחשוש מפניהם."
"מה אתה שָׂח שם!" הודעק פָּגָנֶל.
והוא החל מתווכח בלהט כה רב באשר לקביעה האֶתְנוֹלוֹגִית הזאת, עד כי גרר את הרב-סרן להגיב בדרך שלא היתה אופיינית למֶק-נַאבְּס כלל וכלל:
"דומני שאתה טועה, פָּגָנֶל."
"טועה?" הגיב המדען.
"אפילו תַלְקַאב עצמו חשב את האִינְדְיָאנִים הללו לשודדים, ותַלְקַאב יש לו על מה לסמוך."
"ובכן, הפעם טעה גם תַלְקַאב," השיב פָּגָנֶל בשמץ של מרירות. "הגָאוּצ'וֹס הם עובדי-אדמה, רועֵי-צאן, ותו-לא. אני עצמי כתבתי חיבור מעולה על ילידי הפַּמְפַּס."
"ובכן, שגית מר פָּגָנֶל."
"אנוכי שגיתי, מר מֶק-נַאבְּס?"
"אולי מתוך פיזור-דעת," השיב הרב-סרן, דבֵק בעמדתו. "אך תוכל לצאת ידי חובה בתיקון המהדורה הבאה."
פָּגָנֶל, שנפגע קשות מן הוויכוח, ובעיקר מן ההתבדחות בנוגע לידיעותיו בגֵיאוגְרַפְיָה, חש כיצד הזעם גואה בו.
"דע לך, אדוני," אמר, "שסְפָרַי אינם זקוקים לתיקונים מעֵין אלה."
"במקרה זה לפחות, הם כן זקוקים לכך," השיב מֶק-נַאבְּס בעקשנות אף הוא.
"אדוני, אני מוצא שאתה במצב-רוח קַנְטְרָנִי היום!" הִתְרִיס לעומתו פָּגָנֶל.
"ואני מוצא שאתה נרגז!" השיב הרב-סרן.
כפי שניתן לראות, הוויכוח התפתח לממדים בלתי-צפויים, ועוד בעניין שלא היה ראוי כי יריבו בגללו. גְלֶנֶרְבַאן מצא לנחוץ להתערב.
"ברור מעל לכל ספק, כי אחד מכֶּם מְקַנְטֵר והאחר מחמיץ-פנים, ושניכם כאחד מפליאים אותי מאוד."
אף שלא הבין את נושא הוויכוח, ניחש הפָּטָגוֹנִי בנקֵל כי שני הידידים מתקוטטים. הוא חייך ואמר בשלוות-נפש:
"זוהי רוח הצפון!"
"רוח הצפון!" הצטוות פָּגָנֶל, "מה לרוח הצפון ולכל זה?"

"כן, ממש כך," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "רוח הצפון היא הסיבה למצב-רוחכם התוקפני! שמעתי מְסַפרים, כי רוח הצפון באַמֶרִיקָה הדרומית מְגָרה את מערכת-העצבים."

"בשם פַּטְרִיק הקדוש, אֶדוּאַרְד, אתה צודק!" קרא הרב-סרן ופרץ בצחוק.

אך פָּגָנֶל, שכבר רתח כהוגן, לא היה מוכן לחתום את הוויכוח, והוא התנפל על גְלֶנֶרְבַאן, אשר התערבותו נראתה לו היתולית מדי.

"הו! באמת, מִילוֹרד!" אמר לו, "מערכת-העצבים שלי מגורה?"

"כן, פָּגָנֶל, זו רוח הצפון, רוח הגורמת לביצוע מעשי פשע רבים בפַּמְפַּס, הדומה לטְרַאמוֹנְטָנָה באזור רוֹמָא!"

"מעשי פשע!" התפרץ המדען, "אני נִראה לך כאיש העומד לבצע מעשי פשע?"

"לא, זאת לא אמרתי."

"אז אמור מיד, שבכוונתי לרצוח אותך!"

"הָאִ!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, שהִתקשה לכבוש את צחוקו. "מזה בדיוק אני חושש. למרבֵּה המזל אין רוח זו נושבת יותר מיום אחד!"

לשמע התשובה, הצטרפו הכול לצחוקו של גְלֶנֶרְבַאן. אז דירבן פָּגָנֶל את סוסו, ודהר קדימה כדי לשַכֵּך את מצב-רוחו הרע. מקץ רבע שעה שכח את העניין כולו.

כך אירע שלרגע קל הופר אופיו הלבבי של המדען; אולם כפי שהיטיב לומר זאת גְלֶנֶרְבַאן, צריך היה לייחס חולשה זו לגורם חיצוני.

בשמונה בערב, לאחר שערך סיור קצר קדימה, בִּישֵׂר תַלְקָאב כי הגיעו אל האגם, שכה יִיחלו לו. כעבור רבע שעה הגיעה החבורה הקטנה לגדות אגם סָלִינַס; אך שם ציפתה להם אכזבה קשה. האגם היה חָרֵב.

• 18 •
החיפוש אחר מקור-מים

אגם סָלִינָס חותֵם את שרשרת הלָגוּנוֹת המתחברות לרכסים וֶנְטָנָה וגוּאָמִינִי. לפנים היו שיירות רבות יוצאות מבּוּאֶנוֹס-אַיְירֶס כדי להצטייד שם במלח, כיוון שמימיו מכילים נַתְרָן-כְּלוֹרִי בריכוז גבוה. אולם כאשר הגיעו הרוכבים כבר התנדפו מימי האגם בשל החום השרבי, המלח שקע, והאגם שוב לא היה אלא מראָה ענקית מנצנצת.

כשתַלְקַאב דיבר על מי שתייה מתוקים באגם סָלִינָס, הוא התכוון לפלגי מים מתוקים, הנשפכים אליו במקומות רבים. אך כשהגיעו, היו גם הפלגים יבשים לגמרי. השמש הלוהטת בלעה הכול. כשהגיעה החבורה הצמֵאה לגדות האגם החָרֵב, נתקפו הכול בדכדוך. חייבים היו להגיע לידי החלטה מיידית. מעט המים שנותרו בנֹאדות כבר היו מעוּפָּשים-למחצה ולא יכלו עוד לרַוות את הצמא, אשר החל מְייסרָם באכזריות. לנוכח הצורך הדוחק הזה נעלמו הרעב והעייפות. הרוכבים המותשים מצאו מחסה בתוך "רוּקָה", מעֵין אוהל עשׂוי עור, שהאִינְדְיָאנִים נָטוּהוּ בקפל קרקע ואחר נְטָשוּהוּ, בעוד הסוסים, השׂרועים על גדותיו הבוציות של האגם, כָּסְסו בתיעוב צמחי מים וקני-סוף יבשים.

לאחר שהתמקמו כולם בתוך הרוּקָה, פנה פָּגָנֶל לתַלְקַאב ושאל מה, לדעתו, עליהם לעשות. בין הגֵיאוֹגְרָף לבין האִינְדְיָאנִי נקשרה שיחה חפוזה, שגְלֶנֶרְבַאן קלט ממנה רק כמה מִלים. תַלְקַאב דיבר בשלווה, ואילו פָּגָנֶל ניפנף בידיו בהפרזה.

דו-שיח זה נמשך כמה דקות, והפַּטָגוֹנִי שב ושילב את זרועותיו.

"מה הוא אמר?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "נדמה לי שהוא מייעץ לנו להִתְפַּצֵּל."

"כן, לשתי קבוצות," השיב פָּגָנֶל, "אלה שסוסיהם מוּכֵּי העייפות והצמא צועדים בקושי עָקֵב בצד אֲגוּדָל ימשיכו פחות או יותר בנתיב קו-הרוחב °37, ואילו אלה שסוסיהם רעננים יותר, ייצאו לסיור בנחל גוּאָמִינִי, הנשפך לאגם סַן-לוּקַס, מרחק חמישים קילומטרים מכאן. אם ימצאו שם מים בכמות מספקת, ימתינו לחבריהם על גדות הגוּאָמִינִי, ואם לָאו, ישובו לקראת חבריהם כדי לחסוך מהם מאמץ מיותר."

"ומה אז?" הִקשה טוֹם אוֹסְטִין.

"אז נצטרך להשלים עם המצב ולרדת מאה ועשׂרים קילומטרים דרומה, עד להִסְתַעֲפּוּיוֹתָיו הראשונות של רכס וֶנְטָנָה, שבו מצויים נחלים לרוב."

"עצה טובה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "נפעל לפיה ללא דיחוי. סוסי עדיין לא סבל יותר על המידה ממחסור במים, ואני מציע שאתלווה לתַלְקַאב."

"הו! מִילוֹרד, קח גם אותי איתך," קרא רוֹבֶּרְט, כאילו היה מדובר במסע תענוגות.

"האם תוכל להחזיק מעמד, ילדי?"

"כן! יש לי סוס מצוין, השואף בכל עת לדהור קדימה. האם תסכים, מִילוֹרד?... אני מפציר בך."

"טוב, הצטרף אלינו, נערי," אמר גְלֶנֶרְבָאן, מאושר על שלא ייאלץ להיפרד מרוֹבֶּרְט. "אין ספק כי שלושתנו יחד נוכל לגלות מקור מים חיים וצלולים."

"ומה איתי?" שאל פָּגָנֶל.

"אתה, פָּגָנֶל יקירי," אמר הרב-סרן. "תישאר מאחור עם יחידת העתודה. אתה מכיר לְפָנַי וּלְפְנִים את קו-הרוחב °37, את הנהר גוּאָמִינִי ואת הפַּמְפָּס, ולא תוכל להפקירנו. מָאלְכָּדִי, וִילְסוֹן ואני לא נוכל להגיע בבטחה אל מקום המִפגש עם תַלְקָאב, אך תחת דגלו של זָ'ק פָּגָנֶל נצעד בביטחון מלא."

"אם כן, אקבל עלי את הדין," השיב פָּגָנֶל, שקבלת הפיקוד העליון החמיאה לו מאוד.

"אבל בלי פיזור-דעת!" הוסיף הרב-סרן, "אל תוליכנו למחוז שאין לנו חפץ בו, אל תחזירנו, למשל, לחופי האוֹקְיָינוֹס השקט!"

"אתה ראוי לכך, רב-סרן בלתי-נסבל!" השיב פָּגָנֶל תוך צחוק. "ואף-על-פי-כן, אמור לי, גְלֶנֶרְבָאן, כיצד תצליח להבין את שפתו של תַלְקָאב?"

"אני מניח שהפָּטָגוֹנִי ואני לא נזדקק לשיחות ממושכות," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "ומלבד זאת, בנסיבות דוחקות, אני מניח כי בעזרת המִלים הספורות בִּסְפָרַדִית העומדות לרשותי יעלה בידי להבהיר לו את מחשבתי ולהבין את מחשבתו."

"צא אֵפוא לדרך, ידידי הנכבד," השיב פָּגָנֶל.

"תחילה נסעד ארוחת-ערב," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "ואחר-כך נישן, אם אפשר, עד למועד היציאה לדרך."

הכול סעדו פת ערבית בלי לשתות, והדבר לא היה מרענן במיוחד, לאחר מכן, בהֶעדר דבר טוב יותר לעשותו, נרדמו. פָּגָנֶל חלם על ערוצי מים, על מַפָּלים, על נהרות, על נחלים, על אגמים, על פלגים, ואפילו על קנקנים מלאי מים. בקיצור, על כל מה שמכיל בדרך-כלל מֵי שתייה. היה זה חלום-בלהות של ממש.

למחרת בבוקר הונחו האוכפים על סוסיהם של תַלְקָאב, של גְלֶנֶרְבָאן ושל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט; הם קיבלו את מנת המים האחרונה, וגמאוה בלהט הצמא, אף-על-פי שכבר היו מעופּשים עד להחריד. אחר-כך טיפסו הרוכבים ועלו על סוסיהם.

"להתראות," קראו הרב-סרן, אוֹסְטִין, וִילְסוֹן וּמָאלְכָּדִי.

"ובעיקר, שלא תיאלצו לחזור!" הוסיף פָּגָנֶל.

חיש מהר, ובדאגה קלה בלבם, יצאו הפָּטָגוֹנִי, גְלֶנֶרְבָאן ורוֹבֶּרְט מטווח-ראייתה של הקבוצה, שהופקדה לתושייתו של הגֵיאוֹגְרָף.

הם רכבו ב"דֶסֶרְטִיוֹ דֶה לָס סָלִינָס", מישור של אדמת חומר מכוסה עצים נמוכים ושדופים, שכל גובהם כשלושה מטרים, שיחי מִימוֹסָה קטנים, שהאִינְדְיָאנִים מכנים "קוּרָה-מַאמֶל", ו"חוּמֶס", שיחים קטנים עתירי-נַתְרָן. פה ושם השתברו קרני החמה במִשטחי המלח הענקיים בעוצמה מדהימה. עין הרוכב עשויה היתה להתבלבל בנקל בין אותם "בָּרֶרוֹס", מִדבריות המֶלח, לבין מִשטחים שקור עז הִקפיאָם; אך להט השמש היה מעמידו על טעותו חיש מהר. ואף-על-פי-כן, ניגוד

זה שבין צחיחות הקרקע החרוכה לבין אותן יריעות מתנצנצות שיווה למִדבר מראֶה מעניין ביותר.

לעומת זאת, מאה ושלושים קילומטרים דרומה משם, ברכס וְנָטָנָה שלעֵברו ייאָלצו לשים פעמיהם אם אכן יבש הנהר גוּאָמִינִי, שונים פני הארץ. חבל-ארץ זה, אשר רב-החובל פִּיץ-רוֹי, מפקד משלחת הבִּיגֶל, סייר בו לראשונה בשנת 1835, נתברך בפוריוּת מופלאה. שם צומחים כרי-המרעה השופעים ביותר בארץ האִינְדְיָאנִים. המִדרון הצפון-מערבי של הרכס מכוסה עֵשב דשֵן, ומשתפל בֵּינות ליערות המשופעים בעצים ממינים שונים: שם אפשר לראות את ה"אַלְגָרוֹבּוֹ", מין של חרוב, שפֵּריו המיובש והכתוש משמש להכנת לחם האהוב על האִינְדְיָאנִים; את ה"קֶבְּרָאצ'וֹ הלבן", עץ בעל ענפים ארוכים וגמישים, הבוכים בדומה לערבת-בְּכוּת אֵירוֹפִּית; את ה"קֶבְּרָאצ'וֹ האדום", העץ שאי-אפשר לשוברו; את ה"נָאוּדוּבַּי", הניצַת על-נְקָלה וגורם לעִתים קרובות לשׂריפות נוראות; את ה"וִירָארוֹ", שפרחיו הסגולים סְדוּרים בצורת פִּירָמִידה, ולבסוף את ה"טִימְבּוֹ" המיתַמר אל על לגובה של יותר מעשׂרים מטרים, ופורשׂ את שמשיית-הענק שלו, שתחתיה יכולים עדרים שלמים למצוא מחסה מפני השמש. לעִתים קרובות ניסו הָאַרְגֶנְטִינִים להתנחל בחבל-ארץ עשיר זה, אך לא עלה בידם לגבור על עוֹיְנוּת האִינְדְיָאנִים.

אפשר היה להניח שערוצי מים שופעים יורדים מִכּתפֵי הרכסים כדי לספק את כל המים הנחוצים לאזור הפורֶה כל-כך, ואכן, כך היה. אפילו הבצוֹרות הקשות ביותר לא הצליחו לייבש כליל את הנהרות הללו; אך כדי להגיע אליהם חייבים היו לצעוד כחמישים קילומטרים דרומה. צדק אֵפוא תַלְקָאב שהִפנה תחילה את החבורה לעֵבר הגוּאָמִינִי, הקרוב יותר, שממילא נמצא בדרכם.

שְׁלושת הסוסים דהרו במרץ. בהמות-הרכיבה המצוינוּת הללו חשו בחוּשן הטִבעי להיכן מובילים אותן רוכביהן. תָאוּקָה במיוחד גילה חִיוּניוּת, שגם התְּלָאוֹת וגם המחסור לא יכלו לה; מדלג היה כציפור מעל הבורות החֲרֵבים ושיחי הקוּרָה-מָאמֶל, פולט צְנִיפוֹת מבשׂרות-טוב. סוסיהם של גְלֶנֶרְבָאן ושל רוֹבֶּרְט, שהתנהלו ביתר כבדות, נָהוּ אחריו, שועטים אף הם באומץ. זקוף על אוכפו היה תַלְקָאב דוגמה לעמיתיו, כמו זו ששימש סוסו לסוסיהם. שוב ושוב הִפנה הפָּטָגוֹנִי את ראשו לאחור כדי להתבונן ברוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

בראותו כי הנער יציב, יושב כהלכה, מותניו גמישים, כתפיו מכונסות, רגליו מִשתַלְשְׁלות בחופשיות לצדדים וברכיו צמודות לאוכף, הביע הפָּטָגוֹנִי את שׂביעוּת-רצונו בקריאות עידוד. למען האמת, רוֹבֶּרְט היה לפָּרָשׁ מעולה, הראוי למחמאותיו של האִינְדְיָאנִי.

"הֵידד, רוֹבֶּרְט," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "נראה שתַלְקָאב מברך אותך! הוא מריע למאמציך, נערי."

"למה, מִילוֹרד?"

"בשל הצורה הנאה שבה אתה רוכב על סוסך."

"אה, אני משתדל להחזיק את עצמי איתן, ותו-לא," השיב רוֹבֶּרְט, שהסמיק לשמע המחמאות.

"זה העיקר, רוֹבֶּרְט," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "אבל אתה צנוע מדי, אני חוזה לך עתיד של ספורטאי מושלם."

"יפה," צחק רוֹבֶּרְט, "ומה יהיה על אבא הרוצה לעשותני סַפָּן, מה יֹאמר הוא?"

"שני התחומים משלימים זה את זה. לא כל הפָּרָשים יכולים להיות סַפָּנים טובים, אך כל הסַפָּנים מסוגלים להיות פָּרָשים מעולים. על-ידי רכיבה על מוטות המִפרשׂ לומדים לשבת ישיבה איתנה על האוכף. ובאשר לְהַתְאָמַת תנועותיך לתנועות הסוס, תנועות אלכסוניות או היקֵפִיות, יֵדַע זה יבוא מאליו, שכֵּן אין דבר טִבעי ממנו."

"אבא מסכן!" השיב רוֹבֶּרְט, "איך ישיב לך כגמולך, מִילוֹרד, כשתציל אותו?"

"אתה אוהב אותו מאוד, רוֹבֶּרְט?"

"כן, מִילוֹרד, הוא היה אב כה טוב לאחותי ולי! רק עלינו חשב! כל נסיעה היה מביא לנו מזכרת מן הארצות שביקר בהן, ובשובו היה מַרעיף עלינו ליטופים ומִלות-חיבה! הו! גם אתה תֹאהב אותו כשתכירו! מֶרִי דומה לו. יש לו קול עָרֵב כקולה! האין זה משונה לגבי סַפָּן?"

"אכן, משונה מאוד," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"אני עדיין רואה אותו בעיני רוחי," המשיך הילד, כמו דיבר אל עצמו בלבד. "אבא טוב ואמיץ! כשהייתי קטן היה מרדים אותי על ברכיו, ותמיד מזמזם לי חרש לחן סְקוֹטִי נושן, המספֵר על אגמי ארצנו. לפעמים אני נזכר במעוּרפָל במנגינה, גם מֶרִי נזכרת מדי פעם. הו! מִילוֹרד, כמה אהבנו אותו! אני חושב שצריך להיות צעיר מאוד כדי לאהוב כך את אבא!"

"ומבוגר כדי להעריצו, ילדי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, שהיה כולו נִפְעָם מן הדברים שיצאו מן הלב הצעיר.

במהלך שיחתם הֵאֵטו הסוסים את קצב הילוכם והחלו צועדים בעצַלְתַיים.

"אנחנו עוד נמצא אותו, לא כן?" שאל רוֹבֶּרְט לאחר דקות מספר של דומייה.

"כן, נמצא אותו," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "תַלְקַאב העלה אותנו על עִקבותיו, ואני בוטח בו."

"אינְדְיָאנִי אמיץ-לב הוא תַלְקַאב," אמר הנער.

"בהחלט."

"היודע אתה דבר-מה, מִילוֹרד?"

"אמור מה, ואחר-כך אשיב לך."

"מצויים סביבך רק אנשים יִשְׁרֵי-לב! הגברת הֶלֶנָה, שאני אוהב כל-כך, הרב-סרן והבעתו השְלווה תמיד, רב-החובל מַנְגְלְס, מר פָּגָנֶל ומלחי הספינה *דַנְקֶן*, כה אמיצים, כה מסורים!"

"כן, ילדי, הדבר ידוע לי," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"והאִם יודע אתה, שאתה הטוב מכולם?"

"לא, זאת לא ידעתיו!"

"ובכן, דע לך זאת, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרְט, שאחז בידו של הלורד, ונְשָׁקָהּ אל שפתיו.

גְלֶנֶרְבַאן הניד ראשו ברכּוּת. השיחה לא נמשכה משום שתנועת-יד של תַלְקַאב קראה לסַדֵר את המתעכבים מאחור. צריך היה להתקדם. אסור לאבד זמן וצריך לחשוב על אלה שנותרו מאחור.

הם שבו אֶפוא לדהור בקצב מזורז, אך עד מהרה התברר כי לְמַעֵט תָאוּקָה, לא יוכלו הסוסים לעמוד בקצב זה במשך זמן רב. בצהריים נאלצו לאפשר לסוסים שעה של מנוחה. כוחם תש והם מיאנו לאכול מעשבי האַלְפָּפָּארֶס, מעין אַסְפֶּסֶת דלה וחרוכה מקרני השמש.

גְלֶנֶרְבַאן נתקף דאגה. סימני הצחיחות לא פחתו, והמחסור במים עלול היה להביא לתוצאות הרות-אסון. תַלְקַאב לא פצה פה, ודאי חשב שאין לשקוע בייאוש כל עוד לא התברר שגם הגוּאָמִינִי חָרֵב. ואולי לב אִינְדְיָאנִי פשוט אינו יודע ייאוש מהו.

הם קמו אֶפוא ויצאו לדרך. ברצונם או שלא ברצונם, בעזרת מַגְלֵב וָדָרְבָן, נאלצו הסוסים להמשיך בדרכם, אך הפעם צעדו, שכֵּן לא היו מסוגלים ליותר מזה.

תַלְקַאב יכול להקדימם, ובתוך שעות מִספר מסוגל היה תָאוּקָה להוליכו אל גדות הנהר. הוא בוודאי שָקַל זאת, אך מן הסתם החליט שלא להותיר את שני עמיתיו מאחור בלב המִדבר; וכדי שלא יקדימם, אילץ את תָאוּקָה לצעוד מתונות.

לא בקלות השלים סוסו של תַלְקַאב עם רוֹעַ הגזירה. הוא התקומם, נעמד על רגליו האחוריות וצָנַף בכל עוז; לא בכוח הצליח האִינְדְיָאנִי לְמַתֵּן את סוסו, אלא במִלים. תַלְקַאב אמנם ניהל שיחה אמיתית עם סוסו, וגם אם לא השיב, הרי שהבין את הנאמר לו. יש להניח כי הפָּטָגוֹנִי השמיע באוזניו נימוקים מעולים, שכֵּן לאחר ש"דן" עִמו זמן-מה, נעתר וצִיית לאדונו, אך לא בלי שיִכְסוס את מִתגוֹ.

אבל אם הבין תָאוּקָה את תַלְקַאב, היה זה משום שתַלְקַאב הבין את תָאוּקָה. הבהמה הפיקחית הרגישה בזכות החושים המפותחים שעמדו לרשותה, בְּלַחוּת כלשהי באוויר; הסוס שאף אל קִרבו אוויר כאחוז-טירוף ונקש בלשונו כאילו טבל בתוך נוזל עָרֵב לחִיך. הפָּטָגוֹנִי לא יכול לטעות. המים לא היו רחוקים.

הוא עודד אֶפוא את עמיתיו והסביר להם את קוצר-רוחו של תָאוּקָה, אשר שני הסוסים האחרים הבינוהו גם הם. הם עשו מאמץ אחרון ודהרו בעִקבות האִינְדְיָאנִי.

בשלוש אחר-הצהריים בקֵירוב התגלה קו לבן בתוך קפל קרקע. הקו רטט תחת קרני החמה.

"מים!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"מים! כן, מים!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

שוב לא נאלצו לדַרְבֵּן את סוסיהם; הבהמות המסכנות חשו שכוחותיהן שבים אליהן, ושעטו קדימה בעוצמה שאין לבוֹלְמָה. בתוך דקות ספורות הגיעו לגְדות הגוּאָמִינִי וזינקו לתוך המים העֲרֵבים, על רוכביהן ועל רִתמתן, שוקעות עד לגובה החזה.

רוכביהן עשו כמותן, מרצון או מאונס, וזכו בטבילה, שאיש לא חשב להתלונן עליה.

"אה! כמה טוב!" אמר רוֹבֶּרְט, שעמד ושתה באמצע הנהר.

"אל תפריז בשתייה, בחורי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, בלי שישמש דוגמה במעשיו.

כל שאפשר היה לשמוע סביב היה קולות של שתייה קולנית.

רק תַלְקַאב שתה בניחותא, בלא להיחפז, בלגימות מדודות אך "ארוכות כמו

לָסוֹ", כמאמר הפִּטְגוֹנִים. הוא המשיך והמשיך והיה חשש שמא ירוקן את מימי הרִיו.

"ובכן, ידידינו לא יתאכזבו," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "בהגיעם לגוּאָמִינִי, מובטח להם שימצאו שפע של מים צלולים, אם תַלְקָאב יותיר מעט מהם!"

"האִם לא נוכל לרכוב לקראתם?" שאל רוֹבֶּרְט, "נחסוך להם כמה שעות של ייסורים ודאגה."

"הצדק איתך, נערי. אך כיצד נעביר את המים? הנֹאדות נשארו בידי וִילְסוֹן. לא. מוטב שנחכה כאן כפי שקבענו. אם נחשֵב את הזמן הנחוץ ונביא בחשבון כי סוסיהם אינם מסוגלים עוד לדהור, הרי שידידינו צפויים להגיע הנה הערב. הבה נכין להם אֵפוא מחסה וארוחה טובה."

תַלְקָאב לא המתין להצעתו של גְלֶנֶרְבַאן כדי לצאת ולחפש מקום טוב למחנה. למרבה המזל איתר על גדות הנהר "רָמָאדָה", מֵעין מִכלאה המיועדת לקִבֵּץ עדרים, סגורה משלושת עבריה. היה זה מקום מעולה לחנות בו, למי שאינו חושש לישון תחת כיפת השמים, אך פרט זה לא הדאיג כלל את מלוויו של תַלְקָאב. לפיכך לא חיפשו מקום טוב יותר, והשתרעו בשמש כדי לייבש את בגדיהם הספוגים מים.

"ובכן, כיוון שמצאנו לנו קורת-גג," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הבה נחשוב על ארוחת-ערב. על ידידינו להיות שְׂבעי-רצון מן השליחים ששיגרו לפניהם. ואכן, אני סבור שיהיו מרוצים מאיתנו, ואם נקדיש שעה לצַיִד, לא יהיה זה איבוד זמן לָרִיק. מוכן לצאת לצַיִד, רוֹבֶּרְט?"

"כן, מִילוֹרד," השיב הנער וקם ממקומו, רובהו בידו.

אם עלה בדעתו של גְלֶנֶרְבַאן הרעיון לצוד, היה זה משום שגדות הגוּאָמִינִי שימשו מקום-מִפגש לכל חיות-הבר מן המישורים הסמוכים; התעופפו שם סיעות של "סִינָאמוּס", מֵעין קוֹרָאִים הנמצאים רק באזורי הפַּמְפַּס, תרנגולי-בר שחורים, מין של חוֹפָמִי, שנקרא "טֶרוּ-טֶרוּ", רַלְיוֹת צהובות-נוצה ותרנגולות-מים בגוון ירוק נפלא.

אשר להולכים-על-ארבע, הם אמנם לא נראו לעין, אך תַלְקָאב הצביע על העשבים הגבוהים ומעבה הצמחייה, והם הבינו ששם מסתתרות החיות. היה עליהם לעשות רק צעדים ספורים כדי להימצא באחד משדות-הצַיִד העשירים ביותר בעולם.

הם החלו לצוד. תחילה העדיפו שֵׂיער על נוצות וכיוונו את רוביהם אל חיות הפַּמְפָּה הגדולות. עד מהרה נתגלו לעיניהם אַיָּלִים וגוּאָנָקִים למאות, דומים לאלה שהסתערו עליהם בפסגות האַנְדִים; אך בעלי-חיים חששניים אלה נָסו מן המקום עוד בטרם התקרבו הציידים לטְוַוח-ירייה. הציידים הסתפקו אֵפוא בבשר-צַיִד זריז פחות, שאיכותו היתה מעולה באותה מידה. כתריסר קוֹרָאִים ורַלְיוֹת ניצודו, וגְלֶנֶרְבַאן הרג במיומָנוּת חזיר-בר "טַי-טֶטְרָה" ממשפחת עָבֵי-העור, צְהוב-פרווה וטוב למאכל, שהיה שווה ירייה.

בתוך פחות ממחצית השעה, ובלא להתעייף, צדו הציידים את כל הבָּשר הדרוש להם. רוֹבֶּרְט צד בעל-חיים מוזר, "אַרְמָדִיל", המשתייך למשפחת "חסרי-השיניים". היה זו דומה לצב המכוסה שריון של לוּחִיוֹת נעות, דמויות-עצם,

ואורכה היה כחצי מטר. היה זה בשר דשן, ולדברי הפַּטָגוֹנִי – מאכל-תאווה. רוֹבֶּרְט היה גאה מאוד בהצלחתו. אשר לתַּלְקַאב, הוא הדגים לעמיתיו צַיד "נַאנְדוּ", מִעֵין יָעֵן מיוחד לאזורי הפַּמְפַּס, שמהירותו מופלאה.

האִינְדְיָאנִי אפילו לא ניסה להַעֲרים על בעל-חיים כה זריז: הוא הדהיר את תַּאוּקָה היישר אליו כדי ללוכדו במתקפה הראשונה, שכֵּן, אם תיכשל מתקפה זו, היען יעייף את הסוס ואת רוכבו כאחד בריצתו העֲקַלְקַלָּה. משהגיע תַּלְקַאב למרחק הנָאוּת, יִידה את הבּוֹלָאס שלו ביד איתנה ובמיוּמָנוּת רבה, והם נכרכו סביב רגליו של היען ושיתקוהו. בתוך שניות ספורות רבץ על הקרקע.

האִינְדְיָאנִי לכדו לא מתוך הנאת צַיִד לִשְׁמָהּ: בשר הנָאנְדוּ זוכה להערכה מרובה, ותַלְקַאב ביקש לתרום את חלקו לארוחה המשותפת.

הם נשׂאו אפוא אל הרַמָאדָה את הקוֹרְאִים, את היען של תַּלְקַאב, את חזיר-הבר של גְלֶנֶרְבָאן ואת האַרְמָדִיל של רוֹבֶּרְט. היען וחזיר-הבר הוכנו ללא דיחוי; הם הופשטו מעורם הקשה ובותרו לנתחים דקים. באשר לאַרְמָדִיל, זהו בעל-חיים יקר-ערך הנושא את קֶדֵרָתוֹ עִמּוֹ; הוא הוּנח בתוך שִׁריונו על הגחלים הלוהטות.

לארוחת-הערב הסתפקו שלושת הציידים בזלילת קוֹרְאִים, ואת לב-לִבָּה של הארוחה שמרו לחבריהם. לצד הארוחה לגמו מים צלולים, שזכו לציון גבוה יותר מכל יינות הפּוֹרְטוֹ שבעולם, ואף יותר מן ה"אוּסְקֶבּוֹ"* המפורסם והמכובד ברמות סְקוֹטְלַנְד.

גם הסוסים לא נשכחו. כמות גדולה של חציר יבש שנאספה ברַמָאדָה שימשה להם כמאכל וכמַצָּע. כשתמו ההכנות, התעטפו גְלֶנֶרְבָאן, רוֹבֶּרְט והאִינְדְיָאנִי במעילי הפּוֹנְצ'וֹ שלהם ושקעו בשינה על מִזרן של אַלְפָּפָארֶס, יצועם המקובל של ציידי הפַּמְפַּס.

---

* יין-שָׂרָף העשוי שעורה מוּתֶסֶת.

• 19 •
הזאבים האדומים

הלילה ירד. ליל מולַד-הלבנה, שבו מסתיר כוכב-הלילה את פניו מכל דָרֵי כדור-הארץ. רק זוהַר הכוכבים הקלוש האיר את המישור. באופק כבו כוכבי-הלכת של גלגל-המזלות מאחורי ערפל כבד. מימי הנהר גוּאָמִינֵי זרמו חרישית, כירִיעת שמן הגולשת על פני משטח שַיִש. בעלי-כנף, הולכים-על-ארבע ווזחלים נחו מתְלָאות היום, ודממת מִדבר ירדה על מרחבי הפַּמְפַּס.

גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרט ותַלְקַאב נהגו כמנהג הארץ. שרועים היו על-גבי מצע עבה של אַסְפֶּסֶת, וישנים שינה עמוקה. הסוסים, תשושים מעייפות, השתרעו על פני הקרקע; רק תָאוּקָה לבדו, סוס גזעי אמיתי, ישן בעמידה, זקוף על ארבע רגליו, גֵא בשנתו כמו בעֵירותו, ונכון לזנק קדימה למִשמע האות הקליל ביותר של אדונו. שלווה מוחלטת שׂררה בִמכלאה, ופחמי האח הלכו ודעכו, מטילים הבהובים אחרונים בדממת העלטה.

ואף-על-פי-כן, סמוך לשעה עשׂר בערב, התעורר האִינְדְיָאנִי לאחר שינה קצרה. עיניו נִנעצו בחשיכה ללא נוע מתחת לריסיו המושפלים, והוא היטה את אוזנו לעֵבר המישור, מבקש לשמוע כל רחש. עד מהרה הצטיירה חרדה סתומה על פניו, שהיו שלווים בדרך-כלל. כלום חש בהתקרבותם של אִינְדְיָאנִים נַוָדים, או שמא בבואם של יָגוּאָרִים, נמרים ושאר בעלי-חיים אֵימתניים, השכיחים באזור הנהרות? ככל הנראה, השערה זו נראתה לו סבירה, שכֵּן הוא העיף מבט מהיר על חומרי-הבעֵירה שנערמו בשטח המגודר, וחרדתו התעצמה עוד יותר. האַלְפָּפָארֶס היבש מִתכַּלֶה חיש מהר ולא יהיה בו כדי להרתיע בעלי-חיים נועזים למשך זמן רב.

בנסיבות אלה לא נותר לתַלְקַאב אלא להמתין לאירועים; ואכן, הוא המתין, שׂרוע-למחצה, ראשו נִתמך בידיו, מרפקיו שעונים על ברכיו, ומבטו חסר-נוע, בתנוחה של אדם שחרדה פתאומית קרעה אותו משנתו.

חלפה שעה. כל אדם, לְמַעֵט תַלְקַאב, כבר היה נרגע לנוכח הדממה שמסביב, והיה שב אל מִשכבו. אך במקום שזָר לא היה חושד בִמְאוּם, קלטו חושיו המחודדים של האִינְדְיָאנִי איזו סכנה מְמַשְמֶשֶת ובאה.

ובעודו כורֶה אוזן ואורב, השמיע תָאוּקָה קול צניפה עמום; נחיריו התארכו לעֵבר הכניסה לְרָמָאדָה. הפַּטָגוֹנִי הזדקף בבת-אחת.

"תָאוּקָה חש באויב כלשהו," אמר לעצמו.

הוא קם ממקומו וניגש לבחון בתשומת-לב את השפֵלה.

השפֵלה היתה דוממת עדיין, אך לא שלֵווה. תַלְקַאב הבחין בחטף בצללים הנעים בלא רחש בין שיחי הקוּרָה-מַאמֶל. פה ושם הִבזיקו נקודות-אור זוהרות, נעות לכל עֵבר, כּבות וניצָתות חליפות. הדבר דמה למחול של פנָסים על-טִבעיים

על פני מִשטח דְמוּי-מַרְאָה של לָגוּנָה רחבת-ידיים. זָר היה בוודאי חושב שֶׁזַּהֲרוּרים מתעופפים אלה אינם אלא גחליליות המתנצנצות עם בוא הלילה ברחבי חבל הַפַּמְפָּה, אך תַלְקָאב לא יכול לטעות; מיד הבין מי האויב הניצב לפניו; הוא טען את רובה הקַרַבִּין שלו והתייצב בעמדת-תצפית סמוך לאחד מעמודי הגדר.

לא היה עליו להמתין זמן רב. זעקה מוזרה, בְּליל של נביחות ויבבות, הידהדה במרחבי הַפַּמְפָּה. קול נפץ של ירייה מהרובה נענה לעומתה, ובעִקבותיו מאות צריחות מַבְעיתוֹת.

גְלֶנֶרְבָאן ורוֹבֶּרְט, שנֵיעוּרוּ לפתע, הוזקפו על מקומם.

"מה קרה?" שאל גְרַאנְט הצעיר.

"אִינְדְיָאנִים?" תהה גְלֶנֶרְבָאן.

"לא," השיב תַלְקָאב, "אַגוּאָרָס."

רוֹבֶּרְט נעץ מבט בגְלֶנֶרְבָאן.

"מה פירוש, אַגוּאָרָס?" שאל.

"אלה הזאבים האדומים של הַפַּמְפָּה," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

השניים אחזו ברוביהם והצטרפו אל האִינְדְיָאנִי. הלה הצביע לעֵבר מרחבי השפֵלה, שממנה בקע קוֹנְצֶרְט אדיר של צווחות.

שלא ברצונו נרתע רוֹבֶּרְט לאחור.

"אינך מפחד מזאבים, בחורי?" אמר לו גְלֶנֶרְבָאן.

"לא, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרְט בקול תקיף. "ומלבד זאת, כשאני לצִדך, דבר לא מפחיד אותי."

"טוב. האַגוּאָרָס אינן חיות מסוכנות במיוחד, ואִלְמָלֵא מספרן הרב, לא הייתי נותן כלל את דעתי עליהן."

"מה זה חשוב!" השיב רוֹבֶּרְט. "אנחנו חמושים היטב. שיבואו!"

"ונדע לקבל את פניהן!"

בדַברו כך ביקש גְלֶנֶרְבָאן להרגיע את הנער, אך הוא עצמו הגה באימה נסתרת בלגיון הטורפים המשתולל בחסות הלילה. אולי מגיע מניינם למאות אחדות, ושלושה גברים, חמושים ככל שיהיו, לא יוכלו לגבור על מִספר רב כל-כך של חיות.

כשביטא הפַּטָגוֹנִי את המלה "אַגוּאָרָס", זיהה גְלֶנֶרְבָאן מיד את הכינוי שהעניקו האִינְדְיָאנִים של הַפַּמְפָּה לזאבים האדומים. טורף זה, המכוּנֶה בפי חוקרי-הטבע "קַאנִיס-יוּבַּאטוּס", קומתו כקומת כלב וראשו כראש שוּעָל; הוא התברך בפרווה שצבעה אדום-קִינָמוֹן, ולאורך גבו רעמה שחורה. זהו בעל-חיים זריז וחסון להפליא, השוכן דרך קבע באזורי בִּצות, ורודף בשחייה אחר בעלי-חיים ימיים. הוא יָשֵׁן במשך היום ועם לילה הוא מגיח ממאורתו. בעיקר חוששים ממנו בחוות הגדולות המגדלות בָּקָר, שכֵּן, אם הרעב מציק לו, הוא תוקף את הבקר ומסֵב נזקים חמורים. כשהוא לבדו, אין לחשוש מפניו; אך לא כן כשמדובר בעֵדֶר של אַגוּאָרָס מורעבים. או-אז מוטב לך להיתקל אפילו בנמר או בְיָגוּאָר, שאפשר להילחם עִמם פנים-אל-פנים.

למִשמע הצווחות שהידהדו ברחבי הַפַּמְפָּה ולמראה המון הצללים שקיפצו במישור, לא יכול גְלֶנֶרְבָאן לטעות באשר למספר הזאבים האדומים שהתקבצו על

גדת הגוּאָמִינֵי. הם הריחו פה טרף בטוח, בשׂר-סוס או בשׂר-אדם, והיו נחושים לשוב למאורתם, וטַרפם עמם. המצב היה אֵפוא מדאיג עד מאוד.

בינתיים הלך מעגל הזאבים והתהדק סביבם. הסוסים, שנֵיעורו, הפגינו סימני חרדה עמוקה. רק תָאוּקָה לבדו רקע ברגליו, מבקש לנתק את האַפְסָר ולשעוט החוצה. רק באמצעות שריקה מתמשכת הצליח אדונו להרגיעו.

גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט, חמושים ברוביהם, תפסו עמדה כך שיוכלו להגן על הכניסה לרָמָאדָה. הם התכוננו לפתוח באש על שורת האַגוּאָרָס הראשונה, וכבר הסמיכו את כלי-נשקם על לֶחָיַיִם וכיוונו לעֵבר המטרה, כאשר לפתע הרים תַלְקַאב את ידו.

"מה רוצה תַלְקַאב?" שאל רוֹבֶּרְט.

"הוא אוסר עלינו לפתוח באש," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"מדוע?"

"אולי הוא סבור שאין זה הרגע המתאים!"

אך המניע של תַלְקַאב היה אחֵר, וחמור ממנו, וגְלֶנֶרְבַאן הבינו. תַלְקַאב נשׂא את תיק התחמושת שלו והפכו על פניו, מראה שהוא ריק כמעט לגמרי.

"ובכן?" תהה רוֹבֶּרְט.

"ובכן, יש לחסוך בתחמושת. הצַיִד שלנו היום עלה לנו ביוקר, ועתה חסרים לנו עופרת ואבק-שׂריפה. נותרו לנו לא יותר מעשׂרים כדורים!"

הנער לא השיב דבר.

"האינך מפחד, רוֹבֶּרְט?"

"לא, מִילוֹרד."

"יפה, נערי."

ברגע זה שב והידהד קול נפץ. אויב נועז מדי נפל חלל מידיו של תַלְקַאב; הזאבים, שהתקדמו בשורות צפופות, נסוגו לאחור והתגודדו במרחק מאה צעדים מן הגדר.

מיד, לפי אות שנתן האִינְדְיָאנִי, תפס גְלֶנֶרְבַאן את מקומו. תַלְקַאב ניגש ללקֵט קש, עשׂבים ושאר חומרים העשׂויים לשמש לבעֵירה, עָרַם אותם בכניסה לרָמָאדָה והשליך לערימה גחלת שעדיין להטה. חיש מהר נפרשׂ מסך של להבות על יריעת הרקיע השחורה, ודַרְכּוֹ נראָה המישור כולו מואר בעוצמה רבה, בהבזקים גדולים ומרצדים. רק אז יכול גְלֶנֶרְבַאן לבחון את אֵינספור בעלי-החיים שצרו עליהם. מעולם לא נִראו זאבים רבים כל-כך מקובצים יחדיו, ותְאֵבים לטרף.

מחסום האש שהקים תַלְקַאב בלָמָם באחת, אך הגביר את זעמם. ובכל זאת, אחדים התקדמו עד לאש הבוערת, וחָרכו את כפות-רגליהם.

מעֵט לעֵת נאלצו לירות עוד ירייה כדי לבלום את ההמון המְצַוֵּחַ, ומקֵץ שעה כבר היו שׂרועים חמישה-עשׂר פְּגָרים על הקרקע.

אותה שעה לא היתה הסכנה לנְצוּרים רבה כל-כך: כל עוד יש בידם תחמושת די הצורך, וחומת האש מזדקרת בפתח הרָמָאדָה, לא צפויה הסתערות. אולם, מה יקרה כששוב לא יהיו בידם אמצעים אלה להדיפת עדת הזאבים הענקית?

גְלֶנֶרְבַאן התבונן ברוֹבֶּרְט וחש כי לִבּו גואה בקִרבו מצער. הוא שכח את עצמו

והירהר רק בנער המסכן הזה, המפגין אומץ-לב רב מכפי גילו. רוֹבֶּרְט היה חיוור, אך ידו לא הִרפתה מן הנשק, והוא המתין בדריכות למתקפת הזאבים הנזעמים.

ואולם, לאחר ששקל בקור-רוח את המצב, החליט גְלֶנֶרְבַאן לפעול.

"בתוך שעה," אמר, "שוב לא יהיו לנו לא אבק-שְׂרֵיפה, לא עוֹפֶרֶת ואף לא אש. ולפיכך, אין להמתין עד לרגע האחרון כדי להחליט."

הוא פנה לעֵבר תַּלְקַאב, ובְלַקְטוֹ את המִלים הספורות בִּסְפָרַדִית שדלה מזיכרונו, פתח עם האִינְדְיָאנִי בשיחה, שֶׁיְּרִיוֹת קְטועוֹת מדי פעם.

בקושי רב הצליחו שני הגברים להבין איש את רֵעֵהוּ. למרבה המזל הכיר גְלֶנֶרְבַאן את אורחות-חייו של הזאב האדום. בלא ידיעה זו היה מתקשה לפַעְנֵחַ את דבריו ואת מֶחֱוותיו של הפַּטַגוֹנִי.

ואף-על-פי-כן חלפה כרבע שעה קודם שהיה ביכולתו למסור לרוֹבֶּרְט את תשובתו של תַּלְקַאב. גְלֶנֶרְבַאן שאל את האִינְדְיָאנִי באשר למצבם הנואש-כמעט.

"ומה הוא ענה לך?" שאל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

"הוא השיב לי כי אנו חייבים להחזיק מעמד, בכל מחיר, עד עלות השחר. הזאב האדום מגיחַ רק עם רדת לילה ובבוא הבוקר הוא שב למאורתו. זהו זאב-מַחֲשַׁכִּים, בעל-חיים מוּג-לֵב החושש מאור היום, זהו מֵעֵין יַנְשׁוּף ההולך-על-ארבע!"

"ובכן, נתגונן עד עלות השחר!"

"כן, נערי, בסכינים, כששוב לא נוכל לעשות זאת בירִיות."

תַּלְקַאב כבר נתן דוגמה אישית, כל-אֵימת שהיה אחד הזאבים מתקרב למדורה, היתה ידו הארוכה והחמושה של הפַּטַגוֹנִי חולפת דרך הלהבה, ושבה ממנה אדומה מִדם.

הרגע שבו יאזלו כל אמצעי-ההגנה הלך וקרב. סמוך לשתיים אחר-חצות בקירוב השליך תַּלְקַאב אל האש תופן אחרון של חומר-בעֵירה, ולנִצּוּרים לא נותרו אלא חמישה כדורים.

גְלֶנֶרְבַאן העיף סביבו מבטים מודאגים.

מְהַרהר היה בנער השוהֶה לצִדו, בעמיתיו ובכל אהובי-לִבו. רוֹבֶּרְט לא אמר דבר. ייתכן שבכוח דִמיונו השופע אֵמוּן לא נראתה לו הסכנה מיידית כל-כך. אך גְלֶנֶרְבַאן הירהר בה במקומו, וכבר שיווה לנגד עיניו את התחזית הנוראה, והבלתי-נמנעת עתה, להיטרף בעודם חיים! הוא לא היה מסוגל לשלוט בהתרגשותו; הוא משך את הילד אל חזהו ואימצו אל לוח-לִבו, הצמיד את שפתיו למצחו, ושלא ברצונו זלגו הדמעות מעיניו.

רוֹבֶּרְט התבונן בו בחיוך.

"אינני פוחד!" אמר לו.

"לא, ילדי, לא," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "והצדק איתך. בעוד שעתיים יעלה השחר, ואז נִיוָשַׁע! הֵידד, תַּלְקַאב, הֵידד, פַּטַגוֹנִי אמיץ-לב שלִי!" הצטעק, כשחיסל האִינְדְיָאנִי בחבטות קת הרובה שני בעלי-חיים ענקיים שניסו לחצות את המחסום הלוהט.

אך ממש באותו רגע, לאורה ההולך ודועך של המדורה, נגלתה לעיניו להקת אַגוּאָרָס הצועדת בשורות צפופות למתקפה על הרָמָאדָה.

סופה העקוב-מָדם של הדְרָמָה הלך וקרב; האש דעכה אט-אט מחמת המחסור בחומרי-בְעֵירה; המישור, שהיה מואר קודם-לכן, שב והתכסה עלטה, ובחסות הצללים שוב ניצנצו עיניהם הזרחניות של הזאבים האדומים. עוד כמה דקות, ועדת הזואבים כולה תסתער על המִכלאה.

תַלְקַאב ירה ירייה אחרונה, הכריע ארצה עוד אויב, ומִשְאָזְלָה תחמושתו שילב את זרועותיו. ראשו נרכן על חזהו. הוא נראָה שקוע בהִרהורים. כלום ביקש איזו דרך נועזת, בלתי-אפשרית, מטורפת, כדי להדוף את הלהקה הנזעמת?

גְלֶנֶרְבַאן לא הרהיב עוז לשואלו.

ממש באותו רגע חלה תְמורה במתקפת הזואבים. דומה היה שהם מתרחקים, ויללותיהם, שהיו מחרישות-אוזניים עד כה, חדלו לפתע. דממה קודרת צנחה על המישור.

"הם מִתרחקים!" קרא רוֹבֶּרְט.

"ייתכן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, והיטה אוזן לרחשים הבאים מבחוץ.

אך תַלְקַאב, שניחש את מחשבתו, הניד בראשו לשלילה. הוא ידע שבעלי-החיים לא ינטשו טרף בטוח, כל עוד לא יעלה אור השחר ויחזירם למאורותיהם האפלוליות.

ואף-על-פי-כן ניכר היה בעליל שטַכְסִיסֵי האויב משתנים.

שוב לא ניסו הזואבים לחדור פנימה דרך פתח הכניסה למכלאה, אך תחבולותיהם החדשות עוררו סכנה גדולה עוד יותר. האַגוּאָרָס, שנואשו מניסיונם לפרוץ דרך הכניסה, שעליה הגנו בעיקשות האש והחרב, הקיפו את המכלאה, וכמו בעצה אחת ביקשו להסתער עליה מן הצד הנגדי.

עד מהרה נשמע קול ציפורניהם הננעצות בקורות העץ הרקובות-למחצה. בין הכְּלוֹנְסָאות הרופפים כבר ביצבצו כפות-רגליים חסונות ולועות צמאֵי-דם.

הסוסים המבוֹעָתים ניתקו את אַפְסָרֵיהם והתרוצצו בתוך המכלאה אחוזי-אֵימה. גְלֶנֶרְבַאן אחז בין זרועותיו בנער הצעיר כדי לגונן עליו עד לרגע האחרון, ואולי, בניסיון חסר-סיכוי להימלט, כבר עמד לפרוץ החוצה, אלא שאז נשא עיניו לעבר האִינְדְיָאנִי.

לאחר שתַּג על מקומו כחיית-טרף בכלובה, התקרב לפתע תַלְקַאב אל סוסו, שרַטַט מקוצר-רוח, והחל לרותמו בקפידה, בלי לשכוח שום רצועה או אַבְזָם. דומה היה כמי ששוב אינו נותן דעתו ליבבות שהתגברו. גְלֶנֶרְבַאן צפה בו בחרדה נוראה.

"הוא נוטש אותנו!" הזדעק, בראותו את תַלְקַאב אוסף בידיו את הרְתָמות כפָרָש המתכוון לעלות על אוכפו.

"הוא? לעולם לא!" קרא רוֹבֶּרְט.

ואמנם, האִינְדְיָאנִי לא התכוון לנטוש את ידידיו, אלא להקריב עצמו כדי להצילם.

תָאוּקה היה מוכן ומזומן; נושך היה את המֶתֶג ובוטֵש את הקרקע בפרסותיו; עיניו הנוצצות רשפו זיקי אש נשגבת; הוא הבין את אדונו.

כשנאחז האִינְדְיָאנִי ברעמת סוסו, לפת גְלֶנֶרְבַאן את זרועו ביד רועדת.

"אתה יוצא?" שאל, והצביע בידו על המישור הריק.

"כן," השיב האִינְדְיָאנִי, שהבין את מֶחֱוות עמיתו.

ואחר הוסיף אי-אלה מלים בִּסְפָרַדִית, שמשמעָן:

"תָאוּקָה! סוס טוב. מהיר. הוא ימשוך את הזאבים בעקבותיו."

"הא! תַלְקַאבּ!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"מהר! מהר!" השיב האִינְדְיָאנִי, בעוד גְלֶנֶרְבַאן פונה אל רוֹבֶּרְט בקול חנוק מהתרגשות:

"רוֹבֶּרְט! ילדי! אתה שומע! הוא רוצה להקריב את חייו למעננו! הוא רוצה לשעוט אל מרחבי הפַּמְפָּה, למשוך את הזאבים בעקבותיו ולהסיט את זעמם מעלינו!"

"תַלְקַאבּ, חברנו!" קרא רוֹבֶּרְט ונפל לרגלי הפָּטָגוֹנִי, "תַלְקַאבּ, אל תנטשנו!"

"לא!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הוא לא ינטשנו!"

והוא נִפְנָה לעבר האִינְדְיָאנִי.

"נצא כולנו," קרא והצביע לעבר הסוסים המבועָתים שנדחקו כנגד הקְלוֹנְסָאוֹת.

"לא," השיב הפָּטָגוֹנִי, שלא טעה בהבנת דבריו. "חיות לא טובות. פוחדות. תָאוּקָה, סוס טוב."

"טוב, אֵפוא!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "תַלְקַאבּ לא ינטוש אותך, רוֹבֶּרְט! ממנו אני לָמֵד את שעלי לעשות! עלי לצאת! עליו להישאר לצִדךָ!"

לאחר-מכן תפס באַפְסָרו של תָאוּקָה.

"אני אצא!" קרא.

"לא," השיב הפָּטָגוֹנִי בקור-רוח.

"אני ולא אחר," צרח גְלֶנֶרְבַאן וחטף מידיו את הרסן, "אני! אתה – הַצֵּל את הנער! אני מפקידו בידיך, תַלְקַאבּ!"

בלהט דבריו עירב גְלֶנֶרְבַאן מלים בִּסְפָרַדִית ובאַנְגְלִית. אך מה חשיבות יש לשפה! במצבים נוראיים כל-כך התנועות אומרות הכול, ובני-אדם ממהרים להבין איש את רעהו. ובכל זאת, תַלְקַאבּ גילה התנגדות. הוויכוח הלך והתמשך, והסכנה התעצמה מרגע לרגע. הקְלוֹנְסָאוֹת החלו נכנעים למַלְתְעוֹתיהם של הזאבים ולציפורניהם.

נראה היה שגְלֶנֶרְבַאן ותַלְקַאבּ אינם מתכוונים לוותר איש לרֵעהו. האִינְדְיָאנִי גרר את גְלֶנֶרְבַאן לעֵבר הכניסה למִכלאה והראה לו את המישור הריק מזאבים; בלשונו רבת-ההבעה הבהיר לו שאין לאבד רגע נוסף, וכי הסכנה לנותרים רק תגדל אם לא יעלה טַכְסִיס ההסחה יפה; ולבסוף הבהיר כי רק הוא מכיר את תָאוּקָה די הצורך על-מנת לנצל את המירב מזריזותו ומהירותו למען הצלת כולם.

גְלֶנֶרְבַאן עדיין עמד על דעתו בעיקשות ורצה להקריב את עצמו, כאשר לפתע נהדף בכוח. תָאוּקָה התרומם על רגליו האחוריות, ובזינוק אחד ויחיד פרץ קדימה, חולף מעל מחסום האש ושדה הפגרים.

קול של ילד נשמע:

"יְהֵא האל בעזרך, מִילוֹרד!"

רק בקושי רב הצליחו גְלֶנֶרְבַאן ותַלְקַאבּ להבחין ברוֹבֶּרְט הלופֵת את רעמת הסוס, נבלע במעבה הלילה.

"רוֹבֶּרְט המסכן!" הודעק גְלֶנֶרְבַאן.

אך את דבריו אלה אפילו האִינְדְיָאנִי לא היה מסוגל לשמוע. קול יבבה מַבְעִית עלה. הזאבים האדומים, משתלחים בעקבות הסוס, נסו מערבה במהירות מופלאה.

תַּלְקָאב וגְלֶנֶרְבָאן פרצו גם הם אל מחוץ למכלאה. במישור שבה והשתררה השלווה, ורק במרחק הבחינו בקו מתנועע המתעקל בין צללי הלילה.

גְלֶנֶרְבָאן צנח ארצה, מדוכדך, נואש, משלב את זרועותיו. הוא התבונן בתַלְקָאב. אך האִינְדְיָאנִי חייך בקור-רוחו הרגיל.

"תָאוּקָה. סוס טוב! הילד האמיץ! הוא יצליח להימלט!" אמר שוב ושוב, מחזק את דבריו בניד-ראש.

"ומה אם יִיפּוֹל?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"הוא לא יִיפּוֹל!"

למרות ביטחונו של תַלְקָאב, היה הלורד אחוז חרדה נוראה עד עלות השחר. הוא לא נתן דעתו לסכנה שחלפה עם להקת הזאבים. הוא ביקש לצאת לחפש אחר רוֹבֶּרְט, אך האִינְדְיָאנִי עצר בעדו. הוא הבהיר לו כי לסוסים אין סיכוי להדביקו, וכי בוודאי כבר התרחק תָאוּקָה מרודפיו, ומכל מקום, לא יהיה אפשר לחפשׂם בלילה; צריך יהיה להמתין עד עלות השחר כדי לצאת לחיפושים.

בארבע לפנות-בוקר החל השחר מַפְצִיעַ. עד מְהֵרָה נצבעו הערפילים המעוּבים שבאופק בנְגוֹהוֹת חיוורים. טל צלול נפרשׂ על פני המרחב כולו, והעשׂבים הגבוהים החלו לנוע עם משבי הרוח הראשונים של השחר.

רגע היציאה הגיע.

"לדרך!" קרא האִינְדְיָאנִי.

ללא אומר זינק גְלֶנֶרְבָאן על סוסו של רוֹבֶּרְט. חיש מהר היו שני הפָּרָשים בדרכם מערבה, שועטים בנתיב שחבריהם אמורים היו לעבור בלי לסטות ממנו.

במשך שעה דהרו כך במהירות מסחררת, מבקשים אַחַר רוֹבֶּרְט במבטיהם, חוששים בכל רגע להיתקל בגופתו שוּתֶתֶת-הדם. דָרְבְנוֹתָיו של גְלֶנֶרְבָאן ננעצו בבטן סוסו. לבסוף נשמעו קולות ירי, במרווחי זמן קצובים, שהיו כאותות.

"הנה הם!" הזדעק גְלֶנֶרְבָאן.

הוא ותַלְקָאב האיצו בסוסיהם לדהור מהר יותר, וכעבור רגעים מִספר חָברוּ לקבוצה, שהתקדמה בהנהגתו של פָּגָנֶל. זעקה התמלטה מפיו של גְלֶנֶרְבָאן. רוֹבֶּרְט היה שם, חי, בריא ושלם, נישׂא על גב תָאוּקָה, שצָנַף בחדווה בראותו את אדונו.

רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבָאן ירדו מסוסיהם ונפלו איש בזרועות רֵעֵהוּ. אחר-כך הגיע תורו של האִינְדְיָאנִי לאמץ אל לִבּו את בנו האמיץ של רב-החובל גְרָאנְט.

"הוא חי! הוא חי!" קרא גְלֶנֶרְבָאן.

"כן!" השיב רוֹבֶּרְט, "והכול בזכות תָאוּקָה!"

האִינְדְיָאנִי לא המתין לרגע זה כדי להודות לסוסו; באותו רגע כבר היה מדבר איתו, מחבק אותו, כאילו דם אנוש זרם בעורקי בעל-החיים הגֵאֶה.

אחר-כך נִפנה לעבר פָּגָנֶל והצביע על רוֹבֶּרְט:

"אמיץ!" אמר.

ובהשתמשו בדימוי אִינְדְיָאנִי מקובל לתיאור אומץ-לב, הוסיף:

"דָרְבְנוֹתָיו לא רעדו!"

בינתיים חיבק גְלֶנֶרְבַאן את רוֹבֶּרְט בין זרועותיו.

"מדוע, בני, מדוע לא הנחת לי או לתַלְקַאב לנסות להצילך?"

"מִילוֹרד," השיב הנער בנימה של הכרת-תודה עמוקה, "כלום לא הגיע תורי להתנדב? תַלְקַאב כבר הציל את חיי! ואתה עתיד להציל את חיי אבי!"

20
מישורי אַרְגֶנְטִינָה

כששָׁכְכה ההתרגשות מן המִפגש המחודש הִתְחַוֵּר לפָּגָנֶל, לאוֹסְטִין, לוִוילְסוֹן ולְמַאלְרָדִי, כל אלה שנותרו מאחור – לְמַעֵט, אולי, הרב-סרן מֶק-נַאבְּס – כי הם גוֹוְעים בצמא. למרבה המזל זרם הנהר גוּאָמִינִי לא הרחק משם. הכול שבו אֶפוא לדרך, ובשבע בבוקר הגיעה החבורה הקטנה לקִרבת המִכלאה. ממראה סביבותיה, הזרועות פגרי זאבים, קל היה להבין עד כמה עזה היתה המתקפה ועד כמה עיקשת היתה המִגוֹננה. לאחר שהִרווּ את צימאונם בשפע, התמכרו ללא דיחוי לארוחת-צהריים ענקית בין כותלי המִכלאה. נתחי בשר הנַאנְדוּ זכו לשבחים רבים, והאַרְמָדִיל, שנִצלה בתוך שריונו, הוכרז כמאכל מעדנים.

"מי שאוכל ממנו במידה," הכריז פָּגָנֶל, "מגלה כפיוּת-טובה כלפי ההשגחה העליונה. יש להרבות באכילה."

ואכן הוא אכל ממנו עוד ועוד, ולמרות זאת לא חש ברע בזכות מימיו הצלולים של הגוּאָמִינִי, שלדִבְרי המדען נתברכו בסגולות של מַמְרִיצֵי עיכול רבי-השפעה.

בעשר בבוקר, גְלֶנֶרְבָאן, שלא רצה לחזור על המִשגים של חַנִיבַּעַל בקַפּוּאָה, נתן את האות ליציאה. נֹאדות העור מולאו מים, והחבורה יצאה לדרך. הסוסים השׂבֵעים נתמלאו מרץ מחודש, ובמשך כל היום שמרו על קצב אחיד של דהרת-צִיד קלה. הארץ היתה לחה יותר ופורייה יותר, אך עדיין שוממה לגמרי. ב-2 וב-3 בנוֹבֶמְבֶּר לא אירע דבר יוצא-דופן, ועם ערב, לְמוּדֵי-תְלָאוֹת ותשושים מן המסע הממושך, חנו הרוכבים בפַאֲתֵי הפַּמְפַּס, בגבולות מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. ממִפרץ טַלְקָאוּאַנוֹ יצאו ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר; הם גמאו אֶפוא, לשׂמחתם, יותר משבע-מאות קילומטרים, כלומר, שני-שלישים ממַסלולם, בתוך עשׂרים ושניים ימים.

למחרת בבוקר חצו את הקו המוסכם החוצץ בין מישורי אַרְגֶנְטִינָה לבין אזור הפַּמְפַּס. במחוז זה קיווה תַלְקָאב לפגוש את ראשי-השבטים, ולא היה לו ספק כי הָארִי גְרַאנְט ושני חבריו מצויים בידיהם.

מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס הוא הנִרחב והמאוּכְלָס שבארבעה-עשׂר המחוזות המרכיבים את הָרֶפּוּבְּלִיקָה הָאַרְגֶנְטִינִית. הוא גובל בשטחי האִינְדְיָאנִים מדרום, בין קווי-הרוחב 64° ו-65°. אדמתו פורייה במידה מדהימה. אקלים בריא במיוחד שורר בכל אותו מישור, המכוסה דגנים ושיחי תַרְמִילִיִים, אזור שכל-כולו מישור מושלם בתכלית עד לְמַרגלות הסְיֶרוֹת טַנְדִיל וטַפָּלְקֶם.

מאז נטשו את הגוּאָמִינִי נוכחו הרוכבים, לשׂביעוּת-רצונם המלאה, כי חל שיפור ניכר במזג-האוויר. בזכות הרוחות העזות והצוננות של פַּטָגוֹנְיָה, המִצְּטַרבלות בלא הפוגה את שכבות הָאַטְמוֹסְפֵירָה, לא עלתה מידת החום הממוצעת על 17° צֶלְסְיוּס. לאחר שסבלו כל-כך מן הצחיחות ומן החום, לא היתה להם ולבהמותיהם

כל סיבה להתלונן. הם התקדמו מתוך להט ואמונה, אולם, למרות דבריו של תַלְקַאב היתה הארץ ריקה מאדם או, אם לנקוט מונח מדויק יותר, "מרוקנת מתושביה".

לעִתים קרובות היה הנתיב מזרחה חוצה לָגוּנוֹת קטנות, שמימיהן לעִתים מתוקים ולעִתים מלוחים. על גדותיהן, בצֵל השיחים, ניתרו גִדְרוֹנִים קלילי-מעוף ורינַנו עֶפְרוֹנִים צוהלים בחברת "טַאנְגָרַס", המִתחרות בשלל צבעיהן בדִבְשׁוֹנִים הנוצצים. הציפורים היפות הללו פרשׂוּ כנף בצהלה, לא נותנות דעתן לזַרְזִירִים שצעדו כחיילים בסך על גדות הלָגוּנוֹת, מתהדרים בכּוּתְפוֹתיהם ובחזותיהם האדומים. קן נע של ה"אַנוּבִּיס" התנדנד לו כעַרְסָל בֵּינוֹת לשיחים הקוצניים, ושְׂקִיטָנִים מרהיבים צעדו כיחידה סדירה על חוף הלָגוּנוֹת, פורשים לראווה את כנפיהם, שצבען כעין הלהבה. קְניהם דמויי חרוט קְטוּם-ראש, שאורכם כשלושים סנטימטרים, הי מקובצים באלפים, במַעֲין מושבה קטנה. השְׂקִיטָנִים לא התקרבו יתר על המידה אל הנוסעים, והדבר לא ענה על ציפיותיו של המדען פַּגָנֶל. "זה זמן רב," אמר לרב-סרן, "שאני סקרן לראות שְׂקִיטָן במעופו."

"יפה!" הפטיר הרב-סרן.

"ובכן, היות שנִקְרתה לי ההזדמנות, אני מנצל אותה."

"נצל, אותה, פַּגָנֶל."

"בוא איתי, רב-סרן, וגם אתה, רוֹבֶּרְט, אני זקוק לעדים."

ופַּגָנֶל הניח לחבריו למסע להמשיך ולצעוד קדימה, ופנה בלִוְויית רוֹבֶּרְט גְרַאנְט והרב-סרן לעבר להקת השְׂקִיטָנִים.

כשהגיעו לטווח המתאים ירה פַּגָנֶל ירִיית-סְרָק, שכֵּן לא היה אדם המסוגל לשפוך לריק דמה של ציפור, וכל השְׂקִיטָנִים התעופפו יחד כמו נדברו ביניהם, בעוד פַּגָנֶל צופה בהם במשקפתו בתשומת-לב.

"ובכן," אמר לרב-סרן, לאחר שנעלמה הלהקה מן העין, "ראית אותם במְעופם?"

"בוודאי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אפילו עיוור יכול להבחין בהם."

"כלום אין דומים הם בשעת מְעופם לחִצים עטורי-נוצות?"

"כלל וכלל לא."

"בכלל לא," הוסיף רוֹבֶּרְט.

"הייתי בטוח בכך!" אמר המדען בשׂביעות-רצון. "אך לא היה בכך כדי למנוע מן הגאוותן שבקרב המִצְטַנְעִים, בן-מולדתי המהולל, שָׁטוֹבְּרִיָאן, מלערוך השוואה לא מדויקת בין השְׂקִיטָנִים לבין הנוצות! הא! רוֹבֶּרְט, ההשוואה היא הצורה המסוכנת ביותר שאני מכיר באָמנות הדיבור, הישָׁמר ממנה כל חייך ואל תשתמש בה אלא כשיִכלו כל הקצים!"

"ובכן, אתה שׂבע-רצון מהניסוי שלך?" שאל הרב-סרן.

"ממש מוקסם."

"גם אני; אך הבה נאיץ בסוסינו, שכֵּן שָׁטוֹבְּרִיָאן המהולל שלך גרם לנו לפגר ביותר מקילומטר."

כששבו והדביקו את חבריהם, מצא פַּגָנֶל את גְלֶנֶרְבַאן בעיצומה של שיחה עֵרה עם האִינְדְיָאנִי, וניכר היה שהוא מתקשה להבינו. פעמים מִספר נעצר תַלְקַאב כדי לסקור את האופק, ובכל פעם הביעו פניו השתוממות רבה. גְלֶנֶרְבַאן,

כל השקיטנים התעופפו יחד כמו נדברו ביניהם

אשר מְתורגְמָנוֹ הקבוע לא היה איתו אותה שעה, ניסה לשווא לתַחְקֵר את האִינְדְיָאנִי בעצמו. ולפיכך, בראותו את פֶּנְגֶל, קרא לו ממרחק רב:

"קְרַב הנה, פֶּנְגֶל ידידי, תַלְקַאב ואנוכי מתקשים להבין זה את זה."

פֶּנְגֶל שוחח עם הפָּסְגוֹנִי במשך רגעים מִספר, ואחר פנה לעבר גְלֶנֶרְבַאן:

"תַלְקַאב מופתע מעובדה, שהיא באמת ובתמים תְמוּהָה!"

"ומהי?"

"שאיננו נתקלים באִינְדְיָאנִים ואף לא בעקבות של אִינְדְיָאנִים. והרי הם נוהגים לשוטט כאן בכנופיות שעה שהם רודפים אחרי עדרים שגנבו בחוות גדולות, או כשהם מרחיקים עד לאַנְדִים כדי למכור את שטיחי הסוֹרִילוֹ שלהם ואת פַּרְגוֹלֵיהם, העשויים רצועות עור קלועות."

"וכיצד מסביר תַלְקַאב את היעדרותם?"

"הוא מתקשה להסבירה; הוא פשוט משתומם על כך."

"אבל אֵילוּ אִינְדְיָאנִים קיווה למצוא בחלק זה של הפַּמְפַּס?"

"בדיוק את אלה המחזיקים בשבויים זרים, את האִינְדְיָאנִים שבראשם עומדים קַלְפוּקוּרָה, קַטְרִיאֶל או יָאנְצֶ'טְרוּס."

"ומי הם האנשים הללו?"

"ראשי-כְּנוּפִיוֹת, שהיו כול-יכולים לפני שלושים שנים, קודם שנֶהֶדפו אל מעֵבר לסְיֵירוֹת. מאז הם נכנעים, במידה שאִינְדְיָאנִי מסוגל להיכנע, ומשוטטים במישורי הפַּמְפַּס ובמחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. לכן גם אני מתפלא, בדומה לתַלְקַאב, על שאין אנו נתקלים בעקבותיהם באזור שבו הם פועלים בדרך-כלל כסַלְטֵיאַדוֹרֶס*."

"ובכן," שאל גְלֶנֶרְבַאן, "מה עלינו לעשות?"

"אבדוק זאת," אמר פֶּנְגֶל.

ולאחר כמה דקות של שִׂיחה עם תַלְקַאב, אמר:

"הנה דעתו, והיא נראית לי נבונה מאוד. יש להמשיך בדרך עד למצודת 'עצמאות' – הנמצאת בדרכנו – ושם, אם עדיין לא יהיו בידינו ידיעות באשר לרב-חובל גְרַאנְט, נדע לפחות מה עלה בגורלם של האִינְדְיָאנִים ממישור אַרְגֶנְטִינָה."

"האם מצודת 'עצמאות' מרוחקת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לא, היא נמצאת בסְיֵירָה טַנְדִיל, מרחק כמאה קילומטרים."

"ומתי נגיע אליה?..."

"מחרתיים בערב."

גְלֶנֶרְבַאן היה אובד-עצות: לא להיתקל באִינְדְיָאנִי אחד לרפואה בפַּמְפַּס, לכך ציפה פחות מכול. על-פי-רוב מצויים שם אִינְדְיָאנִים רבים. חייב להיות, אם כן, גורם כבד-משקל שהִדיר את רגליהם משם. אבל חמור מזה, אם הָארִי גְרַאנְט שבוי בידי אחד מן השבטים הללו, האם נלקח צפונה או דרומה? שאלה זו טָרְדָה את שלוותו של גְלֶנֶרְבַאן. ואולם, חייבים היו להיצמד בכל מחיר לעקבותיו של הרב-חובל. מוטב, אֵפוא, לעשות כעצתו של תַלְקַאב ולהגיע לכפר בהרי טַנְדִיל. שם, לפחות, יהיה עם מי לדבר.

---

* שודדים.

בארבע אחר-הצהריים נסתמנה באופק גבעה, שבארץ שטוחה כל-כך אפשר היה לחושבה להר. זו היתה הסְיֵירָה טָפָּלְקֶם, ולרגליה חנתה החבורה עם לילה.

למחרת חצו את הסְיֵירָה בקלות רבה. הם התקדמו לאורך תְלוּלִיוֹת חוּלִיוֹת עם שיפועים מתונים. לאנשים שחצו את רכס האַנְדִים קשה היה להתייחס ברצינות לסְיֵירָה שכזאת, והסוסים כמעט לא האטו את צעדם המזורז. בצהרי היום כבר חלפו על פני מִבצר טָפָּלְקֶם, חוּלְיָה ראשונה בשרשרת מִבצרים בגבול הדרומי, המשמשת כהגנה מפני האִינְדְיָאנִים השודדים. אולם, להפתעתו ההולכת וגוברת של תַלְקָאב, לא פגשו אפילו צֵל של אִינְדְיָאנִי. ועם זאת, לקראת חצות היום, שלושה משוטטי-דרכים, רכובים וחמושים היטב, צפו לרגע קל בחבורה הקטנה; אך הם לא הניחו לגְלֶנֶרְבַאן ולאנשיו להתקרב אליהם ונָסו במהירות מדהימה. גְלֶנֶרְבַאן היה סַר וְזָעֵף.

"גָאוּצ'וֹס," העיר הַפָּטָגוֹנִי, מכנה את הילידים הללו בכינוי שבעקבותיו נפתח דין ודברים בין הרב-סרן לפָּגָנֶל.

"הא! גָאוּצ'וֹס," השיב מֶק-נַאבְּס, "ובכן, פָּגָנֶל, רוח הצפון אינה נושבת היום. מה דעתך על פראי-האדם הללו?"

"לדעתי, הם נראים כפושעים לכל דבר," השיב פָּגָנֶל.

"ומכאן ועד להיות פושע אמיתי, מדען יקר שלי?"

"צעד אחד בלבד, רב-סרן יקר שלי!"

הכרזתו של פָּגָנֶל נתקבלה בפרץ צחוק כללי, שלא הֱביכו כלל; ובהזדמנות זו הוסיף אבחנה מעניינת בנושא האִינְדְיָאנִים.

"קראתי במקום כלשהו," אמר, "כי לפיו של הערבי הבעה של אכזריות נדירה, אך מעיניו נשקף מבע אנושי. ואילו אצל הפרא האַמֶרִיקָנִי, המצב הפוך. לבריות אלה יש מבט מרושע במיוחד." אפילו מומחה בחקר הבעות-הפנים לא היה מיטיב להגדיר את הגזע האִינְדְיָאנִי.

עם זאת, לפי הוראותיו של תַלְקָאב רכבה החבורה בטור צפוף; ככל שהיה המִדבר שומם, צריך היה להיזהר מהפתעות; אולם אמצעי-הזהירות לא היו דרושים, ועוד באותו ערב חנו בטוֹלְדֶרְיָה רחבת-ידיים ונטושה, שבה נהג ראש-השבט קַטְרִיאֵל לקבֵּץ את כְּנוּפְיוֹת הילידים שלו. לאחר בדיקת פני השטח ובהֶעדר עקבות טריים, קבע הַפָּטָגוֹנִי כי לא נעשה שימוש בטוֹלְדֶרְיָה זה זמן רב.

למחרת שבו ומצאו עצמם גְלֶנֶרְבַאן וחבריו ברחבי המישור: הם כבר הבחינו באֶסְטַנְסִיוֹת* הראשונות, הסמוכות לסְיֵירָה טַנְדִיל; אך תַלְקָאב החליט שלא להיעצר בהן אלא להתקדם היישר לעבר מצוּדת "עצמאות", שם ביקש לברר מדוע חבל-ארץ זה ריק מאדם, בניגוד למצופה.

העצים, שהיו נדירים מאז ירדו מן הרכס, שבו ונראו. מרביתם ניטעו לאחר בואם של האֵירוֹפִּים ליבשת אַמֶרִיקָה. היו שם עצי אִזְדֶרֶכֶת, אֲפַרְסֵק, צַפְצָפָה, עֲרָבָה ושִיטָה, שצמחו מאליהם וצמיחתם מהירה וטובה. בדרך-כלל הקיפו העצים את ה"קוֹרָלֶס", מִכלאות-בקר רחבות-ידיים, גדורות בכְלוֹנְסָאוֹת. שם רעו באלפיהם שְוָורים, כבשים, פרות וסוסים, שהוטבעו בברזל מלובן בסימן בעליהם. כלבי-רועים

---

* חוות גדולות לגידול בקר במישורי אַרְגֶנְטִינָה.

חסונים ועֵירניים השגיחו עליהם. האדמה המַלחית מעט שלרגלי ההרים מתאימה להפליא לעדרים ומניבה מִספּוֹא מצוין. לפיכך, מוקמות באזור זה אֶסְטַנְסְיוֹת רבות, המנוהלות בדרך-כלל על-ידי ממונה ומנהל-עבודה, שלפקודתם עומדים ארבעה כפריים על כל אלף ראשי בקר.

אנשים אלה מנהלים חיי-רועים בדומה לחיי-הרועים בַּמִקְרָא; עדריהם שווים בגודלם לעדרים שגדשו את מישורי אֲרַם-נַהֲרַיִים, ואולי אף גדולים מהם. אולם כאן חסרה לרועה משפחתו; ב"אֶסְטַנְסְרוֹס" הגדולים של הַפַּמְפָּה יש משהו מסוחרי-בהמות גסים, ואין בְּמַנהגיהם ולא כלום ממנהגי האבות שבמִקְרָא.

דברים אלה הסביר פָּגָנֶל היטב לחבריו, ובזאת פתח בדיון אַנְתְּרוֹפּוֹלוֹגִי רב-עניין על השוֶה והשונֶה שבין הגזעים. הרצאתו הצליחה לעניין אפילו את הרב-סרן, שלא הסתיר זאת.

לפָּגָנֶל אף נִקְרְתָה ההזדמנות להצביע על חִזיון-תַּעְתּוּעִים שכיח מאוד באותם מישורים שטוחים; מרחוק דמו האֶסְטַנְסְיוֹת לאיים גדולים; הַצַּפְצָפוֹת והָעֲרָבוֹת שבפַּאֲתֵיהֶן כאילו השתקפו במים צלולים, שהתרחקו ככל שהתקדמו הרוכבים; אך האשליה היתה כה מושלמת עד כי העין התקשתה להסתגל אליה.

במהלכו של אותו יום, ה-6 בנוֹבֶמְבֶּר, חלפו ליד אֶסְטַנְסְיוֹת נוספות, וליד סָלָדֶרוֹ אחד או שניים. אל הַסָלָדֶרוֹ מגיע בקר שפּוּטַם בכרי-המרעה הדשֵנים, ושם הוא פושט את צווארו לסכין השוחט. הסָלָדֶרוֹ, כפי ששמו מעיד*, הוא האֲתַר שממליחים בו את הבשר. מלאכות מַבְחִילות אלה מתחילות בשלהי האביב. ה"סָלָדֶרוֹס", עובדי החוות, יוצאים אז להביא את הבקר מן הקוֹרָאלֶס; הם לוכדים את הבהמות בלָסוֹ, במְיוּמָנוּת רבה, ומוליכים אותן לסָלָדֶרוֹס; שם טובחים פרים, שְׁוורים, פרות וכבשים למאות, מפשיטים את עורם מעליהם וּמְבַתרים אותם. לעִתים מזומנות אין השוורים הולכים כצאן לטֶבח, ואז נאלץ השוחט להיות לוחם-שוורים. הוא מבצע את מלאכתו בזריזות ובאכזריות לא שגרתיות. הקיצור, שחיטה זו היא מחזה מַזְווִיע. אין דבר דוחה יותר מאשר סביבותיו של אתר הסָלָדֶרוֹ; מתוך המִכלאות המְּפְלַצְתִּיות הללו, האפופות צחנת ריקבון, בוקעות זעקות אכזריות של פושטי-העור, נביחות מפילות-אֵימה של כלבים, יבבות מתמשכות של בהמות הנופחות את נשמתן, והמולת עופות דורסים, האוּרוּבּוּס והאָאוּרָס, הנשרים הכבידים של מישור אַרְגֶּנְטִינָה, המגיעים באלפיהם מכל קצוֵוי הארץ, אף ממרחק כשלושים קילומטרים ומנסים לחלץ מידי השוחטים את הבְּתָרִים המפרפרים עדיין של קורבנותיהם. אולם באותה תקופה היו הסָלָדֶרוֹס דוממים, אפופי-שלווה ושוממים. שעת הטֶבח הגדול טרם הגיעה.

תַּלְקַאב האִיץ את קצב התקדמותם; הוא רצה להגיע עם ערב למצודת "עצמאות"; הסוסים, רוכביהם נועצים בהם דורבנות, שעטו בעקבות תַּאוּקָה, מרחפים בין הדגנים הגבוהים שכיסו את הקרקע. בדרכם חלפו על פני חוות מוקפות חומה משוננת ותעלות-מגן עמוקות; לבית המרכזי היה גג שטוח, וממנו יכלו המתיישבים, המאורגנים כצבא, לפתוח באש על השודדים, אנשי-המישורים. ייתכן שהיה עולה בידי גְלֶנֶרְבָאן למצוא שם את המידע שביקש, אך היה זה בטוח יותר להגיע לכפר

---

* סָלָדֶרוֹ, מהמלה סָל, שפירושה בִּסְפָרַדִית מלח.

טַנְדִיל. משום כך לא נעצרו, חצו בחרבה את הרִיו דֶה לוס אוּאֶסוס, ואחרי כמה קילומטרים חצו גם את הנהר צ׳פָּלֵיאופוּ. עד מהרה נפרשו ראשוני מִדרונותיה המדושאים של הסְיֶירָה טַנְדִיל, וכעבור כשעה נראה הכפר במעמקיו של נקיק צר, שחומותיה המשוננות של מצודת ״עצמאות״ חולשות עליו.

21
מצודת "עצמאות"

הסְיֶירָה טַנְדִיל, המתנשאת לגובה שלוש-מאות מטרים מעל פני הים, היא רכס קדמוני, שנוצר לפני הִתגַבשותו הסופית של האזור, אשר מִבנהו והרכבו השתנו אט-אט בהשפעת החום הפנימי. רכס זה בנוי משרשרת של גבעות חול מדושאות, שצורתן חצי-גורן. מחוז זה, שנקרא על שם הסְיֶירָה, כולל את כל חלקה הדרומי של נפת בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, ותוחם אותו מִדרון שנחלים רבים נובעים בו.

במחוז זה מתגוררים כארבעת-אלפים תושבים, ובמרכזו הכפר טַנְדִיל, השוכן למרגלות רכסֶיה הצפוניים של הסְיֶירָה, תחת חומותיה המְגוננות של מצודת "עצמאות"; מיקומו של הכפר, על גדת היובל החשוב צָ'פָּלֵיאוּפוּ, מַקְנֶה לו יתרונות רבים. היה לכפר זה מאפיין ייחודי, שפָּגָנֶל לא יכול להתעלם ממנו: אוכלוסיית הכפר היתה מורכבת בעיקר מבַּסְקִים צָרְפָתִיים וממתיישבים אִיטַלְקִיים. בעצם, צָרְפַת היתה זו שייסדה את היישובים הזרים הראשונים באזור זה של לָה פְּלָטָה התחתית. בשנת 1828 הוקמה מצודת "עצמאות" ביוזמתו של הַצָּרְפָתִי פַּרְשָׁאפּ, והיא נועדה להגן על האזור כנגד פלישותיהם החוזרות ונִשְנות של האִינְדְיָאנִים. לצִדו של פַּרְשָׁאפּ פעל מדען מן המעלה הראשונה, הלא הוא אַלְסִיד דְ'אוֹרְבִּינִי, ולא היה אדם שהיטיב ממנו לחקור את ארצותיה הדרומיות של אַמֶרִיקָה הדרומית, להכירן ולתארן.

הכפר טַנְדִיל היה יישוב חשוב. באמצעות ה"גָלֶרַאס", עגלות גדולות רתומות לשוורים המותאמות לנסיעה בדרכי המישור, קִיים הכפר קשר עם בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, מרחק תְרֵיסַר ימי נסיעה. פעילות המסחר היתה עֵנִיפה. הכפר היה משגר לעיר בקר שגידל במִכלאות, בשר מוּמְלח מן הסָלָדֶרוֹס ומוצרים האופייניים לתעשִׂיית האִינְדְיָאנִים, כמו למשל בדי כּוּתנה, אריגי צמר ועבודות של שזירת עור, שהיו מבוקשות מאוד בעיר. משום כך יש בטַנְדִיל, מלבד כמה בתים מרווחים למדי, גם בתי-ספר וכנֵסיות, כדי להקנות דעת על העולם הזה, וגם על העולם הבא.

לאחר שמסר פרטים אלה לחבריו, הוסיף פָּגָנֶל כי בכפר טַנְדִיל ימצאו שפע של מידע; אשר למצודה, היא מאוישת באופן קבוע ביחידה מחיילי הממשלה. גְלֶנֶרְבַאן הורה אפוא להפקיד את הסוסים באורווה של "פוֹנְדָה", אַכְסַנייה בעלת חזות מהוגנת. אחר-כך יצאו פָּגָנֶל, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן, בהנחיית תַלְקָאב, לעבר מצודת "עצמאות". לאחר כמה דקות של טיפוס במעלֶה אחת מצלעות ההר הגיעו לשער המצודה, שרק זקיף אַרְגֶנְטִינִי אחד שמר עליו באדישות. בלא כל קושי חלפו על פניו, דבר שהעיד על רשלנות או על הרגשת ביטחון מופרזת.

כמה חיילים היו עסוקים בתרגילי סדר ברחבת המצודה; המבוגר שביניהם היה כבן עשרים, והצעיר כבן שבע, לכל היותר. למען האמת, היו אלה כתריסר ילדים ונערים שביצעו את תרגיליהם בצורה מניחה את הדעת. מַדיהם לא היו אלא

חולצת פסים, המהודקת למותניהם בחגורת עור; הם לא לבשו מכנסיים, לא קצרים ולא ארוכים, ואף לא חצאית סְקוֹטִית; אגב, מזג-האוויר הנוח איפשר לבישת בגד קליל כל-כך. פֶּגֶנֶל התרשם מיד לטובה מִמִמשל שאינו מבזבז כספים על כּוֹתְפוֹת-זהב. כל אחד מהילדים היה חמוש ברובה ישן ובחרב; החרב היתה ארוכה מדי והרובה כבד מדי למידותיהם הפעוטות. כולם היו שתוּמֵי-קְלַסְתֵר ודומים זה לזה במידת-מה. הַרַב-טוּרָאי שהדריכם ואימנם דמה להם אף הוא. ואכן, היו אלה שנים-עשׂר אחים, שצעדו בסך לפקודותיו של האח השלושה-עשׂר.

הדבר לא הפליא את פֶּגֶנֶל; הוא היה בקיא בנתוּני הסְטָטִיסְטִיקָה בארְגֶנְטִינָה וידע כי בארץ זו עולה ממוצע הילדים למשפחה על תשעה; אך מה שהפתיעוֹ היה העובדה שחיילים קטנים אלה עורכים תרגילים על-פי השיטה הצָרְפָתִית ומבצעים בדיוק מושלם את מהלכיה העיקריים של הסתערות בשנים-עשׂר שלבים. לעִתים קרובות אף ניתנו פקודותיו של מפקדם בשפת אִמו של הגֵיאוֹגְרָף המלומד.

"כמה זה משונה!" אמר.

אך גְלֶנֶרְבַאן לא הגיע עד למצודת "עצמאוּת" כדי לצְפּוֹת בּזַאֲטוּטִים צועדים בסך, ועוד פחות מזה כדי לעסוק בשאלת לְאוּמיוּתם או מוצאם. ועל כן לא התיר לפֶּגֶנֶל להוסיף ולהִשְׁתָהוֹת, וביקש ממנו ברוב-נימוס לשאול בּאֲשֶר למְפקד חֵיל-המצב. פֶּגֶנֶל עשׂה כדבריו, ואחד מן החיילים פנה לעבר בית קטן, ששימש כְּקַסַרְקְטִין.

כעבור רגעים מִספר הופיע המְפקד בכבודו ובעצמו. היה זה גבר כבן חמישים, חסון ובעל חזות של איש-צבא: שפם נוקשה, עצמות לחיים בולטות, שיער מאפיר ומבט תקיף, לפחות עד כמה שאפשר היה לשפוט מבעד לעננת העשן שהיתַמְרה ממקטרתו קְצרת-הקנה. כל הליכותיו הזכירו לפֶּגֶנֶל את החוגרים הוותיקים בצבא ארצו.

תַלְקַאבֿ פנה למפקד והציג לפניו את גְלֶנֶרְבַאן ואת חבריו. כל אותה עֵת לא חדל המפקד מלנעוץ בפֶּגֶנֶל מבט ממושך ומביך למדי. המדען לא ידע מה רצונו של איש-הצבא, וכבר התכונן לברר זאת, כאשר לפתע נטל המפקד את ידו ובלי גינונים מיותרים אמר בנימה עליזה, בשׂפתו של הגֵיאוֹגְרָף:

"צָרְפָתִי, האין?"

"כן, צָרְפָתִי!" השיב פֶּגֶנֶל.

"הא! נעים מאוד, ברוך הבא! ברוך הבא! גם אני צָרְפָתִי," אמר המפקד שוב ושוב וטילטל את זרועו של המדען במֶרץ מעורר-חשש.

"הזהו אחד מידידיך?" שאל הרב-סרן את פֶּגֶנֶל.

"שכּה אחיה!" השיב פֶּגֶנֶל בלא מעט גאווה, "יש לי ידידים בחמש כַּנפוֹת הארץ."

לאחר שחילץ את ידו בקושי רב מן הצְבָת החיה שמעכה אותה, פתח בשיחה ממושכת עם המפקד החסון. גְלֶנֶרְבַאן רצה לשַרְבֵּב לשיחה איזו מִלה הנוגעת לענייניו, אך איש-הצבא גולל את קורותיו, ולא זה האיש שיעצור בחצי-הדרך. ניכר בו, בגבר חביב זה, שעזב את צָרְפַת מזה עִידָן ועידנים; שפת-אִמו שוב לא היתה רהוטה בפיו, ואף אם לא שכח את המִלים, לא זכר את הדרך לצָרְפָן יחד. מדבר היה בדומה לכוּשִׁי ממושבות צָרְפַת. ואמנם, כפי שלא איחרו להיווכח

בכך מבקריו, מפקד "עצמאות" היה סַמָל צָרְפָתִי, שלפנים היה מאנשיו של פַּרְשַאפּ.

מאז נוסדה המצודה, בשנת 1828, לא עֻזְבָה עוד, ועתה הוא מפקד עליה באישור ממשלת אַרְגֶנְטִינָה. הוא היה כבן חמישים, בַּסְקִי במוצאו; שמו היה מַנוּאֶל אִיפָּרָגֶרֶה. ניכר בו שלא חסר הרבה כדי שיהיה סְפָרַדִּי. שנה לאחר הַגִיעו לשם קיבל מַנוּאֶל אזרחוּת אַרְגֶנְטִינִית, התגייס לצבא אַרְגֶנְטִינָה ונשא לו לאִשה אִינְדְיָאנִית טובה, שהיניקה עתה שני תאומים בני שישה חודשים. שני בנים, כמובן, שכֵּן זוגתו הכבודה של הסַמָל לא היתה מעזה ללדת לו בנות. מַנוּאֶל לא העלה על דעתו כל מקצוע אחר לבד ממקצועו שלו, וקיווה שבִּרבוֹת הימים ובעזרת האל, יעניק לרֶפּוּבְּלִיקָה כשֵׁי מחלקה שלמה של חיילים צעירים.

"ראיתם?" אמר, "מקסימים! חיילים מעולים! חוֹסֶה! חוּאַן! מִיקֶלֶה! פֶּפֶּה! פֶּפֶּה בן שבע! הוא כבר מכרסם בשיניים את אַשְׁפַּת הכדורים שלו!"

פֶּפֶּה, ששמע את שבחיו, הצמיד את שתי רגליו הקטנות ודיגֵל את נשקו בחינניות מושלמת.

"הוא יגיע רחוק!" הוסיף הסַמָל. "יום אחד יהיה קוֹלוֹנֶל-מַאיוֹר או בְּרִיגָדִיר-גֶנֶרָל!"

הסַמָל מַנוּאֶל הפגין שׂביעות-רצון כה רבה, כך שלא היה מקום לסתור את דבריו, לא באשר לעליונות מקצועו ולא באשר לעתיד הצבאי שהועיד לצֶאֱצָאָיו. הוא היה איש מאושר, וכפי שאמר זאת גֵיתֶה: "מאומה ממה שגורם לנו אושר אינו אַשְׁלָיָה."

כל הסיפור הזה נמשך יותר מרבע שעה, למרבה פליאתו של תַלְקָאב. האִינְדְיָאנִי לא היה מסוגל להבין כיצד שֶׁטֶף כזה של מִלים עשׂוי להגיח מגרון אחד. איש לא קטע את דברי המְפקד. אולם מכֵּיוון שכל סַמָל, גם אם הוא סַמָל צָרְפָתִי, סופו שהוא משתתק, השתתק גם מַנוּאֶל סוף-סוף, לא לפני שאילץ את אורחיו ללכת אחריו למְעונו. הללו השלימו עם העובדה שלא יהיה להם מָנוֹס מעריכת היכרות עם הגברת אִפָּרָגֶרֶה, שנראתה בעיניהם "בן-אדם טוב" – אם אפשר לנקוט ביטוי מן העולם הישן כדי להגדיר אִינְדְיָאנִית מן העולם החדש.

לבסוף, לאחר שנתמלאו כל משאלותיו, שאל הסַמָל את מבקריו איזה עניין מביאם אל בֵּיתו. זה היה הרגע המיוחל: עכשיו או לעולם לא. פָּגָנֶל, שנטל את רשות הדיבור, פנה אליו בצָרְפָתִית, סיפר לו על מסעם דרך הפַּמְפַּס וסיים את סיפורו בשאלה מדוע נטשו האִינְדְיָאנִים את האזור.

"הה!... אף אחד!..." השיב הסמל במשיכת כתפיים. "אכן כן!... אף אחד!... אנחנו, בידיים חבוקות... שום דבר לעשות!"

"אבל מדוע זה?"

"מלחמה."

"מלחמה?"

"כן! מלחמה אזרחית..."

"מלחמה אזרחית?..." תמה פָּגָנֶל, אשר בלי משים החל אף הוא מדבר צָרְפָתִית עילגת.

"כן. מִלחמה בין פָּרָגְוָואִים לבּוּאֶנוֹס-אַיְירֶסִים," השיב הסַמָל.

"ובכן?"

"ובכן, אִינְדְיָאנִים כולם בצפון, מאחורי הַגֶּרֶל פְּלוֹרֶס. אִינְדְיָאנִים שודדים בוזזים."

"וראשי-השבטים?"

"וראשי-השבטים איתם."

"מה אתה שׂח! קַסְרִיאֶל?"

"אין קַסְרִיאֶל."

"וקַלְפוּקוּרָה?"

"קַלְפוּקוּרָה איננו."

"וְיַאנְגֶ'טְרוּס?"

"יַאנְגֶ'טְרוּס חסל."

תשובה זו הבין גם תַלְקָאב, והוא הניד בראשו לאות אישור. ואכן, מלחמת-האזרחים נעלמה מעיני תַלְקָאב, או שמא נשכחה. מלחמת-אזרחים קטלנית התנהלה בין שני אזורים ברֶפּוּבְּלִיקָה, ובהמשך גררה המלחמה את התערבותה של בְּרָזִיל. האִינְדְיָאנִים רק נהנו ממאבקים פנימיים אלה, והם לא ויתרו על ההזדמנות הנהדרת לביזה. הסַמָּל לא טעה אפוא בייחסו את נטישת הפַּמְפַּס למלחמת-האזרחים שהתרחשה בנפותיה הצפוניות של אַרְגֶּנְטִינָה.

אך אירועים אלה שָׂמוּ לְאַל את כל תוכניותיו של גְלֶנֶרְבַאן. שכֵּן אם הָארִי גְרַאנְט שבוי בידי ראשי-השבטים, בוודאי גררו אותו עִמם עד לאזורי-הסְפָר בצפון; אם כן, היכן ישובו וימצאו אותו? כלום יש מקום להיגרר לְמִבצע חיפושים מסוכן, וכמעט חסר-תוחלת, עד לגבולותיה הצפוניים של הפַּמְפָּה? היתה זו הכרעה קשה, שהִצריכה דיון רציני.

ובכל זאת עדיין נותרה בעֵינה שאלה אחת חשובה, שאפשר היה להציגה לפני הסַמָּל; היה זה הרב-סרן שנזכר בה, בעוד ידידיו מתבוננים זה בזה בדממה.

"האִם הגיעה לסַמָּל שמועה שראשי-השבטים מן הפַּמְפָּה מחזיקים בידיהם שבויים אֵירוֹפִּיים?"

מַנוּאֶל שקע בהִרהורים כמה דקות, כאדם המתאמץ להיזכר.

"כן," הפטיר לבסוף.

"הָא!" פלט גְלֶנֶרְבַאן, נאחז בסיכוי החדש הזה.

פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט וּגְלֶנֶרְבַאן הקיפו את הסַמָּל.

"דַבֵּר! דַבֵּר!" הפצירו בו, נועצים בו מבטים תְאֵבי-דעת.

"לפני כמה שנים," השיב מַנוּאֶל, "כן... זהו זה... שבויים אֵירוֹפִּיים... אך מעולם לא נראו..."

"כמה שנים," חזר אחריו גְלֶנֶרְבַאן, "אתה בוודאי טועה... תאריך הטביעה ידוע במדויק... *בְּרִיטַנְיָה* אבדה ביוני 1862. הדבר אֵירע לפני פחות משנתיים."

"לא, יותר מזה, מִילוֹרד."

"לא ייתכן," הצטעק פָּגָנֶל.

"כן באמת! זה היה כשפֶּפֶּה נולד... מדובר בשני אנשים."

"לא, שלושה!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"שניים," הכריז הסַמָּל בנימה נחרצת.

"שניים!" קרא גְלֶנֶרְבַאן מופתע מאוד, "שני אַנְגְלִים?"

"לא ולא," השיב הסַמָל. "מי דיבר על אַנְגְלִים? לא... צָרְפָתִי אחד ואִיטַלְקִי אחד."

"אִיטַלְקִי שהפּוֹיוּצ'ים טָבחו אותו," הצטעק פֶּגֶנֶל.

"כן! ומאוחר יותר נודע לי... צָרְפָתִי אחד שניצַל!"

"ניצל!" צעק רוֹבֶּרְט הצעיר, שכל חייו היו תלויים במוצא פיו של הסַמָל.

"כן, ניצל מידי האִינְדְיָאנִים," השיב מַנוּאֶל.

הכול נעצו מבטים במדען, שספּת על מצחו בהבעה של ייאוש.

"ההז הכול מובן לי," אמר לבסוף, "הכול מתבהר! הכול מתחוור!"

"אך במה מדובר?" שאל גְלֶנֶרְבָאן, מודאג וקצר-רוח כאחד.

"ידידַי," אמר פֶּגֶנֶל, ונטל את ידיו של רוֹבֶּרְט, "עלינו להשלים עם עוֹגְמַת-נפש עמוקה! הלכנו אחר עקבות לא נכונים! אין מדובר כאן ברב-חובל, אלא באחד מבני מולדתי, אשר חברו למסע, האִיטַלְקִי מַרְקוֹ וָאצֶלוֹ, אכן נרצח על-ידי הפּוֹיוּצ'ים. מדובר בצָרְפָתִי שפעמים רבות נתלווה אל אִינְדְיָאנִים אכזריים אלה עד לגדות הנהר קוֹלוֹרָדוֹ, ולאחר שעלה בידו לחמוק מידיהם, שב לצָרְפָת. כשחשבנו שאנו מִתְחַקִים אחר עִקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, פסענו בעצם בעִקבותיו של גִינָאר הצעיר*."

דוּמייה עמוקה השתררה לאחר הכרזה זו. השגיאה ששגו היתה ברורה לכול. הפרטים שמסר הסַמָל, נתינותו של השבוי, רצח עמיתו-למסע, בריחתו מן האִינְדְיָאנִים, הכול התאים לתמונה.

גְלֶנֶרְבָאן נתן בתַלְקַאב מבט אובד-עצות. האִינְדְיָאנִי פנה אל הסַמָל ושאל:

"מעולם לא שמעת על שלושה אַנְגְלִים שבויים?"

"מעולם לא," השיב מַנוּאֶל, "... בטַנְדִיל היינו יודעים... הדבר היה נודע לי... לא, דבר כזה לא היה..."

לאחר תשובה רשמית ונחרצת זו לא היתה לגְלֶנֶרְבָאן כל סיבה להוסיף ולהִשתהות במצודת "עצמאות". הוא וחבריו פרשו להם, הם הודו לסַמָל ולחצו עִמו ידיים.

גְלֶנֶרְבָאן נואש כליל ותקוותיו התבדו. רוֹבֶּרְט פסע לצִדו בלא אוֹמֶר, ועיניו דומעות. גְלֶנֶרְבָאן לא מצא מִלים בפיו כדי לנחמו. פֶּגֶנֶל נופף בזרועותיו בדַבְּרו אל עצמו. הרב-סרן לא פצה את פיו. ובאשר לתַלְקַאב, דומה היה כי גאוותו העצמית כאִינְדְיָאנִי נפגעה על ששגה והִנחה אותם בנתיב מוטעה. ואף-על-פי-כן, איש לא העלה על דעתו להוכיחו על טעותו.

הם שבו אל הפּוֹנְדָה.

ארוחת-הערב התנהלה באווירת נְכָאים. כמובן, איש מן הגברים האמיצים והמסורים הללו לא התחרט על התְלָאות שנשאו לשווא ועל הסכנות שהסתכנו בהן לרִיק. אך כאיש אחד הבינו כולם כי אָפסו סיכוייהם להצליח במשימתם. ואמנם, ההיה סיכוי שיפגשו את הרב-חובל גְרַאנְט בין סְיֶירָה טַנְדִיל לבין הים?

---

* מ"א גִינָאר היה שבוי בידי האִינְדְיָאנִים הפּוֹיוּצ'ים מ-1856 עד 1859. אחרי שבי קשה הצליח לברוח תוך חצִיית האַנְדִים במעבר אוּפְּסָאלָה. בשנת 1861 כבר שירת בצָרְפָת והיה אחד מעמיתיו של פֶּגֶנֶל בחברה הגֵיאוֹגְרָפִית.

לא ולא. לוּ נפל אֵירוֹפִּי כלשהו בידי האִינְדְיָאנִים בקֶרבת חוֹפי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, היה הסַמָּל מדוֵוחַ על כך. לא היה אפשר להעלים אירוע מעֵין זה מעיניהם של בני-המקום המקיימים תנועת סחר קבועה בין טַנְדִיל לכַּרְמֶן, שבשֶׁפֶך הרִיוֹ נֶגְרוֹ. הכול ידוע וגלוי לפני סוחרי המישור הארְגֶנְטִינִי. לא נותר להם אלא לשוב ולהיפגש ללא שיהוי עִם *דַנְקֶן*, בנקודת-המִפגש בכֵּף-מֶדָאנוֹ.

בינתיים ביקש פָּגָנֶל מגְלֶנֶרְבַאן את המִסמך, שעל-סְמך פירושו התנהלו החיפושים המוטעים. הוא שב ועִיין בו בכעס מופגן, מבקש להפיק מתוכו משמעות חדשה.

"ובכל זאת, המִסמך הזה ברור כשמש!" היה גְלֶנֶרְבַאן חוזר ואומר, "הוא מוסר את הפרטים הברורים ביותר בדבר טביעתו של הרב-חובל ומקום נפילתו בשבי!"

"ובכן, אין זה כך!" קרא פָּגָנֶל וחבט באגרופו על השולחן, "מאה ואחת פעמים לא! מכיוון שהָארִי גְרַאנְט איננו בפַּמְפָּה, הוא כלל אינו באַמֶרִיקָה. מִסמך זה חייב לומר לנו היכן הוא, והוא יאמר זאת, ידידַי, או שאינני עוד זָ'ק פָּגָנֶל!"

• 22 •
הגֵיאוּת

מאתיים וארבעים קילומטרים מפרידים בין מצודת "עצמאות" לבין חופי האוֹקֶיינוֹס האַטְלַנְטִי. בלא עיכובים בלתי-צפויים, אמור היה גְלֶנְרְבַאן לגמוא את המרחק בארבעה ימים ולהגיע לדַנְקֶן. קשה היה לו להשלים עם המחשבה שנכשל כישלון חרוץ בכל חיפושיו והוא שב אל האונייה בלא הרב-חובל גְרַאנְט. לפיכך, למחרת היום, לא היתה דעתו נתונה למסור הנחיות ליציאה לדרך. הרב-סרן הוא שהורה לחבוש את הסוסים, דאג לחדֵש את מלאי המזון והִתווה את המשך הדרך במפה. רק בזכות פעילותו ירדה החבורה הקטנה, בשעה שמונה בבוקר, במִדרונותיה המדושאים של סְיֶירָה טַנְדִיל.

גְלֶנֶרְבַאן דהר בלְוויית רוֹבֶּרְט בלא לפצות פה; אופיו הנועז והנחוש לא הניח לו לקבל את כישלונו בשוויון-נפש; לִבו הלם בו עד התפקעות וראשו היה כמֶרְקָחָה. פַּגָנֶל, שהתעלומה הלא-פתורה הזאת הוציאה אותו מכֵּליו, היה הופך במִלות המִסמך בכל צורה ואופן אפשריים, מנסה לדלות ממנו מידע חדש כלשהו. תַלְקַאב החריש והניח לסוסו תָאוּקָה להוליכו. רק הרב-סרן, מלא אמון כתמיד, נשאר איתן ברוחו, כאדם שאין לרִפיון-הרוח שליטה עליו. טוֹם אוֹסְטִין ושני המלחים השתתפו בצער אדונם. ברגע מסוים כאשר ארנבון מפוחד חצה לפניהם את שבילי הסְיֶירָה, החליפו שני הסְקוֹטִים, הגדושים אמונות תפלות, מבטים זה עם זה.

"אות מבשֵר-רע," הפטיר וִילְסוֹן.

"אמנם כן, ברמות סְקוֹטְלַנְד," השיב מַאלְדִי.

"מה שרע ברמות סְקוֹטְלַנְד אינו טוב יותר כאן," השיב וִילְסוֹן בפַּסְקָנוּת.

סמוך לשעות הצהריים כבר חצו הנוסעים את סְיֶירָה טַנְדִיל, ולפניהם נתגלו אדמות המישור הגַליות, המשתרעות עד לים. על כל צעד ושעל הִרוו פלגים צלולים את אדמתו הפורייה של חבל-ארץ זה ונבלעו בצמחייה העבותה של כרי-המרעה. שוב היתה הקרקע שטוחה לגמרי, בדומה לאוֹקֶיינוֹס בשוך הסערה. אחרוני ההרים של אזור הפַּמְפַּס הָאַרְגֶנְטִינִי כבר היו מאחוריהם, ואחו חַדְגוני פרש לרגלי הסוסים מרבד ירק.

עד כה היה מזג-האוויר נאה. אך ביום ההוא לא היה מראה פני השמים מבשֵר-טובות. חֲשרות ערפילים, שנוצרו מחמת מידות החום הגבוהות בימים האחרונים, נערמו והיו לעננים כבדים שאיימו להתבקע בגשמי-זעף. לבד מזאת היה האקלים בחבל-ארץ זה לח במיוחד, בשל הקִרבה לאוֹקֶיינוֹס האַטְלַנְטִי ובשל הרוח המערבית, השולטת בו ללא מְצָרִים. הלחות ניכרה היטב בפוריות האזור, בשפע כרי-הדשא הדשֵנים ובגוונם הירוק-כהה. ובכל זאת, לפחות באותו יום לא נפתחו ארובות השמים, ועם ערב, לאחר שגמאו על נקלה כִּברת-דרך הגונה של

יותר משישים קילומטרים, נעצרו הסוסים על שפת "קָנָאדַס" עמוקות, בריכות-ענק טִבעיות מלאות מים. לא נמצא כל מחסה, והפּוֹנְצ'וֹ שימש אוהל ושמיכה כאחד. הכול נרדמו תחת כיפת שמים מאיימת, שלמרבית המזל עדיין לא מימשה את איומה.

למחרת, בַּד בְּבַד עם השתפלות המישור, רבו הסימנים למי-תהום; הלחות חילחלה ובקעה מבַּעד לכל נקבוּביות הקרקע. עד מהרה התגלו מִקווי-מים רחבי-ידיים, חלקם עמוקים וחלקם עדיין בתהליך היוָצרות. כל עוד היו אלו לָגוּנוֹת, מִקווי-מים מתוחמים היטב וללא צמחיית-מים, יכלו הסוסים לחצותן על נקלה; אולם בִּצות הטין הנודדות, המכונות "פֶּנְטָאנוֹס", היו למכשול של ממש; עשׂבים גבוהים הִסוו אותן, וכדי לאתר את מקום הסכנה, חייבים היו להיכנס לתוכן.

בִּצות אלה כבר קטלו בעבר לא נפש חיה אחת ולא שתיים. רוֹבֶּרְט, שדהר כמחצית הקילומטר לפניהם, שב על עקבותיו בדהרה וצרח:

"מר פָּגָנֶל! מר פָּגָנֶל! יער של קרניים!"

"מה!" השיב המלומד, "גילית יער של קרניים?"

"כן, כן, או לפחות חורשת קרניים."

"חורשה! אתה חולם, נערי," השיב פָּגָנֶל ומשך בכתפיו.

"אינני חולם," התעקש רוֹבֶּרְט, "ותוכל להיווכח בכך בעצמך! איזו ארץ משונה! זורעים בה קרניים, והן צומחות כקָמָה! מה חבל שאין לי זרעים שכאלה!"

"הוא מדבר ברצינות," הפטיר הרב-סרן.

"כן, אדוני הרב-סרן, אתה עוד תִראה."

רוֹבֶּרְט לא טעה; עד מְהֵרה ניצבה החבורה מול שדה ענק של קרניים, שתולות בשורות סדורות, שמשתרע עד אל מֵעֵבר לאופק. היה זה חורש של ממש, נמוך וצפוף, אך מוזר למדי.

"ובכן?" שאל רוֹבֶּרְט.

"העניין נראֶה באמת תמוה," השיב פָּגָנֶל, ופנה אל האִינְדְיָאנִי כדי לשאול לדעתו.

"הקרניים מְבַצְבְּצוֹת מן האדמה," השיב תַּלְקָאב, "אך השְׁוָורים נמצאים מתחתן."

"מה!" הזדעק פָּגָנֶל, "עדר שלם מצא את קבורתו בבוץ הזה?"

"אמנם כן," השיב האִינְדְיָאנִי.

ואכן, עדר אדיר מצא פה את מותו תחת הקרקע, שנזדעזעה מחמת שְׁעִיטָתוֹ. מאות שְׁוָורים גוועו כך, זה לצד זה, נחנקים בבִּצָּה הענקית. תופעה זו, המתרחשת מפעם לפעם במרחבי המישור הָאַרְגֶנְטִינִי, לא נעלמה מן האִינְדְיָאנִי, והיתה אות-אזהרה שיש להתחשב בו. הם הקיפו את גיא-ההריגה העצום, שהיה בו כדי להשׂביע את רצונותיהם של התובענִיים שבאֵלים הקדמוניים. כעבור כשעה כבר היה שדה-הקרניים במרחק שלושה קילומטרים מאחורי גֵוום.

תַּלְקָאב שקל בחרדת-מה את מצב העניינים, שהיה לא שְׁגרתי בעיניו. שוב ושוב נעצר על מקומו והזדקף על אַרְכּוּפָּיו. קומתו הגבוהה איפשרה לו להביט מלוא-העין עד לקַצְוֵוי האופק; אך היות שלא הבחין בשום דבר העשׂוי להסביר את המצב, שב עד מהרה לדרכו. לאחר כקילומטר נעצר בשנית, סטה מדרכם וערך גיחה של כמה קילומטרים, תחילה צפונה ואחר דרומה, ואחר-כך שב

לתפוס את מקומו בראש הקבוצה, בלא שיאמר לְמה הוא מְפלל וּממה הוא חושש. פעולה זו שחזרה ונשנתה פעמים מִספר, סיקרנה את פָּגָנֶל והדאיגה את גְלֶנֶרבָאן. המדען התבקש לשאול את האִינְדְיָאנִי לְפֶשֶר מעשיו, והוא מיהר לעשות זאת.

תַלְקָאב השיב כי הוא מופתע לראות את המישור כה רווי-מים. מִימָיו, ובוודאי מאז הוא משמש מורה-דרך, לא דרכו רגליו על קרקע רוויה כל-כך. אפילו בעונת הגשמים העזים, תמיד ישנם במישורי אַרְגֶנְטִינָה מעברים יבשים ממים.

"אך לְמה אפשר לייחס את הלחות המוגברת?" שאל פָּגָנֶל.

"אינני יודע," השיב האִינְדְיָאנִי, "וכאשר אדע!..."

"האם פלגי הסְיֶירָה, ההולכים וגואים בעקבות הגשמים, אינם עולים לעולם על גדותיהם?"

"לפעמים."

"אולי עכשיו?"

"ייתכן!" השיב תַלְקָאב.

פָּגָנֶל נאלץ להסתפק בתשובה חלקית זו, ומסר לגְלֶנֶרבָאן את תמצית שיחתו.

"ומהי עצתו של תַלְקָאב?" שאל גְלֶנֶרבָאן.

"מה עלינו לעשות?" שאל פָּגָנֶל את הפַּטָגוֹנִי.

"להגביר את קצב ההתקדמות," השיב האִינְדְיָאנִי.

קל יותר להשיא עצה מִלְמַלֵא אחריה. חיש מהר נתייגעו הסוסים מן הצעידה על הקרקע, שהיתה נשמטת מתחת לרגליהם; פני הקרקע הלכו ושקעו, ואפשר היה לְדַמות חלק זה של המישור לתחתיתו של אגן עצום, שהמים הפוֹלְשָנִיים בוודאי יִתְנַקְזוּ אליו במהירות רבה. חשוב היה אֵפוא לחצות ללא עיכוב את האזורים הנמוכים שכל שיטפון יהפכם מיד לאגם.

קצב מסעם הוּאַץ. בָּרַם, כמו לא די היה במשטחי המים הנִקְווים מתחת לרגלי הסוסים, סמוך לשתיים אחר-הצהריים נפתחו גם ארובות השמים, ואַשְדֵי גשם טְרוֹפִּי ניתכו על רחבי המישור. מעולם לא נִקרתה להם הזדמנות נאה יותר להפגין את יחסם הפִּילוֹסוֹפִי למאורעות: לא היתה להם כל אפשרות לחמוק מן המבול, ומוטב היה אֵפוא שיקבלו את פניו בשלווה סְטוֹאִית. מעילי הפּוֹנְצ'וֹ נספו מים והכובעים הִשקו אותם כגג שמַרְזביו נסתמו. גדילי הרְקָאדוס נִדמו כעשויים סיבים נוזליים, והפָּרָשים, שסוסיהם הדוהרים התיזו עליהם בוץ, הולמים בפרסותיהם בתוך זרמי הקרקע, הוסיפו להתקדם בתוך המטר הכפול, מן הקרקע ומן הרקיע כאחד.

עם ערב, רטובים, רועדים מקור ותְשושים מעייפות, הגיעו לרָאנְצ'וֹ עלוב עד מאוד. רק בני-אדם שאינם מדקדקים בקְטנות יכלו להגדיר זאת כמחסה, ורק נוסעים השרויים במצוקה יכלו להסכים למצוא בו קורת-גג. לגְלֶנֶרבָאן ולחבריו לא היתה ברירה. הם הצטופפו באותה בִּקתה עזובה, שאפילו אִינְדְיָאנִי עני מן הפַּמְפַּס היה בוֹחֵל בה. בדי-עמל הובערה אש דלה מִזְרָדים, שהפיצה יותר עשן מחום. מטחי הגשם השתוללו בחוץ, ומבעד לגג התבן הרקוב חילחלו פנימה טיפות מים גדולות. ואם לא כבתה האש, היה זה משום שפעם אחר פעם נאבקו וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי נגד המים הפולשים. ארוחת-הערב, דלה ולא משביעה, התנהלה

באווירת-נְכָאִים. לאיש לא היה תיאבון. רק הרב-סרן חיסל את בשר הצ'ארְקִי הרטוב, ולא ויתר אף על נגיסה אחת. מֶק-נַאבְּס שְׁוֵה-הנפש הִתְעלה מעל לאירועים. ואשר לפֶּגֶנְל, הוא ניסה להתלוצץ כמו כל צָרְפָתִי ראוי לשמו, אך איש לא צחק.

"הבדיחות שלי רטובות," אמר, "אין בהן כל ניצוץ!"

הואיל ובנסיבות כאלה אין דבר טוב מאשר לישון, חיפש כל אחד בשינה מִפלט מן התְּלָאוֹת. היה זה לילה קשה; כותלי העץ של הָרַאנְצ'וֹ חרקו כמו חישבו להישבר; הבִּקתה כולה נטתה על צִדה תחת הדף הרוח ואיימה להתעופף עם כל משב-רוח חדש; בחוץ נָאֲקוּ הסוסים האוּמְלָלִים, חשופים לפוּרְעָנוּת השמים, ובבִקתה הרְעוּעָה סבלו לא פחות מהם אדוניהם. סוף-סוף גברה העייפות. רוֹבֶּרְט נרדם ראשון, ראשו שמוט על כתפו של גְלֶנֶרְבַאן, ועד מהרה ישנו כל דָּרֵי הָרַאנְצ'וֹ תחת עינו הפקוחה של אלוהים.

מסתבר כי אלוהים שמר היטב עליהם, כיוון שהלילה חלף בלא פגע. הכול התעוררו לְמִשמע צְנִיפוֹתיו של תָאוּקָה, שהיה עֵירני כדרכו, ובעט ברגליו החסונות בכותלי הבִּקתה. בשעת הצורך, כאשר תַּלְקַאב הִתְמַהְמֵהַּ, ידע הסוס לתת את האות ליציאה. היות שהיו אסירי-תודה לו, צייתו לקריאתו ויצאו לדרך. הגשם נחלש, אך אדמת החוֹמֶר אצרה את המים שנִקווּ; שלוּליוֹת, בִּצות ואגמים עלו על גדותיהם ויצרו "בָּנָאדוֹס" אדירים, יָמוֹת ענקיות, שעומקן מְתַעְתֵעַ. פֶּגֶנְל, לאחר שנוֹעַץ במפתו, צדק ככל הנראה בסברה שהעלה, כי הנהרות גְרַנְדֶה וּוִיוָורוֹסָה, שבדרך-כלל מְנַקְּזִים את מימי המישור, התאחדו לערוץ אחד ברוחב כמה קילומטרים.

משום כך היה עליהם להגביר את קצב התקדמותם. היה זה עניין של חיים ומוות. אם תגבר הגֵיאוּת, היכן ימצאו מִקלט? בכל חוג-האופק לא נסתמנה ולוּ נקודה אחת נִישֵּׂאת, ובמישור השטוח כל-כך הלכו המים והתפשטו במהירות. לפיכך האיצו בסוסיהם עד לקצה גבול יכולתם. תָאוּקָה דהר כחלוץ, מדלג כאילו שרוי היה בסביבתו הטִבעית; ראוי היה לתואר סוס-ים יותר מדו-חיים ימיים רבים, המצוּידים בסנפירים רַבֵּי-עוצמה.

לפתע פתאום, סמוך לשעה עֶשר בבוקר, החל תָאוּקָה מגלה סימני התרגשות עזים; הוא הסב את ראשו בלי הֶרֶף לאחור לעבר מרחבי הדרום השטוחים; צְנִיפוֹתיו הלכו ונתארכו; נחיריו שאפו לתוכם בכל עוז את האוויר הטרי. הוא הזדקף בכוח על רגליו האחוריות. קרטוּעֵי הסוס אמנם לא יכלו להשליך את תַּלְקַאב מאוכפו, אולם הוא הִתקשה לרַסְנו. הקצף עלה בפיו ונִמהל בדם שהִקִּיז המֶתֶג, שהוּדק בכל הכוח, ואף-על-פי-כן לא נרגע הסוס התוסס. הרוכב חש כי אילו הניח לו לנהוג כרצונו, היה הסוס נמלט צפונה ככל שהיו נושאות אותו רגליו.

"מה יש לו, לתָאוּקָה?" שאל פֶּגֶנְל, "האם נשכוהו העלוּקוֹת הרעבתניות השורצות במימי אַרְגֶנְטִינָה?"

"לא," השיב האִינְדְיָאנִי.

"האִם הוא נִבְעָת מסכנה כלשהי?"

"כן, הוא חש בסכנה."

"איזו סכנה?"

"אינני יודע."

העין עדיין לא היתה מסוגלת לגלות את הסכנה שניחש תָאוּקָה, אך האוזן כבר יכלה להבחין בה. ואכן, מעֵבר לגבולות האופק נשמע קול מַלמול עמום, בדומה לשאון של גֵיאות עולה. הרוח היכתה במשבים לחים, רוויים בנְתַזֵי מים; הציפורים הנסות מפני הלא ידוע, חלפו ביעף באוויר; הסוסים השקועים במים עד לברכיהם, חשו בעוצמת הזרם. עד מהרה, ממרחק כקילומטר דרומה, נשמע קול שאון נורא של גְעִיות, צְנִיפות ופְעִיות, ועדרי-ענק הגיחו; אַנְדְרָלְמוּסְיָה של בהמות אחוזות-אֵימָה, שהיו מועדות, שבות וקמות, מסתערות קדימה ונסות על נפשן במהירות מדהימה. כמעט שלא היה אפשר להבחין ביניהן בתוך מערבולות המים שהקימו במְנוּסָתן. מאה לְוְוייתָנים מהגדולים ביותר, לא היו מסוגלים להתסיס ביתר עוצמה את מֵימֵי האוקְיָינוס.

"*אַנְדָה! אַנְדָה!**" צווח האִינְדְיָאנִי בקולו הרועם.

"מה קורה כאן?" שאל פָּגָנֶל.

"הנהר עולה על גדותיו! הנהר עולה על גדותיו!" קרא תַלְקַאב ודירבן את סוסו צפונה משם.

"שיטפון!" הצטעק פָּגָנֶל ושעט בראש חבריו בעִקבות תָאוּקָה.

וטוב שלא הִתְמַהְמְהוּ ופנו צפונה, שכן שמונה קילומטרים דרומה משם היה שוצף נַחְשול מים במורד המישור והופכו לאוקְיָינוֹס. העשבים הגבוהים נעלמו, כאילו נקצרו. אגודות שיחי מִימוֹסָה נתלשו בזרם, נסחפו והתלכדו למעֵין איים צפים. נַחְשול המים האדיר הסתער בגלים מעוּבִּים, ולא היה אפשר לעמוד בפניהם. בלי-ספק נפרצו הבָּרַנְקָס, אותם סְכָרים שעל נהרות הפַּמְפָּה הגדולים, ואולי התלכדו מימי הריוֹ קוֹלוֹרָדוֹ בצפון והריוֹ נֶגְרוֹ בדרום לערוץ משותף.

נַחְשול המים, שעליו הִתריע תַלְקַאב, הגיח במהירות של סוס מירוץ. הרוכבים נסו מפניו כענן על כנפי סערה. לשווא ביקשו מבטיהם אחר מקום מסתור. רקיע ומים התמזגו עם קצות האופק. הסוסים, שהסכנה דירבנה אותם, שָׁעְטוּ משולחי-רֶסֶן, ורק בקושי עלה בידי הפָּרָשים להיצמד לאוכפים. שוב ושוב הסב גְלֶנֶרְבָאן את ראשו לאחור.

"המים מדביקים אותנו," הירהר בלִבו.

"*אַנְדָה! אַנְדָה!*" היה תַלְקַאב ממשיך וזועק.

והכול האיצו עוד ועוד בבהמות הרכיבה האוּמְלָלוֹת. מִירְכֵיהן, שהדָרְבָנוֹת חרצו בהן תלמים, ניגַר דם טרי וצָבַע את המים בפסי-אודם ארוכים. הסוסים היו מועדים במַהֲמוּרוֹת הקרקע, מסתבכים בעשבים החבויים מלמטה וכושלים. הרוכבים הקימו אותם, אך הם שבו ונפלו, ושוב הקימו אותם וחוזר חלילה. מִפלס המים הוסיף לעלות. גלים ארוכים בישרו על הסתערותו הקְרֵבה של נֵד-המים, שהיה מַגְעִיש את כַּרבּוּלתוֹ המקציפה במרחק פחות משלושה קילומטרים. המאבק העילאי כנגד הנורא שבאֵיתָנֵי הטבע נמשך עוד כרבע שעה. הנמלטים לא היו מסוגלים להעריך את המרחק שגמאו במְנוּסתם, אך על-פי מהירות שְׁעִיטָתם, היה המרחק רב. אולם הסוסים, שהמים הגיעו עד חזותיהם, התקדמו עתה בקושי רב. גְלֶנֶרְבָאן, פָּגָנֶל, אוֹסְטִין, כולם היו בטוחים באובדנם וסברו כי נועד להם המוות הנורא של

---

* תתקדם! תתקדם!

הנהר עולה על גדותיו! הנהר עולה על גדותיו!

ניצולי אונייה אומְללים בלב-ים. הקרקע היתה הולכת ונשמטת מתחת לרגלי הסוסים, ודי היה במים בעומק כשני מטרים כדי להטביעם. יִקָשֶׁה לתאר את אֵימתם של שמונת הגברים לנוכח הגֵיאות העולה ומציפה אותם. הם חשו חסרי-אונים למול אסון-הטבע, האדיר לאין-שיעור מכל כוח אנושי. ישועתם לא היתה עוד נתונה בידיהם.

כעבור חמש דקות החלו הסוסים שוחים; הזרם עצמו גְרָפָם בעוצמה אדירה ובמהירות מדהימה, כאילו דהרו במלוא כוחם, כלומר יותר משלושים קילומטרים בשעה.

כשנִדמה היה שכָּלוּ כל הקִצים, נשמע לפתע קולו של הרב-סרן.

"הנה עץ!" קרא.

"עץ?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"שם! שם!" השיב תַלְקַאב.

ובאצבעו הורה לעבר עץ אגוז ענקי שהזדקר בבדידותו בלב המים, במרחק כשלוש-מאות מטרים צפונה.

לא היה צורך לדַרבן את הרוכבים. חייבים היו להגיע בכל מחיר לעץ זה שנִקרה להם באורח מפתיע כל-כך. הסוסים, ככל הנראה, לא יצליחו להגיע אליו, אך לכל הפחות ייִנָצלו האנשים. הזרם הוסיף לגרוף אותם. ברגע זה השמיע סוסו של טוֹם אוֹסְטִין קול צְניפה חנוקה ונעלם. רוכבו, שנחלץ מאַרְכּוּפָיו, החל שוחה בכוח.

"היִצָמד לאוכף שלי," קרא לעברו גְלֶנֶרְבַאן.

"תודה, כבוד הלורד," השיב טוֹם אוֹסְטִין. "אך זרועותי עדיין חסונות."

"ומה באשר לסוסך, רוֹבֶּרְט?" פנה גְלֶנֶרְבַאן לעֶבר גְרַאנְט הצעיר.

"הוא ממשיך, מִילוֹרד! הוא ממשיך! הוא חותר כדג!"

"זהירות!" קרא הרב-סרן בקול רם.

אך נאמרו המִלים, והנַחְשול הכביר הִשיגם. גל מִפְלַצְתִי, שגובהו יותר משלושה-עשׂר מטרים, שטף בשאון-אֵימים את הנמלטים. אנשים ובעלי-חיים, כולם נעלמו במערבולת הקצף. גל אדיר, שמשקלו מיליוני טונות, גילגל אותם במימיו הגועשים. משחלף הגל, צפו האנשים ועלו על פני המים; הם מיהרו לספור זה את זה – איש לא נעדר אך כל הסוסים, למַעֵט תָאוּקָה, שעל גבו עדיין רכב אדונו, נעלמו לעדי-עד.

"חֲזַק וֶאֱמָץ! חֲזַק וֶאֱמָץ!" חזר וקרא גְלֶנֶרְבַאן, תומך בפַּגָנֶל ביד אחת וחותר בידו השנייה.

"הכול בסדר! הכול בסדר!..." השיב המדען המכובד, "ואפילו אינני מצטער על..."

על מה לא הצטער? הדבר נותר בגדר תעלומה, שכֵּן המסכן נאלץ לבלוע את סוף משפטו יחד עם כחצי ליטר מי-טיט. הרב-סרן היה מתקדם בשלווה וחותר חתירה סדירה, שלא היתה מביישת שחיין מקצועי. שני המלחים פילסו דרכם במים כשני דוֹלְפִינִים השרויים בסביבתם המימית הטִבעית. ואילו רוֹבֶּרְט, שנצמד לרעמתו של תָאוּקָה, נסחף עִמו. תָאוּקָה היה מפלֵח את המים במרץ מופלא, דבֵק בנתיב שהוליך אל העץ, שאליו נִסחף עם הזרם.

הנה העץ כבר היה במרחק שבעה מטרים, ובְן-רגע הגיעה אליו החבורה כולה. התמזל מזלם, שכן אילו החטיאו מקום מִבטחים זה, היו מאבדים כל סיכוי להינצל ונידונים לטביעה.

המים כבר התנשׂאו עד לקצה הגזע, שממנו מסתעפים הענפים העיקריים. קל היה אֵפוא להיצמד לשם. תַלְקַאב עזב את סוסו, טיפס ראשון ומשך אחריו את רוֹבֶּרְט, ועד מהרה הניפו זרועותיו האֵיתנות את כל השחיינים התשושים למקום מבטחים.

אך תָאוּקָה, שנסחף בזרם, התרחק במהירות. הוא הִפנה את ראשו הנבון לעבר אדונו ובנערו את רעמתו הארוכה, קרא לו בצהלות.

"אתה מפקיר אותו!" קרא פָּגָנֶל לעבר תַלְקַאב.

"אני?!" זעק האִינְדְיָאנִי.

הוא צלל למים הגועשים, ושב ונתגלה במרחק שלושה מטרים מהעץ. דקות מִספר לאחר-מכן כבר נשענה זרועו על צווארו של תָאוּקָה, וסוס ורוכבו נסחפו יחדיו אל אופק הצפון הערפילי.

23

לחיות כציפורים

העץ שגְלֶנֶרְבַאן וחבריו מצאו עליו מחסה דמה לעץ אגוז בעֲלְוָותו המבהיקה ובצורתו המעוגלת. בעצם היה זה "אוֹמְבּוּ", זן של עץ הגדל מבודד במישורי אַרְגֶנְטִינָה. גזעו האדיר והמְסוּקָס היה מקובע לקרקע לא רק באמצעות שורשיו העבים, אלא גם באמצעות חוֹטָרים איתנים, שהגבירו את אחיזתו האמיצה בקרקע. לכן עמד העץ איתן גם מול הסתערותו של נֵד-המים.

אוֹמְבּוּ זה התנשא לגובה כשלושים מטרים והיה מסוגל לסוכך בצִלו על שטח שהיקפו כמאה ועשרים מטרים. פיגום גדול זה ניצב היה על שלושה בדים עבים, שהתפצלו מגזע ברוחב כשני מטרים. שניים מן הבַּדים הללו היתַמְרו כמעט אנכית, והם שתמכו בשמשיית העַלְוָוה האדירה, שבַּדֶיה המצולבים, המפותלים והשזורים אלה באלה כמעשֵׂה מִקלע-קש, יצרו מחסה בלתי-חדיר. בניגוד להם הבד השלישי התפרש כמעט אופקית מעל מי השיטפון הנוהמים; עליו הנמוכים של העץ הִשְתַכְשְכוּ בהם. ענף זה יצר מעֵין כֵּף בולט קדימה, כמו אי ירק המוקף אוֹקְיָינוֹס של מים. מרחב לא חסר על עץ-נְפִילים זה; העַלְוָוה, שפנתה כלפי חוץ, הותירה בלב העץ מְרווחים פנויים בשפע, קרחות-יער של ממש, אוויר צלול ורעננות בכל מקום. למראה הענפים המתנשאים אל העננים באֵינספור בַּדיהם, השְׂרָכִים הטַפִּילִיים המִשְׂתָרְגִים בתוכם, וקרני השמש המחליקות מבעד לְמִפלסי העַלְוָוה, אפשר היה לחשוב שאותו עץ אוֹמְבּוּ בודד נושֵׂא על גִזעו יער שלם ממש.

כשהגיעו הניצולים אל העץ, נחרדה מוֹשֶבֶת בעלי-הכנף לענפים העליונים והקימה קול מחאה צרחני כנגד הַסָגַת-גבול מובהקת כל-כך. ציפורים אלה, שאף הן תיפשו מִפלט בין ענפיו של האוֹמְבּוּ הבודד, נמצאו שם במאות, ובהן שַׁחְרוּרִים, זַרְזִירִים, אִיסָאקוֹת, אִילְגְרוֹת, ובעיקר ציפורי פִּיקָה-פְלוֹר, מעֵין ציפורי-זבוב מרהיבות בסַסגוּנִיוּתן; כשהתעופפו, נדמה היה שמשב-רוח מַשִׁיל מעַם העץ את כל פרחיו.

כזה היה המחסה שנזדמן לחבורתו הקטנה של גְלֶנֶרְבַאן. גְרַאנְט הצעיר וּוִילְסוֹן קל-התנועה אך נִתלו בענפי העץ, וכבר מיהרו להעפיל עד לענפיו העליונים, ראשיהם מבצבצים מתוך כיפת-הירק. מנקודת-תצפית נישאת זו חבק מבטם אופק רחב-ידיים. האוֹקְיָינוֹס שנתהווה מחמת השיטפון הקיפם מכל עבר, ומבטיהם, ככל שנישאו למרחק, לא יכלו להשיג את גבולותיו. כל עץ לא נראה לעין, והאוֹמְבּוּ, האחד והיחיד שהגיח בלב המים שגָאוּ, רטט תחת לחץ זרימתם. במרחקים, נִגְרָפִים מדרום לצפון, חלפו נישאים בזרם השוצף גזעים שנעקרו מן השורש, ענפים מעוקמים, גגות תבן שנתלשו מעל איזה רָאנְצ'וֹ שנחרב, קורות בניין שהמים עקרו מגגות של אֶסְטַנְסִיוֹת, פגרים של בעלי-חיים שטבעו, עורות שותתי-דם

ועץ מתנודד שעליו משפחה שלמה של יָגוּאָרים שואגים הנצמדים בציפורניהם לרַפְסוֹדָה הרְעוּעָה. נקודה שחורה רחוקה יותר, כמעט לא נראית, צדה את עינו של וִילְסוֹן. היו אלה תַלְקַאב ותַאוּקָה הנאמן שלו, שנעלמו במרחק.

"תַלְקַאב, חברנו!" זעק רוֹבֶּרְט ופשט את ידו לעבר הפָּטָגוֹנִי אמיץ-הלב.

"הוא כבר יציל את עצמו, מר רוֹבֶּרְט," השיב וִילְסוֹן, "בוא נצטרף אל כבוד הלורד."

מקֵץ רגע ירדו רוֹבֶּרְט גְרַאנְט והמלח את שלוש קומות הענפים ומצאו עצמם על ראש הגזע. שם כבר ישבו גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל, הרב-סרן, אוֹסְטִין ומַאלְרָדִי, ברגליים פשוקות או צמודות, כל אחד לפי כשרונו הטבעי. וִילְסוֹן מסר דיווח על סיורו בצמרת האוֹמְבּוּ. הכול היו שותפים לדעתו באשר לתַלְקַאב. התעוררה מחלוקת רק באשר לשאלה מי יציל את מי, תַלְקַאב את תָאוּקָה או תָאוּקָה את תַלְקַאב. בלי-ספק, מצבם של מִשְתַּכְּנֵי האוֹמְבּוּ היה מדאיג יותר. העץ, ככל הנראה, לא יכרע תחת עוצמת הזרם, אך השיטפון הממשיך לגְאוֹת עלול להגיע לענפיו העליונים, שכֵּן קרקעיתו השקועה של האזור היתה למִקוה מים עמוק. מעשהו הראשון של גְלֶנֶרְבַאן היה אֵפוא לציין באמצעות חתכים בעץ נקודות-ציון שיאפשרו לו לצַפּוֹת בשינויים במִפלס המים. הגֵיאוּת שהתייצבה נראתה כאילו הגיעה לשיאה, והם שאבו מכך עידוד.

"ועתה, מה עלינו לעשׂות?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"להתקין לנו קֵן, כמובן!" השיב פָּגָנֶל בעליצות.

"להתקין קֵן?!" קרא רוֹבֶּרְט.

"בוודאי, נערי, היות שנִבצר מאיתנו לחיות כדגים, נחיה חיי ציפורים."

"יפה!" אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אך מי הציפור שתאכילנו?"

"אני," השיב הרב-סרן.

כל המבטים נִפנו לעברו; מֶק-נַאבְּס ישב בנוחות במעֵין כּוּרסה טִבעית שנוצרה משני ענָפים גמישים, וביד אחת הושיט את האַלְפּוֹרְחַס* שלו, הרטובים, אך התְפוּחים.

"הו! מֶק-נַאבְּס," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "מתאים לך! רק אתה מסוגל לחשוב על הכול, אפילו בנסיבות שבהן מותר לשכוח הכול."

"למִן הרגע שהוחלט שלא נמות בטביעה," השיב הרב-סרן, "לא היה בכוונתי למות ברעב!"

"גם אני הייתי חושב על כך," העיר פָּגָנֶל בתמימות, "אִלְמָלֵא הייתי מפוזר כל-כך!"

"מה מכילים האַלְפּוֹרְחַס הללו?" שאל טום אוֹסְטִין.

"מזון לשבעה אנשים למשך יומיים," השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אני מקווה שמִפלס המים יירד דַיו בעשׂרים וארבע השעות הקרובות."

"או שנמצא עד אז איזו דרך לשוב ולהגיע לקרקע מוצקה," אמר פָּגָנֶל.

"חובתנו הראשונה היא, אם כן, לסעוד ארוחת-צהריים," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

---

* מין תיקים מעור שמחוברים לאוכף ובדרך-כלל משמשים לאִחסון מזון ומים.

"אך תחילה נייבש את עצמנו," העיר הרב-סרן.
"ואֵש?" תמה וִילסוֹן.
"ובכן, נדליק אש," השיב פָּגָנֶל.
"היכן?"
"בראש הגזע, כמובן!"
"במה?"
"בענפים יבשים שנְקוֹשֵש מן העץ עצמו."
"אך כיצד נצית את האש?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "המצית שלנו דומה לספוג רטוב."
"נסתדר בלעדיהו!" השיב פָּגָנֶל. "מעט אֵזוב יבש, קרן שמש, עדשת המִשקפת שלי, ומיד תיווכחו באיזו אש אתחמם. מי יילך לקוֹשֵש ענפים ביער?"
"אני!" קרא רוֹבֶּרְט.
כחתול צעיר נעלם במעבה העץ, בחברת ידידו וִילסוֹן. בעת הֶעְדרם מצא פָּגָנֶל אֵזוב יבש די צורכו; גם קרן שמש הושגה על נקלה, הואיל וכוכב-היום זרח אז בעוצמה רבה. אחר-כך, בעזרת עדשת המִשקפת, הצית בנקל את חומרי-הבעירה, שהונחו על מצע עלים לח במִסְעָף ענפיו הראשיים של עץ האוֹמְבּוּ. היתה זו מֵעֵין אֵח טבעית ששום סכנה של שריפה לא היתה כרוּכה בה. עד מהרה שבו וִילסוֹן ורוֹבֶּרְט, וזרועותיהם עמוסות ענפים יבשים שהושלכו מיד על האֵזוב. כדי לווסֵת את זרימת האוויר במדורה התייצב פָּגָנֶל מעליה, ברגליים מפושקות כמִנהג הערבים, ובתנועות התרוממות ורכינה מהירות יצר באמצעות הפוֹנְצ'וֹ שלו משב-אוויר עז. חיש מהר התלקח העץ היבש, ולהבה נאה ומרצֶדֶת התנשאה מעל לאח המְאוּלְתֶרֶת. כל אחד התייבש כאוות-נפשו בעוד מעילי הפוֹנְצ'וֹ, שנִתלו על ענפי העץ, מִתְבַּדְּרִים ברוח. אחרי-כן סעדו ארוחת-צהריים, קוּצְבִים את מנתם, שכֵּן היה עליהם לחשוב גם על יום המחרת; ומה אם יתרוקן האגן האדיר לאט יותר מכפי שמקווה גְלֶנֶרְבַאן? כִּכְלוֹת הכול היו כמויות הצֵידה מצומצמות עד מאוד. עץ האוֹמְבּוּ אינו מניב פרי, אך למרבה המזל הוא הֵציע מִכְסָה ראויה לציון של ביצים טריות, בזכות הקִנים המרובים שבין ענפיו, וזאת בלי להביא בחשבון את דייריהם בעלי-הכנף. אסור היה לזלזל במַשְאַבִּים שכאלה.
ועתה, מתוך מחשבה על שְהִייה ממושכת בין ענפי העץ, היה עליהם להתארגן כדי לשפֵּר את תנאי-המגורים.
"כיוון שהמטבח וחדר-האוכל מצויים בקומת-הקרקע," אמר פָּגָנֶל, "נלך לישון בקומה הראשונה; הבית רחב-ידיים, ושְׂכַר-הדירה אינו גבוה; אין צורך אֵפוא שנִצטמצם. אני מבחין שם למעלה בעריסות טִבעיות, ואם ניקָשֵר אליהן היטב, נוכל לישון כאילו היו המיטות הנוחות בעולם. אין לנו ממה לחשוש; ומלבד זאת, נציב שמירה, ודַי במִניינוּ כדי להדוף המוני אִינְדְיָאנִים וחיות-טרף למיניהן."
"רק כלי-נשק חסרים לנו," הפטיר טוֹם אוֹסְטִין.
"אקדחַי עִמי," אמר גְלֶנֶרְבַאן.
"גם אקדחַי," הכריז אחריו רוֹבֶּרְט.
"מה התועלת בהם," הוסיף טוֹם אוֹסְטִין, "כל עוד פָּגָנֶל אינו מוצא דרך לייצר אבק שריפה?"

"אין צורך," השיב מֶק-נַאבְּס, והצביע על נרתיק אבק-השריפה, שנשמר במצב מעולה.

"איך הוא הגיע אליך?" שאל פָּגֶנֶל.

"מתַלְקַאב. הוא חשב שהנרתיק יוכל להביא לנו תועלת, ומְסָרו לי קודם שהתנפל אל המים לחוש לעזרת תָאוּקָה."

"אינְדְיָאנִי אציל-נפש ואמיץ-לב!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"אכן כן," השיב טוֹם אוֹסְטִין, "אם כל הפַּטָגוֹנִים נוצקו בדמותו, אני מצדיע לפַּטָגוֹנְיָה."

"אני מבקש לא לשכוח את הסוס!" קרא פָּגֶנֶל. "גם הוא פַּטָגוֹנִי ואם אינני טועה, עוד נשוב ונחזה בהם, בתַלְקַאב הנישא על גב תָאוּקָה."

"מהו המרחק מכאן לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי?" שאל הרב-סרן.

"כשישים קילומטרים לכל היותר," השיב פָּגֶנֶל. "ועתה, ידידַי, היות שכל אחד חופשי לעשות ככל העולה על רוחו, אני מבקש מכם רשות לפרוש מעמכם; אעלה למצוא לי נקודת-תצפית גבוהה, ובעזרת המִשקפת שלי אדווח לכם על המתרחש בעולם הרחב."

הרשות ניתנה למדען, והוא טיפס בזריזות מענף לענף ונעלם מאחורי מסך העלים הצפוף. עמיתיו למסע החלו מתארגנים ללינה. ההתארגנות היתה פשוטה ומהירה. באין מַצָּעים לסדֵר ורהיטים להסיט ממקומם, שבו הכול חיש מהר למקומם סביב האח. אז נקשרה שיחה אך לא עוד על מצבם הנוכחי, שהיה עליהם לשאתו באורך-רוח, אלא על הנושא הבלתי-נִדלה של הרב-חובל גְרַאנְט.

אם ייסוגו המים, אזי בתוך שלושה ימים ישובו ויעלו על סיפונה של *דַנְקֶן*. אולם הָארִי גְרַאנְט ושני המלחים, אותם ניצולים אומללים, לא יהיו עִמם. לאחר כישלון זה, לאחר חצייתה המיותרת של אַמֶרִיקָה, דומה היה שכל תקווה לשוב ולמוצאם נָגוזה לבלי שוב. אנה ייפנו בחיפושיהם? מה רב יהיה כְּאֵבָן של לֵיידי הֶלֶנָה ושל מֶרִי גְרַאנְט כשייוודע להן כי העתיד אינו צופן כל תקווה!

"אחותי המסכנה!" אמר רוֹבֶּרְט, "בשבילנו הכול אבוד!"

הפעם לא מצא לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן כל מִלת ניחומים. איזו תקווה יכול להפיחַ בלב הנער? כלום לא עשה דרכו, במדויק, לפי הנחיות המִסמך?

"ואף-על-פי-כן, הרי קו-הרוחב 37° אינו סתם מִספר! בין אם מייחסים אותו למקום טביעתה של האונייה ובין אם למקום שְביו של הָארִי גְרַאנְט, אין הוא פרי השערה, פירוש או נִיחוש! במו עינינו קראנו אותו!"

"כבוד הלורד, כל זה אמת לאמיתה," השיב טוֹם אוֹסְטִין, "ובכל זאת, חיפושינו לא עלו יפה."

"זה מרגיז ומייאש גם יחד," הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"מרגיז, אם זה רצונך," הגיב מֶק-נַאבְּס בשלווה, "אך לא מייאש. דווקא משום שמצוי בידינו מִספר שאין עליו עוּרְרִין, יש לדלות מתוכו עד תום כל מידע אפשרי."

"מה רצונך לרמוז בזאת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "ומה לדעתך נותר לנו לעשות?"

"דבר פשוט והגיוני עד מאוד, אֶדְוּאַרְד יקירי. כשנשוב לסיפונה של *דַנְקֶן*, נִפְנֶה חרטום מזרחה, ואם יהיה צורך, נעקוב אחר קו-הרוחב 37° עד לנקודת-מוצאו."

"הסבור אתה, מֶק-נַאבְּס, שלא שקלתי אפשרות זו?" השיב גְלֶנֶרְבַאן. "לא פעם ולא פעמיים! אך איזה סיכוי יש לנו להצליח? כלום אין בנטישת יבשת אַמֶרִיקָה משום התרחקות מן האתר שציין הָארִי גְרַאנְט בעצמו, מאותה פָּטָגוֹנְיָה, הנזכרת בבירור במִסמך?"

"האם יש לדעתך טעם לשוב ולפתוח בחיפושים בפַּמְפַּס," השיב מֶק-נַאבְּס, "בשעה שאתה סמוך ובטוח כי בְּרִיטַנְיָה לא נטרפה בסמוך לחופי האוֹקְיָינוֹס השקט ולא בסמוך לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי?"

גְלֶנֶרְבַאן לא השיב דבר.

"קלוש ככל שיהיה הסיכוי, האינך סבור כי מחובתנו לנסות ולהתקדם לאורך קו-הרוחב שציין הָארִי גְרַאנְט בעצמו?"

"אינני טוען שלא..." השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"ואתם ידידַי," הוסיף הרב-סרן ופנה לסַפָּנים, "האינכם שותפים לדעתי?"

"לחלוטין," השיב טום אוֹסְטִין, בעוד מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן מאשרים את דבריו בניד-ראש.

"הקשיבו לי, ידידַי," שב ופתח גְלֶנֶרְבַאן, לאחר שהירהר במשך כמה דקות, "ושמע היטב גם אתה, רוֹבֶּרְט, שכֵּן זהו דיון חשוב. אעשה כל שאוכל כדי לשוב ולמצוא את הרב-חובל גְרַאנְט. התחייבתי לכך, ואם יְהֵא צורך, אקדיש לכך את כל חיי. כל סְקוֹטְלַנְד כולה תצטרף אלי כדי להושיע אדם אציל-נפש זה, שמסר את נפשו למענה. גם אני סבור אֵפוא שקלוש ככל שיהיה הסיכוי, מחובתנו להקיף את העולם בעִקבות קו-הרוחב 37°, ואעשה כן. אך לא זו השאלה הדורשת פתרון מיידי. השאלה העומדת על הפרק היא: האם חייבים אנו לנטוש סופית, וללא דיחוי, את חיפושינו ביבשת אַמֶרִיקָה?"

השאלה, שהוצגה בצורה נוקבת, נותרה בלא מענה. איש לא העז להביע את דעתו.

"ובכן?" שב ופנה גְלֶנֶרְבַאן ביתר-הדגשה לרב-סרן.

"אֶדוֹאַרְד יקירי," השיב מֶק-נַאבְּס, "תהא זו אחריות כבדה להשיב לך בו-במקום. הדבר דורש מחשבה. תחילה רצוני לדעת אֵילו ארצות חוצה קו-הרוחב 37° בחלק הדרומי של כדור-הארץ."

"הוי! זה כבר תחום עניינו של פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"הבה ונשאל אֵפוא לדעתו," השיב הרב-סרן.

אולם המדען, החבוי בעַלְוַות האוֹמְבּוּ העבותה, לא נִראה. צריך היה לקרוא לו בקולי-קולות.

"הֵי פָּגָנֶל! פָּגָנֶל!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"אני פה," השיב קול ממרומים.

"היכן אתה?"

"במִגדלי."

"מה מעשיך שם?"

"אני בוחן את מרחבי האופק."

"התוכל לרדת לרגע?"

"אתם זקוקים לי?"

צעקת-אדירים נשמעה במרומי האומבו

"כן."

"לשם מה?"

"מבקשים אנו לדעת אֵילוּ ארצות חוצה קו-הרוחב °37?"

"אין דבר פשוט מזה," השיב פָּגֶנֶל. "אין צורך אפילו שאטרח וארד לשֵם כך."

"ובכן, אמוֹר."

"הנה כך. בצאתו מאַמֶרִיקָה חוצה קו-הרוחב °37 את האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."

"יפה."

"בדרכו הוא פוגש באִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

"ואז?"

"הוא חולף כשתי מעלות מתחת לכֵּף התִקְוָוה-הטוֹבָה."

"ואחר-כך?"

"אחר-כך הוא נמתח לאורך האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי."

"והלאה?"

"הוא נוגע-לא-נוגע באי סַן-פְּיֶיר, שבקבוצת איי אַמְסְטֶרְדַם."

"הַמשך."

"הוא חוצה את אוֹסְטְרַלְיָה בחבל וִיקְטוֹרְיָה."

"ואז?"

"ביוצאו מאוֹסְטְרַלְיָה... "

אך המשפט האחרון לא נשלם. כלום נתקף הגֵיאוֹגְרָף היסוסים? כלום נִתגלעו בְּקיעים בידע שלו? לא ולא; צעקת-אדירים נשמעה במרומי האוֹמְבּוּ.

גְלֶנֶרְבַאן וידידיו החווירו ונעצו מבטים זה בזה. כלום ניחַת עליהם אסון חדש? שמא נפל פָּגֶנֶל ביש-המזל מהעץ מטה? וִילְסוֹן ומַאלְדָדִי מיהרו לחוש לעזרתו, אך הנה נגלה להם גוף מוארך, גופו של פָּגֶנֶל, שהיה מידרדר מענף לענף. האִם הוא חי? האִם הוא מת? איש לא ידע, אך הוא כבר עמד לצנוח למים הגועשים, כאשר הרב-סרן בלם ביד-איתנים את נפילתו.

"תודה לך, מֶק-נַאבְּס!" הצטעק פָּגֶנֶל.

"ובכן, מה? מה קרה לך?" שאל הרב-סרן. "מה קורה איתך? שוב אחד מהֶיסחי-הדעת השכיחים שלך?"

"כן! כן!" השיב פָּגֶנֶל בקול חנוק מהתרגשות. "כן! הֶיסח-דעת... ממש כביר, הפעם!"

"ומהו?"

"טעינו! אנחנו עדיין טועים! אנחנו ממשיכים לטעות!"

"הַסבר את דבריך!"

"גְלֶנֶרְבַאן, רב-סרן, רוֹבֶּרְט, וכולכם, ידידַי," קרא פָּגֶנֶל, "השומעים אתם? אנחנו מחפשים אחר הרב-חובל במקום שאיננו!"

"מה אתה סח!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"לא רק במקום שאיננו," הוסיף פָּגֶנֶל, "אלא במקום שלא היה בו מעולם!"

• 24 •
עדיין חיים כציפורים

הדברים הלא צפויים הללו עוררו פליאה עמוקה. מה רצה לרמוז הַגֵיאוֹגְרָף בדבריו? האם איבד את שְפִיוּת דעתו? אך הואיל ודיבר בשִכנוּע רב כל-כך, ננעצו כל המבטים בגְלֶנֶרְבָאן. קביעה זו של פָּגָנֶל היתה מענֶה ישיר לשאלה שהציג הלורד. אך גְלֶנֶרְבָאן, מצִדו, הֶחֱוָה תנועת שלילה, שלא העידה לטובתו של המדען.

ואף-על-פי-כן כבש פָּגָנֶל את התרגשותו והמשיך בדבריו:

"כן!" קרא בקול חדור אמונה, "אכן! טעינו בחיפושינו וקראנו במִסמך מה שאין בו!"

"הַסבר את עצמך, פָּגָנֶל," קרא לעברו הרב-סרן, "והירָגע מעט."

"הדבר פשוט מאוד, מֶק-נַאבְּס. כמוני כמוכם, שגיתי ודבקתי בפירוש מוטעה של המִסמך. אך לפני רגע קט, בהיותי במרומי העץ עת השבתי לשאלותיכם, התעכבתי על המִלה 'אוֹסְטְרַלְיָה', ואז חלף במוחי הבזק והכול הִתחוור לי."

"מהו!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן, "אתה טוען שהָארִי גְרַאנְט?..."

"אני טוען," השיב פָּגָנֶל, "שהמִלה austral שמופיעה במִסמך אינה מִלה שלמה, כפי שסברנו עד כה, אלא שורש המִלה אוֹסְטְרַלְיָה."

"טענה תמוהה מאין כמוה!" הגיב הרב-סרן.

"רק תמוהה?!" השיב גְלֶנֶרְבָאן במשיכת כתפיים, "זה פשוט בלתי-אפשרי!"

"בלתי-אפשרי אינה מִלה מקובלת בצָרְפָת," אמר פָּגָנֶל.

"הייתכן?" קרא גְלֶנֶרְבָאן, ובקולו נשמעה נימה של חוסר-אמון מוחלט. "אתה מעז לקבוע, לאור המִסמך, שטביעתה של *בְּרִיטַנְיָה* התרחשה ליד חופי אוֹסְטְרַלְיָה?"

"אני בטוח בכך!" השיב פָּגָנֶל.

"חי נפשי, פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "זוהי קביעה מפתיעה בבואה מפיו של מזכיר החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה."

"ומדוע?" שאל פָּגָנֶל, שנפגע בנקודת-התוּרפָּה שלו.

"משום שאם אתה טוען שהכוונה לאוֹסְטְרַלְיָה, הרי חייב אתה לקבל כעובדה את דבר קיומם של אִינְדְיָאנִים שם, ודבר מעֵין זה עדיין לא הוכח עד היום."

פָּגָנֶל לא הופתע מן הטיעון. ללא-ספק ציפה לו, ועל כן החל מחייך.

"גְלֶנֶרְבָאן היקר, אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ; עוד אַכֶּה אותך אַפַּיִים ארצָה, כמאמר הצָרְפָתִים, ומעולם לא היה אַנְגְלִי שהוּכָּה כך שוק על יָרֵך! זה יהיה הגמול על תבוּסוֹתֵינו בקְרֶסִי ובאַזֶנְקוּר!"

"אַדְרַבָּא, הכֵּה אותי, פָּגָנֶל!"

"הקשב היטב. במִסמך לא מוזכרים אִינְדְיָאנִים, כפי שלא מוזכרת בו פָּטָגוֹנְיָה!

הַמִלה המקוטעת indi אין מובנה Indiens, אִינְדְיָאנִים, אלא Indig'enes, ילידים! האִם מקובל עליך שישנם ילידים באוֹסְטְרַלְיָה?"

יש להודות שברגע זה בָּהָה גְלֶנֶרְבַאן בפָּגָנֶל.

"כל הכבוד, פָּגָנֶל!" קרא מֶק-נַאבְּס.

"האִם מקובל עליך הפירוש שלי, לורד יקר?"

"כן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אם תוכיח לי שהמִלה הקטועה gonie אינה מתייחסת לארץ הפָּטָגוֹנִים!"

"מובן שלא," קרא פָּגָנֶל, "לא מדובר בפָּטָגוֹנְיָה. קרא שָם מה שתִרצה, למַעֵט המִלה פָּטָגוֹנְיָה."

"ומה כן?"

"קוֹסְמוֹגוֹנְיָה! תֵיאוֹגוֹנְיָה! אַגוֹנְיָה!..."

"אַגוֹנְיָה!*" הפטיר הרב-סרן.

"לא אכפת לי מה," השיב פָּגָנֶל, "לַמִלה אין כל חשיבות. לא אטרח למצוא את משמעותה המדויקת. הנקודה העיקרית היא שאוֹסְטְרַל משמעו אוֹסְטְרַלְיָה, ומן הסתם היינו כְּסוּמים בארוּבָּה אם דבקנו בנתיב-כזב ולא גילינו כבר מִלכתחילה דבר כל-כך ברור מאליו. אילו מצאתי אני את המִסמך, ואִלְמָלֵא היה חוש השיפוט שלי מעוּוָת בשל פרשנותכם, מעולם לא הייתי מפרש אותו בדרך אחרת!"

קריאות הֵידד, שבחים ומחמאות הקבילו הפעם את דבריו של פָּגָנֶל. אוֹסְטִין, המלחים, הרב-סרן, ובעיקר רוֹבֶּרְט, היו מאושרים על שביב התִקווה החדש שנולד, ומחאו כף למלומד הנכבד. גְלֶנֶרְבַאן, שעיניו נפקחו אט-אט לאמת, החל גם הוא נוטה להיכנע, לדבריו.

"הערה אחרונה, פָּגָנֶל היקר שלי, ולא ייוותר לי עוד אלא לָכוֹף את קומתי לפני תבונתך."

"אמוֹר, גְלֶנֶרְבַאן."

"כיצד מצרף אתה יחד את המִלים הללו, שזה עתה זכו לפירוש מחודש, ובאיזו דרך אתה קורא את המִסמך השלם?"

"אין כל בעיה, הנה המִסמך," אמר פָּגָנֶל והציג את הנייר יקר-הערך, שחקר בשקידה זה כמה ימים.

השׂתררה דוּמייה. הגֵיאוֹגְרָף התרכז והִשְהָה את תשובתו. אצבעו נעה על פני השורות המקוטעות, ובה-בעת קרא בקול נמרץ, בהדגישו כמה מִלים:

"ב-7 ביוני 1862, תְלַת-תְרָנִית בְּרִיטַנְיָה מגְלַזגוֹ טבעה... כאן אפשר למלא, כִּרצונכם, יומיים-שלושה או אַגוֹנְיָה ממושכת... אין זה משנה כלל, לגמרי לא חשוב, ליד חופי אוֹסְטְרַלְיָה. בהתקרבם לחוף ניסו שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט לעלות על האדמה... אפשר לקרוא עלוֹ על היבשת שם יהיו, או שמא הם כבר שבויים בידי יְלידים אכזריים. הם השליכו את המִסמך... וכוּלֵי וכוּלֵי. ברור?"

"ברור," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "בתנאי שאפשר לייחס את המִלה יבשת לאוֹסְטְרַלְיָה, שבעצם אינה אלא אִי!"

---

* בלטינית: סֵבֶל, גסיסה.

"הֵירגע, גְלֶנֶרְבַאן יקירי, בחירי הגֵיאוגרָפים תמימי-דֵעִים בנקודה זו ומְכַנים אי זה בשם 'הַיַבֶּשֶת האוֹסְטְרָלִית'."
"ובכן, לא נותר לי להוסיף אלא דבר אחד, ידידי," קרא גְלֶנֶרְבַאן. "קדימה לאוֹסְטְרַלְיָה! ויהיו השמים בעוזרנו!"
"לאוֹסְטְרַלְיָה!" חזרו אחריו עמיתיו למסע פה אחד.
"היודע אתה, פַּגָנֶל," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "שההשגחה העליונה היא שזימנה אותך אל סיפונה של *דַנְקֶן*?"
"נו, טוב," הפטיר פַּגָנֶל, "נניח שאני שליח ההשגחה העליונה, וּכָל נדבר עוד בזאת!"
כך באה אל קִצָהּ שיחה זו, שהיתה רבת-חשיבות לגבי העתיד. היא שינתה כליל את מצב-רוחם של הנוסעים. הם שבו ונאחזו בקצהו של חוט המבוך, שסברו כי תעו בו לעדֵי-עד. תקווה חדשה שבה לפעֵם על חורבות תוכניותיהם שכָּשלו. בלא חשש יכלו לעזוב את יבשת אַמֶרִיקָה, מחשבותיהם נודדות כבר לעבר אדמת אוֹסְטְרַלְיָה. כשישובו אל סיפונה של *דַנְקֶן*, לא יביאו עִמם בשורת ייאוש, ולֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לא יצטרכו לְבַכּוֹת את אובדנו ללא-שוב של הרב-חובל גְרַאנְט! הם שכחו אֵפוא את הסכנות הכרוכות במצבם הנוכחי, והִתמכרו לשִׂמחתם. רק צער אחר נותר בלבם, על שאין ביכולתם לצאת לדרך מיד.
השעה היתה רק ארבע אחר-הצהריים. הוחלט לאכול ארוחת-ערב בשעה שש. פַּגָנֶל רצה לחגוג את סִיומו של יום מוצלח זה במשתה נהדר. הואיל ותפריטם היה דל מאוד, הציע לרוֹבֶּרְט לצאת לצַיִד "ביער הסמוך". לשמע הרעיון הטוב, מחא רוֹבֶּרְט כפיים. הם נטלו עִמם את נרתיק אבק-השׂריפה של תַלְקָאב, ניקו את האקדחים, טענו אותם בכדורי עופרת קטנים ויצאו.
"אל תתרחקו," אמר הרב-סרן ברצינות לשני הציידים.
לאחר יציאתם, ניגשו גְלֶנֶרְבַאן ומֶק-נַאבְּס לבדוק את החתכים שחרצו בגזע העֵץ, בעוד וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי עסקו בליבּוּי אש הגחלים שבאח.
גְלֶנֶרְבַאן, שירד ממש עד לפני המים של האגם הענקי, לא הבחין בכל סימן לירידת המים. אולם דומה היה כי מִפלס המים הגיע לשיאו; עם זאת, עוצמת הזרם מדרום לצפון העידה שטרם הושג איזון בין נהרות אַרְגֶנְטִינָה. לפני שיירד מִפלס המים, צריכים המים להגיע לידי רגיעה, בדומה לים בעת התחלפות הגֵיאות בשפל. לפיכך, לא היה אפשר לקַוֹּת לירידת פני המים, כל עוד הם ממשיכים לשטוף צפונה באותה מהירות שוצפת-גועשת.
בשעה שגְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן ערכו את תַצפיותיהם, הידהדו יריות במעבה העֵץ, מלוות בזעקות שִׂמחה קולניות לא פחות. סִלסולי הסוֹפְּרָנוֹ העדינים של רוֹבֶּרְט השְׁתָּרְגוּ בצלילי הבַּס של פַּגָנֶל, כאילו התחרו ביניהם מי יפגין ילדותיות רבה יותר. הצַיִד בישר טובות וצפן בחובּו נפלאות למטבח. כששבו גְלֶנֶרְבַאן ומֶק-נַאבְּס לקִרבת האש, בירכו את וִילְסוֹן על רעיונו המצוין: חבל קצר וסיכה בקצהו שימשו את הסַפָּן רב-התושייה כדי לדוג דגים. בין קפלי הפּוֹנְצ'וֹ שלו פירפרו עשׂרות דגיגים מעוּדנים, המכונים "מוֹחָרָאס" והידועים בבשׂרם העָרֵב לחֵיך, ונשאו עִמם הבטחה למעדן מופלא.
אותה עת שבו הציידים וירדו מצמרות האוֹמְבּוּ. פַּגָנֶל נשא עִמו בזהירות ביצי

סְנוּנִית שחורה ומחרוזות זַרְזִירִים מושחלים על חוט, שאותם כינה דווקא עֶפְרוֹנִים. רוֹבֶּרְט הצליח לצוד ברוב זריזות כמה זוגות של "אִילְגְרוֹס", ציפורים קטנות בצבעי ירוק וצהוב, טעימות למאכל ומבוקשות מאוד בשוק של מוֹנְטֶווִידֶאוֹ. פָּגָנֶל, שהכיר חמישים ואחת צורות של בישול ביצים, נאלץ להסתפק הפעם בביצים קשות מבושלות בְּרֶמֶץ חם. ואף-על-פי-כן היתה הארוחה סַסְגוֹנִית ועָרֵבָה. הבשר המיובש, הביצים הקשות, הדגים הצלויים והציפורים האפויות היו לְמִשתה שלא יישכח במהרה.

השיחה קלחה בעליצות. הכול החמיאו לפָּגָנֶל על כישוריו הכפולים, כצייד וכטַבָּח. המדען קיבל את השבחים בענווה, היאה לסגולה אמיתית. אחרי-כן העיר הערות מעניינות על האוֹמְבּוּ הנפלא, שבצִלו חסו, ואשר לפי דבריו לא היה קץ לממדיו.

"רוֹבֶּרְט ואנוכי," אמר בבדיחות-הדעת, "סברנו בעת הצַיִד שאנו נמצאים במעבה היער. לרגע אחד חשבתי שעוד נלך לאיבוד. שוב לא עלה בידי למצוא את הדרך! השמש היתה הולכת ושוקעת באופק; לשווא חיפשתי את עִקבות צעדַי. הרעב החל מציק לי; וכבר נשמעו בסבכי היער נהמות של חיות-טרף... כלומר, לא! לא היו שם חיות-טרף, ואני מֵצֵר על כךְ!"

"הכיצד!" הזדעק גְלֶנֶרְבָאן, "אתה מֵצֵר על שאין חיות-טרף?"

"כן, כמובן."

"ובכל זאת, מה בדבר הפראות שלהן, שיש לחשוש ממנה..."

"הפראות אינה קיימת... מבחינה מדעית לפחות," השיב המדען.

"הוי יהיה אשר יהיה, הפעם, פָּגָנֶל," קרא הרב-סרן, "לא תצליח לשכנע אותי להודות בנחיצותן של חיות-הטרף! לָמה הן נחוצות?"

"רב-סרן!" הצטעק פָּגָנֶל, "הלא הן נחוצות כדי לְמַיֵין לסוגים, למינים, לקבוצות, לסְדרות..."

"יתרון נאה!" קרא מֶק-נָאבְּס. "הייתי מוותר עליו בלב קל! אילו הייתי אחד ממלוויו של נוח בעת המבול, הייתי מונע מאָב נִמהר זה להכניס לתיבתו זוגות של אריות, נמרים, בַּרְדְלָסִים, דובים ושאר בעלי-חיים מזיקים וחסרי-תועלת."

"היית עושה כדבר הזה?" שאל פָּגָנֶל.

"בהחלט."

"ובכן, היית עושה מִשגה מן הבחינה הזוֹאוֹלוֹגִית!"

"אך לא מבחינה אנושית," השיב הרב-סרן.

"זה ממש מזעזע!" קרא פָּגָנֶל. "אני דווקא הייתי משמֵר את חיי המֶגָאתֶריוּם*, הפְּטֶרוֹדַקְטִילִים** ושאר היצורים מן התקופה שקדמה למבול, ושֶלְּדַאבוננו אינם עוד..."

"ואני טוען שנוח לא פעל כשורה, ושהיה צריך להשאיר את חיות-הטרף מחוץ לתיבה," חזר הרב-סרן על דבריו.

---

* העצלן הענק – יונק גדול שחי באַמֶרִיקָה הדרומית לפני חמישה מיליוני שנים.

** זוחל קדמון מעופף, בעל גפיים קדמיות ענקיות, דמויות-כנפיים.

"ואני גוֹרס," השיב פָּגָנֶל, "שנוח ראוי לקללת אנשי-המדע עד קץ כל הדורות, משום שלא הקפיד לשמֵר את כל בעלי-החיים שחיו לפני המבול."

מאזיניהם של פָּגָנֶל והרב-סרן לא יכלו שלא להתפקע מצחוק למִשמע שני הידידים המתקוטטים בגין נוח הזקן. הרב-סרן, שמעולם לא התווכח עם איש, שקע מדֵי יום ביומו, בניגוד מוחלט לעקרונותיו, בוויכוחים ארוכים עם פָּגָנֶל. מן הסתם היה בו, בפָּגָנֶל, משהו שדירבנו להִתנצחַ עִמו.

גְלֶנֶרְבַאן, כהרגלו, התערב בוויכוחַ ואמר:

"בין אם יש להצטער על שחיות-הטרף נכחדו ובין אם לאו, מנקודת-ראות מדעית ואנושית כאחת, אין לנו ברירה אלא להשלים עם הֶעְדֵרָן. לפָּגָנֶל לא היה כל סיכוי לפגוש אחת מהן ביער האווירי הזה."

"וכי למה לא?" הִקְשה המדען.

"חיות-טרף על עץ?" שאל טוֹם אוֹסְטִין.

"הא! בהחלט! הנמר האַמֶרִיקָנִי, הַיָגוּאָר, מוצא מִקלט על צמרות העצים מפני הציידים הצָרים עליו! אחד מאותם בעלי-חיים שהשיטפון הִפתיעו, יכול בנקל למצוא מחסה בין ענפיו של עץ האוֹמְבוּ."

"מכל מקום, לא נתקלת באחד כזה, אני מניח?" הפטיר הרב-סרן.

"לא," השיב פָּגָנֶל, "אף שסרקנו את היער כולו. מה חבל, זה יכול להיות צַיִד נפלא. איזה טורף אכזר הוא אותו יָגוּאָר! בחבטה אחת מסוגל לעקם צווארו של סוס! ומִשֶטָעַם בשר-אדם, נוטה הוא לשוב אליו בתאוותנות. אך בעיקר מחבב הוא בשר אִינְדְיָאנִים, ואחריו בשר של כּוּשִי, ואחריו של בן-תערובת, ולבסוף של אדם לבן."

"אני מאושר שאנחנו נמצאים רק במקום הרביעי!" השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה. מה זה מוכיח? זה רק מוכיח שאתה תָפֵל!" השיב לו פָּגָנֶל בבוז.

"מאושר להיות תָפֵל!" פלט הרב-סרן.

"ובכן, זה די משפיל!" השיב פָּגָנֶל חסר-התַקנה. "האיש הלבן מכריז שהוא בחיר יצורי-אנוש! מסתבר שאין זו דעתם של האדונים הַיָגוּאָרים!"

"על כל פנים, פָּגָנֶל החביב שלי," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "הואיל ואין בינינו אִינְדְיָאנִים, כּוּשים ובני-תערובת, שמח אני שאין בקִרבתנו יָגוּאָרים. מצבנו לא היה נעים במיוחד..."

"מה זאת אומרת, לא נעים?!" הצטעק פָּגָנֶל, והיטה את השיחה לאפיק אחר, "אתה מתלונן על גורלך, גְלֶנֶרְבַאן?"

"בהחלט," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "האם נוח לך בין הענפים הקשים וחסרי-הריפוד הללו?"

"מעולם לא הרגשתי טוב יותר, אפילו בלִשכתי. אנו מנהלים פה חיי ציפורים, אנו שרים ומעופפים! אני מתחיל להאמין שבני-האדם נועדו לחיות על העצים."

"רק כנפיים חסרות להם!" הפטיר הרב-סרן.

"יבוא יום ויתקינו לעצמם כנפיים!"

"לפי שעה," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ברשותך, ידידי היקר, אעדיף את חול הגן, את רצפת העץ של הבית או את סיפונה של הספינה, על פני מִשכן אווירי שכזה!"

"גְלֶנֶרְבַאן," השיב פָּגָנֶל, "יש לקבל דברים כהֲוָויָיתָם! אם טובים הם, מה

טוב, אם רעים הם, אין נותנים עליהם את הדעת. אני רואה שאתה מתגעגע לנוחות של טירת מַלְקוֹלְם!"

"כלל לא, אבל..."

"אני בטוח שרוֹבֶּרט שמֵח בחלקו," מיהר פָּגְנֶל להוסיף, כדי לגייס לשיגיונותיו לפחות חסיד אחד.

"כן, מר פָּגְנֶל!" קרא רוֹבֶּרט בקול צוהל.

"זה מתאים לגילו," העיר גְלֶנֶרְבַאן.

"וגם לגילי!" ענה המדען. "ככל שמִתמעטת הרווחה, כך מִתמעטים הצרכים. וככל שמִתמעטים הצרכים, גובר האושר."

"נו, באמת," הפטיר הרב-סרן, "הנה לנו פָּגְנֶל היוצא להוקיע את הַבְלֵי העולם ואת מַנעמיו."

"לא ולא, מֶק-נַאבְּס," השיב המדען, "אך ברשותכם אספר לכם בעניין זה משל ערבי קטן, שעלה בזיכרוני."

"סַפֵּר, סַפֵּר, מר פָּגְנֶל!" קרא רוֹבֶּרט.

"ומה הלֶקח שאפשר יהיה להפיק מסיפורך?" שאל הרב-סרן.

"הלֶקח שאפשר להפיק מכל המשלים, ידידי החביב."

"לא הרבה, אם כן," אמר מֶק-נַאבְּס. "ובכן, פְּתחי פִיךְ, שְׁחֶרְזָאדָה, וסַפרי לנו אחת ממעשיותַייך, שאת כה מיטיבה לסַפֵּר!"

"לפני הרבה שנים," פתח פָּגְנֶל, "היה להָרוּן אֶל-רָשיד הגדול בן, שלא ידע אושר. הלך הבן להיוועץ בדֶרְוִויש קשיש. השיב לו החכם הקשיש, שאת האושר קשה למצוא בעולם הזה, ואולם, הוסיף ואמר, 'מכיר אני אמצעי בדוק בתכלית להשיג את האושר.' – 'מהוּ?' שאל הנסיך הצעיר. 'ללבוש על כתפיך חולצה של אדם מאושר!' השיב הדֶרְוִויש. נָשַק הנסיך לישיש ויצא לדרך לבקש את הקָמֵיע. והריהו בדרך, פוקד את כל בירות העולם! מודד לגופו חולצות מלכים וקיסרים, חולצות נסיכים ורמי-מעלה. אך הכול לשווא. אין הוא מאושר יותר משהיה! לבש חולצות של אָמנים, של אנשי-מלחמה, של סוחרים. גם לשווא. כך עבר דרך לא מעטה בלא שימצא את האושר. לבסוף נואש מלִמדוד חולצות רבות כל-כך, ויום אחד פנה לשוב בעצב לביתו. אך הנה הבחין בשדה באיכר חביב, שהיה דוחף את מחרשתו ושר. 'הנה אדם מאושר!' הירהר הנסיך, 'שכֵּן, אם הוא אינו מאושר, אין האושר קיים עלֵי אדמות!' הוא ניגש אליו. 'איש טוב,' אמר, 'המאושר אתה?' – 'כן,' השיב הלה. – ואינך שואף לכלום?' – 'לא!' – 'ולא תָמיר את גורלך בזה של מלך?' – 'לעולם לא,' – 'ובכן, מכור לי את חולצתך!' – 'חולצתי? הרי אין לי חולצה!'"

• 25 •
בין אש למים

סיפורו של ז'ק פַּגַנֶל נחל הצלחה גדולה, והתקבל במחיאות-כפיים; אף-על-פי-כן דבק כל אחד בעמדותיו, וכפי שמסתיימים מרבית הוויכוחים, איש לא שיכנע את רעֵהו. ובכל זאת היו הכול תמימי-דֵעים בנקודה אחת, שיש לקבל כל דבר בסבר פנים יפות, וכשאין ארמון ואף לא בִקתת קש – יש להסתפק בעץ.

אגב דיון זה ואחרים, ירד הערב. רק שֵינה טובה יכלה להיות סיום מוצלח ליום מרגש שכזה. דייריו של עץ האוֹמבּוּ חשו עצמם לא רק יגֵעים מתְּלָאות השיטפון, אלא גם תשושים מחמת השרב הכבד, שהיכה בהם ללא-הרף. שכניהם המכונפים כבר נתנו דוגמה טובה למנוחה; האִילְגֶרוֹס, אותם זמירי הפַּמְפָּה, חדלו משירתם הערֵבה, וכל בעלי-הכנף נבלעו במעבה העַלְוָוה האפֵלה. מוטב היה אפוא לנהוג כמותם.

ואף-על-פי-כן, קודם "שישכבו בקנם", כמאמר פַּגַנֶל, טיפס הוא יחד עם גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט אל נקודת-התצפית, כדי להתבונן בפעם האחרונה במישור המֵימִי.

השעה היתה תשע בערב בקירוב. זה עתה שקעה החמה בערפילים המתנצנצים של האופק המערבי. מחצית כיפת השמים היתה טבולה באדים חמים. גְרָמֵי השמים הזוהרים של חצי הכדור הדרומי נִדמו כמְצוּעָפים בערפל הקליל, ונִגלו רק במטושטש. חֶרֶף זאת, אפשר היה להבחין בהם במידה מספקת כדי לזַהוֹתם, ופַּגַנֶל הראה לידידו רוֹבֶּרְט, ואגב כך גם לגְלֶנֶרְבַאן, את האזור הקרוב לקוטב, שבו זוהרים הכוכבים הנפלאים במלוא הדרם. בין היתר הצביע לפניו על "צלב הדרום", קבוצה של ארבעה כוכבים מִדרגה ראשונה ושנייה, הערוכים במעוין כמעט במאונך לקוטב; על הקֶנְטָאוּרוּס, קבוצת כוכבים הכוללת בתוכה את הכוכב הקרוב ביותר לכדור-הארץ, שנמצא במרחק שנים-עשׂר מיליארד קילומטרים בלבד; על ענני מָגֶלָן, שתי ערפיליות-ענק, אשר הגדולה שבהן משׂתרעת על שטח שגודלו פי מאתיים משטחה הגלוי לעין של הלבנה; ולבסוף הצביע על "החור השחור", שאין בו כלל חומר כוכבי.

למרבה צערו, עדיין לא הפציע הכוכב אוֹרְיוֹן, שאפשר לצְפות בו היטב משני חצאי כדור-הארץ; אך פַּגַנֶל הסביר לשני תלמידיו פרט האופייני לקוֹסְמוֹגְרַפְיָה הפָּטָגוֹנִית. בעיני האִינְדְיָאנִים הפיוטיים נראה אוֹרְיוֹן כפַלָצוּר ענק ושלושה בּוֹלָאס, שהוּטלוּ בידי צַיָיד הצד בכרי-המרעה השמימיים. כל אותם גְרָמֵי שמים, שהשתקפו באַסְפַּקְלַרְיַית המים, עוררו התפעלות במתבוננים, שחשו כעומדים בלב רקיע כפול.

ובעוד פַּגַנֶל מוסיף לִנאום עוד ועוד, לבש האופק במזרח חזות סוערת. פס מעוּבּה וכהה, בולט וברור, היה מטפס ועולה בעצְלְתַיים, מכבה את הכוכבים. ענן

זה, קודר למראה, פלש עד מהרה וכיסה מחצית מכיפת השמים. כל רוח לא נשבה, ודומה היה שהענן מפיק את הכוח המניע אותו מתוך עצמו. ברובדי האוויר שררה דממה מוחלטת. אף עלה לא נע בענפי העץ, וכל אַדְוָה לא הרטיטה את פני המים. דומה היה כאילו האוויר עצמו חסר, כאילו איזו מכונת-שאיבה אדירה דיללה אותו. האַטְמוֹסְפֵירָה היתה רְווּיה במתח חשמלי גבוה, וכל יצור חי חש בחשמל המזדחל לאורך עצביו וגידיו.

גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט התרשמו עמוקות מאותם גלי חשמל.

"בקרוב תפרוץ פה סערה," הפטיר פָּגָנֶל.

"הרי אינך מפחד מרעמים?" שאל גְלֶנֶרְבַאן את הנער.

"הו! מִילוֹרד!" מחה רוֹבֶּרְט.

"יפה, טוב שכך, משום שהסערה אינה רחוקה עוד."

"אם לשפוט לפי מצב השמים, היא תהיה עזה," העיר פָּגָנֶל.

"לא הסערה מדאיגה אותי," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן, "אלא אַשְדות הגשם שיִתלווּ אליה. נירטב עד לְשַד עצמותינו. תאמר מה שתאמר, פָּגָנֶל, אין האדם יכול להסתפק בקן, ועד מהרה תלמד זאת על בשרך."

"הו! צריך להתבונן בכך מנקודת-מבט פילוסופית!" הגיב המדען.

"פִילוֹסוֹפְיָה או לא פִילוֹסוֹפְיָה, זה לא ימנע מאיתנו להירטב!"

"לא, אבל הפִילוֹסוֹפְיָה מחממת."

"הקיצור, בוא ונחזור אל רעֵינו," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ונאיץ בהם להִתְכַּרְבֵּל היטב בפִילוֹסוֹפְיָה שלהם ובמעילי הפּוֹנְצ'וֹ, ובעיקר להתאזר בכמות גדולה של סבלנות, שכֵּן אנו נזדקק להּ!"

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט אחרון בשמים המאיימים. חַשְרַת עננים כבר אפפה אותם מכל עֵבֶר. רק פס מעומעם בסמוך לשקיעה התבהר בדוחק בְּהבהוּבי דְמדומים. המים עטו גוון אֲפְלוּלִי, ודמו לענן גדול נמוך, הנכון להִיטָמַע באדים הכבדים שמֵעַל. אפילו הצללים נמוגו. שום תחושות של אור ושל שאון לא הגיעו לעיניים ולאוזניים. הדממה הלכה והעמיקה, אפילו יותר מן העלטה.

"בואו נרד," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "עוד מעט יבזיקו הברקים."

שלושת הרֵעִים גלשו לאורך הענפים החלקים, ומה רבה היתה פליאתם כשחדרו לפתע לתוך מין תאורה חלשה מפתיעה ביותר, שנוצרה מרבבות נקודות זוהרות, שהצטלבו בזִמזום על פני המים.

"הִזְדַהֲרויות זרחניות?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"לא," השיב פָּגָנֶל, "אלא חרקים זרחניים, לַמְפִּירִים של ממש, יהלומים חיים וזולים, שגבירות בּוּאֶנוֹס-אַיְירֶס עושות מהם עֲדָיים נהדרים."

"האומנם?!" קרא רוֹבֶּרְט, "האם הזְהָרוּרים הללו הם חרקים מעופפים?"

"כן, נערי."

רוֹבֶּרְט לכד אחד מאותם חרקים זוהרים. אכן, פָּגָנֶל לא טעה. זה היה מֵעֵין דַבּוּר גדול, שאורכו כאצבע, ואשר האִינְדְיָאנִים העניקו לו את הכינוי "טוּקוֹ-טוּקוֹ". חיפושית משונה זו הפיצה נְגוֹהוֹתיה דרך שני חֲרַכִּים הממוקמים בחזית שִריונה הקל. אורה היה חזק דיו לאפשר קריאה בחשיכה. פָּגָנֶל קירב את החרק לשעונו, וראה כי השעה עשר.

לאחר ששבו אל המקום שבו חיכו הרב-סרן ושלושת המלחים, חילק גְלֶנֶרְבַאן הוראות ללילה. צפויה היתה סערה עזה. לאחר קולות הרעם הראשונים, תפרוץ רוח עזה, ועץ האוֹמְבּוּ יטולטל קשות. הכול התבקשו אֵפוא לקשור עצמם בחוזקה למיטת הענפים, שהתקינו לעצמם. גם אם לא יוכלו להימנע ממימי השמים, לפחות ראוי שיתגוננו כנגד מימי האדמה, ולא יצנחו לזרם המים, שהיה מִשְׁתַּבֵּר בגזע העץ.

הכול איחלו זה לזה לילה טוב, בלא תקווה רבה להתממשות איחוליהם. אחר-כך החליק כל אחד לתוך מַצָּעו האוורירי, הִתְכַּרְבֵּל בתוך הפּוּנְצ'וֹ שלו וניסה להירדם.

אך כשתופעות-טבע אדירות קְרֵבוֹת ובאות, מתגנבת ללב כל יצור רגיש חרדה סתומה, שאפילו החזקים ביותר אינם יודעים כיצד להתגונן מפניה. דייריו של עץ האוֹמְבּוּ, נִסערים וחֲרֵדים, הִתקשו לעצום עין, והרעם הראשון שהתנפץ מצא את כולם ערים. הרעם הראשון הרעים קצת לפני השעה אחת-עשרה בקול דִרדוּר מרוחק. גְלֶנֶרְבַאן ניגש עד לקצה הענף האופקי, ושירבב ראשו אל מחוץ לעַלְוָוה.

יריעת הלילה השחורה כבר היתה שסועה בקווים חדים ווזהרים, שהשתקפו בבירור במימי האגם. העננה נִפְרְמָה פה ושם, כמו אריג רך וּפְלוּמָתִי, בלא רחש צורם. לאחר שסקר את נקודת הצוהַר ואת האופק, שנִטמעו בעלטה, שב אל ראש הגזע.

"מה דעתך, גְלֶנֶרְבַאן?" שאל פָּגָנֶל.

"לדעתי זו פתיחה נאה, ידידי, ואם זה יימשך כך, צפויה לנו פה סערה נוראה."

"יופי," קרא פָּגָנֶל הנלהב, "הואיל ובכל מקרה אינני יכול לנוּס על נפשי, אחֱזֶה לפחות בחיזיון יפהפה."

"הנה עוד אחת מהתֵיאוֹרְיוֹת שלך שעתידה להתנפץ," הפטיר הרב-סרן.

"ואחת מן המעולות שבהן, מֶק-נַאבְּס. דעתי כדעתו של גְלֶנֶרְבַאן. תהיה לנו פה סערה אדירה. קודם, כשניסיתי להירדם, צצו ועלו בזיכרוני כמה עובדות, המחזקות בלִבִי את הציפייה לסערה. אנו מצויים פה באזור של סופות-חשמל. קראתי במקום כלשהו שבשנת 1793, במחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, הִרעים הרעם שלושים ושבע פעמים במשך סערה אחת. עמיתי, מר מַרְטֶן דֶה מוּסִיי, מצא שקול הרעם התמשך בלא הפוגה במשך חמישים וחמש דקות."

"לפי השעון?" שאל הרב-סרן.

"לפי השעון," השיב פָּגָנֶל, והוסיף: "אילו יכלה דאגה להרחיק את הסכנה, הייתי מודאג מדבר אחד ויחיד, מכך שהנקודה הנישאה בכל המישור היא דווקא עץ האוֹמְבּוּ שעליו אנו שוהים. חבל שאין לנו כַּלִיא-בָּרָק, שכֵּן מכל המינים של עצי הפַּמְפָּה, הברק נמשך דווקא אל עץ האוֹמְבּוּ. ומלבד זאת, והדבר בוודאי ידוע לכם, כל המדענים מתריעים מפני חיפוש מחסה מתחת לעצים בשעת סערה."

"יפה," הפטיר הרב-סרן, "זו אכן התראה שבאה בעִתָּהּ!"

"יש להודות על האמת, פָּגָנֶל," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "שמצאת לך רגע מתאים כדי לגולל בפנינו את כל הדברים המרגיעים הללו!"

"שטויות!" השיב פָּגֶנֶל, "כל שעה היא שעת-כושר לקניית-דעת! הו! הנה זה מתחיל!"

קול הרעמים המתעצם קטע את השיחה סרת-הטעם הזאת; עוצמתם ההולכת וגוברת טיפסה בסולם הצלילים, ואם נשאל דימוי קולע מעולם המוּסיקָה – הם עברו מטון נמוך לבינוני. עד מהרה נעשו הקולות צורמים, והרטיטו עזות את מיתרי האַטמוֹספֵירָה. המרחב כולו היה כלהבה, ובתוך ההתלקחות הזאת לא היה אפשר לדעת לאיזה ניצוץ חשמלי שייכים דַרדורי הרעם, המתמשכים עד לאין-סוף, ומהדהדים עד למרומי השמים.

הברקים הבלתי-פוסקים לבשו צורות מצורות שונות. ברקים אחדים, שהבזיקו בניצב לקרקע, שבו ונשנו חמש או שש פעמים באותו מקום. ברקים אחרים היו עשויים לעורר סקרנות מרובה באנשי-מדע. אָרַאגוֹ*, בסְטָטִיסְטִיקוֹת המעניינות שלו צִיין רק שני ברקים דמויי קִלְשוֹן, ואילו כאן הם הופיעו למאות. היו ברקים שהתפצלו לאלף ואחד סעיפים, יצרו צורות זִיגְזָגִיוֹת דמויות-אלמוגים, וכיסו את כיפת הרקיע האפלה במִשחקים מפתיעים של זִיקוּקֵי דִי-נוּר.

עד מהרה נִמתח בשמים, ממזרח לצפון, פס זרחני בוהק בעוצמה. תַבְעֵרה זו התפשטה אט-אט על פני האופק כולו, מציתה את העננים כמו היו מִקבץ של חומרי-בְעֵירה. הדלֵיקה השתקפה במים המתנצנצים ויצרה כדור של אש, כשעץ האוֹמְבּוּ במרכזו.

גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו צפו דוּמָם במחזה המַבעית. ממילא לא היו מסוגלים לשמוע איש את רעֵהו. יריעות אור לבן גלשו עֲדֵיהֶם, ובאותן הִזְדַהֲרוּיוֹת-פתאום התגלו לרגע, פעם פניו השלווים של הרב-סרן, פעם פניו התְמֵהים של פָּגֶנֶל או תווי-פניו הנמרצים של גְלֶנֶרְבַאן, ופעם הבעת פניו הנִבְעֶתֶת של רוֹבֶּרְט או קְלַסְתֶרם השאנן של הסַפָּנים, ופני כולם נראו כְּעוּטים ארשת של רוּח-רפאים.

הגשם עדיין לא ירד וגם הרוח עדיין לא נשבה. אולם חיש מהר נפתחו ארובות השמים, ופסים אֲנָכיים התמתחו כחוטיו של אוֹרֵג על יריעת הרקיע השחורה. טיפות מים גדולות אלה, שצלפו על פני האגם, ניתזו באלפי ניצוצות, מוארות באש הברקים.

האִם בישֵר הגשם את קִצָּה של סופת הברקים? כלום ייפָּטרוּ גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו בלא כלום, למְעַט כמה מִקלחות הגונות? לא ולא. בעיצומו של מאבק האֵיתנים בין להבות השמים הופיע פתאום בקצֵה הענף הראשי שנמתח אופקית, כדור-אש לוהט בגודל של אגרוף, מוּקף עשן שחור. כדור-האש חג סביב עצמו במשך שניות אחדות והתפוצץ כפצצה, בהקימו רעש אדיר, שאפשר היה לשומעו אפילו בלב השאון הכללי. אֵד גוֹפְרִיתִי התפשט בחלל האוויר. לרגע נפלה דממה, ואז נשמע קולו של אוֹסְטִין, שזעק:

"העץ עולה באש!"

ואכן, טוֹם אוֹסְטִין לא טעה. בתוך רגע התפשטה האש על פני כל צדו המערבי של עץ האוֹמְבּוּ, כמו התלקח זיקוק די-נור ענק; העץ היָבש, קני הציפורים,

---

* ה"מ אָרַאגוֹ, תוכן ופיסיקאי נודע מהמאה התשע-עשרה, שחקר את התופעות האֶלֶקְטְרוֹמַגְנֶטִיוֹת.

ולבסוף השִׂיפָה כולה, שהיא ספוגית בעיקרה, כל אלה הֵזינו היטב את רעבתנותה של הלהבה.

אז קמה הרוח וליבתה את הדלֵיקה. צריך היה לברוח. גְלֶנֶרְבַאן ובני-חבורתו נמלטו על נפשם לחלקו המזרחי של העץ, שֶׁלְשונות האש עדיין חסו עליו. המומים ומבועתים טיפסו דומם, מחליקים ומסתכנים בטפסם על ענפים שנכפפו תחת כובד משקלם. אולם עוד ועוד ענפים התלקחו, פיצפצו באש והִתְעַוותו כנחשים חיים. שרידיהם הלוהטים נשרו לתוך המים הגואים ונסחפו בזרם, בשולחם זהרורים צהובים. לעִתים היו הלהבות מיתַמרות עד לגבהים אדירים ונבלעות בהתלקחות הכללית של הרקיע; ולעִתים היתה סופת ההוּרִיקָן שוֹפֶכֶת את קומתן, ואז היו הלהבות אוֹפְּפוֹת את האוֹמְבּוּ כשַׁלְמַת נֶסוּס*. גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל והמלחים היו אחוזי-אֵימה; עשן סמיך חנק אותם; חום נורא צרב את גופם; השׂריפה התפשטה מזרחה, עד לענפיו התחתונים של העץ; לא היה דבר המסוגל לבלום את האש או לכבותה, והם כבר ראו עצמם נידונים לעינויי-תוֹפֶת, בדומה לקורבנות הנכלאים בקִרְבֵיה הבוערים של איזו אלוהות הִינְדִית. לבסוף הגיע הרגע שבו חייבים היו לבחור בין שתי מיתות – לבחור במיתה הפחות אכזרית.

"לַמים!" זעק גְלֶנֶרְבַאן.

וִילְסוֹן, שהלהבות כבר הגיעו עד אליו, השליך עצמו זה עתה לאגם, כשלפתע שמעו אותו זועק בקול אחוז-בְּעָתָה:

"הצילו! הצילו!"

אוֹסְטִין חש לעברו, משכו וסייע לו לשוב ולעלות לראש הגזע.

"מה קרה?"

"תִּמְסָחים! תִּמְסָחים!" השיב וִילְסוֹן.

במים, למרגלות העץ, שָׁרצו נציגיה האימתניים ביותר של משפחת הלְטָאות. קַשְׂקַשֵׂיהם התנצנצו בכתמי האור הגדולים שציירה השׂריפה; זנבותיהם הפְּחוּסים בניצב אל המים, ראשיהם דמויי חוד החנית, עיניהם הבולטות ולְסְתוֹתיהם השְׂסוּעות עד לאחורי האוזניים, כל אלה היו סימנים מאפיינים שנבצר מפָּגָנֶל לטעות בהם. מיד זיהה את התַנִינִים האכזריים, האופייניים לאֲמֶרִיקָה, ומכוּנים קַאיְמָנִים בארצות הדוברות סְפָרַדִית. כתריסר קַאיְמָנִים סבבו את העץ, מצליפים במים בזנבם התְפַלצתי ומתקיפים את גזע האוֹמְבּוּ בשיניים הארוכות של לְסְתוֹתיהם התחתונות.

מִשֶׁראו זאת, ידעו האוּמְלָלים כי אבדה כל תקווה. מוות נורא מזומן להם, בין אם בלהבות ובין אם בשיני הקַאיְמָנִים. ואז נשמע הרב-סרן, אומר בקול רגוע:

"נראה כי כָּלוּ כל הקִצים."

יש נסיבות שבהן האדם חסר-אונים במאבקו, נסיבות שבהן אי-אפשר ללחום באיתני-הטבע המשתוללים, אלא בעזרת איתני-טבע אחרים. במבט תוֹהֶה ובוֹהֶה צפה גְלֶנֶרְבַאן באש ובמים, שעשׂו יד אחת כנגדו, ולא ידע עוד איזו ישועה יבקש מידי שמים.

הסערה החלה אמנם להיחלש, אך בחלל האוויר הצטברה כמות ניכרת של

---

* דימוי מִן המִיתוֹלוֹגְיָה היְוָנִית שמובנו המושאל הוא אסון שאי-אפשר להיחלץ ממנו.

אדים, שהתופעות החשמליות הִקנו להם עוצמה אימתנית. בדרום היה מִתְהַווה אט-אט נחשול אדיר, חרוט של ערפילים, שקודקודו כלפי מטה ובסיסו כלפי מעלה, אשר חיבר בין המים המתגעשים לעֲנני הסערה. נחשול-שביט זה היה מתקדם חיש מהר, תוך שהוא חג סביב עצמו במהירות מסחררת. הוא שאב אל תוכו נֵד-מַיִם מן האגם, ובעוצמת הֶיְניקה האדירה שנוצרה מתנועת הסְחרוּר, גרף לעברו את כל זרמי האוויר.

בתוך רגעים ספורים צָץ הנחשול הענקי על עץ האוּמְבּוּ וְאָפָפו כליל. העץ טולטל עד לשורשיו. לגְלֶנֶרְבַאן נדמה היה כי הקַאיְמָנִים תוקפים את העץ בלִסְתותיהם ועוקרים אותו מן הקרקע. אחוזים אלה באלה, חשו הוא ורֵעיו כי העץ החסון נכנע וקורס; ענפיו הבוערים שקעו במים הגועשים בקול שריקה נוראה. הכול התרחש כהרף-עין. הנחשול חלף ונשא עִמו למקום אחר את עוצמתו הפוּרְעָנִית, יונק בדרכו את מימי האגם, וכמו מרוקן אותם בדרכו הלאה משם.

עץ האוּמְבּוּ, צף על צִדו במים, החל נִגרף בהשפעת הזרם והרוחות. הקַאיְמָנִים נסו על נפשם, לְמַעֵט אחד, שהיה מזדחל על השורשים ההפוכים ומתקדם במלתעות פְּעוּרוֹת. אך מַאלְדָדִי תפס ענף שהאש כילתה אותו למחצה, ובמכת-אַדירים חבט בבעל-החיים ושבר את גבו. הקַאיְמָן המוּכה נבלע בגעש הזרם, בעוד זנבו האימתני מוסיף לחבוט במים בעוצמה מַבְעיתה.

גְלֶנֶרְבַאן וחבריו, שנחלצו מאֵימת הלְטָאוֹת הרעבתניות, טיפסו על גבי ענפים שהיו מחוץ לטווח הרוח, המְלַבָּה את האש. אותה עֵת הוסיף עץ האוּמְבּוּ הבוער להיסחף בזרם, אפוף להבות כמִסכים יוקדים, עושה דרכו בין צללי הלילה כסירת-תַבְעֵרה מוּצֶּתֶת.

• 26 •

האוֹקְיָינוֹס הָאַטְלַנְטִי

שעתיים תמימות שט לו עץ האוֹמְבּוּ על פני האגם העצום בלא שהגיע לחוף מבטחים. הלהבות שאיכלו אותו דעכו אט-אט. הסכנה העיקרית במהלך השיט הנורא חלפה. הרב-סרן הסתפק בקביעה שלא יתפלא אם יינצלו.

הזרם המשיך לנוע בשומרו על כיוון קבוע, מדרום-מערב לצפון-מזרח. העלטה, שפה ושם איזה הבזק בודד היה מפלח אותה, שבה והתעבתה, ולשווא ביקש פָּגָנֶל נקודות-ציון באופק. סוף-סוף קרבה הסערה אל קִצה. טיפות הגשם הענקיות פינו את מקומן לערפילים קלילים ולחים, והרוח הפיצה אותם לכל עבר; העננים הגדולים נִפְרְמוּ לרצועות במרומי השמים.

עץ האוֹמְבּוּ התקדם בזרם השוצף, מחליק במהירות מדהימה, כאילו היה מנוע רב-עוצמה חבוי מתחת לקליפתו. לא היה כל ביטחון שלא יוסיף להיסחף כך עוד ימים רבים. ובכל זאת, סמוך לשלוש לפנות-בוקר העיר הרב-סרן, ששורשי העץ מִתְחַכְּכִים מדי פעם בקרקע. טוֹם אוֹסְטִין ערך מדידות-עומק באמצעות ענף ארוך שקיצץ, ונוכח לדעת שהקרקעית הולכת ומִתְגַּבַּהַת בשיפוע. ואמנם, כעבור עשרים דקות התרחשה התנגשות ועץ האוֹמְבּוּ נבלם.

״אדמה! אדמה!״ הצטעק פָּגָנֶל בקול מהדהד.

קצות הענפים המפויחים נתקלו בגַבְנוּן קרקע. מעולם לא היו סַפָּנִים הנוגעים בקרקע מוצקה מאושרים מהם. שִׂרְטוֹן כאן פירושו נמל-בית. רוֹבֶּרְט וּוִילְסוֹן כבר דילגו על משטח מוצק ופלטו זעקות הֵידד של שמחה, כאשר נשמעה שריקה מוכרת. שאון דהירה של סוס הידהד ברחבי המישור, וקומתו הגבוהה של האִינְדְיָאנִי הסתמנה בעלטה.

״תַלְקָאב!״ הצטעק רוֹבֶּרְט.

״תַלְקָאב!״ הֶחֱרוּ-הֶחֱזִיקוּ אחריו חבריו פה אחד.

״אָמִיגוֹס!״ אמר הַפָּטָגוֹנִי, שהִמתין לנוסעים במקום שהזרם אמור היה לשאתם אליו, שכֵּן לשם נסחף אף הוא.

תַלְקָאב הניף את רוֹבֶּרְט גְרַאנְט בזרועותיו, בלא שידע שפָּגָנֶל תלוי לו מאחור, ואימצו אל לוח-לִבּוֹ. גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן והסַפָּנים היו מאושרים לשוב ולהיפגש עם מורה-הדרך הנאמן שלהם, ועד מהרה לחצו את ידיו בחום ובחביבות. אחר-כך הוליכם הַפָּטָגוֹנִי לאָסָם של חווה נטושה. אש טובה כבר בערה שם וחיממה אותם; על האש נִצלו נתחי בשר-צַיִד נוֹטְפֵי-עסיס, שעד מהרה לא נותר מהם פירור לפְלֵיטה. משהתיישבה עליהם דעתם והחלו מהרהרים במצבם, התקשו בני-החבורה להאמין שמישהו מהם הצליח להיחלץ מהרפתקה רצופה סכנות כה רבות, שתָּבְרוּ בה נגדם מים, אש ותניני הקַאיְמָן האימתניים של נהרות אַרְגֶנְטִינָה.

בכמה מִלים גולֵל תַלְקַאב לפני פָּגָנֶל את כל הקורות אותו, וסיפר כי את חייו

חב הוא לסוסו העשוי לְבְלִי-חַת. אחר-כך ניסה פָּגֶנֶל להסביר לתַלְקַאב את פירושו החדש של המסמך, ואילו תקוות צפונות בו. כלום הבין האינדיאני את הַשְׁעָרותיו המתוכמות של המדען? אפשר להטיל בכך ספק, אך הוא ראה את חבריו מאושרים ותחדורי-תקווה, ודי היה לו בכך.

לא נִתקשה להאמין, כי הנוסעים הנועזים שבו לדרכם בלא להתְמַהְמֵהַּ, לאחר יום המנוחה שבילו על עץ האוֹמְבּוּ. בשמונה בבוקר כבר היו נכונים ליציאה. הם נמצאו מדרום לאזור האֶסְטַנְסִיּוֹת והסָלָדֶרוֹס, ועל כן לא יכלו להשיג סוסים לרכיבה. לפיכך לא היה מנוס מהליכה ברגל. לא נותרו להם אלא כשישים קילומטרים, ומעת לעת לא יסרב תָאוּקָה לשאת על גבו הולך-רגל תשוש, ואף שניים בשעת הצורך. אפשר היה להגיע לחופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי בתוך שלושים ושש שעות.

בהגיע שעת היציאה נטשו מורה-הדרך ועמיתיו למסע את האגן האדיר, שהיה עדיין מוצף מים, והתנהלו דרך מישורים גבוהים יותר. אדמת אַרְגֶנְטִינָה שבה ולבשה את פניה החַדגוֹנִיים; פה ושם נִקרוּ בדרכם חורשות עצים, שניטעו בידי אֵירוֹפִּים, לצד כרי-מרעה מדולדלים ומעטים, בדומה לאזור סֶיֶרָה טַנְדִיל וסֶיֶרָה טַפָּלְקֶם. עצים מזנים מקומיים גדלו רק בפַּאֲתֵי כרי-המרעה המוארכים הללו, בעיקר בסביבות כֵּף-קוֹרִיֶינְטֶס.

כך חלף היום. למחרת אפשר היה לחוש בקִרבת האוֹקְיָינוֹס עשרים וחמישה קילומטרים עוד קודם שהגיעו אליו. רוח ימית, הנושבת דרך קבע במחציתם השנייה של היום והלילה, כופפה את העשבים הגבוהים. פה ושם כיסו את פני הקרקע הדלה חורשות דלילות, שיחי מִימוֹסָה קטנים ומסועפים, עצֵי שִׁיטָה ואגודות של קוּרָה-מַאמֶל. כמה לַגוּנוֹת מְלוּחוֹת התנצנצו כרסיסי זכוכית והקשו על ההליכה, שכֵּן צריך היה לעוקפן. הם החישו את צעדם, כדי להגיע עוד באותו יום לאגם סָלָדוֹ, שעל גדות האוֹקְיָינוֹס. בשמונה בערב הבחינו בְּדְיוּנוֹת החול, שגובהן כארבעים מטרים, והן תוחמות את פְּאתו המקציפה של האוֹקְיָינוֹס. למען האמת, היו הכול עייפים למדי. עד מהרה הלם באוזניהם המִלמול המתמשך של הים הגואה.

"האוֹקְיָינוֹס!" הצטוות פָּגֶנֶל.

"כן, האוֹקְיָינוֹס!" נענה לעומתו תַלְקַאב.

וצועדים אלה, שדומה היה כי הנה תש כוחם, העפילו על הדְיוּנוֹת בזריזות מפתיעה.

אך העלטה כבר היתה כמעט מוחלטת. לשווא שוטטו העיניים על פני המרחב האפלולי. הם ביקשו את *דַנְקֶן*, אך לא מצאוה.

"ובכל זאת, הספינה חייבת להיות כאן," הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, "קשורה לעוגן וממתינה לנו!"

"נראה אותה מחר," אמר לו מֶק-נַאבְּס.

טוֹם אוֹסְטִין פתח בקריאות לעבר הספינה הלא נראית, אך לא זכה למענֶה. אגב, הרוח היתה עזה מאוד, והים סוער למדי. עננים שטו מערבה, וקצף הגלים ניתז כְּרסס קליל אל מֵעֵבר לגבעות החול. גם אם המתינה *דַנְקֶן* במקום המִפגש, לא היו מלחיה מסוגלים לשומעם, ואף לא לענות להם. על החוף לא היה כל מעגן

טִבעי. שום מִפרץ, שום לשון יבשה או נמל. רק שִׂרטוני חול מוארכים, שנבלעו בים, והשַׂיִט ביניהם מסוכן אף מן השַׂיִט בין סלעים המבצבצים מהמים. שִׂרטוני החול מגעישים את הגלים, ולכן הים בקִרבתם סוער במיוחד. לאוניות העולות על שִׂרטונים אלה במזג-אוויר סוער אין כל סיכוי להישרד.

היה זה אפוא טבעי שדַנְקֶן תמתין במרחק-מה מן החוף המסוכן הזה, החסר נְמל-מִבטחים כלשהו. ג'וֹן מַנְגְלְס, בזהירותו המופלגת, ודאי התרחק מן החוף ככל האפשר. כך סבר טוֹם אוֹסְטִין והכריז, שדַנְקֶן אינה יכולה לשהות בבִטחה אלא במרחק של שמונה קילומטרים לפחות מהחוף.

הרב-סרן הפציר אֶפוא בידידו חסר-הסבלנות להשלים עם המציאות. לא היתה כל דרך לפזר את החשֵיכה המעוּבָּה. אם כן, מה הטעם לייגע את העיניים בִּצְפִייה באופק האפלולי?

אחר-כך פנה מֶק-נַאבְּס לארגן מעֵין מחנה למרגלות גבעות החול; שאריות הצֵידה שימשו לארוחה האחרונה במסע; ואז, בעקבות הרב-סרן, חפר כל אחד לעצמו מיטה מאוּלתֶרֶת נוחה למדי בחול, התכסה עד לסנטרו בשׂמיכת חול כבירה, ושקע בשינה עמוקה. רק גְלֶנֶרְבַאן נותר עֵר. הרוח הוסיפה להכות במשבים עזים, ובאוֹקְיָינוֹס ניכרו עדיין אותות הסערה שחלפה. גליו הגועשים התנפצו למרגלות שִׂרטונות החול בשאון רועם. גְלֶנֶרְבַאן לא יכול לשׂאת את המחשבה שדַנְקֶן קרובה אליו כל-כך. ובאשר להנחה שלא הגיעה לנקודת-המִפגש המוסכמת, הדבר לא התקבל על דעתו. גְלֶנֶרְבַאן יצא את מִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר והגיע ב-12 בנוֹבֶמְבֶּר לחופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. בפרק-הזמן הזה של שלושים יום, שבמהלכו חצה את צִ'ילֶה, את רכס האַנְדִים, את הפַּמְפַּס ואת מישור אַרְגֶנְטִינָה, היה לדַנְקֶן זמן די הצורך להקיף את כֵּף-הוֹרְן ולהגיע לחוף הנגדי. ספינה מהירה כמוה אינה יכולה לאחר; הסופה היתה בוודאי עזה, וחמת-זעמה נוראה היתה גם על פני שדה-המערכה רחב-הידיים של האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי; אך הספינה איתנה דיה, והרב-חובל שלה יורד-ים מעולה. ומכיוון שהיתה אמורה להיות שם, ודאי היא שם.

אך גם מחשבות אלה לא הצליחו להרגיע את רוחו של גְלֶנֶרְבַאן. במאבק שבין הרגש לשכל, לא תמיד ידו של האחרון על העליונה. ה"לֵיירְד" של טירת מַלְקוֹלְם חש כי בלב אותה עלטה שרויים כל אהובי-לִבו, הֶלֶנָה היקרה שלו, מֶרִי גְרַאנְט והצוות של דַנְקֶן. משוטט היה אנה ואנה על פני החוף השומם, שהתכסה בנתזיהם הזרחניים של גלי הים, צופה נִכחו ומטֶה את אוזנו. לרגעים נדמה היה לו שהוא מבחין בהִבהוב קלוש בלב-ים.

"אינני טועה," אמר לעצמו, "אכן ראיתי אור של אונייה, אורה של דַנְקֶן. הוי! למה אין מבטַי מסוגלים לפלֵחַ את העלטה!"

רעיון צץ במוחו. הרי פָּגָנֶל טוען שניחן בראיית-לילה. הוא ניגש להעיר את פָּגָנֶל.

המדען ישֵן היה במחילתו שנת-דובים עמוקה, כשזרוע חסונה שלפה אותו ממִרבץ החול שלו.

"מי זה?" צעק.

"זה אני, פָּגָנֶל."

"מי אתה?"

"גְלֶנֶרְבַאן. בוא, אני זקוק לעיניך."

"לעיני?" תמה פָּגָנֶל, ושיפשף אותן במלוא המרץ.

"כן, לעיניך, כדי להבחין בַּדַנְקֶן שלנו בעלטה הזאת. נו, בוֹא כברו!"

"שתלך ראיית-הלילה לכל השדים והרוחות!" הירהר פָּגָנֶל בלִבו, אך בעצם היה מרוצה מאוד מההזדמנות להיות לעזר לגְלֶנֶרְבַאן.

הוא הזדקף, חילץ את איבריו הדְווּיים, כמנהג האנשים המקיצים משנתם, והלך אחרי גְלֶנֶרְבַאן.

גְלֶנֶרְבַאן הפציר בו לבחון את אופק הים האפלולי. פָּגָנֶל סָקְרו בקפידה במשך רגעים מִספר.

"ובכן, האינך מבחין בדבר-מהו?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן.

"מאומה! אפילו חתול לא יראה בחושך הזה במרחק שני צעדים ממנו."

"חַפֵּשׂ הִבהוב אדום או ירוק, כלומר, אור ימני או שמאלי."

"אינני רואה שום אור ירוק או אדום. הכול שחור מִשְׁחוֹר!" השיב פָּגָנֶל, ועיניו נעצמו מאליהן.

במשך מחצית השעה פסע מוכנית בעקבות חברו קצר-הרוח, מניח לראשו להישמט על חזהו, ומזקיפו מדי פעם בפתאומיות. הוא לא השיב דבר ולא פצה פה. צעדיו ההססניים שיוו לו הילוך מתנדנד של שיכור. גְלֶנֶרְבַאן נתן מבט בפָּגָנֶל. הלה ישן תוך כדי הליכה.

אז אחז גְלֶנֶרְבַאן בזרועו, ובלא להעירו שב והוליכו למחילתו, ושם קבר אותו ברוב-נוחות.

עם שחר ניעורו הכול וקמו על רגליהם לשמע הצעקה:

"*דַנְקֶן! דַנְקֶן!*"

"הֵידָד! הֵידָד!" השיבו חבריו של גְלֶנֶרְבַאן לקריאתו, ומיהרו אל שפת המים.

ואכן, כעשרה קילומטרים מן החוף היתה ספינת-השעשועים מיוצבת במקומה בלחץ קיטור נמוך, ומִפרשיה התחתונים מקופלים היטב. עשנה המִתְאַבֵּך נבלע בערפילי הבוקר. הים עדיין סער, ולספינה בעלת נפח כשל *דַנְקֶן* נשקפה סכנה אם תִקרב למרגלות שִׂרטונות-החול.

גְלֶנֶרְבַאן, מצויד במִשקפתו של פָּגָנֶל, צפה בתנועותיה של *דַנְקֶן*. ככל הנראה לא הבחין בהם ג'וֹן מַנְגְלְס, שכֵּן לא כיוון אליהם את הספינה והמשיך לשייט באמצעות מִפרשו העילי נמוך-הקומה, כשהוא פונה שמאלה כנגד הרוח.

לאחר שטען את רובה הקָרָבִין שלו באבק-שְׂרֵיפה, ירה תַלְקַאב לכיוון הספינה. הכול היטו אוזן, ובעיקר צפו. שלוש פעמים הרעים רובה הקָרָבִין של האִינְדְיָאנִי ועורר הדים בגבעות החול.

לבסוף הִיתַמֵר עשן לבן מִיַרְכְּתֵי הספינה.

"הם ראו אותנו!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן. "זה תותחה של *דַנְקֶן*!"

כמה שניות לאחר-מכן גווע קול נפץ עמום על גבול החול. מיד אחר-כך שינתה *דַנְקֶן* את כיוון מִפרשה העילי, הגבירה את האש בתנוריה ותימרנה כך שתתייצב סמוך ככל האפשר לחוף.

עד מהרה נראתה במִשקפת סירה המתנתקת מיַרְכְּתֵי הספינה.

"לֵיידי הֶלֶנָה לא תוכל לבוא," העיר טום אוֹסטִין. "הים עדיין סוער מדיו!"

"גם ג'ון מַנְגְלְס לא," השיב מֶק-נַאבְּס. "רב-חובל אינו נוטש את ספינתו."

"אחותי! אחותי!" קרא רוֹבֶּרט והושיט את זרועותיו לעבר הספינה המשייטת בכל עוז.

"הו! כמה הייתי רוצה כבר להיות על סיפונה!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"סבלנות, אֶדוּאַרְד. עוד שעתיים ותהיה שם." השיב הרב-סרן.

שעתיים! ואמנם כן, הסירה המונעת בכוחם של שישה משוטים לא יכלה לגמוא את המרחק אל החוף וחזרה בפחות משעתיים.

אז הצטרף גְלֶנֶרְבַאן לתַלְקַאב, שעמד בזרועות שלובות ליד תָאוּקָה וצפה בשלווה בגלים הרוגשים.

גְלֶנֶרְבַאן נטל את ידו והִצביע לעֵבר הספינָה.

"בוא," אמר לו.

חרש-חרש הניד האִינְדְיָאנִי בראשו לשלילה.

"בוא, חבר," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן.

"לא," השיב תַלְקַאב חרישית. "כאן תָאוּקָה, ושם הַפַּמְפַּס!" הוסיף והקיף במְנוּד-יד נרגש את מרחבי המישורים העצומים.

גְלֶנֶרְבַאן הבין שהאִינְדְיָאנִי לא ינטוש לעולם את כרי-המרעה, שתחתיהם מלבינות עצמות אבותיו. הוא הכיר את דבֵקותם של ילידי המִדבר בארץ מולדתם. לפיכך אימץ את ידו של תַלְקַאב ולא עמד על דעתו. הוא גם לא דחק בו, כשדחה האִינְדְיָאנִי את הגמול על שירותיו, מחייך כדרכו באומרו:

"מתוך ידידות."

לא היה מענֶה בפי גְלֶנֶרְבַאן. רב היה חפצו להשאיר לפחות מזכרת לאִינְדְיָאנִי אביר-הלב, על-מנת שינצור בלִבו את זכר ידידיו מאֵירוֹפָּה. אך מה נותר לו? כלי-נשקו, סוסיו, הכול אבד בפוּרְעָנוּת השיטפון. חבריו לדרך לא היו עשירים ממנו.

הוא לא ידע כיצד יכיר תודה לאִינְדְיָאנִי על מסירותו, כאשר לפתע עלה רעיון במוחו. הוא שלה מארנקו מֶדַלְיוֹן יקר-ערך, שבתוכו היה משובץ דְיוֹקָן נהדר, יצירת מופת של לוֹרֶנְס, והגישו כשַי לאִינְדְיָאנִי.

"זו אִשתי," אמר.

תַלְקַאב התבונן בדְיוֹקָן במבט נרגש, ואמר שתי מִלים פשוטות אלה: "טובה ויפה!"

אחר-כך ניגשו פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, טום אוֹסטִין ושני המלחים להיפרד לשלום מִן הפַּטָגוֹנִי, ובפיהם דברים נוגעים ללב. אנשים חביבים אלה היו נרגשים ממש מעומק-לב בהיפרדם מידיד עז-נפש ומסור כל-כך. תַלְקַאב אימץ את כולם אל חזהו הרחב. מפָּגָנֶל נֵיאוֹת לקבל מפה של אַמֶרִיקָה הדרומית ושל שני האוֹקְיָינוֹסִים, והִרבה להתבונן בה בעניין. זה היה הרכוש היקר ביותר שנותר למדען. ובאשר לרוֹבֶּרט, רק חיבוקיו נותרו לו, הוא חיבק את מושיעו וגם את תָאוּקָה לא שכח.

באותה עת כבר קרבה הסירה ששיגרה *דַנְקָן*; היא החליקה אל תוך מַעֲבר צר בין שִׂרטונות-החול, ועד מהרה נגעה בחוף.

"אִשתי?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אחותי?" הצטעק רוּבֶּרט.

"לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט ממתינות לכם על הסיפון," השיב מפקד הסירה. "הבה נמהר לצאת לדרך, כבוד הלורד. בַּל נאבד אפילו דקה, שכן השפל כבר מורגש."

שוב התחבקו הכול עם האִינְדְיָאנִי, חיבוק אחרון של פרידה. תַלְקַאב ליווה את רֵעיו עד לסירה, שהוכנסה שנית למים. כשהתכוון רוּבֶּרט לעלות לסירה, נְטלו האִינְדְיָאנִי בזרועותיו ואמר לו בחיבה:

"עכשיו אתה גבר!"

"הֱיֵה שלום, ידידי! הֱיֵה שלום!" קרא גְלֶנֶרְבָאן בפעם האחרונה.

"האם נשוב ונתראה אֵי-פעם?" הצטעק פַּגָנֶל.

"*קְיֵין סָאבֶּה**!" השיב תַלְקַאב, ונשא זרועותיו השמימה.

אלה היו דבריו האחרונים של האִינְדְיָאנִי, והם נמוגו במשב-הרוח. הסירה נהדפה לתוך המים והתרחקה, נישאת בזרם המים היורד.

זמן רב הצטיירה צלליתו הדמומה של תַלְקַאב מבעד לקֶצף הגלים, ואחר הלכה קומתו הגבוהה וקָטְנָה, עד שלבסוף נעלמה כליל מעיני ידידיו המתרחקים. ומקץ שעה ניתר רוּבֶּרט ראשון אל סיפונה של *דַנְקֶן* ונפל על צווארה של מֶרִי גְרַאנְט, בעוד צוות הספינה גודש את חלל האוויר בקריאות הֵידד צוהלות.

כך תמה ונשלמה חציית אֲמֶרִיקָה הדרומית בקו ישר בתַכְלִית. הרים ואף נהרות לא הסיטו את הנוסעים מנתיבם הבלתי-מעוּרער, ואף שלא נאלצו להיאבק בזְדונם של בני-אדם, הרי איתני-הטבע, שהתגעשו תכופות כנגדם, כפו מִבחנים קשים על נחישות דעתם הנאצלת.

סוף חלק ראשון

---

* מי יודע?

חלק שני

LES ENFANTS
DU
CAPITAINE GRANT
VOYAGE AUTOUR DU MONDE
PAR
VOYAGES EXTRAORDINAIRES

”הוא שם! הוא בא! אבי!” מילמלה הנערה

·1·
השיבה אל הספינה

הרגעים הראשונים יוחדו לאושר הפגישה המחודשת. לורד גְלֶנֶרְבָאן לא רצה שכישלון החיפושׂים יצנן את שִׂמחת רֵעיו, ולפיכך דבריו הראשונים היו: "אל ייאוש, ידידַי, אל ייאוש! אמנם הרב-חובל גְרַאנְט אינו עִמנו, אך אנו סמוכים ובטוחים שנמצאנו."

די היה בהכרזה בטוחה זו כדי לשוב ולהפיח תִקווה בלב נוסעיה של *דַנְקֶן*.

ואמנם, בעוד הסירה מנווטת כדי לשוב אל הספינה, חשו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט בחרדות של ציפייה הגוּאות בלִבן. הן ניסו לספור את השבים ממרומי הסיפון. לעִתים היתה הנערה מאבדת כל תקווה, ולעִתים היה דווקא נִדמה לה שהיא רואה את הָארי גְרַאנְט. לִבה פירפר בקִרבה, הדיבור נעתק מפיה ובקושי רב עמדה על רגליה. לֵיידי הֶלֶנָה חיבקה אותה בזרועותיה. ג'וֹן מַנְגְלְס, שניצב אף הוא בעמדת-תצפית לידן, שתק; עיניו, עיני סַפָּן המורגלות להבחין בדברים ממרחקים, לא ראו את הרב-חובל גְרַאנְט.

"הוא שם! הוא בא! אבי!" מילמלה הנערה.

אך ככל שקָרבה הסירה – נמוגה האשליה. בהגיע הסירה למרחק כשבעים מטרים מן הספינה כבר היה ברור לא רק לְלֵיידי הֶלֶנָה ולג'וֹן מַנְגְלְס, אלא אף למֶרִי, שעיניה מלאו דמעות, כי אפסה כל תקווה. כך שדבריו המרגיעים של לורד גְלֶנֶרְבָאן הגיעו בעִתם.

לאחר החיבוקים והנשיקות הראשונים גוללו לפני לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט וג'וֹן מַנְגְלְס את אירועיו העיקריים של המסע, ובראש ובראשונה דיווח להם גְלֶנֶרְבָאן על הפירוש החדש שניתן למִסמך בזכות חריפות-שִׂכלו של פָּגָנֶל. הוא שיבח גם את רוֹבֶּרְט ואמר שמֶרִי יכולה להיות גאה בו. גְלֶנֶרְבָאן הדגיש כל-כך את אומץ-לִבו ואת דבֵקותו במטרה למול הסכנות שעמד בהן, עד כי הנער לא ידע היכן להסתתר מרוב ביישנות, ומצא לעצמו מחבוא בין זרועותיה של אחותו.

"אין צורך להסמיק, רוֹבֶּרְט," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "התנהגת כבֵן הראוי לרב-חובל גְרַאנְט!"

הוא הושיט את זרועותיו אל אחיה של מֶרִי ונשק ללחייו, שהיו עדיין לחות מדמעות הנערה.

בַּל נשכח להזכיר גם את קבלת-הפנים החמה שלה זכו הרב-סרן והגֵיאוֹגְרָף, וגם את תַלְקָאב אציל-הלב שהוזכר לטוב. לֵיידי הֶלֶנָה הצטערה צער רב על שלא נתאפשר לה ללחוץ את ידו של האִינְדְיָאנִי האציל. לאחר רגעי ההתרגשות הראשונים סר מֶק-נַאבְּס לתָאו וגילח את זקנו ביד רגועה ובוטחת, ואילו פָּגָנֶל

הוסיף לחוג כדבורה מאחד לאחר, מלקט קְצוּף מחמאות וחיוכים. הוא ביקש לנשק את כל צוות הספינה, וכיוון שטען כי לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרי גְרַאנְט הן חלק מן הצוות, החל בהן וסיים במר אוֹלְבִּינֶט.

הכַּלְכָּל לא מצא דרך נאותה יותר להגיב למחווה כה אדיבה מאשר להכריז על ארוחת-הצהריים.

"ארוחת-צהריים!" הצטעק פָּגָנֶל.

"כן, מר פָּגָנֶל," השיב מר אוֹלְבִּינֶט.

"ארוחת-צהריים אמיתית, על שולחן אמיתי, עם סכין, מזלג ומפיות?"

"כמובן, מר פָּגָנֶל."

"שלא תכלול לא צַ'ארְקִי, לא ביצים קשות ואף לא בשר יען?"

"הוו! אדוני!" מחה מר אוֹלְבִּינֶט, שחש כי הטילו דופי בכישוריו המקצועיים.

"סליחה, לא חפצתי לפגוע בך, ידידי ורֵעי," אמר המדען בחיוך, "אך זה היה תפריטנו כל החודש, ולא בישיבה ליד שולחן סעדנו, אלא שרועים על הקרקע, או בפישוק-רגליים על גבי עצים. לפיכך, כשבישרת על ארוחה, היא נראתה לי כחלום, כדמיון, כמִקְסַם-שָׁוְוא!"

"ובכן, הבה נברר אם זו אכן מציאות, מר פָּגָנֶל," התערבה לֵיידי הֶלֶנָה, והתקשתה לכבוש את צחוקה.

"הישעני אֶפוא על זרועי," קרא המדען אביר-הגינונים.

"מהן הוראות כבוד הלורד בנוגע לדַנְקֶן?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"ג'וֹן, חביבי, לאחר הארוחה נערוך כולנו דיון בתוכנית מסענו החדש," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

נוסעי הספינה וקַבַּרְניטה הצעיר ירדו לחדר-האוכל. ניתנה הוראה לקצין המכונות לשמור על לחץ קיטור בדודים, על-מנת שאפשר יהיה להפליג מיד עם מתן ההוראה. הרב-סרן, מגולח למִשְׁעִי, ושאר הנוסעים, לאחר רחצה מהירה, תפסו מקום ליד השולחן.

הכול דיברו בשבח ארוחת-הצהריים של אוֹלְבִּינֶט. הכול הכריזו שאין כמותה, ושהיא עולה אף על המפוארים שבמִשְׁתאות הפַּמְפָּה. פָּגָנֶל חזר ולקח פעמיים מכל מנה, "מתוך פיזור-דעת," הפטיר בהתנצלות.

לשמע אמירה חֲלָמָאִית זו שאלה לֵיידי הֶלֶנָה אם שב הצָרְפָתִי החביב לסורו.

הרב-סרן ולורד גְלֶנֶרְבַאן החליפו ביניהם מבטים וחייכו, ואילו פָּגָנֶל פרץ בצחוק רם ונשבע "בכבודו" לא לבצע כל מעשה נוסף של פיזור-דעת במשך כל המסע. אחר-כך גולל בצורה מבדרת את סיפור מַפַּח-רוחו והתעמקותו בכתבי קָמוֹאֶנְס.

"אחרי ככלות הכול," אמר לסיכום, "מעז יצא מתוק, ואינני מתחרט על טעותי."

"ומדוע, ידידי הנכבד?" שאל הרב-סרן.

"משום שעכשיו אני יודע לא רק סְפָרַדִית, אלא גם פּוֹרְטוּגָלִית, ומדַבֵּר שתי שפות חדשות במקום אחת!"

"חי נפשי, על זאת לא חשבתי," השיב מֶק-נַאבְּס, "כל הכבוד, פָּגָנֶל, ממש כל הכבוד!"

הכול מחאו כפיים לפַּגָנֶל, שלא חדל מלסעוד את לִבּו ולו לרגע. משום שהיה אוכל ומשוחח אגב אכילה, לא הבחין בפרט מסוים, שלא חמק מעיניו של גְלֶנֶרְבָאן: רגשות החיבה החמים שהֵרְעִיף ג׳וֹן מַנְגְלְס על שכנתו לשולחן, מֶרִי גְרַאנְט. בניד-ראש קליל אותתה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן לבעלה כי "ככה זה"! גְלֶנֶרְבָאן התבונן בשני הצעירים בחיבה ובאהדה, ואחר-כך קרא לג׳וֹן מַנְגְלְס, אך בעניין אחר לגמרי.

"כיצד עבר המסע שלך בים, ג׳וֹן?" שאלו.

"ללא כל בעיות," השיב הרב-חובל, "אך ברצוני לדווח לכבודו, שלא שבנו דרך מְצָרֵי מָגֶלַן."

"יפהז" צרח פַּגָנֶל, "הקפתם את כֵּף-הוֹרְן, בלעדיי?"

"לֵךְ תְּלֵה את עצמך בשל כךז" יעץ לו הרב-סרן.

"אָנוֹכִיי שכמותךז אתה מייעץ לי לעשות זאת כי אתה זומם להשתמש בחבל שלי אחר-כך," הגיב הגֵיאוֹגְרָף.

"הירָגע, פַּגָנֶל היקר," התערב גְלֶנֶרְבָאן, "הרי לא ניחנת ביכולת להימצא בשני מקומות בבת-אחת. והואיל ושוטטת במישורי הַפַּמְפַּס, לא יכולת באותה עת להקיף את כֵּף-הוֹרְן."

"אך מותר לי בכל זאת להצטער על כך," הגיב המדען.

לאחר תשובה זו לא דחקו בו עוד והניחוהו לנפשו. ג׳וֹן מַנְגְלְס סיפר על ההפלגה. אגב שיוט לאורך חופי אָמֶרִיקָה הדרומית בדק את קבוצות האיים המערביות, אך לא מצא כל עקבות לבְּרִיטַנְיָה. בהגיעו לכֵּף-פִּילָארֶס, נתקל ברוח נגדית בפתח המֵיצָר, ולכן המשיך דרומה. הוא עבר ליד האי דֶסוֹלַסְיוֹן, טיפס ועלה על לקו-הרוחב °67 דרום, הקיף את כֵּף-הוֹרְן, עבר את ארץ-האש בחולפו דרך מְצָרֵי לֶה מֶר, ושט לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה. ליד כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס נתקל במשבי-רוח נוראיים, אלה שתקפו במלוא העוצמה את הנוסעים בעת הסופה. אך הספינה החזיקה מעמד יפה, וזה שלושה ימים היה ג׳וֹן מַנְגְלְס משייט לאִטו בלב-ים, כאשר לפתע נשמעו יריות רובה הקָרָבִּין שבישרו על בוא הנוסעים, אשר ציפה להם בקוצר-רוח. אשר לְלֵיידי גְלֶנֶרְבָאן ולעלמה גְרַאנְט, אמר הרב-חובל, יהיה זה עָוֶול שלא להכיר בעוז-רוחן הנדיר. הסערה לא הבהילה אותן, ואם הביעו אי-אלה חששות, היה זה רק לגורלם של ידידים ששוטטו אותה עת במישורי הָרֶפּוּבְּלִיקָה הָאַרְגֶנְטִינִית.

כך תם סיפורו של ג׳וֹן מַנְגְלְס. הלורד גְלֶנֶרְבָאן הִרעיף עליו שבחים, ואחר-כך פנה לעלמה גְרַאנְט:

"עלמתי היקרה," אמר לה, "אני רואה שג׳וֹן מַנְגְלְס מוקיר את סגולותייך, ואני שמח להיווכח שנעים לך לשהות על סיפון ספינתוז"

"וכי כיצד יכול להיות אחרת," השיבה העלמה מֶרִי והעיפה מבט בלֵיידי הֶלֶנָה, או שמא בקַבַּרְנִיט הצעיר.

"הוז אחותי מחבבת אותך מאוד, מר ג׳וֹן," קרא רוֹבֶּרְט, "וגם אני מחבב אותךז"

"גם אני אוהב אותך מאוד, ילדי היקר," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, נבוך לא מעט מדבריו של רוֹבֶּרְט, אשר העלו סומק קל גם בלחייה של מֶרִי גְרַאנְט.

אחר-כך היטה ג'ון מַנְגְּלְס את השיחה לאפיק אחר, בוער פחות, והוסיף:

"עתה, משסיימתי את סיפור הפלגתה של *דַנְקֶן*, היואיל כבוד הלורד לתת לנו פרטים מִספר על חציית אַמֶרִיקָה ועל מַעֲלָליו של גיבורנו הצעיר?"

שום סיפור לא יכול להיות עָרֵב יותר לאוזניהן של לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט. לכן נחפז לורד גְלֶנֶרְבַאן להשׂביע את סקרנותן וגולל, אירוע אחר אירוע, את מלוא מסעם מאוקְיָינוֹס לאוקְיָינוֹס, את חצייתם של הרי האַנְדִים, רעידת-האדמה, היעלמו של רוֹבֶּרְט, חטיפתו בציפורני הקוֹנְדוֹר, יריית הרובה של תַלְקַאבּ, תקרית הזאבים האדומים, מעשׂה ההקרבה של הנער, דמותו של הסַמָל מָנוּאֶל, השיטפון, השהייה על עץ האוֹמְבּוּ, הברק, השׂריפה, הקַאיְמָנִים, נחשול-המים, הלילה על שׂפת האוקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, ועוד פרטים מפרטים שונים, מבדחים או מבעיתים, שהִשרו על המאזינים עליצות ואֵימה לסירוגין. מפעם לפעם זכה רוֹבֶּרְט בנשיקות ובחיבוקים מאחותו ומלֵיידי הֶלֶנָה. מעולם לא היה ילד שהִרבו כל-כך לנשקו וללטפו.

משהשלים לורד גְלֶנֶרְבַאן את סיפורו, חתם את דבריו במִלים אלה:

"וכעת, ידידַי, עלינו לחשוב על ההווָה; העבר כבר חלף, אך העתיד – שלנו הוא: הבה ונשוב אל הרב-חובל גְרַאנְט."

ארוחת-הצהריים הסתיימה, והסועדים נכנסו לִטְרַקְלינה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן; הכול תפסו מקום סביב שולחן עמוס מפות ותוכניות, ועד מהרה קָלְחָה השיחה.

"הֶלֶנָה היקרה," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן, "בשובי לספינה בישׂרתי לך כי גם אם ניצולי *בְּרִיטַנְיָה* אינם עמנו, התקווה למוצאם גדולה יותר מאי-פעם. שכֵּן, לאחר שחצינו את יבשת אַמֶרִיקָה אנו משוכנעים, או ליתר דיוק יודעים בוודאות, כי האסון לא אירע על חופי האוקְיָינוֹס השקט, ולא על חופיו של האוקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. המסקנה הטִבעית המתבקשת מכך היא שפירשנו את המִסמך באורח מוטעה בכל הנוגע לפָּטָגוֹנְיָה. למרבה המזל נחה על ידידנו פָּגָנֶל השראה פתאומית, והוא גילה את הטעות. הוא הוכיח לנו שאנו מתקדמים בדרך מוטעית, ופירש לנו את המִסמך בצורה שלא הותירה כל ספקות בלִבנו. מדובר במִסמך הכתוב בצָרְפָתִית, ואבקש מפָּגָנֶל לשוב ולהסבירו כאן, על-מנת שלא ייוותר בלב איש אפילו הספק הקטן ביותר."

המדען, אשר נקרא לומר את דברו, נענה ללא דיחוי לבקשה; הוא הכביר הסברים על המִלים goni ו-indi בצורה שאין משכנעת ממנה; מהמִלה austral גזר בדייקנות את המִלה אוֹסְטְרַלְיָה; הוא הוכיח כי הרב-חובל גְרַאנְט, שהפליג מפֶּרוּ כדי לשוב לאֵירוֹפָּה, יכול להיסחף על-גבי אונייה, אם איבד את כושר הניווט, בזרמיו הדרומיים של האוקְיָינוֹס השקט עד לחופי אוֹסְטְרַלְיָה; לבסוף זכו הנחותיו המבריקות והֶיקֵשיו הפיקחיים להסכמתו המלאה של ג'וֹן מַנְגְּלְס, שהיה שופט נוקשה בעניינים מעין אלה, ולא נטה להיסחף על כנפי הדִמיון.

כשסיים פָּגָנֶל את הרצאתו, הכריז גְלֶנֶרְבַאן *שדַנְקֶן* תפליג תיכף ומיד לעבר אוֹסְטְרַלְיָה.

ואולם, בטרם ניתנה הפקודה להפנות חרטום מזרחה, ביקש הרב-סרן רשות להעיר הערה.

"דַבֵּר, מֶק-נַאבְּס," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"אין בכוונתי לערער על תקפות טיעוניו של ידידי פָּגָנֶל, ועוד פחות לחלוק עליהם," אמר, "אני מוצא שהם כבדי-משקל, נבונים וראויים למלוא תשומת-הלב. הם חייבים, בצדק, לשמש בסיס לכל המשך חיפושינו בעתיד. אך ברצוני שיובאו לבדיקה אחרונה, כדי שלא יהיה אפשר לערער על תקפותם המוחלטת."

איש לא ידע לאן תותר להגיע מֶק-נַאבְּס הַזָּהִיר, ומאזיניו האזינו לו בחשש-מה.

"הַמשך, מֶק-נַאבְּס," אמר פָּגָנֶל, "אני נכון להשיב לכל שאלותיך."

"פשוט מאוד," המשיך מֶק-נַאבְּס, "לפני חמישה חודשים, שעה שעיינו בשלושת המסמכים, הפירוש שנתנו להם נראה כמובן מאליו. שום חוף אחר מלבד חופה המערבי של פָּטָגוֹנְיָה לא יכול להיות זירת הטביעה. לא היה לנו כל צל של ספק בנדון."

"הערה נכונה מאוד," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"לאחר-מכן," המשיך הרב-סרן, "שעה שפָּגָנֶל נקלע לסיפוננו בזכות פיזור-דעתו המבורך, הצגנו לפניו את המסמכים והוא סמך ידו בלי כל הסתייגות על החלטתנו לחפש בחופי אַמֶרִיקָה."

"אמת לאמיתה," השיב הַגֵיאוֹגְרָף.

"ובכל זאת טעינו," אמר הרב-סרן.

"ואכן, טעינו," חזר אחריו פָּגָנֶל כהד, "אולם, מֶק-נַאבְּס, הטעות היא אנושית, אך משוגע הוא האיש המתמיד בטעותו."

"חכה רגע, פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "הירגע. אין בכוונתי לומר שיש להתמיד בחיפושנו באַמֶרִיקָה."

"אם כן, מה רצונך?"

"רצוני בהודאה ולא יותר; הודאה כי ברגע זה אנו בטוחים שאוֹסְטְרַלְיָה היא זירת הטביעה של *בְּרִיטַנְיָה*, בדיוק באותה מידה שבה היינו בטוחים קודם-לכן שאַמֶרִיקָה היא הזירה."

"בחפץ-לב נודֶה בכך," השיב פָּגָנֶל.

"אני רושם זאת לפני," המשיך הרב-סרן, "ומנצל את ההזדמנות להזהירך מפני היתפסות לאמיתות לכאורה, המובילות לשרשרת של טעויות. מי יודע אם אחרי אוֹסְטְרַלְיָה לא תציע לנו ארץ אחרת אותן וַדָאויות, ואם לאחר החיפושים החדשים הללו, שייערכו לשָׁוְא, לא יהיה 'ברור' שיש להתחיל מחדש בחיפושים במקום אחר?"

גְלֶנֶרְבַאן ופָּגָנֶל נעצו מבטים זה בזה. הערותיו הנבונות של הרב-סרן הרשימו אותם.

"ברצוני לערוך מבחן אחרון קודם שנצא בדרכנו לאוֹסְטְרַלְיָה," אמר מֶק-נַאבְּס. "הנה המסמכים והנה המפות. הבה נבחן, בזו אחר זו, את כל הנקודות שחוצה קו-הרוחב 37°, ונבדוק אם אין בנתיב זה עוד איזו ארץ העונה על כל המצוין במסמך."

"אין מלאכה קלה ומהירה מזאת," השיב פָּגָנֶל. "למרבה המזל, אין שפע של ארצות לאורך קו-רוחב זה."

"הבה ונראה," אמר הרב-סרן ופרש מפה של כדור-הארץ, ששורטטה לפי שיטת ההטלה של מֶרקָאטור, ושִׂטְחָה לעֵין המסתכל את כל יבשות כדור-הארץ.

המפה הונחה לפני לֵיידי הֶלֶנָה, והכול נעמדו כך שיוכלו לראות את מַסֶכת הרְאָיות של פָּגָנֶל.

"כפי שכבר פירטתי לפניכם," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "לאחר חצותו את אַמֶרִיקָה הדרומית עובר קו-הרוחב 37° באִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה. ואני טוען ששום מִלה מן המִסמך אינה יכולה להתייחס לאותם איים."

המִסמכים נִבחנו בקפידה, והכול נאלצו להודות כי הצדק עם פָּגָנֶל, וטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה נמחקה מן הרשימה פה אחד.

"הבה נתקדם," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "אנו יוצאים מן האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי ועוברים כשתי מעלות דרומה מכֵּף התקווה הטובה ומגיעים לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי. רק קבוצת איים אחת נמצאת בדרכנו, הלא היא קבוצת איי אַמְסְטֶרְדָם. הבה נבחן קבוצת איים זו, כפי שבחנו את אִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

לאחר בדיקה קפדנית נפסלו גם איי אַמְסְטֶרְדָם. לא היתה מִלה, ואף לא שבר של מִלה, באַנְגְלִית, בצָרְפָתִית או בגֶרְמָנִית, שאפשר היה לייחסה לקבוצת איים זו שבאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי.

"ועתה אנו מגיעים לאוֹסְטְרַלְיָה," המשיך פָּגָנֶל. "קו-הרוחב 37° נוגע ביבשת זו בכֵּף-בֶּרְנוּיִי ועוזב אותה במִפרץ טוּפוֹלְד. בוודאי תסכימו איתי, בלא לאנוס את הטֶקְסְט, כי המִלה האַנְגְלִית stra והמִלה הצָרְפָתִית austral יכולות להתייחס רק לאוֹסְטְרַלְיָה. הדבר כה מובן מאליו, עד כי אין צורך להסבירו." הכול אישרו את מסקנתו של פָּגָנֶל. שיטה זו איחדה את כל האפשרויות לטובת מסקנותיו.

"נמשיך הלאה," אמר מֶק-נַאבְּס.

"נמשיך הלאה," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אין מסע קל מזה. כשיוצאים ממִפרץ טוּפוֹלְד, חוצים לשון-ים המשתרעת ממזרח לאוֹסְטְרַלְיָה ומגיעים לנְיוּ-זִילַנְד. קודם לכול עלַי להזכירכם כי המִלה contin מן המִסמך הצָרְפָתִי מציינת יבשת בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים. אי-לכך, אין זה סביר שהרב-חובל גְרַאנְט מצא מִקלט בנְיוּ-זִילַנְד, שאינה אלא אי. יהיה אשר יהיה, בחנו, הַשְׁווּ, הִפכו במִלים והיווכחו אם יכולות הן, בדרך זו או אחרת, להתייחס לארץ חדשה זו."

"בשום פנים ואופן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, שעיין בדקדקנות במִסמכים ובמפה.

"לא," השיבו כל המאזינים לפָּגָנֶל, כולל הרב-סרן, "לא, לא יכול להיות שמדובר בנְיוּ-זִילַנְד."

"כעת," המשיך פָּגָנֶל, "בכל המרחב האדיר הזה, המפריד בין נְיוּ-זִילַנְד לחופי אַמֶרִיקָה, חוצה קו-הרוחב 37° אי קטן אחד, צָחִיחַ ושומם."

"ומה שמו...?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"ראֵה בעצמך על המפה. זהו מָרִיָה תֶרֶזָה, שאין אני מוצא לו כל סימן בשלושת המִסמכים."

"שום סימן," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"הַחליטו אפוא בעצמכם, ידידַי, אִם אין כל ההִסתַבְּרוּיוֹת הללו מצביעות על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!"

"ברור כשמש," השיבו פה אחד כל נוסעי *דַנְקֶן* וַקַבַּרְניטה.

"ג'וֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "היש לך פחם ומצרכי מזון בכמות מספקת?"

"כן, כבוד הלוֹרד, הצטיידתי די והותר בטַלְקָאוּאָנוֹ, ונוכל לחדש את מלאי הפחם שלנו בעיר הכֵף."

"ובכן, תן הנחיות ליציאה לדרך..."

"עוד הערה אחת," אמר הרב-סרן, ושיסע את דברי ידידיו.

"דבֵּר, מֶק-נַאבְּס."

"אף שלכאורה גלוּמים כל סיכויי ההצלחה ביבשת אוֹסְטְרַלְיָה, כלום לא יהיה זה מן הראוי לעגון יום או יומיים באיי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה ובאיי אַמְסְטֶרְדָם? הם מצויים על תְוַואי נתיבנו, ולא ניאלץ לסטות מדרכנו. כך נדע אם הותירה בהם *בְּרִיטַנְיָה* שרידים כלשהם."

"רב-סרן חסר-אמון שכמותך," הִצטעק פָּגָנֶל, "אתה ממשיך להתעקש!"

"בעיקר אני מחזיק ברצון שלא לשוב על עִקבותינו, אם אוֹסְטְרַלְיָה, דרך משל, לא תענה על הציפיות שעוררה בנו."

"אמצעי-זהירות זה נראה טוב בעיני," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"ולא אני הוא שאמנע ממך לנקוט אותו," הגיב פָּגָנֶל, "להיפך."

"ובכן, ג'וֹן," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הַפְנֵה חרטום לעבר טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

"בזה הרגע, רום כבודו," השיב הרב-חובל ועלה לסיפון, בעוד רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט מודים ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן במִלים חמות ונרגשות.

עד מהרה התרחקה *דַנְקֶן* מחופי אַמֶרִיקָה בדרכה מזרחה, מְפַלַחַת בלהב חרטומה המהיר את גלי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

• 2 •
טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה

אילו שטה הספינה לאורך קו-המשווה, היו 196 המעלות מפרידות בין אוֹסְטְרַלְיָה לַאֲמֶרִיקָה, או ליתר דיוק בין כֵּף-בֶּרְנוּיִי לְכֵף-קוֹרְיֶנְטֶס, מסתכמות בכעשרים ושניים אלף קילומטרים. אך בקו-הרוחב 37° הסתכמו אותן 196 מעלות, בשל מִבנהו של כדור-הארץ, בכשמונה-עשר אלף קילומטרים בלבד. מחופי אֲמֶרִיקָה ועד טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה המרחק הוא כשלושת-אלפים ושלוש-מאות קילומטרים בלבד. זוהי כִּבְרַת-דרך שג'וֹן מַנְגְּלְס קיווה לעבור בתוך עשרה ימים, אם לא יעכבו הרוחות את התקדמותה של הספינה. ואכן, הוא יכול להיות שְׂבַע-רצון, שכֵּן עם ערב שָׁכְכָה הרוח כמעט כליל ואחר-כך שינתה כיוון, *תַּנְקֶן* יכלה להפגין על פני ים רוגע את מִכלול תכונותיה, שאין דומה להן.

עוד באותו יום שבו הנוסעים להרגלי הסיפון שלהם מימים ימימה, ולא היה אפשר להבחין כלל שנעדרו מן הספינה במשך חודש ימים. לאחר מימי האוֹקְיָינוֹס השקט נפרשו לנגד עיניהם מימי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, והרי גלי-הים דומים בכל מקום ומקום ואין נִיכָּרים בהם אלא הבדלים מועטים בלבד. לאחר שהעמידו אותם במבחנים כה קשים, דומה היה שכעת מתאמצים אֵיתני-הטבע ככל יכולתם להנעים את הפלגתם. האוֹקְיָינוֹס היה רוגע, הרוח נשבה בכיוון הרצוי והמִפרשים, שתפחו בהשפעת הרוח המערבית, סייעו לקיטור הבלתי-נִלאה, האצור בדודי ההסקָה.

השיט המהיר התנהל אֵפוא ללא תקלות ותאונות. בטוחים בדרכם, ציפו הכול לחוף האוֹסְטְרַלִי. ההשערות היו לוודאות. הם שוחחו על הרב-חובל גְרַאנְט כאילו כבר עמדה הספינה לאוספו בנמל מוגדר. תָּאוֹ ומקומות הלינה לשני עמיתיו הוכנו מִבעוד מועד. מֶרִי גְרַאנְט נהנתה לקשט במו-ידיה את התא, אשר היה תָּאוֹ הקודם של מר אוֹלְבִּינֶט, שעבר כעת להתגורר בתא של אִשתו, מרת אוֹלְבִּינֶט. תא זה היה סמוךְ לתא מִספר 6 המפורסם, אשר זָ'ק פַּגָנֶל הזמינו על סיפון *סְקוֹטְיָה*.

הגֵיאוֹגְרָף המלומד נשאר כלוא בתָאוֹ רוב שעות היום והלילה. מבוקר ועד ערב היה עמֵל על יצירת המחקר שְׂמָה רשמיו הנִשׂגבים של גֵיאוֹגְרָף בחבל הפַּמְפַּס הארְגֶנְטִינִי. כולם שמעו אותו בוחן בקולו הנִרגש מִשפטים הדורים, קודם שכתבם סופית בדפים הלבנים של פנקסו, ולא פעם בגד בקְלִיאוֹ, מוּזַת הַהִיסְטוֹרְיָה, והִשביע בהתלהבותו את קַאלְיוֹפֶּה האלוהית, שתחת שרביטה מתרחשים כל מעשׂי העלילה הנִשׂגבים.

אגב, פַּגָנֶל לא הסתיר זאת. בנותיו הצנועות של אַפּוֹלוֹ נטשו למענו בחפץ-לב את פסגות הפַּרְנָסוֹס או הֶהֶלִיקוֹן. לֵיידי הֶלֶנָה העניקה לו מחמאות כנות. גם הרב-סרן בירך אותו על גיחותיו המִיתוֹלוֹגִיוֹת.

"אך העיקר," הוסיף הרב-סרן, "לא עוד היסחי-דעת, פָּגָנֶל, ואם במקרה יעלה על דעתך ללמוד אוֹסְטְרָלִית, אל תעשה זאת מתוך ספר דִקדוק סִינִי!"

העניינים על הסיפון התנהלו אֵפוא על מי-מנוחות. לורד גְלֶנֶרְבָן ורעייתו צפו ברוב עניין בג'וֹן מַנְגְלְס ובמֶרִי גְרַאנְט. אך כיוון שלא היה בכך כל טעם לפגם, וג'וֹן מַנְגְלְס לא חשף את צְפוּנוֹתיו, החליטו כי מוטב להעלים עין מכך.

"מה יחשוב על כך הרב-חובל גְרַאנְט?" שאל יום אחד גְלֶנֶרְבָן את לֵיידי הֶלֶנָה.

"הוא יחשוב כי ג'וֹן ראוי למֶרִי, אֶדוּאַרד ידידי, והצדק יהיה איתו."

בינתיים המשיכה הספינה לשוט במהירות רבה לעבר יעדה. ב-16 בנוֹבֶמְבֶּר, כחמישה ימים לאחר שכֵף-קוֹרְיֶינְטֶס נעלם מטווח ראייתם, אפשר היה לחוש במשבי-רוח חזקים מכיוון מערב, משבים שאין נאים מהם לאוניות המקיפות את אַפְרִיקָה, כנגד רוחות של קבע מדרום-מזרח. *דַנְקֶן* הניפה את כל מִפרשיה – המִפרשׂ הקדמי התחתי, מִפרשׂ הַיַרְכָתַיים, המִפרשׂ העילי, המִפרשׂ העִלְעילי, מִפרשׂי העזר, מִפרשׂי קצה התורן ומִפרשׂי הַתְמֶך – ובסופגה את כל הרוח מצד שמאל שָׁעטה קדימה במהירות נועזת. הַמַדְחֵף כמעט לא נגס במים הנסוגים, שֶלהב חרטומה פילֵח, ודומה היה *שדַנְקֶן* מתמודדת בתחרות כלשהי של מועדון *הרוֹיַאל תֵימְז*.

למחרת היו המים מכוסים אצות ענקיות, והאוֹקְיָינוֹס דמה לאגם גדול, שעשבים חוסמים את מימיו, לאיזה ים סָרְגָסוֹ, שנוצר מפסולת עצים וצמחים שנתלשו מן היבשות הסמוכות. היה זה בעיקר הרב-חובל שציין תופעות אלה והביאן לתשומת-לִבם של יורדי-הים. *דַנְקֶן* נראתה כמחליקה על מרבד דשא מוארך, שפָּגָנֶל הִשְׁוָוהו בצדק לִפַּמְפַּס, אך התקדמותה של הספינה נבלמה במקצת בשל כך.

עשרים וארבע שעות אחר-כך, עם עלות השחר, הרעים קולו של המלח בתצפית:

"אדמה!" זעק.

"באיזה כיוון?" שאל טוֹם אוֹסְטִין, שהיה קצין תורן.

"ישר בכיוון הרוח," השיב המלח.

לשמע קריאה זו, שהיא מרגשת תמיד, התמלא הסיפון פתע-פתאום. חיש מהר נראתה גם מִשקפת, ומאחוריה הופיע פָּגָנֶל.

המדען כיוון את מכשירו לכיוון האמור, אך לא ראה דבר שידמה לאדמה.

"הסתכל אל תוך העננים," יעץ לו ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אמנם כן," השיב פָּגָנֶל, "יש שם מעֵין חוד, שקשה עדיין להבחין בו בבירור."

"זה טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה," הסביר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אם כן, ואם זיכרוני אינו מַטעני," השיב המדען, "הרי אמורים אנו להימצא במרחק כמאה ושלושים קילומטרים ממנו, שכֵּן את פסגת טְרִיסְטָן, שגובהה כאלפיים מטרים, רואים כבר ממרחק זה."

"אתה צודק," השיב הרב-חובל ג'וֹן.

כעבור שעות מִספר נראתה בבירור בקַצְוֵוי האופק קבוצה של איים נישאים ותלולים מאוד. הסלע דמוי-הַחָרוּט של טְרִיסְטָן בלט בשחור על הרקע הזוהר של הרקיע, שהשמש העולה צבעה אותו בצבעים סְגַלגַּלִיים. עד מהרה התבהר האי

המרכזי על רקע הגוש הסלעי, מראהו היה כקודקוד של משולש הנוטה לצפון-מזרח.

טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה נמצא על קו-הרוחב '8 °37 דרום, ועל קו-האורך '44 °10 מערבה לקו-האורך גְרִינְיץ'. במרחק כשלושים קילומטרים דרומית-מערבית נמצא האי "הבלתי-נָגִיש", ושישה-עשר קילומטרים דרומית-מזרחית אי הזמיר, ואיים אלה מהווים קבוצת איים מבודדת בחלק זה של האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. לקראת צהריים איתרו את שתי נקודות-הציון העיקריות, שנועדו להנחות את הסַפָּנִים – האחת סלע, הדומה לספינה פרושׂת-מִפְרָשׂ, באחד מפינותיו של האי "הבלתי-נָגִיש", והשנייה, בקצה הצפוני של אי הזמיר. שני האיים הקטנטנים דומים למִבצר חָרֵב. בשעה שלוש נכנסה *דַנְקֶן* למִפרץ פַּאלְמוּת שבאי טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה, אשר "כֵּף-ההצלה" מגן עליו מפני רוחות מערביות.

במִפרץ זה רבצו רדומות על עוגנן כמה שולות-לווייתנים, העסוקות בציד כלבי-ים ושאר יונקים ימיים השורצים לאֵינספור בחופים אלה.

ג'וֹן מַנְגְלְס טרח למצוא מקום עגינה בטוח, שכֵּן מַעֲגָנִים אלה מחוץ ליבשות מסוכנים עד מאוד כשנושבות לפתע רוחות צפוניות וצפון-מערביות חזקות; ואכן, בדיוק במקום זה טבעה בשנת 1829 הדו-תְרָנִית האנגלית *ג'וּלְיָה* על כל צוותה. *דַנְקֶן* קרבה לחוף כדי שמונים מטרים והשליכה עוגן במים, שעומקם שנים-עשר מטרים מעל לקרקעית הסלעית. מיד ירדו הנוסעים והנוסעות לתוך הסירה הגדולה ונחתו על חוף של חול דק ושחור, שרידיהם הזַעֲרוּריים של סלעי האי, שנִשׂרפו לאֵפֶר.

בירתה של קבוצת האיים טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה אינה אלא כפר קטן, השוכן בִּירְכְּתֵי מִפרץ על שׂפת נחל שופע והומה. בכפר היו כחמישים בתים נקיים למדי וערוכים בסדר גֵיאוֹמֶטְרִי, כנראה המִלה האחרונה באַדְרִיכָלוּת הבְּרִיטִית. מאחורי העיר הזַעֲרוּרית השתרעו חמישה-עשר אלף דונם של אדמת מישור תחומים על-ידי סוללת לָבָה ענקית; מעל לרמה זו הִזדקר הצוק דמוי-החָרוּט, מתנשא לגובה של יותר מאלפיים מטרים.

את פניו של לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן קיבל מושל הכפוף למושבה האנגלית של כֵּף התקווה הטובה. בלא להִתְמַהְמֵהַּ הציג הלוֹרד שאלות בנוגע לְהָארִי גְרַאנְט ולִבְּרִיטַנְיָה. אך שמות אלה לא היו מוכרים למושל כלל וכלל. אִיֵי טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה מצויים מחוץ לנתיבי הסַפָּנוּת, ולפיכך מעטות האוניות המשליכות שם עוגן. מאז טביעתה המפורסמת של *בְּלֶנְדוֹן הוֹל*, אשר עלתה על שׂרטון הסלעים של האי "הבלתי-נָגִיש" בשנת 1821, רק שתי אוניות עגנו לחופו של האי המרכזי ועלו על שׂרטון, *פְּרִימוֹגֶה* בשנת 1845 והתלת-תְרָנִית *פִילָדֶלְפְיָה*, בשנת 1857. הנתונים בדבר אסונות ימיים בד'אָקוּנְיָה מסתכמים בשלוש פוּרְעָנוּיוֹת אלה.

גְלֶנֶרְבַאן לא ציפה לשאוב מידע מדויק יותר, והוא חקר את המושל רק כדי לצאת ידי חובה. הוא אף שיגר סירות קטנות לערוך סיור סביב האי, שהיקפו לא עלה על עשׂרים ושבעה קילומטרים, ושטחו, אפילו היה גדול פי שלושה, קטן היה מלהכיל את לוֹנְדוֹן או את פָּרִיס.

בשעה שהתנהלו הסיורים הימיים, ביקרו נוסעיה של *דַנְקֶן* בכפר ועל החופים הסמוכים. אוּכְלוּסִיית טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה לא מנתה יותר ממאה וחמישים תושבים. היו אלה אַנְגְלִים ואַמֶרִיקָנִים, נשׂואים לכושיות ולְהוֹטֶנְטוֹטִיּוֹת ממושבת הכֵּף,

שקשה היה להתחרות בכיעורן. ילדיהם של הזוגות המעורבים היו מעֵין תערובת לא נעימה של אופי אַנְגְלוֹ-סַקְסִי נוקשה וצבע עור אַפְרִיקָנִי שחור.

סיורם של התיירים, שנהנו לחוש קרקע מוצקה מתחת לרגליהם, נמשך עד לחוף הים, הגובל במישור המעובד הגדול, הקיים רק בחלק זה של האי. בכל שאר חלקיו היה החוף עשוי מצוקי בזלת תלולים וצחיחים, ועליהם מאות-אלפים של ציפורי אַלְבַּטְרוֹס ענקיות ופִּינְגְוִוינִים מטופשים.

לאחר שבחנו המבקרים את הסלעים הללו, שמקורם בהרי-געש, שבו אל המישור. מסביב פיכו מעיינות חיים, שניזונו משלגי-העַד שעל חֲרוּטֵי ההרים. שיחים מוריקים, אשר מִספר הדְרוֹרִים שעליהם היה רב מִמספר הפרחים, הצהילו את הקרקע. רק עץ אחד, מעֵין פִּילִיק שגובהו כשישה מטרים, ומין שִׂיח ענקי המכונה "תוּסֶה" הזדקרו מתוך כר-הדשא המוריק; אַסֶן שְׁרִיגִית בעלת גרעינים דוקרניים, לוֹמֵיר חסון בעל סיבים מפותלים זה בזה, אי-אלה שיחים חריפים עד מאוד, אַנֶסְרִין שניחוחו כעין הצֳרִי, בישׂם את הרוח בריחו החודרני, אֲזוֹבִים, צמחי סֶלֶרִי פראיים ושְׂרָכִים, כל אלה איכלסו את עולם הצומח של האי, המצומצם בהיקפו אך העשיר בגווניו. אפשר היה לחוש כי אביב נִצחי מרעיף מטובו על אי מבורך זה. פָּגָנֶל טען בהתלהבות שכאן מצויה אוֹג׳יגִ׳י הנודעת, שעליה כתב פֶנֶלוֹן. הוא הציע לְלֵיידי גְלֶנֶרְבָאן לחפשׂ מערה ולתפוס את מקומה של קָלִיפְּסוֹ הנאווה, ואילו לעצמו לא ביקש אלא להיות "אחת הנִימְפוֹת העומדות לשירותה".

וכך, אגב שיחה והתפעלות, שבו המטיילים אל הספינה עם רדת לילה; בסמוך לכפר רעו עדרי בקר וכבשים; שדות החיטה, התירס והירקות, שהובאו לאי לפני ארבעים שנים, שטחו לעין כול את שִׁפְעָתם והתפשטו עד לרחובות הבירה.

משׁשב לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן לסיפון ספינתו, שבו אליה גם הסירות. בתוך שעות ספורות הקיפו את האי כולו בלי לפגוש שום סימן וזכר לבְּרִיטַנְיָה. תפקיד אחד בלבד היה למסע זה, למחוק סופית את האי טְרִיסְטַן מלוח החיפושים.

הואיל וכך, יכלה דַנְקֶן לנטוש את קבוצת האיים האַפְרִיקָנִית הזאת ולהמשיך בדרכה מזרחה. אם לא הפליגה הספינה עוד באותו ערב, היה זה משום שגְלֶנֶרְבָאן התיר לאנשי-צְוותו לערוך צֵיד חיות-ים, אשר בשמותיהן השונים, פרות-ים, אריות-ים, דובי-ים ופילי-ים, שורצות בכל חופיו של מִפרץ פַּאלְמוּת. לפנים נהגו לווייתנים להשתובב במימי האי; אולם בשל ריבוי הציידים, שהטילו בהם צִלְצָלִים, התמעט מִספרם והם נעלמו כליל. לעומתם שרצו שם כלבי-הים עדרים-עדרים. צוות הספינה החליט לנצל את הלילה לציד, ואת יום המחרת להפקת מלאי שמן גדול. משום כך נדחתה יציאתה של דַנְקֶן ביומיים, ל-20 בנוֹבֶמְבֶּר.

במהלך ארוחת-הערב מסר פָּגָנֶל כמה נתונים על איי טְרִיסְטַן, שעניינו מאוד את שומעיו. הם למדו מפיו כי קבוצת איים זו, שהתגלתה בשנת 1506 על-ידי הפוֹרְטוּגָלִי טְרִיסְטַן ד׳אַקוּנְיָה, אחד מאנשיו של הסַפָּן אַלְבּוּקֶרְקִי, לא נחקרה כלל במשך יותר ממאה שנים. איים אלה נחשבו, בצדק, כמוּעָדים לסערות, ונודעו לשִׁמְצָה לא פחות מאיי בֶּרְמוּדָה. משום כך נמנעו הסַפָּנִים מלהתקרב אליהם, ואם נחתה בהם אונייה, הרי הוטלה לשם בעל-כורחה על-ידי סופות האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

בשנת 1697 הטילו שם עוגן שלוש ספינות הוֹלַנְדִיוֹת של חֶברת הוֹדוּ, וקבעו את מיקום האיים מבחינת קווי-האורך והרוחב; האַסְטְרוֹנוֹם המהולל הָאלֵיי בדק

ותיקן את מְמצאיהם בשנת 1700. בין השנים 1712 ל-1767 ביקרו שם כמה יורדי-ים צָרְפָתִיים, ביניהם לָה פֶּרוּז, אשר שב לשם גם במסעו המפורסם בשנת 1785.

איים אלה, שעד אותה עֵת כמעט לא פקדו אותם, נותרו שוממים עד לשנת 1811. בשנה זו אֲמֶרִיקָנִי אחד, ג'וֹנָתָן לַמְבֶּרְט שמו, החל לפעול למען יישובם. הוא ושני מלווים הגיעו לשם בחודש יָנוּאַר ונרתמו באומץ-לב למלאכת ההתנחלות. משנודע למושל הבְּרִיטִי של מושבת הכֵּף כי עִסקי המתיישבים מְשַׂגְשְׂגים, הציע להם את חסותה של ממשלת בְּרִיטַנְיָה. ג'וֹנָתָן נענה להצעתו והניף על בִּקתתו את הדגל הבְּרִיטִי. דומה היה שהוא עתיד למלוך בנועם על "עַמּוֹ", שְמנה אִיטַלְקִי זקן אחד ובן-תערובת פּוֹרְטוּגָלִי, אך יום אחד, באחד מסיוריו בחופי קֵיסרותו, טבע או הוטבע, אין הדבר ידוע לַאֲשורו. הגיעה שנת 1816. נַפּוֹלֵיאוֹן נכלא באי סֶנְט-הֶלֶנָה וכדי להיטיב ולשמור עליו הציבה ממשלת בְּרִיטַנְיָה חֵיל-מצב באי אַסֶנְשְן ובאי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה. חֵיל-המצב ששהה בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה כלל פלוגת תותחנים ממושבת הכֵּף ויחידת הוֹטֶנְטוֹטִים. החיילים שָׁהוּ באי עד 1821, ועם מותו של האסיר מסֶנְט-הֶלֶנָה פּוּנוּ למולדתם.

"רק אֵירוֹפִּי אחד," הוסיף פַּגָנֶל, "טוּראי-ראשון, סְקוֹטִי..."

"הה! סְקוֹטִי!" קרא הרב-סרן, שגילה תמיד עניין מיוחד בבני-מולדתו.

"שמו היה וִילְיַאם גְלַאס," סיפר פַּגָנֶל, "והוא נשאר באי עם אִשתו ושני הוֹטֶנְטוֹטִים. עד מהרה הצטרפו לַסְקוֹטִי שני אַנְגְלִים, אחד מלח והאחר דַיָּיג מנהר הַתֶמְזָה, פָּרָש לשעבר בצבא אַרְגֶנְטִינָה, ובשנת 1821 מצא מִקלט על האִי טְרִיסְטַן אחד מניצולי *כָּלֶדוֹנְיָה הוֹל* עם אִשתו הצעירה. ב-1821 מנתה אוכלוסיית האי שישה גברים ושתי נשים. ב-1829 כבר היו באי שבעה גברים, שש נשים וארבעה-עשר ילדים. ב-1835 עלה מִניינם לארבעים, וכיום גדלה האוכלוסיה פי שלושה."

"כך מתחילות אומות," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"כדי להשלים את סיפורו של טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה," אמר פַּגָנֶל, "עלי להוסיף שאִי זה ראוי לתואר 'אִי הרוֹבִּינְזוֹנִים' לא פחות מאשר האי חוּאַן פֶּרְנַנְדֶס. ואכן, אם שני סַפָּנִים נִנטשו בזה אחר זה באי חוּאַן פֶּרְנַנְדֶס, הרי בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה כמעט הופקרו שני מדענים באורח דומה. ב-1793, אחד מבני-מולדתי, חוקר-הטבע אוֹבֶּר דוּפֶּטִי-תוּאַר, שיצא לאסוף עֲשָׂבים, תעה בדרכו, ולא הספיק לחזור לאונייה שעה שהרב-חובל הרים עוגן. ב-1824, אחד מבני-מולדתך, גְלֶנֶרְבַאן חביבי, הצייר המוכשר אוֹגוּסְט אֶרְל, הופקר באי במשך שמונה חודשים. הרב-חובל של אונייתו שכח שהוא שוהה על החוף והפליג לעבר כֵּף התקווה הטובה."

"הרי לכם רב-חובל מפוזר," העיר הרב-סרן, "האם זה אחד מקרוביך, פַּגָנֶל?"

"גם אם אינו קרובי, ראוי היה להיות!"

תשובתו של הגֵיאוֹגְרָף שׂמה קץ לשיחה.

במהלך הלילה ערך צוות הספינה *דַנְקֶן* צַיִד מוצלח, וכחמישים כלבי-ים מצאו את מותם. לאחר שהתיר את הצַיִד, נבצר מגְלֶנֶרְבַאן למנוע את ניצולו. היום שלמחרת נוצל כולו לאיסוף השמן ולעיבוד עורותיהם יקרי-הערך של היונקים הימיים. הנוסעים, כמובן, ניצלו יום עגינה נוסף זה לסיור שני באי. גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן לקחו עִמם רובה כדי לבדוק את אפשרויות הצַיִד בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה.

במהלך הטיול התקדמו עד למרגלות ההר, פוסעים על פני שטח מכוסה רסיסי בַּזֶּלֶת נַקְבּוּבִיִּים שחורים וסיגים ופסולת של הִתפרצויות געשיות. ההר הזדקר מתוך ערב-רב של סלעים התלויים על בְּלִימה. קשה היה לטעות באשר לטיבו של הֶחָרוּט הענק; צדק הרב-חובל האַנְגְלִי קָרְמַיְיקֶל כשהגדירוֹ כהר-געש כבוי.

הציידים הבחינו בכמה תזירי-בר. אחד מהם נפל חלל מכדורו של הרב-סרן. גְּלֶנֶרְבַּאן הסתפק בכמה קוֹרְאִים שחורים, שטַבח הספינה אמור היה להתקין מהם מטעמים. בפסגת הרמות הגבוהות הבחינו בעִזֵּי-בר רבות. אשר לחתולי-הבר הגאים, הנועזים והחסונים, שהפילו את חִיתתם אפילו על הכלבים, הם שרצו בכל מקום, ובִרְבות הימים עתידים הם להפוך לחיות-טרף ראויות לשֵמֶן.

בשמונה בערב שבו הכול לספינה, ובמהלך הלילה עזבה *דַנְקֶן* את טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה שלא על-מנת לחזור.

• 3 •
האי אַמְסְטֶרְדָם

ג'וֹן מַנְגְּלְס התכוון להטעין פחם בכֵּף התקווה הטובה. לשם כך היה עליו לסטות מעט מקו-הרוחב 37°, ולעלות שתי מעלות צפונה. *דַנְקֶן* נמצאה באזור רוחות הפַּסָט* ונתקלה בדרכה במשבי-רוח עזים, שהיו נוחים מאוד להתקדמותה. בתוך פחות משישה ימים הצליחה לעבור מרחק של אלף ושלוש-מאות מילים, המרחק בין טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה לבין קצה היבשת האַפְרִיקָנִית.

ב-24 בנוֹבֶמְבֶּר, בשעה שלוש אחר-הצהריים, נִגלה לעיניהם הר השולחן, ומעט אחר-כך הצביע ג'וֹן על הר האותות, המציין את הכניסה למִפרץ. סמוך לשעה שמונה נכנסה הספינה למִפרץ והטילה עוגן בנמל קֵייפְּטָאוּן.

בתוקף היותו מזכיר החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, לא יכול פָּגָנֶל שלא לדעת כי הראשון שראה את קצה אַפְרִיקָה היה האַדְמִירָל הפּוֹרְטוּגָלִי, בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ דִיאַז בשנת 1486, ווַאסְקוֹ דֶה גָאמָה הנודע הקיפו רק בשנת 1497. וכי כיצד יכלה עובדה זו לחמוק מפָּגָנֶל, שעה שקָמוֹאֶנְס המשורר שר על תהילתו של יורד-הים הדגול בלוּזִיָאדֶס שלו? מכל מקום, בעניין זה העיר פָּגָנֶל הערה מעניינת: אילו היה דִיאַז מקיף את כֵּף התקווה הטובה בשנת 1486, כלומר שש שנים לפני מסעו הראשון של כְּרִיסְטוֹפֶר קוֹלוֹמְבּוּס, היה גילוי אַמֶרִיקָה עשוי להידחות עד אין-קץ. ואמנם, דרך הכֵּף היא הקצרה והישרה ביותר כדי להגיע לאיי הוֹדוּ המזרחית. והרי מה ביקש הסַפָּן המהולל בן גֵנוּאָה בהפליגו מערבה, אם לא קיצור נתיבי המסע לארץ-התבלינים? אילו הקיפו את כֵּף התקווה הטובה היה מסעו נעשה חסר-תכלית, ומן הסתם לא היה פותח במסע זה כלל.

עיר הכֵּף, השוכנת בקצה מִפרץ הכֵּף, נוסדה בשנת 1652 על-ידי ההוֹלַנְדִי וַאן רִיבֶּק. היתה זו בירתה של מושבה חשובה, שבתוקף הסכמי 1815 הפכה ממושבה הוֹלַנְדִית למושבה אַנְגְלִית. נוסעי *דַנְקֶן* ניצלו את עגינת ספינתם כדי לרדת לבקר בעיר. רק שתים-עשרה שעות עמדו לרשותם, שכן הרב-חובל ג'וֹן מַנְגְּלְס לא נזקק אלא ליום אחד כדי לחדֵש את המלאי, ורב היה רצונו לשוב ולהפליג עם בוקר, ב-26 בנוֹבֶמְבֶּר.

מכל מקום, לא היה צורך בשהות ממושכת יותר כדי לשוטט במשבצות לוח-השחמט הזה, המכונה קֵייפְּטָאוּן, אשר שלושים-אלף תושביו הלבנים והשחורים משחקים בתפקידי מלכים, מְלָכוֹת, פָּרָשים, חיילים, ואולי אף בתפקיד של מסורפים. כך לפחות התבטא פָּגָנֶל. מי שראה את הטירה המתנוססת בדרום-מזרחה של העיר, את בית-המושל ואת גן-הבית, את בניין הבּוּרְסָה, את המוּזֵיאוֹן וצלב האבן שהקים דִיאַז להנצחת הגילוי, ומי ששתה כוסית פּוֹנְטָאִי, שהוא יֵין קוֹנְסְטַנְצָה

---

* רוחות הנֶגֶד, שאת גבולן נראה שקובע קו-הרוחב 30°.

הטוב ביותר, יכול בשקט לעזוב את המקום. ואכן, כך עשו הנוסעים למחרת, עם עלות השחר. *דַנְקֶן* הניפה את מִפרשיה הרבים, מִפרשׂ החלוץ הקִדמי, התוסף הקִדמי ומִפרשׂה העילי, ושעות מִספר לאחר-מכן כבר הקיפה את כֵּף הסופות המפורסם, שחוּאַן השני, מלכּה האוֹפּטִימִי של פּוֹרטוּגָל, העניק לו בשוגג את השם כֵּף התקווה הטובה.

אלפיים ותשע-מאות מילים מפרידים בין הכֵּף לבין האי אַמְסְטֶרְדָם, ובים נוח וברוח נוטה-חסד, זהו עניין לתְרֵיסַר ימים לערך. המזל האיר פנים ליורדי-הים יותר מאשר לסיירי הַפַּמְפַּס, ולא היה להם מה לקְבוֹל על אֵיתָנֵי-הטבע. האוויר והמים, שעשׂו יד אחת נגדם בהיותם על יבשה מוּצקה, התאחדו הפעם כדי להחיש את התקדמותם.

"ההו! הים! הים!" היה פַּגָנֶל חוזר ואומר, "זהו כר-הפעולה המובהק שבו באים לידי ביטוי כוחות האדם, וכלי-הַשַׁיִט הוא-הוא מפיצה האמיתי של התרבות! הגֵּג בכך, ידידַי. לו היה כדור-הארץ עשׂוי יבשת אחת ענקית, אפילו אלפית ממנו לא היתה מוּכּרת עדיין במאה התשע-עשׂרה! רְאו את המתרחש בלב היבשות הגדולות, בערבות סִיבִּיר, במישורי אַסְיָה המרכזית, במִדבריות אַפְרִיקָה, בערבות אַמֶרִיקָה, בשטחיה העצומים של אוֹסְטְרַלְיָה, בשְׁממוֹת הקפואות של הקְטָבִים – האדם אינו מֵעֵז כמעט לחדור לתוכם; הנועזים ביותר נרתעים, האמיצים ביותר נסוגים. אי-אפשר לעבור שם. אמצעי התחבורה אינם מספיקים. החום, המחלות, הילידים הפראיים, כל אלה הם מכשולים שאין לעוברם. שלושים קילומטרים של מִדבר, החוצצים בין בני-האדם, הם יותר מחמש-מאות מילים של אוֹקְיָינוֹס! שכנים אנו כאשר הים מפריד בינינו, זרים – כאשר היער חוצץ בינינו! אַנְגְלִיָה ואוֹסְטְרַלְיָה קרובות זו לזו, ואילו מִצְרַיִם, למשל, כמו נמצאת במרחק מיליוני קילומטרים מסֶנֶגָל, ופֶּקִין היא בעברו השני של כדור-הארץ בהשוואה לסֶנְט-פֶּטֶרְסְבּוּרג! כיום אפשר לחצות את הים ביתר קלוּת מִשֶׁחוצים מִדבר כלשהו, ובזכות הים, כפי שהגדיר זאת בצדק מדען אַמֶרִיקָנִי אחד*, נוצרה קִרבה חובקת עולם בין כל חלקי כדור-הארץ."

פַּגָנֶל נאם בלהט רב, ואפילו הרב-סרן לא מצא כל דופי בשיר ההַלֵּל לאוֹקְיָינוֹס. אילו, כדי למצוא את הרב-חובל גְרַאנְט, היו צריכים לחצות יבשת בעִקבות תְוַואי קו-הרוחב 37°, היו מאמציהם עולים בתוהו; אך כאן היה הים כדי להעביר את המחפשׂים הנועזים מיבשת אחת לאחרת, וכך, ב-6 בדֶצֶמְבֶּר, עם שחר, הגיח הר חדש מחֵיק הגלים.

היה זה האי אַמְסְטֶרְדָם, השוכן על קו-הרוחב ′47 °37 ועל קו-האורך ′24 °77, שחֲרוּטוֹ הנישׂא נראה למרחק חמישים מילים במזג-אוויר רוגע. בשמונה בבוקר דמתה עדיין צְדוּדִיתוֹ המעורפלת לצְדוּדִית האי טֶנֶרִיף.

"ולכן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "האי דומה לטְרִיסְטַן ד'אַקוּנְיָה."

"מסקנה סבירה למדי," השיב פַּגָנֶל, "בהסתמך על הכלל הגֵיאוֹגְרָפִי, ששני איים שדומים לאי שלישי דומים ביניהם. עלי להוסיף כי האי אַמְסְטֶרְדָם, כמו האי טְרִיסְטַן ד'אַקוּנְיָה, עשיר בכלבי-ים וברוֹבִּינְזוֹנִים."

---

* המפקד מוֹרִי.

"האם יש רוֹבִּינְזוֹנִים בכל מקום?" הִקשתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"חי נפשי, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "כמעט שאינני מכיר איש שלא התברך בהרפתקה מעֵין זו, ויד המקרה הגשימה במציאות את עלילת סִפרו של בן-ארצך שייזכר לעד, דָנִיאֶל דֶפוֹ, זמן רב לפני שכְּתבוֹ."

"מר פָּגָנֶל," אמרה מֶרִי גְרַאנְט, "התואיל להרשות לי להציג לך שאלה?"

"אפילו שתיים, עלמתי היקרה, ואני מתחייב לענות עליהן."

"האם היית נִתקף אֵימה למחשבה שהיו מפקירים אותך באי נִידָח?"

"אני?!" הצטעק פָּגָנֶל.

"נו, באמת, ידידי," התערב הרב-סרן, "רק אל תספר לנו שזו שאיפת חייך!"

"זאת לא אמרתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ובכל זאת, הרפתקה מעֵין זו מושכת במידת-מה את לִבי. הייתי בונה לעצמי חיים חדשים. הייתי צד, הייתי דג, בחורף הייתי בוחר לי לְמִשכן מערה, ובקיץ הייתי מתגורר על עץ; הייתי מקים מְזָוִוים ליבולַי; הקיצור, הייתי מתנחל באי שלי."

"בגַפְּךָ?"

"כן, בגַפִּי, אילו היה צורך בכך. חוץ מזה, האם אפשר להיות בעולם הזה בגַפְּךָ? כלום אי-אפשר לבחור לך חברים מקרב עולם החי, לאלף עופר צעיר, תוּכִּי לַהֲגָן או קוף נחמד? ואם ההשגחה מזמנת לך בן-לוויה נאמן כמו שֶשֶת המסור, במה תוכל עוד לחפוץ כדי להיות מאושר? שני רֵעים על סלע, זה האושר! תארו לעצמכם שמֶק-נַאבְּס ואנוכי..."

"תודה רבה," הגיב מיד הרב-סרן, "אין לי כל נטייה לתפקידי רוֹבִּינְזוֹן, ולא הייתי מצליח לגלם אותם יפה."

"מר פָּגָנֶל היקר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "הנה שוב נסחף אתה על כנפי דמיונך. אך אני סבורה שהמציאות שונה בתכלית מן החלום. אתה רואה בעיני רוחך אך ורק רוֹבִּינְזוֹנִים דִמיוניים שהוּטלו לאי שנבחר בקפידה, כאלה שהטבע דואג להם כִּילָדים מפונקים; אינך רואה אלא את צִדם היפה של הדברים!"

"הייתכן, גברתי? האינך חושבת, כי אפשר להיות מאושר באי נִידָח?"

"אינני סבורה כך. האדם לחֶברה יולד, ולא לבדידות. הבדידות יכולה להוליך רק לייאוש. זוהי שאלה של זמן. נכון שתחילה הדאגות לחיי היומיום ולצורכי הקיום מסיחות את דעתו של האוּמְלָל, שזה אך ניצל מן הגלים, מאיומי העתיד. אך בהמשך, כשהוא שרוי בבדידותו, הרחק מבני-מינו, בלא כל תקווה לשוב ולחזות בארצו או באהוביו, מה יכולות להיות מחשבותיו, ומה רב סִבלו? האי הקטן שלו הוא כל עולמו. כל האנושות כולה גלומה בתוכו, וכשמגיעה שעת מותו, מוות נורא-הוד באותה נִידָחוּת, דומה הוא בעיניו לאדם האחרון, ביומה האחרון של תבל. האמן לי, מר פָּגָנֶל, מוטב לך שלא להיות במצבו של אדם זה!"

סוף דבר שפָּגָנֶל קיבל, אם כי לא בלב שלם, את נימוקיה של לֵיידי הֶלֶנָה, וכך התגלגלה השיחה על מעלותיו וּמִגרעותיו של הבידוד, עד שהטילה *דַנְקַן* את עוגנה במרחק מיל מחופו של האי אַמְסְטֶרְדָם.

קבוצת איים מבודדת זו בלב האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי מורכבת משני איים נפרדים לחלוטין, השוכנים במרחק כשלושים ושלושה מילים זה מזה, ונמצאים בדיוק על קו-המִצְהָר של תצי-האי ההוֹדִי. בצפון נמצא האי אַמְסְטֶרְדָם, או סַן-פְּיֶיר, ובדרום

האי סַן-פּוֹל; אולם מן הראוי לציין כי לעִתים קרובות מתבלבלים הגֵיאוֹגְרָפִים ויורדי-הים בין השניים.

איים אלה נִתגלו בדֶצֶמְבֶּר 1796, על-ידי ההוֹלַנְדִי וְלַאמִינְג, ואחר-כך מִיפָּה אותם ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ, אשר פיקד בעת ההיא על *אֶסְפֶּרַאנְס* ו*רֶשֶׁרְש*, שיצאו לחפּשׂ אחר לָה פֶּרוּז. הבִּלבּוּל בין שני האיים החל במסע זה. יורד-הים בָּארוֹ, בּוֹטוֹם-בּוֹפְּרֶה באטלס של ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ, ואחר הוֹרְסְבּוּרג, פִּינְקֶרְטוֹן וגיאוֹגְרָפִים אחרים שבו ותיארו את סַן-פְּיֶיר כסַן-פּוֹל, ולהיפך. בשנת 1859 נשמרו קציני הפְרִיגָטָה האוֹסְטְרִית, *נוֹבָארָה*, שהקיפה את כדור-הארץ, מלחזור על אותו מִשגה שפַּגָנֶל ביקש בכל מְאודו לתקנו.

האי סַן-פּוֹל, השוכן מדרום לאי אַמְסְטֶרְדַם, אינו אלא אי קטנטן ולא מיושב, וכל-כולו הר דמוי-חָרוט, שהיה לפנים הר-געש. לעומת זאת, האי אַמְסְטֶרְדַם, שלעֶברו היתה הסירה מוליכה את נוסעי *דַנְקַן*, עשׂוי להגיע בהֶקיפו לכעשׂרים קילומטרים. מתגוררים עליו כמה גולים מרצון שהתרגלו לחייהם המשמימים. אלה הם שומריהם של מִתקני הדַיִג, השייכים, כמו האי כולו, למר אוֹטוֹבַּן, סוחר מהאי רֶאוּנְיוֹן. שליט זה, שהמעצמות האֵירוֹפִּיוֹת עדיין לא הכירו בו, מרוויח כשִׁבעים ותמישה עד שמונים-אלף פְרַנְקִים מדַיִג, מהַמְלָחָה ומשיווק של יצור המכונה "כֵילוֹדַקְטִילוּס", או ליתר פשטות – דג הבַּקָלָה.

חוץ מזה נועד האי להישאר צָרְפָתִי. זכות ראשונים על האי היתה למר קַאמֶן, בונה ספינות מסַן-דֶנִי שבאי בּוּרְבּוֹן. אחר-כך, בתוקף חוזה בֵּינְלְאוּמִי כלשהו, הועבר האי לפוֹלָנִי אחד, שהִכניס עבדים מָלָגָשִׁים כדי שַׁיַּעבדוהו. והאומר פוֹלָנִי, אומר צָרְפָתִי, כך שהאי שב והיה מפּוֹלָנִי לצָרְפָתִי בבעלוּתו של מר אוֹטוֹבַּן רם-המעלה.

כשעגנה *דַנְקַן* לחופו, ב-6 בדֶצֶמְבֶּר 1864, מנתה אוכלוסיית האי רק שלושה תושבים, צָרְפָתִי אחד ושני בני-תערובת, כולם פקידיו של הסוחר בעל-המקום. פַּגָנֶל לחץ אֵפוא את ידיו של בן-ארצו הצָרְפָתִי, מר וְיוֹ, שהיה אז איש בא בימים. זקן חביב זה קיבלם באדיבות. כל ביקור של זרים חביבים היה יום מאושר לגביו. רק ציידים של כלבי-ים וציידי לווייתנים היו פוקדים את האי, והללו על-פי-רוב היו אנשים גסי-רוח, שהחיים במחיצת חיות-הים לא שיפרו את התנהגותם.

מר וְיוֹ הציג את נתיניו, את שני בני-התערובת; שלושתם יחדיו הָיוּ את כל האוכלוסייה כולה, למַעֵט חזירי-בר אחדים, שהיו בלב האי, ואלפי פִּינְגְוִוינים תמימים. הבית הקטן שבו חיו שלושת דיירי האי שכן ביַרְכָתיו של נמל טִבעי, שנוצר מחמת התמוטטות חלק מן ההר בחוף הדרום-מערבי.

האי סַן-פְּיֶיר שימש כמקום מִקלט לניצולים זמן רב לפני ששלט בו אוֹטוֹבַּן הראשון. פַּגָנֶל עורר את סקרנותם של מאזיניו כשהתחיל את סיפורו במִלים: "קורותיהם של שני סְקוֹטִים שנעזבו באי אַמְסְטֶרְדַם."

הדבר אירע ב-1827. האונייה האַנְגְלִית *פַּלְמִירָה*, שחלפה בסמוך לאי, הבחינה בעשן המיתַמֵּר באוויר. הרב-חובל קרב לחוף, ועד מהֵרה הבחין בשני אנשים המְשַׂגרים אותות מצוקה. הוא שלח סירה לחוף, ואסף את גֶ'יק פֵּיין, בחור בן עשׂרים ושתיים, ואת רוֹבֶּרְט פְּרָאוּדְפוּט, בן ארבעים ושמונה. שני חסרי-המזל הללו איבדו כמעט כל צֶלֶם אנוש. במשך שמונה-עשׂר חודשים חיו כמעט ללא

מזון וללא מים מתוקים, מִתקיימים על צְדָפוֹת, על דגים שנדוגו בעזרת מסמר חלוּד ומעוקם, ומעת לעת היו לוכדים איזה גור חזירי-בר במרוצתו. לפעמים נותרו שלושה ימים בלא שבא אוכל אל פיהם, שומרים ככוהנות, וֶסְטָלוֹת*, על אש המדורה שהוצתה בפיסת הנְעוֹרֶת האחרונה, שלא הניחו לה לכבות, והיו נושאים אותה לכל מקום בשיטוטיהם כחפץ יקר-ערך. כך חיו חיים של מצוקה, של מחסור ושל סבל. פֵּיין וּפְרָאוּדְפוּט ירדו לחוף מספינה קטנה שעסקה בציד כלבי-ים. בהתאם למקובל בקרב הדייגים, היו אמורים במשך חודש להצטייד בעורות ובשמן, תוך המתנה לספינה שתשוב. אך הספינה לא שבה. חמישה חודשים לאחר-מכן עגנה באי הספינה *הוֹפּ*, שהיתה בדרכה לְוַואן-דִימֶן. אך בשל איזו שרירות-לב אכזרית, שאין לה הסבר, סירב קַבַּרְנִיטָה להעלות על ספינתו את שני הסְקוֹטִים, ושב והפליג לדרכו בלי להשאיר להם אפילו רקיק אחד, ואף לא מכשיר להבערת אש. שני האומְלָלִים היו בוודאי מוצאים את מותם בהקדם, אִילוּלֵא חלפה *פַּלְמִירָה* בסמוך לאי אַמְסְטֶרְדָם, ואספה אותם אל סיפונה.

ההרפתקה השנייה הנזכרת בהִיסְטוֹרְיָה של האי אַמְסְטֶרְדָם – אם לסלע מֵעין זה יכולה בכלל להיות הִיסְטוֹרְיָה – היא זו של הרב-חובל פֶּרוֹן, והפעם מדובר בצָרְפָתִי. אגב, הסיפור נִפתח בדומה לסיפורם של שני הסְקוֹטִים, ואף מסתיים כמותו: חנייה מרצון באי, ספינה שאינה שבה, וספינה זרה שרוחות נושאות אותה במקרה לעבר קבוצת האיים, אחרי ארבעים חודשים של נטישה. ואולם, דְרָמָה עקובה מִדם איפיינה את שהותו של הרב-חובל פֶּרוֹן על האי, וּדְרָמָה זו יש בה נקודות-דִמיון מרובות לאירועים הבְּדויים שציפו לגיבורו של דָנִיאֵל דֶפוֹ בשובו לאי שלו.

הרב-חובל פֶּרוֹן ירד אל החוף בלוויית ארבעה מַלָחים, שניים צָרְפָתִיים ושניים אַנְגְלִיים; במשך חמישה-עשר חודשים היה אמור לעסוק בציד אריות-ים. השלל היה רב, אך כשחלפו חמישה-עשר החודשים והספינה לא הופיעה שנית, וכשהחלו מצרכי-המזון אוזלים אט-אט, נעכרו היחסים הבֵּינְלְאוּמִיים. שני האַנְגְלִים התמרדו כנגד הרב-חובל פֶּרוֹן, שהיה ככל הנראה מוצא את מותו מידיהם, אִלְמָלֵא הושיעוהו המלחים הצָרְפָתִיים. מאותו יום ואֵילך החלו שני הצדדים משגיחים זה על זה יומם ולילה, בלא להסיר את כלי נשקם מעליהם. לעִתים היתה ידם של אלה על העליונה ולעִתים ידם של אלה; הם חיו חיי מצוקה וחרדה, ואִילוּלֵא הופיעה איזו אונייה אַנְגְלִית ואספה את האומְלָלִים הללו, שאזרחוּת שונה קוממה אותם אלה כנגד אלה על סלע באוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, בוודאי היה אחד הצדדים מצליח לחסל את הצד שכנגד.

כאלה היו ההרפתקאות. פעמיים שימש האי אַמְסְטֶרְדָם מולדת למלחים שהופקרו, ופעמיים הושיעה אותם ההשגחה העליונה מסבל וממוות. אך מאז לא נִטרפה שום ספינה באזור. אילו היתה אונייה נטרפת, היו בוודאי שבריה נסחפים אל החוף, והניצולים היו מגיעים מן הסתם למִתקני הדַיִג של מר וָיוֹ. אך הקשיש כבר חי באי שנים ארוכות, ומעולם לא הזדמן לו לארח בביתו ניצולים מן הים. דבר לא היה ידוע לו על *בְּרִיטַנְיָה* או על הרב-חובל גְרַאנְט. אסון הטביעה של האונייה לא

* כוהנות שהיו מופקדות על אש הקודש במִיתוֹלוֹגְיָה היְוָונִית.

הבית הקטן שבו חיו שלושת דיירי האי שכן בירכתיו של נמל טבעי

אירע אֶפוא באי אַמְסְטֶרְדָם ואף לא באי סַן-פּוֹל, שציידי לווייתנים ודייגים מרבים לפוקדו.

תשובתו של מר וְיוֹ לא הפתיעה את גְלֶנֶרְבָאן ואף לא העציבה אותו. התחנות הרבות בדרכם נעשׂו על-מנת לוודֵא שהרב-חובל גְרַאנְט איננו נמצא בהן, ולא על-מנת למוצאו שם. ברצונם היה רק לוודֵא שאין הוא נמצא בנקודות השונות שלאורך קו-הרוחב 37°, ותו-לא. לפיכך הוחלט *שדַנְקַן* תפליג כבר למחרת.

עד לפנות-ערב סיירו הנוסעים באי, שמראהו שובֵב את הלב. אולם באשר לעולם החי והצומח, לא היה בהם כדי למלא אפילו סִפרון קטן של הפַּסְפָּסָן ביותר מבין חוקרי-הטבע. משפחת הולכי-על-ארבע, בעלי-הכנף, הדגים והיונקים הימיים לא כללה אלא כמה חזירי-בר, עופות סערה "שלגיים", אַלְבַּטְרוֹסִים, דַקָרֵי-מים מתוקים וכלבי-ים. מעיינות חמים ומעיינות מֵי-ברזל נבעו פה ושם מאדמת הלָבָה השחורה ופלטו אדים סמיכים, שכיסו את הקרקע הגעשית. אחדים ממעיינות אלה התברכו במים חמים מאוד. ג'וֹן מַנְגְלְס שיקע בתוכם מדחום, וזה הורה על שמונים מעלות צֶלְזְיוּס. הדגים שנתפסו בים, מרחק צעדים ספורים משם, בושלו בתוך חמש דקות בתוך המים הכמעט רותחים; עובדה זו היא שהֵניאה את פָּגָנֶל מלטבול במים.

לקראת ערב, לאחר סיור נאה, נפרד גְלֶנֶרְבָאן לשלום ממר וְיוֹ החביב. כל אחד איחל לו את מְרַב האושר על האי הזעיר והנידח שלו. הקשיש הודה להם ואיחל להם הצלחה במִבצעם, והסירה החזירה את הנוסעים לסיפונה של *דַנְקַן*.

• 4 •

ז'ק פָּגָנֶל ורב-סרן מֶק-נַאבְּס עורכים התערבות

ב-7 בדֶצֶמְבֶּר, בשעה שלוש לפנות-בוקר, כבר נהמו תנורי ההסקה של *דַנְקָן*; הספינה סבה בעזרת כַּנֶנֶת, העוגן הורם, ניתק מקרקעיתו החולית של הנמל הקטן והועלה לבית-העוגן. המַדְחֵף החל לנוע, והספינה יצאה ללב-ים. כשעלו הנוסעים בשעה שמונה בבוקר אל הסיפון, כבר נמוג האי אַמְסְטֶרְדָם בערפילי האופק. היתה זו חניית-הביניים האחרונה בנתיבם לאורך קו-הרוחב °37, ושלושת-אלפים מילים הפרידו בינם לבין חופי אוֹסְטְרַלְיָה. אם תמשיך רוח מערבית לנשוב, ואם יהיה הים נוח כפי שהוא, יידָרשו ל*דַנְקָן* עוד תריסר ימים כדי להגיע ליעדה.

מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט צָפו בהתרגשות לא מעטה בגלים, שככל הנראה פילחה *בְּרִיטַנְיָה* ימים אחדים קודם לטביעתה. אולי כאן נאבקו הרב-חובל גְרַאנְט, צוותו שהידלדל וספינתו שיצאה מכלל שליטה, בסופות ההוּרִיקָן האימתניות של האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, נגרפים אל החוף בעוצמה שאין לעמוד בפניה. ג'וֹן מַנְגְלְס הראה לנערה את זרמי המים המצוינים על-גבי מפות הניווט, והסביר לה את נתיביהם הקבועים.

אחד מהם, הזרם החוצה את האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, פונה לעבר היבשת האוֹסְטְרַלִית, והשפעתו מורגשת ממערב ועד מזרח, הן באוֹקְיָינוֹס השקט והן באוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. לפיכך, *בְּרִיטַנְיָה*, גְדוּמַת-תרנים ונטולת-הגה, ודאי חסרה יכולת תִמרון כנגד זעפי הים והשמים, נסחפה אל החוף והתנפצה עליו.

אולם כאן התעוררה בעיה. לפי *עלון המִסחר והסַפָּנוּת* הגיעו הידיעות האחרונות מהרב-חובל גְרַאנְט מקַלָאוֹ ב-30 במַאי 1862. כיצד יכלה *בְּרִיטַנְיָה* להימצא באוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי ב-7 ביוני, שמונה ימים בלבד לאחר שהפליגה מפֶּרוּ? פָּגָנֶל, שנועצו בו בעניין זה, נתן תשובה מתקבלת על הדעת, אשר הניחה אף את דעתם של הספקנים ביותר.

היה זה לפנות-ערב, ב-12 בדֶצֶמְבֶּר, שישה ימים לאחר צאתה של *דַנְקָן* מן האי אַמְסְטֶרְדָם. לורד ולֵיידִי גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט, הרב-חובל ג'וֹן, מֶק-נַאבְּס ופָּגָנֶל היו שקועים בשיחה על הסיפון. כרגיל דיברו על *בְּרִיטַנְיָה*, שכֵּן זה היה הנושׂא היחיד על הסיפון. והנה העלה מישהו באַקְרַאי את הבעיה שהוזכרה קודם, והדבר עורר מיד ספק רב באשר לנתיב התקווה.

היה זה גְלֶנֶרְבַאן שהעיר הערה בלתי-צפויה זו, ופָּגָנֶל זקף מיד את ראשו. אחר-כך, בלי לתת כל תשובה, ניגש לחפש את המִסמך, וכששב, משך בכתפיו כאדם המתבייש על שהתעכב בשל "דבר-שטות".

"ובכן, חברי היקר," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "לפחות תן לנו תשובה."

"לא, רק אשאל שאלה," השיב פָּגָנֶל, "ואפנה אותה לרב-חובל ג'וֹן."

"קדימה, מר פָּגָנֶל, דַבֵּר!" אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.
"האם מסוגלת אונייה מהירה לחצות בחודש את האוקְיָינוֹס השָקֵט שבין אֲמֶרִיקָה לאוֹסְטְרַלְיָה?"
"כן, אם תשוט מאתיים מילים בעשרים וארבע שעות כל יום."
"האם זהו קצב שיוט חריג?"
"כלל וכלל לא. מִפרשִׂיוֹת-מירוץ מגיעות לעִתים מזומנות למהירויות גבוהות אף יותר."
"ובכן," שב ואמר פָּגָנֶל, "במקום לקרוא במִסמך '7 ביוני', נניח שהים כירסֵם איזו סִפרה, ונקרא '17 ביוני' או '27 ביוני', והכול מִתחוור."
"אמנם כן," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "מ-30 במַאי עד 27 ביוני..."
"יכול הרב-חובל גְרַאנְט לחצות את האוקְיָינוֹס השקט ולהגיע לאוקְיָינוֹס ההודִי!"
מסקנתו של פָּגָנֶל התקבלה בתחושת הקלה.
"עוד נקודה הובהרה!" הכריז גְלֶנֶרְבָאן, "והכול בזכות ידידנו. לא נותר לנו אלא להגיע לאוֹסְטְרַלְיָה, ולתור אחר עִקבות *בְּרִיטַנְיָה* בחופה המערבי."
"או בחופה המזרחי," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס.
"אכֵן, הצדק איתך. אין במִסמך שום רמז המצביע על כך שהאסון אירע דווקא בחופים המערביים ולא בחופים המזרחיים. חיפושׂינו צריכים להתמקד בשתי הנקודות שבהן חוצה קו-הרוחב 37° את אוֹסְטְרַלְיָה."
"ובכן, מִילוֹרד, קיים אֵפוא ספק?" שאלה הנערה.
"הו! לא, העלמה!" הזדרז לענות ג'וֹן מַנְגְלְס, שחָפֵץ למחות מלב מֶרִי גְרַאנְט כל חשש. "גברתי ודאי נתנה דעתה על כך שאילו נחת הרב-חובל גְרַאנְט בחופי מזרח-אוֹסְטְרַלְיָה, היה זוכה מיד בהצלה ובעזרה. חוף זה הוא רובו ככולו אַנְגְלִי, ומאוכלס מתיישבים. צוותה של *בְּרִיטַנְיָה* לא היה מתרחק עשׂרה מילים מן החוף בלא שיפגוש בבני-מולדתו."
"יפה אמרת, הרב-חובל ג'וֹן," אמר פָּגָנֶל, "ואני מצטרף לדעתך. בחוף המזרחי, במפרץ טוּפוֹלְד ובעיר אִידֶן, היה הרב-חובל גְרַאנְט מוצא לא רק מחסה בתוֹכְכֵי מושבה אַנְגְלִית, אלא גם אמצעי-תחבורה כדי לשוב לאֵירוֹפָּה."
"כלומר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "הניצולים לא היו יכולים למצוא מַשְאַבִּים דומים בחלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה, שאליו עושה *דַנְקֶן* את דרכה?"
"לא, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "החוף שומם לחלוטין. שום דרך אינה מחברת חוף זה למֶלְבּוּרְן או לאַדֶלֵייד. אם נִקלעה *בְּרִיטַנְיָה* לשוּניוֹת המקיפות את החוף, ודאי לא זכתה בעזרה כלשהי; היה זה כאילו התנפצה על החופים האימתניים של אַפְרִיקָה."
"אם כן," שאלה מֶרִי גְרַאנְט, "מה עלה בגורלו של אבי זה שנתיים?"
"מֶרִי היקרה שלי," השיב פָּגָנֶל, "האִם משוכנעת את שהרב-חובל הצליח לעלות על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה לאחר טביעת ספינתו?"
"אכן כן, מר פָּגָנֶל," השיבה העלמה.
"ובכן, מה עלה בגורלו של הרב-חובל עם עלותו על החוף? ההשערות בנדון אינן יכולות להיות מרובות. בעצם קיימות רק שלוש: או שהָארִי גְרַאנְט ועמיתיו

הצליחו להגיע למושבות הבּריטיוֹת, או שנפלו בידי הילידים, או שתעו בשממות-הענק של אוֹסטרַלְיָה.״ פַּגָנֶל השתתק וביקש בעיני מאזיניו הסכמה להשערותיו.

״המשך, פָּגָנֶל,״ אמר לורד גְלֶנֶרבַאן.

״אני ממשיך,״ השיב פָּגָנֶל. ״תחילה אני פוסל את ההשערה הראשונה. הָארִי גְרַאנְט לא הגיע למושבות אַנְגְלִיָה, שאִלְמָלֵא כן ישועתו כבר היתה מובטחת וכבר מזמן היה שוהה בחֵיק ילדיו, בעירו החביבה דַנְדִי.״

״אבא מסכן!״ מילמלה מֶרִי גְרַאנְט. ״כבר שנתיים שהוא מנותק מאיתנו!״

״הניחי למר פָּגָנֶל לדבר, אחותי,״ אמר רוֹבֶּרט, ״אולי הוא יצליח לומר לנו...״

״צר לי, נערי היקר!״ ענה פָּגָנֶל, ״כל מה שאני יכול לומר הוא, שהרב-חובל גְרַאנְט נפל בשבי הילידים האוֹסְטְרָלִיים, או...״

״אבל הילידים הללו,״ נחפזה לשאול לֵיידי גְלֶנֶרבַאן, ״האִם הם...?״

״הירגעי, גברתי,״ השיב המדען, שהבין את המסתתר מאחורי מחשבתה של לֵיידי הֶלֶנָה. ״הילידים הללו הם פראיים, מטומטמים, שרויים בדרגה הנחותה ביותר של התבונה האנושית, אך הם רכי-מזג ואינם צמאי-דם כשכניהם מנְיוּ-זִילַנְד. גם אם ניצוליה של בְּרִיטַנְיָה נפלו בידיהם, שום סכנה אינה מרחפת על חייהם, את יכולה לבטוח בדברי. כל החוקרים מאוחדים בדעתם בכך, שהילידים האוֹסְטְרָלִיים מתָעֲבים שפיכות-דמים, ולא פעם מצאו בהם החוקרים בעלי-ברית כנגד מִתקפותיהם של כנופיות הפושעים-המוּגְלִים, הידועים באכזריותם.״

״את שומעת את דברי פָּגָנֶל,״ פנתה לֵיידי הֶלֶנָה למֶרִי גְרַאנְט. ״אם אכן מצוי אביך בידיהם של ילידים, כפי שמשתמע דרך-אגב מן המִסמך, אנו נמצא אותו.״

״ואם תעה בארץ רחבת-ידיים זו?״ שאלה הנערה ונעצה את עיניה החקרניות בפָּגָנֶל.

״גם אז נגלה אותו!״ קרא הגֵיאוֹגְרָף בקול בוטח, ״הלא כן, ידידַי?״

״ללא ספק,״ השיב גְלֶנֶרבַאן, שרצה להטות את השיחה לאפיק פחות עגום. ״אינני מקבל את האפשרות שתעה בדרכו...״

״גם אני לא,״ אמר פָּגָנֶל.

״האִם גדולה היא אוֹסְטְרַלְיָה?״ שאל רוֹבֶּרט.

״אוֹסְטְרַלְיָה, ילדי, מִשתרעת על פני כשבעת-אלפים שבע-מאות וחמישים מיליון דונמים, הֱוֵה אומֵר כארבע-חמישיות מִשטחה של אֵירוֹפָּה.״

״כל-כך הרבה?״ תהה הרב-סרן.

״כן, מֶק-נַאבְּס. בדיוק נמרץ. האינך חושב שארץ גדולה כל-כך ראויה לכינוי ׳יבשת׳, שמעניקים לה במִסמך?״

״ללא ספק, פָּגָנֶל.״

״עלי להוסיף,״ אמר פָּגָנֶל, ״שידועים רק נוסעים מעטים שתעו ברחבי ארץ זו. דוּמְני שלֵייכְ׳הַרְט הוא היחיד שאין יודעים מה עלה בגורלו; יתר-על-כן, זמן-מה קודם צאתי לדרך התבשרתי, בחֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, כי מר מֶק-אִינְטַיְיר סבור שעלה על עִקבותיו.״

״האִם כבר נחקרו כל שטחי אוֹסְטְרַלְיָה?״ שאלה לֵיידי גְלֶנֶרבַאן.

״לא, גברתי,״ השיב פָּגָנֶל, ״עוד חסר הרבה להשלמת המחקר! יבשת זו מוּכרת בערך כפי שמכירים את לִבה של יבשת אַפְרִיקָה; אך אין זאת מהֶעדר

נוסעים בעלי-יוזמה. בין 1606 ל-1862 פעלו להכרת אוֹסְטְרַלְיָה יותר מחמישים חוקרים, שחקרו את פנים היבשת ואת חופיה."

"מה אתה שח! חמישים!" קרא הרב-סרן, ונימה של ספק בקולו.

"כן, מֶק-נַאבְּס, ממש כמִספר הזה! ובדברַי אני מתכוון ליורדי-הים שמיפו את חופי אוֹסְטְרַלְיָה חֶרֶף אלף ואחת הסכנות הכרוכות בשַׁיִט באזורים לא מוכרים, ולחוקרים, שחדרו לתוכה של יבשת רחבת-ידיים זו."

"ובכל זאת, חמישים, זה הרבה," קבע מֶק-נַאבְּס.

"אוכל להוסיף, מֶק-נַאבְּס..." אמר פָּגָנֶל, אשר כל התנגדות לדבריו היתה משלהבת אותו.

"בבקשה פָּגָנֶל, הוסף."

"אם תמשיך לסתור את דברַי, אנקוב ללא היסוס בחמישים שמות!"

"האו!" הפטיר הרב-סרן בשלוות-נפש. "כאלה הם כל המדענים! אינם מטילים ספק בצִדקתם."

"רב-סרן," אמר פָּגָנֶל, "המוכן אתה להתערב על רובה הקָרַבִּין שלך, מתוצרת פַּארְדֵיי מוּר ודִיקְסוֹן כנגד המִשקפת שלי, מתוצרת סֶקְרֶטַאן."

"למה לא, פָּגָנֶל, אם הדבר מֵסֵב לך קורת-רוח?" השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה, רב-סרן!" קרא המדען, "הרי לנו רובה קָרַבִּין שלא תהרוג בו עוד צבאים או שועלים, אלא אם כן תקבלו ממני בהשאלה, ותמיד ינעם לי להשאילו לך!"

"פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן במלוא הרצינות, "כשתזדקק למִשקפת שלי, היא תעמוד תמיד לרשותך."

"הבה נתחיל, אֵפוא," השיב פָּגָנֶל. "גבירותי ורבותי, אתם קהל השופטים שלנו. אתה, רוֹבֶּרְט, תרשום את הנקודות."

לוֹרד ולֵיידי גְּלֶנֶרְבַאן, מֶרִי ורוֹבֶּרְט, הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְּלְס, שהשיחה שיעשעה אותם עד מאוד, כבר התכוננו להטות אוזן לגֵיאוֹגְרָף. יתר-על-כן, מדובר היה באוֹסְטְרַלְיָה, שאליה היתה *דַנְקֶן* מוליכה אותם כעת, ולפיכך סיפור תולדותיה היה בעִתו. פָּגָנֶל נֶעתר, אם כן, לבקשתם והחל בתעלולי כושר הזיכרון שלו.

"מְנֶמוֹזִינָה," קרא המדען, "אֵלת הזיכרון, אֵם המוּזוֹת הטהורות, הַרְעיפי מֵהַשְׁרָאתךְ על מעריצך הנאמן והנלהב! לפני מאתיים וחמישים שנים, ידידַי, עדיין היתה אוֹסְטְרַלְיָה יבשת לא נודעת. היו אמנם הַשְׁעָרות בדבר קיומה של יבשת גדולה בחצי-הכדור הדרומי; שתי מפּוֹת, ששורטטו בשנת 1550, שהשתמרו בספרייתו של המוּזֵיאוֹן הבְּרִיטִי שלכם, גְלֶנֶרְבַאן היקר שלי, מציינות אדמה באַסְיָה הדרומית, ומכנות אותה 'יָאוָה הגדולה של הפּוֹרְטוּגָלִים'. אך אמיתותן של מפּוֹת אֵלה לא הוכחה די הצורך. אני עובר אֵפוא למאה השבע-עשרה ולשנת 1606. בשנה זו גילה יורד-ים סְפָרַדִי בשם קֵירוֹס אדמה, שאותה כינה 'אוֹסְטְרַלְיָה של רוּח-הקודש'. היו סופרים שטענו כי מדובר בקבוצת איים, ההֶיבְּרִידִים החדשים, ולא באוֹסְטְרַלְיָה עצמה. לא אדון בסוגיה זו. רשום את קֵירוֹס במִניין, רוֹבֶּרְט, ונעבור הלאה."

"אחת," קרא רוֹבֶּרְט.

"ובאותה שנה המשיך דרומה לוּאִיס וָאס דֶה טוֹרֶס, ששימש כקצין-מִשנֶה

"גבירותי ורבותי, אתם קהל השופטים שלנו. אתה, רוברט, תרשום את הנקודות."

בשייטת של קירוס, כדי לגלות אדמות חדשות. אך רק בחלקו של ההולנדי תיאודוריק הרטוג נפלה זכות הגילוי הגדול. הוא נחת בחופה המערבי של אוסטרליה, בקו-הרוחב °25, והעניק למקום את השם אנדראכט, על-שם ספינתו. ב-1618 מגלה זאכן בחוף הצפוני את אדמות ארנהיים ודימן. בשנת 1619 ממשיך יאן אדלס את גילויי קודמו ומעניק לחלק מן החוף המערבי את שמו שלו. בשנת 1622 יורד לואין דרומה עד לכף, הנושא מאז את שמו. בשנת 1627 השלימו דה נואיץ ודה ויט את תגליות קודמיהם, האחד במערב והאחר בדרום. בעקבותיהם מגיע רב-החובל קרפנטר, החודר עם אוניותיו לאותו שפך גדול, המכונה עד היום מפרץ קרפנטריה. לבסוף, בשנת 1642, מקיף יורד-הים הנודע, טסמן, את האי ואן-דימן, בסברו שהאי מחובר ליבשת, ומעניק לו את שמו של המושל הכללי של בטוויה; שם זה הוחלף ברבות הימים, ובצדק, לטסמניה. ובכך הושלמה הקפת אוסטרליה; כעת ידעו כי האוקיינוס ההודי והאוקיינוס השקט מקיפים אותה במימיהם סביב-סביב. בשנת 1665 זוכה היבשת בשם הולנד-החדשה, שם שהאי הדרומי לא שמר עליו, וזאת דווקא בעידן שבו הולך ותם תפקידם של יורדי-הים ההולנדיים. באיזה מספר אנו נמצאים, רוברט?"

"עשר," השיב רוברט.

"יפה," אמר פגנל, "אני מותח קו, ועובר לאנגלים. ב-1686 הגיע להולנד-החדשה, לאחר אינספור הרפתקאות של תענוגות ותלאות, ויליאם דאמפייר, מנהיג שודדי-הים, אחיו של לה קוס, מן הנודעים שבשודדים בימי הדרום. ספינתו *סיגנט* עגנה בסמוך לקו-הרוחב ′50 °16; הוא יצר קשר עם ילידי המקום, ומסר תיאור מפורט ביותר על אורחותיהם, על עוניים ועל תבונתם. ב-1699 שב ועלה לחוף באותו מפרץ שבו ירד הרטוג בזמנו, אך הפעם לא בא כשודד-ים אלא כמפקדה של *רואובק*, ספינת הצי המלכותי. עד אותה עת לא היה כל עניין בגילוי הולנד-החדשה, למעט העובדה הגיאוגרפית הגלומה בגילוי. איש לא חשב ליישבה, ובמשך שלושת-רבעי המאה, מ-1699 ועד 1770, לא פקד שום יורד-ים את חופיה. אולם אז הופיע גדול יורדי-הים שבתבל, הלא הוא הרב-חובל קוק, ועד מהרה נפתחה היבשת החדשה לפני המהגרים מאירופה. במהלך שלושת מסעותיו המפורסמים עגן קוק באדמות הולנד-החדשה; חנייתו הראשונה היתה ב-31 במארס 1770, לאחר שבאוטהיטי, צפה למזלו במעבר נוגה לפני השמש*, יצא קוק בספינתו *אנדאוור* למערב האוקיינוס השקט.

"לאחר שסייר בניו-זילנד, הגיע לחופה המערבי של אוסטרליה, וגילה שם צמחייה עשירה כל-כך, עד אשר העניק למקום את השם 'המפרץ הבוטני'. זהו שמו עד עצם היום הזה. קשריו עם הילידים רפי-השכל אין בהם עניין מיוחד. הוא העפיל אפוא צפונה, ובהגיעו לקו-הרוחב °16, סמוך לכף-טריבולישן, עלתה *אנדאוור* על שרטון של אלמוגים, במרחק שמונה מילים מן החוף. הספינה היתה בסכנת טביעה. מצרכי-המזון והתותחים הושלכו אל הים, ובלילה באה הגיאות וחילצה את הספינה, שהיתה קלה יותר, מעל השרטון; ואם לא טבעה הספינה,

---

* מעברו של כוכב נוגה לפני השמש אמור היה להתרחש ב-1769. היה בתופעה זו עניין אסטרונומי רב. הדבר איפשר לחשב בדיוק רב את המרחק בין כדור-הארץ לשמש.

הרי זה בזכות פיסת אַלְמוֹג שנתקעה בפִּרְצָה ואטמה אותה כליל לחדירת המים. בידי קוק עלה להוליך את ספינתו למִפרצון קטן שאליו נשפך נהר, ואשר כּוּנה מאז בשם אֶנְדֶאָווּר. במשך שלושת החודשים שבהם נמשכו תיקוני הספינה, ניסו האַנְגְלִים ליצור קשר משמעותי עם הילידים; אך הדבר לא עלה בידם, והם שבו והניפו מִפרשׂ. אֶנְדֶאָווּר המשיכה בדרכה צפונה. קוק רצה לדעת אם קיים מֵיצַר בין גִינֵיאָה-החדשה לבין הוֹלַנְד-החדשה: לאחר ששב וסיכן את ספינתו אלף ואחת פעמים, ראה לבסוף קוק את הים המִשתרע לפניו בדרום-מערב. אכן היה מֵיצָר. הוא חצה אותו, ירד באי קטנטן, ובהטילו את מָרוּת אַנְגְלִיָה על כִּברת הארץ הגדולה שלאורכה סייר, העניק לה את השם הבְּרִיטִי כל-כך, וֵיילְס-הדרומית-החדשה. שלוש שנים אחר-כך פיקד הסַפָּן הנועז על אַוֶונְטוּר ועל רֶזוֹלוּשְן; הרב-חובל פֶרְנוֹ הפליג באַוֶונְטוּר כדי לסייר בחופי אדמת וַאן-דִימֶן, ושב מתוך הנחה שאדמה זו היא חלק מהוֹלַנְד-החדשה. רק בשנת 1777, במהלך מסעו השלישי, עגן קוק עם אוניותיו, רֶזוֹלוּשְן ודִיסְקַבֶרִי, במִפרץ אַוֶונטוּר על אדמת וַאן-דִימֶן, משם הפליג חודשים מִספר אחר-כך ומצא את מותו באיי סֶנְדְוִויץ'."

"הוא היה איש דגול," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"הימאי הדגול ביותר בכל הזמנים. היה זה בֶּנְקְס, אחד מאנשיו של קוק, אשר העלה בפני הממשלה הבְּרִיטִית את הרעיון לייסד מושבה במִפרץ בּוֹטָנִי. אחריו יצאו לשם יורדי-ים מִלְאומים שונים. במכתב האחרון שהתקבל מלָה פֶּרוּז, מִכתב שנכתב במִפרץ בּוֹטָנִי ב-7 בפֶבְּרוּאָר 1787, מבשֵׂר הימאי ביש-המזל על כוונתו לבקר במִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה ולכל אורך החוף, מהוֹלַנְד-החדשה עד אדמת וַאן-דִימֶן. הוא הפליג לדרכו, אך עִקבותיו נעלמו כליל. בשנת 1788 מייסד הרב-חובל פִילִיפּ בפּוֹרְט-גֶ'קְסוֹן את המושבה האַנְגְלִית הראשונה ביבשת. בשנת 1791 עורך וַאנְקוּבֶר הקפה מלאה סביב חופיה הדרומיים של היבשת החדשה. בשנת 1792 נשלח ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ לחפש אחר לָה פֶּרוּז. בהפלגתו הוא מקיף את הוֹלַנְד-החדשה ממערב לדרום, ומגלה בנתיבו איים לא ידועים. בין השנים 1795 ל-1797 מסיירים בחופי הדרום שני הצעירים הנועזים פְלִינְדֶרְס וּבַּאס, בסירה שכל אורכה כשלושה מטרים, ובשנת 1797, חולף בַּאס בין אדמת וַאן-דִימֶן להוֹלַנְד-החדשה, דרך המֵיצָר הנושׂא כיום את שמו. ממש באותה שנה מסייר וְלַאמִינְג, מגלהו של האי אַמְסְטֶרְדָם, בחופיו המזרחיים של הנהר סְווֹן, הסְווֹן-רִיבֶר, שם מִשתובבים בַּרְבּוּרים שחורים כְּלִילֵי-יופי. ובאשר לפְלִינְדֶרְס, הלה שב בשנת 1801 למסעותיו התִמהוניים ובקו-האורך '58 °138 וקו-הרוחב '40 °35 פגש במִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר שתי ספינות צָרְפָתִיות, זֵ'יאוֹגְרָף ונַטוּרַלִיסְט, בפיקודם של הרבי-חובלים בּוֹדֵין והַמְלֵין."

"הא! הרב-חובל בּוֹדֵין?" קרא הרב-סרן.

"אמנם כן, מדוע קריאת ההשתוממות הזאת?" שאל פַּגָנֶל.

"הו! לא כלום! המשך, פַּגָנֶל יקירי."

"אני ממשיך, אם כן, ומוסיף לשמות יורדי-הים שכבר הזכרתי את שמו של הרב-חובל קִינְג, אשר בין השנים 1817 ל-1822 השלים את הסיור בחופיה הבֵּין-מַשְׁוָונִיים של הוֹלַנְד-החדשה."

"הגענו לעשרים וארבעה שמות," אמר רוֹבֶּרְט.

"טוב," השיב פָּגֶנֶל, "כבר זכיתי במחצית מרובהו של מֶק-נַאבְּס. ועתה, משסיימתי עם יורדי-הים, הבה נעבור לחוקרי-היבשה."

"טוב מאוד, מר פָּגֶנֶל," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "חייבים לציין שניחַנְת בזיכרון מופלא."

"וזה דבר די מפתיע," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "אצל אדם כל-כך..."

"מפוזר," הזדרז פָּגֶנֶל להשלים את המשפט. "הו! יש לי זיכרון לתאריכים ולעובדות, ותו-לאו!"

"עשרים וארבע," חזר ואמר רוֹבֶּרְט.

"ובכן, לוטננט דוֹאוס הוא עשרים וחמש. הדבר היה בשנת 1789, שנה לאחר ייסוד המושבה בפּוֹרְט-גֶ'קסוֹן. היבשת החדשה כבר הוקפה כולה סביב-סביב, אולם איש לא יכול לומר מה קיים בלבה. רֶכֶס הרים מוארך, מקביל לחוף המזרחי, מנע ככל הנראה את הגישה ללב היבשת. לאחר תשעה ימי צעידה נאלץ לוטננט דוֹאוס לחזור על עקבותיו לפּוֹרְט-גֶ'קסוֹן. במהלך אותה שנה ניסה קפטן טֶנְץ' לחצות את הרכס הנישא, אך לשווא. במשך שלוש שנים, בעקבות שני הכישלונות הללו, נרתעו החוקרים מלשוב ולחזור על אותה משימה קשה. בשנת 1792 נכשל גם הקוֹלוֹנֶל פָּטֶרְסוֹן, חוקר אַפְרִיקָה נועז, בניסיון דומה. בשנה שלאחריה הצליח הוֹקִינְס אמיץ-הלב, רב-מלחים פשוט מן הצי הבְּרִיטִי, לעבור בכשלושים קילומטרים את הנקודה האחרונה שקודמיו הגיעו אליה. בשמונה-עשרה השנים הבאות יש לי רק שני שמות להוסיף, יורד-הים הנודע בַּאס, ומר בָּארֶיֶיה, מהנדס מן המושבה. אך גם הם לא היו בני-מזל יותר מקודמיהם. וכך אני מגיע לשנת 1813, שבה התגלה מַעֲבָר ממערב לסִידְנִי. בשנת 1815 המושל מֶקְאָרִיי לוקח את הסיכון ועובר דרכו, והעיר בָּאתַרְסְט נוסֶדֶת מֵעֵבֶר ל'הרים הכחולים'. החל מאותה העת רבּו החוקרים שהעשירו את הגֵיאוֹגְרַפְיָה בעובדות חדשות וסייעו להתפתחות המושבות; כך למשל, תְרוֹסְבִּי בשנת 1819, אוֹקְסְלִי, שעבר כחמש-מאות קילומטרים בתוך הארץ, הַאוֶוּל שיצאו מִמִפרץ טוּפוֹלְד, הנמצא בדיוק על קו-הרוחב 37°, והרב-חובל סְטַארְט, אשר בין השנים 1829 ל-1830 סייר באפיקיהם של הנהרות דַרְלִינְג ומַארֵיי."

"שלושים ושש," קרא רוֹבֶּרְט.

"מצוין! בתור מִקְדמה," השיב פָּגֶנֶל. "אני ממשיך לצטט מן הזיכרון. אֵייר ולֵייכַּרְט סיירו בחלק מן היבשת בשנים 1840 ו-1841; סְטַארְט המשיך בשנת 1845; האחים גְרֶגוֹרִי והֶלְפְּמָן סיירו ב-1846 במערב-אוֹסְטְרַלְיָה; קֶנֶדִי שט ב-1847 על פני הנהר וִיקְטוֹרְיָה וב-1848 חקר את אוֹסְטְרַלְיָה הצפונית; גְרֶגוֹרִי ב-1852; אוֹסְטִין בשנת 1845; האחים גְרֶגוֹרִי, שוב בין השנים 1855 ל-1858, בצפון-מערב היבשת; בָּאבֶּג', מאגם טוֹרֶנְס עד אגם אֵייר, ולבסוף הריני מגיע למפורסם בנוסעים בתולדות ימי אוֹסְטְרַלְיָה, הלא הוא סְטְיוּאַרְט, ששלוש פעמים חדר בנתיבים נועזים ללב היבשת. מסעו הראשון לתוך היבשת נערך בשנת 1860. מאוחר יותר, אם תרצו בכך, אספר לכם כיצד חצו את אוֹסְטְרַלְיָה ארבע פעמים מן הדרום לצפון. היום אסתפק רק בהשלמת רשימת השמות הארוכה ואוסיף לשמותיהם של כל-כך הרבה חלוצים נועזים את שמות החוקרים בין 1860

ל-1862: האחים דֶמְפְּסְטֶר, קְלַרְקְסוֹן והַרְפֶּר, בֶּרְק ווילְס, נִילְסוֹן, ווֹקֶר, לַנְדְסְבּוֹרוֹ, מֶקִינְלִי, הוֹוִיט..."

"חמישים וששו!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"יפה! רב-סרן," שב ואמר פָּגָנֶל, "די לנו במִספר שמָניתי עד עתה, וזאת בלי שציינתי את דוּפֶּרִי, את בּוּגֶנְווִיל, את פִּיץ-רוֹי, את וִיקָאם, את סְטוֹקְס..."

"די! די!" קרא הרב-סרן, שהוכרע תחת מְטַר השמות.

"ולא את פֶּרוּ, את קוֹי," המשיך פָּגָנֶל, המִשְׁתַּלֵחַ כרכבת מהירה, "ולא את בֶּנֶט, את קַנִינְגְהַאם, את נַצֶ'ל, ולא את טִירְס..."

"רחמים!"

"ולא את דִיקְסוֹן, את סְטְרֶלֶצְקִי, את רִיד, את וִילְקֶס, את מִיצֶ'ל..."

"חדל, פָּגָנֶל," קרא גְלֶנֶרְבַאן, שצחק מכל לבו. "אל תמיט שואה על מֶק-נַאבְּס האוּמְלָל. הֱיֵה נדיב-לב! הוא מודה בתבוסתו!"

"ורובה הקָרַבִּין שלו?" שאל הגֵיאוֹגְרָף בהבעת ניצחון.

"הוא שלך, פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "מה צר לי עליו. אבל עם זיכרון כמו שלך תוכל לזכות במוּזֵיאוֹן שלם לכלי-נשק."

"כמובן," אמרה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, "קשה להכיר טוב ממך את אוֹסְטְרַלְיָה, ממש כל שֵם, כל עובדה..."

"כל עובדה!" הפטיר הרב-סרן והניד בראשו בספק.

"לְמה אתה מתכוון, מֶק-נַאבְּס?" הצטעק פָּגָנֶל.

"אני מתכוון שייתכן שלא כל האירועים הנוגעים לגילוי אוֹסְטְרַלְיָה ידועים לך."

"מה למשל?" קרא פָּגָנֶל והניד ראשו בגאווה.

"ואם אציין עובדה שאינה ידועה לך, האם תחזיר לי את רובה הקָרַבִּין?"

"בזה הרגע, רב-סרן."

"סיכמנו?"

"סיכמנו."

"ובכן, היודע אתה פָּגָנֶל מדוע אין אוֹסְטְרַלְיָה שייכת לצָרְפַת?"

"נדמה לי ש..."

"או, לפחות, מה הסיבה לפי גִרסת האַנְגְלִים?"

"לא, רב-סרן," השיב פָּגָנֶל ברוגז.

"הדבר פשוט מאין כמוהו. הרב-חובל בּוֹדֶין, שלא היה פחדן מִטִבעו, נתקף פחד בשנת 1802 מקִרקוּרֵי הצְפַרְדְעִים האוֹסְטְרַלְיוֹת, עד שהרים עוגן ונס על נפשו על-מנת שלא לשוב עוד."

"מה!" הצטעק המדען, "כך מְלַהֲגִים באַנְגְלִיָה? הרי זו בדיחה גרועה!"

"אכן, גרועה מאוד, בכך אני מודה," השיב הרב-סרן, "אולם היא חלק מן ההִיסְטוֹרְיָה של הממלכה המאוחדת."

"זו השמצה מחפירה!" הזדעק הגֵיאוֹגְרָף הנאמן לארצו. "האִם מְספרים זאת ברצינות?"

"לצערי, כן, פָּגָנֶל היקר שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן בעיצומו של פֶּרֶץ צחוק כללי. "מה? לא ידעת זאת?"

"לחלוטין לא. אבל אני מוחֶה. חוץ מזה, האַנְגְלים מְכנים אותנו 'אוכלי צפרדעים'! ובדרך-כלל אין אדם ירא ממה שהוא אוכל."

"ובכל זאת, פָּגָנֶל, זה מה שמספרים באַנְגְלִיָה," השיב הרב-סרן וחייך בצניעות.

כך נשאר רובה הקָרָבִּין המפורסם מתוצרת פָּארְדֵיי, מוּר ודִיקְסוֹן רכושו של הרב-סרן מֶק-נַאבְּס.

• 5 •
זַעפו של האוקיָינוס ההודִי

יומיים לאחר השיחה הופנה התרטום דרומה, וג'וֹן מַנְגְּלְס הודיע כי דַנְקֶן מצויה על קו-האורך 113° 37'. הנוסעים עיינו במפת הניווט ונוכחו לדעת, לשביעות-רצונם המלאה, שרק חמש מעלות מפרידות בינם לבין כֵּף-בֶּרְנוּיִי. בין כֵּף זה לבין בליטת ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ מצטייר תְּוָואי החוף האוֹסְטְרָלִי כקשת שקו-הרוחב 37° מותח אותה כמֵיתר. אילו פנתה דַנְקֶן לעבר קו-המשווה היתה נתקלת בכֵּף-צֶ'תְהַאם, מאה ועשרים מילים צפונה. אותה עת שייטה הספינה באותו חלק של האוקְיָינוֹס ההוֹדִי שיבשת אוֹסְטְרַלְיָה סוֹכֶכֶת עליו. אפשר היה להניח כי בתוך ארבעה ימים יסתמן כֵּף-בֶּרְנוּיִי באופק.

עד לאותה עֵת סייעה רוח מערבית להתקדמותה של הספינה; אך זה ארבעה ימים הלכה הרוח ונחלשה, ואט-אט שָׁכְכָה כליל. ב-13 בדֶצֶמְבֶּר פסקה הרוח, והמִפרשים נותרו תלויים בִּרפיון לאורך התְּרָנִים. ללא מַדְחֵפָה רב-העוצמה היתה דַנְקֶן נעצרת באוקְיָינוֹס הרגוע.

מזג-אוויר שכזה יכול להימשך עד לאין-קץ. בערב דן ג'וֹן מַנְגְּלְס עם גְלֶנֶרְבַאן בעניין זה. הרב-חובל הצעיר, שראה את מלאי הפחם שלו הולך ומידַלְדֵל, היה מודאג ביותר משכיכת הרוח. הוא הניף מעל ספינתו את מִכלול מִפרשיה ומִפרשֵׂי העזר כדי להפיק את המירב מכל משב-רוח, אך, כמו שאומרים המלחים, לא היה די רוח למלא כובע.

"מכל מקום," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "אין לנו סיבה להתלונן, מוטב הֶעדר רוח מאשר רוח נגדית."

"כבוד הלוֹרד צודק," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס, "אולם דווקא רגיעות פתאומיות כגון אלה מביאות עִמן שינוי במזג-האוויר. מהן אני חושש; אנו מפליגים בפַאֲתֵי אזור המוֹנְסוּנִים הנושבים למן חודש אוֹקְטוֹבֶּר ועד אַפְּרִיל, בכיוון צפון-מזרח, ודי להיתקל ברוח שכזו כדי שייווצר עיכוב ניכר."

"מה אפשר לעשות, ג'וֹן? אם יבגוד בנו מזלנו, ניאלץ להשלים עִמו. ככלות הכול זה יהיה רק עיכוב, ותו-לא."

"כמובן, בתנאי שלא תהיה גם סערה."

"החושש אתה ממזג-אוויר גרוע?" שאל גְלֶנֶרְבַאן ובחן את השמים, אשר למן קו-האופק ועד לנקודת-הצוֹהַר עדיין היו נקיים מעננים.

"כן," השיב הרב-חובל, "ואני מספר זאת לכבודו, אך לא הייתי רוצה לעורר חששות בלִבּן של לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט."

"ובכן, אתה פועל בתבונה. אך במה העניין?"

"סיכויים ודאיים למזג-אוויר גרוע. אל תלך שוֹלָל אחר מראה השמים, מִילוֹרד.

אין דבר מטעה יותר. זה יומיים שהמד-לחץ יורד באופן מדאיג; כרגע הגיע לעשרים ושבע אצבעות*. זוהי התראה שאסור לי להתעלם ממנה. אני חושש מאוד מזַעפו של הים הדרומי, שכֵּן כבר התנסיתי בו. האֵדים המִתעבים בקרחוני-הענק של הַקוטב יוצרים שאיבת אוויר עזה מאין כמוה. כתוצאה מכך מתחולל מאבק אֵיתנים בין רוחות הקוטב לרוחות המַשְׁוָונִיוֹת, היוצר צִיקְלוֹנִים, טוֹרְנָדוֹת וסערות מסערות שונות, שהספינה מִתקשה להתמודד איתן."

"ג'וֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "*דַנְקֶן* היא כלי-שיט אֵיתן והרב-חובל שלה הוא יורד-ים מיומן. אם תבוא סערה, נדע לעמוד כנגדה!"

בהביעו את חששותיו צִיית ג'וֹן מַנְגְלְס לחוש השישי שלו כיורד-ים. הוא היה Weatherwise, כינוי אַנְגְלִי לחוּאי מזג-אוויר מעולה. ירידתו המתמדת של המד-לחץ הניעה אותו לנקוט את כל אמצעי-הזהירות הנדרשים. הוא צפה סופה נוראה, שאמנם השמים עדיין לא הצביעו על בואה, אך מכשיר המדידה המושלם שלו לא יכול להטעותו. זרמי האוויר אצים מן האזור שבו עמודת הכַּסְפִּית גבוהה לאזור שבו העמודה הולכת ומתכווצת; ככל שהאזור קרוב יותר, ממהרת רמת הכַּסְפִּית להתאזן, ומהירות הרוח גְדֵלָה.

ג'וֹן נותר על גשר הפיקוד במשך כל הלילה. סמוך לאחת-עשרה בערך חָשְׁרוּ פני השמים בפאתי דרום. ג'וֹן הזעיק את כל אנשיו אל הסיפון כדי שיקפלו את כל המִפרשים הקטנים, והותיר רק את המִפרשׂ הקִדמי התַחתי, את מִפרשׂ היַרְכָתַיִים, את המִפרשׂ העילי ואת מִפרשׂ החלוץ. בחצות הצטננה הרוח והתחזקה. רוח קרה נשבה, כלומר פְּרוּדוֹת האוויר נעו במהירות של שנים-עשׂר מטרים בשנייה. חריקות התְרָנִים, נקישותיהם היבֵשות של המִפרשׂים, טפיחת החבלים הנעים, גניחותיהן של המחיצות הפנימיות, כל אלה הבהירו לנוסעים את המתרחש. פָּגָנֶל, גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן ורוֹבֶּרְט עלו לסיפון, אחדים מתוך סקרנות ואחרים נכונים לעזור. על פני השמים, שהיו כה צלולים ומכוכבים, התגלגלו כעת עננים כבדים, שרצועות מנומרות הפרידו ביניהם כעורו של בַּרְדְלָס.

"האִם זו סופת הוּרִיקָן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן בקצרה את ג'וֹן מַנְגְלְס.

"עדיין לא, אבל בקרוב," השיב הרב-חובל.

הוא הורה לקפל מעט את המִפרשׂ העילי. המלחים הסתערו לעבר סולמות החבלים כנגד הרוח, וגילגלו את חלקו התחתון של המִפרשׂ סביב המוט הרוחבי. ג'וֹן מַנְגְלְס רצה להמשיך ולהניף מִפרשׂים, על-מנת שיתמכו בספינה ויְאַזנו את הטִלטולים.

לאחר שנקט אמצעי-זהירות אלה, מסר לאוֹסְטִין ולרב-מלחים הוראות כיצד להקדים את פני מִתקפת סופת ההוּרִיקָן, שלא תאחר לפרוץ. כל מה שהיה צמוד ורתוק לסיפון בחבלים ובאַבְזָרִים אחרים - הסירות, התותח וכיוצא באלה - חוזק. מתחו את הרְכָסוּת ואת סמוֹכוֹת-העוֹרֶף. הצְהָרִים נאטמו. ג'וֹן, כקצין במרומי פִּרצה בחוֹמה נְצוּרה, נִיצב במרומי גשר הפיקוד, מנסה לחקור את צפונות השמים הסוערים.

---

* 73.09 סנטימטרים, גובהה הרגיל של עמודת המד-לחץ הוא 76 סנטימטרים.

אותה שעה ירד המד-לחץ לעשרים ושש אצבעות, תופעה שהיא נדירה למדי, וה-Storm-glass* הורה על סערה מתקרבת.

השעה היתה אחת אחר-חצות. לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט, שטולטלו קשות בתָאָן, הִסתכנו והגיעו אל הסיפון. מהירות הרוח באותה עֵת היתה שלושים מטרים לשנייה, והיא נשבה בחבלים בעוצמה שאין דומה לה. כבלי מתכת אלה, בדומה למֵיתריו של כלי-נגינה, הצטלצלו כמו ניגנה עליהם איזו קשת-ענקים; הגלגלות התנגשו זו בזו, וכבליהן נעו בשאון חד בתעלותיהם המחוּסְפָסוֹת; המִפרשים רעמו כקני תותח; גלים מְפלצתיים החלו מסתערים על הספינה, שהיתה מְרַצֶדֶת כשַלְדָג על פסגותיהם המקציפות.

כשהבחין הרב-חובל ג'וֹן בנוסעות, מיהר לקראתן והפציר בהן לשוב לתָאֵיהן; גלים כבר החלו מתגבהים מעל לסיפון, ובכל רגע היו עשויים לטאטא אותו. קולות השבר של אֵיתני-הטבע היו כה עזים עד כי לֵיידי הֶלֶנָה התקשתה לשמוע את דברי הרב-חובל הצעיר.

"האִם לא נשקפת לנו סכנה?" הצליחה בכל זאת לשאול בעת שהשאון שָכַך לרגע.

"שום סכנה, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "אך אינכן יכולות להישאר על הסיפון, לא את ולא העלמה מֶרִי."

לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן והעלמה מֶרִי נֶעֶתרו לפקודה, שדמתה יותר להפצרה, וירדו מן הסיפון ממש ברגע שבו שטף גל את יַרְכְתֵי הספינה והרעיד בְּמִסגרותיהן את זגוגיות המִכסה. הרוח התעצמה כפל-כפליים. המִפרשים המתוחים כופפו את התְרָנִים, ודומה היה כי הספינה מתרוממת מעל-גבי הגלים ועוד רגע תרחף באוויר.

"קִפלו את המִפרשים העִילִיים!" זעק ג'וֹן מַנְגְלְס, "להוריד את המִפרשים העיליים ואת מִפרשי החלוּץ!"

המלחים כולם אצו לעמדותיהם; חבלי-המִפרשים הותרו, חבלי-הקיפול נִכְרכו, מִפרשי החלוץ נִגררו מטה בשאון שרק שאון השמים גבר עליו, ודַנְקֶן, שארובתה ירקה תִמרוֹת עשן שחור, חבטה באי-סדירוּת בגלים בכוח מַדְחֵפָה, שלעִתים שקע במים ולעִתים הזדקר מעליהם.

גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט התבוננו בהִשתאוּת מהולה בחרדה במאבקה של *דַנְקֶן* בגלי-הים; הם נצמדו בחוזקה לברזילי המַעֲקים בלא שיעלה בידם להחליף ביניהם ולו מִלה אחת, והתבוננו בסיעות של יַסְעוּרִים, אותם עופות מבשרי הסערה הצוחקים בלב הרוחות המִשתוללות.

לפתע נשמע קול שריקה מחריש-אוזניים, שגבר על שאון הסערה. הקיטור נפלט בכל העוצמה, לא מצינור המַפלט אלא מַשסתומי הדוָודים. צוֹפר האזעקה הידהד בקול רם מן הרגיל. הספינה נטתה על צִדה בצורה מעוררת-אֵימה, ווִילְסוֹן, שהיה אוחז בגלגל ההגה, נחבט במפתיע ממוט ההגה והועף. *דַנְקֶן* התייצבה אלכסונית לגלים ושוב לא היה אפשר לנַווטה.

"מה קרהּ?" זעק ג'וֹן מַנְגְלְס, שבא בריצה אל גשר הפיקוד.

---

* כלי-זכוכית המכיל תערובת כִּימית, המשנה את צִבעה לפי מתח החשמל באוויר.

"הספינה נוטה על צדה!" השיב טום אוֹסְטין.
"האם ההגה נותק?"
"אל המכונות! אל המכונות!" זעק קולו של המכונאי.
ג'ון אץ לעבר המכונה והתגלגל במורד הסולם. החדר היה אפוף קיטור: הבּוּכְנוֹת דממו במקומן; הטַלְטַלִים חדלו להניע את סרן-התִמְסוֹרֶת. בראותו כי כל המאמצים לשווא, ומתוך חשש לפיצוץ בדודי הקיטור, סגר המכונאי את פתחי הכניסה והניח לקיטור להיפָּלט דרך צינור המַפְלֵט.
"המַדְחֵף התעקם או נתפס," השיב המכונאי, "הוא אינו פועל."
"מה? ואי-אפשר לחלץ אותו?"
"אי-אפשר."
לא היה זה הרגע המתאים לחפש פתרון לקלקול; המַדְחֵף יצא מכלל פעולה, זו היתה עובדה מוגמרת, והקיטור, מחוסר-אפשרות להפעיל את המַדְחֵף, נפלט דרך השַסְתוּמִים. ג'ון מַנְגְּלְס נאלץ אֵפוא להיעזר במִפרשיו, ולחפש סיוע דווקא ברוח, שהיתה אויבו המסוכן ביותר.
הוא שב ועלה על הסיפון, ומסר דיווּחַ קצר על המצב ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. אחר-כך דחק בו להיכנס יחד עם שאר הנוסעים לתאיהם. אך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן חָפֵץ להישאר על הסיפון.
"לא, כבוד הלוֹרד," השיב ג'ון מַנְגְּלְס בקול תקיף. "אני חייב להישאר פה לבדי עם הצוות שלי, היכנס פנימה! הספינה עלולה לפַלֵּחַ גלים שישטפו אותך בלא רחם."
"אבל אנחנו יכולים להביא תועלת..."
"היכנס, מִילוֹרד, היכנס! אתה חייב! יש נסיבות שבהן אני המפקד הבלעדי על הסיפון! היכנס, אני עומד על כך!"
אם התבטא ג'ון מַנְגְּלְס בסמכותיות שכזו, מן הסתם היה המצב חמור מאין כמוהו. גְלֶנֶרְבַאן הבין שמחובתו לציית ולשַמֵש דוגמה. הוא עזב את הסיפון בלוויית שלושת הנוסעים האחרים, והצטרף לשתי הנוסעות שהמתינו בחרדה לסיום המאבק באֵיתָנֵי-הטבע.
"איזה גבר נִמרץ הוא ג'ון האמיץ שלי," אמר גְלֶנֶרְבַאן בהיכנסו לחדר-האוכל.
"אכן," השיב פַּגְנֶל. "הוא הזכיר לי את הרב-מלחים של שֵייקְסְפִּיר הגדול שלכם, בדְרָמָה *הסערה*, המצווה על מלכו לרדת לתָאו."
בינתיים לא ביזבז ג'ון מַנְגְּלְס את זמנו לריק ונרתם לחילוץ הספינה מן המצב החמור שאליו נקלעה בגלל מַדְחֵפָה התקוע. הוא החליט להאֵט ככל האפשר את קצב השיוט כדי לסטות כמה שפחות מן הנתיב. לשם כך צריך היה להניף מִפרשים ולהציבם אלכסונית כדי שלא לספוג ישירות את רוח הסערה. הם התקינו את המִפרש העִילִי על צוֹמָה תחתית, מעין תוֹסָף קִדמי על קוֹרת-הסֶמֶך של התורן הראשי, וידית ההגה הופנתה בניגוד לכיוון הרוח.
הספינה, שניתנה בתכונות שיוט מעולות, תימרנה כסוס מהיר החש בדַרְבָנוֹת, וחשפה את צדדיה לגלים הפוֹלְשָניים. האם יחזיקו המִפרשים המעטים מעמד? מערכת-המִפרשים היתה עשויה מבַּדֵי דַנְדִי המשובחים ביותר. אך איזה אריג יוכל לעמוד בפני חבטות כה עזות?

לשיט באלכסון היה יתרון; הוא חשף לגלים את אגפיה החזקים של הספינה, וזו יכלה להמשיך להתקדם בנתיב הקבוע. ואף-על-פי-כן שיט שכזה לא היה נטול-סכנות, שכֵּן הספינה עלולה היתה להיקלע לאחד השקעים האדירים שבין הגלים, בלא שתוכל לשוב ולהתרומם מתוכם. אך לג'וֹן מַגֶּגְלַס לא היתה ברירה אלא להתמיד בתִמרונים, והוא החליט להוסיף ולשוט שיט אלכסוני, כל עוד התרנים והמִפרשים אינם קורסים כליל. אנשי-הצוות כולם התרכזו בסוות-ראייתו, נכונים להושיט לו עזרה במקום שנחוץ. ג'וֹן, שקשר את עצמו לכבלי התורן, היה סוקר את הים הזועף.

הלילה חלף בלא כל שינוי במצב. הכול קיווּ שהסופה תיחלש עם עלות השחר. אך היתה זו תקוות-שווא. סמוך לשמונה בבוקר התגברה הרוח, ומהירותה הגיעה לשלושים ושישה מטרים בשנייה. היתה זו סופת הוריקָן של ממש.

ג'וֹן לא פצה פה, אך חשש כבר קינן בלִבו לספינתו ולנוסעיה. *דַנְקֶן* נטתה על צִדה בצורה מחרידה, עמודי העץ של הספינה חרקו ומוטות האֲנָך של תְּרָניה היכו לעִתים בפסגות הגלים. לרגע סבר הצוות שהספינה שוב לא תעלה מבין תהום הגלים. המלחים, גרזינים בידיהם, מיהרו לקצץ את כבלי התורן הראשי, אך לפתע נתלשו המִפרשים ממִסגרותיהם והתעופפו כשַחֲפֵי-ענק.

דַנְקֶן שבה והתיישרה; אך מכיוון ששׁוּב לא היה דבר שיוכל לייצבה על הגלים, ולא היה אפשר לכַוונה, היא טולטלה נוראות עד כי התְרָנים חישבו להישבר בבסיסם. ברור היה כי הספינה לא תוכל לעמוד זמן רב בטַלְטלה שכזו, החלקים הגבוהים יתרופפו ויתנתקו, הסיפונים ייסדקו, התפרים שבין הלוחות יתבקעו, והמים יתחילו לחדור פנימה.

לג'וֹן נותרה רק אפשרות אחת: להעלות מִפרש משולש מבד גס, ולנוּס מפני הסערה. לאחר כמה שעות של מאמץ מְפָרֵך ושל ניסיונות כושלים, חוזרים ונִשנים, הונף סוף-סוף בשלוש אחר-הצהריים מִפרשׂ התוֹסף על התורן הראשי והופקר לרוח.

והנה, בזכות פיסת בד זו, החלה *דַנְקֶן* לנוע קדימה במהירות מסחררת. היא שטה לכיוון צפון-מזרח, למקום שהֲדָפה אותה הרוח. צריך היה לשמור על מהירות גבוהה ככל האפשר, שכֵּן בה היה טמון הסיכוי היחיד להינצל. לעִתים, בהקדימה את הגלים הנישאים עִמה, היתה הספינה מפלַחת אותם בחרטומה המחודד ושוקעת בהם כיונק ימי ענקי; אז היו המים שוטפים את הסיפון מקדמתה ועד לַיַרְכָתיה.

ברגעים אחרים נעה הספינה במהירות הגלים; ההגה איבד כל השפעה, והיא היתה מנתרת ניתורים כבירים שאיימו להופכה על פניה. לפעמים היו הגלים שוֹעֲטים מהר ממנה תחת משב-רוח ההוּרִיקָן; אז היו הגלים מזנקים מעל לסיפון העליון, וכל הסיפון כולו היה נשטף למן הַיַּרְכָתַיים ועד לחרטום בעוצמה שאי-אפשר לעמוד בפניה.

בתחושה הרת-אסון זו, מתנדנדים בין תקווה לייאוש, חלף כל יום ה-15 בדֶצֶמְבֶּר והלילה שלאחריו. ג'וֹן מַגֶּגְלַס לא נטש אף לרגע את מִשמרתו; שום אוכל לא בא אל פיו; חששות כבדים ייסרוהו, אם כי הדבר לא ניכר בפניו השלווים, ומבטו תר בעקשנות, מנסה לפלֵח את הערפילים שהִתקבצו בצפון.

ואכן, רשאי היה לחשוש מן הנורא מכול. *דַנְקֶן*, שהוּסטה כליל מנתיבה, היתה

שועטת במהירות לעבר חופי אוֹסְטְרַלְיָה, ולא היתה כל דרך לבולמה. ג׳וֹן מַנְגְלְס חש כי זרם עז כברק סוחף אותו. בכל רגע ורגע חשש מהתנגשות בשׂרטון אַלְמוגים, שינפץ את ספינתו לאלף רסיסים. הוא אמד את המרחק בין הספינה לחוף בתריסר מילים. אדמה פירושה טביעה ואובדן הספינה. עדיף אוֹקְיָינוֹס על אדמה אלף מונים. כנגד זַעְפו יכולה הספינה להתגונן, ולוּ בדרך של כניעה למשובותיו. אך כשהסופה מטילה את כלי-השיט אל החוף, הריהו יורד לאבדון.

ג׳וֹן מַנְגְלְס ניגש לתאו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ודן עמו ביחידות; הוא תיאר לפניו את המצב בלא לגרוע מחומרתו; הוא התכונן לבאות בקור-רוח של יורד-ים נכון לכול, וסיים את דבריו באומרו שאולי ייאלץ להטיל את *דַנְקֶן* אל החוף.

״כדי להציל לפחות את נוסעיה, מילורד.״

״פְּעל כראות עיניך, ג׳וֹן,״ השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

״ולֵיידי הֶלֶנָה והעלמה מֶרִי?״

״אני אודיע להן זאת רק ברגע האחרון, כשתאבד כל תקווה להחזיק מעמד בים. אתה תקדים ותודיע לי על כך.״

״אל דאגה, אודיע לך.״

גְלֶנֶרְבַאן שב אל הנוסעות, אשר אף שלא ידעו את חומרת הסכנה, חשו שהיא מְמַשְׁמֶשֶׁת ובאה וגילו אומץ-לב גדול, לא פחות מעמיתיהן הגברים. פָּגָנֶל היה שקוע בתֵיאוֹרְיוֹת, שלא במקומן, על כיוון זרמי האוויר באַטְמוֹסְפֵירָה. הוא סיפר לרוֹבֶּרְט, שהקשיב לו, במה שונים אלה מאלה טוֹרְנָדוֹ, צִיקְלוֹן וסופות חד-כיווניות, ובמה הם דומים. אשר לרב-סרן, הוא ציפה לקץ מתוך השלמה שוות-נפש עם הגורל, כמוּסְלְמִי.

בשעה אחת-עשרה לערך נראה היה שהסערה הולכת ונחלשת; הערפילים רוויי-הלחות התפזרו, ובתוך הקרע שהתהווה יכול ג׳וֹן מַנְגְלְס להבחין באדמה נמוכה במרחק שישה מילים, בניגוד לכיוון הרוח. הספינה היתה שועטת ישירות לעברה. נחשולים אימתניים, שגובהם עלה לעתים על חמישה-עשר מטרים, שָׁצְפוּ. אז הבין ג׳וֹן כי כדי להתנשא לגובה שכזה, בוודאי נתקלים הגלים במחסום איתן המזניקם מעלה.

״יש שִׂרטונות-חול,״ אמר לאוֹסְטִין.

״זו גם דעתי,״ השיב סגן הרב-חובל.

״גורלנו בידי שמים,״ שב ואמר ג׳וֹן, ״ואם לא יזמנו השמים *לדַנְקֶן* מַעֲבר בין השִׂרטונות, ואם לא יְנַווטוּהָ לשם בעצמם, הרינו אבודים.״

״הגיאות גבוהה ברגע זה, רב-חובל, הייתכן שיעלה בידינו לחלוף מעל לשׂרטונות-החול?״

״אוֹסְטִין, רְאה במוֹ-עיניך את זַעְפם של הגלים הללו! איזו ספינה תוכל לעמוד בפניהם? הבה נתפלל לאלוהים שיעזור לנו!״

בינתיים, בגלל מִפרשׂ החירום, נישאה *דַנְקֶן* לעֵבר החוף במהירות מַבְעִיתה. רק שני מילים הפרידו בינה לבין השׂרטונות המשוּנָנים של החוף. מדי רגע היו ערפילים מכסים את פני האדמה. בכל זאת הצליח ג׳וֹן להבחין, מֵעֵבר לקו המים הגועשים, באגן שָׁלֵיו יותר שם היתה *דַנְקֶן* מוצאת ביטחון-מה. אך כיצד לעבור לשם?

ג׳וֹן הורה לכל הנוסעים לעלות על הסיפון; הוא לא רצה כי במקרה של טביעה יימצאו הנוסעים לכודים מתחתיו. גְלֶנֶרְבָאן ועמיתיו צפו בים הנורא. העלמה גְרַאנְט הֶחֱוִירה.

״ג׳וֹן,״ לחש גְלֶנֶרְבָאן לאוזנו של הרב-חובל. ״אני אנסה להציל את אִשתי או שאמצא את מותי יחד עִמה, ואתה, קַבֵּל אחריות על העלמה גְרַאנְט.״

״כן, כבוד הלורד,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, וקירב את ידו של הלורד לעיניו שטופות-הדמעות.

דַנְקֶן נמצאה אז במרחק כמה מאות מטרים מן השִׂרטונות. הים, שעדיין היה בשעת גֵיאוּת, ודאי היה מאפשר לספינה לחלוף מעל קרקעית מסוכנת זו. אך גלי-הענק, שהרימו והורידו את הספינה חליפות, גזרו עליה להיתקל בחול. האם יֶשְׁנה דרך כלשהי להשקיט את תנודות הגלים, לשַׁכֵּך את הים הרוגש?

ואז חלף רעיון במוחו של ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״את השֶׁמֶן, בחורים!״ קרא בקול רם, ״שִׁפכו שֶׁמֶן למים, שִׁפכו שמן!״

חיש מהר ירדו אנשי-הצוות לסוף דעתו. מדובר היה בשימוש באמצעי שלעִתים עולה יפה. אפשר לשַׁכֵּך את זַעְפָּם של הגלים אם מכסים אותם בשִׁכבת שמן; שִׁכבה זו צפה על פני המים, וצְמיגוּתה מְעַמְעֶמֶת את עוצמת הגלים. השפעת השמן היא מיידית, אך לטווח קצר. מִשחוצה הספינה את הים המלאכותי הזה, שב הים לזַעְפּוֹ בְּמִשנה-מרץ; ואוי לה לספינה המשייטת בעקבות קודמתה.*

אנשי-הצוות העלו על הסיפון את החביות שהכילו את מְלַאי השמן אשר הופק מכלבי-הים; תחושת הסכנה כָּפְלָה את כוחותיהם. החביות נופצו במהלומות גרזינים ונִתלו בצִדי החרטום.

״החזיקו חזק!״ צעק ג׳וֹן מַנְגְלְס, שאָרַב לשעת הכושר.

בתוך עשׂרים שניות הגיעה *דַנְקֶן* לפִתחו של המַעֲבר, שנחסם על-ידי נחשול גואה.

״יהא אלוהים בעזרנו!״ צעק הרב-חובל הצעיר.

החביות נהפכו על פיהן, וזרמי שמן ניגרו מתוכן. בן-רגע שיטחה השִׁכבה השמנונית את פני הים הגועשים. הספינה טסה על פני המים שנִרגעו, ונכנסה עד מהרה לתוך אגן שקט, מעֵבר לשִׂרטונות האֵימתניים, בעוד האוֹקְיָינוּס, שהשתחרר מכבליו הרגעיים, מזנק מאחוריה בזעף בַּל-יתואר.

---

* ולפיכך התַקנות הימיות אוסרות את השימוש באמצעי זה שעה שספינה אחרת עומדת לעבור באותו מֵיצָר.

• 6 •
כֵּף-בֶּרְנוּיִי

ראשית לכול טרח ג'וֹן מַנְגְלְס לְרַתֵּק היטב את ספינתו בעזרת שני עוגניה. עומק המים במקום היה כעשׂרה מטרים, הקרקעית היתה טובה ועשׂויה חצץ קשיח, המעניק יציבה מעולה. לא היה אֵפוא כל מקום לחשש מפני היגרפות לים או עלייה על שׂרטון עם שפל. לאחר שעמדה בסכנות כה רבות, סוף-סוף מצאה עצמה *דַנְקֶן* במעין מִפרצון טִבעי, מוגן מפני רוחות הים על-ידי לשון-יבשה מוגבהת דמוית-קשת.

לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן לחץ את ידו של הרב-חובל הצעיר, ואמר לו:

"תודה, ג'וֹן."

ג'וֹן חש כי די בשתי מִלים אלה כדי להביע את מלוא התודה לפועלו. גְלֶנֶרְבַאן נצר בלִבו את חששותיו הכבדים של הרב-חובל, וללֵיידי הֶלֶנָה, למֶרִי גְרַאנְט ולרוֹבֶּרְט לא היה כל מושׂג מה חמורה היתה הסכנה שממנה נחלצו זה לא כבר.

נותר רק להבהיר נקודה אחת חשובה. לאיזה מקום בחוף הטילה סופת האֵימים את *דַנְקֶן*? היכן יפגשו שוב את קו-הרוחב, שהוא מסלולם הקבוע? באיזה מרחק, דרומית-מערבית מהם, נמצא כֵּף-בֶּרְנוּיִי? אלה היו השאלות הראשונות שנשאל ג'וֹן מַנְגְלְס. הוא מיהר לערוך את מדידותיו כדי לציין את התוצאות על-גבי מפת הניווט.

התברר *שדַנְקֶן* לא סָטתה הרבה מנתיבה; בשתי מעלות לכל היותר. היא נמצאת בנקודה שבה עוברים קו-הרוחב ‎35° 07′‎ וקו-האורך ‎136° 12′‎, במקום הקרוי כֵּף-קָטַסְטְרוֹפִי, הנמצא באחד מבליטותיה של דרום יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, מרחק שלוש-מאות מיל מכֵּף-בֶּרְנוּיִי.

כֵּף-קָטַסְטְרוֹפִי, בעל השם מבשׂר-הרעות, נמצא במקביל לכֵּף-בּוֹרְדָה, שהוא לשון-יבשה של האי קֶנְגוּרוּ. בין שני הכֵּפים עובר מֵיצַר אִינְוֶוסְטִיגֵייטֶר, המוביל לשני מִפרצים עמוקים למדי, מִפרץ סְפֶּנְסֶר בצפון, ומִפרץ סֶנְט-וִינְסֶנְט בדרום. על חופו המזרחי של מִפרץ זה נִכרה נמלה של העיר אַדֶלֵייד, בירת החבל המכוּנה אוֹסְטְרַלְיָה הדרומית. עיר זו, שנוסדה בשנת 1836, מונה ארבעים-אלף נפש; היא מבורכת במשאבים בלתי גְדלים, אך מַעיְיניה נתונים לעיבוד אדמתה הפורייה, שיווק פרי הגפן וההדרים ושאר יבולה החקלאי העשיר, יותר מאשר לפיתוח מִפעליה התעשייתיים. אוכלוסייתה מונה יותר חקלאים מאשר מהנדסים, והלך-הרוח שבה אינו נוטה לענייני סחר ומוצרים מֶכָנִיים.

האִם אפשר יהיה לשפץ את *דַנְקֶן* במקום שכזה? זו היתה השאלה הנוקבת. ג'וֹן מַנְגְלְס שלח אָמוֹדָאִים לבדוק את תחתית יַרְכְּתֶיהָ של הספינה. האָמוֹדָאִים דיווחו לו שאחת מכנפי המַדְחֵף התעקמה, וכי היא מתחַכֶּכֶת במִסגרת היַרְכָּתִית. לכן לא

היה אפשר להפעיל את המַדְחֵף. נזק זה הוערך כחמור ביותר, חמור עד כדי כך שהציוד המצוי באַדֶלֵייד אינו משוכלל דיו לצורך תיקונו.

לאחר שהָפְכוּ רבות בדעתם, החליטו גְלֶנֶרְבָאן והרב-חובל כי *דַנְקֶן* תשוט בעזרת מִפרשׂיה לאורך חופי אוֹסְטְרַלְיָה, ואגב כך תָתוּר אחר עִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה*; היא תיעצר בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, שם תלקט מידע, ואחר-כך תמשיך בדרכה דרומה עד לְמֶלְבּוּרְן, שבה אפשר יהיה לתקן בנקל את כל הטעון תיקון. עם שיפוץ המַדְחֵף תצא *דַנְקֶן* להפליג לאורך חופיה המזרחיים של אוֹסְטְרַלְיָה, כדי להשלים את חיפושׂיה.

הצעה זו התקבלה על דעת כולם. ג׳וֹן מַנְגְלְס רצה לנצל את הרוח הטובה הראשונה כדי לצאת ללב-ים. לא היה עליו להמתין זמן רב. לקראת ערב שָׁכְכָה הסופה כליל, והתחלפה ברוח נוחה, שנשבה מכיוון דרום-מערב. נעשׂו כל ההכנות ליציאה לים. מִפרשׂים חדשים נמתחו על החבלים. בארבע לפנות-בוקר הסתובבה הספינה בעזרת הכַּנֶּנֶת. העוגנים הועלו. הספינה, נישׂאת בעזרת מִפרשׂה הקִדמי התַחתי, מִפרשׂה העילי, מִפרשׂה העַלְעִילִי, מִפרשׂ חלוץ קדמי, מִפרשׂ הַיַרְכָתַיים ומִפרשׂ החֵץ, התקדמה בכל המהירות אל חופי אוֹסְטְרַלְיָה.

מקץ שעתיים נמוג כֵּף-קַטַסְטְרוֹפִי מן העין, ו*דַנְקֶן* שטה לרוחב מֵיצַר אִינְוֶוסְטִיגֵייטֶר. עם ערב הקיפו את כֵּף-בּוֹרְדָה והפליגו לאורך חופיו של האי קֶנְגוּרוּ, במרחק כמה קילומטרים. אי זה הוא הגדול ביותר מכל אִיֵּיה הקטנים של אוֹסְטְרַלְיָה, והוא משַׁמֵּשׁ מִקלט לפושעים מוּגְלִים שנמלטו. מִשְטְחי ירק אדירים כיסו את סלעי החוף, הסדורים שכבות-שכבות. גם עתה, כמו בעת שגילוהו, בשנת 1802, אפשר היה לראות סיעות של קֶנְגוּרוּ מנתרות ביערות ובשדות. למחרת, בעוד הספינה סובבת סביב עצמה, נשלחו לאי סירות כדי לתור את חופיו ושׂרטונותיו. הספינה נמצאה אז על קו-הרוחב °36, ועד קו-הרוחב °38 לא רצה גְלֶנֶרְבָאן להחמיץ אף לא נקודה אחת בלא בדיקה.

ב-18 בדֶצֶמְבֶּר שטה *דַנְקֶן*, תחת מִכלול מִפרשׂיה המוּנפים, כספינת-מירוץ אמיתית, והתְחַכְּכָה בחופו של מִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר. בשנת 1828 הגיע לשם החוקר סְטְאַרְט לאחר שגילה את המַאַרֵיי, שהוא הגדול בנהרות אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית. הם לא ראו עוד חופים מוריקים כמו חופי האי קֶנְגוּרוּ, אלא גְבְנוּנִים צְחִיחִים, הקוטעים פה ושם את חַדְגוֹנִיוּתוֹ של חוף נמוך ומבותר, ואי-פה אי-שם הבחינו באיזה מצוק אפור, או בלשונות יבשה חוֹלִיוֹת, בקיצור, צְחִיחוּת של יבשת קוטבית.

במהלך ההפלגה היו הסירות בפעילות מתמדת; אך המלחים לא התלוננו. כמעט תמיד הִתלוו אליהם גְלֶנֶרְבָאן, פַּגַנֶל שלא מש ממנו ורוֹבֶּרְט הצעיר. הם רצו לחפשׂ במו-עיניהם אחר שׂרידים של *בְּרִיטַנְיָה*. אך הבילוש הקפדני לא העלה דבר באשר לטביעה. בעניין זה דמו חופי אוֹסְטְרַלְיָה בדיוק כאדמות פָּטַגוֹנְיָה. ואף-על-פי-כן לא היה מקום לאַבֵּד תקווה, כל עוד לא הגיעו לנקודה המצוינת במִסמך. הם נהגו כפי שנהגו מתוך זהירות-יתר וכדי לא להותיר מאומה ליד המִקרה. בלילות היתה *דַנְקֶן* מפסיקה את פעולת המנוע כדי להתייצב עד כמה שאפשר במקום אחד, ובבקרים היו עולים לתור את החוף.

וכך אירע שב-20 בדֶצֶמְבֶּר הגיעו לכֵּף-בֶּרְנוּיִי הנִמצא בקצה מִפרץ לָסֶפֶּד, בלא

שיגלו שריד כלשהו מן האונייה. אך עובדה זו לא עמדה בסתירה למִסמך שהטיל הרב-חובל של *בְּרִיטַנְיָה* לים. כבר חלפו שנתיים מאז האסון, והים מן הסתם פיזר ואיכֵּל את שרידיה של התלַת-תְּרָנית והֵסירָם מן השִׂרטון. יתֵרה מזאת, הילידים, החשים באונייה טובעת, הם כעַיִט המריחַ נבֵלה, והם בוודאי כבר אספו את כל שנותר ממנה. הָארִי גְּרַאנְט ושני עמיתיו, שנשבו שעה שהגלים הטילום אל החוף, נגררו, כנראה, לפנים היבשת.

אך בכך ירדה לטִמיון אחת מהשערותיו המבריקות של זַ'ק פַּגָנֶל. כל עוד מדובר היה באדמת אַרְגֶנְטִינָה זכאי היה הגֵיאוֹגְרָף לטעון, ובצדק, כי המִספרים המופיעים במִסמך אינם מתייחסים למקום טביעתה של הספינה, אלא לאתר שִׁבְייתם. ואמנם, נהרותיה הגדולים של ארץ הַפַּמְפָּה ואֵינספור יובליהם יכלו לגרוף את המִסמך יקר-הערך לרחבי הים.

לעומת זאת, בחלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, מעטים ערוצי המים החוצים את קו-הרוחב ה-37°; כמו-כן, הריו קוֹלוֹרָדוֹ והריו נֶגְרוֹ נִשפכים לים בחופים שוממים, ריקים מאדם, ואילו נהרותיה הראשיים של אוֹסְטְרַלְיָה, מַארֵיי, יָארָה, טוֹרֶנְס ודַרְלִינְג, נשפכים אלה לתוך אלה, או זורמים לאוֹקְיָינוֹס דרך שִׁפכי נהרות, שהיו למעגנים הומֵי-פעילות ולנמלים שוקקי-חיים. איזו סבירות קיימת אֵפוא שבקבוק שביר ייסחף במורד ערוצי המים ההומים ויגיע לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי?

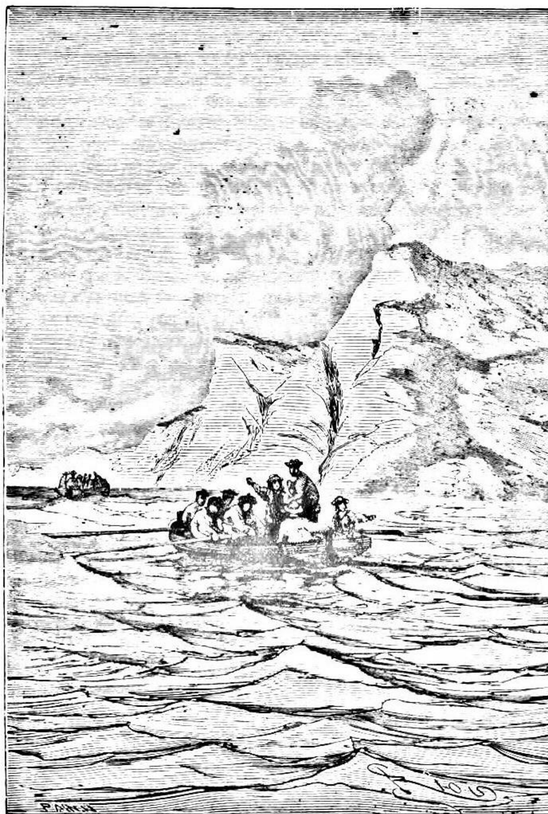
חוסר-האפשרות שבדבר לא נעלם מהם. השערתו של פַּגָנֶל, שהיתה מתקבלת על הדעת בפָּטָגוֹנְיָה היתה בלתי-סבירה לחלוטין באוֹסְטְרַלְיָה. פַּגָנֶל נאלץ להודות בכך, במהלך ויכוח שעורר רב-סרן מֶק-נַאבְּס. היה ברור מעל לכל ספק כי המעלות המצוינות במִסמך מִתייחסות אך ורק לאתר הטביעה, ולפיכך הושלך הבקבוק הַיָּמָּה במקום שבו התנפצה *בְּרִיטַנְיָה* על השִׂרטון, אי-שם בחופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה.

חֲרֵף זאת, וכפי שהעיר גְלֶנֶרְבָאן בצדק, הפירוש הסופי הזה לא עמד בסתירה להנחה בדבר שְׁבִייתו של הרב-חובל גְרַאנְט. אגב, הרב-חובל גְרַאנְט העלה אפשרות זו במִסמך, כשכתב: שם ייפלו בשִׁביים של ילידים אכזריים. אך שוב לא היתה כל סיבה להמשיך ולחפש את השבויים על קו-הרוחב 37°, שכֵּן הם עשויים להימצא בכל מקום אחר.

זמן רב דנו בסוגְיָה זו, ולבסוף הגיעו להכרעה: אם לא ייתקל בשרידיה של *בְּרִיטַנְיָה* בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, על גְלֶנֶרְבָאן לחזור לאֵירוֹפָּה. אמת, חיפושיו העלו חרס, אך הוא מילא את חובתו באומץ-לב ובמסירות.

הדבר ציער את נוסעי הספינה, וזרע ייאוש בלִבם של מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט. כששטו אל החוף, בחברת לוֹרד ולֵיידִי גְלֶנֶרְבָאן, ג'וֹן מַנְגְלְס, מֶק-נַאבְּס ופַּגָנֶל, אמרו בלִבם שני ילדי הרב-חובל גְרַאנְט שעד מהרה יוכרע עניין הצלתו של אביהם באופן סופי. אפשר לומר באופן סופי שכֵּן פַּגָנֶל כבר הוכיח בצורה משכנעת שאילו התנפצה ספינתם של הרב-חובל גְרַאנְט ואנשיו על שוּנִיּוֹת החוף המִזרחי, היו שבים זה כבר למולדתם.

"צריך לקווֹת! רק לקווֹת! תמיד לקווֹת!" שָׁנתה לֵיידִי הֶלֶנָה באוזניה של הנערה שישבה לצִדה בסירה, בדרכם אל החוף. "אלוהים לא ינטשנו!"

"צריך לקוות! רק לקוות! תמיד לקוות!"

"כן, העלמה מֶרִי," העיר הרב-חובל מַנְגְּלְס, "כשכָּלִים כל הקִצים, מתערבים השמים לטובת בני-האדם ופותחים בפניהם נתיבים חדשים."

"מי ייתן וישמעך האל, מר ג'וֹן!" השיבה מֶרִי גְרָאנְט.

הם היו קרובים אל החוף כדי מאתיים מטרים; הכֵּף, שחדר כשני מילים לתוך הים, הסתיים במדרונות מתונים למדי. הסירה עגנה בתוך מִפרצון קטן וטִבעי, בין מושבות אַלְמוּגים בתהליך של היווצרות. בבוא הזמן עתידות מושבות אלו להיות לתגורת שוּנִיוֹת סביב חלקה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה. אך גם בגודלם הנוכחי היו מסוגלים שִׂרטונות אלה לבקֵע תחתיתה של כל אונייה, ובְּרִיטַנְיָה בוודאי התנפצה אליהם על צוותה ומִטענה.

נוסעיה של *דַנְקֶן* עלו ללא כל קושי על חוף שומם לחלוטין. צוּקים בנויים שכבות-שכבות יצרו חומה בגובה כעשרים וחמישה מטרים לאורך קו-החוף, ומן הנִמנע היה לטפס על חומה זו בלי סולמות וקֶרָסים. למרבה המזל גילה ג'וֹן מַנְגְּלְס, במרחק חצי קילומטר ממקום נחיתתם, פִּרצה שנוצרה מחמת הִתמוטטוּת חלקית של המצוּק. בעֵת הסערות העזות של ימי שִׁוויון היום והלילה, בוודאי חבט הים בחומה הבנויה אבן טוּף פְּרִיכה, ומוֹטט את חלקיה העליונים.

גְלֶנֶרְבָאן ועמיתיו עברו בפִּרצה והעפילו לפסגתו של המצוּק במִדרון תלול למדי. רוֹבֶּרְט טיפס כחתול צעיר במִדרון התלול והגיע ראשון לפסגה, מותיר מאחוריו את פָּגָנֶל, בּוֹש ונִכלם להיווכח שרגליו הארוכות של גבר בן ארבעים מוּבסות על-ידי רגליים קטנות של ילד בן שתים-עשרה. אך פָּגָנֶל הקדים בהרבה את מֶק-נַאבְּס, שלא הוטרד מכך כלל ועיקר.

עד מהרה שבה החבורה הקטנה והתאחדה בפסגה, מתבוננת באדמת המישור המשתרעת לפניה. היה זה שטח רחב-ידיים של אדמת-בּוּר, שהצמיחה שיחים וקוצים; קרקע עקרה, שגְלֶנֶרְבָאן הִשווה אותה לגְלֶנִים של שפֵלות סְקוֹטְלַנְד ואילו פָּגָנֶל הִשווה אותה למישורים הלא-פוריים של אדמת בְּרֶטָנְיָה. אך אף שרצועת החוף נִראתה לא מיוּשבת לחלוטין, מִבנים אחדים, שנראו מרחוק, בישׂרו על נוכחותם של אנשים, לא אנשי-פרא, אלא אנשי-עמל.

"הנה טחנת-רוּח!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

ואכן, כחמישה קילומטרים משם, הסתובבו ברוח כנפיה של טחנת-רוּח.

"זוהי באמת טחנת-רוּח," הפטיר פָּגָנֶל לאחר שהתבונן מבעד למִשקפת שלו. "הרי לנו פה מִבנה, גם צנוע וגם שימושי, ומראהו משׂוֹבב-עַיִן."

"כמעט כמו מִגדל פעמונים של כְּנֵסִייה," העירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אכן, גברתי. האחת טוחנת את הלחם הדרוש לגוף, והאחרת טוחנת את הלחם הדרוש לנשמה. מנקודת-ראות זו הן דומות זו לזו."

"הבה נלך אל הטחנה," קרא גְלֶנֶרְבָאן.

הם יצאו לדרך. אחרי כמחצית השעה הִשתנה מראה פני הקרקע וניכרה בו יד אדם. המַעֲבר מאדמת-בּוּר לשׂדות מעוּבדים היה פתאומי. גדרות של שיחים הקיפו חלקות שׂוה לא כבר נוכּשוּ; כמה שְׁוָורים וכחצי-תְרֵיסר סוסים רעו בּאָחוּ מוּקף עצי שיטה חסונים, שנִלקחו ממשתלות האי קֶנְגוּרוּ. עד מהרה הלכו ונִגלו לעיניהם שׂדות תבואה, דונמים של גבעולי שיבולים זהובות, גדישי חציר שנערמו ככוורות-ענק, בּוּסְתָנים מוּקפים גדרות רעננות, גן נאה הראוי למשורר הוֹרַצְיוּס, המשלֵב

בתוכו את הנעים והמועיל, מחסנים ומִבני משק שונים מפוזרים בתבונה, ולבסוף, בית-מגורים פשוט ונוח, שטחנת-הרוח העליזה חלשה מעליו בצְריחה המתודד, וליטפה אותו בצִלן הנע של כנפיה הגדולות.

ברגע זה, למַשמע נביחתם של ארבעה כלבים גדולים, שבישרו על בוא הזָרים, יצא מן הבית הראשי גבר כבן חמישים, בעל פנים מאירים. חמישה בנים נאים וחזקים יצאו אחריו עם אִמם, אִשה גבוהה וחסונה. לא היה אפשר לטעות; גבר זה, המוקף במשפחתו האמיצה, בין המִבנים החדשים, בלִבה של אדמה בְּתולה כמעט לחלוטין, ייצג את הטיפוס המושלם של מהגר אִירִי, שקָץ בחיי הדלות במולדתו, ויצא לחפש לו אושר ונחלה מעֵבר לים.

גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו עדיין לא הציגו את עצמם; אך עוד לפני שהספיקו לנקוב בשמם, כבר התקבלו בברכות:

"זָרים, הֱיוּ ברוכים בצֵל קורָתו של פָּאדִי או'מוּר."

"אתה אִירִי?" שאל גְלֶנֶרְבַאן ולחץ את ידו של המתיישב.

"הייתי אִירִי," השיב פָּאדִי או'מוּר, "עתה אני אוֹסְטְרָלִי. היכנסו, רבותי, ואין זה משנה מי אתם. ביתי הוא ביתכם."

לא נותר להם אלא להיענות ללא גינוּני-טקס להזמנה לבבית כל-כך. לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט נכנסו לבית-המגורים בעִקבות הגברת או'מוּר, בעוד בָּניה פורקים את האורחים מכלי-נִשקם.

אולם רחב-ידיים, צונן ומוּאר היטב, תפס את כל קומת-הקרקע של הבית, שהיה בנוי מקורות עץ גדולות, מוּנחות זו על-גבי זו. ספסלי עץ אחדים רְתוּקים לקירות, הצבועים בגוונים עליזים, כעשׂרה שְׁרַפְרַפִּים, שני מִזנונים עשׂויים עץ אלון, ובהם כלי-חַרְסינה לבנים וכַדי בְּדִיל נוצצים, שולחן רחב ומוארך, שעשׂרים קְרוּאים יכולים לתפוס סביבו מקום בִרְווחה. היה זה ריהוט היאה לבית האֵיתָן ולתושביו החסונים.

ארוחת-הצהריים כבר הוגשה; קערת המרק הֶהְבִּילָה בין אוּמְצָה וצלי ירך כֶּבֶשׂ, ועל השולחן היו צלחות של זיתים, של ענבים ושל הדרים; היה שם כל הדרוש ואף למעלה מזה. המְאָרֵחַ והמְאָרַחַת היו כה אדיבים, השולחן המפתה כה רחב ועמוס כל-טוב עד כי היה זה עלבון שלא להתיישב סביבו. משרתי החווה, שהבעלים התייחסו אליהם כשווים אל שווים, התכנסו לארוחה המשותפת. פָּאדִי או'מוּר הצביע בידו על המקום השמור לזָרים.

"המתנתי לכם," אמר בפשטות ללורד גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה?" השיב הלורד המופתע.

"אני ממתין תמיד לבאים," השיב האִירִי.

ואז, בעוד כל משפחתו ומשרתיו עומדים על רגליהם בִּיראת-כבוד, בירך את ברכת המזון. לֵיידִי הֶלֶנָה התרגשה מאורח-חייהם הפשוט להפליא, ומבט מצד בעלה הבהיר לה כי גם הוא מתפעל כמוה.

הכול קיבלו את הסעודה במאור-פנים. השיחה קלחה לכל אורך השולחן. מרחק יד מושטת מפריד בין סְקוֹטִי לאִירִי. הנהר טְוִויד*, שכל רוחבו כמה

* נהר החוֹצֶץ בין סְקוֹטְלַנְד לאַנְגְלִיָה.

מאות מטרים, פוער בקיע עמוק יותר בין סְקוֹטְלַנְד לאַנְגְלִיָה מאשר עשרות הקילומטרים של תעלת אִירְלַנְד החוצצת בין קָלֶדוֹנְיָה העתיקה לבין אֶרִין הירוקה*. פָּאדִי או'מוּר גולל את קורותיו. זה היה סיפורם של כל המהגרים שהמצוקה מגרשת אותם ממולדתם. רבים מן היוצאים לבקש במרחקים את מזלם, מעלים בחַכָּתם רק כישלונות ופורענויות. הם תולים את האשם בגורל, ושוכחים להאשים את כְּסִילוּתם, את עצלותם או את מִגרעותיהם. כל מי שאינו מכור לשתייה, אמיץ-לב, מסתפק במועט ומוכן לעמול, מצליח.

כזה היה וכזה הוא עדיין פָּאדִי או'מוּר. הוא עזב את דַנְדָאלְק, שם גווע ברעב, ויחד עם משפחתו יצא למחוזות אוֹסְטְרַלְיָה; הוא עלה על החוף באַדֶלֵייד; הוא נטש את מלאכת הקְרִייה ובחר ביגיעות החקלאי שיש עִמן יותר סיכוי, ומִקץ חודשיים החל מעבֵּד את חוותו, המשׂגשׂגת כל-כך היום.

כל שטחה של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית מחולק לחלקות של שמונים אֲקְרִים כל אחת. הממשלה מסרה חלקות אלה למתיישבים, וכל אחת מהן יש בה כדי לפרנס חקלאי בְּרוּך-כפיים ועוד לאפשר לו לחסוך שמונים לירות שְׁטֶרְלִינְג נֶטוֹ בשנה.

פָּאדִי או'מוּר ידע זאת. ניסיונו בחקלאות סייע לו רבות. הוא צרך למִחייתו, חסך ואף רכש חלקות נוספות ברווחים שהפיק מן החלקה הראשונה. משפחתו עלתה כפורחת, וכן משקו החקלאי. האיכר האִירִי היה לבעל-אדמות, ואף-על-פי שחוותו היתה קיימת רק שנתיים, כבר היו לו כאלפיים דונמים של אדמה מעובדת וחמש-מאות ראשי-בקר. סוף-סוף היה אדון לעצמו, לאחר שהיה עבדם של האֵירוֹפִּים, ועצמאי כפי שאדם יכול להיות רק בארץ החופשייה ביותר בעולם.

משמשמעו אורחיו של המהגר האִירִי את סיפורו, בירכוהו בכנות. עם תום סיפורו המתין פָּאדִי או'מוּר בסבלנות לסיפורם של אורחיו, אך לא הציג להם שאלות. מן האנשים הצנועים היה, מאלה האומרים: הִנְני מה שהִנְני, אבל איני שואל אותך מי אתה. לגְלֶנֶרְבַאן היה עניין לספר על *דַנְקֶן*, על נוכחותה בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, ועל החיפושים שניהלו בהתמדה בלתי-נִלְאֵית. אך כאדם הניגש היישר למטרה, שאל תחילה את פָּאדִי או'מוּר אם שמע על טביעתה של *בְּרִיטַנְיָה*.

בתשובתו של האִירִי לא היה כל עידוד. מִמָּיו לא שמע על אונייה זו. בשנתיים האחרונות לא טבעה שום אונייה בחוף, לא מדרום לכֵּף ולא מצפון לו, והאסון הלא אירע לפני שנתיים. לפיכך יכול הוא לאשר במלוא הוודאות כי הניצולים לא הוטלו בחלק זה של חופיה המערביים של אוֹסְטְרַלְיָה.

"כעת, מִילוֹרד, ברצוני לשאול אותך מדוע שאלתני שאלה זו?"

אז סיפר גְלֶנֶרְבַאן למתיישב את דבר המִסמך, את סיפור המסע על-גבי ספינת-השעשועים, והניסיונות שנעשו כדי למצוא את הרב-חובל גְרַאנְט. הוא לא הסתיר ממנו כי תקוותיו היקרות ביותר נמוגות לנוכח הצהרותיו החַד-משמעיות, וכי הוא נואש ממציאתם של ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*.

דברים אלה הִשרו דִכדוך עמוק על כל מאזיניו של גְלֶנֶרְבַאן. רוֹבֶּרְט ומֶרִי הקשיבו לו בעיניים דומעות. פָּגָנֶל לא מצא בפיו מִלת ניחומים או תקווה. ג'וֹן

---

* קָלֶדוֹנְיָה: שְׁמָהּ של סְקוֹטְלַנְד הקדומה. אֶרִין: שמה של אִירְלַנְד בשפה הגָאלִית, שקמה לתחייה כיום.

מַנְגְלְס התייסר לנוכח הצער, שנִבצר ממנו לשַכְּכו. הייאוש כבר החל לפַעְפֵּעַ בנפשם של אנשים נדיבי-לב אלה *שדַנְקֶן* נשׂאתם לשווא לחופים מרוחקים, ואז נשמעו לפתע המִלים:

"מִילוֹרד, בָּרֵךְ את אלוהים ושַבְּחהו. שכן אִם חי הרב-חובל, הוא חי על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה!"

7
אַיִירְטוֹן

מי יוכל לתאר את ההפתעה שחוללו מִלים אלה? גְלֶנֶרְבַאן קם ממקומו בקפיצה והדף את כיסאו לאחור.

"מי אמר זאת?" צעק.

"אני," השיב אחד ממשרתיו של פָּאדִי או'מור, שישב בקצה השולחן.

"אתה, אַיִירְטוֹן?!" קרא או'מור, שהיה לא פחות מופתע מגְלֶנֶרְבַאן.

"אני," השיב אַיִירְטוֹן בקול נִרגש אך אֵיתָן, "אני, שֶׁהִנְנִי סְקוֹטִי כמוך, מִילוֹרד, ואחד מניצוליה של בְּרִיטַנְיָה!"

הצהרה זו עשתה רושם בַּל-יתואר. מֶרִי גְרַאנְט, מעוּלֶפֶת-למחצה מרוב התרגשות ואושר, צנחה אל בין זרועותיה של לֵיידִי הֶלֶנָה. ג'וֹן מַנְגְלְס, רוֹבֶּרְט וּפָגָנֶל זינקו ממקומותיהם והשו לעֵבֶר האיש, שפָּאדִי או'מור קרא לו זה עתה בשם אַיִירְטוֹן.

היה זה גבר כבן ארבעים וחמש, בעל פנים קשוחים ומבט בוהק, שנִבלע מתחת לקשת-גְבִינִים בולטת במיוחד. ניכר בו שניחן בכוח פִיסִי יוצא-דופן חרף רזונו. כל-כולו היה עור ועצמות, וכפי שאומרים הסְקוֹטִים, הוא לא ביטל זמנו ב"עשיית שומן". קומתו היתה ממוצעת, כתפיו רחבות, הבעתו נִמרצת ופניו רוחשים תבונה ומרץ, וכל אלה היטו את הכף לזכותו. האהדה שעורר עוד התחזקה מחֲמַת אותותיה של מצוקה לא רחוקה, שעדיין היו טבועים בפניו. ניכר בו שסבל רבות, אף-על-פי שנִראָה כאדם המסוגל לעמוד בכל סבל, להתמודד עִמו ולצאת מנצח.

גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו חשו בזאת כבר ממבט ראשון. אישיותו של אַיִירְטוֹן הרשימה אותם עד מאוד. גְלֶנֶרְבַאן הֵאִיץ בו בשם כולם בשאלות, ואַיִירְטוֹן השיב עליהן. המִפגש בין אַיִירְטוֹן לגְלֶנֶרְבַאן עורר, כמובן, התרגשות בשניהם. לכן נפלטו השאלות הראשונות מפי גְלֶנֶרְבַאן בלי סדר, וכמו בְּעַל-כּוֹרחוֹ.

"אתה אחד מניצולי בְּרִיטַנְיָה?" שאל.

"כן, מִילוֹרד, הרב-מלחים של הרב-חובל גְרַאנְט," השיב אַיִירְטוֹן.

"אתה ניצלתָ איתו לאחר שהאונייה נטרפה?"

"לא, מִילוֹרד, לא. ברגע נורא ואיום זה הושלכתי מעל סיפונה של האונייה ונסחפתי אל החוף."

"אם כן, אינך אחד המלחים המוזכרים במִסמך?"

"לא. לא ידעתי על קיומו של המִסמך. הרב-חובל הטילו הַיָמָה כשכבר לא נמצאתי על הסיפון."

"אבל, הרב-חובל? מה עלה בגורלו?"

"חשבתי שטָבַע, נעלם, שקע במצולות-הים יחד עם כל צְוותה של בְּרִיטַנְיָה. סברתי שאני הניצול היחיד."

"אבל הרי אמרת שהרב-חובל חי!"

"אמרתי: 'אם הרב-חובל חי...'"

"והוספת: 'הוא נִמצא על אדמת יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!' ..."

"ואכן, אינו יכול להימצא אלא כאן."

"ואינך יודע אֵפוא, היכן הוא נמצא?"

"לא, מִילוֹרד. אני חוזר ואומר לך, שחשבתי כי הגלים בלעוהו או שהוא התרסק על סלעי החוף. מפיך אני לַמֵד שאולי עוֹדֶנוּ בחיים."

"ובכן, מה ידוע לךָ?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"ידוע לי רק זאת. אם הרב-חובל גְרַאנְט עדיין חי, הוא נמצא באוֹסְטְרַלְיָה."

"היכן טבעה הספינה, אם כן?" שאל אז רב-סרן מֶק-נַאבְּס.

זו היתה, כמובן, השאלה הראשונה שהיתה צריכה להישאל. אך בשל מבוכתו ובְהִילוּתו לדעת בראש ובראשונה היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט, לא זכר גְלֶנֶרְבַאן לשאול היכן טבעה *בְּרִיטַנְיָה*. השיחה, שהיתה עד כה סתמית וחסרת-היגיון, מתקדמת בדילוגים ונוגעת בנושאים בלא לְמַצוֹתם, מבלבלת עובדות ומחליפה תאריכים אלה באלה, לבשה החל מרגע זה צִביון הגיוני יותר, ועד מהרה נִגלו כל פרטיה של פרשה עלומה זו והתבהרו כליל למאזינים.

לשאלתו של מֶק-נַאבְּס השיב אַיירְטוֹן כדלְהָלָן:

"כשנזרקתי מהסיפון הקִדמי, שם הייתי עסוק בקיפול המִפרש הקִדמי, היתה *בְּרִיטַנְיָה* שועטת לעֵבר החוף האוֹסְטְרָלי. המרחק בינה לבין החוף לא היה יותר מכמה מאות מטרים. הטביעה התרחשה אֵפוא ממש באותו מקום."

"בקו-הרוחב °37?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"בקו-הרוחב °37," השיב אַיירְטוֹן.

"בחוף המערבי?"

"לא ולא! בחוף המזרחי," נחפז להשיב הרב-מלחים.

"ובאיזה תאריך?"

"בליל ה-27 ביוּני, 1862."

"זהו זה! בדיוק!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה מבין אֵפוא, מִילוֹרד," הוסיף אַיירְטוֹן, "מדוע צדקתי באומרי שאם הרב-חובל גְרַאנְט עוֹדֶנוּ חי, הרי שיש לחפשו על היבשת האוֹסְטְרָלית ולא במקום אחר."

"אנו נחפשׂ אותו, נמצא אותו, ונצילהו, ידידַי!" הצטעק פָּגָנֶל. "הוֹ! מִסמך יקר-ערך," הוסיף בתמימותו המושלמת, "יש להודות על כך שנפלת בידיהם של אנשים מביני-דבר!"

מובן שאיש לא שמע את דברי השבח של פָּגָנֶל. גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי ורוֹבֶּרְט התגוֹדדוּ סביב אַיירְטוֹן ולחצו את ידיו. דומה היה שנוכחותו של אדם זה היתה כערובה להצלתו של הָארִי גְרַאנְט. אם ניצל המלח מסכנות הטביעה, מדוע זה לא ייחלץ גם הרב-חובל בריא ושלם מן הפוּרענוּת?

אַיירְטוֹן חזר ואמר שהרב-חובל גְרַאנְט ניצל בוודאי כמוֹתו. היכן, זאת אינו יודע, אך לבטח על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. לאלף ואחת השאלות שהוּמטרו עליו השיב בתבוּנה ובדייקנות ראויות-לציון. כל עת השיחה אחזה מֶרִי גְרַאנְט באחת מידיו

בתוך כף-ידה. גבר זה היה אחד מאנשי-הצוות של אביה, אחד מספני בְּרִיטַנְיָה! הוא חי במחיצת הָארִי גְרַאנְט, הפליג עִמו באותם הימים ויחד עִמו קרא תיגר אל אותן הסכנות! נִבצר מִמֶּרִי להַתִּיק עיניה מאותו קְלַסְתֵר נוקשה, והיא בכתה מרוב אושר.

עד עתה לא עלה בדעתו של איש להטיל ספק באמיתות דבריו ובזהותו של הרב-מלחים. רק הרב-סרן ואולי ג'וֹן מַנְגְּלְס, שהיו פחות פזיזים לקבל כל דבר כמות שהוא, תָהוּ בלִבּם אם ראויים דבריו של אַיְירְטוֹן לאמון מלא. המִפגש הבלתי-צפוי עִמו יכול לעורר אי-אלה חשדות. נעלה מכל ספק שאַיְירְטוֹן נקב בעובדות ובתאריכים תואמים, וקווי-הדמיון היו מדהימים. אך פרטים, מדויקים ככל שיהיו, עדיין אין בהם ערובה לאמת, ועל-פי-רוב, ודבר זה כבר הוּכַח לא פעם, הדיוק בפרטים מְאַפְיֵין את השקר. לעת עתה שמר מֶק-נַאבְּס את ספקותיו לעצמו ונמנע מלְחַווֹת דעה נחרצת.

אשר לג'וֹן מַנְגְּלְס, ספקותיו לא עמדו זמן רב בפני דבריו של המלח, ומִששמע אותו מספר לעלמה על אודות אביה, התחזקה גם בו ההרגשה שזהו באמת ובתמים אחד מאנשי-צוותו של הרב-חובל גְרַאנְט. אַיְירְטוֹן הכיר היטב את מֶרִי ורוֹבֶּרְט. הוא ראה אותם בגְלַזְגוֹ בעת הפלגתה של בְּרִיטַנְיָה. הוא הזכיר להם את השתתפותם בארוחת הפרידה שנערכה על הסיפון לכבוד ידידיו של הרב-חובל. השֶרִיף מֶק-אִינְטַיְיר היה נוכח בה. את רוֹבֶּרְט, שהיה אז בן עשר, הפקידו בידיו המסורות של דִיק טֶרְנֶר, ראש-הצוות, ורוֹבֶּרְט חמק מידיו כדי לטפס בסולם התורן הקִדמי.

״נכון, נכון,״ קרא רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

כך הוסיף אַיְירְטוֹן להזכיר אלף פרטים זעירים, בלי לייחס להם את החשיבות שהיתה להם בעיני ג'וֹן מַנְגְּלְס. כל אֵימת שהיה נעצר, היתה מֶרִי גְרַאנְט אומרת לו בקולה הענוג: ״המשך, מר אַיְירְטוֹן, ספֵּר לנו עוד על אבינו!״

הרב-מלחים סיפק כמיטב יכולתו את משאלותיה של העלמה הצעירה. גְלֶנֶרְבַאן לא רצה להפסיקו, אך עשרים שאלות הרבה יותר חשובות עלו ונִדחקו ברוחו; אבל לֵיידִי הֶלֶנָה הורתה לו על שִׂמחתה הצוהלת של מֶרִי, והוא כלא את שאלותיו בלִבּו.

אַיְירְטוֹן המשיך וגולל את קורותיה של בְּרִיטַנְיָה ואת סיפור מסעה במימי האוֹקְיָינוֹס השקט. מֶרִי גְרַאנְט כבר הכירה חלק גדול מהפרטים, שכֵּן חדשות מן האונייה התקבלו עד חודש מאי 1862. במשך כשנה עגן הָארִי גְרַאנְט בחופיהם של האיים הגדולים שבאוֹקְיָאנְיָה. הוא נעצר באיי הֶהִיבְּרִידִים, בגִינֵיאָה-החדשה, בנְיוּ-זִילַנְד, בקָלֶדוֹנְיָה-החדשה, התנגש בבעלי-הַחֲזָקוֹת שלעִתּים זכויותיהם מוטלות בספק, סבל מיחסם הגרוע של השלטונות הבְּרִיטִיים, שכֵּן דוּוַח על מסעו לכל המושבות הבְּרִיטִיוֹת. ואף-על-פי-כן מצא נקודה חשובה על חופה המערבי של פַּפּוּאָה; נראה לו שקל יהיה לכונֵן שם מושבה סְקוֹטִית ולהבטיח את שִׂגְשׂוּגָהּ; ואמנם, נמל-תנייה נוח בדרך לאיים המוֹלוּקִיים ולפִילִיפִּינִים היה בוודאי מושך ספינות, בעיקר לאחר שכְּרייתה של תעלת-סוּאֶץ תבטל, מן הסתם, את נתיב כֵּף התקווה הטובה. הָארִי גְרַאנְט היה אחד מאלה שהטיפו באַנְגְלִיָה לתמיכה בפועלו של לֶסֶפְּס, ולא עירבו יריבויות פוֹלִיטִיוֹת בעניין שחשיבותו כה גדולה לעולם כולו.

לאחר הסיור בפַּפּוּאָה, יצאה בְּרִיטַנְיָה לְקָלָאוֹ, לשם הצטיידות בפחם, ועזבה נמל זה ב-30 במַאי 1862, כדי לשוב לאֵירוֹפָּה דרך האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי ודרך כֵּף התקווה הטובה.

שלושה שבועות לאחר עזיבתה פגעה סערה נוראה באונייה, והיא נתקעה. חייבים היו לכרות את תְּרנִיה. פִּרצה התהוותה בתחתיתה ולא עלה בידם לאוטמה. עד מהרה אפסו כוחותיו של הצוות. המשאבות יצאו מכלל פעולה. במשך שמונה ימים היתה בְּרִיטַנְיָה למשחק בידי הסופות. גובה המים שנִקווּ במחסניה עלה לשני מטרים כמעט. אט-אט הלכה הספינה ושקעה. סירות ההצלה נסחפו במהלך הסופה. לכולם כבר היה ברור כי לא נותר להם אלא למצוא את מותם על הסיפון, כאשר בליל ה-22 ביוני, כפי שהִפליא להבין זאת פָּגָנֶל, הבחינו בחופה המזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה. חיש מהר פגעה הספינה בחוף. התנגשות עזה התרחשה. ברגע ההוא נסחף אַיְירְטוֹן על-ידי גל, הוטל אל בין המִשְׁבָּרִים ואיבד את הכרתו. משׁשבו אליו עֶשְׁתּוֹנוֹתיו מצא עצמו בידי ילידים שגְרָרוּהוּ אל לב היבשת. מאז לא שמע עוד דבר על בְּרִיטַנְיָה, והניח, לא בלי סיבה, שטבעה על אנשיה ומִטענה בשוּנִיּוֹת המסוכנות של מִפרץ טוּפוֹלְד.

כאן הסתיים הסיפור בכל הנוגע לרב-חובל גְרַאנְט, שעורר שוב ושוב קריאות של כאב. קשה היה לרב-סרן לפקפק באמיתות הסיפור בלא לגרום עָוֶל לאיש. לאחר סיפור קורותיה של בְּרִיטַנְיָה, הגיע תור סיפורו האישי של אַיְירְטוֹן, שהיה בו עניין מיוחד. גְרַאנְט, ובכך לא היה כל ספק, ניצל מן האסון יחד עם שניים ממלחיו, כפי שניצל אַיְירְטוֹן בעצמו. מגורלו של האחד אפשר היה להַקִּיש הֶגיוֹנית באשר לגורלו של האחר. לפיכך האיצו באַיְירְטוֹן לגולל את סיפור הרפתקאותיו. הסיפור היה פשוט וקצר.

המלח הניצול נפל בשִׁביו של שבט ילידים, ונלקח לתוך היבשת, לאזור שבו זורם הנהר דַרְלִינְג, כלומר יותר משש-מאות קילומטרים צפונה לקו-הרוחב °37. הוא חי שם בדַלוּת מחרידה, משום שהשבט עצמו היה דל ואֶבְיוֹן, אך לא פגעו בו לרעה. היו אלה שנתיים ארוכות של עבדות קשה מְנֻשׂוֹא. ובכל זאת, התקווה לצאת אל החופש קיננה בלבו פנימה. הוא ארב להזדמנות להימלט, אף-על-פי שמנוסתו היתה כרוכה באֵינספור סכנות.

באחד מלילות אוֹקְטוֹבֶּר 1864, ניצֵל את חוסר-העֵירנות של הילידים ונעלם במעבֵה יערות-הענק. במשך חודש ימים התקיים משורשים, משְׂרָכִים הראויים למאכל אדם ומשרף צמחי המִימוֹסָה. תועה היה בלב שממות רחבות-ידיים, מְנַווט עצמו ביום על-פי השמש ובלילה על-פי הכוכבים. לעִתים מזומנות השתלט עליו הייאוש כליל.

כך חצה בִּצוֹת, נהרות והרים, באותו חלק בלתי-מיושב של היבשת, שרק חוקרים סְפוּרים עברו בו בנתיביהם הנועזים. לבסוף הגיע באפיסת-כוחות מוחלטת למִשכנו מכניס-האורחים של פָּאדִי אוֹ'מוּר, ושם מצא חיים של אושר ושלווה בתמורה ליגיע כַּפָּיו.

"ואם אַיְירְטוֹן משתבֵּחַ בי," הפטיר המתיישב האִירִי עם סיום הסיפור, "הריני להודות שגם אני משתבֵּחַ בו. הוא גבר פיקח, אמיץ-לב וחרוץ, ואם יישא הדבר חֵן בעיניו, ימשיך ביתו של פָּאדִי אוֹ'מוּר להיות לו לבית לאורך זמן."

אַיִירְטוֹן הודה לאִירִי במחֲוות-יד והמתין שיופנו אליו שאלות נוספות. בלבו אמר שסקרנותם של מאזיניו בוודאי כבר באה על סיפוקה. מה עוד יוכל לומר להם שלא אמר כבר מאה ואחת פעמים במהלך השיחה? גְלֶנֶרְבַאן כבר התכונן לפתות דיון בתוכנית-פעולה חדשה העומדת על הפרק, המתבקשת מן המִפגש עם אַיִירְטוֹן והמֵידע שסיפק, כאשר פנה הרב-סרן למלה ואמר לו:

"אתה היית רב-מלחים על סיפונה של *בְּרִיטַנְיָה?*"

"כן," השיב אַיִירְטוֹן בלא כל היסוס.

אך הוא הבין שחשדנות-מה וסָפֵק, אפילו הקל שבקלים, הם שדחפו את הרב-סרן לשאול את השאלה, ולכן מיהר והוסיף:

"אגב, עלה בידי להציל מן הטביעה את חוזה-ההעסקה שלי באונייה."

בלא דיחוי יצא מן החדר המרכזי והלך להביא את התעודה הרשמית. היעדרותו נמשכה לא יותר מדקה, אך פָּאדִי אוֹ'מוּר הספיק לומר:

"מִילוֹרד, אני עָרֵב ליושרו של אַיִירְטוֹן. זה חודשיים שהוא עובד בשירותי, ואין לי ולו טענה אחת כלפיו. הכרתי את סיפור טביעתו ושִׁבְיוֹ. הוא איש ישר הראוי לכל אמונך."

גְלֶנֶרְבַאן כבר עמד להשיב שמעולם לא פיקפק בהגינותו של אַיִירְטוֹן, כשזה שב ונכנס והציג את כתב-העסקתו הערוך כדת וכדין. על הנייר היו חתומים בעלי-האונייה *בְּרִיטַנְיָה* והרב-חובל גְרַאנְט, ומֶרִי גְרַאנְט זיהתה בפירוש את כתב-ידו של אביה. בחוזה נקבע כי "טוֹם אַיִירְטוֹן, חובֵל, יועסק כרב-מלחים על ספונה של התְלַת-תְרָנִית *בְּרִיטַנְיָה* מִגְלַזְגוֹ". לא נותר עוד כל ספק באשר לזהותו של אַיִירְטוֹן, שכֵּן קשה היה להעלות על הדעת שכתב-המינוי המצוי בידיו אינו שייך לו.

"כעת," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ברצוני להיוועץ בכם כולכם, ואני מכנֵס בזה דיון מיידי בנוגע לדרך הפעולה בעתיד. דעתך, אַיִירְטוֹן, תהיה לעזר רב, ואהיה אסיר-תודה לך אם תוכל לחַווֹת אותה."

למשך דקות מִספר שקע אַיִירְטוֹן בהִרהורים ואחר השיב:

"אני מודה לך, מִילוֹרד, על האֵמון הרב שאתה נותן בי ואני מקווה שאהיה ראוי לו. יש לי ידע מסוים על ארץ זו, על אורחות-חייהם של הילידים ואם אוכל להיות לך לעזר..."

"מובן שכֵּן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"גם אני סבור כמותך שהרב-חובל גְרַאנְט ושני מלָחיו ניצלו מטביעה," אמר. "אולם כֵּיוון שלא הצליחו להגיע לשטחים אַנְגְלִיִּים, וגם לא הִתגלו, אין לי כל ספק שגורלם דומה לגורלי, וכי הם שבויים בידי שבט של ילידים."

"אתה חוזר על טיעונים שכבר העליתי," הגיב פָּגָנֶל. "הניצולים נִשבו בוודאי בידי הילידים, כפי שחששו. אך האִם יש סיבה לחשוב שהם נִגררו צפונית לקו-הרוחב °37?"

"זוהי רק סברה, אדוני," השיב אַיִירְטוֹן. "השבטים העוינים אינם מִתגוררים בשכנות למחוזות הכפופים לאַנְגְלִים."

"הדבר עתיד לסבך את חיפושינו," העיר גְלֶנֶרְבַאן, שבא במבוכה לא מעטה. "איך אפשר לגלות עִקבות שבויים במעמקיה של יבשת כה רחבת-ידיים?"

דממה מתמשכת נפלה בעקבות הערה זו. לֵיידי הֶלֶנָה הִפנתה שוב ושוב מבטים שואלים אל עמיתיה בלא שתקבל כל תשובה. גם פַּגָנֶל עצמו נותר דומם בניגוד להרגלו. תושייתו הרגילה לא עמדה לו הפעם. ג'וֹן מַנְגְּלְס פסע אנה ואנה בצעדים גסים באולם, כאילו היה על סיפון אונייתו, והיה שרוי במבוכה.

"ואתה, מר אַיירְטוֹן," פנתה לֵיידי הֶלֶנָה אל המלח, "מה היית עושה אתה?"

"גברתי," נחפז להשיב אַיירְטוֹן, "אני הייתי שב ועולה על סיפונה של *דַנְקֶן* ומפליג היישר למקום טביעתה של *בְּרִיטַנְיָה*. שם הייתי שוקל את צעדַי הבאים לפי הנסיבות ואולי לפי אי-אלה סימנים שיד המזל היתה מְזַמֶּנֶת לי."

"יפה," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אלא שֶׁלְּשֵׁם כך ניאלץ להמתין עד אשר *דַנְקֶן* תתוקן."

"הו! היו לכם נזקים?" שאל אַיירְטוֹן.

"כן," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"חמורים?"

"לא, אך הם מצריכים מִכשור שאין לנו בספינה. אחד מלהבי המַדְחֵף התעקם ואי-אפשר לתקנו אלא בְּמֶלְבּוֹרְן."

"האִם אין ביכולתכם להפליג בעזרת מִפרשים בלבד?" שאל הרב-מלחים.

"כן, אך אם ינשבו רוחות נגדיות, ייקח לנו זמן רב להגיע לְמִפרץ טוּפוֹלְד, וממילא ניאלץ לחזור לְמֶלְבּוֹרְן."

"ובכן, שתפליג *דַנְקֶן* לְמֶלְבּוֹרְן!" הצטעק פַּגָנֶל, "ואנו נצא בלעדיה לְמִפרץ טוּפוֹלְד."

"כיצד?" הִקשה ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"נחצה את אוֹסְטְרַלְיָה כפי שחצינו את אַמֶרִיקָה הדרומית לאורך קו-הרוחב 37°!"

"ומה יְהֵא על *דַנְקֶן*?" שב ושאל אַיירְטוֹן בהדגשה יתֵרה.

"*דַנְקֶן* תַחבור אלינו, או שאנחנו נחבור אליה, הכול בהתאם לנסיבות. אם נמצא את הרב-חובל גְרַאנְט בעת החצייה שלנו, נשוב יחדיו לְמֶלְבּוֹרְן. אם ניאלץ להמשיך בחיפושינו עד לחוף, תבוא *דַנְקֶן* ותצטרף אלינו. למי יש הסתייגויות מתוכנית זו? האִם לרב-סרן?"

"אין לי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אם חציית אוֹסְטְרַלְיָה היא אפשרית."

"החצייה אינה קשה כלל," השיב פַּגָנֶל, "אני אף מציע שלֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט יִתְלַווּ אלינו."

"אתה מדבר ברצינות, פַּגָנֶל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בשיא הרצינות, לוֹרד יקר. זהו מסע של פחות משש-מאות קילומטרים! בקצב של כעשׂרים קילומטרים ליום, יארך המסע לא יותר מחודש, כלומר, פרק-הזמן הדרוש לתיקונה של *דַנְקֶן*. האֵ! אילו היה מדובר בחציית היבשת האוֹסְטְרַלִית בקו-רוחב הקרוב יותר לקו-המַשְׁווה, אילו צריך היה לחצותה בחלקה הרחב יותר, לעבור במִדבריות-ענק ששׂורר בהם חום כִּבְשָׁנִי, הקיצור לעשׂות את אשר עדיין לא ניסו הנועזים שבסיירים, זה כבר דבר שונה! אך במה מדובר! קו-הרוחב 37° חוצה את חבל וִיקְטוֹרְיָה, חבל-ארץ אַנְגְלִי לכל דבר, משופע בדרכים, במסילות-ברזל, חבל ארץ המאוכלס ברובו לכל אורך המסלול. זהו מסע

שאפשר לעשותו בכִרְכָּרוֹת, אם רוצים, או בעגלות, וזה עדיף. זה כמו טיול מלוֹנדון לאֶדִינְבּוּרוֹ, לא יותר."

"ומה בדבר חיות-הטרף?" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להעלות את כל ההסתייגויות האפשריות.

"אין חיות-טרף באוֹסְטְרַלְיָה."

"ופְּרָאים?"

"אין פְּרָאים באזורי קו-רוחב זה, ומכל מקום, אין הם אכזריים כמו בְּנֵיו-זִילַנְד."

"והפושעים המוּגְלִים?"

"אין פושעים מוּגְלִים בחֲבָליה הדרומיים של אוֹסְטְרַלְיָה, אלא רק במושבות במזרח. תבל וִיקְטוֹרְיָה לא רק שהרחיק אותם מתחומיו, אלא אף חוקק חוק האוסר על אסירים משוחררים מחֲבָלים אחרים לבוא ולהתיישב בו. השנה אף איימה ממשלת וִיקְטוֹרְיָה לשלול מאת חברת הסַפָּנוּת של חצי-האי כל סיוע, אם ימשיכו אוניותיה להטעין פחם בנמלי אוֹסְטְרַלְיָה המערבית, שם מוּתֶּרֶת שְׁהִיַּת האסירים המשוחררים! הייתכן שאתה, אַנְגְלִי, אינך יודע זאת?"

"ראשית כול, אינני אַנְגְלִי," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"דבריו של מר פָּגָנֶל נכונים בהחלט," התערב פָּאדִי אוֹ'מוּר. "לא רק תבל וִיקְטוֹרְיָה, אלא גם אוֹסְטְרַלְיָה הדרומית, קְווִינְסְלֶנְד, ואפילו טַסְמַנְיָה באו לכלל הסכמה להרחיק מתחומיהן את הפושעים המוּגְלִים. מאז שאני חי בחווה זו לא שמעתי אפילו על פושע אחד."

"ואף אני, מצִדי, לא נתקלתי מעודי באחד מהם," אמר אַיְירְטוֹן.

"אם כן, רואים אתם, ידידַי," שב ואמר פָּגָנֶל, "שאין כמעט פראים, אין חיות-טרף, ואין פושעים. אין הרבה מדינות באֵירוֹפָּה שאפשר לומר עליהן דבר כזה! ובכן, החלטנו?"

"מה דעתך, הֶלֶנָה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"דעתי כדעת כולנו, אֶדְוַאֵרְד יקירי," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה ופנתה לעבר עמיתיה למסע: "לדרך! לדרך!"

/

• 8 •
היציאה לדרך

גְלֶנֶרְבַאן לא היה רגיל לאבד זמן לריק בין החלטה לבין יישומה. עם קבלת הצעתו של פָּגָנֶל נתן הלורד הוראות להשלים ללא דיחוי את ההכנות למסע בפרק-הזמן הקצר ביותר. היציאה לדרך נקבעה ליום המחרת, ה-22 בדֶצֶמְבֶּר.

מה יהיו התוצאות שעשויה להניב חציית אוֹסְטְרַלְיָה? דבר הימצאו של הָארִי גְרַאנְט ביבשת היה לעובדה שאין עליה עוררין, כך שלמסע זה יכלו להיות השלכות חשובות. המסע חיזק את סך-כול הסיכויים החיוביים. איש לא הִתיימר לגלות את הרב-חובל בדיוק על קו-הרוחב °37, שלאורכו התכוונו לצעוד בלא סטייה, אך אולי חוצה הקו את עִקבותיו, ומכל מקום, הקו מוליך לאתר הטביעה, וזו היתה הנקודה החשובה.

ונוסף על כך, אם יֵיאות אַיְירְטוֹן להצטרף אל הנוסעים, להַנְחוֹתם בלב יערות חבל וִיקְטוֹרְיָה, להובילם עד לחוף המזרחי, יהא בכך משום סיכוי נוסף להצלחה. גְלֶנֶרְבַאן היטיב לחוש זאת; על-מנת לזכות בעזרתו המועילה של איש-צְוותו של הָארִי גְרַאנְט, פנה אל מארחו ושאלו אם הוא מסכים שיציע לאַיְירְטוֹן להילוות אליהם.

פָּאדִי אוֹ'מוּר נתן את הסכמתו, אך הביע את צערו על שהוא מאבד עובד מעולה.

"ובכן, אַיְירְטוֹן, האִם תצטרף אלינו למסע החיפושים אחר ניצולי *בְּרִיטַנְיָה?*"

אַיְירְטוֹן לא מיהר להשיב לשאלה; לרגעים מִספר נראה כמהסס; ואז, לאחר ששקל זאת היטב ענה:

"כן, מִילוֹרד, אצטרף אליכם, וגם אם לא אובילכם למקום הימצאו של הרב-חובל גְרַאנְט, אוביל אתכם לאתר שבו התנפצה האונייה."

"תודה, אַיְירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"שאלה אחת לי, מִילוֹרד."

"שְאַל, ידידי."

"היכן תחכה לכם *דַנְקֶן?*"

"במֶלְבּוֹרְן, אם לא נחצה את אוֹסְטְרַלְיָה מחוף אל חוף, או בחוף המזרחי, אם יימָשכו חיפושינו עד לשם."

"ומה בדבר הרב-חובל?..."

"הרב-חובל ימתין להוראותינו בנמל מֶלְבּוֹרְן."

"יפה, מִילוֹרד," השיב אַיְירְטוֹן, "אתה יכול לסמוך עלי."

"אני סומך עליך, אַיְירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

נוסעי *דַנְקֶן* הודו בחמימות לרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*. ילדי הרב-חובל גְרַאנְט חיבקוהו וגִיפְּפוּהו. הכול היו מאושרים מהחלטתו, למַעט האִירִי שאיבד בשל כך

עוזר פיקח ונאמן. אך פָאדִי או'מוּר הבין את החשיבות שמייחס גְלֶנֶרְבַאן לנוכחותו של הרב-מלחים והשלים עם המצב. גְלֶנֶרְבַאן ביקש ממנו להשיג אמצעי-תעבורה לצורך מסע חצייתה של אוֹסְטְרַלְיָה. ועם סיכום העסקה שבו הנוסעים אל הסיפון, לאחר שקבעו פגישה עם אֵיירְטוֹן.

החזרה לספינה התנהלה בששון ובשמחה. הכול השתנה. כל הפקפוקים נמוֹגוּ. שוב לא יילכו המחפשים האמיצים כְּסוּמים בָאֲרוּבָּה לאורכו של קו-הרוחב 37°. שוב לא היה כל ספק שֶהָארִי גְרַאנְט מצא מִקלט על אדמת יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, והכול חשו בקורת-הרוח שמעניקה תחושת הוודאות הַשְמֵה קץ לספֵק.

אם יאירו להם המזל והנסיבות פנים, בתוך חודשים מִספר תוריד דַנְקַן את הָארִי גְרַאנְט על חופי סְקוֹטְלַנְד!

כשתמך ג'וֹן מַנְגְלְס בהצעה לנסות את חציית אוֹסְטְרַלְיָה יחד עם הנוסעות, הניח כי הפעם יִתלווה אליהם במסע. לכן דן בעניין עם גְלֶנֶרְבַאן. הוא השמיע כל מיני נימוקים בזכות עצמו, דיבר על מסירותו לְלֵידִי הֶלֶנָה ולכבוד הלורד עצמו, על התועלת שיש בו כמארגן השיירה, ועל חוסר-התועלת שהוא יביא כרב-חובל הנִשאר על סיפונה של דַנְקַן, בקיצור, אלף ואחת סיבות טובות, להוציא את הטובה שבכולן, אשר גְלֶנֶרְבַאן לא נזקק לה כדי לְהִשתכנע.

"רק שאלה אחת נותרה, ג'וֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "כלום נותן אתה אמון מלא בסגנך?"

"אמון מוחלט," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "טוֹם אוֹסְטִין הוא יַמַאי מעוּלה. הוא יוליך את דַנְקַן ליעדה, יתקן אותה במיומנות ויחזירנה בתאריך הנקוב. טוֹם הוא אדם שכל-כולו חובה וּמִשמעת. לעולם לא ייטול על עצמו את האחריות לשנות פקודה או לעכֵּב את ביצועה. כבוד הלורד יכול לסמוך עליו כפי שהוא סומך עלי."

"טוב, ג'וֹן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אתה תִתלווה אלינו. טוב יהיה," הוסיף בחיוך, "שתהיה נוכח במקום שעה שנמצא את אביה של מֶרִי גְרַאנְט."

"הוי כבוד הלורד!..." מילמל ג'וֹן מַנְגְלְס.

וזה היה כל שהיה ביכולתו לומר. לרגע קט החוויר ותפס את היד שהושיט לו לורד גְלֶנֶרְבַאן.

למחרת שב ג'וֹן מַנְגְלְס לחוותו של פָאדִי או'מוּר, מלוּוֶה בנַגָר ובמלחים עמוסים מַצרכֵי-מזון. הוא הופקד על אִרגון אמצעֵי-התעבורה בעצה אחת עם האִירִי.

כל המשפחה כבר המתינה לו, מוכנה לעבוד לפי הוראותיו. אֵיירְטוֹן, שנמצא במקום, לא חסך בעצות שרכש מניסיונו.

פָאדִי והוא הסכימו בנקודה אחת: על הנוסעות לעשות את הדרך בעגלת שְוָורים, ועל הגברים לרכוב על סוסים. פָאדִי יכול לספק את הסוסים ואת כלי-התחבורה.

כלי-התחבורה היה אחת מאותן עגלות שאורכן כשישה מטרים והן מכוסות בירִיעת אֲבַרְזִין ונישאות על ארבעה גלגלים מלאים, בלי חישוקים, בלי חישורים, בלי ציפוי ברזל, רק עיגולי עץ פשוטים. הסֶרֶן הקִדמי, שהיה מרוחק למדי מן הסֶרֶן האחורי, הופעל באמצעות מנגנון חסר-תִחכּוּם שלא איפשר פניות חדות. לסֶרֶן זה היה מחובר יָצוּל שאורכו כעשרה מטרים, שאליו אמורים לרתום שלושה

צִמדי שְׁוָורים. הבהמות הרתוקות לִיָצול היו גוררות את העגלה בראשן ובצווארן בזכות שילוב של עול המחובר לעורפן ושל קוֹלָר המחובר לעול באמצעות לשון ברזל. נדרשת מיומנות גדולה כדי להוביל כלי צר וארוך זה, המִתנוֹעֵע מצד אל צד ונוטה לסטות מדרכו, וכדי לשלוט בבעלי-החיים באמצעות מַלְמָד. אך אַייְרטוֹן קנה לו ידע בחווה האִירִית, ופָּאדִי היה ערב למיומנותו. בחלקו נפל אֵפוא תפקיד העגלון.

העגלה היתה נטולת-קפיצים וחסרת כל סידורי נוחות; אך זה מה שנמצא תחת ידם, ולא היה אפשר להיות בררנים. כֵּיוון שלא יכול לשנות דבר במִבנהו הבסיסי, הִתקין ג'וֹן מַנְגְלְס את פנים העגלה כך שיהיה נוח ככל האפשר. קודם-כול חילק את הקרון לשני מדורים באמצעות מחיצת עץ. המדור האחורי יועד לאחסנת מִצרכי-המזון, המִטען ומִטבחו הנייד של מר אוֹלְבִּינֶט, ואילו המדור הקִדמי יוחד בלעדית לשתי הנוסעות. בזכות מיומנותו של הנַגָר הפך מדור זה לחדר נוח, מכוסה שטיח עבה, מצויד בקיטון רחצה, ומרוהט בשני דַרְגשי שינה שנועדו לֵליידי הֶלֶנָה ולמֶרִי גְרַאנְט. וילונות עבים מעור איפשרו לאטום את המדור הקִדמי בעת הצורך, ולהגן עליו מפני צינת הלילה. בשעת דחק יוכלו הגברים למצוא כאן מחסה מפני הגשמים העזים; אך בדרך-כלל בעת החנייה, היו הגברים אמורים להקים לעצמם אוהל. ג'וֹן מַנְגְלְס חולל נִפלאות בניסיונותיו לרכז במרחב הצר את כל החפצים הנחוצים לשתי הנשים, והצליח בכך. בחדר הנייד לא יתגעגעו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט יתר על המידה לתאים הנוחים של *דַנְקָן*.

אשר לנוסעים, המלאכה היתה פשוטה יותר: שבעה סוסים חסונים נועדו ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, לפָּגַנֶל, לרוֹבֶּרְט גְרַאנְט, לְמֶק-נַאבְּס, לג'וֹן מַנְגְלְס ולשני המלחים וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי שהִתלוו לאדונם במסע חדש זה. אַייְרטוֹן תפס את מקומו הטִבעי במושב העגלון מלפנים, ומר אוֹלְבִּינֶט, שהרְכיבָה לא היתה לרוחו, מצא לעצמוֹ סידור נוח למדי במדור המִטען מאחור.

הסוסים והשְׁוָורים רעוּ בכרי-המרעה סביב הבית, וקל היה לכנסם בעת היציאה לדרך.

לאחר שערך את כל הסידורים ונתן הַנחָיות לנַגָר המומחה, שב ג'וֹן מַנְגְלְס אל הספינה בלִוויית משפחת האִירִים, שרצו לבקר אצל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. גם אַייְרטוֹן הצטרף אליהם; סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים עלו ג'וֹן ומלוויו על סיפונה של *דַנְקָן*.

הם התקבלו בזרועות פתוחות. גְלֶנֶרְבַאן הציע להם להישאר לארוחת-ערב בספינה. הוא לא רצה להישאר חייב בעניייני הכנסת-אורחים, ואורחיו קיבלו בחפץ-לב את הזמנתו לסעוד בחדר-האוכל של *דַנְקָן*. פָּאדִי אוֹ'מוּר היה מלא התפעלות. ריהוט התָאים, הווילונות, ציפויי הקירות והתאים העשויים אֶדֶר ופָלִיסַנְדֶר שחור, עוררו בו התלהבות. אַייְרטוֹן, לעומתו, לא התפעל במיוחד ממה שנראה בעיניו כמותרות בזבזניים.

לעומת זאת בחן הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה* את ספינת-השעשועים מנקודת-ראות של ימאי, וביקר בה עד לתחתית מחסניה. הוא ירד עד לתיבת המַדְחֵף; בדק את המנוע, התעניין בעוצמתו המעשית ובצריכת חומרי-הבעֵירה שלו, סייר במחסני

הפחם, סקר את מלאי אבק-השריפה; ובייחוד התעניין בחדר-הנשק, בתותח המורכב על הסיפון הקדמי ובטוות שלו. לגְלֶנֶרְבַאן היה פה עניין עם איש-מקצוע מבין-דבר; הוא נוכח בכך בשל שאלותיו המפורטות של אַיירְטוֹן. לבסוף חתם אַיירְטוֹן את סיורו בסקירת מערכת המִפרשים והכבלים.

"ספינה נאה יש לך פה, מִילוֹרד," אמר.

"ובעיקר טובה," השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

"מה הנֶפַח שלה?"

"מאתיים ועשׂר טונות."

"האם אגזים אם אומר," הוסיף אַיירְטוֹן, "שדַנְקֶן, בִּמְלוֹא הקיטור, מגיעה בנקל לחמישה-עשׂר מילים בשעה?"

"אמור שִבעה-עשר," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ותימָצֵא קרוב לאמת."

"שִבעה-עשׂר!" קרא הרב-מלחים, "אם כן, אין שום אוניית-מלחמה, ואני מתכוון למעולות שבהן, המסוגלת לדלוק אחריה?"

"שום אונייה!" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "דַנְקֶן היא ספינת-מירוץ של ממש, שלא תניח לשום אונייה להשׂיג אותה."

"אפילו בשֵיט-מִפרשים?" הִקשה אַיירְטוֹן.

"אפילו בשֵיט-מִפרשים."

"ובכן, קַבלו את מחמאותי, גם אתה, מִילוֹרד, וגם אתה הרב-חובל," השיב אַיירְטוֹן, "מחמאות של יורד-ים היודע להעריך ספינה טובה."

"תודה, אַיירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הצטרף לספינתנו. רק בך תלוי הדבר אם ספינה זו תהיה לביתך!"

"אהרהר בדבר, מִילוֹרד," השיב בפשטות הרב-מלחים.

ובדיוק באותו רגע הופיע מר אוֹלְבִּינֶט והודיע ללורד שארוחת-הערב מוגשת. גְלֶנֶרְבַאן ואורחיו פנו לעבר חדר-האוכל.

"אַיירְטוֹן זה הוא איש פיקח," אמר פַּגָנֶל לרב-סרן.

"פיקח מדי!" מילמל מֶק-נַאבְּס, ואכן, יש לומר כי קְלַסְתרו והליכותיו של הרב-מַלָחים לא היו לרוחו, אם כי לא מצא לכך כל סיבה.

במהלך סעודת-הערב מסר אַיירְטוֹן פרטים מעניינים על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, שאותה היטיב להכיר. הוא גילה עניין במספר המלחים שלורד גְלֶנֶרְבַאן מתכונן לקחת עִמו למִבצע. משנודע לו כי רק שניים מהם, וִילְסוֹן ומַאלְרַדִי, עתידים להִתלוות ללוֹרד, הביע את פליאתו. הוא הפציר בגְלֶנֶרְבַאן לצרף אליו את בחירי הספָּנים של דַנְקֶן. הוא אף הדגיש נקודה זו, הדגשה שדרך-אגב יכלה לסייע למחות כל חשד מלִבו של הרב-סרן.

"אבל הרי מסענו בדרומה של אוֹסְטְרַלְיָה אינו כרוך בשום סיכון?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"נכון, שום סיכון," נחפז אַיירְטוֹן להשיב.

"ובכן, נשאיר על הספינה אנשים רבים ככל האפשר. דרוש צוות גדול כדי להשיט את דַנְקֶן רק באמצעות מִפרשיה, וכדי לתקנה. קודם לכל דבר, חשוב שהספינה תגיע בדיוק בזמן למקום המִפגש שנועיד לה מאוחר יותר. ואי-לכך, לא נפחית את מִספר אנשי-צְוותה."

דומה היה שאַיִירְטוֹן מכיר בצִדקת נימוקו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ולא הוסיף להפציר בו.

עם ערב נִפרדו סְקוֹטִים ואִירִים אלה מאלה. אַיִירְטוֹן ומשפחת פָּאדִי או'מור שבו למְעוֹנם. הסוסים והקרון אמורים היו להיות מוכנים למחרת. היציאה נִקבעה לשעה שמונה בבוקר.

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט ערכו את הכנותיהן האחרונות, שהיו קצרות, ובעיקר דַקְדְקָניות פחות מאלו של זָ'ק פָּגָנֶל. המדען בילה חלק מן הלילה בפירוקן, ניקוין, הרכבתן וכִוְונוּנָן של עדשות מִשקפתו. לכן עדיין ישן עמוקות, כאשר למתרת עם שחר, העירו הרב-סרן בקריאה מהדהדת.

ג'וֹן מַנְגְלְס כבר טרח להעביר את מִטען החפצים לחווה. סירה המתינה לנוסעים, והם מיהרו לרדת אליה. הרב-חובל הצעיר מסר את הוראותיו האחרונות לטוֹם אוֹסְטִין. בעיקר הורה לו להמתין במֶלְבּוֹרְן לפקודותיו של גְלֶנֶרְבַאן, ולבצע את הפקודות כלשונן, תהיינה אשר תהיינה.

הימאי הוותיק השיב לג'וֹן מַנְגְלְס שהוא יכול לסמוך עליו, ובשם הצוות מסר לכבוד הלוֹרד את איחוליו להצלחת המִבצע. הסירה הִתנתקה מגוף הספינה ורעם של קריאות הֵידד הידהד באוויר.

מקץ עשר דקות הגיעה הסירה לחוף, וכעבור רבע שעה כבר היו הנוסעים בחוותו של האִירִי.

הכול היה מוכן. לֵיידי הֶלֶנָה התפעלה מן הסידורים. העגלה הענקית על גלגליה הפְּרִימִיטִיבִיים ותזותה המגושמת מצאה מאוד חן בעיניה. ששת השְוָורים הרתומים אליה בצמדים היו כחיזיון קדום, שהיה לפי רוחה. אַיִירְטוֹן, מַלְמָד בידו, חיכה לפקודותיו של אדונו החדש.

"חי נפשי!" קרא פָּגָנֶל, "הרי לפנינו כלי-תחבורה ששום כִּרְכרת-דואר שבעולם אינה יכולה להִשתוות אליו. אינני מכיר דרך טובה יותר לתוּר ברחבי העולם מאשר בכלי זה, הדומה לקרון של לוּלְיָינֵי קִרְקָס. בית נייד, שנע ונעצר לפי פקודה, היש דבר טוב ממנו? זאת היטיבו להבין לפנים הסַרְמָטִים, וכך נהגו לנוע."

"מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "אני מקווה שיהיה לי העונג לקבל את פניך בטְרַקְלִין שלי."

"בעונג רב, גברתי," השיב המדען, "יהיה זה לי לכבוד רב! האם נִקבע לכך יום מיוחד?"

"אקבל את ידידַי מדי יום ביומו," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה מתוך צחוק, "ואתה..."

חילופי נימוסין אלה נקטעו בשל בואם של שִבעה סוסים רתומים וחבושים, שהוליך אחד מבניו של פָּאדִי. לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן שילם לאִירִי את מחיר ההוצאות, והוסיף לכך הרבה דברי תודה, אשר המתיישב האצילי החשיב עוד יותר מאשר את הכסף.

אות היציאה ניתן. לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט תפסו את מקומן במדורן. אַיִירְטוֹן תפס מקום על המושב הקִדמי; ואילו אוֹלְבִּינֶט הִתמקם באחורֵי הקרון; גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט, ג'וֹן מַנְגְלְס ושני המלחים, חמושים היטב ברובי קָרָבִּין ובאקדחים, עלו על סוסיהם. פָּאדִי או'מור קרא "יהי האל בעורכם!"

ומשפחתו חזרה אחריו פֶּה אחד. אַיִירְטוֹן ציקצק בלשונו בדרך מיוחדת, ודקר את בהמותיו המרובות. העגלה זזה ממקומה, כולה תורקת וסרניה מְאַוְושְׁשִׁים, ועד מהרה נעלמה בעיקול הדרך היוצאת מהחווה מכניסת-האורחים של האיכר האִירִי האדיב.

• 9 •

חבל וִיקְטוֹרְיָה

היה זה ה-22 בדֶצֶמְבֶּר 1864. חודש דֶצֶמְבֶּר, שהוא כה עַגְמוּמִי, קודר וטחוב בחצי הכדור הצפוני, צריך היה להיקרא יוני על פני יבשת זו. מבחינה אַסְטְרוֹנוֹמִית כבר מלאו לקיץ יומיים, כי ב-21 בחודש הגיעה השמש לחוג-הגְדִי, וגובהה מעל לאופק כבר נגרע בכמה דקות. לפיכך עתיד היה מסעו החדש של גְלֶנֶרְבַאן להתנהל בעונה החמה ביותר של השנה, תחת קרניה הקוֹפְחוֹת של שמש כמעט טְרוֹפִּית.

מִכְלוֹל מושבותיה של אַנְגְלִיָה בחלק זה של האוֹקְיָנוֹס השקט מכוּנה אוֹסְטְרַלְאַסְיָה. הוא כולל את הולַנְד-החדשה, את טַסְמַנְיָה, את ניו-זִילַנְד וכמה איים שכנים. אשר ליבשת האוֹסְטְרָלִית עצמה, היא מחולקת למושבות רחבות-ידיים שאינן זהות בשטחן ובעושרן. כל המִתבונן במפות המוֹדֶרְנִיוֹת, ששירטטו האדונים פֶּטֶרְמַן או פְּרֶשׂוֹל, נוכח מיד לתדהמתו כי הגבולות מוּתְוִים בקווים ישרים להפליא. האַנְגְלִים מתחו, כאילו בסרגל, את תחומיהם של החבלים. הם לא התחשבו בתְוָאֵי הקרקע, לא בהרים ולא באפיקי נהרות, לא בתנאי אקלים ואף לא במיקומם של השבטים השונים. למושבות צורות מַלְבֵּניות הגובלות ומשתבצות זו בזו כחלקיו של פְּסֵיפַס-עֵץ. מַעֲרָך זה של קווים וזוויות ישרות מעיד על כך שהמלאכה נעשתה בידי מְהַנְדֵס ולא בידיו של גֵיאוֹגְרָף, ורק החופים בְרַבְגוֹנִיוּתָם השופעת, על הפִיוֹרְדִים שלהם, על מִפְרָצֵיהֶם, לשונות-האדמה ושִפְכֵי הנהרות, מוחים באי-סדירותם הנִלהבת בשם הטבע.

דִמיון זה של אוֹסְטְרַלְיָה ללוח שחמט, גירה, ובצדק, את דברנותו של פַּגָנֶל. יש לשער כי לו היתה אוֹסְטְרַלְיָה צָרְפָתִית, לא היו הגֵיאוֹגְרָפִים הצָרְפָתִיִים מפריזים כל-כך בשימוש בסרגלים ובמד-זווית.

האי האוֹקְיָאנִי הגדול מונה שש מושבות: וֵיילְס-הדרומית-החדשה, שבירתה סִידְנִי; קְווינְסְלֶנְד, שבירתה בְּרִיסְבֵּין; חבל וִיקְטוֹרְיָה, שבירתו מֶלְבּוֹרְן; אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, שבירתה אַדֶלֵייד; אוֹסְטְרַלְיָה-המערבית שבירתה פֶּרְת׳; ולבסוף, אוֹסְטְרַלְיָה-הצפונית, שעדיין אין לה בירה. המתיישבים מתגוררים רק לאורך החופים. בדוחק רב אפשר למצוא איזו עיר בעלת-חשיבות במרחק שלוש-מאות קילומטרים מן החוף. אשר לפנים היבשת, דְהַיְינוּ שטח השווה בגודלו לשני-שלישים מאֵירוֹפָּה, הוא כמעט בלתי-מוּכר.

למרבה המזל קו-הרוחב 37° אינו חוצה את שממות-הענק הללו, אותם חבלי-ארץ שאין לחצותם ושכבר עלו למדע בקורבנות לרוב. גְלֶנֶרְבַאן לא ייאלץ להִתמודד איתם. כל עניינו הִצטמצם בחלקה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה, הכולל רצועה צרה במחוז אַדֶלֵייד, את חבל וִיקְטוֹרְיָה על כל מרחביו, ולבסוף את קודקוד המשולש ההפוך שיוצרת וֵיילְס-הדרומית-החדשה.

המרחק מכֵּף-בֶּרְנוּיִי ועד לגבול תבל וִיקְטוֹרְיָה אינו עולה על מאה קילומטרים. מדובר בשני ימי נסיעה, לא יותר, ואַיירְטוֹן תיכנן ללון בליל המחרת באַסְפְּלִי, העיר המערבית ביותר בחבל וִיקְטוֹרְיָה.

תחילתו של מסע טבועה תמיד בחותם ההתלהבות של הרוכבים וסוסיהם. אין מה לומר בעניין הרוכבים, אך את התלהבות הבהמות יש לצנן, שכֵּן, מי שרוצה להגיע רחוק חייב לשמור על כוחות בהמתו. הוחלט אֵפוא שלא יעברו יותר מארבעים עד חמישים קילומטרים ליום.

יתֵרה מזאת, הסוסים היו חייבים לווסֵת את הילוכם על-פי קצבם האִטי יותר של השְׁוָורים, מכונות של ממש, שכוחם הרב מְכַפֵּר על אִטיותם. העגלה על נוסעיה וּכְבוּדתה היתה גרעין השיירה, המִבצר הנייד. הפָּרָשים יכלו להִתפרס לצִדיה, אך אסור היה להם להתרחק ממנה.

לפיכך לא התנהל המסע לפי סדר קבוע מראש, והכול היו חופשיים לפעול כרצונם בסְיָיגים מסוימים; הצַיידים הורשו להתרוצץ במישורים, נעימי-ההליכות היו חופשיים לשוחח עם היושבות בעגלה, והוגי-הדעות להִתְפַּלְמֵס בצַוְותא. לפַּגָנֶל, שניחן בכל התכונות הללו, היו יד ורגל בכל התחומים בעֵת ובעונה אחת.

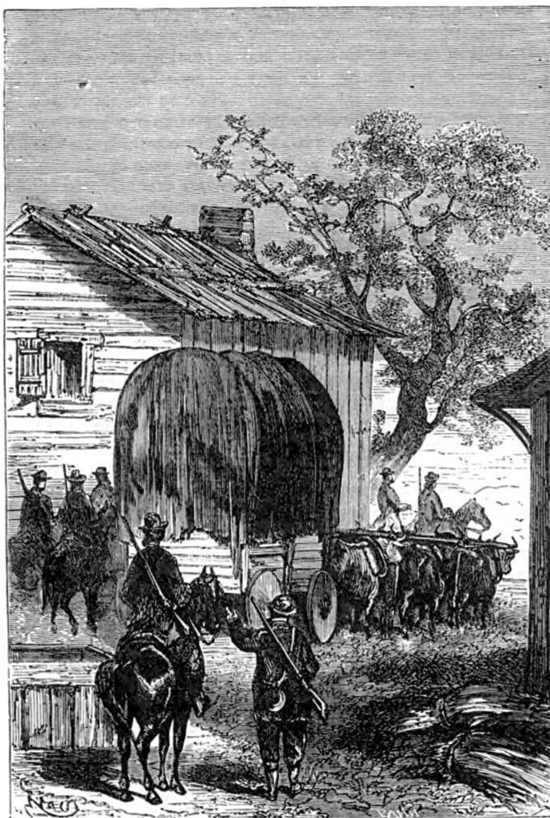
חציית מחוז אַדְלֵייד היתה חסרת-עניין. רצף של גבעות לא גבוהות במיוחד, אך עשירות באבק, רצועה ארוכה של שטחי בּוּר המכונים באזור בשם "בּוּשׁ" ואי-אלה כרי-מרעה שהצמיחו מין שיח נמוך ומלוּחַ בעל עלים זוויתניים, מאכל תאווה לבהמות, השתרעו לסֵירוגין לאורך קילומטרים אחדים. פה ושם אפשר היה לראות "פרצופי חזיר", כבשים שראשיהן כראש חזיר, זַן המיוחד רק להולַנְד-החדשה, המְלַחֲכות עשב בין עמודי הטֶלֶגְרָף, שזה לא כבר הותקנו בין אַדֶלֵייד לבין חוף-הים.

עד עתה הזכירו המישורים הללו באורח מוזר את מרחביו החַדגוֹניים של אזור הפַּמְפַּס הארְגֶנְטִינִי. אותה קרקע מדושאת ואחידה, אותו קו-אופק הבולט על פני הרקיע. מֶק-נַאבְּס יכול להישבע שהם לא עברו כלל מארץ לארץ, אך פָּגָנֶל הצהיר שבקרוב יְשַׁנֶּה חבל-הארץ את פניו. ולמַשמע התחייבותו ציפו הכול לפלאי-פלאות.

סמוך לשעה שלוש חצתה העגלה מרחב ענק ללא עצים, המוּכר בשם "מוֹסְקִיטוֹ פְּלֵיינְס", "מישוֹרי היתושים". המדען נהנה הנאה גֵיאוֹגְרָפִית להיווכח כי אכן ראוי האזור לשמו. הדוּ-כנפיים הטורדניים ייסרו קשות את הנוסעים ואת בהמותיהם בעקיצותיהם, שלא היה אפשר למונען. הרבה יותר קל היה לשַכֵּך את הגירוי באמצעות בקבוקוני האַמוֹנְיָה שבתיק התרופות. אף-על-פי-כן לא יכול פָּגָנֶל להתאפק מלשלוח לכל הרוחות והשֵׁדים את היתושים העיקשים שהפליאו את נגיסותיהם הטורדניות בגופו הארוך.

לקראת ערב הצהילו כמה משׂוּכות של שיחי שיטה את מרחבי המישור; פה ושם אפשר היה להבחין בקבוצות של עצי גוּמי לבנים; הרחק יותר נראה תלם שנחרש רק לאחרונה; ואחר-כך, עצים מזָנים אֵירוֹפִּיים, עצי זַיִת, עצי לִימון ואלוֹנֵי אֶדֶר, ולבסוף גדרות-עץ מתוחזקות היטב. בשעה שמונה האיצו השְׁוָורים את מִצעדם תחת מַלְמָדו של אַיירְטוֹן והגיעו לרֶד-גָאם סְטֵייְשֶׁן.

סְטֵייְשֶׁן, "תחנה", הוא כינוין של החוות החקלאיות המצויות בפנימה של היבשת, והמשמשות לגידול בָּקָר, שהוא מקור עושרה העיקרי של אוֹסְטְרַלְיָה.

בשעה שמונה האיצו השוורים והגיעו לרד-גאם סטיישן

המִגַדלים מכונים "סקְווֹטֶרס", דְהַיינו "היושבים על הקרקע", לפי שזו התנוחה המקובלת על כל מתיישב שהתייגע משיטוטיו במרחבי חבלי-הארץ הללו.

חוות רֶד-גָאם היתה קטנה למדי, אך גְלֶנֶרבַאן זכה שם להכנסת-אורחים חמה ביותר. בבתים מבודדים אלה השולחן תמיד ערוך לכל נוסע מזדמן, ובכל מתיישב אוֹסְטרַלִי חבוי תמיד מארֵחַ אדיב.

למחרת, עם הַפְציע השחר, רתם אֵיירטוֹן את השְוָורים. כוונתו היתה להגיע עוד באותו ערב לחבל וִיקטוֹרְיָה. אט-אט נעשו פני הקרקע מבותרים יותר וישרים פחות. רצף של גבעות נמוכות, זְרויות חול אַרְגָמָני, השתרע עד קצווי האופק. דמה הדבר לדגל אדום ענקי שנפרש על-גבי המישור, וקפליו תופחים עם כל משב-רוח. עצי "מָלִיס", שהם עצי אֲשוּחַ מנוקדים לבן, בעלי גזע זקוף וחלק, היטו את ענפיהם ואת עַלְוָותָם הירוקה-כהה על כרי-מרעה דשֵנים, שם שָרצו סיעות של יַרבּוּעִים עליזים. בהמשך הדרך נראו שדות קוצים ועצי גומי צעירים; מֵעֵבר לזה החלו קבוצות העצים להתפרש, העצים הנמוכים היו לעצים של ממש, וזה היה סימן ראשון ליערות אוֹסְטרַלְיָה.

בינתיים, ככל שהלכו וקרבו לגבול וִיקטוֹרְיָה, השתנו פני הנוף באורח ניכר. הנוסעים חשו שכף-רגלם דורכת על פני קרקע חדשה. כל אותה עת הוסיפו להתקדם בקו ישר, בלא לסטות ממנו ובלא שיהיה מכשול כלשהו, אגם או הר, שיאלצם לשַוות למסלולם קו מְתעקל או זִיגְזָג. הם יישמו את הכלל הראשון בתורת ההנדסה, והמשיכו ללכת בנתיב הקצר ביותר מנקודה אחת לאחרת. הם לא צפו עייפות או קשיים. הם התאימו את קצב הילוכם להילוך האִטי של השְוָורים, וגם אם בעלי-החיים השלֵווים הללו לא היו מסוגלים להאיץ את מִצְעדם, לפחות לעולם לא עצרו מִלֶכֶת.

וכך, ב-23 בדֶצֶמְבֶּר, עם ערב, לאחר שגמאה ביומיים כְּברת-דרך של כמאה קילומטרים, הגיעה השיירה לאַסְפְּלִי, העיר הראשונה בחבל וִיקטוֹרְיָה, השוכנת על קו-האורך °141 במחוז וִימֶרָה.

אֵיירטוֹן איחסן את העגלה ב"קְרָאוּנְס אִין", אַכְסַנְיָה, אשר מֵהֶעְדר שם הולם יותר נשאה את השם היומרני "מלון הכתר". ארוחת-הערב, שהיתה על טוהרת הכבש שהוגש בכל הצורות האפשריות, כבר הֶהְבִּילָה על השולחן.

הם הִרבו לאכול, אך עוד יותר לשוחח. כל מי ששאף להשכיל ולהתוודע לייחודה של יבשת אוֹסְטרַלְיָה תיחקר בשקיקה את הגֵיאוֹגְרָף. פָּגָנֶל נענה בחפץ-לב, ותיאר את חבל וִיקטוֹרְיָה, המכונה "אוֹסְטרַלְיָה המאושרת".

"שֵם תואר מַטְעֶה!" העיר הגֵיאוֹגְרָף. "מוטב היה אילו כינוהו 'אוֹסְטרַלְיָה העשירה', שכֵּן ארצות הן בדיוק כמו בני-אדם: העושר אינו אושר. בעָטְיים של מִכרות הזהב שלה היתה אוֹסְטרַלְיָה טרף לִכְנופיית הַרפַּתְקָנִים הרסנית ואכזרית. אתם עוד תיווכחו בכך כשנחצה אזורים עשירים במרבצי זהב."

"כלום אין מושבת וִיקטוֹרְיָה צעירה למדי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרבַאן.

"אכן, גברתי, היא רק בת שלושים. ב-6 ביוני 1835, ביום שלישי..."

"בשעה שבע ורבע בערב," הוסיף מֶק-נַאבְּס, שאהב לקַנְטֵר את פָּגָנֶל באשר לדיוק תאריכיו.

"לא, בשבע ועשר דקות," המשיך הגֵיאוֹגְרָף ברצינות תהומית, "ייסדו בַּאטְמָן

ופוֹקְנֶר יישוב בפּוֹרט-פִּילִיפּ, על חופי המִפרץ שבו שוכנת כיום העיר הגדולה מֶלבּוֹרן. במשך חמש-עשׂרה שנים היתה המושבה חלק מֵוֵויילס-הדרומית-החדשה, והיתה כפופה לבירתה, סִידְנִי. אך בשנת 1851 הוכרזה עצמאותה, וניתן לה השם וִיקְטוֹרְיָה."

"ומאז היא משׂגשׂגת?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"תוכל לשפוט בעצמך, ידידי האציל," השיב פָּגָנֶל. "הנה נתוני הסְטָטִיסְטִיקָה האחרונים. וְחֶרֶף כל מה שיכול לחשוב בעניין זה מֶק-נַאבְּס, אינני מכיר דבר מדויק יותר מִמספרים."

"הַמשך," הפטיר מֶק-נַאבְּס.

"הנה אני פותח. בשנת 1836 מנתה מושבת פּוֹרט-פִּילִיפּ מאתיים ארבעים וארבעה תושבים. כיום מוֹנֶה חבל וִיקְטוֹרְיָה חמש-מאות וחמישים אלף נפש. שבעה מיליוני גפנים מניבים למענה חמש-מאות וחמישים אלף ליטרים של יין מדי שנה. מאה ושלושה אלף סוסים דוהרים במרחבי מישוריה, ושש-מאות שבעים וחמישה אלף מאתיים שבעים ושניים ראשי-בקר רועים בכרי-המרעה העצומים של התבל."

"האם אין בוִויקְטוֹרְיָה גם כמה וכמה חזירים?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"אכן, רב-סרן, שבעים ותשעה אלף שש-מאות עשרים וחמישה, במחילה מכבודך."

"וכמה כבשים, פָּגָנֶל?"

"שבעה מיליון מאה וחמישה-עשר אלף, תשע-מאות ארבעים ושלוש, מֶק-נַאבְּס."

"כולל זה שאנו אוכלים ברגע זה, פָּגָנֶל?"

"לא, לא כולל אותו, כיוון ששלושה רבעים ממנו כבר נִזללוּ."

"כל הכבוד, מר פָּגָנֶל!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה וצחקה בכל לִבה. "יש להודות שאתה מומחה בשאלות גֵיאוֹגְרַפְיָה, ולשָווא מנסה דודני להכּוֹתךָ. הוא לא יתפוס אותך בטעות."

"אבל זה מקצועי, גברתי, לדעת דברים אלה, וללמד אותם לזולתי בעת הצורך. אי-לכך, את יכולה להאמין לי כשאני אומר לך שארץ מוזרה זו צוֹפֶנֶת לנו נפלאות."

"קשה לומר שעד עתה..." העיר מֶק-נַאבְּס, שנהנה לעקוץ את פָּגָנֶל כדי לְלַבּוֹת את שטף דיבורו.

"הִתאזר בסבלנות, רב-סרן קצר-רוח שכמותך!" הצטעק פָּגָנֶל. "טרם הנחת את כף-רגלך על הסף וכבר אתה מוצא בה טעם לִפְגָם! ובכן, אני אומר לך, אני חוזר ואומר, שחבל-ארץ זה הוא המשונה ביותר עלי-אדמות. היווצרותו, טיבו, מוצריו, אקלימו ואפילו היעלמותו בעתיד הִפתיעו, מפתיעים ויפתיעו עוד את כל מדעני התבל. שַוו בנפשכם, ידידַי, יבשת שדווקא שוּליהָ ולא מרכזה הם שהיו מוגבהים בתחילה מעל פני הים, בדומה לטבעת-אדירים; יבשת הכולאת במרכזה אולי ים פנימי, שהִתאדה למחצה, ושנהרותיה הולכים ומתייבשים מיום ליום; זוהי יבשת שאין בה לחוּת, לא באוויר ולא בקרקע; יבשת שעציה מַשירים את קליפתם מדי שנה, במקום את עַלְוָותָם; יבשת שעלי עציה מציגים לשמש את צדודיתם, ולא את פניהם, ואינם נותנים צֵל; יבשת שכמעט אי-אפשר להבעיר את עציה;

יבשת שאבני-המידות שלה מתמוססות בגשם; יבשת שיערותיה נמוכים ועשביה ענקיים; יבשת שחיותיה מוזרות; יבשת שהולכי-על-ארבע שלה מצוידים במקור, כמו קיפוד-הנמלים והבַּרְוָוזָן, ואילצו את חוקרי-הטבע ליצור בשבילם סִדרה מיוחדת, יונקי הביב; יבשת שבה מנתר הקֶנְגוּרוּ על רגליו שאינן שוות באורכן, לכבשיה יש ראש-חזיר, שועליה מקפצים מעץ לעץ; ברבּוּריה שחורים, עכבריה בּוֹנים לעצמם קֵני ציפורים; ה'בָּאוּאֶר בֵּירְד'* שלה פותחת את טְרַקְלִינֶיהָ לפני חבריה המכוּנפים; ציפוריה מדהימות בשלל שיריהן וכישוריהן; ציפור אחת משמשת כשעון-קיר וציפור אחרת משמיעה אִבְחָה של שוט עגלון; ציפור אחת מְחַקָה את משחיז הסכינים, ואחרת נוֹקֶשֶׁת את השניות כמטוּטֶלֶת של שעון; ציפור אחת צוחקת כשהשמש זורחת, ואחרת בוכה כשהשמש שוקעת! הה, איזו ארץ מוזרה, חסרת-פֶּשֶׁר, ארץ של סתירות וניגודים, הארץ הנוגדת את הטבע! ובצדק רב אמר עליה חוקר-הצמחים גְרִימֶר: 'הנה אוֹסְטְרַלְיָה זו, מֵעֵין לַגְלוּג על חוקי-הטבע, או, ליתר דיוק, קריאת תִיגָר על כל שאר חלקי כדור-הארץ'."

נְאוּמוֹ של פָּגָנֶל פרץ מפיו במהירות הבזק, ודומה היה שלא יסתיים לעולם. מזכירה הדברן של החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה איבד את השליטה על עצמו. הוא פסע אנה ואנה, מנענע בידיו ומניף את מזלגו, וּבתוך כך מאיים על שלום שכניו לשולחן ושלמות כליו. אך לבסוף נִבלע קולו ברעם של קריאות הֵידד, והוא הצליח להשתתק.

ברור שלאחר הרשימה הארוכה של כל נפלאות אוֹסְטְרַלְיָה, איש לא חשב לבקש ממנו להוסיף עליה. ואף-על-פי-כן נִבצר ממֶק-נַאבְּס להתאפק והוא שאל בקולו השלֵיו:

"וזה הכול, פָּגָנֶל?"

"ובכן, לא, זה לא הכול!" השיב המדען במִשנֵה-מרץ.

"הייתכן שיש באוֹסְטְרַלְיָה דברים מופלאים עוד יותר?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה בסקרנוּת.

"כן, גברתי! האקלים! הוא מוזר עוד יותר מכל השאר!"

"לא ייתכן!" קראו הכול פֶּה אחד.

"אינני מתכוון ליתרונותיה הבריאוּתיים של יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, שהיא עשירה כל-כך בחַמְצָן ודלה כל-כך בחַנְקָן. אין כאן רוחות לחות, שכן רוחות הפַּאסָאט נושבות בדרך-כלל במקביל לחופים, ומרבית המחלות, מהטיפוּס עד לאדֶמֶת ושאר החוֹלָיִים הכְּרוֹנִיִים, אינן מוכרות כאן."

"ובכל זאת, זה יתרון לא מבוטל," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"ללא ספק, אך על זאת אינני מדבר," השיב פָּגָנֶל. "לאקלים המקומי יש איכות... בל-תֵיאָמֵן."

"מהי?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"לא, לא תאמינו לי לעולם."

"דווקא כן," הצטעקו כל השומעים, שנתפסו גם הם למִשחק.

"ובכן, הוא..."

---

* bower – בלשון פיוטית: חדרה של אִשה. bower-bird – "ציפור-טְרַקְלִין".

"מה!..."

"הוא מוּסָרִי?"

"מוּסָרִי?"

"כן," השיב המדען בביטחון עצמי. "כן, מוּסָרִי. כאן אין המתכות מחלידות, וכך גם בני-האדם! כאן האוויר הזך היבש מלבין הכול במהירות, גם את המצעים וגם את הנשמות! באַנְגְלִיָה נתנו את הדעת על סגולותיו של אקלים זה ולכן החליטו לשַגֵר הנה אנשים שמוּסָרָם טעון שיפור!"

"מה, האִם באמת יש לאקלים השפעה ממשית?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, גברתי, על בעלי-החיים ועל בני-האדם."

"אינך מתלוצץ, מר פָּגָנֶל?"

"אינני מתלוצץ. הסוסים ושאר בעלי-החיים צייתניים להפליא. עוד תיווכחו בכך."

"לא יֵיאָמֵן!"

"אך זוהי עובדה! הפושעים, שהובאו לחיות באוויר המְחַייה והבָּריא, מִשְתַקְמים כאן תוך כמה שנים. השפעה זו מוכרת היטב. באוֹסְטְרַלְיָה כל אופי מִשתפר."

"אם כן, מר פָּגָנֶל," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אתה, שהינך ממילא טוב-לב כל-כך, מה יקרה לך בארץ מיוחדת זו?"

"מצוין, גברתי, אהיה פשוט מצוין!" השיב פָּגָנֶל.

• 10 •
הנהר וימֶרָה

למחרת, ב-24 בדֶצֶמְבֶּר, יצאו לדרך עם שחר. החום כבר היה כבד, אך עדיין נִסבל, והדרך הישרה היתה נוחה לרכיבה. התבורה הקטנה חדרה לתוך יער שלא היה סבוך יתר על המידה. עם ערב, בתום יום נסיעה ארוך, חנתה התבורה על גדותיו של האגם הלבן, שמימיו מלוחים ואינם ראויים לשתייה.

שם נאלץ זָ'ק פָּגָנֶל להודות שמימי האגם הלבן אינם לבנים יותר משֶמימיו של הים השחור שחורים, ויותר משֶמימי הים האדום אדומים, ויותר משֶמימי הנהר הצהוב צהובים, ויותר משההרים הכחולים כחולים. ואף-על-פי-כן הִרבה להתווכח מתוך גאווה של גֵיאוֹגְרָף; אך נימוקיו לא היו משכנעים.

כהרגלו, הכין מר אוֹלְבִּינֶט את הארוחה בשעה היעוּדה, אחר-כך נרדמו הנוסעים חיש מהר, מי בעגלה ומי באוהל, חֶרֶף יבבות הנְכָאים של הדִינְגוֹ, הלא הם כלבי-הפרא של אוֹסְטְרַלְיָה.

שפֵלה מרהיבה, מעוטרת כולה בחַרְצִיוֹת, הִשתרעה מעברו של האגם הלבן. למחרת עם בוקר ניעוֹרוּ גְלֶנֶרְבַאן וחבריו והֵריעו לתפאורה כלילת-היופי שנִפרשה לנוכח עיניהם. הם יצאו לדרך. רק אי-אלה גַבְנוּנים מרוחקים בלטו מעל לפני הקרקע. עד קַצְוֵוי אופק לא נראו אלא כרי-דשא ופרחים בִלבלוּבם האביבי. גוֹניו הכחלחלים של הפִּשְתָּן קְטַן-העלים התמזגו באודם האַרְגְמָני של הקוֹציץ האופייני לחבל-ארץ זה. אֵינספור מינים של אֶרֶמוֹפִילַאס הצהילו מִשטח ירק זה, והאדמות הרוויות מלח נעלמו כליל מתחת למרבד של כַּפּוֹת-אַוָז וסֶלֶק-עלים לבן ואדום, צמחים חשובים לתעשייה, שכֵּן מאֶפְרָם מפיקים נֶתֶר מעולה. פָּגָנֶל, שבקֶרב הפרחים נתגלה כחוקר-צמחים, קרא לכל צמח בשמו, ובגלל שִגיונו לתאר הכול במִספרים לא שכח לספר שעד כה נִמנוּ באוֹסְטְרַלְיָה ארבעת-אלפים ומאתיים זנים שונים של צמחים, המחולקים למאה ועשרים משפחות.

הלאה מִזה, לאחר שגמאה במהירות כעשרים קילומטרים, התנהלה העגלה בינות לשיחים גבוהים של שִיטָה ומִימוֹסָה ובין עצי גוּמי לבנים, שתִפרחוֹתיהם כה שונות זו מזו. בחבל זה של "סְפְּרִינְג פְּלֵיינְס"* לא גילה עולם הצומח כל כפִיוּת-טובה כלפי כוכב-היום, והשיב בניחוחות ובִצבעים את אשר הִרְעִיפָה עליו השמש בקרניה.

אשר לעולם החי, הוא היה מצומצם יותר במוצגיו. אי-אלה נַעֲמִיוֹת קיפצו להן ברחבי המישור, בלי שאפשר היה להתקרב אליהן. עם זאת הצליח הרב-סרן לירות כדור בגופו של בעל-חיים מוזר למדי, העומד להיכָּחֵד מעל כדור-הארץ: ה"זָ'בִּירוּ", כך מכונה העָגוּר הענקי בפי המתיישבים האַנְגְלִיים. קומתו של בעל-כנף זה

---

* אנגלית: מִישורי-המעיינות.

כמטר וחצי, מקורו שחור, רחב, דמוי-חרוט ומחודד מאוד בקצהו, ואורכו שמונה-עשׂר סנטימטרים. גוֹנֵי הסגול והארגמן של ראשו מהווים ניגוד עז לירוק המבריק של צווארו, ללובנו הבוהק של חזהו ולאדום הלוהט של גַּפָּיו הארוכות. דומה היה שהטבע מיצה למענו את כל מִגוון צבעי-היסוד שלו.

הכול הִרבו להתפעל מן הציפור, ומֶק-נַאבְּס היה זוכה להיות גיבור-היום, אִלְמָלֵא נתקל רוֹבֶּרט הצעיר קילומטרים ספורים הלאה משם, ואף תיסל באומץ-לב, בעל-חיים חסר-צורה; יצור שחציו קיפוד וחציו דוב-נמלים, יצור הדומה במִקצת ליצורים מן העידנים הראשונים לבריאה. לשון מתמתחת, ארוכה ודביקה, הִשְׁתַּרְבְּבָה לו מלועו, המורכב מחלקים משובצים זה בזה, ושָׁלְחָה את הנמלים שמהן היה מורכב עיקר מזונו.

"זהו קיפוד-הנמלים!" אמר פָּגָנֶל, בכַנותו את בעל-החיים הזה בשמו האמיתי. "האִם ראיתם מעודכם חיה כזאת?"

"היא מעוררת גועל," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"מעוררת גועל, אך מעניינת," המשיך פָּגָנֶל. "יתֵרה מזאת, היא מיוחדת לאוֹסְטְרַלְיָה, ולשווא יחפשוּה בחלק אחר של העולם."

מטבע הדברים רצה פָּגָנֶל לקחת את קיפוד-הנמלים הזוועתי הזה ולשימו בתא המִטען. אך מר אוֹלְבִּינֶט הקים קול מחאה, והמדען ויתר על כוונתו לשַׁמֵר דגם זה.

ביום ההוא עברו הנוסעים בשלושים דקות את קו-האורך °141. עד עתה הבחינו רק במעט מתיישבים ובוקרים. דומה היה שתבל-ארץ זה שומם, ואף ילידים לא היו בו. שבטי הפראים משוטטים צפונה יותר, במרחבים הענקיים והשוממים שם זורמים הנהרות דַרְלִינְג ומַארֵיי.

אך חיזיון רב-עניין צד את עיניהם של גְלֶנֶרְבָאן וחבריו. הזדמן להם לחזות באחד מאותם עדרי-ענק שסַפָּסָרים נועזים מוליכים מהרי המזרח עד לחבלי וִיקְטוֹרְיָה ואוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית.

סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים הודיע ג'וֹן מַנְגְלְס שהוא מבחין כחמישה קילומטרים לפניו בעמוד אבק המיתַמֵר עד קַצְוֵוי האופק. מה פשר התופעה? איש לא ידע. פָּגָנֶל נטה להשערה שמדובר בכוכב-שביט כלשהו, ובדמיונו התוסס כבר חיפשׂ עילה טִבעית לנוכחותו. אך אַיִירְטוֹן קטע את שרשרת ההשערות שבהן היה פָּגָנֶל הולך ומסתבך, והכריז שמקורו של ענן האבק בעדר מתקדם.

ואכן, הצדק היה עם הרב-מַלָּחים. הענן הדחוס הלך וקרב. קוֹנְצֶרְט אדיר של פְּעִיוֹת, צְנִיפוֹת וגְעִיוֹת עלה מן העדר, והשתלבו בו גם קולות אדם, צעקות, שריקות וקריאות.

מתוך הענן הקולני הֵגִיחַ גבר. היה זה כבוד המנהיג הראשי של צבא ההולכים-על-ארבע. גְלֶנֶרְבָאן רכב לעברו, והשניים קשרו שיחה בלא גינונים מיותרים. המנהיג, או כפי שהוא מכונה באַנְגְלִית, ה"סְטוֹק קִיפֶּר", "שומר-המִקְנֶה", היה הבעלים של מקצת העדר. שמו היה סֶם מַאצֶ'ל, ופניו היו מוּעדים מהחבלים המזרחיים לעבר מִפרץ פּוֹרְטְלַנְד.

העדר מנה שנים-עשׂר אלף שבעים וחמישה ראשים, מהם אלף שְׁוָרים, אחד-עשׂר אלף כבשׂים ושבעים וחמישה סוסים. כל הבהמות הללו, שנִרכשו בעודן כחושות בהרים הכחולים, נועדו להִתְפַּטֵם בלב כרי-המרעה הדשֵנים של

אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, ולהימכר שם ברווח ניכר. סֶם מַאצֶ'ל, שעתיד היה להרוויח שתי לירות אַנְגְלִיוֹת תמורת כל ראש-בקר וחצי לירה תמורת ראש-צאן, יכול להשיג בעסקה זו רווח של חמישים-אלף פְּרַנְק. אך כמה סבלנות ומרץ נדרשים כדי להוליך עדר סרבן כזה ליעדו, ועם אילו תְּלָאוֹת יש להתמודד! כמה קשה המלאכה ומפרכת, עד אשר רואים שׂכר ורווח בצִדהּ!

סֶם מַאצֶ'ל גולל את קורותיו בקצרה, בעוד העדר ממשיך בדרכו בינות לקבוצות שיחי מִימוֹסָה. לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט והפָּרָשים, שירדו מסוסיהם, התיישבו בצִלו של עץ גוּמִי ענק, והאזינו לסיפורו של הבוקר.

סֶם מַאצֶ'ל יצא לדרכו לפני שבעה חודשים. מדי יום עבר כשישה-עשר קילומטרים, ומסעו הארוך אמור היה להימָשך שלושה חודשים נוספים. במלאכתו הקשה היו לו לעזר עשׂרים כלבים ושלושים גברים, מהם חמישה שחורי-עור, שהיו מומחים בגילוי עקבות של בהמות שתעו בדרך. שש עגלות-בוקרים נעו מאחורי צבא זה. הבוקרים, שהיו מצוידים בּמַגְלֵבים, ידיותיהם באורך שמונה-עשׂר סנטימטרים ורצועתם באורך שני מטרים, היו משוטטים בין השורות, משליטים פה ושם סדר שהוּפר, ובאגפים ריחפו הפָּרָשים הקלים, הלא הם כלבי-הרועים.

הנוסעים התפעלו מן הסדר ששָׂרַר בתוך העדר. הגזעים השונים צעדו בנפרד, שכֵּן שְׁוָורים וכבשֵׂי-בר אינם חיים בשלום אלה עם אלה, והבָּקָר מסרב לרעות במקום שכבר ניזון ממנו הצאן. מכאן נובע הצורך להציב את השְׁוָורים בראש הטור; אלה חולקו לשתי חטיבות וצעדו כחלוץ קְדמי. מאחוריהם צעדו חמישה גדודי צאן, ובראשם עשׂרים בוקרים, ובמאסף דהרו סוסים.

סֶם מַאצֶ'ל ציין באוזני מאזיניו שמורי-הדרך של צבא זה אינם הכלבים, ואף לא הבוקרים, אלא השְׁוָורים, שהם "מנהיגים" נבונים שהבהמות האחרות מכירות בעליונותם. הם התקדמו בשורה הראשונה מתוך כובד-ראש תְּהומי, מתנהלים בדרך הנכונה על-פי חוש טִבעי, ומשוכנעים בזכותם ליחס של כבוד. הואיל והעדר צִיית להם בלא-עוֹרְרין, טיפחו אותם הבוקרים. כאשר רצו השְׁוָורים להיעצר, הרכינו הבוקרים ראש בפני גַחֲמָתָם, וכל ניסיון לשוב ולצאת לדרך לאחר חנייה, אם לֹא נתנו השְׁוָורים את האות ליציאה, נידון לכישלון.

כמה פרטים שהוסיף הבוקר השלימו את סיפורו של מסע זה, שראוי היה שקְסֶנוֹפוֹן בעצמו* יכתוב עליו, או לפחות יְפַקֵּד עליו. כל עוד צעד צבא הבהמות במישור, התנהל המסע על מי-מנוחות, בלא קשיים ותְלָאוֹת. הבהמות היו לוֹחֲכוֹת עשׂב במהלך דרכן, מַרְוות את צימאונן בפלגים המרובים שבכרי-המרעה, יְשֵׁנות בלילה, צועדות ביום, ומתכנסות בצייתנות לשמע נביחות הכלבים. אך ביערותיה הגדולים של היבשת, במעבֵה האֶקָלִיפְּטוּסים ושיחי המִימוֹסָה, הִתרבו הקשיים. פלוגות, גדודים וחטיבות היו מתערבבים אלה באלה, או מתפזרים, ונדרש זמן ניכר כדי לשוב ולכנסם. אם אחד ממורי-הדרך, דְהַיינו אחד השְׁוָורים, היה תועה בדרכו, חייבים היו למוצאו בכל מחיר, מחשש להתפזרות כללית של העדר; הבוקרים השחורים טרחו ימים תמימים בחיפושים מפרכים מעֵין אלה.

---

* הִיסְטוֹרְיוֹן, פִילוֹסוֹף ומְצַבִּיא אַתוּנָאִי במאה הרביעית לפני הספירה. רמז לספרו *מַסַּע הָרְבָבָה*, סיפור מסעו הצבאי של כּוֹרֶשׁ הצעיר.

בגשמים עזים היו הבהמות העצלניות מסרבות להתקדם הלאה, ובעתות של סופות עזות היו הבהמות נתקפות פחד, ששיתק את איבריהן.

עם זאת, הודות לפעלתנותו ולמִרצו המרובים היה הבוקר מתגבר תמיד על כל המַכשלות החוזרות ונִשנות. כל העֵת הוסיף להתקדם; קילומטרים היתוספו לקילומטרים; מישורים, יערות והרים נותרו מאחור. אך בחציית הנהרות צריך היה להוסיף לכל-כך הרבה סגולות תכונה עליונה אחת – סבלנות, סבלנות העומדת בכל מִבחן, סבלנות שלא יצליחו להַקְהותה השעות והימים, ואף לא השבועות.

כשהיה העדר מגיע לנהר, היה הבוקר מוצא עצמו עומד מול מכשול שהעדר מסרב בכל תוקף לחצותו. תחילה היו השְׁוָורים מְרַחְרְחִים את המים ושבים על עִקבותיהם. הכבשים היו נפוצות לכל עבר, ובלבד שלא ייאלצו להתמודד עם היסוד הנוזלי הזה ששמו מים. לא תמיד היה הדבר עולה יפה. אז היו משליכים את הזכרים המַיְמָה, אך הנקבות היו מְמָאנות ללכת בעִקבותיהם. לפרקים היו מנסים להצמיא את העדר במשך ימים מִספר, אך ללא הועיל. העדר ויתר על שתייה ובלבד שלא יסתכן בחציית הנהר. היו נושאים את הגְדָיים אל הגדה שמנגד, בתקווה שאִמותיהם תשמענה את פעיותיהם ותבואנה אחריהם; הגדיים היו פועים, אך האִמהות לא משו ממקומן. כך היה העניין נמשך לעִתים כחודש תמים, והבוקר לא ידע מה עוד יעשה בצבאו הפוֹעֶה, הצוֹנֵף והגוֹעֶה. ואז, לפתע, ביום בהיר אחד, ללא כל סיבה, בשל איזו גַחֲמָה לא מוסברת, היתה קבוצה קטנה כלשהי חוצה את הנהר. מיד היתה מתעוררת בעיה אחרת: כיצד למנוע מן העדר כולו להסתער באי-סדר לתוך הנהר. בתוך ההמולה שהיתה נוצרת, היו בעלי-חיים רבים טובעים בזרמי המים השוצפים.

אלה הפרטים שסיפר סֶם מַאצ'ְל. אגב סיפור צעד לפניו רוב העדר בסדר מופתי. הגיעה העֵת שייצא לתפוס את מקומו בראש העדר ויבחר להם את כרי-המרעה הטובים ביותר. הוא נפרד מלורד גְלֶנֶרְבַאן, טיפס ועלה על סוס מגזע מקומי, שאחד מאנשיו החזיק באַפְסָרו, ולחץ בחביבות את ידי כולם לשלום. כעבור רגעים מִספר נמוג האיש בתוך עננת אבק.

לאחר העצירה הקצרה שבה העגלה למסעה, בכיוון ההפוך לכיוון דהירת העדר, ונעצרה רק בערב למרגלות הר טַלְבּוֹט.

או-אז העיר פָּגָנֶל, ובצדק, שהיום 25 בדֶצֶמְבֶּר, יום חג-המולד, כְּרִיסְמֶס זה, שהמשפחות באַנְגְּלִיָּה נוהגות לחגוג. הדבר לא פרח מזיכרונו של מר אוֹלְבִּינֶט, וארוחת-הערב העֲרֵבה שהמתינה להם מתחת לאוהל זכתה למֵרַב שבחיהם הכֵּנים של כל המסובים. יש להודות כי מר אוֹלְבִּינֶט אכן התעלה על עצמו. המְזָוֶוה הנייד שלו סיפק שורה של מאכלים אֵירוֹפִּיִּים שרק לעִתים נדירות עולים על שולחן במִדבריות אוֹסְטְרַלְיָה. קוֹתל של אַיָּל צפוני, נתחי בשר-בקר מומלח, אַלְתִית מעושנת, עוגת שעורה ושיבולת-שועל, תה כיד המלך, וִיסְקִי בשפע וכמה בקבוקים של יין פּוֹרְטוֹ, אלה היו מרכיביה של אותה סעודה מפתיעה. נדמה היה להם שהם נמצאים בחדר-האוכל הענק בטירת מַלְקוֹלְם, בלב רמות סְקוֹטְלַנְד, מְכוֹרָתָם.

ואכן, דבר לא חסר במִשתה זה, החל במרק הוַנְגְוויל וכלה בפשטידת צימוקים

שבמנת המִנחה. ובכל זאת מצא פָּגָנֶל לנחוץ להוסיף לארוחה מפירותיו של עץ תפוז-הבר שצמח לרגלי הגבעות. פרי זה, שהילדים כינוהו "מוֹקָאלִי", היה תָּפֵל למדי, אך גרעיניו המרוסקים היו צורבים את הפה כפִלפל חריף. הגֵיאוֹגְרָף התעקש לטעום מהם מתוך אהבת מדע טהורה, עד שחִכּוֹ בער ולא יכול לענות לשאלות שהמטיר עליו הרב-סרן בדבר מאפייניהם של מִדבריות אוֹסְטְרַלְיָה.

יום המחרת, ה-26 בדֶצֶמְבֶּר, חלף ללא כל אירוע ראוי לציון. הם נתקלו במקורותיו של נוֹרְטוֹן קְרִיק, ומעט אחר-כך חצו את הנהר מֶקֶנְזִי החָרֵב-למחצה. מזג-האוויר היה נאה, והחום נִסבל. רוח נשבה מדרום וצִיננה את האוויר, כפי שעושה זאת רוח צפונית בחצי הכדור הצפוני. עקב כך העיר פָּגָנֶל באוזני רוֹבֶּרְט גְרַאנְט:

"עלינו לברך על נסיבות אלה," אמר, "כֵּיוון שהחום הממוצע בחצי הכדור הדרומי גבוה יותר מאשר בחציו הצפוני."

"ומה הסיבה לכך?" שאל הנער.

"מה הסיבה, רוֹבֶּרְט?" השיב פָּגָנֶל. "כלום לא שמעת מעודך כי האדמה קרובה יותר לשמש בחורף?"

"אמנם כן, מר פָּגָנֶל."

"וכי הקור נובע מאלכסוניותן של קרני השמש?"

"בהחלט."

"ובכן, נערי, זו גם הסיבה לכך שחם יותר בחצי הכדור הדרומי."

"אינני מבין," השיב רוֹבֶּרְט, ופקח לרווחה את עיניו.

"חשוב קצת," אמר פָּגָנֶל. "כשבאֵירוֹפָּה חורף, מהי העונה השוררת כאן, בקצה האחר של העולם?"

"קיץ," השיב רוֹבֶּרְט.

"אמנם כן, ומשום שדווקא באותה עונה האדמה קרובה יותר לשמש... המבין אתה?"

"מבין..."

"כתוצאה מקרבה זו, הקיץ באזורי הדרום חם יותר מאשר באזורי הצפון."

"אמנם כן, מר פָּגָנֶל."

"ולכן, כשאומרים שהאדמה קרובה יותר לשמש 'בחורף', אין הדבר נכון אלא לגבינו, החיים בחציו הצפוני של כדור-הארץ."

"דבר זה כלל לא עלה על דעתי," השיב רוֹבֶּרְט.

"וכעת, ילדי, אל תִשכחנו עוד."

רוֹבֶּרְט קיבל בחפץ-לב את השיעור הקטן בקוֹסְמוֹגְרַפְיָה, ולבסוף אף למד לדעת כי הטֶמְפֶּרָטוּרָה הממוצעת בחבל וִיקְטוֹרְיָה מגיעה ל-74° פַּרֶנְהַייט (33' 23° צֶלְזְיוּס).

עם ערב חנתה החבורה במרחק שמונה קילומטרים מאגם לוֹנְסְדֵייל, בין הר דְרָמוֹנְט, המִזדקר בצפון, לבין הר דְרַיידֶן, שפסגתו הנמוכה בלטה מעט בפאתי האופק הדרומי.

למחרת, בשעה אחת-עשרה, הגיעה העגלה לגדותיו של הנהר וִימֶרָה, שעל קו-האורך 143°.

העגלה נטתה על צדה בזווית מדאיגה; המים הגיעו עד לרגלי הנוסעות

הנהר, שרוחבו פחות מקילומטר, זורם בשפעת מימיו הצלולה בין שתי שורות גבוהות של עצי גומי ושיטה. אי-אלה הֲדַסִים מפוארים, ה"מֶטְרוֹסִידֶרוֹס סְפֶּסְיוֹזָה", זקפו את ענפיהם הארוכים עד לגובה של יותר מארבעה מטרים, הנוטפים שלל פרחים אדומים. אלפי ציפורים, וַהֲבָנִים, פְּרוּשִׁים, יונים בעלות כנפי זהב, וכמובן, התוּכִּיים הַלַהֲגָנִיים, ריחפו בין העֳפָאִים הירוקים. מתחת, על פני המים, השתכשך לו צמד ברבורים שחורים, ביישניים ומהירים לנוס. אותו "רַארָה אָווִיס"* של נהרות אוֹסְטְרַלְיָה מיהר להיעלם בפיתולי הוּוִימֶרָה, שהִשקה בעיקוליו הַנְחֻמָנִיים את האזור הכפרי משובב-הלב. בינתיים נעצרה העגלה על מרבד-דשא שגדיליו הִשתרבבו מעל זרם המים. שום רַפְסוֹדָה ושום גשר לא היו בנמצא, ובכל זאת צריך היה לעבור. אַיְירְטוֹן חיפש מַעֲבָר מים רדודים. כחצי קילומטר במעלה הנהר נִראה הנהר עמוק פחות, ובמקום ההוא החליט לנסות לחצות ולהגיע לגדה הנגדית. הבדיקות העלו שעומק המים שם אינו עולה על מטר אחד.

העגלה יכלה אֵפוא לנוע במים הרדודים בלא להסתכן יתר על המידה.

"אין שום דרך אחרת לחצות את הנהר?" שאל גְלֶנֶרְבָאן את הרב-מלחים.

"לא, מִילוֹרד," השיב אַיְירְטוֹן, "אך המַעֲבָר פה אינו נראה לי מסוכן. יעלה בידנו לעבור בו."

"האִם לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן והעלמה גְרַאנְט צריכות לרדת מן העגלה?"

"כלל וכלל לא. רגלם של השְׁוָורים איתנה, ואני מתחייב שלא יסטו מדרכם."

"קדימה, אַיְירְטוֹן," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "אני סומך עליך."

הפָּרָשים הקיפו את העגלה הכבדה, וכאיש אחד נכנסו בעוז-רוח לתוך המים. בדרך-כלל נהגו להקיף את העגלות החוצות נהר במים רדודים, בשרשרת חביות ריקות המסייעות להן להחזיק מעמד על פני המים. אולם לא היתה להם חגורת הצלה כזאת; לא נותר להם אלא להשליך את יְהָבָם על תבונתם של השְׁוָורים, ועל אַיְירְטוֹן שהחזיקם במוֹסְרוֹתיהם. ממרומי מושבו שבקדמת העגלה ניהל אַיְירְטוֹן את צמדי-השְׁוָורים; מֶק-נַאבְּס ושני מַלָחים פילחו את הזרם המהיר מטרים ספורים לִפני העגלה. לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן וג'וֹן מַנְגְלְס, שרכבו משני צִדי העגלה, עמדו דרוכים להושיט סיוע לנוסעות. פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט רכבו במאסף.

עד אמצע הנהר התנהל הכול כשורה. אולם שם העמיקו לפתע המים, והציפו את החישוקים. השְׁוָורים, שהקרקע החלה נִשמטת מתחת רגליהם, החלו סוטים מדרכם ובנקל היו עלולים למעוד ולסחוף עִמם את כלי-הרכב המתנדנד. אַיְירְטוֹן חירף את נפשו באומץ-לב; הוא נכנס למים, אחז בקרני השְׁוָורים ואילצם לשוב לנתיבם.

פתאום התרחשה הִתנגשות, שקשה היה לחוותה מראש; נשמע קול פיצוח, והעגלה נטתה על צִדה בזווית מדאיגה; המים הגיעו עד לרגלי הנוסעות; העגלה החלה נסחפת, חֶרֶף מאמציהם של גְלֶנֶרְבָאן וג'וֹן מַנְגְלְס, שנִלְפְּתוּ לסולמותיה. היה זה רגע של תרדה גדולה.

למרבה המזל משכו השְׁוָורים בכל כוחם, והעגלה החלה להתקרב לגדה הנגדית. קרקעית הנהר שבה וגבהה, והסוסים והשְׁוָורים פסעו עתה על שיפוע מִתְגַבֵּהַ. עד

* ביטוי לָטִינִי שפירושו "בן-כנף נדיר".

מהרה אנשים ובעלי-חיים מצאו עצמם על חוף מְבטחים בגדה האחרת, שבעי-רצון אך רטובים.

ואולם, הציר הקִדמי של העגלה נשבר מחמת החבטה, וסוסו של גְלֶנֶרְבָאן איבד את פרסותיו הקִדמיות.

תאונה זו דרשה תיקון מהיר. הכול נעצו אלה באלה מבטים נבוכים, ואז הציע אַיִירְטוֹן לרכוב לתחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט, השוכנת כעשׂרים קילומטרים צפונה משם, ולחזור משם עם נַפָּח מְפַרְזֵל.

"צא לדרכך, אַיִירְטוֹן אמיץ-הלב שלי," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "כמה זמן דרוש לך כדי לרכוב לשם ולשוב למחנה?"

"חמש-עשרה שעות בערך," השיב אַיִירְטוֹן, "לא יותר."

"ובכן, צא מיד, ואנו נחנה על גדות הַוִוימֶרָה ונמתין לך."

כעבור דקות אחדות נעלם הרב-מלָחים, רכוב על סוסו של וִילְסוֹן, מאחורי מסך צפוף של שיחי מִימוֹסָה.

11.
בֶּרֶק וסְטְיוּאַרְט

את שארית היום בילו בשיחות ובסיורים. הנוסעים שוחחו ביניהם, התפעלו ושוטטו על גדות הנהר וִימֶרָה. העֲגוּרים האֲפַרְפָּרים והמַגְלָנִים נמלטו עם התקרבותם, משמיעים את צוויחותיהם הצרודות. ציפור הסֶּסֶן חמקה אל בין עֳפָאֶיהָ העליונים של תְּאֵנַת-בר, הזהבונים, הסלעיות, האֶפִּימָקִים ריחפו בין גבעולי הלִילָךְ הנהדרים. פְּרְפּוּרים נסשו את מלאכת הדַיִג השִׂגרתית שלהם, ואילו כל משפחת התוּכיים המתורבתים יותר, ה"בְּלוּ מָאוּנְטֵין", המעוטר בשבעת צבעי המִנְסָרה, ה"רוֹשִׁיל" אדום-הראש וצהוב-החזה, ה"לוֹרִי", שנוצותיו אדומות וכחולות, כולם המשיכו בלהגם מחריש-האוזניים במרומי עצי הגומי המְלַבְלְבִים.

וכך, לעִתים שׂרועים על-גבי העשׂב שעל שׂפת המים המפכּים בקול הֶמְיָה דקה, ולעִתים משוטטים כאוות נפשם בינות לשיחי המִימוֹסה, התפעלו המטיילים מחזיון הטבע המרהיב עד רדת החשיכה. הלילה, שקדמו לו דמדומים חפוזים, הפתיעם במרחק כחצי קילומטר מן המחנה. הם שבו על עקבותיהם, מכוונים את דרכם לא על-פי כוכב-הצפון, שכמובן, אינו נראה בחצי הכדור הדרומי, אלא על-פי צלב-הדרום, הזורח בחצי הדרך בין קו-האופק לבין נקודת-המִצְהָר.

מר אוֹלְבִּינֶט ערך את ארוחת-הערב בתוך האוהל. הכול התיישבו אצל השולחן. גולַת הכותרת של הארוחה היתה מַטְעָם עשוי בְּשׂר תוּכיים, שוִוילְסוֹן צד במיומנות והרב-טבחים הכינם במיומנות לא פחותה.

בתום הארוחה חיפשׂו הכול תירוצים כדי שלא לבזבז בשינה את שעותיו הראשונות של לילה כה נָאוֶה. לֵיידי הֶלֶנָה ביקשה את הסכמת כולם והפצירה בּפָּגָנֶל שיספר להם את קורותיהם של מגלי אוֹסְטְרַלְיָה הדגולים, סיפור שפָּגָנֶל הבטיחו זה זמן רב.

פָּגָנֶל לא נזקק להפצרות רבות. שומעיו השׂתרעו להם לרגליו של עץ בַּנְקְסְיָה יפהפה; עד מהרה היתַמר עשן הסיגרים עד לעֲלְוָוה שנבלעה באפלולית, והגֵיאוֹגְרָף, המסתמך על זיכרונו המדהים, פתח מיד בסיפורו.

"זוכרים אתם, ידידי, ואף הרב-סרן בוודאי לא שכח, את רשימת הנוסעים הדגולים שבְּשמם נקבתי על סיפונה של דַנְקֶן. מכל המבקשים לחדור ללב היבשת, רק בידי ארבעה עלה להצותה מדרום לצפון או מצפון לדרום, ואלה הם: בֶּרֶק בשנים 1860 ו-1861; מֶק-קִינְלִי, בשנים 1861 ו-1862; לַנְדְסְבּוֹרוֹ ב-1862, וסְטְיוּאַרְט באותה שנה ממש. על מֶק-קִינְלִי ולַנְדְסְבּוֹרוֹ אוֹמַר לכם רק דברים מעטים. הראשון יצא מאַדֶלֵייד למִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה; והשני, ממִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה למֶלְבּוֹרן, שניהם נשלחו על-ידי הוועדים האוֹסְטְרָלִיִּים לחפשׂ את בֶּרֶק, שנעלם בלא להותיר אחריו עקבות.

"בֶּרְק וסְטיוּאַרְט הם שני מגלי-הארצות הנועזים שעליהם מִתעתד אני לדבר, ואני פותח בלא אַקְדָמה.

"רוֹבֶּרְט אוֹ'הָארָה בֶּרְק, לפנים קצין אירִי ומפקח-משטרה בקאסְלְמֵיין, יצא לדרכו ב-20 באוגוסט 1860, בחסות החֶברה המלכותית של מֶלְבּוּרְן. אחד-עשר איש התלוו אליו; וִילְיָאם ג'וֹן וִילְס, אַסְטרוֹנוֹם צעיר ששמו יצא לתהילה, דוֹקטוֹר בֶּקְלֶר, חוקר-צמחים בשם גְרֵיי, קִינְג, איש-צבא צעיר מצבא הוֹדוּ, לַנְדֶלְס, בְּרָאהֶה וכמה חיילים ילידי הוֹדוּ. עשׂרים וחמישה סוסים ועשׂרים וחמישה גמלים נשאו את הנוסעים, את מִטענם וצֵידה לשמונה-עשׂר חודשים. המשלחת אמורה היתה לנוע תחילה לאורך הנהר קוּפֶּר ולהגיע לִמִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה, על החוף הצפוני. ללא כל קושי חצתה את ערוצי מַארֵיי ודַרְלִינְג, והגיעה לתחנת-מֶנִינְדְיֶה, שבגבול שטחי המושבות.

"שם הגיעו הנוסעים למסקנה כי המִטען הרב מכביד עליהם בהתקדמותם. עובדה זו ואופיו הקשה של בֶּרְק זרעו פֵּירוד בחבורה. לַנְדֶלְס, האחראי על הגמלים, ועִמו כמה עוזרים הוֹדיים, פרשו מן המִשלחת ושבו אל גדות הדַרְלִינְג. בֶּרְק המשיך בדרכו הלאה וירד לעבר קוּפֶּרְס קְרִיק, חוֹצֶה בדרכו לעִתים כרי-מרעה מרהיבי-עין ורווּי-מים, ולעִתים דרכים טְרָשיות וצחיחות. ב-20 בנוֹבֶמְבֶּר, שלושה חודשים לאחר יציאתו לדרך, הקים בֶּרְק מחסן-צֵידה ראשון על גדות הנהר קוּפֶּר.

"כאן התעכבו הנוסעים לזמן-מה, כֵּיוון שלא מצאו דרך נוחה צפונה, דרך שאַסְפָּקַת המים בה מובטחת. לאחר קשיים מרובים הגיעו למחנה, וכינו אותו בשם מִבצר וִילְס. את המחנה, המצוי בחצי-הדרך בין מֶלְבּוּרְן לבין מִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה, הקיפו בגדרות עץ. שם פיצל בֶּרְק את חבורתו לשתי קבוצות. האחת, בהנהגתו של בְּרָאהֶה, נועדה להישאר במִבצר וִילְס במשך שלושה חודשים לפחות, אם לא יֶאֶזלו מִצרכי-המזון, ולהמתין לשובה של הקבוצה השנייה. הקבוצה השנייה כללה רק את בֶּרְק, קִינְג, גְרֵיי וּוִילְס. הם לקחו איתם שישה גמלים, והצטיידו במִצרכי-מזון לשלושה חודשים, דְהַיְינוּ, שלוש-מאות קילוגרמים קמח, עשׂרים קילוגרמים אורז, עשׂרים קילוגרמים קמח שיבולת-שועל, מאה קילוגרמים בשׂר סוס מיובש, ארבעים קילוגרמים בשׂר חזיר מומלח ושומן, שלושה-עשׂר קילוגרמים של בִּיסְקְוִויטים, הכול למען מסע של כאלף קילומטרים הלוך וחזור.

"וכך יצאו ארבעת הגברים לדרך. לאחר חציה מְפָרֶכֶת של מִדבר סלעי, הגיעו אל הנהר אֵייר, הנקודה הרחוקה ביותר שאליה הגיע גם סְטיוּאַרְט בשנת 1845. ואז, נצמדים ככל האפשר לקו-האורך 140°, פנו צפונה.

"ב-7 בִּינוּאָר חצו את חוּג-הגדי תחת שמש קוֹפַחַת; מִקסמי-שָׁווא תיעתעו בהם, לעִתים חסרו להם מי-שתייה, ולעִתים הִרווּ את צימאונם סופות גשמים עזות; אי-פה אי-שם נתקלו בכמה ילידים נַוודים שלא התנכלו להם; הקיצור, דרכם היתה פנויה, לא חסמוה אגמים, נהרות או הרים.

"ב-12 בִּינוּאָר התגלו בכיוון צפון כמה גבעות חַרְסית, וביניהן ההר פוֹרְבֶּס, ושרשרת רְכסי שַׁחַם, הידועים בשם 'הָרֵיינְגֶ'ז'. הדרך נעשׂתה קשה ומתישה. ההתקדמות היתה אִטית. הגמלים סירבו להתקדם; 'עדיין מצויים אנו בלב הָרֵיינְגֶ'ז! הגמלים מזיעים מרוב פחדו' כתב בֶּרְק ביומן המסע שלו. ואף-על-פי-כן, בכוח התמדתם, הצליחו להגיע אל גדות הנהר טֶרְנֶר, ואחר-כך לערוצו העליון של

הנהר פְלִינְדֶרְס, אשר סְטוּק ראה בשנת 1841 ושנשפך למִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה בינות למסכים של עצי דקל ואֶקָלִיפְּטוּסִים.

״שרשרת של אדמות בִּצָה העידה על קִרבת האוֹקְיָינוֹס. אחד הגמלים שקע בהן ומת. האחרים סירבו להמשיך הלאה. קִינְג וגְרֵיי נאלצו להישאר עִמם. בֶּרְק וּוִילְס המשיכו במִצעדם צפונה, ולאחר קשיים לא מעטים, המתוארים במעוּרפל ביומני המסע שלהם, הגיעו לנקודה שבה כיסתה גֵיאוּת הים את הבִּצוֹת, אך קצהו של אוֹקְיָינוֹס לא נגלה להם. זה קרה ב־11 בפֶבְּרוּאָר, 1861.״

״גברים נועזים אלה לא יכלו, אם כן, להמשיך הלאה?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״לא, גברתי,״ השיב פָּגָנֶל. ״קרקע הבִּצוֹת היתה הולכת ונשמטת מתחת לרגליהם, והם נאלצו לשוב כלעומת שבאו, אל חבריהם במִבצר וִילְס. מה עגומה היתה הדרך חזרה, הַאמינו לי! בֶּרְק וחברו הִזדחלו באפיסת־כוחות עד ששבו ופגשו בגְרֵיי ובקִינְג, ולאחר־מכן ירדה המשלחת כולה דרומה, בנתיב שכבר הלכה בו, ופנתה לעבר קוּפֶּרְס קְרִיק.

״איננו יודעים במדויק את כל התְלָאוֹת, הסכנות והסבל שהיו כרוכים במסע זה, שכֵּן דווקא אותן רשימות המתארות חלק זה חסרות ביומן המסע של החוקרים. אך בוודאי היה זה נורא.

״ואכן, בחודש אַפְּרִיל, עם הגיעם לעמק קוּפֶּר, שוב לא מנו אלא שלושה. גְרֵיי לא עמד בקשיי הדרך ונָפַח את נשמתו. ארבעה גמלים גָווְעוּ. אך אילו היה בֶּרְק מצליח להגיע למִבצר וִילְס, שבו המתינו לו בְּרָאהֶה ומִצרכים לרוב, הוא וחבריו היו ניצָלים. הם אזרו את שארית כוחותיהם ובמשך כמה ימים עוד המשיכו להִזדחל. ב־21 באַפְּרִיל הבחינו בגדרות העץ של המִבצר; הנה, כבר הם מגיעים אליו!... אך ממש באותו יום, לאחר חמישה חודשים של הַמְתָנַת־סְרָק, הִסתלק בְּרָאהֶה מן המקום.״

״הסתלק!״ הצטעק רוֹבֶּרְט הצעיר.

״כן, הסתלק! באותו יום עצמו, איזה צירוף־מקרים גורלי! המכתב שהשאיר בְּרָאהֶה מאחוריו נחתם פחות משבע שעות קודם־לכן! לבֶּרְק לא היה כל סיכוי להדביקו. האוּמְלָלים שהופקרו התאוששו אט־אט בעזרת מִצרכי־מזון שנותרו במחסן. אך הם נותרו ללא אמצעי־תחבורה, ועדיין הפרידו מאתיים וארבעים קילומטרים בינם לבין הנהר דַרְלִינְג.

״אז, בניגוד לדעתו של וִילְס, החליט בֶּרְק לנסות ולהגיע ליישובים האוֹסְטְרָלִיים ליד הר הוֹפְּלֶס, מרחק כמאה קילומטרים ממִבצר וִילְס. הם יצאו אֵפוא לדרך. אחד משני הגמלים שנותרו להם מצא את מותו באחד מיוּבליו הבּוֹצניים של קוּפֶּרְס קְרִיק; ואילו האחר לא היה מסוגל לעשות צעד נוסף; צריך היה לחסלו ולהתקיים מבשרו. עד מהרה כילו שלושת האוּמְלָלים את כל מִצרכי־המזון, ונאלצו להתקיים מ׳נַארְדוּ׳, מין צמח־מים שגְבִעוּליו ראויים למאכל. מחמת חוסר־המים וחוסר־היכולת להובילם, לא יכלו להתרחק מגדותיו של הנהר קוּפֶּר. שריפה כילתה את בִּקְתָתם ואת אַבְזוּרי המחנאוּת שלהם. כלו כל הקִצים! לא נותר להם אלא למות!

״בֶּרְק קרא אליו את קִינְג ואמר לו: ׳רק שעות ספורות נותרו לי לחיות; הנה שעוני והנה יומנַי הכתובים. כשאמות, רצוני שתניחו אקדח ביד ימיני ושתשאירו

אותי כמות שהנני, בלי לקבור אותי באדמה!' מֶשכּילה דבריו שוב לא פצה בֶּרק את פיו. למחרת בבוקר, בשעה שמונה, נָפַח את נשמתו.

"קִינְג, אחוז-אימה ואובד-עצות, יצא לחפש אחר שבט של ילידים. בשובו מצא שגם וִילְס מת. קִינג עצמו נאסף על-ידי ילידים, ובחודש סֶפְּטֶמְבֶּר באותה שנה גילתה אותו משלחת בראשותו של הוֹוִיט, אשר נשלחה לחפש אחרי בֶּרק, מֶק-קִינְלִי ולַנְדְסְבּוֹרוֹ. וכך, אם כן, מארבעת החוקרים שחצו את יבשת אוֹסְטְרַלְיָה שׂרד רק אחד."

סיפורו של פָּגָנֶל הותיר רושם מדכא ברוחם של מאזיניו. הכול הגו ברב-חובל גְרַאנְט, שאולי אף הוא תועה כבֶּרק ואנשיו בלב אותה יבשת הרת-פּוּרְעָנוּת. כלום עלה בידי ניצולי בְּרִיטַנְיָה לחמוק מן התְלָאוֹת שקטלו את החלוצים עזי-הנפש? ההקבלה כמו נתבקשה מאליה, עד כי דמעות עלו בעיניה של מֶרִי גְרַאנְט.

"אבי! אבי המִסכן!" מילמלה.

"העלמה מֶרִי! העלמה מֶרִי!" קרא ג'וֹן מַנְגְלְס, "ייסורים אלה הם מנת-חלקם של המבקשים לחדור ללב היבשת! אולם הרב-חובל גְרַאנְט מצוי בידיהם של הילידים, כמו שהיה קִינְג, וכמו קִינְג סופו שיינָצל! הוא מעולם לא היה שרוי בתנאים כה קשים!"

"מעולם לא," הוסיף פָּגָנֶל, "ואני חוזר ואומר לך, עלמתי היקרה, שהילידים האוֹסְטְרָלִיים הם מכניסי-אורחים."

"הלוואי שאלוהים ישמעך!" השיבה העלמה הצעירה.

"ומה בדבר סְטְיוּאַרְט?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להטות את השיחה מהמחשבות העגומות הללו.

"סְטְיוּאַרְט?" שאל פָּגָנֶל. "הו! סְטְיוּאַרְט שָׁפַר מזלו, ושמו נודע לתהילה בדברי-ימיה של אוֹסְטְרַלְיָה. כבר ב-1848 החל ג'וֹן מֶק-דוּאַל סְטְיוּאַרְט, שהוא בן-ארצכם, ידידַי, להכין את מסעותיו, בהצטרפו לסְטַארְט, שסייר במִדבריות שמצפון לאַדֶלֵייד. ב-1860, מלווה בשני אנשים בלבד, ניסה סְטְיוּאַרְט לשווא לחדור לתוך יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. אך לא איש כמוהו ייפול ברוחו. ב-1 בְּיָנוּאָר 1861 יצא מצ'יימְבֶּרְז קְרִיק בראש אחד-עשׂר אנשים נחושים בדעתם, ולא נעצר בדרכו אלא במרחק כמאה קילומטרים ממִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה; אולם מלאי המזון שלו אזל, והוא נאלץ לשוב כְּלעומת שבא לאַדֶלֵייד, בלא שיעלה בידו לחצות את היבשת האֵימתנית. ואף-על-פי-כן ניסה פעם נוספת את מזלו, ואירגן משלחת שלישית, שהפעם אמורה היתה להשיג את מטרתה המיוחלת.

"בית-הנבחרים של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית תמך בהתלהבות במסע גילוי זה, והקציב לו מענק בסך אלפיים לירוֹת שְׂטֶרְלִינְג. הפעם נקט סְטְיוּאַרְט את כל אמצעי-הזהירות שהכתיב לו ניסיונו הקודם. התלווּ אליו חבריו, חוקר-הטבע ווֹטֶרְהָאוּז, תְרִינְג וקֶקְוִויק, שליווּהו כבר במסעותיו, וּוּדְפוֹרְד, אוֹלְד ואחרים, בסך-הכול עשׂרה אנשים. הוא הצטייד בעשׂרים נֹאדוֹת עשׂויים עור מתוצרת אֲמֶרִיקָה, שקיבּוּלוֹ של כל אחד מהם שלושים ואחד ליטרים. ב-5 באַפְּרִיל 1862 הגיעה המשלחת לעמק נְיוּקַאסְל-ווֹטֶר, מעֵבר לקו-הרוחב 18°, מקום שסְטְיוּאַרְט לא הצליח לעוברו. נתיב מסעם עקב על-פי-רוב אחר קו-האורך 131°, כלומר כשבע מעלות ממערב לנתיב מסעו של בֶּרק.

"עמק נְיוּקַאסְל-ווֹטֶר נועד לשַמֵש בסיס יציאה למסעות חדשים. סְטְיוּאַרְט, מוקף יערות מכל עבר, ניסה לשווא להמשיך בכיוון צפון וצפון-מזרח. כישלון דומה נחל בנסותו להגיע מערבה, אל הנהר וִיקְטוֹרְיָה; סבך שיחים שלא היה אפשר לחצותו חסם כל נתיב יציאה.

"סְטְיוּאַרְט החליט לשנות את מיקום המחנה, ועלה בידו להעבירו מעט צפונה, אל הבִּצוֹת של הוֹוֶר. אז נע מזרחה, ובלב מישורים מדושאים פגש בנחל דֵיילִי, והעפיל לאורך ערוצו עד למרחק כחמישים קילומטרים ממקום מוצאו.

"הנוף הלך ונעשה מרהיב; כרי-המרעה היו ודאי משמחים כל סְקווֹטֶר; אֶקָלִיפְּטוּסִים ענקיים צמחו שם. סְטְיוּאַרְט המוקסם המשיך הלאה, והגיע לחופי נחל סְטְרֵיינְגְ'ווּיי ורוֹפֶּרְס קְרִיק, שנתגלה על-ידי לֵייכַרְט. מֵימֵיהם זרמו בינות לדקליו המופלאים של אותו אזור טְרוֹפִּי, ובו התגוררו שבטי ילידים, שקידמו את פני החוקרים בסבר פנים יפים.

"מנקודה זו פנתה המשלחת לכיוון צפון וצפון-מערב, מחפשת בלב שטחים של אדמות חול וסלעי ברזל את מקורות הנהר אדֶלֵייד, הנשפך למִפרץ וַאן-דִימֶן. הנהר אַדֶלֵייד הלך והתרחב; חופיו הפכו בוצניים; ניכר שהים היה קרוב.

"ביום שלישי, ה-22 ביולי, חנה סְטְיוּאַרְט בבִצוֹת פְּרֶש-ווֹטֶר לאחר שעלה בידו לחצות את אֵינספור הפלגים שהיו בדרכו. הוא שיגר שלושה מאנשיו כדי לאתר דרכים עֲבִירות. למחרת היום, לאחר שעקפו מִפרצונים שלא היה אפשר לחצותם ונחלצו מן האדמות הבוצניות, הגיעו לרמה מכוסה דשא, שבה גדלו קבוצות של עצי גוּמִי ועצים בעלי קליפה סיבית. סִיעות של אווזים, מַגְלָנִים וציפורי-מים פראיות ריחפו שם. ילידים לא נראו כלל, אך הם הבחינו בתִמרות עשן ממחנות מרוחקים.

"ב-24 ביולי, תשעה חודשים לאחר צאתו מאַדֶלֵייד, בשמונה ועשרים בבוקר, יצא סְטְיוּאַרְט צפונה; הוא התכוון להגיע לים עוד באותו היום; הנוף היה הררי קמעה, זרוע מחצבי-ברזל וסלעי-געש; העצים הלכו וקטנו, כטִבעה של צמחייה הגדֵלה ליד הים; עמק-סחף נפרש לפניהם, ומסך שיחים נמוכים בעברו השני. סְטְיוּאַרְט שמע בבירור שאון גלים מתנפצים, אך לא אמר דבר לאנשיו. הם חדרו לסבך שיחים, חסום בזַלְזַלֵי גפן-בר.

"סְטְיוּאַרְט פסע כמה צעדים נוספים, והנה עומד הוא על שְפת האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי! 'הים! הים!' זעק תְרִינְג הנִדהם. האחרים באו במרוצה, ושלוש קריאות הֵידד קידמו בברכה את פני האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי.

"בפעם הרביעית נחצתה יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!

"כדי לקיים את הבטחתו למושל, סֶר רִיצְ'רְד מֶקְדוֹנֶל, טבל סְטְיוּאַרְט את רגליו, ורחץ את פניו וידיו בגלי-הים. אחר-כך שב אל העֵמק וחקק את ראשי-התיבות של שמו – ג' מ' ד' ס'. מחנה הוקם בסמוך לפלג קטן שמימיו מְפַכִּים.

"למחרת יצא תְרִינְג לסיור, כדי לבדוק אם אפשר להגיע מכיוון דרום-מערב לשפך הנהר אַדֶלֵייד; אך האדמה היתה בוצית מדי לסוסים, והם נאלצו לוותר על התוכנית.

"או-אז בחר סְטְיוּאַרְט בעץ נישא במַעֲרֵה היער, קצץ את ענפיו התחתונים,

ועל פסגת צמרתו הניף את דגל אוֹסְטְרַלְיָה. על קליפת העץ חקק את המלים האלה: במרחק שלושים סנטימטרים דרומה עליך לחפור בקרקע.

"אם יחפור אי-פעם נוסע כלשהו באדמה במקום המצוין, ימצא קופסת פח, ובתוכה מִסמך שמִלותיו חרוטות בזיכרוני:

מסע החקר הגדול
וחציית יבשת אוֹסְטְרַלְיָה
מדרום לצפון

הנוסעים, ובראשם ג'וֹן מֶק-דוּאַל סְטְיוּאַרְט, הגיעו לכאן ב-25 ביולי 1862, לאחר שחצו את אוֹסְטְרַלְיָה כולה למן הים הדרומי ועד לחופי האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, בעוברם דרך מרכז היבשת. הם יצאו מאַדֶלֵייד ב-26 באוֹקְטוֹבֶּר 1861, וב-21 בִּינוּאָר 1862 עזבו את הנקודה המיושבת האחרונה במושבה, בדרכם צפונה. לציון האירוע המוצלח הזה הניפו כאן את דגל אוֹסְטְרַלְיָה, ועליו שמו של ראש-המִשלחת. סוף טוב הכול טוב. אֵל נְצוֹר המַלְכָּה.

"אחר-כך מִתנוֹסְסות תתימותיהם של סְטְיוּאַרְט וחבריו למסע.

"כך צוין האירוע החשוב, שהיכה גלים בעולם כולו."

"האִם שבו וחזו אנשים אמיצים אלה בידידיהם מן הדרום?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"כן, גברתי," השיב פָּגָנֶל. "כולם; אך לא בלי מִסֶכֶת תְלָאוֹת אכזרית. וסְטְיוּאַרְט נפגע יותר מכולם; שעה שהחל במסע החזרה לעבר אַדֶלֵייד פגעה הצַפֶּדֶת באורח חמור בבריאותו. בתחילת סֶפְּטֶמְבֶּר היתה מחלתו חמורה כל-כך, עד כי לא סבר עוד שיזכה לשוב ולראות אזורים מיושבים. הוא לא יכול לשבת באוכף, ואת הדרך עשה שכוב במעין ערסל תלוי בין שני סוסים. בשלֶהֵי אוֹקְטוֹבֶּר החל יורק דם, ונדמה היה כי קִצו קָרֵב. הם הרגו סוס כדי לבשל לו מרק בשר; ב-28 באוֹקְטוֹבֶּר כבר חשב שבאה שעתו האחרונה, אך פתאום התחוללה תפנית חיובית במחלתו, והוא התאושש. ב-10 בדֶצֶמְבֶּר הגיעה החבורה הקטנה ליישובים הראשונים.

"ב-17 בדֶצֶמְבֶּר נכנס סְטְיוּאַרְט לאַדֶלֵייד, לקול תְשוּאוֹתיהם של התושבים הנִלהבים. אך בריאותו עדיין היתה לקויה מאוד, ועד מהרה, לאחר שהוענק לו עיטור הזהב מִטעם החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, עלה על האונייה אִינְדוּס, וחזר לִסְקוֹטְלַנְד, מְכוֹרָתוֹ האהובה, ושם נפגוש בו בשובנו*."

"זהו אדם שניתן בעוצמה רוחנית שאין חזקה ממנה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ועוצמה זו חזקה יותר מהכוח הגופני, ומוליכה להגשמת מִפעלות גדולים. סְקוֹטְלַנְד גֵאה, ובצדק, על שהוא מִבְּחִירֵי בניה."

"ומאז סְטְיוּאַרְט," הוסיפה לשאול לֵיידִי הֶלֶנָה, "האִם היו עוד ניסיונות לגַלות דברים חדשים?"

---

* ואכן, ז'ק פָּגָנֶל נפגש עם סְטְיוּאַרְט בשובו לִסְקוֹטְלַנְד. אך לא לזמן רב. סְטְיוּאַרְט נפטר ב-5 ביוני 1866, בבית צנוע בנוֹטִינְגְהֶם-הִיל.

"אמנם כן, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "תכופות סיפרתי לכם על לֵייכַּרְט. חוקר זה ערך עוד קודם-לכן, בשנת 1844, מסע ראוי לציון בצפונה של אוֹסְטְרַלְיָה. ב-1848 פתח במסע נוסף בכיוון צפון-מִזרח. ומאז, זה שבע-עשרה שנים שנעלמו עִקבותיו. בשנה שעברה ערך חוקר-הטבע הנודע, דוֹקְטוֹר מוּלֶר מִמֶּלְבּוֹרְן, מִבצע התרמה שנועד לממֵן הוצאותיה של משלחת. התרמה זו הסתיימה חיש מהר, וחבורה של ארבעה סְקְווֹטֶרִים נועזים, ובראשם מֶק-אִנְטַיֵיר הנבון והאמיץ, עזבה ב-21 ביוני 1864 את כרי-המרעה של הנהר פָּארוּ. וכעת, בעודי מְדבר בוודאי העמיקה אל לב היבשת, בחיפושיה אחר לֵייכַּרְט. מי ייתן ותצליח במשימתה, והלוואי שנצליח גם אנו לשוב ולמצוא ידידים כה יקרים לִלְבנו!"

כך הסתיים סיפורו של הגֵיאוֹגְרָף. השעה היתה מאוחרת. הכול הודו לפָּגָנֶל, ועד מהרה נרדמו בשלווה לקול שריקותיה של ציפור-השעון הנחבאת בעַלְוָותָם של עצי הגוּמי הלבנים, שהיתה נוֹקֶשֶׁת בדייקנות את שְׁנִיּוֹתָיו של הלילה הקסום.

• 12 •
מסילת-הברזל
מִמֶּלְבּוּרְן לְסַנְדְהֶרְסְט

בחשש-מה ראה הרב-סרן את אַיְירְטוֹן יוצא ממחנה וְימֶרָה כדי להזעיק נַפָּח מתחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט. אך הוא הִצניע את חשדותיו האישיים והסתפק בפקיחת עין על הנעשה בקרבת הנהר. שלוותו של האזור הכפרי הרוגע לא הופרה, ואחרי שעות לילה ספורות שבה ונגלתה השמש מעל לאופק.

ואילו גְלֶנֶרְבַאן, מצִדו, חשש רק מדבר אחד, שמא ישוב אַיְירְטוֹן בידיים ריקות. אם לא יימָצאו בעלי-מלאכה, לא תוכל העגלה לשוב לדרכה. המסע עלול להתעכב כמה ימים, וגְלֶנֶרְבַאן, שהיה להוט להצליח וּבכסף להגיע למטרתו, לא היה משלים עם עיכוב שכזה.

למרבה המזל לא ביזבז אַיְירְטוֹן את זמנו, ומאמציו לא היו לריק. למחרת עם עלות השחר שב בלְוויַית אדם, שטען כי הוא נַפָּח של תחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט. היה זה גְבַרְתָּן חסון, גבה-קומה, אולם בעל חזות שְפָלה וחייתית, שלא דיברה בשִבחו. אך ככלות הכול, מה זה משנה אם יודע הוא היטב את מלאכתו? על כל פנים, הוא לא פצה את פיו ולא שָחַק את שפתיו במִלים מיותרות.

"האם הוא בעל-מלאכה טוב?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס את הרב-מלחים.

"אינני מכיר אותו יותר ממך, רב-חובל," השיב אַיְירְטוֹן, "נחיה ונראה."

הנַפָּח ניגש למלאכה. על-פי הדרך שבה תיקן את צירה הקדמי של העגלה, ניכר בו כי הוא איש-מקצוע. הוא עבד בזריזות ובעוצמה לא מצויה. הרב-סרן הבחין שפרקי-ידיו שרוטים מאוד ומוקפים מעֵין טבעת מושחרת של דם קרוש. זה היה סימן לפציעה שנגרמה לא מכבר, ושרווּליה של חולצת הצמר הזולה שלבש לא הצליחו להסתירה. מֶק-נַאבְּס חקר את הנַפָּח בדבר הפצעים הפתוחים, אשר בוודאי הכאיבו לו מאוד. אך הלה לא השיב דבר והמשיך במלאכתו. מִקץ שעתיים תוקנו כל נִזקי העגלה.

אשר לסוסו של גְלֶנֶרְבַאן, הוא פוּרְזַל חיש מהר. הנַפָּח טרח להצטייד מבעוד מועד בפַּרְסוֹת מוכנות למִסמוּר. לפַּרְסוֹת אלה היה סימן-היכר מיוחד, שלא חמק מעיניו של הרב-סרן: מִתְאָר גס של עלֵה-תִּלְתָּן חרוּט בקווים גסים בחלקה הקדמי של הפַּרְסָה. מֶק-נַאבְּס הראה זאת לאַיְירְטוֹן.

"זהו הסמל המסחרי של בְּלֶק פּוֹיְנְט," השיב הרב-מלחים. "הוא מאפשר לעקוב אחר סוסים המתרחקים מן התחנה, ולהבחין בינם לבין סוסים אחרים."

הסוס, כאמור, פוּרְזַל במהירות. אחר-כך תבע הנַפָּח את שכרו והסתלק בלא לפצות את פיו.

אחרי כמחצית השעה כבר היו הנוסעים צועדים בדרך. מעֵבר למְשוכות המִימוֹסָה הִשתרע מרחב פתוח למדי, שאכן היה ראוי לשמו, "אוֹפֶּן פְּלֵיין"*. בין השיחים, העשבים הגבוהים ומִכלאות הכְּלוּנסָאות, שבתוכן היו מקובצים עדרים רבים, היו פזורים אי-אלה שברים של אבני קְוַוארְץ וסלעי ברזל. קילומטרים סְפוּרים הלאה משם חרצו גלגלי העגלה תלמים עמוקים באדמת הכִּצָה, שבה פִּיכּוּ קְרִיקִים – פלגי-אכזב חבויים-למחצה מאחורי מסך של קני-סוף ענקיים. אחר-כך נסעו לצִדָן של לָגוּנוֹת רחבות-ידיים ומלוחות, שתהליך הִתְאַדוּתָן היה בעיצומו. המסע התנהל ללא קשיים מיוּתרים, ויש לציין, גם ללא שִעמום.

לֵיידי הֶלֶנָה הזמינה את הפָּרשים לבקרה, כל אחד לפי תורו, שכֵּן טְרַקְלִינָה היה צר מלהכיל את כולם. כך יכול כל אחד להינפש מהרכיבה, ולהִתבדר בשיחה עם האשה החביבה הזאת. לֵיידי הֶלֶנָה, ולצִדה העלמה מֶרִי, היו מארחות למופת בביתן הנייד. בהזמנות היומיומיות הללו לא נפקד מקומו של ג׳וֹן מַנְגְלְס, ובשיחתו הטבועה בחותם הרצינות הקלה היה כדי לשעשען.

וכך חצו באלכסון את דרך מרכבות-הדואר מקְרוֹאוּלֶנְד להוֹרְשָאם, דרך מאובקת מאוד, שהולכי-רגל ממעטים להשתמש בה. כשהיו בעיבּוּרֵי מחוז טַלְבּוֹט, עברו בסמוך לרכסי גבעות נמוכים למדי, ועם ערב הגיעה החבורה מרחק כחמישה קילומטרים ממֶרִיבּוֹרוֹ. גשם דק החל יורד; בכל ארץ אחרת היה הגשם מרטיב את הקרקע, אך כאן ספג האוויר את הרטיבות באורח-פלא, והמחנה כמעט לא נרטב.

למחרת, ה-29 בדֶצֶמְבֶּר, התעכב מסעם במידת-מה בשל רצף של תְלִים, שיצרו מעֵין שְוַוייץ בזְעֵיר-אַנְפִּין. אז החלו עליות וירידות, וטַלְטֵלוֹת לרוב, כלל וכלל לא נעימות. הנוסעים עשו מקצת הדרך בהליכה, אך לא התלוננו על כך.

בשעה אחת-עשרה בבוקר הגיעו ליישוב גדול למדי בשם קַרְלְסְבְּרוּק. כדי להרוויח זמן היה אַיְירְטוֹן בדעה שיש לעקוף את העיר בלא להיכנס לתוכה. גְלֶנֶרְבַאן סבר גם הוא כמוהו, אך פָּגָנֶל, שתמיד הִתְאָוָה לראות דברים מעניינים, הִשתוֹקק לבקר בקַרְלְסְבְּרוּק. לפיכך הניחו לו לעשות כרצונו, בעוד העגלה ממשיכה לאִטה במסעה.

כמנהגו נטל עִמו פָּגָנֶל את רוֹבֶּרְט. הביקור בעיירה היה חפוז, אך היה בו כדי להקנות לפָּגָנֶל מושג מדויק על הערים האוֹסְטְרַלִיוֹת. היו בעיר בַּנְק, בית-משפט, שוּק, בית-ספר, כְּנֵסִייה וכמאה בתי לבֵנִים, אחידים בצורתם. העיר היתה דמוּית-ריבוע ומחולקת, על-פי השיטה האַנְגְלִית לרחובות מקבילים. אין דבר פשוט מזה, או משעמם מזה. כשהעיר מתרחבת מאריכים את הרחובות כשם שמאריכים מִכנסי ילד שגדל, וכך הסִימֶטְרִיָה הראשונית אינה נִפְגֶמֶת.

פעילות רבה ניכרה בעיר, תכונה אופיינית לערים אלה, שרק אתמול נוסדו. דומה כי באוֹסְטְרַלְיָה צומחות הערים בדומה לעצים, בחסדי חום השמש. אנשים עסוקים התרוצצו ברחובות; מְשַגְרֵי זהב נִדחקו במִשרדים שאליהם היתה מגיעה המתכת היקרה, תחת מִשמר של שוטרים-ילידים, ממִפעלי בֶּנְדִיגוֹ והרי אַלֶכְּסַנְדֶר. רק דבר אחד הניע את האנשים האלה – בֶּצַע-כסף; הזרים חלפו בקרב האוכלוסייה העמֵלה בלא שהבחינו אפילו בנוכחותם.

---

* באנגלית: מישור פתוח.

לאחר שבילו שעה בשוטטות בחוצות קַרְלְסְבְּרוּק, שבו השניים והצטרפו לחבריהם, חולפים דרך אזור כפרי מעובד בקפידה. כרי-מרעה ארוכים, המכונים בשם "שפֵלות נמוכות", הִשתרעו בזה אחר זה, ובהם אֵינספור עדרי כבשׂים ובקתות רועים. ואז, ללא מַעֲבר הדרגתי, בפתאומיות המאפיינת את הנוף האוֹסְטְרָלִי – נִגלה המִדבר. גבעות סִימְפְּסוֹן והר טַארָאנְגוֹאֶר ציינו את הנקודה הדרומית ביותר של מחוז לוֹדוֹ, הנושקת לקו-האורך 144°.

לִפני שעה טרם נִתקלו בדרכם אף לא באחד מאותם שבטי ילידים, החיים חיי-פרא. גְלֶנֶרְבַאן כבר שאל את עצמו אם יֵיעדרו האוֹסְטְרָלִים המקומיים מאוֹסְטְרַלְיָה, כפי שנעדרו האִינְדְיָאנִים ממחוזות הַפַּמְפָּה בַּאַרְגֶנְטִינָה. אך פַּגָנֶל סיפר לו כי באזורים אלה פוקדים הפראים בעיקר את השפֵלות של מַארֵיי, מרחק מאה ושישים קילומטרים מזרחה משם.

"אנו הולכים וקְרֵבים לארץ-הזהב," אמר. "בתוך יומיים נחצה את האזור העשיר במחצבים של הר אַלֶכְּסַנְדֶר. בשנת 1852 פשטו עליו סיעות של כּוֹרים. הילידים נאלצו להימלט אל המִדבריות הפנימיים. אף אם אין הדבר ניכר, אנו מצויים בלב ארץ מיושבת, ועוד היום תחצה דרכנו את מסילת-הברזל המחברת בין חבל מַארֵיי לים. ואכן, יש לציין, ידידַי, כי מסילת-הברזל באוֹסְטְרַלְיָה נראית לי תופעה מפתיעה מאין כמוה!"

"ומדוע, פַּגָנֶל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מדוע? משום שיש בזאת איזו סתירה! הו! אני יודע שאתם, הרגילים להתנחל במושבות מעֵבר לים, אתם, שיש לכם חוטי טֶלֶגְרָף השמלי ותערוכות בֵּינְלְאוּמיות בנְיוּ-זִילַנְד, בשבילכם הכול פשוט! אך אותי, כצָרְפָתִי, הדבר מבלבל ומשבֵּש את כל מושׂגי על אוֹסְטְרַלְיָה!"

"משום שאתה מביט אל העָבר ולא אל ההוֹוֶה," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"נכון," אמר פַּגָנֶל, "אך קטרים הצוֹנְפים במרחבי מִדבריות, תִמרוֹת קיטור המִתְלַפְּפוֹת סביב ענפי מִימוֹסוֹת ואֶקַלִיפְּטוּסים, קיפודי-נמלים, בַּרְווזָנים וקַזוּאָרים הַנָסים מפני הרכבות המהירות, פראים העולים על רכבת האֶקְסְפְּרֶס בשעה שלוש וחצי כדי להגיע לְמֶלְבּוֹרְן, לקִינְטוֹן, לקַאסְלְמֵיין, לסַנְדְהֶרְסְט או לאֶצ'וּקָה, בכל אלה יש כדי להפתיע כל אדם, זולת אַנְגְלִי או אַמֶרִיקָנִי. שִירַת המִדבר מִתפוֹגֶגֶת לנוכח מסילות-הברזל שלכם!"

"אין זה חשוב, כל עוד הדבר תורם לבוא הקִדמה!" השיב הרב-סרן.

צפירה עזה קטעה את הוויכוח. הנוסעים נמצאו כדי קילומטר וחצי ממסילת-הברזל. קטר שבא מן הדרום, והיה מתנהל באִטיות, נעצר בדיוק בהצטלבות מסילת-הברזל והדרך שבה נעה העגלה.

מסילת-ברזל זו, כפי שסיפר פַּגָנֶל, חיברה את בירת וִיקְטוֹרְיָה לאזור מַארֵיי, שהוא הגדול בנהרות אוֹסְטְרַלְיָה. נהר כביר זה, שסְטְיוּאַרְט גילהו בשנת 1828, נובע באַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיים, מתרחב לאחר שהוא מִתמזג במימי הנהרות דַרְלִינְג ולַאכְלַן, זורם לאורך הגבול הצפוני של חבל וִיקְטוֹרְיָה, וסופו שהוא נשפך בְּמִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר, סמוך לאַדֶלְייד. הנהר מַארֵיי חוצה חבלי-ארץ דשֵנים ופוריים, ויישובי סְקְווֹטֶרְס לרוב שוכנים לאורכו, בזכות אמצעי-התחבורה הנוח שמאפשרת מסילת-הברזל המתחברת לְמֶלְבּוֹרְן.

באותה עֵת היה אורך מסילת-הברזל בין מֶלְבּוֹרן לבין סַנְדְהֶרְסְט כשמונה-מאות קילומטרים, והיא שירתה גם את קִינְטוֹן וקַאסְלְמֵיין. חלק מן המסילה, שעדיין היה בתהליך בנייה, התמשך עד אֶצ'וּקָה, מרחק כמאה קילומטרים. וזהי בירת המושבה רִיבֶּרִיין, שנוסדה באותה שנה על שפת הנהר מַארֵיי.

קו-הרוחב ה-37° חוצה את מסילת-הברזל כמה קילומטרים אחרי קַאסְלְמֵיין, ליתר דיוק בקַמְדֶן-בְּרִידְג', גֶשֶר שנמתח מעל הנהר לוּטוֹן, שהוא אחד מיובליו הרבים של המַארֵיי.

לעֵבר נקודה זו כיוון אַיְירְטוֹן את העגלה. הפָרשים, שהיו מסוקרנים מאוד, הקדימו אותו והִרשו לעצמם דהירה קלה עד לגשר קַמְדֶן. ואכן המון רב היה נוהר לעֵבר גשר המסילה. תושבי היישובים הקרובים עזבו את בתיהם, הרועים הותירו את עדריהם ללא השגחה וכולם הצטופפו לצִדי המסילה. צעקות חוזרות ונִשנות נשמעו מכל עבר: "אל המסילה! אל המסילה!"

מן הסתם התרחש אירוע חמור כלשהו, והוא שחולל את ההתרגשות הזאת. ואולי אף היה זה אסון גדול.

גְלֶנֶרְבַאן האיץ בסוסו ודהר בלִוויית עמיתיו. כעבור כמה רגעים הגיע לגשר קַמְדֶן, ושם הבין סוף-סוף את פשר ההתקהלות.

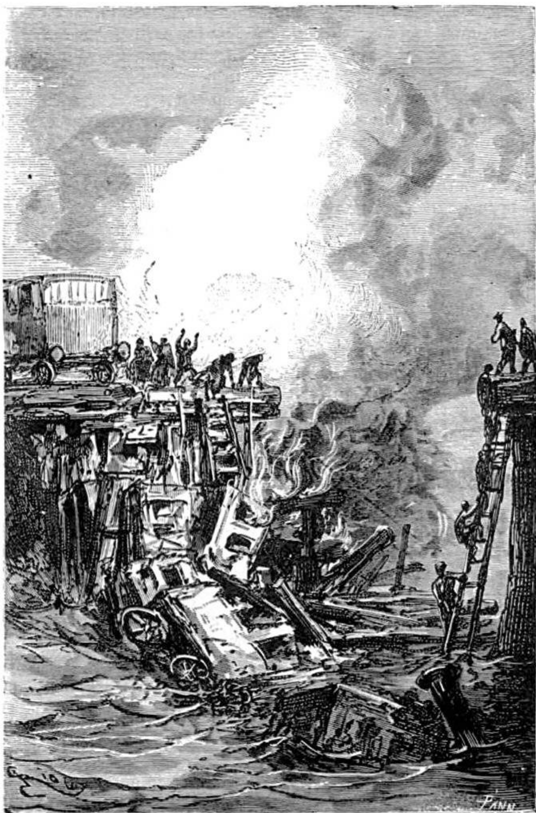
אכן אירע אסון נורא; לא היתה זאת התנגשות רכבות; רכבת שירדה מן הפסים הידרדרה מטה, על קרונותיה וקטרה. ייתכן שהגשר קרס תחתיו מחמת משקל הקטר והקרונות, ואולי ירדה שיירת הקרונות מן הפסים בעצמה. חמישה מתוך שישה קרונות הוטלו למטה, לערוצו של הנהר לוּטוֹן בעִקבות הקטר. רק הקרון האחרון, שניצַל בדרך נס בזכות הִתנתקות השרשרת, נותר על המסילה, ורק כפֶסַע בינו לבין התהום. למטה נראה גיבוב אימתני של סְרָנִים מושחרים ומעוקמים, של ארגזים מנופצים, של פסים כפופים ושל אַדְנֵי-מסילה מפוחמים. שבריו של דוד הקיטור, שהתפוצץ עם החבטה, נָפוֹצו למרחקים עצומים. גְבַב העצמים המעוּותים עדיין בער, ותִמרוֹת קיטור ועשן שחור הִתְאַבְּכוּ השמַיְמָה. לאחר הצניחה המזוויעה פרצה דלֵיקה מזוויעה עוד יותר! כתמי דם גדולים, איברים תלושים, בִּתְרֵי גופות מפוחמות היו פזורים סביב, ואיש לא העז לאֱמוד את מִספר הקורבנות שנערמו מתחת לגל ההריסות.

גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס ומַנְגְלְס התערבו בקהל והקשיבו לשיחות הנרגשות. הכול ביקשו לתת הסבר לאסון, ובתוך כך עסקו בפעולות הצלה.

"הגשר התמוטט!" אמר אחד.

"התמוטט!" השיבו לו אחרים. "הוא לא התמוטט כלל, כֵּיוון שהוא עדיין שלם. שכחו לסגור את שני חלקיו לפני מֵעֲבר הרכבת. זה הכול."

אכן, היה זה מאותם גשרים מסתובבים, שנוהגים לפותחם לפני ספינות הנהר. האם שכח השומר, מתוך רַשְׁלָנוּת נִפשעת, לנעול את שני חלקיו, וטור הקרונות שדהר במלוא מאוצו, ואשר המסילה נשמטה לפתע מתחתיו, הידרדר לתוך ערוץ הלוּטוֹן? היתה זו השערה סבירה לחלוטין, שכֵּן בעוד מחצית הגשר נחה מתחת לתל הקרונות המחוצים, הרי המחצית האחרת, שנמשכה אל הגדה השנייה, עדיין היתה תלויה ללא פגע על שרשרותיה. לא היה מקום לספק; חוסר תשומת-הלב מצד השומר הוא שגרם לאסון.

איש לא העז לאמוד את מספר הקורבנות שנערמו מתחת לגל ההריסות

התאונה אירעה במשך הלילה והקרונות היו של רכבת-אֶקְסְפְּרֶס מִספר 37, שיוצאת מִמֶּלְבּוֹרְן בשעה אחת-עשׂרה ארבעים וחמש. בשלוש ורבע לפנות-בוקר בקירוב, כעשׂרים וחמש דקות לאחר שיצאה מתחנת קָאסְלְמֵיין, הגיעה הרכבת לגשר קַמְדֶן, ושם אירע האסון. נוסעי הקרון האחרון ועובדיו יצאו חיש מהר להזעיק עזרה; אך הטֶלֶגְרָף, שעמודיו היו מוטלים על הקרקע, לא פעל. רק לאחר שלוש שעות הגיעו שלטונות קָאסְלְמֵיין לאתר האסון. מלאכת ההצלה החלה אֵפוא רק בשש בבוקר, בניהולו של מר מִיטְשֶׁל, המושל הכללי של המושבה, ועמו יחידת אנשי-משטרה ובראשה קצין. המתיישבים ועובדיהם חשו לעזרתם, ותחילה עמלו על כיבוי הדלֵיקה, שאיכלה את גיבוב השברים בעוצמה שאין לבולמה. כמה גוויות, שלא היה אפשר לזהותן, הונחו על דֵּייק המסילה. אך לא היתה כל תקווה לחלץ מישהו בחיים מתוך הכִּבְשָׁן. האש השלימה עד מהרה את מלאכת ההרס. מנוסעי הרכבת, אשר מִניינם הכולל לא היה ידוע, נותרו בחיים רק עשׂרה, וכולם מן הקרון האחרון. הנהלת חברת הרכבות שיגרה קטר כדי להחזירם לקָאסְלְמֵיין.

בינתיים הציג עצמו גְלֶנֶרְבָאן בפני המושל הכללי, ושוחח עִמו ועם קצין-המשטרה. האחרון היה גבר גבה-קומה וכחוש, שניתן בקור-רוח בלתי-מעורער, ואף אם היה שמץ של רגישות בלִבו פנימה, לא גילה דבר כלפי חוץ. לנוכח האסון נהג כמָתֵמָטִיקאי הניצב לפני בעיה; הוא ניסה לפותרה ולגלות את הנעלם. למַשמע דבריו של גְלֶנֶרְבָאן: "איזה אסון נורא!" השיב הקצין בשלווה.

"אין זה הנורא ביותר, מִילוֹרד."

"אין זה הנורא ביותר?" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן, שהוכה בהלם לנוכח תשובתו. "ומה יכול להיות נורא יותר מאסון?"

"פֶּשע!" השיב בקור-רוח קצין-המשטרה.

בלא לחַוות דעתו על אופן התבטאותו, סב גְלֶנֶרְבָאן לעֵבר מר מִיטְשֶׁל ונעץ בו מבט תוֹהֶה.

"אמנם כן, מִילוֹרד," השיב המושל הכללי. "חקירתנו הוליכה אותנו למסקנה הוודאית שהאסון נגרם כתוצאה ממעשׂה פשע. קרון המִטען האחרון נִשדד. חמישה או שישה פושעים התקיפו את הנוסעים שנותרו בחיים. הגשר נפתח בזדון ולא מתוך רשלנות, ואם נסמיך עובדה זו להיעלמו של השומר, יש להסיק את המסקנה שעלוב-הנפש הזה עשׂה יד אחת עם הפושעים."

למַשמע מסקנתו של המושל הכללי הניד קצין-המשטרה בראשו.

"אינך שותף לדעתי?" שאלו מר מִיטְשֶׁל.

"לא, בכל הנוגע לחלקו של השומר בפשע."

"ובכל זאת," המשיך המושל בשלו, "השתתפותו של השומר בפשע מאפשרת לייחס את המעשׂה לפראים המשוטטים באזורי הכפר סמוך לנהר מַארֵיי. ללא עזרת השומר, לא היו הפראים מסוגלים לפתוח את הגשר המְסתובב, שמַנְגְנוֹנוֹ נשׂגב מבִּינָתָם."

"אמת," אמר קצין-המשטרה.

"ומלבד זאת," הוסיף מר מִיטְשֶׁל, "יש לנו דיווח של סַפָּן שספינתו חלפה מתחת לגשר קַמְדֶן בעשׂר וארבעים בערב, כי הגשר שב ונסגר כדת וכדין לאחר מעֲברו."

"מצוין."

"ולפיכך, שותפותו בעבירה של השומר נראית לי מוכחת בצורה שאינה מַשתמעת לשתי פנים."

אך קצין-המשטרה המשיך להניד בראשו לשלילה בתנועה מתמשכת.

"ובכן, אדוני," אמר לו גְלֶנֶרְבָאן, "אינך מייחס את הפשע לפראים?"

"ודאי שלא."

"ולמי, אם כן?"

באותו רגע קמה מהומה גדולה למדי במרחק חצי קילומטר לערך במעלֵה הנהר. נוצרה שם התקהלות שהלכה ותפחה במהירות, ועד מהרה התפשטה עד לתחנה. במרכזה של ההתקהלות היו שני אנשים שנשאו גופה. היתה זו גופתו של השומר, שכבר הספיקה להתקרר. הוא נרצח בדקירת פִּגְיון בלִבו. הרוצחים גררו את הגופה הרחק מגשר קַמְדֶן, כדי להוליך שולל את המשטרה בגישושי החקירה הראשוניים. גילוי זה אישר לחלוטין את השערותיו של קצין-המשטרה. לפראים לא היתה יד בפשע.

"אלה שביצעו את המעשה," אמר קצין-המשטרה, "מוּרְגָלים בשימוש במכשיר הקטן הזה." ותוך כדי דיבורו הציג זוג "דַארְבִּיז", מין אזיקים העשויים צמד טבעות ברזל ומצוידים במַנְעוּל.

"בתוך זמן קצר," הוסיף הקצין, "יהיה לי העונג להגיש להם זוג צמידים זה שי לשנה החדשה."

"אם כן, אתה חושד... "

"באנשים ש'נסעו בחינם באוניות הוד-מלכותה'."

"מה, ב'קוֹנְוִויקְטְס'*!" הצטעק פָּגָנֶל שהכיר את צורת-ההשאלה הנהוגה באשר לפושעים-המוגלים במושבות אוֹסְטְרַלְיָה.

"ואני סברתי לתומי," העיר גְלֶנֶרְבָאן, "כי לפושעים אין זכות ישיבה בחבל וִיקְטוֹרְיָה?"

"הֲבָלִים!" ענה קצין-המשטרה, "אם אין להם זכות זו, הם נוטלים אותה לעצמם! הם נמלטים מפעם לפעם, ואם אינני טועה, הללו באו היישר מפֶּרְת'. ובכן, אתם יכולים להיות בטוחים, הם ישובו לשם במהרה."

מר מִיטְשֶׁל אישר בהינֵד-יד את דבריו של קצין-המשטרה. באותו רגע הגיעה העגלה להצטלבות הדרך והמסילה. גְלֶנֶרְבָאן ביקש לחסוך מן הנוסעות את החיזיון הנורא של גשר קַמְדֶן, ולפיכך בירך את המושל הכללי לשלום ואוֹתֵת לחבריו ללכת בעִקבותיו.

"אין זו סיבה מספקת לקטוע את מסענו," אמר.

כשהגיעה העגלה, סיפר גְלֶנֶרְבָאן ללֵיידי הֶלֶנָה כי מדובר בתאונת-רכבות, ולא סיפר שהיא נגרמה בעֶטְיוֹ של מעשה-פשע. הוא גם לא הזכיר את דבר הימצאה של כְּנוּפְיית פושעים באזור, וגמר אומר לעַדְכֵּן רק את אַיְירְטוֹן. אחר-כך חצתה החבורה הקטנה את מסילת-הברזל כמה מאות מטרים מהגשר במעלֵה הנהר, והמשיכה בדרכה מזרחה.

---

* באנגלית: אסירים-מוגְלים.

13

פרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה

גבעות אחדות הִבליטו את צלליתן המוארכת על פני האופק וחתמו בכך את המישור, כשלושה קילומטרים ממסילת-הברזל. עד מהרה התנהלה העגלה בגאיות צרים ובפיתוליהם הַגַּחְמָנִיִּים. בקצה הגאיות הִשתרע חבל-ארץ מקסים, ובו צמחו אילנות נאים, מקובצים בחורשות קטנות, מבודדות זו מזו, שגדלו בשִפעָה טְרוֹפִּית אמיתית. עם הזנים הנהדרים ביותר נִמנו הקָזוּאָרִינוֹת, שדומה כי שאלו מן האַלוֹן את מבנה גזעו החסון, מן השִיטִים את תרמיליהן הריחניים ומן האורן את קשיוּת עליו הכחלחלים-ירוקים. בין עֳפָאֵיהן השתרבבו חרוטיה המשונים כל-כך של ה"בַּנְקְסִיָּה לָטִיפוֹלְיָה" המהוּדֶרֶת בִּרְזוֹנָהּ. אילנות אדירי-קומה, שענפיהם השתלשלו מטה, יצרו בלב החורשות רושם של מים ירוקים הניגָּרים מתוך אגנים עולים על גדותיהם. המבט היה תועה בין כל פלאי-הטבע, והצופה לא ידע במה ימקד את התפעלותו תחילה.

החבורה הקטנה נעצרה לרגע קל. אַיְירְטוֹן בלם את השְוָורים לפקודתה של לֵיידי הֶלֶנָה, וגלגלי-העץ העבים של העגלה חדלו לפתע מלצווֹחַ על פני החול הדק. למרגלות קבוצות העצים נִפרשׂו מרבדים ירוקים וארוכים; רק כמה גַבְשושי קרקע וכמה גַבְנוּנים סדורים חילקום למִשבצות ברורות למדי, כלוח-שחמט רחב-ידיים.

אך פָּגָנֶל לא הלך שולל אחר המרחבים המוריקים והשוממים הללו, שכמו אורגנו באורח פיוטי למנוחת עולמים. הוא ידע שאלה הן אדמות-קברים, אשר העשב הלך ומחה כעת את שרידיהם האחרונים, ואשר הנוסע נתקל בהן רק לעִתים נדירות על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה.

"שׂדות-המוות," אמר.

ואמנם, לפניהם הִשתרע בית-עָלְמין של ילדים, אך כה רענן היה, כה מוצל, כה נעים במִפרחי הציפורים הצְהַלְתָנִיוֹת, כה שובֵה-לב ועין, עד כי כל מחשבה עגומה היתה מהם והלאה. בנקל אפשר היה לחושבו לפינת חֵן בגן-עדן, בעידן שבו סוּלק המוות מעל פני האדמה. דומה היה שהמקום הותקן למען החיים, אך הקברים הללו, שהפראים טיפְּחוּם בדבֵקוּת דתית, הלכו והִתכסו בגֵיאוּת עולה של ירק. כיבוש אוֹסְטְרַלְיָה גירש את הילידים מהאדמה שבה נחו אבות-אבותיהם, וההתיישבות עשׂתה עד מהרה את שדות-המוות הללו לנחלה לַבָּקָר הרעבתני. לפיכך הלכו שׂדות אלה והתמעטו, ולא מעטים מהם, המכסים על דור שלם, כבר היו למִרְמָס תחת רגלי נוסעים אדישים!

בינתיים הקדימו רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל את חבריהם, והיו מתנהלים בשבילים קטנים ומוצלים בין תְלֵי-קבורה. הם שוחחו ולמדו דעת, שכֵּן הגֵיאוֹגְרָף טען שאף הוא יוצא נִשׂכר מהשיחה עם גְרַאנְט הצעיר. אך בטרם עברו רבע קילומטר הבחין

גְלֶנֶרְבָאן כי הם נעצרים, יורדים מסוסיהם ולבסוף גוחנים ארצה. על-פי הבעת-פניהם דומה היה כי הם בוחנים דבר-מה מְסַקְרֵן עד מאוד.

אַיִירְטוֹן דירבן את שְׁווריו, ועד מהרה הדביקה העגלה את שני הידידים. חיש מהר נתבררה הסיבה לעצירתם ולהִשתוממותם. היה זה ילד קטן, כבן שמונה, בן-ילידים לבוש בגדים אֵירוֹפִּיִים, שקוע בשֵׁינה עֲרֵיבה בצִלו של עץ בַּנְקְסִיָה נהדר. תווי-פניו היו אופייניים מכדי שאפשר יהיה לטעות בהם; שיער מְקוּרְזָל, גון עור כמעט שחור, אף פָּחוּס, שׂפתיים עבות, זרועות מוארכות במידה לא מצויה – כל אלה העידו עליו שהוא נִמנה עם ילידי פְּנים-היבשת. אולם הילד ניחן במבט נבון, ולא היה ספק כי פרא צעיר זה כבר זכה בחינוך שרומם אותו ממוצאו הנחות.

לֵיידי הֶלֶנָה, שגילתה בו עניין רב, ירדה חיש מהר מן העגלה, ועד מהרה הקיפה הקבוצה כולה את הילד הצעיר, שֶׁיָשַׁן שֵׁינה עמוקה.

"ילד מסכן!" אמרה מֶרִי גְרַאנְט. "הייתכן שתעה במרחבים השוממים האלה?"

"אני משערת שהוא הגיע ממרחקים," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "כדי לפקוד את שׂדות-המוות הללו! כאן טמונים בוודאי שרידיהם של יקיריו!"

"אל לנו להפקיר אותו!" אמר רוֹבֶּרְט, "הוא בודד, ו..."

את דבריו הרחומים של רוֹבֶּרְט קטעה תנועה שהתווה הפרא הצעיר, שסב על מקומו בלא להתעורר. אך מה רבה היתה הפתעת כולם, כשראו שלט על גַבּו, ועליו המִלים האלה:

TOLINE',
TO BE CONDUCTED TO ECHUCA
CARE OF JEFFRIES SMITH, RAILWAY
PORTER PREPAID*

"מעשׂה אַנְגְלִי טיפוסי!" הצטעק פָּגָנֶל. "הם מְשַׁגרים ילד כאילו היתה זו חבילה, הם מסמנים אותו כצרור לְמִשלוח! סיפרו לי על כך, אך סירבתי להאמין!"

"ילד מסכן!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "האִם היה מנוסעי הרכבת שירדה מן הפסים בגשר קַמְדֶן? אולי הוריו נִסְפּוּ באסון והוא נותר לבדו בעולם?"

"אינני סבור כך, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "השלט הזה מעיד דווקא שהוא נוסע בגַפּוֹ."

"הוא מתעורר," קראה מֶרִי גְרַאנְט.

ואכן, הילד החל מקיץ. אט-אט נפקחו עיניו ואחר נעצמו שוב מחמת עוצמתו של זיו החמה. לֵיידי הֶלֶנָה נטלה את ידו; הוא קם והעיף מבט מְשתומם בקבוצת הנוסעים. תחילה עברה בו תחושת חרדה שהותירה את רישומה על פניו, אך נוכחותה של לֵיידי הֶלֶנָה הרגיעה אותו.

"האם אתה מבין אַנְגְלִית, ידידי?"

"מבין ומְדַבֵּר," השיב הילד בשׂפתם של הנוסעים, אך במִבטא זר ומודגש.

---

* טוֹלִינֶה. נשלח לאֶצ'וּקָה באמצעות גֶ'פְרִיז סְמִית', דמי-מִשלוח שולמו.

מִבטאו הזכיר את מִבטאם של הצָרפָתִים, המתבטאים בלשונה של הממלכה המאוחדת.

"מה שמךָ?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"טוֹלִינֶה," השיב הילד הקטן.

"הא! טוֹלִינֶה!" קרא פָּגָנֶל, "אם אינני טועה מובנה של מִלה זו באוֹסְטרָלִית הוא 'קליפת-עץ'!"

טוֹלִינֶה הניד בראשו לאישור, ונשא את עיניו לעֵבר הנוסעות.

"ומאַין אתה בא, ידידי?" המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה.

"ממֶלבּוֹרן, ברכבת שנסעה לסַנְדהֶרסְט."

"האִם היית ברכבת שירדה מן הפסים בגשר קַמְדֶן?" שאל גְלֶנֶרבָן.

"כן, אדוני, אך אלוהי התנ"ך הוא שהגן עלַי."

"נסעת לבדך?"

"לבדי. הכּוֹמֶר פַּקְסְטוֹן הִפקידני בידיו הנאמנות של גֶ'פְרִיז סְמִית', אך לרוע המזל השליח המסכן נִסְפָּה!"

"ולא הִכַּרְתָ איש ברכבת?"

"לא, אדוני, אך האל נוצֵר את הילדים ואינו נוטשם לעולם!"

טוֹלִינֶה השמיע דברים אלה בקול רך שנגע ללב. כשֶׁשָׂח באלוהים היה דיבורו מרצין ועיניו אוֹרוּ, ואפשר היה לחוש בכל הלהט האצור בנפש הצעירה הזאת.

קל עד מאוד להסביר התלהבות דתית בגיל כה רך. ילד זה נִמנה עם הילדים הצעירים שמִיסְיוֹנֶרים אַנְגְלִיִים הטבילו וגידלו באווירה הנוקשה של כללי הדת המֶתוֹדִיסְטִית. תשובותיו השְלֵוות, מלבושו הנקי, חליפתו הכהה, כל אלה שיוו לו כבר עתה חזות של כּוֹמֶר קטן.

אולם לאן מועדים פניו באזורים שוממים אלה, ומדוע זה עזב את גשר קַמְדֶן? הֶלֶנָה חקרה אותו בנדון.

"הייתי בדרכי חזרה לשבט שלי, בחבל לַאכְלָן," השיב. "ברצוני לשוב ולראות את משפחתי."

"אוֹסְטרָלִים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אוֹסְטרָלִים מלַאכְלָן," השיב טוֹלִינֶה.

"ויש לך אב, אֵם?" שאל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

"כן, אחי," השיב טוֹלִינֶה והושיט את ידו לרוֹבֶּרְט הצעיר, אשר הכינוי "אחי" ריגשו עד מאוד. הוא חיבק את הנער, ודי היה בכך כדי להופכם לצמד ידידים.

הנוסעים, שגילו עניין רב בתשובותיו של הפרא הצעיר, התיישבו אט-אט סביבו והקשיבו לדבריו. השמש החלה שוקעת מאחורי העצים הגבוהים. כֵּיוון שהמקום התאים לחנייה, וכֵיוון שלא היה טעם להתקדם עוד כמה קילומטרים עד לחשיכה, הורה גְלֶנֶרבָן להכין הכול לחניית לילה. אַיירְטוֹן הִתיר את השְוָורים; מַאלְרָדִי ווִילְסוֹן סייעו לו לכבול אותם ברגליהם ואחר-כך הניחו להם לרעות כאוות-נפשם. הוקם אוהל, ואוֹלְבִּינֶט הכין את הארוחה. טוֹלִינֶה נֵיאות להשתתף בסעודה; שני הילדים ישבו זה לצד זה. רוֹבֶּרְט בחר לחברו החדש את הנתחים הטובים ביותר, וטוֹלִינֶה קיבל אותם בחֵן מהול בחששנות ושופע קסם.

אגב אכילה לא דָעֲכָה השיחה. הכול התעניינו בילד ושאלוהו שאלות. סקרניים

היו לדעת קורותיו. סיפורו היה פשוט מאוד. קורותיו דמו לקורותיהם של הילדים האוּמְלָלים, שהשבטים החיים בסמוך למושבה מוסרים אותם כבר בגיל רך למוסדות-צְדקה. האוֹסְטְרָלִים טובי-מזג הם. אין הם מגלים כלפי הכובשים אותה מידה של שִׂנאה אכזרית המאפיינת את בני נְיוּ-זִילַנְד, ואולי אף כמה שבטים באוֹסְטְרַלְיָה-הצפונית. הם פוקדים את הכְּרכים הגדולים, אֲדֶלֵייד, סִידְנִי, מֶלְבּוּרְן, משוטטים שם בלבושם המסורתי, סוחרים בדברי-סְדקית מעשֵׂה-ידיהם, בכלי צַיִד ודַיִג, בכלי-נשק, ואי-אלה ראשי-שבטים מניחים לילדיהם, ככל הנראה מתוך רצון לחסוך בכסף, לזכות בחינוך אַנְגְלִי.

כך נהגו גם הוריו של טוֹלִינֶה, פראים של ממש מחבל לַאכְלָן, אותו אזור רחב-ידיים המִשתרע מעבר לנהר מַארֵיי. זה חמש שנים שלא ראה את בני-משפחתו, מאז עבר להתגורר במֶלְבּוּרְן. אך הרגש המשפחתי עדיין פעם בלִבו, וכדי לשוב ולראות את שבטו, שבוודאי נפוץ לכל עֵבר, ואת משפחתו, שמן הסתם כבר נִכְחֲדה, שב ועשׂה את הדרך המִדברית המְפָרֶכֶת.

"ולאחר שתנשק את הוריך, האם תשוב למֶלְבּוּרְן, ילדי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, גברתי," השיב טוֹלִינֶה, והביט בחיבה באשה הצעירה.

"מה ברצונך לעשות לְכשתִגדל?"

"ברצוני לחלץ את אחַי מן הדלות והבַּעֲרוּת! ברצוני לטעת בהם דעת, להוליכם לִקראת הַכָּרַת האלוהים ואהבתו! חפֵץ אני להיות מִיסְיוֹנֶר!"

דברים מרגשים אלה שיצאו מפיו של ילד בן שמונה יכלו לעורר צחוק בקרב אנשים קלי-דעת ולגלגניים; אך הסְקוֹטִים החביבים האלה הבינו ללִבו וכיבדו את דבריו; הם התפעלו מעוז-הרוח הדתי של פרח-הכהונה הצעיר, שכבר נכון היה לצאת לקרב. פָּגָנֶל נסער עד מעמקי לִבו וחש אהדה של ממש כלפי היליד הקטן.

היש צורך לומר זאת? עד עתה הפרא הזה, הלבוש בגדים אֵירוֹפִּיים, לא נשא חן בעיניו. הרי לא בא לאוֹסְטְרַלְיָה כדי לחזות באוֹסְטְרָלִים בחליפה! הוא רצה לראותם עטויים כתובות-קַעֲקַע בלבד. לבושו "הנָאוֹת" של הילד בילבל עליו את דעתו. אך כשהפגין טוֹלִינֶה בדיבורו להט דתי, חזר בו פָּגָנֶל מדעתו עליו והכריז על עצמו כמעריצו. יתֵרה מזאת, בתום שיחה זו נעשה הגֵיאוֹגְרָף לטוב שבחברי היליד האוֹסְטְרָלִי הקטן.

לשאלתה של לֵיידי הֶלֶנָה השיב טוֹלִינֶה כי הוא לומד ב"בית-המִדרש למורים" במֶלְבּוּרְן, שמנהלו הוא הכּוֹמֶר מר פֶּקְסְטוֹן.

"ומה מלמדים אותך בבית-מִדרש זה?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"מלמדים אותי את כִּתבי-הקודש, מָתֵמָטִיקָה, גֵיאוֹגְרַפְיָה..."

"הא! גֵיאוֹגְרַפְיָה!" קרא פָּגָנֶל בהתרגשות.

"כן, אדוני," השיב טוֹלִינֶה, "ואף זכיתי בפרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה לפני חופשת יָנוּאָר."

"קיבלת פרס בגֵיאוֹגְרַפְיָה, יַלדי?"

"הנה הפרס, אדוני," אמר טוֹלִינֶה, ושלף ספר מכיסו!

היה זה תנ"ך קטן-מידות, נתוּן בכריכה נאה. בגב הדף הראשון היה כתוב: "בית-מִדרש למורים במֶלְבּוּרְן, פרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה, טוֹלִינֶה מלַאכְלָן".

פָּגָנֶל לא יכול להתאפק עוד! אוֹסְטְרָלִי מומחה בגֵיאוֹגְרַפְיָה, הדבר היכה אותו

בהשתוממות! הוא נישק את טולִינֶה על שתי לחייו, כאילו היה הוא הכּוֹמֶר פֶּקְסְטוֹן בכבודו ובעצמו ביום חלוקת הפרסים. אך היה על פָּגָנֶל לדעת שאין זה מִקרה נדיר בבתי-ספר באוֹסְטְרַלְיָה. הילדים הצעירים מגלים כִּשרון רב למדעי הגֵיאוֹגרַפְיָה; קל להם לתפוש את נַפְתוּלֵי הגֵיאוֹגרַפְיָה, ואילו בחשבון הם מִתקשים.

טולִינֶה עצמו לא הבין את פשר חיבוקיו הפתאומיים של פָּגָנֶל. לֵיידִי הֶלֶנָה נאלצה להסביר לו כי פָּגָנֶל הוא גֵיאוֹגְרָף נודע, ולעת מְצוא, גם מורה מעוּלה.

"מורה לגֵיאוֹגְרַפְיָה!" השיב טולִינֶה. "הוֹ, אדוני! בְּחַן אותי!"

"לבחון אותך, ילדי!" השיב פָּגָנֶל, "ברצון רב! התכוונתי לעשות זאת אף בלא בקשתך. שמח אני על כי ניתנה לי ההִזדמנות לבדוק כיצד מלמדים גֵיאוֹגְרַפְיָה בבית-המִדרש למורים בְּמֶלְבּוּרְן!"

"ואם יחדש לך טולִינֶה חידושים מפליגים בגֵיאוֹגְרַפְיָה?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"מה אתה שח," קרא פָּגָנֶל. "לי, למזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה של צָרְפַת?!"

אחרי-כן ייצב את מִשקפיו על חוטמו, זקף את קומתו הגבוהה, עטה על עצמו ארשת של חשיבות, כיָאוּת למורה, ופתח בשאלותיו.

"התלמיד טולִינֶה," קרא, "הוֹאֵל לקוּם!"

טולִינֶה, שכבר עמד על רגליו, לא יכול להתרומם עוד יותר. הוא המתין אֵפוא בתנוחה מִצטנעת לשאלותיו של הגֵיאוֹגְרָף.

"התלמיד טולִינֶה," המשיך פָּגָנֶל, "נקוב בשמותיהם של חמשת חלקי כדור-הארץ."

"אוֹקְיָאנְיָה, אַסְיָה, אַפְרִיקָה, אַמֶרִיקָה ואֵירוֹפָּה," השיב טולִינֶה.

"מצוין. הבה ונפתח באוֹקְיָאנְיָה, שכֵּן בה אנו נמצאים עתה. מה הם חלקיה העיקריים?"

"היא מחוּלקת לפּוֹלִינֶזְיָה, למַלֶזְיָה, למִיקְרוֹנֶזְיָה ולמֶגַאלֶזְיָה. אייה הראשיים הם אוֹסְטְרַלְיָה, השייכת לאַנְגְלִים, נְיוּ-זִילַנְד, השייכת לאַנְגְלִים, טַסְמַנְיָה, השייכת לאַנְגְלִים, איי צֶ'אתְהַאם, אוֹקְלֶנְד, מֶקְוֹרִי, קֶרְמַאדֶק, מַאקִין, מָרְקִי וכיוצא באלה, השייכים לאַנְגְלִים."

"יפה," השיב פָּגָנֶל, "אך מה בדבר קָלֶדוֹנְיָה-החדשה, איי סֶנְדְוִויץ', איי מֶנְדָנָה, איי פּוֹמוֹטוּ?"

"אלה איים הנתונים תחת חסות בְּרִיטַנְיָה הגדולה."

"מה פתאום תחת חסות בְּרִיטַנְיָה הגדולה!" הצטווח פָּגָנֶל, "נִדמה לי שדווקא צָרְפַת היא... "

"צָרְפַת?" אמר הנער הקטן בהבעה של פליאה.

"יפה! יפה!" קרא פָּגָנֶל, "זה מה שמלמדים אתכם בבית-המִדרש למורים בּמֶלְבּוּרְן?"

"כן, אדוני המורה. מה אינו כשורה?"

"כן! כן! הכול כשורה!" השיב פָּגָנֶל. "אוֹקְיָאנְיָה כולה לאַנְגְלִים! בדוק ומוּסכם! בוא ונמשיך!"

פָּגָנֶל נִראה חצי-כעוס חצי-מופתע, והדבר הצהיל את הרב-סרן.

המבחן נמשך.

"הבה נעבור לאַסְיָה," אמר הגֵיאוֹגְרָף.

"אַסְיָה," השיב טוֹלִינֶה, "היא ארץ ענקית. בירתה: כַּלְכָּתָה. עדים חשובות: בּוֹמְבֵּיי, מַאדְרַס, קָלִיקוּט, עֲדֶן, מָלַקָּה, סִינְגַפּוּר, פֵּגוּ, קוֹלוֹמְבּוֹ; האיים הַלַּקֶּדִיבִיים, האיים המַלְדִיבִיים, איי צָ'גוֹ וכן הלאה וכן הלאה. הכול שייך לאַנְגְלִיָּה."

"יפה! יפה! התלמיד טוֹלִינֶה. ומה בדבר אַפְרִיקָה?"

"אַפְרִיקָה כוללת שתי מושבות עיקריות: בדרום – מושבת הכֵּף, שבירתה קֵייפְּטָאוּן, ובמערב – יישובים אַנְגְלִיִּים. עיר ראשית: סְיֵירָה-לֶאוֹנֶה."

"תשובה נאה!" השיב פָּגָנֶל, שהחל מסתגל לגֵיאוֹגרַפְיָה האַנְגְלוֹ-בִּדְיוֹנִית הזאת. "הוראה מושלמת! אשר לאַלְגִ'ירְיָה, למָרוֹקוֹ, למִצְרַיִם... הן נמחקו מהאַטְלָסים האַנְגְלִיים! אוֹדֶה לך אם נדבר מעט על אַמֶרִיקָה!"

"זו מחולקת," פתח טוֹלִינֶה, "לאַמֶרִיקָה-הצפונית ולְאַמֶרִיקָה-הדרומית. אַמֶרִיקָה-הצפונית שייכת לאַנְגְלִים, השולטים בקָנָדָה, בבְּרוּנְסְוִויק-החדשה ובסְקוֹטְיָה-החדשה, וכן באַרְצוֹת-הבְּרִית, שהיא תחת מִמְשלו של המושל ג'וֹנְסוֹן!"

"המושל ג'וֹנְסוֹן!" הצטעק פָּגָנֶל, "ממלא-מקומו של לִינְקוֹלְן הדגול והטוב, שנרצח בידי קנאי מטורף, מתומכי העבדות המובהקים! נפלא! קשה לספוג ידע טוב יותר! אשר לאַמֶרִיקָה-הדרומית, הרי שגם היא שייכת לאַנְגְלִים בזכות גוּיָאנָה, האיים המָלוּאִינִיים, ג'מַייקָה, טְרִינִידָד וכן הלאה! לא אתווכח איתך בנושא זה. טוֹלִינֶה, הייתי רוצה לשמוע את דעתך, או, יותר נכון, את דעת מוריך, באשר לאֵירוֹפָּה."

"אֵירוֹפָּה?" השיב טוֹלִינֶה, שלא הבין דבר מהתרגשותו של הגֵיאוֹגְרָף.

"כן, אֵירוֹפָּה! למי שייכת אֵירוֹפָּה?"

"אֵירוֹפָּה שייכת לאַנְגְלִים," השיב הילד בביטחון גמור.

"לא היה לי כל ספק בדבר," אמר פָּגָנֶל, "אך, באיזה אופן? אולי תסביר לי?"

"באמצעות אַנְגְלִיָּה, סְקוֹטְלַנְד, אִירְלַנְד, מַלְטָה, איי גֶ'רְסִי וגֶרְנֶסִי, האיים האִיוֹנִיים, האיים ההֶבְּרִידִיים, איי שֶׁטְלַנְד, האיים האוֹרְקָאדִיים..."

"יפה, יפה, טוֹלִינֶה, אבל יש גם מדינות אחרות, שאתה שוכח לציינן, ילדי."

"אילו מדינות, אדוני?" שאל הילד בלא כל מבוכה.

"סְפָרַד, רוּסְיָה, אוֹסְטְרִיָּה, פְּרוּסְיָה, צָרְפַת?"

"אלה הם רק חבלי-ארץ, ולא מדינות!" אמר טוֹלִינֶה.

"מה אתה שָׂח!" הצטווח פָּגָנֶל ותלש את משקפיו מעל עיניו.

"בהחלט! סְפָרַד, עיר-בירה: גִיבְּרַלְטָר."

"נפלא! מושלם! נִשגב! וצָרְפַת – שהרי אני צָרְפָתִי, והייתי שמח מאוד לדעת למי אני שייך!"

"צָרְפַת," השיב טוֹלִינֶה בשלווה, "היא פֶּלֶךְ אַנְגְלִי שבירתו קָלֶה."

"קָלֶה!" קרא פָּגָנֶל, "מה פירוש! האִם סבור אתה שקָלֶה עדיין שייכת לאַנְגְלִיָּה?"

"ללא כל ספק."

"והאִם עיר זו היא בירת צָרְפַת?"

"כן, אדוני, שם מקום מושבו של המושל, הלורד נָפּוֹלֵיאוֹן..."

למִשמע דבריו האחרונים של טוֹלִינֶה יצא פָּגָנֶל מגִדרו. טוֹלִינֶה לא ידע מה לחשוב. בחנו אותו והוא השיב כמיטב יכולתו. אלא שלא היה אפשר להאשימו בתשובותיו המוזרות. הוא אף לא חשד בהיותן יוצאות-דופן. עם זאת, הוא לא

נִראה מבולבל כלל, והמתין באורך-רוח לקץ ההתפרצויות הבלתי-מובנות האלה.

"אתה רואה," צחק מֶק-נַאבְּס, "האִם לא צדקתי באומרי שהתלמיד טוֹלִינֶה ילמדך פרק בגֵיאוֹגְרַפְיָה?"

"כמובן, ידידי הרב-סרן," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "אה! הנה כיצד מלמדים גֵיאוֹגְרַפְיָה בּמֶלְבּוֹרְן! הם קצת מגוזמים, המורים לגֵיאוֹגְרַפְיָה בבית-המִדרש! אֵירוֹפָּה, אַסְיָה, אַפְרִיקָה, אַמֶרִיקָה, אוֹקְיָאנְיָה, תבל כולה לאַנְגְלִים! לכל הרוחות עם הוראה מחוכמת שכזאת. עכשיו אני מבין מדוע הילידים מכופפים ראשם בהכנעה! טוֹלִינֶה, יַלדי, האם גם הירח לאַנְגְלִים?"

"הוא יהיה יום אחד," השיב ברצינות הפרא הצעיר.

למִשמע תשובתו זו קם פָּגָנֶל על רגליו; הוא לא יכול עוד להוסיף ולשבת על מקומו. זקוק היה לצחוק כאוות-נפשו, ולשֵם כך התרחק כרבע קילומטר מן המחנה.

בינתיים ניגש גְלֶנַרְבַאן לחפש ספר בספריית המסע הקטנה. היה זה תקציר גֵיאוֹגְרַפְיָה מאת סָמוּאֶל רִיצַ'רְדְסוֹן, ספר שזכה להערכה רבה באַנְגְלִיָה, והיה מְעוּדְכָּן במדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה יותר מן המורים במֶלְבּוֹרְן.

"הנה, יַלדי," אמר לטוֹלִינֶה, "קח ושמור לך את הספר. כמה ממושגיך בגֵיאוֹגְרַפְיָה מוטעים, ומן הראוי לתקנם. אני מעניק לך ספר זה שי כמזכרת לפגישתנו."

טוֹלִינֶה נטל את הספר בלא לפצות פה, הסתכל בו בתשׂומת-לב והניד ראשו בספקנות, בלא שיגמור אומר בדעתו לתִתו בכיסו.

ובין כה וכה היתה העלטה מוחלטת. השעה היתה עשׂר בערב. צריך היה לחשוב על שינה כדי שאפשר יהיה לקום למחרת הַשְכֵּם בבוקר. רוֹבֶּרְט הציע לחברו טוֹלִינֶה לחלק עִמו את יְצוּעו. הפרא הקטן קיבל את ההצעה.

מקץ רגעים מִספר נכנסו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לקרון, והנוסעים הִשׂתרעו להם מתחת לאוהל. הֵדֵי צחוקו של פָּגָנֶל עדיין התערבבו בשירתם הרכה והנמוכה של צִקְצְקֵי-הַבָּר.

אך למחרת בבוקר, בשש, כשהעירו קרני החמה את הנרדמים, לשווא ביקשו סביבם את הילד האוֹסְטְרָלִי. טוֹלִינֶה נעלם. כלום רצה להגיע בלא להתעכב עוד למחוזות לַאכְלָן? או שמא נפגע מצחוקו של פָּגָנֶל? איש לא ידע.

כשהתעוררה לֵיידי הֶלֶנָה משנתה מצאה על חזה זֵר רענן של מִימוֹסוֹת עם עלים פשוטים, ופָּגָנֶל גילה בכיס מְקטורנו את ספר הגֵיאוֹגְרַפְיָה של סָמוּאֶל רִיצַ'רְדְסוֹן.

14
מִכרות הר אַלֶכְּסַנְדֶר

בשנת 1814 גילה סֶר רוֹדְרִיק אִימְפִּי מֶרְצִ'יסוֹן, נשיאה הנוכחי של החברה המלכותית לְגֵיאוֹגְרַפְיָה של לוֹנְדוֹן, נקודות-דמיון מובהקות בין רכס הרי אוּרָל לבין הרכס המשתרע מצפון לדרום לא הרחק מחופה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה.

כֵּיוון שבהרי אוּרָל מצויות עֲפָרוֹת זהב, תהה הגֵיאוֹגְרָף המלומד אם לא יהיה אפשר למצוא את המתכת היקרה גם ברכס ההרים האוֹסְטְרָלִי, ואכן לא שגה.

שנתיים אחר-כך נשלחו אליו שתי דגימות זהב מְוֵויילְס-הדרומית-החדשה, והוא החליט על הגירתם של כּוֹרים רבים מחבל קוֹרְנְווֹל אל האזורים עתירי-הזהב שבהוֹלַנְד-החדשה.

היה זה מר פְרַנְסִיס דַאטוֹן שגילה את גושי הזהב הראשונים באוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, ואילו האדונים פּוֹרְבְּס וּסְמִית' גילו את המִרבצים הראשונים בְוֵויילְס-החדשה.

משניתנה התנופה הראשונה, החלו נוהרים לאזור כּוֹרים מכל קצווי תבל – אַנְגְלִים, אֲמֶרִיקָנִים, אִיטַלְקִים, צָרְפָתִים, גֶרְמָנִים וסִינִים. אבל רק ב-3 באַפְּרִיל 1851 גילה מר הַרְגְרֵייבְז מִרְבְּצֵי זהב עשירים במיוחד והציע למושל מושבת סִידְנִי, סֶר צ' פִיץ-רוֹי, לגלות לו את מיקומם תמורת סכום צנוע של חמש-מאות לירות שְׂטֶרְלִינְג.

הצעתו לא התקבלה, אך השמועה על תגליתו עשתה לה כנפיים. המחפשים שמו פניהם לעבר סַאמֶרְהִיל ולֶגְיז פּוֹנְד. העיר אוֹפִיר נוסדה, ובזכות עושר מִכרוֹתיה התגלתה עד מהרה ראויה לשמה המִקְרָאִי.

אולם עד אותה עֵת טרם דובר בחבל וִיקְטוֹרְיָה, שעתיד היה להאפיל עליה בעושר מִרבציו.

כמה חודשים אחר-כך, באוֹגוּסְט 1851, נחפרו באדמת וִיקְטוֹרְיָה גושי הזהב הראשונים, ועד מְהֵרה החלו כּוֹרים בקנה-מידה גדול בארבעה מחוזות שונים: בְּבָּלָרַט, באוֹבֶנְס, בְּבֶנְדִיגוֹ ובהר אַלֶכְּסַנְדֶר, שכולם עתירי-זהב. אולם שִׁפעת המים בנהר אוֹבֶנְס הִקשתה מאוד על הכְּרִייה שם; בְּבָּלָרַט היה הזהב מפוזר בקרקע באופן לא שווה, והדבר שם לְאַל את חישובי המפעילים; בְּבֶנְדִיגוֹ היתה הקרקע קשה לכְרייה; ואילו בהר אַלֶכְּסַנְדֶר חברו כל התנאים להצלחת הכְּרִייה. הקרקע היתה שטוחה, והמתכת היקרה, ששוויה עשוי היה להגיע לאלף ארבע-מאות וארבעים פְּרַנְק לְלִיבְּרָה, השיגה את השער הגבוה ביותר בכל שוקי העולם.

ודווקא לאתר זה, העָתיד כל-כך בסיפורי התרוששות ובהִתעשרויות בלתי-צפויות, הוליך נתיב קו-הרוחב 37° את מחפשיו של הרב-חובל גְרַאנְט.

לאחר שב-31 בדֶצֶמְבֶּר צעדו כל היום על-גבי קרקע מבוּתֶרֶת, שהתישה את הסוסים ואת השְׁוָורים, הבחינו בפסגותיו המעוגלות של הר אַלֶכְּסַנְדֶר. המחנה הוקם בנקיק צר על אותו רכס קטן, והבהמות, ברגליים כבולות, יצאו לחפש את

מזונן בין גושי האבן הזרועים על הקרקע. אך עדיין לא הגיעו לאתר הכְּרייה עצמו. רק למחרת, ביום הראשון לשנת 1866, חרצה העגלה את תְּלָמֶיהָ בארץ-הזהב העשירה.

ז'ק פָּגָנֶל ועמיתיו שמחו מאוד שאגב מסעם יוכלו לצְפּוֹת בהר המפורסם, המכונה בעֲגַת הילידים האוֹסטרָלִיים גֶבּוּאוֹר. להר זה נהרו כְּנוּפְיוֹת של הרפתקנים, גנבים ואף אנשים ישרים, תליינים וקורבנות. כשנפוצה השמועה בדבר התגלית הגדולה, באותה שנת-פז, 1851, נטשו תושבים, בוקרים וסַפָּנים את עריהם, שדותיהם ואוניותיהם. קדחת הזהב היתה למגֵיפה מידַבֶּקֶת לא פחות מן הדֶבֶר, ולא מעט אנשים נִסְפּוּ בה, אחרי שסברו כי האוצר כבר בהישג-ידם! סיפרו שהטבע הנדיב פיזר באוֹסְטְרַלְיָה הנפלאה זהב במִילְיוֹנים על פני יותר מ-25 מעלות אורך. באה שעת הקציר, והקוצרים החדשים אצו למלאכתם. מקצוע החפירה היה לחשוב שבמקצועות, ואף אם נכון הדבר שרבים לא יכלו להִתמודד עם קְשייה של המלאכה ונשברו, הרי אחדים בכל זאת התעשרו בְּמְחִי חבטת מעדר אחת. הבריות החרישו בדבר הכישלונות ופירסמו רק את ההִתעשרויות. תהפוּכות גורל אלה נָפוֹצו כהֵד בכל כנפות תבל. עד מְהֵרה הציפו את חופי אוֹסְטְרַלְיָה גלי שְׁאַפְתָנים בני כל המקצועות והמעמדות, ובארבעת החודשים האחרונים של שנת 1852 קלטה מֶלְבּוֹרן לבדה חמישים וארבעה אלף מהגרים: צבא שלם בלא מנהיג, בלא משמעת, צבא שיכור-ניצחון שטרם הושג. במִלים פשוטות, חמישים וארבעה אלף בוזזים מן הסוג הגרוע ביותר.

בשנים הראשונות הללו, שנים של שיכרון-חושים מטורף, שׂרר תוֹהוּ ובוֹהוּ שלא יתואר במִלים, אך בזכות מִרצם האופייני שֶׁבּוֹ האַנְגְלִים והשליטו סדר. השוטרים והזַ'נְדַרְמִים, שגויסו מקֶרֶב הילידים, עברו ממחנה הלִיסְטִים למחנה האנשים הישרים. חלה תפנית בהלוך-הרוחות, ולפיכך לא צפוי היה גְלֶנֶרְבַאן להיתקל במחזות אלימות כגון אלה שֶׁרָווחו בשנת 1852. שלוש-עשרה שנים חלפו מאז, ועתה התנהלה הכְּרייה במִרְבְּצי הזהב לפי שיטה ובהתאם לכללים של נוהל קפדני.

מִרְבְּצי הזהב הלכו ונידלדלו. מרוב שחפרו וחפרו בקֶרֶבי האדמה, הגיעו לקרקעית המִרְבָּצים. וכיצד זה לא יִכְלוּ האוצרות שאגר הטבע, אם בין 1852 ל-1858 הפיקו הכּוֹרים מאדמת וִיקְטוֹרְיָה זהב בשווי שישים ושלושה מיליון, שבעת-אלפים ארבע-מאות ושבעים לירות שְׁטֶרְלִינְג?* זרם המהגרים פחת אֵפוא במידה ניכרת ונטה לעבר חבלי-ארץ בתוּלִיים. שדות-הזהב שנתגלו לאחרונה באוֹטָגוֹ ובמַרְלְבּוֹרוֹ שבנְיוּ-זִילַנְד, נוקבוּ כִּכְבָרָה בידי אלפי טֶרְמִיטִים הולכים-על-שניים ונטולי-נוצה.

בשעה אחת-עשרה בקירוב הגיעה החבורה למרכז אזור הכְּרייה. עיר של ממש צמחה שם, ובה בתי-חרושת, בַּנְק, כְּנֵסִיָּה, מחנה צבא, בתי-מגורים קטנים ומשׂרדי עיתון. חווילות, בתי-מלון וחוות היו מצויים שם בשפע. אפילו תֵיאַטְרוֹן היה בעיר במחיר עשׂרה שִׁילִינְגִים לכרטיס, והקהל נהר להצגות. באותה עֵת

---

* אפשר שהמהגרים שָׂגוּ וכי בבטן האדמה באוֹסְטְרַלְיָה מצויים עדיין מִרְבְּצי זהב המספיקים לעוד שלוש-מאות שנים של כְּרִייה.

הועלה שם בהצלחה מחזה מקומי בשם *פְּרַנְסִיס אוֹבָּדִיאַג*, או *הכּוֹרֶה המאושר*. בסופו של המחזה מטיח הגיבור בקרקע מהלומת מעדֵר אחרונה נואשת, ומגלה "גרגר" זהב שראוּי להתכבד בו.

גְלֶנֶרְבָאן, שהיה סקרן לבקר באזור המִכרות שבהר אַלֶכְּסַנְדֶר, הניח לעגלה להתקדם בהנחייתם של אַיירְטוֹן וּמַאלְרָדִי. הוא עצמו אמור היה לשוב ולהצטרף אליהם אחרי שעות מִספר. פָּגָנֶל היה מאושר מהחלטה זו, וכדרכו היה למורה-הדרך של החבורה הקטנה.

תחילה פנו, כעצתו, אל הבַּנְק. הרחובות היו רחבים, מצופים אַסְפַלְט ומושקים תדיר. מודעות ענק של חברת הזהב בע"מ, לִשכת הכּוֹרים הכללית, איחוד נָגֶטְס משכו את העין. שיתוף הפעולה בין עבודת-כפיים להון החליף את הפעילות המבודדת של הכּוֹרֶה היחיד. בכל מקום נשמע טִרטוּר המכונות השוטפות את החולות וכותשות לאבק את גושי הקְוואַרְץ יקרי-הערך.

מעֵבר לבתי-המגורים השתרעו אתרי הכְּרִייה, שטחים נרחבים שם חפרו הכּוֹרים בשליחותן של חבָרות, אשר שילמו להם בעין יפה. העין התקשתה למנות את כל הנקבים שעשׂו את האדמה למִסְנֶנֶת. כַּפּוֹת האֵתים היו מתנצנצים בשמש ומטילים אלוּמת הבזקים בלתי-פוסקת. בקֶרֶב העובדים נראו אנשים מכל אומות העולם. לא היה ביניהם כל ריב ומדון, כולם עשׂו את מלאכתם בדממה, כשְׂכירים לכל דבר.

"תהיה זו טעות לחשוב," אמר פָּגָנֶל, "כי פָּסוּ מעל אדמת אוֹסְטְרַלְיָה כל אותם מחפשׂי זהב אחוּזי-קדחת, הבאים לנסות מזלם בהימורי המִכרות, ידוע לי כי רובם משׂכירים עצמם לחבָרות, והדבר מחויב המציאות, שכן מרבית מִרְבְּצֵי הזהב נמכרו או הוּחְכְּרוּ לממשלה. אך גם מי שאין לו מאומה, שאינו יכול לשְׂכּור או לרְכּוש, עדיין יש לו סיכוי להתעשר."

"מהו הסיכוי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הסיכוי ליהנות מן ה'גַ'מְפִּינְג'," השיב פָּגָנֶל, "וגם אנו, שאין לנו כל זכות על קרקעות כְּרִייה אלה, נוכל בכל זאת – אם יאיר מזלנו – לעשות הון."

"אך כיצד?" שאל הרב-סרן.

"באמצעות ה'גַ'מְפִּינְג', כפי שכבר היה לי הכבוד לומר לכם."

"מה פשר ה'גַ'מְפִּינְג' הזה?" שב ושאל מֶק-נַאבְּס.

"זוהי מעֵין מוסכמה המקובלת על הכּוֹרים והגורמת לעִתים קרובות למעשׂי אלימות ולאי-סדרים, אלא שהשִׁלטונות מעולם לא הצליחו לעוקרה מן השורש."

"דַּבֵּר כבר, פָּגָנֶל," קרא מֶק-נַאבְּס, "אתה מגרה את סקרנותנו."

"ובכן, מקובל כי כל אדמה במרכז אזור הכְּרִייה, אשר לא חפרו בה במשך עשׂרים וארבע שעות, למַעֵט ימי חג, הופכת לנחלת הכלל. כל מי שמשתלט עליה רשאי לחפור בה ולהתעשר, אם יהיו השמים בעזרתו. ועל כן, רוֹבֶּרְט בחורי, נסֵה לגלות אחד מאותם נקבים שהוזנחו, והוא שלךָ!"

"מר פָּגָנֶל," קראה העלמה מֶרִי, "אל תכניס לראשו של אחי רעיונות שכאלה."

"אני רק מתלוצץ, עלמתי היקרה," השיב פָּגָנֶל, "ורוֹבֶּרְט יודע זאת היטב. הוא, כּוֹרֶה! לעולם לא! לחפור באדמה, להופכה, לטפחה, לזרוע בה ובתמורה ליגיעת אפך לדרוש ממנה יבול, זה כן. אך לחפור בה בדומה לחֲפַרְפָּרוֹת, כסוּמָא

בְּאַרוּבָּה, כדי להפיק ממנה קֻמְצוּץ של זהב, זהו מִשלח-יד עגום. רק מי שאלוהים ואדם הִפנוּ לו עורף מסוגל לעסוק בזה!"

לאחר שסיירו באתר המרכזי של המִכרות וחלפו על פני שטחי הצבירה, שעליהם מגוּבָּבים גושי קְוַוארְץ, צִפְחָה חַרְסִתית וחולות סלעים מפוררים, הגיעו הנוסעים אל הבַּנְק.

היה זה מִבנה רחב-ידיים, ובמרומיו הִתנוֹסס הדגל הלאומי. את פניו של גְלֶנֶרְבַאן קיבל המפקח הראשי, שכיבדו בסיור במוסד.

בבַּנְק זה היו החֲברות מפקידות את הזהב שהופק מן האדמה. כבר עברו הזמנים שבהם ניצלו סוחרי המושבה את הכּוֹרים. הסוחרים היו משלמים לכּוֹרה חמישים ושלושה שִׁילִינְגִים תמורת אוּנקִיַת זהב אחת, שאותה שבו ומכרו בשישים וחמישה שִׁילִינְגִים בְּמֶלְבּוּרְן! אמת הדבר, כי סיכוני משלוח החומר חלו על הסוחר, וכֵיוון שהדרכים שָׁרְצוּ סַפְסָרים, לא תמיד הגיעה השיירה לתעוּדתה.

דוגמאות זהב יוצאות-דופן הוצגו לפני המבקרים, והמפקח סיפר להם פרטים מעניינים על שיטות ההפקה השונות של המתכת.

על-פי-רוב הזהב מצוי בטבע בשתי צורות: זהב שָׁחוּק וזהב גושי. עַפְרות הזהב מעורבבות באדמת-סחף או כלוּאות בסִיגֵי קְוַוארְץ. כדי להפיק פועלים בהתאם לסוג הקרקע, בכְרייה שטחית או בכְרייה לעומק.

הזהב השָׁחוּק מצוי בתחתית ערוּצי נחלים, עמקים וגאיות, והוא רובץ לפי מְמַדי הגושים – גרגרים, עלעלים או פתיתים.

הזהב הגושי, שמעטפתו התפוררה מחמת מזג-האוויר, מרוכז במקום אחד, בתלוליות, שאותן הכּוֹרים נוהגים לכַנוֹת בשם "כִּיסוֹנִים". מקצת הכִּיסוֹנִים הללו אוֹצְרים בתוכם הון עָתֵק.

בהר אֲלֶכְּסַנְדֶר אוספים את הזהב בעיקר ברובדי אדמת-חוֹמֶר ובחֲגָוֶיהם של סלעי צִפְחָה. חֲגָוֵי סלע אלה הם קִנים של גרגרי זהב ולעִתּים מתמזל מזלו של הכּוֹרֶה ונופל לידיו נתח הגון.

לאחר שהתבוננו המבקרים בדוגמאות הזהב השונות, ביקרו במוּזֵיאוֹן המחצבים של הבַּנְק, שמוּצגים בו כל מרכיביה של אדמת אוֹסְטְרַלְיָה, ממוּינים ומתוּיגים. אין הזהב עוֹשרה הטבעי היחיד של אדמה זו, היכולה להיחשב בצדק, לנַרְתִּיק רחב שבו טָמַן הטבע את תכשיטיו היקרים מִפָּז. בתוך ארונות תצוגה מזכוכית נצצו אבני פִּטְדָה לבנות, מִתחרוּתיהן של הפִּטְדוֹת הבְּרָזִילִיוֹת, אבני נוֹפֶך אַלְמַדִינִיוֹת, האֶפִּידוֹטֶה, מין סִילִיקָט בגוון ירוק מרהיב, מינים של אבני אוֹדֶם, אבנים אַרְגְמָנִיוֹת וסוג וַרְדְרַד כְּלִיל-יופי, אבני סַפִּיר כחוּלות-בהירות וכחוּלות-כהות, כגון הקוֹרִינְדוֹן, המבוקשות לא פחות משמבוקש המַאלָבָּאר הסִיבֶּטִי, אַחְלָמִים נוצצים, ולבסוף, גביש קטן של יהלום, שהתגלה על שפת הטוּרוֹן. מאומה לא היה חסר באותה תצוגה מרהיבה של אבני-חן, ואף לא היה צריך להרחיק לכת כדי למצוא זהב לשַׁבְּצָן בתוכו. קשה היה לבקש יותר, אלא אם כן הִתאַוִית לראות את כל אבני-החן משוּבָּצות בטַבָּעוֹת.

גְלֶנֶרְבַאן נפרד מן המפקח לאחר שהודה לו על אדיבותו, שהורעפה ביד נדיבה, ואחר המשיכו בביקור באתרי הכְּרייה.

פָּגָנֶל, אף שהיה מנותק מִנִּכְסֵי העולם הזה, לא עשה צעד בלא לבלוש במבטו

בקרקע. פשוט לא יכול לשלוט בעצמו; אפילו ההתבדחויות של עמיתיו לא הֵניאוּהוּ מכך. בכל רגע היה מתכופף, מרים איזה חלוק אבן, איזה סִיג, שִׁברי קְוָוארְץ; היה בוחן אותם בשׂימת-לב מרובה ואחר משליכם עד מהֵרה בבוז. כך נהג במהלך הטיול כולו.

"מה איתך פָּגָנֶל?" שאלו הרב-סרן, "האם איבדת משהו?"

"ללא ספק," השיב פָּגָנֶל, "בארץ זו של זהב ואבני-חן, אם לא מוצאים פירושו שמאבדים. אינני יודע מדוע, אך הייתי משתוקק לקחת עִמי איזה מְטִיל, שמשקלו כמה אוּנְקִיוֹת ואפילו עשׂרים לִיבְּרוֹת, לא יותר."

"ומה תעשה בו, חברי המכובד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"הו! לא תהיה לי כל התלבטות," השיב פָּגָנֶל. "אעניקו שי לארצי! אפקידו למשמרת בבַּנְק המרכזי של צָרְפַת..."

"והבַּנְק יסכים לקבלו?"

"בוודאי, כנגד שטרי-חוב של חברת הרכבות!"

הכול שיבחו את פָּגָנֶל על הדרך שבה הוא מתכוון להציע את המְטיל "שי לארצו", וְלֵיידי הֶלֶנָה איחלה לו שימצא את המְטיל הגדול ביותר בעולם.

תוך כדי רכיבה והתבדחות סיירו הנוסעים במרבית אדמות המִכרה. בכל מקום התנהלה העבודה כסדרה, מוּכָנית ובלי להט.

לאחר שעתיים של טיול, הבחין פָּגָנֶל בפוּנְדָק-דרכים מהוגן למראה, והציע לשבת שם ולהמתין לשעת המפגשים עם הקרון. לֵיידי הֶלֶנָה הסכימה, והואיל ואין פוּנדָק בלי משקאות מרעננים, ביקש פָּגָנֶל מן הפוּנְדְקַאי להגיש איזה משקה מתוצרת מקומית.

הפוּנְדְקַאי הגיש לכל אחד מהם כוס של "נוֹבְּלֶר". הנוֹבּלֶר הוא לאמיתו של דבר "גְרוֹג" הפוך. במקום שימְהלו כוסית קטנה של יי"ש בכוס גדולה של מים, מוהלים כוסית של מים בכוס גדולה של יי"ש, מוסיפים סוכר ושותים. משקה זה היה אוֹסְטְרָלִי מדי, ולתדהמתו של הפוּנְדְקַאי הוסיפו לנוֹבְּלֶר קנקן מים גדול, וכך היה לגרוֹג בְּרִיטִי.

אחר-כך נסבה השיחה על כּוֹרים ומִכרוֹת. לא היה זמן ואף לא מקום שהלמו יותר שׂיחה כזאת. פָּגָנֶל, שהיה מרוצה מאוד ממה שראו עיניו, הודה עם זאת שלפנים, בשנים הראשונות לכְרִיית הזהב בהר אַלֶכְּסַנְדֶר, היו פני הדברים מעניינים הרבה יותר.

"האדמה היתה אז," כך סיפר, "ממש מחוֹרֶרֶת כּכְבָרָה ועליה פשטו לִיגְיוֹנוֹת של כּוֹרים כנמלים פְּעַלְתָניוֹת, ואֵילו נמלים! כל המהגרים ניחנו בתריצוּתן של הנמלים, אך לא במידת הסכנותן! הזהב זרם מבין ידיהם בלא חשבון: שתו אותו והימרו עליו, ופוּנְדָק זה, שבו אנו יושבים עתה, היה מכוּנה אז 'הגֵיהִנוֹם'. מִשחקי הקוּבייה נסתיימו לא אחת במהלומות סכינים. המשטרה גילתה אוזלת-יד, ולא אחת נאלץ מושל המושבה להזעיק את הצבא הסדיר כנגד הכּוֹרים המִתמרדים. לבסוף עלה בידו להשליט סדר, להטיל מס-עסקים על כל יַזָם ואף לגְבוֹתוֹ, אם כי תוך קשיים לא מעטים; בסיכומו של דבר היתה האַנְדְרָלָמוּסְיָה כאן פחותה מאשר בקָלִיפוֹרְנִיָה."

"היכול כל אדם לעסוק במלאכת הכְּרִייה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"כן, גברתי, לא נחוצה לשם כך תעודת-בגרות. דרושות רק שתי זרועות חסונות. רוב ההרפתקנים, אשר ברחו מפני העוני, באו למִכרות חסרי-כול. לעשירים שבהם היו אֵתֵי-חפירה, לעניים – סכינים, אך כולם הביאו עִמם למלאכה זו דבֵקוּת ולהט שלא היו משקיעים בשום מלאכה מהוגנת אחרת. מה מוזר היה אז החיזיון של שדות-הזהב! הקרקע היתה מכוסה אוהלים, צריפונים, סוכות, עשויים אדמה כבושה, קרשים או עלים. בתווך, מעל לאוהלי-הבד הכחולים של הפקידים, הִתנשׂא מִבנה המִמשל מקושט בדגל בְּרִיטַנְיָה; סביב-סביב היו אוהלי החַלְפָנים, אותם סוחרי זהב, סַפְסָרים שסיפסרו בִמכלול זה של עושר ודלות. הללו בוודאי התעשרו. צריך היה לראות את ה'דיגֶרְס', החופרים ארוכי-הזקן, לבושים חולצת-צמר אדומה, מבוססים במים ובבוץ. האוויר היה מלא בשְׁאוֹנם הבלתי-פוסק של אֵתֵי-החפירה ובריחות מַבְאִישִׁים שעלו מנִבלות בעלי-חיים שנרקבו על הקרקע. אבק מחניק אפף כענן את האוּמְלָלים הללו, והעלה את שיעור התמותה לִממדים מדהימים.

אין ספק, כי אִלְמָלֵא אקלימה הנוח של הארץ, היתה כל האוכלוסייה הזאת נִכְחֶדֶת במגֵיפת הטִיפוּס. אילו לפחות הצליחו כל אותם כּוֹרים! אך מצוקה נוראה כל-כך לא זכתה בכל גְמוּל, ואם נברר היטב נמצא בוודאי שעל כל כּוֹרה שהתעשר היו מאה, מאתיים, ואולי אף אלף, שמתו נוֹאָשים ובחוסר-כול."

"התוכל לספר לנו, פָּגָנֶל, כיצד היו מפיקים את הזהב מן האדמה?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"אין דבר פשוט מזה," השיב פָּגָנֶל. "הכּוֹרים הראשונים היו מתפשׂי-זהב בנחלים, כפי שעדיין מוצאים היום בחלקים שונים של אזור סֶבֶן בצָרְפַת. עתה פועלות החֲבָרות באוֹרַח שונה: הן חודרות עד לעצם עורק הזהב שממנו אפשר להפיק גרגרים, עלעלים ופתיתים. באותם ימים הסתפקו המחפשים בשטיפת חולות הזהב ותו-לא. הם היו חופרים בקרקע, אוספים את שכבות העפר שנראו להם רוויות בזהב, ושוטפים אותן במים כדי להפריד מהן את המחצב היקר. שטיפה זו היתה נעשית באמצעות כלי, שמוצאו בארצות-הברית, המכונה 'קְרֵיידֶל' או 'עריסה'. זוהי קופסה, שאורכה בין מטר וחצי לשני מטרים, דומה לארון-מתים פתוח מלמעלה ומחולק לשני מדורים. במדור הראשון נמצאה כְּבָרה גסה ומתחתיה נָפוֹת דקות יותר ויותר. המדור השני היה צר בחלקו התחתון. את החול היו מניחים בכְּבָרָה שבאחד הקצוות, שופכים מים, ובוחשים ביד, או יותר נכון, מניעים כמו שמנענעים עריסה. האבנים נותרו בכְּבָרָה הראשונה, המחצב והחול הדק בנָפוֹת שמתחת, בהתאם לגודלם, ואילו האדמה שנשטפה היתה נפלטת מן הקצה התחתון. כזה היה הכלי שבו הִרבו להשתמש."

"ובכל זאת צריך היה לרכוש מכשיר שכזה," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"היו קונים אותו מן הכּוֹרים שהתעשרו או התרוששו, הכול לפי הנסיבות," הסביר פָּגָנֶל, "או שוויתרו כליל על השימוש בו."

"וכיצד אפשר להסתדר בלעדיו?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"באמצעות צלחת, מֶרִי חביבתי, צלחת פשוטה מברזל. ניפּוּ את האדמה כפי שניפּוּ לפנים את החיטה; אלא שבמקום ללקט גרגרי חיטה, ליקטו לעִתים גרגרי זהב. בשנה הראשונה התעשרו כּוֹרים רבים בלא להשקיע פרוטה. רואים אתם,

ידידי, אלה היו ימים טובים, אף-על-פי שזוג מגפיים עלה חמישים פְּרַנְקִים וכוס לימונדה עשׂרה שִׁילִינְגִים! זה היה תור הזהב! אלה שמגיעים ראשונים נהנים תמיד. זהב היה מצוי בכל מקום, בשפע, ממש על פני הקרקע; הנחלים זרמו על קרקעית של מתכת; אפשר היה למצוא זהב אפילו ברחובותיה של מֶלְבּוֹרְן; כבישים נסללו באבקת זהב. בין ה-26 בְּיָנוּאָר ל-24 בְּפֶבְּרוּאָר 1852 הסתכם ערך המתכת היקרה, שהובלה מהר אֲלֶכְּסַנְדֶר למֶלְבּוֹרְן בחסות חיילי הממשלה, בלא פחות משמונה מיליון מאתיים שלושים ושמונה אלף חמש-מאות וחמישים פְּרַנְקִים. כלומר, ממוצע יומי של מאה שישים וארבעה אלף שבע-מאות עשׂרים וארבעה פְּרַנְקִים."

"זהו, פחות או יותר, תקציבו האישי של קיסר רוּסְיָה," הכריז גְלֶנֶרְבַאן.

"איזה מסכן!" העיר הרב-סרן.

"הידועים גם מקרים של התעשרות-פתע?" שאלה לֵידִי הֶלֶנָה.

"כמה וכמה מקרים, גברתי."

"ואתה מכיר אותם?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"איזו שאלה!" השיב פָּגָנֶל. "בשנת 1852, במחוז בָּלָרָט, נתגלה גוש זהב שמשקלו חמש-מאות שבעים ושלוש אוּנְקִיוֹת; גוש אחר נִתגלה בגִ'יפְּסְלֶנְד, ומשקלו שבע-מאות שמונים ושתיים אוּנְקִיוֹת. שוב בבָּלָרָט, פועל אחד גילה גוש שמשקלו שישים וחמישה קילוגרמים, ולפי אלף שבע-מאות עשׂרים ושניים פְּרַנְקִים לליבְּרָה, מגיע שוויו של הגוש למאתיים עשׂרים ושלושה אלף שמונה-מאות ושישים פְּרַנְקִים! חֲבָטַת מעדֵר שמַקנה לך קִצבה של אחד-עשר אלף פְּרַנְקִים, הרי זו חֲבָטָה נאה!"

"באיזה שיעור גדלה תפוקת הזהב מאז גילוּי מִכרות אלה?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"בשיעור מדהים, ג'וֹן יקירי. תפוקה זו, שלא עלתה בראשית המאה על ארבעים ושבעה מיליונים, מוערכת עתה, אם נִכלול בה את תפוקת המִכרות באֵירוֹפָּה, באַסְיָה וּבְאַמֶרִיקָה, בתשע-מאות מיליונים, כלומר, כמעט מִילְיַארְד."

"אם כן, מר פָּגָנֶל," שאל רוֹבֶּרְט הצעיר, "ייתכן שהמקום שאנו דורכים עליו שופע זהב?"

"כן, ילדי, במיליונים! אנו דורכים עליו! אך אם אנו דורכים עליו, מַשמע שאנו בָּזים לו!"

"אוֹסְטְרַלְיָה זו היא אֵפוא ארץ ברוכת-אֵל?"

"לא, רוֹבֶּרְט," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ארצות-הזהב אינן ברוכות כלל וכלל. הן מגדלות אוכלוסייה של עצלנים ולא גזעים חזקים וחרוצים. ראֵה את בְּרָזִיל, מֶקְסִיקוֹ, קָלִיפוֹרְנְיָה, אוֹסְטְרַלְיָה! עד היכן התקדמו במאה התשע-עשׂרה? הארץ הטובה בה"א הידיעה, ילדי, אינה ארץ-הזהב כי אם ארץ-הברזל!"

• 15 •
אוֹסטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט *

ב-2 בְּיָנוּאָר, עם זריחת החמה, עברו הנוסעים את פאתי אזור מִרבצי הזהב ואת גבולות מחוז טַלְבּוֹט. פרסות סוסיהם דרכו בשביליו המאובקים של מחוז דַלְהָאוּזִי. כעבור כמה שעות חצו במַעֲבר מים רדוד את נהרות קוֹלְבָּן וקַמְפָּסְפִּי, הנמצאים על קווי-האורך ′35 °144 ו-′45 °144, בכך השלימו את מחצית מסעם. עוד חמישה-עשר ימי מסע מוצלחים כאלה, והחבורה הקטנה תגיע לחופו של מִפרץ טוּפוֹלְד.

כולם היו בקו הבריאות. הבטחותיו של פָּגָנֶל בנוגע לאקלים התגשמו כולן. הלחות היתה מועטה או אפסית, והחום נִסבל בהחלט. הסוסים והשְׁוָורים לא התלוננו כלל, וכמוהם גם בני-האדם.

רק שינוי אחד חל בסֵדר הצעידה מאז גשר קַמְדֶן. משסופר לאַיְירְטוֹן דבר מעשה הפשע הקטלני במסילת-הברזל, מצא הלה לנכון לנקוט אי-אלה אמצעי-זהירות שעד עתה היו מיותרים לחלוטין. הציידים נתבקשו שלא להתרחק מן הקרון ולהישאר בטווח-ראייה. בשעות החנייה היו מציבים תמיד זקיף. בוקר וערב היו שבים וטוענים את כלי-הנשק. ברור היה לכול שכְּנוּפְיָה של בְּנֵי-בְּלִיַּעַל שורצת באזור, ואף-על-פי שלא היו חששות מיידיים, חייבים היו להיות מוכנים לכל אירוע.

למוּתָר לציין שכל אמצעי-הזהירות נִנקטו בלא ידיעתן של לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט, כי הלורד גְלֶנֶרְבַאן לא רצה להבהילן.

האמצעים שֶנִנקטו היו, בעצם, מוצדקים. חוסר-זהירות, או אפילו רשלנות, עלולים לעלות במחיר כבד. אגב, גְלֶנֶרְבַאן לא היה היחיד שמצב העניינים הדאיגו. בכל העיירות המבודדות והחוות נקטו התושבים והחוואים אמצעי-זהירות כנגד התקפת-פתע. עם רדת החשיכה היו נועלים את הבתים על מנעול וּבְרִיחַ. הכלבים, ששוחררו בתוך החצרות המגודרות, נבחו לכל רחש מתקרב. כל רוֹעֶה, שכינס את עדריו עם ערב, היה חמוש ברובה קָרָבִּין, שהיה תלוי לו בְּוָו על אוכפו. הידיעה על הפשע שבוצע בגשר קַמְדֶן היא שהובילה לנקיטת אמצעי-הזהירות המרובים, ומתיישבים רבים שנהגו לישון בחלונות ובדלתות פתוחים, הקפידו להסתגר מאחורי מנעול וּבְרִיחַ עם רדת הלילה.

אפילוּ מִנהלת המחוז גילתה פעלתנות וזהירות. יחידות של שוטרים-ילידים נשלחו לכל אזורי הכפר. בעיקר אובטחו שירותי הדואר. עד לאותה עֵת היתה מרכבת-הדואר נוסעת בדרכים בלא כל ליווי. אך הנה, באותו יום, בדיוק ברגע

---

* במקור, Australian and New-Zeland Gazette. עיתון יומי באוֹסְטְרַלְיָה.

שבו חצתה חבורתו של גְלֶנֶרְבַאן את הדרך מקִילְמוֹר להִיתְקוֹט, חלפה מרכבת-הדואר במלוא מהירות סוסיה, מקימה ענן של אבק סביבה. אך למרות המהירות שֶבה נעלמה מן העין, הבחין גְלֶנֶרְבַאן בברק רוביהם של השוטרים, שדהרו לצִדיה. אפשר היה לחשוב שהנה שָבָה התקופה הרת-הגורל, שבה גילוי מִרבצי הזהב הזרים ליבשת אוֹסְטְרַלְיָה את זִיבּוּרית אוכלוסייתה של אֵירוֹפָּה. קילומטר וחצי לאחר שחצו את הדרך לקִילְמוֹר, חדרה העגלה למעֲבֶה יער של עצי-ענק. לראשונה מאז צאתם את כֵּף-בֶּרְנוּיִי, חדרו הנוסעים לאחד מאותם יערות המִשתרעים על פני כמה מעלות רוחב ואורך.

מראה האֶקָלִיפְּטוּסִים המִתנשאים לגובה שישים-שבעים מטרים, ועובי קליפתם דמוית-הפִטרייה, המגיע כדי עשרה סנטימטרים, עורר קריאות התפעלות. הגזעים, שהֶיקפם כשישה מטרים, מְרושתים בנימים של שרף ריחני, התנשאו לגובה ארבעים וחמישה עד חמישים מטרים מעל פני הקרקע. שום ענף, שום בד, שום צִיץ סָרְבָן ושום סִיקוּס לא פגמו במִתארם הישר. גזעים אלה לא יכלו לצאת מתחת ידו של נגד חלקים יותר משעשָׂאָם הטבע. היוּ אלה עמודים שָוֵוי-קוטר שהזדקרו למאות ולאלפים ללא דופי. צמרותיהם פרחו בגובה רב ככותרות-עמודים; הענפים היו מוקפים ומעוטרים בקצותיהם בעלים מסוֹרָגים; מחֵיק העלים הִשְתַּרְבְּבוּ פרחים יחידים, אשר גביעיהם דמוּ לכדים הפוכים.

האוויר זרם בחופשיות מתחת לתִקרה ירוקת-עד זו; הָאִוורוּר המתמיד ספג את לחות הקרקע; סוסים, עדרי שְוָורים ועגלות יכלו לעבור בנקל בין העצים, שצמחו במְרווחים גדולים, ערוכים כנקודות-ציון ביער המיועד לכריתה. לא היה זה יער של קבוצות עצים צפופות וסבוכות בקוצים, ואף לא יער בְּתוּלִי שגזעי עצים שקרסו ורשת צמחים מטפסים מונעים כל מַעֲבר בו, ורק בעזרת גרזן ואֵש יכולים החלוצים לפלס לעצמם דרך בו. שטיח דשא למרגלות העצים, יריעה של ירק בצמרותיהם, שורות ארוכות של גזעים אדירים, מעט צל, מעט רעננות, תאורה מיוחדת במינה הדומה לנְגוֹהוֹת המהלחלים מבעד לאריג דק, הִשתקפויות סדירות, בָּבוּאות ברורות על הקרקע – מִכלול שלם משונה למראה, שופע רשמים חדשים. היער של היבשת האוֹקְיָאנִית אינו מזכיר בְּמָאוּם את יערות העולם החדש, והאֶקָלִיפְּטוּס, עץ ה"טָארָה" בשפת הילידים, השייך למִשפחת הַהֲדַסִיִּים, שאת זָנֶיהָ הרבים אפשר למנות רק בקושי רב, הוא העץ האופייני לעולם הצומח האוֹסְטְרַלִי.

אף צֵל כבד וצָלָטָה עמוקה אינם שוררים מתחת לאותן כיפות ירק, והדבר נובע מסידורה הלא שִגרתי והמוזר למדי של עַלְוָותָם. העלים אינם מַפנים לשמש את פניהם אלא את שִׂפתם החדה. העין אינה רואה אלא את צְדודיתה של אותה עַלְוָוה מוזרה. לפיכך מחליקות קרני השמש עד לקרקע, כאילו חלפו מבעד לְחֲרַכֵּי תריס.

הכול העירו על כך בהשתוממות. מדוע סדורים העלים באורַח כה משונה? השאלה הופנתה בדרך הטבע לפָּגָנֶל, והלה השיב כאדם שדבר אינו מביאו במבוכה.

"דבר זה אינו מפליאני כאן," אמר, "זוהי אחת ממוזרויותיו של הטבע; הטבע יודע את אשר הוּא עושׂה; אך חוקרי-הטבע אינם יודעים תמיד את אשר הם

אומרים. הטבע לא שגה בהעניקו לעצים אלה עֶלְוָוה מיוחדת, אך בני-האדם טעו לחלוטין בכַּנוֹתם אותם 'אֶקָלִיפְּטוּסִים'."

"מה מוּבנה של מִלה זו?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"מקורה בביטוי יְוָנִי, שפירושו: אני מסוֹכֵך היטב, וכדי שלא יבחינו כל-כך בשגיאה, דאגנו שתהיה בִּיְוָנית; אך בָּרִי לכול שהאֶקָלִיפְּטוּס אינו מְסוֹכֵך היטב."

"הצדק איתך, פָּגָנֶל היקר," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ועתה אולי תֵיאוֹת להסביר לנו מדוע צומחים העלים כך?"

"בשל סיבה פיסית גְרֵידא, שתוכלו להבין על נְקָלָה, ידידי," השיב פָּגָנֶל. "בארץ זו, שהאוויר בה יבש, הגשמים נדירים והאדמה צחיחה, העצים אינם זקוקים לרוח ולשמש. במקום שאין רטיבות, אין גם לְשַד; לכן העלים צרים, כדי להסתתר מפני האור ולהִתגונן מפני הִתְאַיידוּת-יתר. לפיכך מציגים העלים להשפעת קרני השמש את צְדוּדיתם ולא את פניהם. אין דבר פיקח יותר מעלֶה."

"ואין גם דבר אָנוֹכִיי יותר!" הגיב הרב-סרן. "העלים הללו חשבו רק על עצמם ולא על הנוסעים הזקוקים לצֵל."

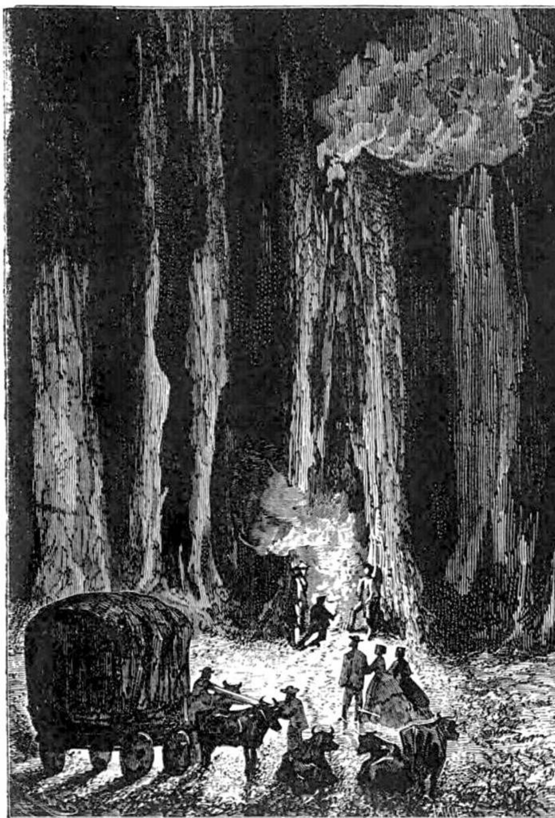
הכול הצטרפו פחות או יותר לדעתו של מֶק-נַאבְּס, למְעֵט פָּגָנֶל, אשר בעודו מוחה את מִצחו הביע את שִׂמחתו על שהוא צועד תחת עצים נטולי-צל. ואולם, סידור העלים לא היה לטובת הנוסעים; חציית יערות אלה ממושכת מאוד, וכֵיוון ששום דבר אינו מגן על הנוסע מחומו של יום, המסע מְפָרֵך עד מאוד.

כל אותו יום התנהל הקרון תחת קִמְרוֹנוֹת אֶקָלִיפְּטוּסִים שאין להם סוף. בדרכם לא נתקלו בהולך-על-ארבע או ביליד. תוּכִּיֵי קַקָטוּס אחדים שכנו בצמרות היער; אך בגובה זה לא היה אפשר להבחין בהם, ולַהֲגָם נשמע כהֶמְיָה בלתי-ברורה. מדי פעם היתה להקה של תוּכִּיִים חולפת בשביל מרוחק ומפיחה בו קרן אור סַסְגוֹנִית. אולם בסיכומו של דבר שׂררה דוּמייה כבדה במִקדש הירק רחב-המְמַדים, רק דהרות הסוסים, אי-אלה מִלים שהוחלפו בשיחה מקוטעת, חריקות גלגלי הקרון, ומעֵת לעֵת גם קריאתו של אֵיירְטוֹן המְדַרְבֵּן את בהמותיו העצלות, רק אלה הֵפֵרוּ את דממת המרחבים השוממים הללו.

עם ערב הקימו מחנה לרגלי אֶקָלִיפְּטוּסִים, שניכרו בהם סימניה של דלֵיקה טרייה. העצים הללו היו כמו ארובות-ענק של בתי-חרושת, שכֵּן האֵש כילתה את לִיבָּתם לכל אורכם. אך הם החזיקו מעמד היטב, אף-על-פי שנותר להם רק מְעַטֶה קליפתם החיצונית. עִם זאת, הֶרגל מגוּנה זה של בוקרים ושל ילידים סופו שיְכַלֶה את האילנות הנהדרים הללו, והם ייעלמו כפי שנעלמו ארזי הלבנון, בני ארבע-מאות שנים, שהמדוּרות השְׁלוּמִיאֵלִיוֹת של החונים בצִלם מְכַלות אותם.

על-פי עצתו של פָּגָנֶל הבעיר אוֹלְבִּינֶט באחד הגזעים החלולים אש להכנת סעודת-הערב; מיד נוצרה יניקת אוויר אדירה, והעשן היתַּמֵר מַעְלָה בתוך גוש העַלְוָוה האפל. נִנקטו אמצעֵי-הזהירות הדרושים ללילה, ואַיירְטוֹן, מַאלְרָדִי, וִילְסוֹן וג'וֹן מַנְגְלְס החליפו זה את זה בתורנות שמירה עד עלות השחר.

במשך כל ה-3 בִּינוּאָר הלכו שְׂדֵירותיו הארוכות והאחידות של היער והִתרבו. אפשר היה לחשוב שהיער יימשך לעד. אך לקראת הערב החלו טוּריו מידַלְדְלים, ובמרחק כמה קילומטרים, בתוך מישור קטן, נִתגלו בתיה אחידי-הצורה של עיירה.

עם ערב הקימו מחנה לרגלי אקליפטוסים

"סִימוֹר!" הצטעק פַּגָנֶל. "הנה העיירה האחרונה שאנו אמורים לפגוש בדרכנו, קודם שנעזוב את חבל וִיקְטוֹרְיָה."

"האִם זו עיר גדולה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"גברתי," אמר פַּגָנֶל, "זה יישוב קטן, שעתיד להפוך לעיר."

"האִם נמצא שם מלון לפי רוחנו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כך אני מקווה," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"ובכן, ניכָּנס לעיר. אני משער שנוסעותינו האמיצות תִשמחנה לנוח שם למשך לילה אחד."

"אֶדוּאַרְד יקירי," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "מֶרִי ואנוכי מסכימות, בתנאי שהדבר לא יגרום להפרעה או לעיכוב."

"שום עיכוב," השיב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "השְוָורים שלנו עייפים, ומלבד זאת, נקדים לצאת מחר השכם בבוקר."

השעה היתה תשע בערב. הלְבָנָה הלכה וקרבה לאופק, שולחת קרניים אלכסוניות מצועפות בערפל. החשֵיכה הִתעבתה בעצלתיים. החבורה נכנסה לרחובותיה הרחבים של סִימוֹר בהדרכתו של פַּגָנֶל, ודומה היה כי הוא מכיר להפליא את אשר לא ראה מִימיו. החוש שלו הדריך אותו והוא הגיע היישר למלון "קַאמְבְּלְז נוֹרְת' בְּרִיטִיש".

הסוסים והשְוָורים נלקחו לאוּרווה, הקרון – למוסך, והנוסעים – לחדרים נוחים למדי. בעשר התיישבו האורחים סביב השולחן, שאוֹלְבִּינֶט העיף בו מבט של רב-אשף.

פַּגָנֶל כבר הספיק לשוטט בחוצות העיר בחברת רוֹבֶּרְט וסיפר את רשמיו הליליים בתכלית הקיצור. הוא לא ראה דבר.

ואף-על-פי-כן, אדם פחות פְּזוּר-דעת מפַּגָנֶל היה מבחין בתכונה כלשהי ברחובותיה של סִימוֹר; פה ושם הִתגודדו קבוצות, שהלכו וגדלו מרגע לרגע; אנשים שוחחו מדלת לדלת, שואלים שאלות של חרדה. כמה עיתונים יומיים נקראו בקול רם, וידיעותיהם נדוֹנו בהרחבה. סימנים אלה לא יכלו לחמוק מעינו של מִתבונן קשוב. אולם פַּגָנֶל לא הבחין במְאוּם.

הרב-סרן, לעומת זאת, שלא הרחיק לֶכֶת ואף לא יצא מפתח המלון, דווקא שָׂם לב לחרדות שטרדו את מנוחתה של העיירה הקטנה. עשׂר דקות של שיחה עם בעל בית-המלון, מר דִיקְסוֹן, הספיקו לו כדי לדעת במה מדובר.

אך הוא הֶחֱשָה ולא סיפר את הידוע לו. רק בתום הארוחה, משפרשו לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט לחדריהם, עיכב הרב-סרן את חבריו ואמר להם:

"יודעים מי האשמים בפשע נגד הרכבת של סַנְדְהֶרְסְט."

"עצרו אותם?" נתפז אַיְירְטוֹן לשאול.

"לא," השיב מֶק-נַאבְּס, בלא שיְהֵא ניכר בו שהוא נותן דעתו לבְהילוּתו של הרב-מַלְחים, בְּהילות שהיתה, אגב, מוצדקת מאוד בנסיבות אלה.

"חבל," הפטיר אַיְירְטוֹן.

"ובכן," שאל גְלֶנֶרְבַאן, "למי מייחסים את הפשע?"

"קרא בעצמך," השיב הרב-סרן, ופרשׂ לפניו גיליון של *האוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גַזֶט*, ותוכל להיווכח שקצין-המשטרה לא שגה."

גְלֶנֶרְבַאן קרא בקול רם את הידיעה הבאה:

סִידְנִי, 2 בִּיָנוּאָר 1866. כזכור, בלילה שבין 29 ל-30 בְּדֶצֶמְבֶּר אירעה תאונה בגשר קַמְדֶן, כשמונה קילומטרים מתחנת קַאסְלְמֵיין, במסילת-הברזל מֶלְבּוּרְן לסַנְדְהֶרְסְט. רכבת הלילה המהירה של 11:45, שנסעה במלוא מהירותה, הִידרדרה לנהר לוּטוֹן.

גשר קַמְדֶן לא נסגר בעֵת מַעֲבר הרכבת.

מעשי הגניבה הרבים, שבוצעו לאחר התאונה, וגילוי גופתו של שומר הגשר במרחק חצי קילומטר מגשר קַמְדֶן, מוכיחים כי אסון זה נגרם בעֶטְיוֹ של מעשה פלילי.

אכן, בעִקבות החקירה שניהל חוקר מקרי המוות, התברר כי פשע זה הוא מעשֵׂה ידיה של כְּנוּפְיַית פושעים, שנמלטה מבית-הסוהר בפֶּרְת' שבאוֹסְטְרַלְיָה-המערבית, שעה שעמדו להעבירם לאי נוֹרְפוֹק*.

מִספר האסירים הנמלטים עשרים ותשעה, ובראשם עומד אחד בֶּן ג'וֹיס, עבריין מסוכן ביותר, שהגיע לאוֹסְטְרַלְיָה לפני כמה חודשים בלי שיידע איש באיזו אונייה, ומאז אין השִׂלטונות מצליחים להניח עליו את ידם.

תושבי הערים, המתיישבים והבוקרים שבחוות מתבקשים לעמוד על המִשמר ולדווח למושל על כל מידע שיש בו כדי לסייע בחיפושים.

ג' פ' מִיטְשֶׁל, מושל.

משסיים גְלֶנֶרְבַאן לקרוא את הידיעה, פנה מֶק-נַאבְּס לעבר הגֵיאוֹגְרָף ואמר לו:

"עכשיו אתה רואה, פַּגָנֶל, שיכולים להיות פושעים באוֹסְטְרַלְיָה."

"כאלה שנמלטו, בוודאי שכן!" השיב פַּגָנֶל. "אך לא כאלה שקיבלו הֶיתֵר-שְׁהִיָּה. לאנשים אלה אין מַתירים לשְׁהוֹת פה."

"מכל מקום, הם נמצאים פה," המשיך גְלֶנֶרְבַאן. "אך אינני סבור שיש בנוכחותם כדי לשנות את תוכניותינו ולהפסיק את מסענו. מה דעתך, ג'וֹן?"

ג'וֹן הִשְׁהָה את תשובתו; הוא היסס בין הצער שייגָרם לשני הילדים אם יופסקו החיפושים שהחלו, לבין החשש מפני סיכון החבורה כולה.

"אילוּלֵא היו לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן והעלמה גְרַאנְט איתנו, לא הייתי נותן דעתי כלל לאותה כְּנוּפְיָה של נבלים."

גְלֶנֶרְבַאן הבין אותו והוסיף:

"למותר לציין שאין בכוונתנו לוותר על מילוי משימתנו; אך אולי יהיה בכך מן הזהירות, בשל שתי הגברות, לעלות על *דַנְקֶן* במֶלְבּוּרְן, ולשוב עם הספינה לחפש את עִקבות הָארִי גְרַאנְט במזרח, מה דעתך, מֶק-נַאבְּס?"

"קודם שאביע את דעתי," השיב הרב-סרן, "הייתי רוצה לשמוע מה בפיו של אַיְירְטוֹן."

הרב-מלחים, שנקרא לומר את דברו באוֹרַח כה ישיר, הביט בגְלֶנֶרְבַאן.

---

* האי נוֹרְפוֹק שוכן מִמִּזרח לאוֹסְטְרַלְיָה. הממשלה מחזיקה שם פושעים חסרי-תקנה ששבו לסורם. הם מצויים שם תחת שמירה קפדנית.

"אני סבור," אמר, "שאנו מצויים במרחק כשלוש-מאות ועשרים קילומטרים ממֶלְבּוֹרְן, וכי הסכנה, אם היא קיימת בכלל, גדולה באותה מידה בדרך המובילה דרומה כמו בדרך המובילה מזרחה. שתי הדרכים שוממות למדי, ושתיהן זֵהות. פרט לכך, אינני סבור ששלושים עבריינים עשויים להטיל אימה על שמונה גברים חמושים היטב ונחושים בדעתם. אי-לכך, בהֶעְדר הצעה טובה יותר, דעתי היא שיש להמשיך בדרכנו קדימה."

"יפה דיברת, אַיְירְטוֹן," השיב פָּגָנֶל. "אם נמשיך בדרך, נוכל לעלות על עקבותיו של הרב-חובל גְרַאנְט, ולהיפך, אם נַדְרים, נתרחק מהם. אם כן, דעתי כדעתך, ואיני לוקח ברצינות את הנמלטים מפֶּרְת'. אדם אמיץ אסור לו להביאם בחשבון כלל!"

לאחר דברים אלה הועמדה ההצעה שלא לשנות את המסלול להצבעה, והיא אושרה פה אחד.

"רק הערה אחת, מִילוֹרד," אמר אַיְירְטוֹן שעה שעמדו לפרוש לשינה.

"דבֵּר, אַיְירְטוֹן."

"כלום לא יְהֵא זה רצוי לְשַׁגֵר לְ*דַנְקֶן* הוראה להפליג אל החוף?"

"לשם מה?" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "רק משנגיע לְמִפְרַץ טוּפוֹלְד יהיה צורך לשַׁגֵר הוראה זו. אם יקרה איזה אירוע בלתי-צפוי, שיאלצנו לנסוע לְמֶלְבּוֹרְן, נצטער מאוד אם לא נמצא שם את *דַנְקֶן*. יתֵרה מזאת, נזקיהָ מן הסתם עדיין לא תוקנו, ולפיכך סבור אני, כי מטעמים אלה מוטב לנו להמתין בעניין זה."

"בסדר!" הפטיר אַיְירְטוֹן בלי להתעקש.

למחרת, חמושה היטב וערוכה לקדֵם פני כל צרה, יצאה החבורה הקטנה מסִימוֹר. אחרי חצי שעה שָׁבָה ונכנסה ליער האֶקָלִיפְּטוּסִים, שהִשְׂתרע גם בכיוון מזרח. גְלֶנֶרְבַאן היה מעדיף לרכוב במישור פתוח. המסע במישור כרוך בפחות סכנות של מלכודות ומארבים מן המסע ביער סבוך. אך לא היתה ברירה. כל אותו היום הודחלה העגלה בין עצי-הענק החַדגוֹניים. עם ערב, לאחר שעברו ליד הגבול הצפוני של מחוז אֶנְגְלְסִי, חצו את קו-האורך °146 ותנו בפַאֲתיו של מחוז מַארֵיי.

• 16 •
מֶק-נַאבְּס טוען שאלֶה קופים

בבוקר יום המחרת, ה-5 בינואר, דרכה כף-רגלם של הנוסעים בחבל מַארֵיי רחב-הידיים. חבל זה, שאינו מוכר היטב, אינו מיושב ומשתרע עד לחומה הנישאה של האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים. התרבות עדיין לא הגיעה אליו, והוא טרם נחלק למחוזות נבדלים. אזור זה הוא הנידח והשומם ביותר בחבל וִיקְטוֹרְיָה. יבוא יום ויערותיו ייגדעו תחת ידם הכורתת של המתיישבים וכרי-המרעה יופקרו לצאנם של הבוקרים; אך לפי שעה היתה זו אדמה בְּתולית, שוממת כפי שהגיחה מלב האוקיינוס ההודי.

מכלול אדמות אלה נושא שֵׁם רב-משמעות במפות האַנְגְלִיּוֹת: "שְׁמוּרוֹת השחורים". לשם דחקו המתיישבים באלימות את הילידים. הקצו להם כמה מקומות מוגדרים במישורים מרוחקים, ביערות שכמעט אי-אפשר להגיע אליהם, שם יילך גזע הילידים וְיִתְנַוֵּון אט-אט. כל אדם לבן, מתיישב, מהגר, בוקר, רשאי לחצות את תחומי מושב הילידים. רק לאדם השחור אסור לצאת מתחומו.

אגב רכיבה דן פָּגָנֶל בסוגיה חשובה זו של הגזעים הילידיים. היתה לו דעה נחרצת בנדון; לדעתו השיטה הבְּרִיטִית דוחפת להַכְחָדַת העמים הכבושים ולגירושם המקיף מן המחוזות שבהם התגוררו אבות-אבותיהם. מגמה הרת-אסון זו ניכרת בכל מקום, ובאוֹסְטְרַלְיָה יותר מבכל מקום אחר.

בימיה הראשונים של המושבה התייחסו הפושעים-המוגלים, ואף המתיישבים, לשחורים כאל חיות-פרא. הם צדו אותם והרגו בהם באש הרובים. הם טבחו בהם בהסתמכם על מִשפטנים כדי להוכיח כי בן-אוֹסְטְרַלְיָה מצוי מחוץ לחוק הטבעי, ועל כן, אין רציחתם של אוּמְלָלִים אלה נחשבת לפשע. עיתוני סִידְנִי אף הציעו אמצעי יעיל כדי להיפטר מן השבטים שבסביבות אגם הַנְטֶר: להרעיל אותם כאיש אחד.

מסתבר אֵפוא כי בתחילת תהליך הכיבוש הסתייעו האַנְגְלִים ברצח-עם לשם התיישבות. מעשי אכזריותם נודעו בזְוָועָתָם. הם נהגו באוֹסְטְרַלְיָה כפי שנהגו בהודו, שם נעלמו חמישה מיליוני הוֹדים; או כפי שנהגו במושבת-הכֵּף, שם התמעטה אוכלוסייה של מיליון הוֹטֶנְטוֹטִים למאה אלף. וכך, האוכלוסייה המקומית של הילידים, שההתעללות והשִכרות עשו בה שַׁמּוֹת, נטתה להיעלם ולפַנות את אדמת אוֹסְטְרַלְיָה לתרבות הקטלנית. היו אמנם כמה מושלים שהוציאו צווים כנגד אנשי-הערבות צמאי-הדם! הם קבעו כי אדם לבן שיקצץ את אפו, את אוזניו או את זרתו של האדם השחור, "כדי לעשות ממנה כלי לפיטום מקטרת", ייענש בהצלפות פִּרְגוֹל. אך היו אלה איומי-סרק! מעשי רצח התבצעו בקנה-מידה גדול, ושבטים שלמים נטבחו. די להזכיר את האי וַאן-דִימֶן, שבתחילת המאה היו בו

חמשת-אלפים ילדים ואילו בשנת 1836 צומצם מִספרם לשבעה! לפני זמן-מה דיווח העיתון מֶרְקְיוּרִי על בואו של בן טַסְמַנְיָה האחרון להוֹבָּרְט-טָאוּן.

גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס לא חָלקו על דברי פָּגָנֶל. אף-על-פי שהיו אַנְגְלִים, נִבצר מהם להגן על בני-מולדתם. העובדות היו גלויות ובלתי ניתנות לעִרעור.

"לפני חמישים שנים," המשיך פָּגָנֶל, "היינו כבר פוגשים בדרכנו הרבה שבטים של ילידים, ואילו עתה טרם פגשנו יָלִיד אחד. בעוד מאה שנים תהיה אוֹסְטְרַלְיָה מרוקנת לגמרי מכל אוכלוסייתה השחורה!"

ואמנם, שמורת הילידים נראתה נטושה לחלוטין. שום שריד של מחנה או בִקְתות. מישורים ויערות סבוכים התחלפו לסירוגין, ואט-אט לבשה הארץ חזות פראית. דומה היה כי שום יצור חי, אדם או חיה, אינו פוקד אזורים נִידָחים אלה. אך לפתע נעצר רוֹבֶּרְט לפני קבוצת עצי אֶקָלִיפְּטוּס והצטעק:

"קוף! הנה קוף!"

הוא הצביע על גוף מוארך ושחור שהיה גולש בזריזות מופלאה מענף לענף, מצמרת לצמרת, כאילו איזה מִתקן סמוי מחזיקו באוויר. הייתכן כי בארץ מוזרה זו מרחפים הקופים בדומה לשועלים הללו, שהטבע ציידם בכנפי עֲטַלֵף?

בינתיים נעצר הקרון, והכול עקבו במבטם אחר בעל-החיים שנעלם אט-אט במרוֹמי האֶקָלִיפְּטוּס. אחרי רגע קט ראוהו שב ויורד במהירות הבזק, רץ על פני הקרקע ריצה שכולה התעוותויות וקיפוצים, ואחר נאחז בזרועותיו הארוכות בגזעו החלק של עץ גומי ענקי. הכול תהו כיצד יטפס על גזע כה זקוף וחלקלק, שזרועותיו לא יכלו להקיפו. אולם הקוף היכה בגזע במין גרזן, חתך בקליפתו סדקים קטנים ובעזרת נקודות-אחיזה אלה, המחולקות במִרווחים שווים, הגיע עד לִמסעף עץ הגומי. בתוך שניות ספורות נעלם בעַלְוָוה העבותה.

"הא, מה זה! מהו הקוף הזה?" קרא הרב-סרן.

"הקוף הזה," השיב פָּגָנֶל, "הוא אוֹסְטְרָלִי טְהוֹר-גזע!"

בטרם היה בידי חבריו של פָּגָנֶל להגיב על דבריו במשיכת-כתפיים ספקנית, נשמעו בקִרבת מקום צעקות, שאפשר לאַייתן מבחינה אוֹרְתוֹגְרָפִית כך: "קוֹאוֹ-אֶאֶה! קוֹאוֹ-אֶאֶה!" אַיירְטוֹן דירבן את שְׁוָורָיו, וכמה צעדים הלאה משם הגיעו הנוסעים במפתיע למחנה של ילידים.

איזה מחזה עגום! כתְרֵיסר אוהלים היו נטויים על קרקע חשופה. "גוּנְיוֹס" אלה, העשויים קליפות עץ שחפפו אלה את אלה כרעפים של גג, לא הֵגנו על יושביהם האוּמְלָלים אלא מכיוון אחד. יצורים אלה, שהדלות ניוונה אותם לשפל מדרגה, היו פשוט דוחים. היו שם כשלושים נפשות, גברים, נשים וטף, לבושים עורות קֶנְגוּרוּ קרועים ובְלויים. תגובתם הראשונה לנוכח הקרון המתקרב היתה מנוסה, אך מִלים אחדות שהשמיע אַיירְטוֹן בעָגָה בלתי-מובנת, הרגיעום והם שבו בוטחים וחוששים כאחד, כחיות שמושיטים להן איזה מזון מעורר-תאווה.

ילידים אלה, שגובהם כמטר ושישים סנטימטרים, ניחנו בגוון-פנים אֲפַרְפַּר; לא שחור לגמרי, אלא כעֵין פיח יָשָׁן. שׂערם היה צַמְרִי, זרועותיהם ארוכות, בִּטנם תְפוּחה, גופם שעיר ובעורם צלקות של כתובות-קַעֲקַע או של חתכים שנוהגים לחתוך במהלך טקסי קבורה. אך מאומה לא היה שקול למִפלצתִיות

פניהם: פה ענקי, אף פחוס וכמו מעוך על הלחָיים, לסת תחתונה בולטת ומצוידת בשיניים לבנות, אך משופעות. מעולם לא היה יצור-אנוש דומה כל-כך לטיפוס החייתי.

"רוֹבֶּרְט לא טעה," הפטיר הרב-סרן, "אלה הם קופים. אמנם, טהורי-גזע, אם תִרצו – אך בכל זאת, קופים!"

"מֶק-נַאבְּס," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "האִם תצדיק את אלה שצדים אותם כחיות-בר? יצורים עלובים אלה הם בני-אדם!"

"בני-אדם!" הצטעק מֶק-נַאבְּס, "לכל היותר יצורי-כִּלְאַיים בין האדם לאוֹרַאנְג-אוּטאן! ואם אמדוד את זווית-פניהם, אגלה בוודאי כי היא חדה כזווית-פניו של הקוף!"

בעניין זה צדק מֶק-נַאבְּס; זווית-הפנים של היליד האוֹסְטרָלִי חדה מאוד ודומה באוֹרַח ניכר לזו של האוֹרַאנְג-אוּטַאן, כלומר, שישים עד שישים ושתיים מעלות ולפיכך, בצדק רב הציע מר רִיאֶנְזִי לסווג את האוּמְלָלִים הללו כגזע בפני עצמו, שאותו כינה "פִּיתֶקוֹמוֹרְפִים", דְהַיְינוּ, אנשים דמויי-קופים.

אך לֵיידי הֶלֶנָה צדקה עוד יותר ממֶק-נַאבְּס כשטענה כי ילידים אלה, העומדים בתחתית הסולם האנושי, ניחָנים בנשמה. ואמנם, בין החיה לבין היליד האוֹסְטרָלִי מפרידה התהום שבין המינים השונים, ואי-אפשר לגשֵר על פניה. צדק הוגה-הדעות הצָרְפָתִי, פַּסְקָל, כשטען כי בשום מקרה אין האדם חיה. ובאותה מידה של תבונה, הוסיף: "וגם לא מלאך."

אלא שלֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט סתרו נחרצות את חלקה השני של אִמרת הוגה-הדעות הדגול. שתי הנשים הרחמניות יצאו מן הקרון והושיטו יד מלטפת לאותן בריות עלובות; הן הגישו להם דברי-מזון, שהפראים טרפום בגַרְגְרָנוּת נָתעבת. אין ספק שהם חשבו בשל כך את לֵיידי הֶלֶנָה לאלוהות, ולוּ רק משום שלפי דעתם הלבנים אינם אלא שחורים שהולבנו לאחר מותם.

אך היו אלה הנשים, בעיקר, שעוררו את רחמנותן של הנוסעות. אין דבר שיִשְווה בחֶרפתו למעמדה של האוֹסְטְרָלִית הילידה; הטבע המתאכזר שלל מהן כל שמץ של חן; זוהי שִפחה שנחטפת בכוח הזרוע, ואת מתנת כְּלוּלוֹתיה היא מקבלת בצורת מכות ב"וָאדִי", מין מקל הקשור תמיד ליד אדונה. החל מרגע חטיפתה קופצת עליה זִקנה מוקדמת, מוטלות עליה כל המלאכות המייגעות של חיי נוודוּת, ויחד עם ילדיה, הארוזים בתוך צרור של קני-סוּף, היא נושאת את כלי הצַיִד והדַיִג, ואת מלאי ה"פּוֹרְמִיוּם טֶנַאקְס"*, שממנו היא מייצרת את הרשתות. מחובתה לספק את צורכי התזונה של המשפחה; היא צדה לְטָאוֹת, אוֹפּוֹסוּמִים ונחשים, ומעפילה לשם כך ממש עד לצמרות העצים; היא מקוֹשֶשֶת את העצים למדורה, תולשת את קליפות העץ לבניית האוהל; כמוה כבהמת-משׂא עלובה, שאינה יודעת מנוֹחַ, ורק אחרי שסיים אדונה היא אוכלת את השיירים הדוחים שמהם נקעה נפשו.

אותה שעה נראו אחדות מאותן אוּמְלָלוֹת, שאולי לא בא אוכל לפיהן זמן רב, כשהן מנסות למשוך את הציפורים בפִּתוֹתן אותן בגרגרים.

---

* סוג של פִּשְתָן.

הן היו שרועות על הקרקע הלוהטת, דוממות כגוויות, ממתינות במשך שעות, אולי, שאיזו ציפור תמימה תקרב לטווח-ידן! כל תַחכּומן בענייני מלכודת לא הגיע ליותר מכך, ורק בעל כנף אוֹסְטְרָלִי היה אווילי דיו כדי ליפול בפח.

בינתיים התאספו הילדים סביב הנוסעים, שאילְפוּם במֶחֱווֹתיהם. עתה צריך היה להישָמֵר מִיִצְרֵי הביזה שלהם. הם דיברו ביניהם בעָגָה שרקנית, שהתבססה על נקישות לשון. הדבר דמה לזעקות של בעלי-חיים. אולם קולותיהם ניתָנו גם בצלילים רכים נעימים לאוזן; המִלה "נוֹקי, נוֹקי" חזרה שוב ושוב, ובשל תנועות ידיהם אפשר היה להבינה על-נקלה. מובנה היה "תן לי! תן לי!" בהִתכוונם לחפצים האישיים של הנוסעים. מר אוֹלְבִּינֶט הִתקשה להגן על מדור המִטען, ובייחוד על הצֵידה של המשלחת. המסכנים המורעבים הללו התנפלו על הקרון במבט מעורר-פַּלָצות וחשפו שיניים חדות, שהושחזו אולי על בְּתָרֵי בשר-אדם. אמנם מרבית שבטי אוֹסְטְרַלְיָה אינם אוכלי-אדם בעתות-שלום, עם זאת מעטים הם הילדים שיסרבו לטרוף את בשר האויב המנוצח.

לבקשתה של לֵיידי הֶלֶנָה הורה גְלֶנֶרְבַאן לחלק להם כמה מִצרכי-מזון. הילדים הבינו את כוונתו ופרצו בהפגנות שִמחה, שהיו ממיסות אף לב של אבן. הם השמיעו יבבות דומות לשאגותיהן של חיות-טרף, שעה שהשומר מביא להן את מזונן היומי. בלי להצדיק את הרב-סרן, קשה היה בכל זאת לכפור במסקנה שגזע זה קרוב מאוד לעולם החי.

מר אוֹלְבִּינֶט, שהיה איש מנומס, ביקש להגיש תחילה לנשים. אך הבריות האוּמְלָלות האלה לא העזו לאכול בטרם יאכלו אדוניהן האֵימתניים. הללו הסתערו על הפְּכְסָמִים ועל הבשר המיובש כמו על טרף.

משהירהרה מֶרִי גְרַאנְט באפשרות שאביה שבוי בידי ילידים נחשלים כל-כך, חשה את הדמעות נִקוות בעיניה. בעיני רוחה כבר חזתה את כל סֶבלותיו של אדם כהָארִי גְרַאנְט, אם היה עבד לאותם שבטי נוודים, טרף לדלות, לרעב ולהִתעללות. ג'וֹן מַנְגְלְס, שהתבונן בה בדאגה, ניחש את המחשבות שגָאוּ בלִבה, וכמו נענה למחשבותיה. הוא פנה אל הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*:

"אַיְירְטוֹן," שאל, "האם מידי פראים כאלה נמלטת?"

"כן, רב-חובל," השיב אַיְירְטוֹן. "כל העֲמָמים של פְּנִים-היבשת דומים אלה לאלה. אך כאן לפניך רק קוֹמֶץ של מסכנים עלובים, ואילו על גדות הדַרְלִינְג יושבים שבטים רבים, שבראשם מנהיגים רבי-סמכות."

"מה יכול אֵירוֹפִּי לעשות בקֶרֶב אותם ילידים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מה שעשיתי אנוכי," השיב אַיְירְטוֹן, "לצוד, לדוג איתם, להשתתף בקרבותיהם; וכפי שכבר אמרתי לך, מתייחסים אליו בהתאם לתועלת שאפשר להפיק ממנו; ואם הוא גבר אמיץ ופיקח, הוא זוכה בשבט למעמד בכיר."

"אבל הוא נשאר שבוי?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"ונתון להשגחה," הוסיף אַיְירְטוֹן, "כך שאין הוא יכול לעשות צעד לבדו, לא ביום ולא בלילה."

"ובכל זאת עלה בידך להימָלט, אַיְירְטוֹן," אמר הרב-סרן שהצטרף לשיחה.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס, בחסות קרב שניטש בין שִבְטִי לבין השבט השכן. הצלחתי יפה. אינני מצטער על כך. אך אם הייתי נאלץ לחזור על המעשה, סבורני שהייתי

מעדיף עבדות-נצח על פני הייסורים שעברו עלי שעה שחציתי את מִדבריות פְּנִים-היבשת. ישמור האל על הרב-חובל גְרָאנְט מניסיון ישועה כזה!"

"כן, בוודאי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "עלינו לקוות, העלמה מֶרִי, כי אביך שבוי בידי שבט ילידים כלשהו. הדבר יָקֵל עלינו את גילוי עקבותיו מאשר אילו נדד בגַפּוֹ ביערות היבשת."

"האם יש לך עדיין תקווה?" שאלה הנערה.

"העלמה מֶרִי, אני עדיין מקווה, בעזרת האל, לראותך מאושרת ביום מן הימים."

רק עיניה הדומעות של מֶרִי גְרָאנְט יכלו להודות לקַבַּרְנִיט הצעיר.

במהלך אותה שיחה חל שינוי לא מוסבר בקֶרֶב הפראים; הם השמיעו זעקות מְהַדְהדות, רצו לכל עבר, אחזו בכלי-נשקם ונדמו כמו נתקפו חֵימה אכזרית.

גְלֶנֶרְבָאן לא ידע מה פשר הדבר; מֶק-נַאבְּס פנה אל אַיְירְטוֹן ושאלו:

"אתה, שחיית זמן רב בקרב האוֹסְטְרָלִים, בוודאי תוכל להבין את שפתם, לא כן?"

"פחות או יותר," השיב הרב-מלחים, "שכֵּן כמִספר השבטים כך מִספר הניבים. אף-על-פי-כן דוֹמֶני שאני מנחש כי מתוך הכרת-תודה רוצים הפראים הללו להציג בפני כבודו מִשחק מלחמה."

ואכן זו היתה סיבת ההתרגשות. בלא כל הקדמה תקפו הילידים אלה את אלה בחֵימה שפוכה מבוימת להפליא ואמיתית עד כדי כך, שצופה תמים עשוי היה לחשוב כי קרב של ממש מתנהל לנגד עיניו. אך האוֹסְטְרָלִים, לפי עדויות שונות, ניחָנוּ בכִשרון חיקוי מופלא, וגם הפעם הפגינו כִּשרון ראוי לכל שבח.

כלי המִתקפה והמִגְנָנה היו אַלַּת-עץ מפצחת-ראשים, מעֵין מוט כבד המסוגל לפצח את הגוּלְגוּלוֹת הקשות ביותר, ו"טוֹמָהוֹק", אבן-צוֹר מושחזת קשה ביותר, המקוּבעת בעזרת גוּמִי דביק בין שני מקלות. גרזן זה, שלו ידית באורך שלושה מטרים, הוא כלי שימושי בעִתות מלחמה ושלום, ומשמש לכיסוח ענפים או ראשים, לפציעת גוף אדם או גזע עץ, הכול בהתאם לנסיבות.

כלי-הנשק הללו הונפו בידיים משולהבות לקול צווחות רמות; הלוחמים זינקו איש על רעֵהו; אחדים צנחו כמֵתים, ואילו האחרים פלטו את זעקת הניצחון. הנשים, בעיקר הזקנות, שֵׁשֵׁד המלחמה מְקַנֵּן בהן, ליבּוּ את יצרי הלוחמים, עָטוּ על הגוויות המדוּמות והשחיתו אותן כביכול, באכזריות שלא היתה יכולה להיות מְזַוויעה ממנה, אילו היתה אמיתית. לֵיידי הֶלֶנָה חששה כל העֵת פן יהיה מִשחק המלחמה לקרב אמיתי. הילדים שהשתתפו במִשחק המלחמה עשׂו זאת ברצינות רבה. הבנים – ובעיקר הבנות, שהיו חמוּמות-מוח יותר מחבריהן – החליפו מהלומות וחבטות נאמנות בשִׁלהוּב חייתי.

הקרב המדוּמה כבר נמשך כעשׂר דקות, ואז, לפתע, חדלו הלוחמים ממעשיהם. כלי-הנשק נשמטו מן הידיים. ההמולה הקולנית התחלפה בדממה עמוקה. הילידים נותרו קפואים בתנוּחתם האחרונה, כמו דמויות מתמונות חיות. אפשר היה לחשוב שהתאבנו.

מה היתה הסיבה לשינוי זה, ומדוע התחלף פתע הקרב בקיפאון של שַׁיִשׁ? התשובה לא איחרה לבוא.

להקה של תוּכִּיים התפרשה באותו רגע במרומי עצי הגוּמי, ממלאת את האוויר בלַהַג. בשלל גוניהן העזים דמו הציפורים הללו לקשת-בענן מעופפת. הופעתו של מִפרח ציפורים קולני וססגוני זה הוא שקטע את הקרב ובעקבותיו החל הצַיִד, שחשוב ממנו לאֵין-ערוך.

אחד הילדים שאחז בכלי צבוע אדום בעל מבנה מיוחד במינו, עזב את חבריו, שעדיין קפאו על מקומותיהם, והתקדם בין העצים והשיחים לעֵבר להקת התוּכִּיים. זחילתו היתה חרישית לגמרי. הוא לא נגע בעלֶה ולא הסיט אף חלוק-אבן ממקומו. הוא היה כצֵל מחליק.

בהגיע הפרא למרחק הנָאוֹת, יידה את הכלי בקו מקביל לקרקע ובגובה שישים סנטימטרים מעליה. כך התעופף הכלי כשנים-עשר מטרים, ואז, לפתע פתאום, בלא שנגע בקרקע, התרומם בזווית ישרה, טיפס באוויר עד לגובה שלושים מטרים, קטל כתְרֵיסר מאותן ציפורים, הִתווה קשת ושב וצנח לרגלי הצַיָּיד. גְלֶנֶרְבַאן ובני-לְוָויָיתו עמדו נדהמים, מִתקשים להאמין למראה עיניהם.

"זהו 'בּוּמֶרַנְג'!" הפטיר אַיְרְטוֹן.

"בּוּמֶרַנְג!" הצטעק פָּגָנֶל. "הבּוּמֶרַנְג האוֹסְטְרָלִי!" ואז, כילד קטן, ניגש לאסוף את הכלי המופלא, "כדי לבדוק מה יש בפנים".

ואכן, אפשר היה לחשוב כי איזה מנגנון פנימי, איזה קפיץ שהשתחרר לפתע, הוא ששינה את מסלולו. אך לא היה בו כל מנגנון.

הבּוּמֶרַנְג היה עשׂוּי מִקשה אחת של עץ קשה וכפוף, ואורכו כשישים עד שבעים סנטימטרים. במרכזו היה עוביו שישה סנטימטרים בקירוב ואילו הקצוות הסתיימו בחודים משוננים. קיעור חלקו השקוע היה כשני סנטימטרים בלבד ובחלקו הקָמוּר היו שתי שׂפות מושחזות היטב. כלי פשוט בתכלית, ובאותה מידה גם בלתי-מובן.

"הנה אֵפוא הבּוּמֶרַנְג המפורסם!" קרא פָּגָנֶל לאחר שבחן היטב את הכלי המוזר הזה. "פשוט כְּפִיס-עץ ותו-לא. מדוע באמצע מסלול תעופתו האופקי הוא מזנק באוויר ושב לידו של המְיַידֶה? אנשי המדע והנוסעים מעולם לא השׂכילו להסביר את פשר התופעה."

"כלום אין זה כפעולת החישוק, שאם מְיַידים אותו בצורה מסוימת הוא שב לנקודת מוצאו?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלֶס.

"או, שמא," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "אין זו אלא פעולת נסיגה, כמו זו של כדור בִּילְיַארד, כשמכים בו בנקודה מסוימת?"

"כלל וכלל לא," השיב פָּגָנֶל, "בשני המקרים קיימת נקודת-תמיכה, והיא הגורמת לתגובה: הקרקע באשר לחישוק, השטיח באשר לכדור. אך כאן אין כל נקודת-תמיכה: הכלי אינו נוגע בקרקע, ובכל זאת הוא מתרומם לגובה ניכר!"

"ובכן, כיצד תסביר עובדה זו, מר פָּגָנֶל?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אינני מסביר אותה, גברתי, אני רק מציין עובדה פעם נוספת; התוצאה באה ככל הנראה מן האופן שבו מושלך הבּוּמֶרַנְג ומצורתו המיוחדת. אשר לאוֹפֶן ההטלה, זהו עדיין סודם השמור של האוֹסְטְרָלִים."

"מכל מקום, זה דבר מתוחכם להפליא... לקופים," הוסיפה לֵיידִי הֶלֶנָה והתבוננה ברב-סרן, שעדיין הניד ראשו בספקנות-מה.

בלא כל הקדמה תקפו הילדים אלה את אלה בחימה שפוכה

ובינתיים חלף הזמן, וגְלֶנֶרְבַאן סבר שאסור לו להמשיך ולעכב את מסעו מזרחה; הוא כבר התכוון לבקש מן הנוסעים לשוב ולעלות לקרון, אלא שלפתע הופיע בריצה פרא אחד ומילמל מִלים אחדות בהתרגשות עזה.

"האז!" הפטיר אַיִירְטוֹן, "הם הבחינו בִּיעֵנִים!"

"מה? מדובר בצַיִד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"חייבים לראות זאת," הצטעק פָּגָנֶל, "זה בוודאי מחזה מעניין! אולי ישתמשו שוב בבּוּמֶרַנְגוֹ!"

"מה דעתך, אַיִירְטוֹן?"

"הדבר לא יארך זמן רב, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

הילידים לא איבדו רגע לבטלה. בשבילם היתה זו הזדמנות פז לצוד יְעֵנִים. כך יבטיח לעצמו השבט מזון לכמה ימים. כדי ללכוד טרף שכזה חייבים הציידים לפעול במְרב זריזותם. אך כיצד מצליחים הם להרוג בעלי-חיים מהירים כל-כך בלי רובים ובלי כלבים? זה היה ההיבט המעניין כל-כך במחזה שפָּגָנֶל דרש לצפות בו.

האֶמוּ, או הַיְעֵנִית נטולת-הקְסָדָה, שכינויו "מוּרְאוּק" בפי הילידים, הוא בעל-חיים ההולך ונעלם בשפֵלות אוֹסְטְרַלְיָה. זהו בעל-כנף גדול, שגובהו שמונים סנטימטרים, ובשרו הלבן מזכיר בטעמו במידת-מה את בשר תרנגול-ההודו; יש לו על מִצחו לוּחִית סְחוּס קַרְנִית; עיניו חומות-בהירות, מקורו שחור ומעוקל כלפי מטה; אצבעותיו מזוינות בציפורניים אֵימתניות; כנפיו, שאינן אלא גְדֻמִים, אינן מסוגלות לשאתו באוויר; נוצותיו, או אם תִרצו פַּרְוָתוֹ, כהות יותר בחזה ובצוואר. אך ציפור זו, שאינה עפה, מסוגלת לקרוא תיגָר במֵירוֹץ על הסוס המהיר ביותר. המבקש לצודה יכול לעשות זאת רק בערמומיות רבה.

על כן, לקריאתו של היליד התפרשו תְּרֵיסר אוֹסְטְרָלִים כיחידה של רוֹבָאִים. הדבר התרחש במישור מרהיב, שבו צמח אִינְדִיגוֹ-בָּר והִכחיל את הקרקע בפרחיו. הנוסעים עצרו בפְּאָתיו של יער מִימוֹסוֹת.

כשהתקרבו הילידים, התרוממו מִרבצן כחצי-תריסר יְעֵנִיוֹת, נָסוּ על נפשן והתייצבו במרחק קילומטר וחצי משם. משאיתֵר צַיָיד השבט את מיקומן, אוֹתֵת לחבריו לעצור. הללו השתטחו על הקרקע; הוא שלף מכֵּליו שני עורות של אֶמוּ תפורים במומחיות והתחפש בו-במקום. יד ימינו הזדקרה מעל ראשו, ובהילוכו המיטַלְטֵל חיקה יְעֵנִית המחפשׂת את מזונה.

הַיליד הלך והתקדם לעבר העדר; לעִתים עצר והעמיד פנים שהוא מנקר גרגרים; לעִתים איבֵּק עפר ברגליו והקיף עצמו בעננת אבק. זה היה תעלול מושלם, חיקוי נאמן להתנהגותו של האֶמוּ. הצַיָיד פלט נְאָקות שכל ציפור הלכה אחריהן שולל. ואכן, עד מהרה נמצא הפרא בלב הלהקה השלֵווה. לפתע הלמה ידו החמושה באַלָּה, וחמש מתוך שש הַיְעֵנִיוֹת צנחו לצִדו.

הצַיָיד הצליח, והצַיִד הסתיים.

גְלֶנֶרְבַאן, הנוסעות וכל החבורה הקטנה נפרדו מן הילידים. אלה לא הפגינו צער מיוחד בשל הפרידה. מן הסתם, השְׁכִּיחה מהם הצלחת צֵיד הַיְעֵנִיּוֹת את רעבונם, שהושבע. הם אפילו לא חשו הכרת-תודה על הכרס המלאה, שהיא אגב חזקה מהכרת-התודה הנובעת מהלב אצל בני-אדם חסרי-תרבּוּת ואצל בעלי-חיים.

מכל מקום, לא היה אפשר שלא להעריך את תבונתם ואת זריזותם.

"ועתה, מֶק-נַאבְּס יקירי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "התסכים עִמי שהילידים האוֹסְטְרָלִיִים אינם קופים?"

"רק משום שהם מחקים בנאמנות אורחותיה של חיה?" שאל הרב-סרן. "להיפך, זה רק מצדיק את הַשְקָפָתִי!"

"התבדחות אינה תשובה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "רצוני, רב-סרן, שתחזור בך מקביעתך."

"ובכן, כן, דודניתי; או ליתר דיוק, לא. האוֹסְטְרָלִים אינם קופים; הקופים הם-הם האוֹסְטְרָלִים."

"מה זאת אומרת?"

"ובכן, זִכרי מה טוענים הכושים בנוגע לגזע המעניין של האוֹרַאנְג-אוטאן."

"ומה הם טוענים?" הִקשתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הם טוענים," השיב הרב-סרן, "שהקופים הם כושים כמותם, אך פיקחים יותר: 'הם לא לדבר כדי הם לא לעבוד,' אמר איזה כּוּשי שקינא באוֹרַאנְג-אוטאן מאולף, שבעליו כילכל אותו בלא שיידרש לעשות דבר."

17

הַמִּגְדָּלִים הַמִּילְיוֹנָרִים

לאחר לילה שקט בקו-האורך ′15 °146, יצאו הנוסעים למחרת, ה-6 בִּינוּאָר, בשעה שבע בבוקר, להמשיך בחציית החבל רחב-הידיים. הם התמידו בצעידתם בכיוון השמש העולה, ועקבות פסיעותיהם הטביעו במישור קו ישר בתכלית. פעמים הצטלבו עִקבותיהם בעִקבות בוקרים שעשׂו דרכם צפונה, ואילוּלֵא הותיר סוסו של גְלֶנֶרְבָאן בחול את טביעות שני עלֵי התִּלְתָּן הטבועים בפרסותיו, סִמלה של בְּלֶק פּוֹיְנְט, היו העקבות מתערבבים אלה באלה עד לבלי-הַכֵּר.

את המישור חרצו לעִתים פלגים פתלתלים, מוקפים עצי אֶשְׁכְּרוֹעַ. היו אלה בעיקר נחלי אכזב. מקורם היה במדרונות ה״בָּפָלוֹ רֵיינְגְ׳ז״, רכס הרים לא גבוה במיוחד, אשר קו-המִתאר הציורי שלו הִתווה קו גַלִּי באופק.

הוחלט לחנות שם עוד באותו ערב. אֵיְרְטוֹן הֵאִיץ בְּשׁוּורָיו, ואחרי שעשׂו כשישים וחמישה קילומטרים, הגיעו לשם, אם כי עייפים במקצת. האוהל הוקם לרגלי עצים גבוהים; הלילה ירד, וארוחת-הערב נשלמה במהירות. אחרי צעידה שכזו חשבו הכול על שינה יותר מאשר על אכילה.

פָּגָנֶל, שתורנות השמירה הראשונה נפלה בחלקו, לא עלה על יצועו. כשרובה הקָרָבִּין שלו על כתפו, פקח פָּגָנֶל עין על המחנה, משוטט אנה ואנה כדי להתגבר על עייפותו.

חרף הֶעְדרו של הירח היה הלילה כמעט מואר, בזכות בְּרקם של כוכבי הדרום. המדען השתעשע בקריאת ספר-הרקיע הגדול, הפתוח תמיד והמרתק כל-כך את אלה היודעים לפַעְנְחוֹ. את דממתו העמוקה של הטבע הנָם הֵפֵר רק צִלצול הכבלים שנעו על טַלְפֵי הבהמות.

פָּגָנֶל נסחף אֵפוא בשַׂרעַפָּיו האַסְטְרוֹנוֹמִיים, ומַעְיָינָיו היו נתונים יותר לעסקי שמים מאשר לעסקי האדמה. אך לפתע חילץ אותו מהזייתו צליל מרוחק.

הוא כָּרָה אוזן קַשֶּׁבֶת, ולמרבה הפתעתו סבר שהוא שומע צלילי פְּסַנְתֵּר; כמה אַקוֹרְדִים, שנוּגנו במהירות, שיגרו אליו את תְהוּדתם המרטיטה. הוא לא יכול לטעות.

״פְּסַנְתֵּר בלב המִדבר!״ אמר לעצמו פָּגָנֶל, ״הרי זה דבר שאינו מתקבל על דעתי.״

אכן היה זה מפתיע עד מאוד, ופָּגָנֶל העדיף להאמין שאיזו ציפור אוֹסְטְרָלִית מוזרה היא שמְחקה את צלילי הפסנתר המשובה, כפי שציפורים אחרות מְחקות צלילי האוֹרְלוֹגִין או משחיז סכינים.

אולם באותו רגע הידהד גם קול צלול; לפְּסַנְתְּרָן הצטרף גם קול זמר; פָּגָנֶל הקשיב, מסרב עדיין להיכנע. אך לאחר כמה דקות נאלץ להודות כי הנעימה האלוהית שהגיעה לאוזניו, היתה אִילְמִיוֹ טֶזוּרוֹ טַאנְטוֹ, מתוך האוֹפֶּרָה *דוֹן ז׳וּאָן*.

"חי נפשי!" הירהר לעצמו הגֵיאוֹגְרָף, "כל כמה שתהיינה הציפורים באוֹסְטְרַלְיָה מוזרות, ואף אם יהיו התוּכִּיִים המוּסִיקָלִיים ביותר בתבל, אין הם מסוגלים לשיר את מוֹצַרְט!"

פָּגָנֶל האזין עד תום לקטע הנִשׂגב של המלחין. השפעה של נעימה עֲרֵיבה זו, שנישׂאה במרחבי הלילה הצלול, היתה בלתי-נתפשׂת. זמן רב נותר פָּגָנֶל שבוי בחבלי קסמה, ואחר נמוג הקול והדוּמִייה שבה לשׂרור.

כשבא וִילְסוֹן להחליף את פָּגָנֶל, מצאו שקוע בהזיה עמוקה. אך פָּגָנֶל לא אמר מאומה למלח; הוא החליט לספר על המִקרה המוזר לגְלֶנֶרְבָן, למחרת בבוקר, ולעת-עתה ניגש להִתְכַּרְבֵּל באוהל.

למחרת התעוררה כל החבורה לקול נביחות בלתי-צפויות. גְלֶנֶרְבָן קם ללא דיחוי. שני פּוֹיְנְטֶרים נהדרים וארוכי-רגליים, נציגים מרהיבים של גזע כלבי-הצַיִד האַנְגְלִיים, השתובבו בפַאֲתֵי חורש קטן. כשקרבו הנוסעים, חדרו הכלבים לתוך סבך העצים ונביחותיהם התעצמו.

"קיימת אֵפוא איזו חווה בלב השממה הזאת," אמר גְלֶנֶרְבָן, "וגם צַיָּידים, שהרי אלה כלבי-צַיִד."

פָּגָנֶל כבר פצה את פיו כדי לספר את רשמיו מליל אמש, אך הנה הופיעו שני בחורים צעירים, רכובים על סוסים גזעיים יפהפיים, "צַיָּידים" של ממש.

שני הגֶ'נְטֶלְמֶנִים, לבושים חליפות-צַיִד מהודרות, נעצרו על מקומם למראה החבורה הקטנה, שנראתה כמחנה צוענים. דומה היה כי הם תוהים לפשר נוכחותם של אנשים חמושים במקום זה, אך הנה הִבחינו בשתי הנוסעות היורדות מן הקרון.

מיד ירדו מסוסיהם, הסירו את כובעיהם והתקדמו לעברן.

גְלֶנֶרְבָן בא לקראתם, והציג עצמו לפניהם בשמו ובתְאָריו.

הבחורים הצעירים קָדוּ, ואחד מהם, המבוגר יותר, אמר:

"שלום לך, מִילוֹרד. התֵיאוֹתוּ, הגברות, עמיתיך למסע ואתה, לכבדנו בביקור ולבוא לנוח בצֵל קורתנו?"

"האוכל לשאול..." אמר גְלֶנֶרְבָן.

"מִישֶׁל וסַנְדִי פָּטֶרְסוֹן, בְּעָלֶיהָ של חוות-הוֹתָם. אתם כבר נמצאים על אדמותיה של החווה, במרחק כרבע קילומטר ממנה."

"רבותי," השיב גְלֶנֶרְבָן, "לא הייתי רוצה לנצל לרעה את הכנסת-האורחים המוצעת לנו ביד כה נדיבה..."

"מִילוֹרד," שב ואמר מִישֶׁל פָּטֶרְסוֹן, "בקבלך את הצעתנו תעשׂה חסד עם גולים מסכנים, ונהיה מאושרים עד-אין-קץ לכבדך בהכנסת-אורחים בלב המִדבר."

גְלֶנֶרְבָן הִרכין את ראשו לאות של הסכמה.

"אדוני," פנה אז פָּגָנֶל למִישֶׁל פָּטֶרְסוֹן, "היוּרשה לי לשאול, האם אתה שַׁרְתָּ אמש את הנעימה של מוֹצַרְט האלוהי?"

"אני הוא, אדוני," השיב הגֶ'נְטֶלְמֶן, "ואחי סַנְדִי ליווה אותי."

"ובכן, אדוני," שב ואמר פָּגָנֶל, "קַבֵּל את מחמאותיו הכֵּנוֹת של צָרְפָתִי שהוא מעריץ נלהב של מוסיקה זו."

פָּגָנֶל הושיט את ידו לגֶ'נְטֶלְמֶן, והלה לחצה בסבר-פנים חביב. אחרי-כן הצביע מִישֶׁל פָּטֶרְסוֹן ימינה על הדרך שיֵש ללכת בה. הסוסים הושארו לטיפולם

של אַיִירְטוֹן והמַּלָּחים, והנוסעים בלוויית שני הבחורים הצעירים, שהראו להם את הדרך, פסעו ברגל, משוחחים ומתפעלים, לעבר חוות-הוֹתָם.

אכן היתה זו אחוזה מרהיבת-עיניים, שטופחה בחומרה הקפדנית האופיינית לַפַּארְקים האַנְגְלִיים. כרי-מרעה רחבי-ידיים, הכלואים בתוך גדרות-עץ אפורות הִשתרעו עד לקַצְוֵוי האופק. רעו שם שְׁוָורים לאלפים וכבשים למיליונים. רועים רבים וכלבים רבים עוד יותר שמרו על צבא קולני זה. הגְעיות והפְּעיות התמזגו בנביחות כלבי-הענק ובאַבְחות השוטים.

במזרח עצרה את המבט שורת עצי מֵילָה וגוּמי, ומעליהם, בגובה כאלפיים וחמש-מאות מטרים, התנשאה פסגתו המרשימה של הר הוֹתָם. שדרות ארוכות של עצים ירוקי-עַד הִפציעו כקרניים לכל עֵבר. פה ושם נראו גושים של משוכות של "גְרַאס טְרִיז", "עצי עֵשֶׂב", מין שיחים בגובה שלושה מטרים, הדומים לדקל הננסי, מוסתרים בתוך רעמת שׂיער של עלים צרים וארוכים. האוויר היה רווי ניחוחות הַרְדוּפֵי-מֶנְתָה ואֶשכולות פרחיהם הלבנים, שעמדו אז במלוא פריחתם והִדיפו ריחות עֲרֵבים ביותר.

בין קבוצות אלה של עצים מְזֻנים מקומיים הִשְׁתַּרְבְּבוּ נציגים מעולם הצומח האֵירוֹפִּי, שהועתקו לכאן. עצי אֲפַרְסֵק, אגס, תַּפּוּחַ, תְּאֵנָה, עץ הדר, ואפילו אלון, התקבלו בקריאות הֵידד מפי הנוסעים. גם אם לא הִשתוממו יתר על המידה לנוכח הצעידה בצֵל עצי המולדת, הרי היו מכושפים ממש לנוכח הציפורים שריחפו בין הענפים, "ציפורי הסָטֶן", שנוצותיהן רכות כמשי וצבען חציו פז וחציו קטיפה שחורה.

בין היתר ניתנה להם ההזדמנות להתפעל לראשונה מ"מֶנוּרָה", הלא היא ציפור-הנֶבֶל, אשר זנבה דומה לכלי-הנגינה רב-החֵן של אוֹרְפֵיאוּס. הציפור השתובבה בתוך סבך הַשְׂרָכים המתפתלים, וכל אֵימת שהיה זנבה חובט בענפים היו נפלטים צלילים שלשמעם תמהו הנוסעים אם אין אלה הצלילים הַהַרְמוֹנִיים שנתנו השראה לאַמְפִיוֹן לשוב ולבנות את חומות תֶּבִּי. פַּגָנֶל אף השתוקק לפרוט בנבל זה.

בינתיים לא הסתפק לוֹרד גְלֶנַרְבַאן בהערצת נִפלאותיו של אותו נְוֵוה-מִדבר לא צפוי בשממה האוֹסְטְרַלִית. הוא האזין לסיפורם של הגֶ'נְטֶלְמֶנִים הצעירים. באַנְגְלִיָה, בלב אדמות מיושבות, היה האורֵחַ מְספר תחילה למְארחוֹ מאַיִן בא ולאן מוּעדות פניו. אך כאן, מתוך הִתחשבות מנומסת, סברו מִישֶׁל וסַנְדִי שמחובתם להציג עצמם בפני הנוסעים, שזה-עתה הזמינו להתארח בביתם. הם גוללו אֵפוא את קורותיהם.

היה זה סיפורם של כל אותם אַנְגְלִים צעירים, נבונים ותרוצים, שאינם סבורים שהעושר פוטְרם מן העמל. מִישֶׁל וסַנְדִי פָּטֶרְסוֹן היו בניו של בַּנְקַאי מלוֹנְדוֹן. בהיותם בני עשרים קרא להם ראש-המשפחה ואמר: "הנה לכם, בחורים צעירים, כמה מיליונים. צְאוּ לכם לאיזו מושבה רחוקה, הָקימו שם מִפעל מועיל, ושאבו מן העבודה את משמעות החיים. אם יעלה הדבר יפה בידיכם, מה טוב. אם תיכָּשלו, ניחא. לא נצטער על המיליונים שסייעו בידיכם להיות לגברים." שני הבחורים נענו לצו האָבָהִי. הם בחרו בחבל וִיקְטוֹרְיָה שבאוֹסְטְרַלְיָה כדי לפזר שם את שטרות הכסף של האב, ולא התחרטו על כך. מקץ שלוש שנים המשק שיגשג.

בחבלי וִיקְטוֹרְיָה, וֵיילְס-הדרומית-החדשה ואוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית ישנן כשלושת-אלפים חוות כאלה, אחדות מנוהלות בידי בוקרים, המְגַדלים צאן ובקר, ואחרות מנוהלות בידי מתיישבים שעיסוקם העיקרי גידולי אדמה. עד בואם של שני האַנְגְלִים הצעירים היתה החווה של מר ג'יימִיסוֹן החווה הגדולה ביותר; שטחה מאה קילומטרים רבועים, ולה גבול של עשרים ותמישה קילומטרים לאורך הנהר פָּארוּ, אחד מיובליו של הדַרְלִינְג.

עתה עלתה עליה חוות-הוֹתָם הן בשטחה והן בהיקף עסקיה. שני הבחורים היו בוקרים ומתיישבים בעֵת ובעונה אחת. הם ניהלו את אחוזתם האדירה במיומנות נדירה ובמרץ לא שגרתי.

חווה זו שכנה במרחק רב מן הערים הראשיות, בלב המִדבריות השוממים כמעט של אזור מַארֵיי. היא השתרעה על פני השטח שבין קווי-האורך 48′ 146° ל-147°, כלומר שטח שאורכו ורוחבו שמונה קילומטרים, בין בָּפְלוֹ רֵיינְגֶ'ז לבין הר הוֹתָם. בשני קצותיו הצפוניים של אותו מרובע רחב-מידות הִזדקרו הר אַבֶּרְדִין משמאל ופסגות הַיי-בַּארְוֶון מימין. מים צלולים לא חסרו בתחום החווה, והתפתלו בה פלגים ויובלים רבים של הנהר אוֹבֶּנְס, הנשפך לנהר מַארֵיי מצפון. כך שגידול הבקר ועיבוד האדמה עלו יפה במקום זה באותה מידה. עשרת-אלפים אֲקָרִים של אדמה עוּבדו לתפארת, הצמיחו גידולים מקומיים וגידולים אֶקְזוֹטִיִּים, ובכרי-מרעה מוריקים התפטמו מיליוני בהמות. לפיכך זכו מוצרי חוות-הוֹתָם במחירים גבוהים בשוקי קַאסְלְמֵיין וּמֶלְבּוֹרְן.

עוד מִישֶל וסַנְדִי פָּטֶרְסוֹן מסיימים את סיפור חייהם הפעלתניים, והנה נִגלה בקצה שדירת הקָאזוּאָרִינוֹת בית-המגורים.

היה זה בית נאה עשוי עץ ולבֵנים, חבוי כולו תחת מעטֶה אֶשכולות של אֶמְרוּפִילִים. דומה היה לבית-קַיִץ מהודר: אַכְסַדְרַת-עץ, ובה עֲשָשִיוֹת סִינִיוֹת, הקיפה אותו מארבע רוחותיו כסְטָיו עתיק-יומין. לפני החלונות השתלשלו סוככים סְסְגוֹניים, שנִדמו עשויים פרחים. בית נאה ומשובב את העין מאין כמוהו, אך גם נוח למגורים. על המדשאות ובתוך קבוצת העצים שמסביב "צמחו" פְּמוֹטֵי נחושת, ועליהם פנסים הדורים; עם רדת החשֵיכה היה הגן כולו זוהר בתאורת-גָז לבנה, אשר ניזונה מִמְכל גָז זעיר, שהיה חבוי בסוּכַּת עצי המִילָה והשְׂרָכִים המטפסים.

יתֵרה מזאת, לא נראו כל בתי-משק, אורוות או סככות – בקיצור, כל מה שמאפיין חווה חקלאית. כל אותם מִבני שירותים – כפר של ממש ובו יותר מעשרים בקתות ובתים – היו ממוקמים במרחק כרבע קילומטר משם, במעמקי גיא קטן. חוטי חשמל הִבטיחו קשר מיידי בין בית האדונים לבין הכפר. הבית, המרוחק מכל שאון, נראה אפוף ביער של עצים אֶקְזוֹטִיִּים.

עד מהרה הגיעו לקצה שְׂדֵירַת הקָזוּאָרִינוֹת; גשרון מתכת מעוצב להפליא היה נטוי מעל פלג הומה, מוליך אל הגן הפרטי. הם חצו את הגשרון. מנהל משק- בית נְשׂוּא-פנים בא לקראת הנוסעים; דלתות הבית נפתחו, ואורחיה של חוות-הוֹתָם נכנסו לחדרי-המגורים המפוארים שבתוך מעטפת הלבֵנים והפרחים.

כל מותרות חיי האָמנות והאופנה נִגלו לעיניהם. אולם-הכניסה, המקושט

בעיטורים שנושאיהם כלי-צַיִד ומְרוצי-סוסים, נפתח אל טְרַקְלִין רחב-ידיים, ובו חמישה חלונות. פְּסַנְתֵּר ועליו תָּווים של לְחָנים ישנים וחדשים, כַּנֵּי-ציור ועליהם התחלות של ציורים, עמודים נושאים פסלי שַׁיִשׁ, על הקירות כמה ציורים של אָמנים פְלֶמִיִים ידועי-שֵׁם, שטיחים עשירים רכים למגע כדשא סמיך, שטיחי קיר משובבי-עין המתארים תמונות חינניות השאולות מן המִיתוֹלוֹגְיָה, נִבְרֶשֶׁת עתיקה המשתלשלת מן התקרה, כלי-חרסינה יְקרי-ערך, חפצי-חֵן יקרים המעידים על טעם מושלם, אלף ואחד דברים פעוטים ויקרים, שאפשר היה לתמוה על הימצאם בבית-מגורים אוֹסְטְרַלִי, כל אלה העידו על התאמה מושלמת בין האָמנות לנוֹחוּת. כל דבר שהיה בו כדי להפיג את שיממונו של גוֹלֶה-מרצון, כל דבר שהיה בו כדי להזכיר את נוהגי אֵירוֹפָּה, מצוי היה בטְרַקְלִין האגדי. יכולת לחשוב שנקלעת לאיזה ארמון-נסיכים בצָרְפַת או באַנְגְלִיָה.

מִבַּעַד לחמשת החלונות, המוצלים בבדי סוֹכֵך עדינים, חדר אור יום מעוּמעם קָמעה, וכמו מרוכך בצללי האַכְסַדְרָה. לֵיְדִי הֶלֶנָה קרבה לחלון, מוקסמת. מצד זה חלש הבית על עמק רחב-ידיים, שהשתרע עד לרגלי ההרים שבמזרח. רצף של כרי-דשא וחורשות, פֹּה ושם קרחות, מִכלול הגבעות המעוּגלות ברוב-חֵן, תבליט פני הקרקע המבוּתרים, כל אלה יצרו מראֶה נפלא מכל תיאור. שום חבל מחבלי העולם לא יכול לְשַׁווֹת לו, אף לא עמק גן-העדן הנודע שבהרי סֶלְמַרְק הנוֹרְבֶגִיים. הנוף רחב-הידיים, מעוּטר כתמי אור וצל, הִשתנה משעה לשעה בהתאם לתמורות השמש. הדמיון לא יכול להזות דבר-מה מרהיב יותר, ומִקסם זה השׂביע את כל תאוות-העיניים.

בינתיים הורה סַנְדִי פֶּטֶרְסוֹן למשרת הראשי של החווה לאַלְתֵּר ארוחת-צהריים, ופחות מרבע שעה לאחר הגיעם, כבר הֵסֵבּו האורחים ליד שולחן ערוך לתִפארת. איכות המאכלים והיינות היתה מושלמת; אולם מה שנעם יותר מכול, בקרב כל העידונים והשפע למַכְבִּיר, היתה חֶדוותם של שני הבוקרים הצעירים, שהיו כה מאושרים להציע תחת קורת-גגם הכנסת-אורחים נפלאה כל-כך.

עד מהרה סוּפרה להם מטרת מסעה של המשלחת, והם גילו עניין רב בחיפושיו של גְלֶנֶרְבַאן. הם אף הֵפיחו תקווה מחודשת בלב ילדיו של הרב-חובל.

"הָארִי גְרַאנְט נפל בוודאי בידי הילידים," אמר מִישֶׁל, "שכֵּן לא הופיע במושבות החוף. המסמך מוכיח כי ידע בדיוק נמרץ את מיקומו, והיות שלא הגיע לשום מושבה אַנְגְלִית, כנראה נתפס על-ידי הפראים."

"כך בדיוק אירע לרב-מלחים שלו, אַיְירְטוֹן," העיר ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"אבל אתם, רבותי," שאלה לֵיְדִי הֶלֶנָה, "האם לא שמעתם מעודכם על טביעתה של בְּרִיטַנְיָה?"

"לא שמענו, גברתי," השיב מִישֶׁל.

"איך לדעתכם מתייחסים הילידים האוֹסְטְרַלִיִים לרב-חובל השבוּי בידיהם?"

"האוֹסְטְרָלִים אינם אכזריים, גברתי," השיב הבוקר הצעיר, "והעלמה הצעירה יכולה להיות רגועה בעניין זה. קיימות לא מעט דוגמאות למזג-רוחם הנוח, וכמה אֵירוֹפִּים אף חיו זמן ממושך בקִרבם בלא שיתלוננו על אלימות."

"ביניהם קִינְג," התערב פָּגָנֶל, "הניצול היחיד ממשלחתו של בֶּרְק."

"אך לא רק החוקר הנועז הזה," הוסיף סַנְדִי, "אלא גם חייל אַנְגְלִי בשם

בַּקְלִי, אשר נמצא בשנת 1803 בחוף פּוֹרְט-פִילִיפּ, נאסף על-ידי הפראים וחי שלושים ושלוש שנים במחיצתם."

"ומאז אותה תקופה," הוסיף מִישֶל פֶּטֶרְסוֹן, "אחד מגיליונותיו האחרונים של כתב-העת *אוֹסְטְרַלְאַסְיָה* מדווח לנו שאדם בשם מוֹרִיל הוחזר לא מכבר למולדתו לאחר שש-עשרה שנות עבדות. סיפורו של הרב-חובל דומה מן הסתם לסיפור זה, שכֵּן מוֹרִיל נלכד בידי הפראים אחרי טביעת ספינתו הַפֶּרוּאָנִית, בשנת 1846, ונלקח לִפְנִים-היבשת. לפיכך, סבורני שאסור לכם לאבד תקווה."

דברים אלה עוררו שִׂמחה רבה בלב מאזיניו של הבוקר הצעיר. הם אישׁשו את המידע שמסרו זה מכבר פָּגָנֶל ואַיְירְטוֹן.

לאחר שקמו הנוסעות מן השולחן, דנו באסירים-המוּגלים, הקוֹנְוִויקְטְס. האסון שאירע בגשר קַמְדֶן היה ידוע לבוקרים, אך כְּנוּפְיַית הפושעים-הנמלטים לא הדאיגה אותם כלל. העבריינים לא יעזו לתקוף חווה שצְוותה מוּנֶה יותר ממאה אנשים. מלבד זאת, הדעת נותנת שלא יסתכנו בְּמִדבריות מַארֵיי, שם אין להם מה לעשות וגם לא בקִרבת מושבות וֵיילְס-החדשה, שם השמירה על הדרכים עֵרה מאוד. זו היתה גם דעתו של אַיְירְטוֹן.

נִבצר מלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן לסרב לבלות את היום כולו בחוות-הוֹתַם בחברת מארחיו החביבים. שתים-עשרה שעות האיחור היו לשתים-עשרה שעות מנוחה; הסוסים והשְׁוָורים אגרו כוחות באורוות הנוחות של החווה.

הוסכם אפוא שייִשָּׁארו; שני הבחורים הצעירים שטחו לפני אורחיהם תוכנית לאותו יום, והיא התקבלה בהִתלהבות.

בשעת צהריים חיכו לפני הכניסה שבעה סוסי-צַיִד חזקים שבָּטְשׁוּ בקרקע בקוצר-רוח. לגברות נועדה כִּרְכָּרָה קטנה ומהודרת, מצוידת במושכות ארוכות, שבעזרתן יכול הרַכָּב להפגין את זריזותו בתִמְרוּן ארבעת סוסיה. הפָּרָשים, ולפניהם כַּלְבֵנים חמושים ברובֵי-צַיִד מצוינים, עלו על סוסיהם ודהרו לצִדֵי הכִּרְכָּרָה, בעוד להקַ הפּוֹיְנְטֶרים נובחת בעליצות בחולפו דרך הסבך.

במשך ארבע שעות שָׁטְטָה חבורת הרוכבים במשעוליו ובדרכיו של אותו פַּארְק גדול, שמידותיו כמידת נסיכות קטנה בגֶרְמַנְיָה: רַייס-שְׁלַייץ או סַקְסוֹנְיָה-קוֹבּוּרְג גוֹתָה היו נִבלעות בתוכו במלואן. תושבים רבים אמנם לא נִקרוּ בדרכם, אך לעומת זאת כבשים היו שם לאֵינספור. אשר לטרף, צבא שלם של עוזרי-צַיִד לא היה בכוחו לספק לציידים יותר חיות משנזדמנו להם שם. עד מהרה הידהדו מטחי יריות שהדאיגו את שוכניהם השלֵווים של היערות והמישורים. רוֹבֶּרְט הצעיר עשה חַיִל לצִדו של הרב-סרן מֶק-נַאבְּס. חרף הַפְּצרותיה של אחותו, יצא הנער האמיץ בראש ותמיד ירה ראשון. אך ג'וֹן מַנְגְלְס התחייב להשגיח עליו, ומֶרִי יכלה להיות רגועה.

במהלך מסע הצַיִד בשיטת הַהַחְרָדָה הומתו כמה בעלי-חיים אופייניים לארץ זו, שפָּגָנֶל לא הִכירם עד כה אלא בשמם בלבד, ביניהם ה"וּוֹמְבַּאט" וה"בַּנְדִיקוּט".

הווֹמְבַּאט הוא ממשפחת מְכַרסמי-העשב, החופר מחילות באדמה בדומה לגירית; גודלו כגודל כבש ובשרו עָרֵב לחֵך.

הבַּנְדִיקוּט הוא מין חיית-כיס, שיכולה ללמד את השועל האֵירוֹפִּי פרק בהִלכות שוד לוּל-עופות. בעל-חיים זה, שמראהו דוחה למדי ואורכו כחצי מטר, נפל

שדוד מיריותיו של פֶּגֶנֶל, אשר מתוך גאווה-עצמית של צַיָּיד, הכריז שהוא מקסים. "איזו חיה מקסימה," אמר.

בין שאר החיות החשובות שצד רוֹבֶּרְט ברוב זריזותו היה "דַסְיוּרָה וְיוֶורִין", מין שועל קטן, אשר פרוותו השחורה המנוקדת בלבן שווה בערכה לזו של נְמִייה; כן צד צמד של אוֹפּוֹסוּמִים, שהסתתרו בעַלְוָוה הצפופה של העצים הגבוהים.

אך גולת הכותרת של מעללי הצַיָּיד היה, ללא ספק, המִרדף אחר הקֶנְגוּרוּ. סמוך לשעה ארבע החרידו הכלבים מרבצה להקה של חיות-כיס מוזרות אלה. הגורים מיהרו לחזור לכיס האֵם, והלהקה כולה נסה על נפשה בשורה עורפית. אין דבר מפליא יותר מדילוגי הקֶנְגוּרוּ האדירים, אשר רגליו האחוריות, הארוכות פי-שניים מן הקדמיות, משתחררות כמו קפיץ מתוח.

בראש הלהקה הנמלטת שעט זכר, שגובהו כמטר וחצי, נציג מרהיב של גזע "מַקְרוֹפּוּס גִיגַנְטֶאוּס", "איש זקן", כפי שמְכַנים אנשי-הערבות את הקֶנְגוּרִים הזקנים.

המִרדף התנהל בעירנות לאורך שישה עד שבעה קילומטרים. הקֶנְגוּרִים לא התייגעו והכלבים המִתְייראים, ובצדק רב, מרגלם האחורית החזקה, המצוידת בציפורן חדה, לא טרחו להתקרב אליהם. אך לבסוף התעייפה הלהקה ממְרוּצה ונעצרה, ו"האיש הזקן" נשען על גזע עץ, נכון להשיב מלחמה שְעָרָה. אחד מכלבי הפּוֹיְנְטֶר, שנסחף בתנופתו, התגלגל בסמוך אליו. בֶּן-רגע נִזרק הכלב האומְלָל באוויר ושב וצנח ארצה מרוטש. נראה היה בבירור שלהקת הכלבים כולה לא תצליח לגבור על חיות-כיס חזקות אלה. צריך היה אֵפוא לחסלן ביריות, שכֵּן רק כדורי הרובה יש בכוחם לגבור על בעלי-החיים הענק.

ממש באותו רגע נפל כמעט רוֹבֶּרְט קורבן לפזיזותו. כדי להבטיח את דיוק הקליעה קרב רוֹבֶּרְט לקֶנְגוּרוּ. בעל-החיים הסתער, ורוֹבֶּרְט נפל ארצה. נשמעה זעקה. מֶרִי גְרַאנְט, אילֶמֶת, אחוזת-אימה, הושיטה ידיה לעבר אחיה ממרומי הכִּרְכָּרָה. שום צַיָּיד לא העז לירות בבעל-החיים מחשש שיפגע בילד.

אך לפתע עט ג'וֹן מַנְגְלְס על הקֶנְגוּרוּ, סכין ציידים שלופה בידו, תוך שהוא מסתכן בריטוש בִּטנו, ודקר את בעל-החיים בלִבּו. החיה נפלה שדודה ארצה, ורוֹבֶּרְט התרומם בלא פגע. כעבור רגע כבר היה חבוק בזרועות אחותו.

"תודה, מר ג'וֹן! תודה!" אמרה מֶרִי גְרַאנְט והושיטה את ידה לקַבַּרְנִיט הצעיר.

"אני הייתי עָרֵב לשלומו," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס ונטל את ידה הרועדת של הנערה.

תקרית זו חתמה את מסע הצַיִד. להקת חיות-הכיס נפוצה לכל עֵבר לאחר מות מנהיגה, ונְבלתו נלקחה לבית-המגורים. השעה היתה כבר שש בערב. ארוחת-ערב מפוארת המתינה לציידים. בין שאר המאכלים בלט מרק בשר עשוי מזנבו של קֶנְגוּרוּ, שהוכן לפי מַתְכּוֹן מקומי והיה מַסְמֵר הסעודה.

לאחר הגלידות והפַּרְפָּרָאוֹת המתוקות, עברו המסובים לטְרַקְלִין. הערב הוקדש למוּסִיקָה. לֵיידִי הֶלֶנָה, שהיתה פְּסַנְתְּרָנִית מעולה, העמידה את כישוריה לרשות הבוקרים. מִישֶל וסַנְדִי פֶּטֶרְסוֹן שרו ברוב-טעם קטעים מיצירותיהם האחרונות של גוּנוֹ, וִיקְטוֹר מַאסֶה, פֶלִיסְיֶין דָוִויד, ואפילו הגאון הלא מובן רִיכַרְד וַאגְנֶר.

באחת-עשרה בערב הוגש תה; הוא הוכן באותה שלֵמוּת אַנְגְלִית ששום עם

אינו יכול להתחרות בה. אך פָּגֶ'ל ביקש לטעום תה אוֹסְטְרָלִי, ולפיכך הוגש לו משקה שחור כדְיוֹ: ליטר מים, שבמשך ארבע שעות הרתיחו בהם חצי לִיבְּרָה של תה. חרף הַעֲוויוֹת המיאוּס הכריז פָּגֶ'ל כי המשקה מצוין.

בחצות הלילה נלקחו האורחים לחדרי-שינה צוננים ונוחים ושקעו בתנומה, שחלומותיה היו המשך להנאות היום שעבר.

למחרת עם שחר נפרדו הנוסעים משני הבוקרים הצעירים. שני הצדדים הודו זה לזה ונדרו נדר לשוב ולהיפגש באֵירוֹפָּה, בטירת מַלְקוֹלְם. אחר-כך יצא הקרון לדרך, סבב את מרגלות הר הוֹתָם, ועד מהרה נעלם הבית מעיני הנוסעים כחיזיון חטוף. אך שמונה קילומטרים הלאה משם עדיין דרכו סוסיהם על אדמת החווה. רק בתשע, משעברו את גדר הַפְּלוֹנְסָאוּת האחרונה, חדרה החבורה הקטנה לחבלי-הארץ הלא נודעים כמעט של נָפַת וִיקְטוֹרְיָה.

• 18 •
הָאַלְפִּים הָאוֹסְטְרָלִיִּים

מחסום אדיר קטע את הדרך בדרום-מזרחה. היה זה רכס הרי הָאַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים הדומה למצודה רחבת-ידיים, שחומותיה הפְּתַלְתלות משתרעות לאורך אלפיים וארבע-מאות קילומטרים ועוצרות את העננים בגובה יותר מאלף ומאתיים מטרים.

השמים המעוננים הרעיפו ארצה חום מסונן מבעד לאריג הצפוף של הערפילים. מידת החום היתה אֵפוא נסבלת, אלא שההתקדמות הואטה בשל פני הקרקע, שהיו מבותרים יותר. המישור הלך וגבה. כמה תְלים, ועליהם עצי גומי צעירים וירוקים, הזדקרו פה ושם. הלאה מזה היו גַּבְנוּנים אלה בולטים יותר ויצרו את מדרגותיו הראשונות של רכס האַלְפִּים הגבוהים. צריך היה לטפס ללא הרף, ואפשר היה להבחין בכך על-פי מאמץ השְׁוָורים, אשר עוֹלם חרק מכוח משיכתו של הקרון הכבד. הם התנשפו בקול רם, ושרירי עַרְקוּבֵיהם נמתחו ואיימו להיפָּקַע. קרשי הקרון גנחו על כל חבטה לא צפויה, שאפילו אַיְירְטוֹן המיומן לא יכול למונעה. הנוסעות נשאו את תְּלָאוֹתיהן בכבוד.

ג'וֹן מַנְגְּלְס ושני המַלָּחים סָרקו את הדרך כמה מאות מטרים לפני הקרון; הם ברְרו מַעֲברים נוחים, כבחירת תעלות בין שוניוֹת-אַלְמוּגים, והקרון, בדומה לספינה, צריך היה לברור בטובה שבהן. היה זה מֵעֵין שַׁיִט על פני קרקע סוערת.

המשימה היתה קשה ולעתים אף מסוכנת. לא פעם ולא פעמיים צריך היה גרזינו של וִילְסוֹן לפלֵס דרך בתוך סבך עבות של שיחים. אדמת החוֹמֶר הלחה היתה נשמטת מתחת לרגליהם. הדרך התארכה בשל אֵינספור מַעֲקפים, שהיו הכרחיים עקב מִכשולים שאין לעוברם; גושי שַׁחַם גבוהים, גֵאָיוֹת עמוקים וּבִצוֹת חשודות. לקראת הערב נוכחו לדעת שעשו בדוחק חצי מעלה. הם הקימו את המחנה לרגלי האַלְפִּים, על גדת פלג קוֹבּוֹנְגְרָה, ובפְּאָתיו של מישור קטן מכוסה שיחים בגובה כמטר, שעליהם האדומים היו משובבי-עין.

"יהיו לנו קשיים במַעֲבר," הפטיר גְלֶנֶרְבָאן בהתבוננו ברכס האַלְפִּים, שצלליתם התמזגה בעלטת הלילה. "אַלְפִּים! הרי זהו שֵׁם המעורר מחשבות."

"השֵׁד אינו נורא כל-כך, גְלֶנֶרְבָאן היקר," אמר פָּגָנֶל. "אל תעלה בדעתך שיהיה עליך לחצות משהו בדומה לשְׁוַויץ. יש באוֹסְטְרַלְיָה הרי גְרַמְפְּיַאן, הפִּירֶנֵאִים, הרים כחולים, ממש כמו באֵירוֹפָּה או באַמֶרִיקָה, אך בזְעֵיר-אַנְפִּין. הדבר פשוט מוכיח כי כושר ההמצאה של הגֵיאוֹגְרָפִים אינו בלתי-מוגבל או שמלאי השמות הפרטיים דל להפליא."

"ובכן, מהם אותם אַלְפִּים אוֹסְטְרָלִיִּים?..." שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הללו הם הרי-כיס," השיב פָּגָנֶל. "נחצה אותם אף בלא שנרגיש בכך."

"דַּבֵּר בשם עצמך!" קרא לעברו הרב-סרן, "רק אדם פְּזוּר-דעת מסוגל לחצות רכס הרים בלא לתת את הדעת על כך."

"פְּזוּר-דעת!" הצטעק פָּגָנֶל. "הרי אינני פְּזוּר-דעת עוד. הגברות הללו יעידו על כך. כלום לא עמדתי בהבטחתי מאז דרכו רגלי על יבשת זו? האִם ביצעתי איזה מעשה של פיזור-דעת? היש איזו שגיאה שאפשר לרשום לחובתי?"

"אף לא אחת," אמרה מֶרִי גְרַאנְט. "כעת אתה המושלם שבבני-האדם."

"מושלם מדי!" הוסיפה תוך צחוק לֵיידִי הֶלֶנָה. "דווקא פיזורי-הנפש שלך הוסיפו לך חן."

"הלא כן, גברתי?" השיב פָּגָנֶל. "אם שוב לא תהיה בי כל מִגרעת, אהיה כאחד האדם. אי-לכך, אני מקווה שבתוך זמן קצר אעשה איזו שטות הגונה שתצחיק אתכם מקרב לב. אתם מבינים, כשאינני שוגֶה, נדמה לי שאני בוגד בייעודי."

למחרת, ה-9 בִּיָנוּאָר, נכנסה החבורה אל תוך מַעֲבר בהרי האַלְפִּים, וחרף הבטחותיו של הגֵיאוֹגְרָף הצוֹפֶה-טובות רבו הקשיים בדרכם. הם נאלצו להתקדם כסוּמִים באֲרוּבָּה ולחדור לתוך גְאָיוֹת צרים ועמוקים, שאולי הם חסרי-מוצא.

אַיְירְטוֹן היה מוצא עצמו במבוכה עזה אילוּלֵא נִקרה בדרכם לאחר שעה של צעידה, באופן לא צפוי לגמרי, איזה פוּנְדָק עלוב ששכן באחד מִמְשעוֹלי ההר.

"חי נפשי!" הצטעק פָּגָנֶל. "פוּנְדְקָאי זה בוודאי אינו עושה פה הון! לָמה כבר יכולה לשמש אַכְסַנְיָה זו?"

"לְסַפֵּק לנו את כל המידע שנחוץ לנו על הדרך," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "ניכָּנס."

גְלֶנֶרְבַאן חצה בלְוויית אַיְירְטוֹן את מִפתנה של האַכְסַנְיָה. בעל-הבית של "בּוּשׁ-אִין"* – השם שהִתנוסס על-גבי השלט – היה אדם גס-רוח, בעל קְלַסְתֵר דוחה, ובלי ספק היה הצרכן העיקרי במִסְבָּאתו של גִ'ין, בְּרֶנְדִי וּוִיסְקִי. בדרך-כלל היו פוקדים אותו רק בוקרים במסע, או אי-אלה מובילי עדרים.

לשאלות שהופנו אליו ענה סַר וְזָעֵף, ובכל זאת היה בתשובותיו כדי להבהיר לאַיְירְטוֹן את המשך הדרך. גְלֶנֶרְבַאן גמל לפוּנְדְקָאי בעבור טִרחתו בכְתָרים אחדים, וכבר עמד לעזוב את המִסְבָּאה כאשר לפתע משכה את תשׂוּמת-לִבּו מודעה שהיתה מודבקת לקיר.

היתה זו הודעה מטעם המשטרה הקוֹלוֹנְיָאלִית. היא דיווחה על בריחתם של הפושעים מִפֶּרְת' וקבעה פרס לראשו של בֶּן ג'וֹיְס: מאה לירות שְׁטֶרְלִינְג לכל מי שיסגיר אותו.

"אין ספק," אמר גְלֶנֶרְבַאן לרב-מלחים, "זהו עֲבַריין הראוי לתלייה."

"ובעיקר לתפיסהו!" השיב אַיְירְטוֹן. "מאה לירות! זהו סכום נכבד! אין הוא שווה אותו!"

"אשר לפוּנְדְקָאי," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "למרות המודעה, אין בקְלַסְתֵרו כדי לעורר בי אמון."

"גם בי לא," השיב אַיְירְטוֹן.

גְלֶנֶרְבַאן ואַיְירְטוֹן יצאו ושבו אל הקרון. הם שׂמו פניהם לעֵבר הנקודה שבה מסתיימת הדרך ללָקְנָאוּ משם התפתל מעֲבָר צר, שחצה את הרכס באלכסון. הם החלו בטיפוס.

---

* "פּוּנְדָק-השיחים".

העלייה היתה מפָּרֶכֶת. מדי פעם נאלצו הנוסעות לרדת מן הקרון, והרוכבים מסוסיהם; חייבים היו לסייע לשְׁוָורים, להדוף את הקרון הכבד בגלגלים, לְבלום אותו בירידות המסוכנות או להתיר את השְׁוָורים מן הרִתְמָה, כֵּיוון שלא יכלו לְתַמְרֵן בעיקולים חדים, ולתקוע טְרִיזִים מאחורי גלגלי הקרון כדי שלא יִידַּרְדֵר לאחור; לא פעם נאלץ אֵיִירְטוֹן לְהַתְגַּבֵּר את שְׁווריו בסוסים, שגם הם כבר היו עייפים מן הטיפוס.

במהלך אותו יום מת אחד הסוסים, ספק בשל אותו מאמץ ממושך, ספק בשל איזו סיבה אחרת. בלא כל התראה מוקדמת צנח לפתע פתאום. היה זה סוסו של מַאלְרָדִי. כשביקש להקימו על רגליו, נוכח כי הסוס מת.

אֵיִירְטוֹן ניגש לבדוק את הסוס השׂרוע על הקרקע, ודומה היה שאינו מבין את פשר המוות הפתאומי.

"אין ספק," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "הבְּהֵמה מתה מאיזה שטף-דם פנימי."

"כנראה," השיב אֵיִירְטוֹן.

"קח את סוסי, מַאלְרָדִי," הוסיף גְלֶנֶרְבָאן, "ואני אצטרף לְלֵיידי הֶלֶנָה בתוך הקרון."

מַאלְרָדִי עשׂה כדבריו, והחבורה שבה להעפלה המייגעת, לאחר שהפקירה את נבלת הסוס לעורבים.

רכס האַלְפִּים אינו רחב, ורוחב בסיסו אינו עולה על שלושה-עשׂר קילומטרים. לפיכך, אם המַעֲבר שבחר אֵיִירְטוֹן אכן מגיע בקצהו למִדרון המזרחי של הרכס, אפשר יהיה לחצות את המחסום הנישׂא הזה בתוך ארבעים ושמונה שעות. לאחר-מכן חסל סדר מִכשולים והדרך קלה עד לחוף-הים.

במהלך אותו היום הגיעו הנוסעים לנקודה הגבוהה ביותר במַעֲבר ההרים, לגובה שש-מאות מטרים בקירוב. הם נמצאו על רמה פתוחה שממנה אפשר היה להשקיף למרחקים. צפונה התנצנצו מימיו השְׁלֵווים של אגם אוֹמֶאוֹ, מנוקדים בציפורי-מים, ומעֵבר לו מישורי מַארֵיי הרחבים. דרומה משם התפרשׂו היריעות הירוקות של אֵזור גִ'יפְּסְלֶנְד, שקרקעותיו עתירות-זהב, על יערותיו ששיווּ לו מראה של ארץ קדמונית. כאן עדיין היה הטבע ריבון על מוצריו, על ערוצי מימיו ועל עציו הגדולים, שגרזן הכורת טרם הונף עליהם, ושהבוקרים, מְתֵי-מעט באותה עת, עדיין לא העזו להיאבק כנגדו. דומה היה כי רכס האַלְפִּים חוצץ בין שתי ארצות שונות, שאחת מהן עדיין שמרה על פראותה. השמש כבר שקעה, וקרניים אחדות, שבקעו מבעד לעננים המואדמים, הפיחו חיים בצבעיו של חבל מַארֵיי. לעומתו נִטמע גִ'יפְּסְלֶנְד, המוסתר מאחורי מסך הרים, בתוך עלטה עמומה, והיה רושם כי האזור שמעֵבר לאַלְפִּים שוקע בתוך אפלולית של לילה שירד טרם זמנו. בניגוד מרשים זה חשו הצופים, שניצבו בין שני חבלי-ארץ כה שונים, והתרגשות אחזה בהם למראה אותו חבל-ארץ לא מוכר כמעט, שהם עתידים לחצותו עד לגבולות וִיקְטוֹרְיָה.

המחנה הוקם על הרמה עצמה, ולמחרת החלה הירידה. היא היתה מהירה ביותר. בָּרָד מפתיע בעוצמתו תקף את הנוסעים ואילצָם לחפשׂ מחסה מתחת לסלעים. לא היו אלה כדורי בָּרָד רגילים, כי אם פיסות קרח גדולות ככף-היד, שניתכו מענני הסערה. קֶלַע לא היה מְשַלְחָם ביתר עוצמה, וכמה חבּוּרות הגונות

לימדו את פָּגֶנְל ואת רוֹבֶּרְט שיש לחמוק מפגיעתם. על הקרון ניתך בָּרָד שחוֹרֵר אותו במקומות רבים; מעטים הם הגגות שהיו עומדים בפני צניחת גְּזִיזֵי קרח משוננים אלה, שאחדים מהם אף נִנעצו בגזעי העצים. צריך היה להמתין עד תום המטר המופלא, שכֵּן מי שחשׂף עצמו צפוי היה למוות בסְקִילָה. הבָּרָד נמשך כשעה בקירוב, ואחר-כך חזרה החבורה לנוע על הסלעים המשופעים, שכעת היו חלקים מחמת זרימת מי הבָּרָד.

לקראת ערב ירד הקרון במדרגות האחרונות של האַלְפִּים, בין אֲשוּחִים ענקיים ומבודדים. הוא היטַלְטֵל קשות, וכמה חלקים אף איימו להתפרק משלדו, אך עדיין היה מוצק ויציב על גלגלי-העץ שלו. המַעֲבָר נפתח למישורי ג׳יפְּסְלֶנְד. הם חצו בהצלחה את רכס הרי האַלְפִּים, וערכו היערכויות שגרתיות לחניית לילה.

ב-12 בְּיָנוּאר שבו ויצאו לדרך בלהט רב. הכול השתוקקו להגיע מהר ככל האפשר למטרה, כלומר לאוֹקְיָינוֹס השקט, לנקודה שבה התנפצה *בְּרִיטַנְיָה*. רק שם אפשר יהיה לעלות על עִקבות הניצולים, דבר שאי-אפשר לעשותו במרחבי ג׳יפְּסְלֶנְד השוממים. לכן דחק אַיְירְטוֹן בלוֹרד גְלֶנֶרְבָאן לשַׁגֵר הוראה *לדַנְקֶן*, שתשוט אל החוף, על-מנת שיעמדו לרשותו כל אמצעי-החיפוש האפשריים. לדעתו צריך היה לנצל את הדרך מַלְקֶנָאוּ לְמֶלְבּוֹרְן, שכֵּן בהמשך לא תהיינה עוד דרכים ישירות לעיר-הבירה.

המלצותיו של הרב-מלחים נִראו טובות. פָּגֶנְל יעץ להביא אותן בחשבון. גם הוא סבר שנוכחותה של הספינה תביא תועלת בנסיבות אלה, והוסיף כי לאחר שיגיעו לַלְקֶנָאוּ, שוב לא תהיה דרך ליצור קשר עם מֶלְבּוֹרְן.

גְלֶנֶרְבָאן פָּסַח על שְׁתֵי הסְעִיפִּים, וייתכן שכבר היה מְשַׁגֵר את הפקודות שדרש אַיְירְטוֹן במפגיע, אִלְמָלֵא התנגד לכך הרב-סרן במלוא התקיפות. הוא טען שנוכחותו של אַיְירְטוֹן חשובה למשלחת, שכֵּן הוא מכיר את האזור שבקִרבת החוף, וכי אם, באַקְרַאי, תיתָּקל השיירה בעקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, מי עוד כרב-מַלָּחים יְהֵא מוכשר להִתְחַקּוֹת אחריהם, הקיצור, רק הוא יוכל לציין במדויק את המקום שבו ירדה *בְּרִיטַנְיָה* למצולות.

מֶק-נַאבְּס דָגַל אֵפוא בהמשך המסע, בלא כל שינוי בתוכנית. ג׳וֹן מַנְגְלְס תמך בדעותיו. הרב-חובל הצעיר אף העיר כי הפקודות של כבוד הלורד תַּגַעְנָה *לדַנְקֶן* ביתר קלוּת אם תשוגרנה מִמִּפְרָץ טוּפוֹלְד, מאשר בידי שליח שייאָלֵץ לרכוב על פני יותר משלוש-מאות קילומטרים בלב ארץ פראית. הסוף הוא שדעה זו נתקבלה.

הוחלט להמתין עד שיגיעו למִפְרָץ טוּפוֹלְד, קודם שיזעיקו את הספינה. הרב-סרן התבונן באַיְירְטוֹן, אשר נִראה מאוכזב למדי מן ההחלטה אך לא אמר דבר, וכהרגלו שמר את דעותיו לעצמו.

המישורים שהשתרעו לרגלי האַלְפִּים האוֹסְטְרַלִיִים היו שטוחים למדי, אם כי נטו בשיפוע קל מזרחה. חורָשים גדולים של מִימוֹסוֹת, אֶקָלִיפְּטוּסִים ועצי גוּמִי מְזַנִים שונים שברו פה ושם את חַדְגוֹנִיוּתם המַשְׁמִימָה. ה״גַסְטְרוֹלוֹבִּיוּם גְרַנְדִיפְלוֹרוּם״ קישט את פני הקרקע בפרחי שיחיו הבוהקים. כמה פלגים, שלא היו אלא יובלים קטנים מלאים קני-סוף ושַׁהֲלָבִים, קטעו לעִתים את הדרך. אפשר היה לצולחם בחוּרְבָּה. במרחקים נסו עם התקרבות הנוסעים סיעות של יְעֵנִים וקַוּוֹאָרִים. מעל

לשיחים קיפצו וניתרו קֶנְגוּרים כסיעה של שחקני פַּנְטוֹמִימָה גמישים. אך הציידים שבנוסעים לא חשבו כלל לצוד, שכֵּן הסוסים לא היו זקוקים למִטען עורף זה שעוד יוסיף על עייפותם.

יתר על כן, חום מֵעיק רבץ על האזור כולו. האוויר היה רווי חשמל כבד. בעלי-חיים ובני-אדם כאחד חשו בהשפעתו המְעיקה. הם התקדמו בלי לחשוב. רק קריאותיו של אַיירְטוֹן, המְדַרְבֵּן את שְׁוָוריו היְגֵעים, הֵפֵרוּ את הדוּמִייה.

בשעות הצהריים חצו יער מוזר של שְׂרָכִים, שהיה מעורר קריאות הִתפעלות אצל קבוצת אנשים יגֵעה פחות. צמחים מטפסים אלה, שעמדו במלוא פריחתם, התנשׂאו לגובה כעשׂרה מטרים. הסוסים ורוכביהם חלפו בנקל מתחת לזַלְזִליהם המשתלשלים מטה, ולפרקים היה אחד הַדָּרְבָנוֹת מִצטלצל בהיקָבְעוֹ בגִבעולם העֵצִי. מתחת לשמשיות קבועות אלה שררה צינה, והכול נהנו ממנה. ז'ק פָּגָנֶל, שכדרכו הפגין את רִגשותיו בקולניות, פלט כמה אנחות רווחה, שהבריחו להקה של תוּכּיוֹת ותוּכִּיִים, אשר פצחו בקוֹנְצֶרְט של להג מחריש-אוזניים.

הגֵיאוֹגְרָף הִמשיך בצעקות הגיל שלו ביתר-שׂאת, אך לפתע ראוהו חבריו מִתנודד על סוסו וקוֹרֵס תחתיו כאבן. ההיתה זו התעלפות, או גרוע מזה, חנק בשל החום העז? הכול חשו אליו.

"פָּגָנֶל! פָּגָנֶל! מה קרה לך?" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן.

"מה קרה לי, ידידי? קרה לי שאין לי עוד סוס," השיב פָּגָנֶל בהִשתחררו מאַרְכּוֹפָיו.

"מה? גם הסוס שלך?"

"מת במקום, כמו סוסו של מַאלְרָדִי!"

גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס ווִילְסוֹן בחנו את הבהמה. פָּגָנֶל לא שגה. סוסו אכן מת בחטף.

"הרי זה דבר מוזר," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אכן, מוזר עד מאוד," מילמל לעצמו הרב-סרן.

התקרית החדשה הזאת הדאיגה מאוד את גְלֶנֶרְבַאן. בשממה הזאת אי-אפשר למצוא סוסים חדשים, ואם תמשיך המגֵיפה להכות בסוסי המִשלחת, יִקשה הדבר עד מאוד על המשך המסע.

עוד לפני שהסתיים היום, נדמה היה כי החשש מפני מגֵיפה מוצדק: סוס שלישי, הפעם סוסו של וִילְסוֹן, צנח מת, וחמור אף יותר מכך, אחד מן השְׁוָורים קרס גם הוא. אמצעי הרכיבה והגרירה הצטמצמו לשלושה שְׁוָורים ולארבעה סוסים.

המצב הלך והחמיר. הרוכבים שאיבדו את בהמותיהם קיבלו עליהם את הדין והלכו ברגל. בוקרים לא מעטים כבר עשׂו זאת באזורים שוממים אלה. אך מה יְהֵא על הנוסעות, אם יהיה עליהן לנטוש את הקרון? האם תוכלנה הן לגמוא את מאתיים הקילומטרים שעדיין מפרידים בינם לבין מִפרץ טוּפוֹלְד?

ג'וֹן מַנְגְלְס וגְלֶנֶרְבַאן בדקו בדאגה רבה את הסוסים שנותרו בחיים. אולי אפשר יהיה למנוע תאונות נוספות. אך הבדיקה לא העלתה כל סימן למחלה או לחולשה כלשהי. הבהמות היו במצב בריאות מצוין ונשׂאו על נְקַלָּה את תְּלָאוֹת המסע. גְלֶנֶרְבַאן הביע אֵפוא תקווה שמגֵיפה זו לא תפיל חללים נוספים.

הוא ניסה לדרבן בקולו ובמלמד את השוורים אך הללו לא יכלו לזוז

זו היתה גם דעתו של אַיְירְטוֹן, אשר הודה כי אין הוא מבין את פשר המיתות החטופות הללו.

הם שבו לצעוד. הקרון שימש כלי-תחבורה להולכי-הרגל, שנחו בו כל אחד בתורו. עם ערב, לאחר שעברו שישה-עשר קילומטרים בלבד, ניתן האות לעצור, והוקם מחנה. הלילה חלף בלי פגע מתחת לקבוצת שְׂרָכִים מִסתעפים, שביניהם חלפו עֲטַלֵפֵי-ענק המכונים בצדק "שועלים מעופפים".

יום המחרת, ה-13 בְּיָנוּאָר, היה יום טוב. התרחשויות יום האתמול לא נִשנו. מצב בריאותה של המשלחת היה מַשׂבִיע-רצון. סוסים וּשְׁוָורים עשׂו את מלאכתם במרץ רב. המולה רבה שׂררה בטְרַקְלִינָהּ של לֵיידִי הֶלֶנָה בשל מִספר המבקרים הרב שֶנָּהַר לשם. מר אוֹלְבִּינֶט היה עסוק ביותר בחלוקת משקאות מרעננים, אשר היה הכרח לשתותם בשל החום העז – כשלושים מעלות בצל. מחצית חבית בירה אזלה, והכול הכריזו כי בַּרְקְלֵי ושות׳, יצרנה של בירה זו, הוא האדם הדגול ביותר בבְּרִיטַנְיָה הגדולה, ואין ספק שבירה זו עולה על הבירה שמייצר וֶלִינְגְטוֹן. גאווה עצמית של סְקוֹטִים. ז׳ק פָּגָנֶל הִרבה לשתות ועוד יותר לדבר.

יום שהחל בסימן כה טוב, אמור היה להסתיים בטוב. הם גמאו עשרים ותמישה קילומטרים וחלפו בנָקִל באֵזור הררי במקצת של אדמת-תוֹמֶר אֲדַמְדמה. הכול קיוו שעוד באותו ערב יחנו על גדותיו של הסְנוֹאִי, נהר גדול הנִשפך מדרום לְוִיקְטוֹרְיָה לאוֹקְיָינוֹס השקט. עד מהרה חרצו גלגליו של הקרון תְּלָמִים במישורים רחבים של אדמות סחף שחורות, בין אגודות-עֵשֶׂב לשדות מוריקים של גַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם. הערב ירד, וערפילים ברורים ציינו באופק את תְוָואי הנהר סְנוֹאִי. עוד כמה קילומטרים נִגמאו בזכות חוסנם של השְׁוָורים. בעיקול דרך מאחורי קפל-קרקע נמוך הִזדקר יער של עצי-ענק. אַיְירְטוֹן הִנחה את בהמותיו התשושות במקצת בין גזעי-הענק האפופים עלטה, וכבר הגיע לפַאֲתֵי היער, מרחק מחצית הקילומטר מן הנהר, כאשר לפתע שקע הקרון עד לטַבּוּרֵי גלגליו.

"זהירות!" קרא לעֶבר הרוכבים שהלכו אחריו.

"מה קרה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"שקענו בבוץ," השיב אַיְירְטוֹן.

הוא ניסה לדַרְבֵּן בקולו ובמַלְמָד את השְׁוָורִים, שהתחפרו עד בִּרכיהם, אך הללו לא יכלו לזוז.

"נחנה כאן," אמר ג׳וֹן מַנְגְּלְס.

"זה הדבר הטוב ביותר שיש לעשות," השיב אַיְירְטוֹן. "מחר, עם עלות השחר, נמצא דרך להיחלץ."

"לעצור!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

הלילה ירד במהירות רבה לאחר דִמדומים קצרים. האור נמוג, אך החום לא פָּג. האוויר היה רווי אדים מחניקים. ברקים אחדים, השתקפויות זוהרות של סערה מרוחקת, הציתו את פַּאֲתֵי האופק. הנוסעות התארגנו כמיטב יכולתן לשינה בקרון השקוע בבוץ. כִּיפַּתם הכהה של העצים הגבוהים גוננה על אוהלם של הנוסעים. למרבה מזלם לא היה צפוי גשם, והם היו נחושים בדעתם שלא להתלונן.

רק בקושי רב עלה בידי אַיְירְטוֹן לחַלֵץ את שלושת שְׁוָוריו מן הקרקע

הטובענית. הרב-מלחים ריכז אותם יחד עם ארבעת הסוסים ולא הניח לאיש חוץ ממנו לברור להם מִספּוֹא. הוא עשה מלאכה זו במומחיות רבה, ובאותו ערב הבחין גְלֶנֶרְבַאן כי הוא עשׂה זאת בּמִשנה-קפידה; הוא הודה לו על כך, שכֵּן הדאגה לבהמות היתה בעלת חשיבות עליונה לכול.

באותו יום הסתפקו הנוסעים בארוחה קלה בלבד. העייפות והשרב הכריעו את התיאבון. הם נִזקקו למנוחה, לא למזון. לאחר שבירכו בלילה טוב את חבריהן למסע, פרשו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט ליצוען הרגיל. אשר לגברים, אחדים החליקו מתחת לאוהל; אחרים העדיפו דווקא להשׂתרע בעשׂב הסמיך לרגלי העצים, דבר שאין בו נזק בארצות שאקלימן יפה לבריאות.

אט-אט שקעו הכול בשינה עמוקה. העלטה הלכה והִתְעַבְּתה מתחת למסך של ענפים סמיכים, שכיסו את עֵין השמים. שום משב-רוח לא פרע את האוויר. רק יבבות ה"מוֹרְפּוֹרְק", שהשמיע טֶרְצָה מִינוֹרִית מדויקת להפליא בדומה לקוּקִיּוֹת העַגְמוּמִיוֹת של אֵירוֹפָּה, קטעו את דומיית הלילה.

באחת-עשרה בלילה בקירוב, לאחר שינה טרופה, כבדה ומעייפת, התעורר הרב-סרן. עיניו העצומות-למחצה קלטו אור עמום שנע בין העצים הגבוהים. היתה זו מעֵין יריעה לבנבנה, מתנצנצת כפני אדם. תחילה סבר מֶק-נַאבְּס שאלה הן להבות ראשונות של דלֵיקה המתפשטת על פני הקרקע.

הוא קם ממקומו וצעד לעבר היער. מה רבה היתה הפתעתו כשמצא עצמו לנוכח תופעה טבעית לחלוטין. לפניו השׂתרע שׂדה ענק של פִּטְרִיּוֹת, שהֵפיקו נְגוֹהוֹת זַרְחָניים. נְבָגֶיו המאירים של הצמח קרנו בחשיכה בעוצמה לא מבוטלת.*

הרב-סרן, שלא היה אדם אָנוֹכִיִּי, התכוון להעיר את פָּגָנֶל על-מנת שהמדען יִצפה בתופעה זו במו-עיניו, כאשר לפתע ראה דבר-מה שעצרו במקומו.

הנוֹגה הזַרְחָני האיר את היער על-פני כמחצית הקילומטר, ונדמה היה למֶק-נַאבְּס שהוא מבחין בכמה צללים מעורפלים, החולפים בחטף בפַּאֲתֵי היער המוארים. האִם הִטעוהו עיניו? כלום נִתפס להזיה?

מֶק-נַאבְּס השׂתרע על הקרקע, ואחרי תצפית מדוקדקת הבחין בבירור בכמה בני-אדם, שהיו רוכנים ארצה ומזדקפים חליפות, כאילו חיפשׂו עקבות טריים.

צריך היה לדעת מה חפצם של אנשים אלה.

הרב-סרן לא היסס, ובלא שהעיר את חבריו החל זוחל על הקרקע כפרא בכרי-מרעה ונעלם בעשׂב הגבוה.

* בתופעה זו כבר צפה דְרָמוֹנְד באוֹסְטְרַלְיָה; מדובר בפטריות ממשפחת Aagaricus olearicus.

• 19 •
מִפנה פתאומי

הלילה היה נורא. בשתיים לפנות-בוקר החל יורד גשם, גשם זִלְעָפוֹת שהמטירו ענני הסערה עד אור יום. האוהל שוב לא גונן עליהם, וגְלֶנֶרְבַאן וחבריו מצאו מחסה בתוך הקרון. איש לא ישן. הם שוחחו על הא ועל דא. רק הרב-סרן, שאיש לא הבחין בהיעדרותו הקצרה, הסתפק בהקשבה בלא לִפצוֹת פה. המָטָר הנורא לא חדל. היה חשש שמא יגרום לעליית פני המים בסְנוֹאִי; במִקרה זה תיקָלַע העגלה התקועה בבוץ רק לצרה צרורה. לפיכך מַאלְדָי, אַיירְטוֹן וג׳וֹן מַנְגְלְס יצאו מפעם לפעם לבדוק את מִפלס פני המים ושבו רטובים מכף-רגל ועד ראש.

סוף-סוף הִפציע השחר. הגשם אמנם חדל, אך קרני השמש לא יכלו להבקיע את מסך העננים הצפוף. שלוליות גדולות של מים צהבהבים, אגמים של ממש, עכורים ובוציים, טינפו את פני הקרקע. אֵד מים חם הִתעבה מעל למרחבים ספוגי-המים וריווה את חלל האוויר ברטיבות מזיקה.

גְלֶנֶרְבַאן עסק בראש ובראשונה בקרון. בעיניו זה היה העיקר. הם בדקו ומצאו כי כלי-הרכב הכבד שקוע בטיט צמיגי בלב מכתש רחב-ידיים. הסֶרֶן הקִדמי שקע כמעט כולו והסֶרֶן האחורי שקע עד לאמצע האופַן. לא קל יהיה לחלץ את העגלה הכבדה מן הבוץ. לשם כך צריך יהיה לגייס את כל הכוחות, אנשים, שְׁוָורים וסוסים גם יחד.

"מכל מקום, יש להזדרז," אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס. "כשיִיבַש הטיט, תִקשה המלאכה עוד יותר."

"נזדרז אֵפוא," השיב אַיירְטוֹן.

גְלֶנֶרְבַאן, שני המלחים, ג׳וֹן מַנְגְלְס ואַיירְטוֹן חדרו לתוך היער, למקום שבו לנו הבהמות בלילה.

היה זה יער של עצי גומי גבוהים וקודרים למראה. רק עצים מתים, מרווחים זה מזה מרחק ניכר, נטולי-קליפה זה מאות בשנים, או, ליתר דיוק, משוללי קליפה כאלוֹנֵי-שַׁעַם בעת האסיף. הם נשאו לגובה יותר משישים מטרים רשת דלילה של ענפים שדופים. שום ציפור לא קיננה באותם שלדים המיתַמרים אל-על; שום עלה לא רטט בענפיהם היבשים והמשקשקים כמחרוזות של עצמות יבשות. לאיזה אסון טבע אפשר לייחס תופעה זו, הרוֹוַחַת למדי באוֹסְטְרַלְיָה, שבה מוּכּים יערות שלֵמים במגֵיפה קטלנית? איש לא ידע. איש לא ראה אותם מוריקים ופורחים, לא הזקֵנים שבקרב הילידים ואף לא אבות-אבותיהם שנקברו זה עידן ועידנים בשדות-המוות.

אגב צעידה היה גְלֶנֶרְבַאן צופה בשמים האפורים, שעל רְקעם התבלטו בבֵירור העֲפָאִים הדקיקים ביותר של עצי הגומי כמגזרות עדינות של נייר. אַיירְטוֹן

התפלא על שאין מוצאים את הסוסים ואת השְׁוָורים במקום שאליו הוליכום אמש. בעלי-החיים הרי היו כבולים בטַלְפֵיהם ולא יכלו להרחיק לכת.

חיפשו אותם בכל היער, אך לא מצאום. אַיירְטוֹן המִשתומם חזר אל גדת נהר סְנוֹאִי, שעליה צומחים שיחי מִימוֹסָה מרהיבים. הוא השמיע קול צִקצוּק המוכר רק לשְׁווריו, אך לא נענה. הרב-מלחים נִראה מוטרד מאוד, וחבריו למסע הסתכלו אלה באלה במַפַּח-נפש.

כך בוזבזה שעה בחיפושי-סְרָק, וגְלֶנֶרְבַאן כבר הִתְעַתֵּד לשוב אל הקרון, שממנו התרחקו לפחות בקילומטר וחצי, כאשר לפתע שמע קול צניפה של סוס ותיכף לאחריו גם גְעִייה.

"הם שם!" הצטעק ג'וֹן מַנְגְּלְס והחליק בין אגודות שיחי גַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם, שהיו גבוהות דיין להסתיר עדר שלם.

גְלֶנֶרְבַאן, מַאלְדְי וְאַיירְטוֹן שעטו בעִקבות מַנְגְּלְס, ועד מהרה מצאו עצמם נִדהמים כמוהו.

שני שְׁוָורים ושלושה סוסים היו שרועים על הקרקע, מתים כקודמיהם. גוויותיהם כבר הספיקו להתקרר, וסיעה של עורבים כחושים, שהיתה מקרקרת מעל שיחי המִימוֹסָה, ארבה לטרף בלתי-צפוי זה. גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו הביטו זה בזה, וּוִילְסוֹן לא יכול לכבוש קללה עסיסית שנפלטה מגרונו.

"מה אפשר לעשות, וִילְסוֹן?" אמר לו לורד גְלֶנֶרְבַאן, בקושי כובש את רוגזו. "אין לנו תרופה לכך. אַיירְטוֹן, הולך את השור ואת הסוס שנותרו בחיים. עליהם יהיה לחַלצנו מן הצרה הזאת."

"אילוּלֵא היתה העגלה שקועה בבוץ," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס, "די היה בשתי הבהמות הללו כדי להוליכנו עד לחוף. יש לחלץ בכל מחיר את כלי-הרכב הארור הזה."

"ננסה, ג'וֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הבה ונשוב למחנה, הם כבר בוודאי מודאגים שם מהיעדרותנו הממושכת."

אַיירְטוֹן הסיר את הכבלים מטַלְפֵי השור, מַאלְדְי התיר את קשרי הסוס, והכול שבו על עִקבותיהם לאורך שְׂפתו המִתפתלת של הנהר.

חצי שעה לאחר-מכן כבר ידעו פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט את מצב העניינים לאֲשוּרו.

"חי נפשי, אַיירְטוֹן!" לא יכול הרב-סרן להתאפק מלומר, "מה חבל שלא הוטל עליך לפַרְזֵל את כל בהמותינו כשחצינו את הנהר וִימֶרָה."

"מדוע?" שאל אַיירְטוֹן.

"שכֵּן מכל סוסינו נותר בחיים רק זה שהִפקדת אותו בידי הנַפָּח!"

"אמת הדבר," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס, "זהו רק מִקרה משונה!"

"מִקרה ותו-לא," השיב הרב-מלחים ונעץ מבט חד ברב-סרן.

מֶק-נַאבְּס כיווץ את שפתיו, כאילו ביקש לעצור בעד המִלים שכבר עמדו לפרוץ מפיו.

גְלֶנֶרְבַאן, מַנְגְּלְס ולֵיידִי הֶלֶנָה נִראו כמַמְתינים שישלים את מחשבתו, אך הרב-סרן נדם ופנה לעבר העגלה שאַיירְטוֹן עמד ובחן אותה.

"מה רצה מֶק-נַאבְּס לרמוז?" שאל גְלֶנֶרְבַאן את ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"אינני יודע," השיב הרב-חובל הצעיר, "אך בכל זאת, הרב-סרן אינו אדם המְדַבר בִּבְלִי דעת."

"אכן, ג'וֹן," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "ככל הנראה מֶק-נַאבְּס חושד באַיִירְטוֹן."

"חושד?" הפטיר פַּגַנֶל ומשך בכתפיו.

"חושד במה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "הסבור הוא שאַיִירְטוֹן היה מסוגל לחסל את סוסינו ואת שְׁוָורֵינוּ? לשם מה? כלום אין טובתו של אַיִירְטוֹן זהה לטובתנו-אנו?"

"הצדק איתך, אֶדוּאַרְד יקירי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "ומלבד זאת, עלי להוסיף כי מאז תחילת המסע סיפק לנו אַיִירְטוֹן הוכחות לַמַּכְבִּיר למסירות שאין עליה עוֹרְרִין."

"אמנם כן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אם כן, מה פשר הערתו של הרב-סרן? אני חייב לברר את הדברים כדי להיות שקט."

"האִם סבור מֶק-נַאבְּס שהוא פועל בעצה אחת עם האסירים-הנִמלטים?" שאל פַּגַנֶל בחוסר-זהירות.

"אילו אסירים-נִמלטים?" שאלה העלמה גְרַאנְט.

"מר פַּגַנֶל בוודאי התבלבל," נחפז ג'וֹן מַנְגְלְס להשיב. "הרי הוא יודע היטב שאין קוֹנְוִויקְטְס בנָפַּת וִיקְטוֹרְיָה."

"הו, נכון! לכל הרוחות!" השיב פַּגַנֶל, שרצה לחזור בּוֹ מדבריו. "לכל הרוחות, מה קרה לי, איבדתי את הראש? אסירים-נִמלטים? מי שמע על אסירים-נִמלטים באוֹסְטְרַלְיָה? אגב, ברגע שיורדים הם מן האונייה אל החוף הם הופכים לאנשים ללא-דופי! האקלים! את יודעת, העלמה מֶרִי, האקלים משפיע על המוסר..."

בבקשו לתקן את פליטת-הפה שלו, קרה לפַּגַנֶל מה שקרה לקרון אמש – הוא הלך ושקע בבוץ. לֵיידי הֶלֶנָה נתנה בו מבט שעירער את שלוותו, אך כֵּיוון שלא רצתה להביכו עוד יותר, משכה את העלמה מֶרִי לכיוון האוהל, למקום שבו היה מר אוֹלְבִּינֶט טרוד בהכנת ארוחת-הצהריים לפי כל כללי אָמנות המטבח.

"אני הוא שראוי שיַגלו אותי לארץ גזירה," הפטיר פַּגַנֶל בבוֹשֶת-פנים.

"גם אני חושב כך," השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

ואחרי תשובה זו, שנאמרה ברצינות רבה ודיכאה את הגֵיאוֹגְרָף הנכבד, ניגשו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס אל העגלה.

באותה שעה עמלו אַיִירְטוֹן ושני הספָּנים בחילוץ העגלה מן המַהֲמוֹרָה הרחבה. השור והסוס, רתומים זה לצד זה, אימצו את כל כוח שריריהם; הרְתָמוֹת נמתחו עד קצה גבול האפשר, והקוֹלָרים חישבו להיקָרע. וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי דחפו את הגלגלים, בעוד אַיִירְטוֹן מְדַרְבֵּן בקריאותיו ובמַלְמָדוֹ את צמד הכְּלְאַיִים. אך הרכב הכבד לא מש ממקומו. הטיט, שהספיק להתייבש, לכד אותו כמֶלֶט קשוי.

ג'וֹן מַנְגְלְס הורה להרטיב את הטיט כדי לרַכְּכוֹ מעט. אך הכול היה לשווא. הקרון נשאר תקוע. לאחר ניסיון נוסף חדלו הגברים והבהמות ממאמציהם. צריך היה לוותר על חילוץ הקרון מן השְקַעֲרוּרית, או להחליט לפרקו חלק אחר חלק. אך לשם כך חסרו להם הכלים הדרושים.

אף-על-פי-כן התכונן אַיִירְטוֹן, שהשתוקק לגבור על המִכשול בכל מחיר, לערוך ניסיונות חדשים; אך לורד גְלֶנֶרְבַאן עצר בעדו.

"די, אַיירְטוֹן, די," אמר. "יש לחוס על השור ועל הסוס שנותרו לנו. אם ניאָלֵץ להמשיך את הדרך ברגל, יישׂא האחד על גַבּו את שתי הנוסעות והאחר את צֵידתנו. עדיין יש ביכולתם להעניק לנו שירותים מועילים."

"טוב, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים והִתיר את רְתמוֹתיהן של הבהמות התשושות.

"ועתה, ידידַי," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "הבה נשוב למחנה ונבחן את המצב. נשקול מהם הסיכויים לטוב ולרע ונכריע."

אחרי שעה קלה התאוששו הנוסעים מליל השימורים שעבר עליהם, בזכות ארוחת-הצהריים המשׂביעה, והדיון נפתח. כל אחד נקרא לחַוות את דעתו.

תחילה צריך היה לקבוע בדיוק רב את מיקום המחנה. פָּגָנֶל, שמשימה זו הוטלה עליו, ביצעה בהקפדה יתֵרה. מדידותיו העלו כי המשלחת נמצאת תקועה על שׂפת הנהר סְנוֹאִי, בקו-הרוחב 37° ובקו-האורך 53′ 147°.

"מהו מיקומו המדויק של חוף מִפרץ טוּפוֹלְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מאה וחמישים מעלות," השיב פָּגָנֶל.

"ובכמה מסתכמות אותן שתי מעלות ושבע דקות?..."

"במאה ועשׂרים קילומטרים."

"והיכן מֶלְבּוֹרְן?..."

"לפחות שלוש-מאות ועשׂרים קילומטרים מכאן."

"יפה. מיקומנו נקבע," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "מה עלינו לעשות עתה?"

הכול היו תמימי-דעים: להמשיך ללא דיחוי לכיוון החוף. לֵידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט התחייבו לצעוד שמונה קילומטרים ביום. הנשים האמיצות הללו לא נרתעו מלצעוד את כל המרחק המפריד בין הנהר סְנוֹאִי למִפרץ טוּפוֹלְד, אם יהיה צורך בדבר.

"אַת ממש בת-הלוויה האִידֵיאָלִית והאמיצה לכל נוסע, הֶלֶנָה יקירתי," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. "אך האם מובטח לנו כי בהגיענו למִפרץ נמצא את כל הדרוש לנו?"

"ללא כל ספק," השיב פָּגָנֶל. "אידֶן היא עיירה וָתיקה למדי. נמלה מקיים בוודאי קשר תכוף עם מֶלְבּוֹרְן. אני אף משער כי כשישים קילומטרים מכאן, ביישוב ששמו דֶלִיגֶט, ממש על גבול נָפַּת וִיקְטוֹרְיָה, נוכל להצטייד ולהשׂיג אמצעי-תחבורה."

"ומה עם דַנְקַן?" שאל אַיירְטוֹן, "כלום אין אתה סבור שמן הראוי להורות לה לשוט למִפרץ?"

"מה דעתך אתה, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אינני סבור שכבודו צריך להֵיחָפֵז בנדוֹן," השיב הרב-חובל הצעיר לאחר ששקל בדבר. "תמיד יְהֵא זמן בידך לתת הוראות לאוֹסְטִין ולהזעיקו לחוף זה."

"הדבר ברור מאליו," הוסיף פָּגָנֶל.

"תן דעתך, כי מכל מקום, בעוד ארבעה-חמישה ימים נהיה באידֶן."

"ארבעה-חמישה ימים!" חזר אַיירְטוֹן על דבריו והניד בראשו לשלילה. "לא תעשׂה את כִּברת-הדרך הזאת בפחות מחמישה-עשׂר עד עשׂרים ימים, אם אינך רוצה לשְׂגוֹת."

"חמישה-עשר עד עשרים ימים כדי לעבור מאה ועשרים קילומטרים!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"לפחות, מִילוֹרד. לפניך החלק הקשה ביותר של וִיקְטוֹרְיָה. זהו מִדבר שומם, כך מְספרים הבוקרים. מישורי שיחים קוצניים ללא כל שביל ודרך, שאפילו החוות לא יכלו להתקיים בהם. צריך יהיה לפלֵס דרך בגרזן ובאֵש, והאמן לי, אנו לא נצעד מהר."

נימת דיבורו של אַיירְטוֹן היתה תקיפה. הכול נשאו עיניים שואלות לעבר פָּגָנֶל והוא אישר במנוד-ראש את דבריו של הרב-מלחים.

"אני מקבל את ההנחה שיצוצו קשיים," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכן, מִילוֹרד, שַגֵר הוראותיך לדַנְקֶן בעוד חמישה-עשר יום."

"ברצוני להוסיף," שב ואמר אַיירְטוֹן, "כי המִכשולים העיקריים אינם נובעים דווקא מקשיי הדרך. יהיה עלינו לחצות את הנהר סְנוֹאִי, וכנראה, נֶיאלץ להמתין לרדת פני המים."

"להמתין," הזדעק הקַבַּרְנִיט הצעיר, "האִם אין בנמצא מַעֲבר מים רדודז?"

"אינני סבור כך," השיב אַיירְטוֹן. "הבוקר חיפשׂתי מסלול נוח למַעֲבר, אך לשווא. נדיר למצוא בעונה זו נהר גועש יותר, וזוהי גְזֵירה שכנגדה אין מה לעשׂות."

"האִם הוא רחב, הנהר סְנוֹאִי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"רחב-ידיים ועמוק, גברתי," השיב אַיירְטוֹן. "רוחבו כקילומטר וחצי ואף יותר וזרמו שוצף. שחיין טוב לא יַצְלח אותו בלא להסתכן."

"ובכן, הבה ונִבנה דוגית," קרא רוֹבֶּרְט, שמעולם לא איבד את תקוותו. "כורתים עץ, קודחים בו עד שיְהֵא נבוב, יורדים בו למים, וזהו!"

"הכול פשוט כל-כך אצל בנו של הרב-חובל גְרַאנְט!" השיב פָּגָנֶל.

"הצדק איתו," המְשיך ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא תהיה לנו ברירה אחרת. אני מוצא שזה מיותר לאבד זמן בדיבורי-סְרָק."

"מה דעתך, אַיירְטוֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"דעתי, מִילוֹרד, כי בלי עזרה, גם בעוד חודש עדיין נימָצא תקועים על גדות הסְנוֹאִי!"

"הקיצור, יש לך תוכנית כלשהי טובה יותר?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס במידת-מה של קוצר-רוח.

"כן, על דַנְקֶן לצאת את מֶלְבּוֹרְן ולהגיע לחוף המזרחי!"

"הָא! שוב ושוב דַנְקֶן! במה תוכל נוכחותה במִפרץ לסייע לנו להגיע אליו?"

קודם שייתן את תשובתו שקע אַיירְטוֹן בהִרהורים, ואחר השיב בצורה המקנית למדי:

"אין ברצוני לכפות עליכם את דעתי. כל מעשי הם למען הכלל ואני מוכן לצאת לדרך מִיד כשייתן כבוד הלוֹרד את האות ליציאה."

משַׂכִּילה את דבריו שילב את זרועותיו והמתין.

"זו אינה תשובה, אַיירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אמוֹר לנו מה תוכניתך ונדון בה. מה אתה מציע?"

בקול רגוע ויציב השמיע אַיירְטוֹן את דבריו:

"אני מציע שלא להסתכן בחציית הסְנוּאִי במצב הרָעוּע שבו אנו נמצאים. רק כאן עלינו לחכות לעזרה, והעזרה עשויה לבוא רק מדַנקֶן. נחנה כאן, שכֵּן כאן מצויה לנו צֵידה בשפע, ואחד מאיתנו ייצא למסור לטום אוֹסְטִין את ההוראה להפליג למִפרץ טוּפוֹלְד."

ההצעה הבלתי-צפויה התקבלה בפליאת-מה, וג'וֹן מַנְגְלְס לא הסתיר את סְלידתו ממנה.

"ובינתיים," המשיך אַיִרְטוֹן, "או שפני המים יירדו ונוכל לעבור במים רדודים, או שניאָלץ לצלוח בדוגית, ואז יהיה לנו זמן די הצורך לבנותה. זוהי, מִילוֹרד, התוכנית שאני מגיש לאישורך."

"יפה, אַיִרְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "הצעתך ראויה לשיקול-דעת רציני. הפגם העיקרי בתוכניתך הוא שכרוך בה עיכוב, אך היא חוסכת תְלָאות קשות ואולי אף סכנות של ממש. מה דעתכם, ידידַי?"

"דַבֵּר, מֶק-נַאבְּס היקר שלי," אמרה אז לֵיידי הֶלֶנָה. "מאז תחילת הוויכוח אתה מסתפק בהקשבה ומְקַמֵץ עד מאוד בדבריך."

"מאחר שאתם מבקשים לשמוע את דעתי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אומר לכם אותה במלוא הכֵּנוּת. דומני כי אַיִרְטוֹן דיבר בתבונה וכילכל את דבריו בזהירות; אני מתייצב לימינו."

איש לא ציפה לתשובה שכזו, שכֵּן עד עתה נהג מֶק-נַאבְּס להיאָבק בדֵעותיו של אַיִרְטוֹן בעניין זה, ולפיכך הופתע אף אַיִרְטוֹן עצמו והעיף מבט חטוף ברב-סרן. פַּגָנֶל, לֵיידי הֶלֶנָה, והמלחים, שנטו עד מאוד לתמוך בתוכניתו של הרב-מלחים, לא היססו עוד לאחר דבריו של מֶק-נַאבְּס.

גְלֶנֶרְבָאן הכריז אֵפוא שתוכניתו של אַיִרְטוֹן התקבלה באופן עקרוני.

"ועכשיו, ג'וֹן," המשיך הלורד, "האינך סבור כי הזהירות מחייבת לפעול כפי שהוצע, לחנוֹת על גדות הנהר ולחכות לאמצעי-תחבורה?"

"אמנם כן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "אם יעלה בידי השליח שלנו לצְלוֹח את הסְנוּאִי, שאיננו יכולים לצְלוֹח בעצמנו!"

הכול הביטו ברב-מלחים, שחייך כאדם הבטוח בעצמו.

"השליח לא יצלח כלל את הנהר," אמר.

"אהה!" קרא ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הוא פשוט יעלה על הדרך ללַקְנָאוּ, שתובילו היישר למֶלְבּוֹרְן."

"הרי אלה כארבע-מאות קילומטרים שיש לגמוא ברגל!" הצטעק הקַבְּרְנִיט הצעיר.

"על-גבי סוס," השיב אַיִרְטוֹן. "נותר לנו סוס אחד בריא ושלם. זהו עניין של ארבעה ימים. הוסיפו יומיים להפלגה של *דַנקֶן* עד למִפרץ, ועוד עשרים וארבע שעות כדי לשוב למחנה, ובתוך שבוע ימים יחזור השליח מלווה באנשי-הצוות."

הרב-סרן אישר בראשו את דבריו של אַיִרְטוֹן, והדבר רק עורר את תמיהתו של ג'וֹן מַנְגְלְס. אך הצעתו של הרב-מלחים סחפה את מְרַב הקולות ולא נותר אלא לגשת לביצוע התוכנית הנועזת.

"ועתה, ידידַי," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "נותר לנו רק לבחור את השליח שלנו.

משימתו תהיה קשה ומסוכנת, אינני רוצה להסתיר זאת. מי האיש שיתנדב למען חבריו וייצא למֶלְבּוֹרְן למסור את הוראותינו?"

וִילְסוֹן, מַאלְרְדִי, ג'וֹן מַנְגְלְס, פָּגָנֶל ואף רוֹבֶּרְט התנדבו מיד כולם. ג'וֹן תבע במַפְגִיע שמשימה זו תוטל עליו. אך אַיְירְטוֹן, שטרם נשא את דברו, נטל את רשות הדיבור:

"אם יְהֵא הדבר לפי רוחו של כבודו, אצא אני למשימה, מִילוֹרד. אני מורגל לאזורים אלה. לא פעם ולא פעמיים עברתי מרחבים קשים ומסוכנים עוד יותר. אני יכול להיחָלֵץ מכל צרה שאחֵר יישָאר תקוע בה. אני תובע אֵפוא לטובת כולם את הזכות לצאת למֶלְבּוֹרְן. מִלה אחת שלך, ואזכה באמונו של סגן הרב-חובל שלך, ובעוד שישה ימים אני מתחייב להביא את דַנְקֶן למִפרץ טוּפוֹלְד."

"יפה דרשת," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "איש פיקח אתה ואמיץ-לב, אַיְירְטוֹן. עלֵה והַצְלַח!"

אכן, הרב-מלחים היה, ללא ספק, האיש המתאים ביותר לביצוע משימה קשה זו. הכול הבינו זאת והסירו את מועמדותם. ג'וֹן מַנְגְלְס השמיע התנגדות אחרונה, באומרו כי נוכחותו של אַיְירְטוֹן נחוצה כדי לעלות על עִקבותיהם של הָאַרִי גְרַאנְט או של בְּרִיטַנְיָה. אך הרב-סרן העיר כי ממילא תישָאר המשלחת בחנייה על גדות הסְנוֹאִי עד לשובו של אַיְירְטוֹן, וכי לא יעלה על הדעת להמשיך בחיפושים כה חשובים בלעדיו, כך שהיעדרותו לא תגרום כל נזק שהוא לענייניו של הרב-חובל.

"ובכן, צא לדרך, אַיְירְטוֹן," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "מהר בדרכך, ושוב למחנה שעל גדות הסְנוֹאִי דרך אִידֶן."

ברק של שביעות-רצון ניצַת בעיניו של הרב-מלחים. הוא אמנם הסב את ראשו, אך לא הספיק להסתיר את הברק מפני ג'וֹן מַנְגְלְס, והלה חש כי חשדותיו הולכים וגוברים.

הרב-מלָחים נערך ליציאה בעזרת שני המלָחים, האחד היה עסוק בסוס והאחר בצֵידה לדרך. באותה עֵת שקד גְלֶנֶרְבָאן על כתיבת האיגֶרת שנועדה לטוֹם אוֹסְטִין.

באיגרת זו הורה לסגן הרב-חובל שלו שעל דַנְקֶן להפליג ללא דיחוי למִפרץ טוּפוֹלְד. הוא המליץ באיגרתו על הרב-מלָחים כעל אדם שאפשר לתת בו אמון מלא. עם הגיעו לחוף על טוֹם אוֹסְטִין להעמיד תחת פיקודו של אַיְירְטוֹן יחידה של מלחים...

גְלֶנֶרְבָאן כבר הגיע לקטע זה באיגרתו כאשר מֶק-נַאבְּס, שעקב אחריו במבטו, שאלו בנימה מיוחדת במינה כיצד הוא מאיית את השם אַיְירְטוֹן.

"כשם שמבטאים אותו, כמובן," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"זו טעות," השיב הרב-סרן בקור-רוח. "מבטאים אותו אַיְירְטוֹן אך מאייתים אותו בֶּן ג'וֹיְס!"

• 20 •
אָלַנְד זִילַנְד

השם בֶּן ג'וֹיְס היכה את כולם בתַדְהֵמָה. אַיְירְטוֹן הזדקף פתאום על מקומו. בידו אחז אקדח. נשמעה ירייה. גְלֶנֶרְבַאן צנח ארצה. קולות ירי נשמעו גם מסביב.

ג'וֹן מַנְגְלְס והמלחים, שהופתעו תחילה, הִתְעַשְׁתוּ וביקשו להסתער על בֶּן ג'וֹיְס; אך הפושע הנועז כבר נעלם והצטרף לאנשי-כנוּפְיָיתוֹ, שהיו פזורים בפַאֲתֵי יער עצי הגוּמִי.

האוהל לא יכול לשמש מחסה כנגד כדורים. צריך היה לסגת לאחור. גְלֶנֶרְבַאן, שנפצע קלות, כבר התרומם ממקומו.

"אל הקרון! אל הקרון!" זעק ג'וֹן מַנְגְלְס וגרר אחריו את לֵיידי הֶלֶנָה ואת העלמה מֶרִי גְרַאנְט; חיש מהר היו השתיים מוגנות בין דופנותיו העבים של הקרון.

ג'וֹן, הרב-סרן, פָּגָנֶל והמלחים תפסו את רובי הקָרָבִּין שלהם ועמדו נכונים להשיב אש לפושעים. גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט הצטרפו אל הגברות, ואוֹלְבִּינֶט חש בריצה להצטרף למגינים.

אירועים אלה התרחשו במהירות הבזק. ג'וֹן מַנְגְלְס צפה בתשומת-לב בנעשה בפַאֲתֵי היער. עם הגיעו של בֶּן ג'וֹיְס לשם חדלו היריות. שאון הירי הרועם התחלף בדממה עמוקה. אי-אלה טבעות עשן לבן הִתְאַבְּכוּ עדיין סביב ענפי עצי הגוּמִי. אגודותיהם הגבוהות של עשבי הגַסְטְרוֹלוֹבִּיוּם לא זָעוּ. כל אות וזכר למִתקפה נמוֹגוּ.

מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס יצאו לסייר עד לעצים הגבוהים. המקום היה נטוש כליל. נראו שם עִקבות רגליים רבים. כמה אודים עֲשֵׁנִים בערו על הקרקע. הרב-סרן, שהיה אדם זהיר, כיבה אותם, שכֵּן די בניצוץ קל כדי להצית שְׂרֵיפָה אֵימתנית ביער של עצים יבשים.

"הפושעים הסתלקו," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אכן," השיב הרב-סרן, "ודווקא הֵיעלמותם היא שמדאיגה אותי. הייתי מעדיף לפוגשם פנים-אל-פנים. מוטב נמר במישור מאשר נחש בלב העשבים. הבה נבדוק את השיחים סביב הקרון."

הרב-סרן וג'וֹן בדקו בשדה סביב-סביב. בין פַאֲתֵי היער לבין גדות הסְנוֹאִי לא פגשו אפילו בפושע אחד. דומה היה שכְּנוּפייתו של בֶּן ג'וֹיְס פרחה לה כלהקה של ציפורים מזיקות. היה בהֵיעלמות זו משהו מוזר שלא איפשר רגיעה מוחלטת, ולפיכך הוחלט להיות בכוננות מתמדת. הקרון, כמוהו כמִבצר מחופר בבוץ, היה למרכז המחנה, ושני שומרים, שהתחלפו מדי שעה, ניצבו להגן עליו.

בראש דאגותיהן של לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט עמדה חבישת פִּצעו של גְלֶנֶרְבַאן. כשצנח בעלה מירייתו של בֶּן ג'וֹיְס, חשה אליו לֵיידי הֶלֶנָה אחוזת-אֵימה. אחר-כך

השתלטה אשה אמיצה זו על אֵימתה והוליכה את גְלֶנֶרְבַאן אל הקרון. שם עוּרְטְלָה כתפו של הפצוע, והרב-סרן קבע שהכדור אמנם שיסע את הבשׂר סביב, אך לא גרם לכל פגיעה פנימית. שום עצם או שריר לא נפגעו. הפצע שָתַת דם רב, אך גְלֶנֶרְבַאן הניע את אצבעותיו ובכך הרגיע את חבריו באשר לתוצאות הפגיעה. לאחר שנחבש דרש ששוב לא יעסקו בו ויגשו לבדוק את המתרחש.

הנוסעים, פרט למַאלְרָדִי ולוּוילְסוֹן שהיו בתורנות שמירה בחוץ, הצטופפו בתוך הקרון. הרב-סרן הוזמן לשׂאת את דברו.

קודם שפתח בסיפורו, דיווח לְלֵידִי הֶלֶנָה את אשר הוסתר ממנה, הֱוֵה אומר, בריחתה של כְּנופיית האסירים מִפֶּרְת', הופעתם במחוזות וִיקְטוֹרְיָה, וחלקם באסון הרכבת. הוא הציג לפניה עותק של *אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, שקנה בסִימוֹר, והוסיף כי המשטרה קבעה פרס על ראשו של בֶּן ג'וֹיְס, עבריין מסוכן, שפשעיו במשך שמונה-עשׂר חודשים הִקנו לו מוניטין מבשׂרים-רעות.

אך כיצד זיהה מֶק-נַאבְּס את בֶּן ג'וֹיְס בדמותו של הרב-מלחים אַיְירְטוֹן? כאן טְמוּנה היתה החידה שהכול ציפו לפתרונה; הרב-סרן הסביר.

למן פגישתם הראשונה נטה מֶק-נַאבְּס, מתוך חוש, שלא לבטוח באַיְירְטוֹן. שתיים-שלוש עובדות כמעט חסרות-חשיבות – מבט חטוף שהחליפו ביניהם הרב-מלחים והנַפָּח מהנהר וִימֶרָה, היסוסו של אַיְירְטוֹן כשהיה עליהם לעבור דרך ערים ועיירות, התעקשותו *שֶדַנְקֶן* תקבל הוראה לשוט לחוף, מוֹתָן התמוה של הבהמות שהופקדו בידיו, איזה הֶעְדֵר כֵּנוּת בכל הליכותיו, כל הפרטים הצטרפו אט-אט אלה לאלה ועוררו את חשדותיו של הרב-סרן.

בְּרַם, אִלְמָלֵא האירועים שהתרחשו בליל אמש, לא היה ביכולתו להשמיע האשמה ישירה.

אמש הזדחל מֶק-נַאבְּס בין העשׂבים הגבוהים, והגיע סמוך לכמה צלליות חשודות שעוררו את תשומת-לִבו במרחק כחצי קילומטר מן המחנה. הצמחייה הזַרְחָנִית האירה את החשיכה בנֻגוֹהוֹת חלושים.

שלושה גברים עמדו ובחנו עקבות סְדָיים באדמה, וביניהם זיהה מֶק-נַאבְּס את הנַפָּח מִבְּלֶק פּוֹיְנְט. "אלה הם," אמר האחד. – "כן," השיב האחר – "הנה סימן התִלְתָן של הפרסה." – "ככה זה מאז וִימֶרָה." – "כל הסוסים מתו." – "לא חסר רעל." – "יש כאן כדי לחסל חיל-פָּרָשים שלם. איזה צמח מועיל הוא הגַסְטְרוֹלוֹבִּיוּם!"

"ואחר-כך השתתקו," המשיך מֶק-נַאבְּס, "והתרחקו. עדיין היה המֵידע שבידי חלקי בלבד. עקבתי אחריהם. עד מהרה התחדשה השיחה ביניהם. 'כמה פיקח הוא הבֶּן ג'וֹיְס הזה,' אמר הנַפָּח, 'תכשיט של רב-מלחים עם ההמצאה שלו בעניין טביעת האונייה! אם תצליח התוכנית שלו, כולנו נתעשר! אַיְירְטוֹן הממזר!' – 'קרא לו בֶּן ג'וֹיְס שכֵּן הוא ראוי לשמו!' באותו רגע יצאו בְּנֵי-הבְּלִיַעַל מחורש עצי הגוּמִי. כעת ידעתי את כל אשר חפצתי לדעת ושבתי למחנה סמוך ובטוח שלא כל הפושעים-המוּגלים נעשׂים ישרי-לב באוֹסְטְרַלְיָה, יִמְחַל לי פָּגָנֶל על כךָ!"

הרב-סרן השתתק. חבריו הדוממים שקעו בהִרהורים.

"יוצא מכך," אמר גְלֶנֶרְבַאן, שהכעס החוויר את פניו, "שאַיְירְטוֹן גרר אותנו עד לכאן כדי לשדוד ולרצוח אותנו!"

נשמעה יריה, גלנרבאן צנח ארצה

"נכון," השיב הרב-סרן.

"ומאז הנהר וִימֶרָה עוקבת כְּנופייתו אחרינו, בולשת וממתינה לשעת הכושר?"

"אכן כן."

"ובכן, העלוב הזה אינו מלח ממלחי בְּרִיטַנְיָה! הוא גנב את שמו של אַיירְטוֹן ואת כתב-המינוי?"

כל המבטים הופנו לעבר מֶק-נַאבְּס, שוודאי כבר שאל עצמו שאלות אלה.

"הִנֵה," השיב בקולו השלֵיו תמיד, "הדברים הוודאיים שאפשר להפיק מן המצב המעורפל. לדעתי, אדם זה שמו אכן אַיירְטוֹן. בֶּן ג'וֹיְס הוא הכינוי שלו. אין כל ספק שהוא הכיר את הָארִי גְרַאנְט ושימש רב-מלחים על סיפונה של בְּרִיטַנְיָה. עובדות אלה, שכבר הוכחו באמצעות הפרטים המדויקים שמסר אַיירְטוֹן, מאושָשוֹת ביתר-שְׂאֵת על-ידי חילופי הדברים בין הפושעים, שעליהם כבר דיווחתי לכם. בל נפליג אֵפוא בהנחות-שווא, ונסכם לעצמנו כי אַיירְטוֹן הוא-הוא בֶּן ג'וֹיְס, כפי שבֶּן ג'וֹיְס אינו אלא אַיירְטוֹן, כלומר, מלח מִבְּרִיטַנְיָה שהיה למנהיג כְּנופיית פושעים."

הסבריו של מֶק-נַאבְּס התקבלו בלא ויכוח.

"ועתה," פתח גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "התוכל לומר לנו כיצד ולמה נמצא הרב-מלחים של הָארִי גְרַאנְט באוֹסְטְרַלְיָה?"

"כיצד? זאת לא אדע," השיב מֶק-נַאבְּס, "וגם המשטרה אינה יודעת יותר ממני בנושא זה. לָמה? גם זאת לא אוכל לומר. רב הנסתר על הגלוי ורק לעתיד פתרונים."

"המשטרה אף אינה יודעת שאַיירְטוֹן ובֶּן ג'וֹיְס חד הם," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הצדק עִמך, ג'וֹן," השיב הרב-סרן, "וההבהרה מֵעֵין זו עשויה לסייע לחקירותיה."

"אִם כן," התערבה לֵיידִי הֶלֶנָה, "הנָבָל הזה הצליח לחדור לחוותו של פָּאדִי או'מור עם כוונות פשע?"

"אין בכך כל ספק," השיב מֶק-נַאבְּס. "הוא תיכנן מזימה נפשעת כלשהי נגד האִירִי, שעה שהזדמנות כדאית יותר נִקְרְתה לפניו. הגורל הפגיש אותו איתנו. הוא שמע את סיפורו של גְלֶנֶרְבַאן, סיפורה של טביעת האונייה, ובהיותו אדם נועז גמר אומר להפיק מכך תועלת, ומיד החליט לצאת איתנו לדרך. בוִוימֶרָה יצר קשר עם אחד מאנשיו, הנַפָּח מִבְּלֶק פּוֹיְנְט, והותיר עקבות ברורים לכל אורך נתיבנו. כְּנופייתו הִתְחַקתה אחרי עִקבותינו. צמח רעיל איפשר לו להמית אט-אט את שְוָורֵינו וסוסינו. ואז, בהגיע שעת הכושר, שיקע אותנו בבִצות הסְנוֹאִי והפקיר אותנו לפושעים הסרים לְמָרוּתוֹ."

הכול נאמר על אודות בֶּן ג'וֹיְס. הרב-סרן שיחזר את עֲבָרו, והנבל התגלה כמות שהוא, פושע נועז ואֵימתני. כוונותיו, שהוכחו די הצורך, חייבו את גְלֶנֶרְבַאן לזהירות כפולה. למרבה המזל היה השודד שנחשף מסוכן פחות מהבוגד הסמוי.

אלא שמבֵירור המצב לאשורו עלתה מסקנה חמורה. איש לא חשב עליה. רק מֶרִי גְרַאנְט, שהניחה לשאר לדון בעבר, נתנה דעתה לעתיד. ג'וֹן מַנְגְלְס הבחין לפני כולם במראה החיוור והנואש והבין את המתחולל בלִבָּה.

"העלמה מֶרִי! העלמה מֶרִי!" הצטעק, "את בוכה!"

"את בוכה, ילדתי?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אבי! גברתי, אבי!" השיבה העלמה.

נִבצר ממנה להמשיך. אך לפתע התחוור הכול לכולם. הכול הבינו את יְגוֹנה של העלמה מֶרִי ומדוע זולגות מעיניה הדמעות, ובשל מה עולה שֵם אביה מִלִבה אל שׂפתיה.

גילוי בוגדנוּתו של אַיירְטוֹן שם לאַל כל תִקווה. כדי ללכוד את גְלֶנֶרְבַאן בָּדה הפושע את סיפור טביעת האונייה. בשיחתם, שלה צוֹתֵת מֶק-נַאבְּס, אמרו זאת הפושעים בפירוש. בְּרִיטַנְיָה מעודה לא התנפצה על שוניותיו של מִפרץ טוּפוֹלְד! רגליו של הָארִי גְרַאנְט מעודן לא דרכו על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!

בפעם השנייה הִטעה הפירוש השגוי של המִסמך את מחפשיה של בְּרִיטַנְיָה!

לנוכח המצב ויגוֹנם של שני הילדים, שמרו הכול על שתיקה קודרת. מי יכול למצוא בלִבו דברי נוֹחַם? רוֹבֶּרְט התייפח בזרועות אחותו. פַּגָנֶל מילמל בקול מאוכזב:

"הא! מִסמך ארור! יכול אתה להִתגאות על שהעמדת במִבחנים קשים את מוחם של תְרֵיסר אנשים מהוּגנים!"

הגֵיאוֹגְרָף המכובד, שנתקף חמת-זעם כנגד עצמו, היה חובט לעצמו במצח בכוח.

בינתיים הצטרף גְלֶנֶרְבַאן למַאלְרָדִי ולוִוילְסוֹן, שעמדו על המִשמר בחוץ. דממה עמוקה אָפְפָה את כל המישור שבין פַּאֲתֵי היער לנהר. עננים כבדים ודוממים הֶעיקו על כיפת השמים. האוויר סביב היה שרוי במין קֵהות עמוקה. הרחש הקליל ביותר עשׂוי היה להישמע בבירור, אך דבר לא נשמע. בֵּן ג'וֹיְס וכְנוּפייתו כבר נסוגו מן הסתם למרחק ניכר; להקות ציפורים השתובבו על הענפים הנמוכים, כמה קֶנְגוּרים כָּסְסו בשלווה שתילים רכים, וזוג יְעֵנִים, אשר ראשיהם הבוטחים הציצו מבין אגודות שׂיחים נמוכים, כל אלה העידו כי אין כל נוכחות אדם המטרידה את המרחבים השלֵווים.

"הראיתם או שמעתם משהו בשעה האחרונה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן את שני המלחים.

"שום דבר, כבודו," השיב וִילְסוֹן. "הפושעים נמצאים בוודאי במרחק כמה קילומטרים מכאן."

"מן הסתם לא היו מרובים, אחרת היו תוקְפים אותנו," הוסיף מַאלְרָדִי. "בֵּן ג'וֹיְס היה רוצה לגייס כמה פושעים מסוגו מקרב הבּוּשְרֵיינְגֶ'רְז*, המשוטטים לרגלי הָאַלְפִּים."

"ייתכן, מַאלְרָדִי," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הנבָלים הללו מוּגי-לב. הם יודעים שאנו חמושים, וחמושים היטב. אפשר שהם מחכים ללילה כדי לחַדֵש את מִתקפתם. עם רדת החשֵיכה יש להשגיח בשבע עיניים. הא! אילו יכולנו לצאת מן המישור הבִּצָתי הזה ולהמשיך בדרכנו לעֵבר החוף! אך מימיו הגואים של הנהר חוסמים את דרכנו. את מלוא מִשקלה בזהב הייתי משלם תמורת רַפסוֹדָה שתעבירנו לגדה השנייה של הנהר!"

"מדוע אין כבוד הלוֹרד מורֶה לנו לבנות רַפְסוֹדָה? הרי עץ לבנייה לא חסר?" שאל וִילְסוֹן.

---

* פושעים-נמלטים שחיים חיי-פרא ביערות אוֹסְטְרַלְיָה.

"לא, וִילְסוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הסְנוֹאִי הזה אינו נהר אלא אֶשֶד שוצף ובלתי-עביר."

אותו רגע הצטרפו ג'וֹן מַנְגְלְס, הרב-סרן ופַּגָנֶל לגְלֶנֶרְבַאן. זה עתה בדקו את הנהר. מימיו, שגבהו בשל הגשמים האחרונים, עלו עוד בשלושים סנטימטרים מעל למִפלס הנמוך. הם זרמו בקילות מהיר בדומה לאַשְדֵי אֲמֵרִיקָה. לא היה טעם להסתכן בחציית הזרמים המהירים והקוצפים, הנשברים לאלף ואחת מערבולות וביניהן נִכְרוֹת תהומות.

ג'וֹן מַנְגְלְס הכריז שהחצייה בלתי-אפשרית.

"ואולם," הוסיף, "אל לנו לשבת כאן בחיבוק-ידיים. כל שרצינו לעשות קודם לבגידתו של אַיִירְטוֹן, נחוץ עתה פי כמה וכמה."

"לְמה אתה מִתכוון, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אני טוען שדרושה עזרה דחופה, וכיוון שאין אנו יכולים להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד, יש לצאת לְמֶלְבּוֹרְן. נותר לנו סוס אחד. ייתן לי אותו כבודו ואצא לְמֶלְבּוֹרְן."

"אבל זו מְשימה מסוכנת, ג'וֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "גם בלי להביא בחשבון את הסכנות הכְּרוּכות במסע של שלוש-מאות ועשרים קילומטרים בארץ לא ידועה. שותפיו של בֶּן ג'וֹיְס בוודאי משגיחים על השבילים והדרך."

"אני יודע זאת, מִילוֹרד, אך אני גם יודע שהמצב הנוכחי אינו יכול להימשך עד אין-קץ. אַיִירְטוֹן ביקש שמונה ימי היעדרות כדי לחזור בלוויית אנשי *דַנְקֶן*. אני מבקש רק שישה ימים כדי לשוב לגדת הסְנוֹאִי. ובכן, מה תצווה, מִילוֹרד?"

"קודם שיביע גְלֶנֶרְבַאן את דעתו," אמר פַּגָנֶל, "אני חייב להעיר הערה. לצאת לְמֶלְבּוֹרְן, ניחא; אך שתרחפנה הסכנות על ראשו של ג'וֹן מַנְגְלְס, זה לא. הוא הרב-חובל של *דַנְקֶן*, ובתוקף היותו הרב-חובל אסור לחושפו לסכנות. אני אצא במקומו."

"יפה דיברת, פַּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "אך מדוע יְהֵא זה אתה?"

"מה, ואנחנו לא קיימים?" הצטעקו מַאלְדְדִי וּוִילְסוֹן.

"החושבים אתם," המשיך מֶק-נַאבְּס, "שרכיבה של שלוש-מאות ועשרים קילומטרים מפחידה אותי?"

"ידידַי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "אם אחד מאיתנו חייב לצאת לְמֶלְבּוֹרְן, עלינו להטיל פּוּר. פַּגָנֶל, כתוֹב את שמותינו..."

"חוץ משמך, מִילוֹרד," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מדוע?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"להפריד בינך לבין לֵיידי הֶלֶנָה? והרי פִּצעך עדיין לא הִגליד!"

"גְלֶנֶרְבַאן," אמר פַּגָנֶל, "אתה אינך יכול לעזוב את המשלחת."

"לא," שב והדגיש הרב-סרן, "מקומך כאן, אֶדוּאַרְד, אסור לך לעזוב."

"המסע כרוך בסכנות," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ולא אוותר על חלקי בהן. כתוֹב, פַּגָנֶל. על שמי להיות מעורבב בשאר שמות חברַי, ומי ייתן וייצא שמי ראשון בפּוּר!"

רצונו של גְלֶנֶרְבַאן כּוּבד ושמו צורף ליתר השמות. אחר ניגשו לשליפת הפתקים והפּוּר נפל על מַאלְדְדִי. המלח האמיץ פלט זעקת שִׂמחה.

"מִילורד, אני נכון לצאת," אמר.

גְלֶנֶרְבַאן לחץ את ידו של מַאלְדְדִי. אחר-כך פנה לעבר הקרון והפקיד את השמירה על המחנה בידי הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְלְס.

בלא דיחוי דוּוַח לְלֵיידי הֶלֶנָה על ההחלטה שנתקבלה לשגר שליח למֶלְבּוּרְן, וכיצד נפל הפּוּר. היא אמרה למַאלְדְדִי דברים שנגעו היישר ללִבּו של המלח הגיבור. הכול ידעו שהוא אמיץ, נבון, חסון, בז לכל יגיעה; באמת ובתמים לא יכול הגורל לבחור בחירה טובה ממנו.

יציאתו של מַאלְדְדִי נקבעה לשעה שמונה בערב לאחר רדת הדִמְדוּמִים. וִילְסוֹן נטל על עצמו להכין את הסוס. הוא הגה את הרעיון להחליף את הפַּרְסָה החקוקה שנשׂא הסוס בסַלְפּוֹ השׂמאלית בפַּרְסַת אחד הסוסים שמתו במהלך הלילה. כך לא יוכלו הפושעים לזהות את עִקְבוֹתיו של מַאלְדְדִי ואף לא יוכלו לרדוף אחריו שכֵּן היו בלא בהמות רכיבה.

בעוד וִילְסוֹן מטפל בפרטים אלה, הכין גְלֶנֶרְבַאן את המִכתב שנועד לטוֹם אוֹסְטִין; ידו הפצועה הִקשתה עליו את מלאכת הכתיבה ועל כן הטיל את המשימה על פָּגָנֶל. המדען, שרק מחשבה אחת היתה מנקרת במוחו, היה כמנותק מכל המִתרחש סביבו. יש להודות כי ברצף האירועים המצערים הללו הגה פָּגָנֶל רק בּמִסמך המפורסם ובפירושו המוטעה. הוא הפך והפך במִלים כדי לדְלוֹת מהן מובן חדש ונותר שקוע במבוכי הפרשנות.

לפיכך לא שמע את בקשתו של גְלֶנֶרְבַאן, והלה נאלץ לחזור עליה.

"האי כמובן," השיב פָּגָנֶל, "אני נכון!"

אגב דיבור הכין פָּגָנֶל מוּכָנית את פִּנקסו. הוא תלש ממנו דף לבן ועמד מוכן, ועיפרון בידו. גְלֶנֶרְבַאן החל מכתיב את ההוראות:

"טוֹם אוֹסְטִין מצווּה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן*..."

פָּגָנֶל עוד היה בתהליך סיומה של המִלה האחרונה כאשר נִתקל מבטו, באַקְרַאי, בגיליון של כתב-העת *אוֹסְטְרֶלְיַאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גַזֶט*, המוטל על הרצפה. העיתון היה מקופל והוא ראה רק את שתי ההברות האחרונות של המִלה Zealand – aland; עפרונו של פָּגָנֶל עמד מלֶכֶת ודומה היה כי שכח את גְלֶנֶרְבַאן, את מכתבו ואת ההכתבה.

"מה לך, פָּגָנֶל?" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"האו!" הפטיר הגֵיאוֹגְרָף וצעקה נפלטה מגרונו.

ואחר-כך, בלחש, מילמל שוב ושוב: "אָלַנְד! אָלַנְד! אָלַנְד!"

הוא קם ממקומו, אסף את העיתון, ניפנף בו כאילו ביקש לכבוש את המִלים המבקשות להתפרץ מפיו.

לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי, רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן צפו בו בלי להבין את פֶּשֶר ההתרגשות הלא מוסברת שאחזה בו.

פָּגָנֶל נראה כמי שאיבד את שפיוּת דעתו לפתע. אולם רִגשת-היֶתֶר העצבנית לא נמשכה זמן רב. אט-אט שב ונרגע, והחֶדווה שזרחה בעיניו כבתה; הוא שב למקומו והפטיר בקול שָלֵיו;

"כשתרצה, מִילורד, אני עומד לרשותך."

גְלֶנֶרְבַאן שב להכתיב את מכתבו, וזה נוסחו הסופי:

"טום אוֹסְטִין מצווה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן* אל חופה המִזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה, בקו-הרוחב °37..."

"אוֹסְטְרַלְיָה?" קרא פָּגָנֶל, "הא! כן! אוֹסְטְרַלְיָה!"

אחר-כך השלים את המכתב והגישו לחתימתו של גְלֶנֶרְבָאן. הלה, שפציעתו הטרייה הִקשתה עליו, עשׂה כמיטב יכולתו. המכתב נסגר ונחתם בחותמת, ופָּגָנֶל, ביד שעדיין רעדה מתמת ההתרגשות, רשם את הכתובת:

טום אוֹסְטִין
סגן הרב-חובל על סיפונה של *דַנְקֶן*,
מֶלְבּוֹרְן.

אחרי-כן יצא מן הקרון, מנפנף בידו ותוזר שוב ושוב על המִלים חסרות-הפֶּשֶר: "לַנְדִ! לַנְדִ! זִילַנְדִ!"

21

ארבעה ימים של חרדה

שארית היום חלפה בלא כל תקרית נוספת. ההכנות האחרונות ליציאתו של מַאלְדָדִי נשלמו. המלת האמיץ היה מאושר על כך שניתנה לו הזדמנות להוכיח את מסירותו לכבוד הלורד.

שלוות-רוחו של פָּגֶגֶל שבה אליו והוא חזר לְמִנהגיו כמימים ימימה. רק מבטו העיד עדיין על סערה פנימית עזה, אך הוא היה נחוש בדעתו להצפינה בלבבו. היו לו בוודאי טעמים משלו לפעול כך, לפי שהרב-סרן שמעוֹ ממלמל לעצמו שוב ושוב, כאדם השרוי במאבק עם עצמו:

"לא! לא! הם לא יאמינו לי! ולבד מזאת, מה הטעם? כבר מאוחר מדי!"

משגמלה בקִרבו ההחלטה, התפנה לתת לְמַאלְדָדִי את ההוראות הדרושות כדי להגיע לְמֶלְבּוֹרְן. הוא פרש לפניהם את המפה וסימן לו את הנתיב. כל שבילי הערבה מוליכים לדרך לְקֵנָאוּ. דרך זו, לאחר שהיא מדרימה היישר עד לחוף, מתעקלת לפתע לכיוון מֶלְבּוֹרְן. צריך אֵפוא לרכוב בה ולא לנסות לקַצְּרָה בחבל-ארץ זה, שכמעט אינו ידוע. אין דבר פשוט מזה, וּמַאלְדָדִי אינו יכול לתעות.

אשר לסכנות, הן תיעלמנה קילומטרים אחדים מֵעֵבר למחנה, כלומר, עם היציאה מן האזור שבו עלולים בֶּן ג'וֹיְס וחבורתו להמתין בְּמַאֲרָב. מיד לאחר שיחלוף על פני המחנה, ישתדל מַאלְדָדִי להגדיל במהירות את המרחק בינו לבין הפושעים ולהצליח במילוי משימתו החשובה.

בשש בערב סעדו הכול ארוחה משותפת. גשם זִלְעָפוֹת ניתַּךְ. האוהל לא יכול עוד לשמש מחסה, והכול ביקשו מקלט בתוך הקרון. יתֵרה מזאת, הקרון היה למקום מִבטחים. הטיט חיברוֹ באחיזה אֵיתנה לקרקע, והוא דבק בה כמִבצר ביסודותיו. מאגר הנשק כלל שבעה רובי קָרָבִּין ושבעה אקדחים, והיה בו כדי לאפשר להם לעמוד במצור ממושך, שהרי תחמושת וּמִצרכי-מזון לא חסרו להם. בתוך שישה ימים לכל היותר תשליך דַּנְקֶן עוגן בְּמִפרץ טוּפוֹלְד, ועשרים וארבע שעות אחר-כך כבר יגיע צְוותה לגדתו השנייה של הנהר סְנוֹאִי. גם אם המעבר בנהר עדיין לא יהיה אפשרי. הפושעים ייאָלצו לסגת בפני כוחות עדיפים. אך תחילה היה על מַאלְדָדִי להצליח במשימתו המסוכנת.

בשמונה בערב ירדה האפלולית כליל. זה היה הרגע המתאים לצאת לדרך. וִילְסוֹן הביא את הסוס שנועד לְמַאלְדָדִי. מתוך זהירות נעטפו טְלָפָיו בבד כדי שלא יקים כל רחש בהליכתו. בעל-החיים נראה עייף, אך ישועת כולם היתה תלויה בחוסן רגליו. הרב-סרן יעץ לְמַאלְדָדִי לחוּס על כוחותיו של הסוס מיד כשייצא מִטווח פעילותם של הפושעים. מוטב לאבד חצי יום אך להגיע בְּבִטחה.

ג'וֹן מַנְגְלְס מסר למלח אקדח, שאותו טען בקפידה מרובה. אקדח זה, המסוגל

לירות שש יריות בתוך שניות אחדות, הוא כלי-נשק אֵימתני בידיו הבוטחות של גבר, ויש ביכולתו לטַאטֵא את הדרך בנקל מכל פושע.

מַאלְרָדִי התיישב על האוכף.

"הנה האיגרת שתמסור לטום אוֹסְטִין," אמר לו גְלֶנֶרְבַאן. "ושלא יבזבז אפילו שעה אחת! שיפליג מיד לְמִפרץ טוּפוֹלְד, ואם עדיין לא עלה בידינו לחצות את הסְנוֹאִי ולא ימצאנו שם, שיבוא אלינו בלא כל שיהוי! ועתה, לֵךְ לְךָ, מלחי האמיץ, וינהיג האל את דרכיך!"

גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידִי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט, כולם לחצו את ידו של מַאלְרָדִי. יציאה כזאת, בלילה גשום ושחור מְשחור, בדרך זרועת-סכנות, ובלב מרחבי מִדבר לא מוכרים, היה בה כדי לעורר מוֹרא בלִבו של כל גבר, אך מַאלְרָדִי היה גבר אמיץ-לבב.

"הֱיֵה שלום, מִילוֹרד," השיב בקול שָלֵו ועד מהרה נעלם בשביל המתמשך לאורך פַּאֲתֵי היער.

ברגע זה התעצמה הסופה במִשנה מרץ. הענפים הגבוהים של האֶקָלִיפְּטוּסִים נקשו בחשֵיכה בצליל עמום. אפשר היה לשמוע את נפילת הבדים היבשים על הקרקע הרוויה מים. עצי-ענק, משוללי-חיים ויבשים, שעמדו על תְלם עד כה, קרסו ארצה בעֲטִיָה של הסערה. הרוח ייבבה מבעד לקולות השבר של העצים, ונהימותיה מסמרות-השיער התמזגו בשאגת מי הסְנוֹאִי. עבים כבדים, שגורשו מזרחה, סחפו עִמם עד לפני הקרקע קרעי ערפל. אפֵילה עגמומית החריפה את זוועת הלילה.

לאחר יציאתו של מַאלְרָדִי, הִתְכַּרְבְּלוּ הנוסעים בפנים-הקרון. לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, גְלֶנֶרְבַאן ופַּגָנֶל איכלסו את המדור הראשון, שנֶאֱטַם כליל כלפי חוץ. במדור השני מצאו מקלט סביר אוֹלְבִּינֶט, וִילְסוֹן ורוֹבֶּרְט. מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס שמרו בחוץ: אמצעי-זהירות הכרחי לנוכח הפושעים שעלולים היו לתקוף על נְקָלָה.

שני הזקיפים המסורים עמדו אֵפוא על משמרתם וספגו ברוח פִילוֹסוֹפִית את הצלפות הרוח שהלילה הטיח בפניהם. הם אף ניסו לבקוע במבטם את האפֵילה, המוּעדת למארבים, אך האוזן לא היתה מסוגלת לקלוט דבר בתוך המולת הסערה, גניחות הרוח, קִרקוש הענפים, קריסת גזעי העצים ושאגת המים הסוערים.

ואף-על-פי-כן נקטעה הסופה בהפוגות רגיעה קצרות. הרוח נָדמה כמו כדי להתנשף ולחדש את כוחותיה. רק הנהר סְנוֹאִי לבדו נהם מבעד לקני-הסוּף, הקפואים על עומדם, ולמסך השחור של עצי הגוּמִי. באותן הפוגות היתה הדומייה עמוקה יותר. אז היו מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס מַטים אוזן קַשֶבֶת.

באחת מאותן אֶתְנַחְתוֹת הגיעה לאוזניהם שריקה חדה.

ג'וֹן מַנְגְלְס ניגש במהירות אל הרב-סרן.

"שמעת?" שאלו.

"כן," הפטיר מֶק-נַאבְּס. "האִם זה בן-אדם או בעל-חיים?"

"בן-אדם," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

שניהם שבו והיטו אוזן. השריקה חסרת-הפֶשֶר שבה ונשמעה, אך הפעם נענה לה דבר-מה שדמה לירייה, אולם היא נשמעה רָפָה מאוד, שכֵּן הסערה שבה

והגבירה את נהמתה ביתר-שְׂאֵת. מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס שוב לא יכלו לשמוע איש את רעֵהו. הם ביקשו מחסה מאחורי הקרון כדי להתגונן מפני הרוח.

באותו רגע הופשלו יריעות העור וגְלֶנֶרְבָאן הצטרף לשני חבריו. גם הוא שמע את השריקה מבשׂרת-הרעות, ואת הירייה שהידהדה מתחת ליריעת האַבֶּרְזִין.

"מאיזה כיוון?" שאל.

"משם," הצביע ג'וֹן על השביל האפֵל שבו פנה מַאלְדָדִי.

"מה המרחק?"

"הרוח נשׂאה את השריקה מרחוק," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ממרחק כחמישה קילומטרים לפחות."

"הבה נלך לשם!" קרא גְלֶנֶרְבָאן והשליך את רובה הקָרַבִּין שלו על כתפו.

"אנחנו לא הולכים!" השיב הרב-סרן, "זו מלכודת כדי להרחיקנו מן הקרון."

"ואולי זה מַאלְדָדִי, שנפל קורבן בפח שטמנו לו בְּנֵי-הבְּלִיַעַל הללו!" המשיך גְלֶנֶרְבָאן ולפת את ידו של מֶק-נַאבְּס.

"נדע זאת מחר," השיב הרב-סרן בקור-רוח, נחוש בדעתו למנוע את גְלֶנֶרְבָאן מלעשׂות מעשׂה של פזיזות.

"אינך יכול לנטוש את המחנה, מִילוֹרד," אמר ג'וֹן. "אני אצא לבדי."

"גם אתה לא תלך!" קבע מֶק-נַאבְּס בתקיפות רבה. "אתם רוצים שיהרגו אתכם אחד-אחד כדי לשחוק את כוחותינו, עד שנהיה נתונים לשבט חסדם של הפושעים? אם נפל מַאלְדָדִי קורבן, זה אסון שאין להוסיף עליו. מַאלְדָדִי יצא לדרך כֵּיוון שהפור נפל עליו. אילו נפל הפור עלי במקומו, גם אני הייתי יוצא כמוהו, אך בלא לבקש עזרה כלשהי ובלא לצפות לה."

מֶק-נַאבְּס צדק לחלוטין בבולמו את גְלֶנֶרְבָאן ואת ג'וֹן מַנְגְלְס. היה זה טירוף חסר-תוחלת לנסות ולהגיע עד למלח, ולפסוע בלילה אפֵל שכזה היישר לידי הפושעים המסתתרים באיזה סבך. תבורתו של גְלֶנֶרְבָאן לא היתה גדולה די הצורך על-מנת שתוכל להרשות לעצמה להקריב עוד אחד מאנשיה.

ובכל זאת קשה היה לגְלֶנֶרְבָאן לקבל עליו את הדין. ידו התפתלה סביב רובה הקָרַבִּין. הוא פסע הלוך ושוב סביב הקרון, כּוֹרֶה אוזנו לכל אִוושה. במבטו ניסה לבקֵע את החשֵיכה המאיימת. המחשבה שאחד מאנשיו הוכה מכה קטלנית, והוא מופקר ללא עזרה, מְשַוֵּעַ לשווא לאלה שלמענם הקריב את עצמו, מחשבה זו ייסרה אותו קשות. מֶק-נַאבְּס לא ידע אם יעלה בידו להחזיק בגְלֶנֶרְבָאן ולמנוע ממנו לציית לצַו לִבּו ולהשליך עצמו היישר לִרְשתם של בֶּן ג'וֹיְס ושותפיו.

"אֶדוּאַרְד," אמר לו, "הירָגע, הקשב לדבריו של ידיד. חשוב על לֵיידי הֶלֶנָה, על מֶרִי גְרַאנְט ועל הנותרים! יתֵרה מזאת, להיכן ברצונך לצאת? היכן תמצא את מַאלְדָדִי? הוא הותקף במרחק כשלושה קילומטרים מכאן! על איזו דרך? באיזה שביל תִּפנה?..."

ובאותו רגע, כמענֶה לרב-סרן, נשמעה זעקת מצוקה.

"הקשיבו!" קרא גְלֶנֶרְבָאן.

זעקה זו באה מאותו כיוון שממנו נשמעה קודם-לכן הירייה, פחות מרבע קילומטר משם. גְלֶנֶרְבָאן הָדַף מעליו את מֶק-נַאבְּס והחל מתקדם בשביל, כאשר ממרחק של שלוש-מאות צעדים מן הקרון נשמעה הקריאה:

"הצילו! הצילו!"

היה זה קול תחנונים נואש. ג'וֹן מַנְגְּלְס והרב-סרן זינקו לכיוון הקול.

כעבור רגעים אחדים הבחינו בפַּאֲתי החורש בדמות אדם, שוחלה ופלטה יבבות קורעות-לב.

היה זה מַאלְרְדִי, פצוע, גוֹוֵעַ. כשאספוהו חבריו מן הקרקע חשו כי אצבעותיהם רטובות מדם.

הגשם שב והתעצם, והרוח השתוללה בענפי העצים המתים. בעיצומן של צליפות הסערה נשאו גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְּלְס את מַאלְרְדִי.

בשובם היו הכול על רגליהם. פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן ואוֹלְבִּינֶט יצאו מן הקרון. לֵיידִי הֶלֶנָה פינתה את תָּאָהּ למַאלְרְדִי המסכן. הרב-סרן הסיר את אפודתו של המלח, שנטפה גשם ודם. הוא חשף את הפצע. האוּמְלָל נדקר בפִּגְיוֹן בצִדּוֹ הימני.

מֶק-נָאבְּס חבש אותו במומחיות. קשה היה לומר אם נפגע באיברים חיוניים. קילוח דם אַרְגְּמָנִי ומקוטע היה מְפַעְפֵּעַ מן הפצע; חיוורונו וחולשתו של הפצוע העידו כי נפצע פציעה חמורה. תחילה רחץ הרב-סרן את הפצע במים צלולים, אחר-כך הניח עליו תוסם מְנֻעוֹרֶת ואגודות של בד סופג וחיזקם בתחבושות. הוא הצליח לעצור את שֶׁטֶף הדם. מַאלְרְדִי הושכב על הצד שלא נפגע, ראשו וחזהו מוגבהים, ולֵיידִי הֶלֶנָה השקתה אותו לגימות מים ספורות.

מקץ רבע שעה נע הפצוע, שעד כה היה דומם. עיניו נפקחו. שפתיו מילמלו דברים ללא רצף הגיוני. אך משקירב הרב-סרן את אוזנו לפיו יכול לשומעו חוזר שוב ושוב על אותן מִלים:

"מִילוֹרד... המכתב... בֶּן ג'וֹיְס..."

הרב-סרן חזר על הדברים האלה בקול רם, ונתן בעמיתיו מבט. מה ביקש מַאלְרְדִי לומר? בֶּן ג'וֹיְס תקף את המלח? אך לשם מה? כלום לא כדי לעוצרו, למנוע ממנו להגיע *לדַנְקֶן*? המִכתב...

גְלֶנֶרְבַאן פישפש בכיסיו של מַאלְרְדִי. המכתב שנועד לטוֹם אוֹסְטִין נעלם מהם!

הלילה חלף רווי חרדות ודאגות. הכול חששו לגורלו של הפצוע. הוא קָדַח מחום.

לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, כשתי אחיות רחמניות, לא נטשו את מיטתו. מעולם לא זכה חולה לטיפול כה מעולה מידיים כה רחמניות.

השחר עלה. הגשם פסק. עננים כבדים עדיין המשיכו לנוע במרומי השמים. הקרקע היתה זרועה שברי ענפים. הטיט, שזרמי המים הִרווּהוּ, הִתמוסס שוב. הגישה אל הקרון נעשתה קשה, אך הקרון לא יכול לשקוע עמוק יותר.

מיד עם עלות השחר יצאו ג'וֹן מַנְגְּלְס, פָּגָנֶל וגְלֶנֶרְבַאן לערוך סיור סביב המחנה. הם פסעו בשביל, שעדיין ניכרו בו כתמי דם, אך לא מצאו כל זכר לבֶן ג'וֹיְס ולחבורתו. הם הרחיקו לכת עד למקום שבו אירעה אמש ההתקפה. שתי גוויות שנפגעו מכדוריו של מַאלְרְדִי היו מוטלות שם. האחת היתה גופתו של הנַפָּח מבְּלֶק פּוֹיְנְט. המוות כיעֵר את פניו עד פַּלָּצוּת.

גְלֶנֶרְבַאן לא הרחיב את סיורו. הזהירות אסרה עליו כל התרחקות. הוא שב אֵפוא לקרון, מוטרד מאוד מחומרת המצב.

"אין טעם לשקול שיגור שליח נוסף לְמֶלְבּוֹרְן," אמר.

"ובכל זאת, אין ברירה, מִילוֹרד," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אני אנסה לעבור במקום שבו לא הצליח המלח."

"לא, ג'וֹן. אפילו סוס אין לך שיישא אותך על פני שלוש-מאות ועשרים הקילומטרים הללו!"

אמת לאמיתה, סוסו של מַאלְרָדִי, היחיד שנותר, לא שב. האם נפל חלל מידי הרוצחים? או שמא תועה הוא במרחבי השממה? אולי לקחוהו הפושעים לעצמם?

"על כל פנים," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן, "לא ניפָּרד עוד זה מזה. נחכה שמונה ימים, חמישה-עשר יום, עד אשר יירדו פני המים בסְנוֹאִי לְמִפלסם הרגיל. ננסה להגיע לְמִפרץ טוּפוֹלְד בהליכה אִטית, ומשם נְשַגֵר לְדַנְקֶן בדרך בטוחה יותר את ההוראה לשוט אלינו."

"זוהי הדרך היחידה שאפשר לנקוט," השיב פָּגָנֶל.

"ובכן, ידידי," המשיך גְלֶנֶרְבַאן, "לא ניפָּרד עוד זה מזה. הסיכון רב מדי לאדם בודד בשממה השורצת פושעים. ועתה, האל שיציל את המלח המסכן שלנו יגן אף עלינו!"

גְלֶנֶרְבַאן צדק כֶּפֶל-כִּפְלַיִים: ראשית, בכך שאסר כל מִבצע של איש בודד ושנית, בכך שהורה להמתין באורך-רוח על שפת הסְנוֹאִי, עד שאפשר יהיה לצולחו במים רדודים. רק חמישים וחמישה קילומטרים הפרידו בינו לבין דֶלִיגֶט, עיר-הסְפָר הראשונה בְּוֵויְלְס-הדרומית-החדשה, שם יִמָצאו בוודאי אמצעי-תחבורה אשר יאפשרו לו להגיע לְמִפרץ טוּפוֹלְד. משם יְטַלְגְרֵף לְמֶלְבּוֹרְן את ההוראות הנוגעות *לְדַנְקֶן*.

ההחלטות היו נבונות, אלא שהוחלט עליהן מאוחר מדי. אילוּלֵא שיגר גְלֶנֶרְבַאן את מַאלְרָדִי לדרך לַקְוָאוֹ היו נחסכים הרבה אסונות, בלא להזכיר את ההתנקשות בחייו של מַאלְרָדִי עצמו!

בשובו אל המחנה מצא את חבריו פחות נְכֵאֵי-רוח משהיו. התקווה שבה לקנן בלבם.

"מצבו משתפר! מצבו משתפר!" הצטעק רוֹבֶּרְט, שרץ להקביל את פני הלורד.

"של מַאלְרָדִי?..."

"כן! אֶדוּאַרְד," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה. "חלה תפנית. הרב-סרן מלא תקווה. המלח שלנו יחיה."

"היכן מֶק-נַאבְּס?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"יושב סמוך אליו. מַאלְרָדִי רצה לשוחח עִמו בארבע עיניים. אסור להפריע להם."

ואכן, זה שעה שהפצוע נחלץ מקִיהְיוֹן-החושים ששקע בו, וחומו ירד. מיד כשהתאושש וזיכרונו שב אליו, ביקש מַאלְרָדִי לראות את לורד גְלֶנֶרְבַאן, או, בְּהֶעְדרו, את הרב-סרן. משהבחין מֶק-נַאבְּס עד מה חלש הוא, ביקש לאסור עליו כל שיחה; אך מַאלְרָדִי עמד על דעתו בתוקף עד שמֶק-נַאבְּס נאלץ להיעָתר לבקשתו.

כששב גְלֶנֶרְבַאן כבר היתה השיחה בעיצומה. לא נותר לו אלא להמתין לדיווחו של מֶק-נַאבְּס.

אחרי שעה קלה פירכסו וילונות הקרון, והרב-סרן הופיע. הוא ניגש אל חבריו שעמדו לרגלי עץ הגומי, שם ניצב האוהל. פניו, החתומים בדרך-כלל, העידו על דאגה חמורה. כשנתקלו מבטיו בלֵיידי הֶלֶנָה ובמֶרי גְרַאנְט עלתה על פניו הבעה של עצב וכאב.

גְלֶנֶרְבַאן תיחקר אותו, וזו תמצית הדברים שמסר הרב-סרן ממה שדוּוַח לו מפי מַאלְרָדִי.

לאחר שיצא מן המחנה, המשיך מַאלְרָדִי באחד השבילים שציין לפניו פָּגָנֶל. הוא רכב במהירות, ככל שאיפשרה לו אפילת הלילה. לפי הערכתו כבר גמא כשלושה קילומטרים, כשלפתע אנשים אחדים – חמישה, לפי הערכתו – הסתערו על הסוס. הבהמה הזדקפה על רגליה האחוריות. מַאלְרָדִי לָפַת את אקדחו ופתח באש. נראה ששניים מן התוקפים נפלו. לבוהק היריות הצליח מַאלְרָדִי לזהות את בֶּן ג'וֹיְס. אך זה הכול. לא היה זמן בידו לרוקן את כל תחמושתו. מכה עזה ניחתה עליו מצד ימין והפילה אותו.

אך הוא לא איבד את הכרתו. הרוצחים סברו שהוא מת. הוא חש שמְפַשְׁפְּשִׁים בכֵּליו, ואחר-כך שמע את הדברים האלה: "המכתב בידי," אמר אחד הפושעים.

– "תן," השיב בֶּן ג'וֹיְס, "ועכשיו *דַנְקֶן* שלנו!"

בשלב זה בסיפורו של מֶק-נַאבְּס נִפלטה זעקה מפיו של גְלֶנֶרְבַאן.

מֶק-נַאבְּס המשיך:

"'עכשיו,' המשיך בֶּן ג'וֹיְס, 'תִפסו את הסוס. בתוך יומיים אהיה על סיפונה של *דַנְקֶן*; בתוך שישה ימים נהיה במִפרץ טוּפוֹלְד, שם מקום המִפגש. חבורתו של הלורד עדיין תִתבוֹסס בבִצות הסְנוֹאִי. צִלחו את הנהר בגשר קֶמְפְּלְפִּיר, לכוּ אל החוף והַמתינו לי. אני כבר אמצא דרך להעלותכם על האונייה. אחרי שהצוות יושלך לים, ועם אונייה כמו *דַנְקֶן*, נהיה לאדוני האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי!' 'הֵידד לבֶּן ג'וֹיְס!' קראו הפושעים. סוסו של מַאלְרָדִי הובא, ובֶּן ג'וֹיְס נעלם בדהרה לַלָקְנָאוּ, בעוד כְּנוּפְייתו ממשיכה בדרכה מדרום-מזרח לנהר סְנוֹאִי. למרות פציעתו הקשה הצליח מַאלְרָדִי לגייס את כל כוחותיו ולגרור את עצמו עד למרחק שלוש-מאות צעדים מן המחנה, מקום שבו אספנו אותו מת-למחצה. והנה," סיכם מֶק-נַאבְּס, "זה סיפורו של מַאלְרָדִי. כעת אתם מבינים מדוע התעקש כל-כך המלת לומר את אשר בפיו."

גילוי זה הִיכה בתדהמה את גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו.

"שודדי-ים! שודדי-ים!" זעק לורד גְלֶנֶרְבַאן. "הצוות שלי יירָצח בדם קר! *דַנְקֶן* שלי תיפול בידי בְּנֵי-בְּלִיַּעַל!"

"אמת! שכֵּן בֶּן ג'וֹיְס יפתיע את האונייה," אמר הרב-סרן, "ואז..."

"ובכן, עלינו להגיע לחוף לפני נוכלים אלה!" אמר פָּגָנֶל.

"אך כיצד נחצה את הסְנוֹאִי?" שאל וִילְסוֹן.

"כְּמוֹתָם," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הם יעברו בגשר קֶמְפְּלְפִּיר, גם אנו נעבור בו!"

"אבל מַאלְרָדִי, מה יְהֵא על מַאלְרָדִי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"נישא אותו! נחליף זה את זה! כלום יכול אני להפקיר את צְוותי לחסדי חבורתו של בֶּן ג'וֹיְס?"

הרעיון לחצות את הסְנוֹאִי בגשר קֶמְפְּלְפִּיר היה אפשרי, אך מימושו כרוך

בסכנות. הפושעים יוכלו לתפוס עמדה על הגשר ולחוסמו, ואז יהיו שבעה כנגד שלושים, לפחות! אך יש רגעים שבהם אין עורכים חשבונות ומתקדמים וְיְהִי-מָה.

"מִילוֹרד," אמר אז ג'וֹן מַנְגְלְס, "קודם שננסה את הסיכוי האחרון, קודם שננסה לעלות על הגשר, מן הראוי לערוך בו סיור. אני נוטל זאת על עצמי."

"אני אתלווה אליך, ג'וֹן," אמר פָּגָנֶל.

משנתקבלה ההצעה, עשו ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל הכנות ליציאה מיידית. היה עליהם ללכת במורד הסְנוֹאִי ולהתקדם לאורך גדות הנהר עד למקום שציין בֵּן ג'וֹיְס; ובעיקר היה עליהם להישָמר מן הפושעים המשוטטים אף הם על שפת הנהר.

מצוידים וחמושים יצאו שני החברים האמיצים לדרך, ועד מהרה נעלמו בין קני-הסוף הגבוהים שליד שפת הנהר.

במשך כל אותו יום חיכו להם. משבּוֹששוּ לחזור, רבתה החרדה בלב כולם. לבסוף, בשעה אחת-עשרה בערב בקירוב, בישר וִילְסוֹן על שובם. פָּגָנֶל וג'וֹן מַנְגְלְס היו תשושים מצעידה חפוזה של חמישה-עשר קילומטרים.

"הגשר! הגשר הזה קיים באמת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן שחש לקבל את פניהם.

"כן! גשר של מִקְלַעַת שְׂרָכִים," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "הפושעים אכן חצוהו, אלא..."

"אלא מה..." שאל גְלֶנֶרְבַאן, מצפֶּה לפורענות חדשה.

"לאחר שעברו, הֶעֱלוּהוּ באש!" השיב פָּגָנֶל.

• 22 •
אִידֶן

זה לא היה הרגע המתאים לייאוש ולהרמת ידיים, אלא לפעולה. אמנם גשר קֶמְפְּלְפִּיר נשרף, אך הם היו חייבים לחצות את הנהר סְנוּאִי ולהקדים בכל מחיר את חבורתו של בֶּן ג'וֹיְס, קודם שתגיע לחופי מִפרץ טוּפוֹלְד. לפיכך לא ביטלו את זמנם בדיבורי-סְרָק וכבר למחרת, ב-16 בְּיָנוּאָר, ניגשו ג'וֹן מַנְגְּלְס וגְלֶנֶרְבַאן לִצְפּוֹת בנהר כדי לאַרְגֵן את הצליחה.

מִפלס המים, השוצפים וגועשים בשל הגשמים האחרונים, לא ירד. הזרם הִתְעַרְבֵּל בחמת-זעם שלא תתואר. ההתמודדות איתו היתה כרוכה במוות בטוח. גְלֶנֶרְבַאן עמד קפוא במקומו, זרועותיו שלובות וראשו מורכן.

"האם תִרצה שאנסה להגיע לגדה השנייה בשחייה?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"לא, ג'וֹן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, ובלם בידו את הבחור העשוי לבלי-חת, "הבה ונמתין!"

שניהם שבו אל המחנה. היום כולו עבר בחרדה עמוקה. פעם אחר פעם שב גְלֶנֶרְבַאן אל גדות הסְנוּאִי. הוא היה מחשֵב ומחפש איזה אמצעי שיאפשר את צליחתו. אך הכול לשווא. קילוח של לַבָּה, לוּ זרם בין שתי הגדות, לא היה קשה יותר לִמַעֲבר מן הנהר הזה.

במהלך השעות שירדו לטִמיון העניקה לֵיידי הֶלֶנָה למַאלְרָדִי טיפול מסור ויעיל בהנחייתו של הרב-סרן. המלח חש כי הוא שב ואוזֵר כוחות. מֶק-נַאבְּס הֵעֵז לקבוע כי שום איבר חיוני לא נפגע. אובדן הדם היה בו כדי להסביר את חולשת החולה. לפיכך, עם הִתְאַחוּת הפצע והפסקת הדימום, זקוק החולה רק לזמן ולמנוחה עד להחלמה המלאה. לֵיידי הֶלֶנָה תבעה שהוא ישוכן במדור הראשון של הקרון.

מַאלְרָדִי חש מבוכה גדולה. טָרְדָה אותו המחשבה שמא עלול מצבו לעכֵּב את גְלֶנֶרְבַאן. לא היה מָנוֹס מלהבטיח לו שאם תתאפשר צליחתו של הסְנוּאִי, ישאירוהו במחנה בהשגחתו של וִילְסוֹן.

לדאבונם הרב, הצליחה לא היתה אפשרית באותו יום וגם לא ביום המחרת, ה-17 בְּיָנוּאָר. העיכוב הכפוי גרם לגְלֶנֶרְבַאן שִׁברוֹן-לב. לשווא ניסו לֵיידי הֶלֶנָה והרב-סרן להרגיעו, להפציר בו שיִתְאַזֵר באורך-רוח. להִתְאַזֵר באורך-רוח! עתה, בשעה שבה אולי בֶּן ג'וֹיְס מגיע אל סיפונה של *דַנְקֶן*! כש*דַנְקֶן* מרימה את עוֹגֶנֶיהָ וחשה בכל עוצמת מַדְחֵפָה כדי להגיע לחוף פורענות זה, כשכל שעה ושעה מקרבת אותה עוד יותר אל החוף!

ג'וֹן מַנְגְּלְס חש בלבו את כל חרדותיו של גְלֶנֶרְבַאן. אי-לכך, ברצותו לגבור בכל מחיר על המִכשול, בנה דוּגִית לפי השיטה האוֹסְטְרָלִית מפיסות רחבות של

קליפת עצי גומי. פיסות אלה, שהיו קלות עד מאוד, רותקו יחדיו באמצעות מוטות-עץ והיו לכלי-שַיִט שַבְרירי עד מאוד.

במהלך ה-18 בִּינוּאָר ניסו הרב-חובל והמלח את הדוגית הרְעוּעה. הם פעלו במיומנות, בכוח, בזריזות ובאומץ-לב. אולם מיד בהיקָלעה לזרם, התהפכה הדוגית והם כמעט שילמו בחייהם על הניסיון הנועז. ג'ון מַנְגְלְס וּוִילְסוֹן לא הצליחו לעבור אפילו עשׂרים מטרים בנהר, שמי הגשמים והפשרת השלגים גְדָשוּהוּ, ושרוחבו עשוי היה להגיע לקילומטר וחצי.

ה-19 וה-20 בִּינוּאָר עברו גם הם בלא כל שינוי במצב. הרב-סרן וגְלֶנֶרְבַאן הלכו במעלֵה הנהר כדי לגלות מַעֲבר כלשהו של מים רדודים. אך בכל מקום שָׁצְפוּ המים וזרמו במהירות מסחררת. מִדרונם הדרומי של הָאַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים ניקָז את שפע מימיו לאותו ערוּץ אחד ויחיד.

אפסה כל תקווה להציל את *דַנְקָן*. כבר חלפו חמישה ימים מאז יציאתו של בֵּן ג'וֹיְס. בשעה זו כבר נמצאה הספינה בקרבת החוף בידיהם של הפושעים!

ואף-על-פי-כן לא היה אפשר שמצב עניינים זה ייִמָּשך לעַד. גיאויות אַרְעִיּוֹת של נהרות שוככות מהר, ולוּ רק בשל עוצמתן. ואכן, במהלך בוקר ה-21 בִּינוּאָר נוכח פַּגָנֶל שגובה פני המים הולך ויורד. הוא דיווח לגְלֶנֶרְבַאן על תוצאות תַצפיותיו.

"מה זה כבר משנה עכשיו?" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "איחרנו את המועד!"

"אין זו סיבה להאריך את ישיבתנו במחנה," השיב הרב-סרן.

"ייתכן שמחר נוכל לעבור," התערב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"האִם יציל הדבר את אנשי-צְוותי האוּמְלָלִים?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"אנא, כבוד הלוֹרד, הקשב לי," שב ואמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "אני מכיר את טוֹם אוֹסְטִין. ודאי שמילא אחר הוראותיך והפליג מיד כשהִתאפשרה ההפלגה, אך מי עָרֵב לנו כי *דַנְקָן* כבר היתה מוכנה, וכי נזקיה תוקנו עד בואו של בֵּן ג'וֹיְס למֶלְבּוּרְן? ואולי לא היתה הספינה מסוגלת להפליג ללב-ים וחל עיכוב של יום או יומיים?"

"הצדק איתך, ג'וֹן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן. "יש להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד. אנו נמצאים במרחק חמישים וחמישה קילומטרים בלבד מדֶלִיגֶט!"

"נכון," אמר פַּגָנֶל, "ובעיר זו נמצא אמצעי-תחבורה מהירים. מי יודע, אולי נצליח להגיע עוד קודם למועד ולמנוע אסון?"

"הבה ונצא לדרך!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

בלא שְהִייה מיותרת ניגשו ג'וֹן וּוִילְסוֹן לבניית כלי-שַיִט גדול. הניסיון הוכיח שקליפות-עץ לא יעמדו בעוצמת הזרם. ג'וֹן כרת עצי גומי ויצר מהם רַפְסודה מגושמת אך אֵיתנה. היתה זו מלאכה ממושכת, ולא עלה בידם לסיים את עבודת הבנייה עוד באותו יום. הרַפְסודה הושלמה רק למחרת.

בשעה זו כבר ניכרה ירידה של ממש במִפלס מי הסְנוֹאִי. האֶשֶד השוצֵף שב והיה לנהר, אם כי עדיין מהיר למדי. בכל אופן, אם יִתמַרְנו באלכסון, ואם ישלטו ברַפְסודה במידת-מה, אפשר יהיה – כך קיווה ג'וֹן – להגיע לגדה הנגדית.

בשעה שתים-עשרה וחצי העמיסו על הרַפְסודה את כל הצֵידה שיכול אדם

לשאת על גַבו למסע של יומיים. כל השאר נֻנטש, ובכלל זה הקרון והאוהל. מַאלְדָרִי החלים בקצב מהיר, ומצבו השתפר עד כדי כך שאפשר היה לטלטלו.

בשעה אחת עלו כולם על הרַפְסודה, שרק חבל עדיין ריתק אותה אל החוף. ג'וֹן מַנְגְלֶס הִתקין בצד ימין מין משוֹט, כדי לייצב את הרַפסודה בזרם ולצמצם את מידת היסחפוּתה, ונתנו לווּילְסוֹן. הוא עצמו עמד בַּיַרְכָּתֵי הרַפְסודה והתכוון לנַוְוטה באמצעות משוֹט אחורי גס. לְיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט התיישבו במרכז הרַפְסודה, סמוך למַאלְדָרִי; גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, פַּגַנֶל ורוֹבֶּרְט הקיפו אותן, נכונים להושיט להן עזרה.

"האִם אנו מוכנים, וִילְסוֹן?" שאל ג'וֹן מַנְגְלֶס את המלח שלו.

"כן, הקַבַּרְנִיט," השיב וִילְסוֹן ולָפַת את משוֹטו ביד חסונה.

"זהירות, ושמור עלינו מפני הזרם."

ג'וֹן מַנְגְלֶס הִתיר את הרַפְסודה, ובדחיפה קלה הדפה למרכז הנהר. לאורך כשלושים מטרים התנהל הכול כשורה. וִילְסוֹן מנע היטב כל היסחפות. אולם עד מהרה נִלכד כלי-השַיִט במערבוֹלות הגלים והסתחרר בלא שיוכלו המשוֹטים לייצבו בקו ישר. חרף כל מאמציהם מצאו עצמם וִילְסוֹן וג'וֹן מַנְגְלֶס בכיוונים מנוגדים לכיוונים שבהם נמצאו תחילה, ובמצב זה המשוֹטים היו חסרי-ערך.

צריך היה להשלים עם המצב. לא היתה כל דרך לבלום את תנועתה הסיבובית של הרַפְסודה. היא חגה סביב עצמה במהירות מְסַחְרֶרֶת ונסחפה בזרם. ג'וֹן מַנְגְלֶס הביט במים הגועשים, פניו חיוורות ושיניו חשוקות.

ובינתיים הגיעה הרַפְסודה לאמצע הנהר וכבר נמצאה במרחק כרבע קילומטר מנקודת-יציאתה, בכיוון מורד הנהר, שם זרמו מי הנהר במלוא עוצמתם. המערבולות הִתְפּוּגְגוּ ולרַפְסודה הושבה מעט מיציבותה.

ג'וֹן מַנְגְלֶס וּוִילְסוֹן שבו ואחזו במשוֹטיהם ועלה בידם להדוף את הרַפְסודה באלכסון לזרם. כתוצאה מתִמרונם קרב כלי-השַיִט לגדה השמאלית. כשהיו מרוחקים ממנה כמאה מטרים בלבד, נשבר לפתע משוֹטו של וִילְסוֹן. הרַפְסודה, שאיבדה נקודת-אחיזה במים, שבה ונסחפה. ג'וֹן ניסה לעמוד בַּפֶּרֶץ תוך שהוא מסתכן בשבירת משוֹט היַרְכָתַיִים. וִילסוֹן הצטרף למאמציו בידיים שוֹתְתוֹת-דם.

לבסוף נסתייע הדבר בידם, ולאחר שַיִט שנמשך יותר ממחצית השעה התנגשה הרַפְסודה בגדה הנגדית התלולה. החבטה היתה עזה; מעוצמתה נתרופפה אחיזת גזעי העצים, החבלים נקרעו והמים ביעבעו פנימה. רק בקושי הספיקו הנוסעים להיאחז בשיחים שמעליהם. הם משכו אליהם את מַאלְדָרִי ואת שתי הנשים, שלושתם רטובים-למחצה. הקיצור, כולם ניצלו, אך רוב הצֵידה שהיתה איתם וכלי-הנשק, לְמְעַט רובה הקָרַבִּין של הרב-סרן, נסחפו בזרם עם שִׁבְרי הרַפְסודה.

חציית הנהר התבצעה. אך החבורה הקטנה מצאה עצמה בחוסר-כול במרחק חמישים וחמישה קילומטרים מדֶלִיגֶט, בלב שממות לא נודעות בגבול חבל וִיקְטוֹרְיָה. במקום זה אין למצוא מתיישבים וּבוֹקרים. האזור בלתי-מיושב לחלוטין ואין פוגשים בו אלא משוטטים אכזריים ושודדי-דרכים.

הוחלט אֵפוא לצאת לדרך ללא דיחוי. מַאלְדָרִי ידע שיהיה לנֵטֶל על החבורה. הוא ביקש אֵפוא להישאר, אפילו לבדו, ולהמתין לסיוע מדֶלִיגֶט.

גְלֶנֶרְבַאן סירב לשמוע על כך. הוא לא יכול להגיע לדֶלִיגֶט בפחות משלושה

ימים, ולחוף בפחות מחמישה ימים, כלומר ב-27 בינואר. והנה, דַנְקֶן יצאה ממֶלְבּוּרן ב-16 בינואר. מה יוסיפו ומה יגרעו עכשיו שעות אחדות של איחור?

"לא, ידידי," אמר. "איני רוצה להפקיר איש מאחור. נתקין אֲלוּנְקָה ונישא אותך בתורנות."

האֲלוּנְקָה הוכנה מענפי אֶקָלִיפְּטוּס רַבֵּי-זַלְזַלִּים, ולמַאלְרָדִי לא היתה ברירה אלא להשתרע עליה. גְלֶנַרְבַאן ביקש לשאת ראשון את המלח שלו. הוא אחז את האֲלוּנְקָה בקצה האחד ווִילְסוֹן בקצה האחר, והכול יצאו לדרך.

מה עגום היה המראה ומה נורא היה סיומו של מסע שהחל בסימן טוב כל-כך! שוב לא צעדו בעקבות הָארִי גְרַאנְט. יבשת זו, שבה לא דרכה כף-רגלו מעולם, איימה לקַפֵּד את חייהם של התָרים אחריו. וכשיגיעו בני-מולדתו הנועזים לחוף האוֹסְטְרָלִי, אף את דַנְקֶן לא ימצאו כדי שתשיבם הביתה!

יום ראשון זה חלף בדומייה ובמועקה. מדי עשר דקות היו נושאי האֲלוּנְקָה מתחלפים. כל חבריו של המלח השתתפו במאמץ המעייף בלא כל תלונה וחֶרֶף החום הכבד.

עם ערב, אחרי שעשו רק שמונה קילומטרים, חנו מתחת לקבוצת עצי גומי. שארית הצֵידה, ששרדה מטביעת הרַפְּסוֹדָה, שימשה לארוחת-הערב. אך עד כה לא עלה בידם להיעזר ברובה הקַרַבִּין של הרב-סרן.

הלילה היה קודר. שוב החל לרדת גשם. השחר בושש לבוא. הם שבו לצעוד. לרב-סרן לא נִקְרתה אף הזדמנות אחת ללחוץ על ההדק. אזור קודר זה היה גרוע אף ממִדבר, שכֵּן אפילו בעלי-חיים לא פקדו אותו.

למרבה המזל גילה רוֹבֶּרְט קֵן תוּגְלוֹת, ובקן כתריסר ביצים גדולות, שאוֹלְבִּינֶט בישל אותן על רמץ חם. ביצים אלה, יחד עם כמה רֶגְלוֹת שצמחו במעמקי אחד הגֵיאָיוֹת, היו כל תפריטם ב-23 בינואר.

הדרך הלכה ונעשתה קשה. במישורי החול הודקר ה"סְפִּינִיפֶקְס", עשב דוקרני המכונה במֶלְבּוּרן "הקיפוד". הוא קרע את הבגדים ופצע את הרגליים. אך הנשים האמיצות לא התלוננו; הן המשיכו לצעוד בכל עוז, משמשות מופת ומעודדות את חבריהן, מי במבט, ומי במִלה טובה.

עם ערב נעצרו לרגלי הר בּוּלָה-בּוּלָה, על גדותיו של פלג ג'וּנְגָלָה. אילולא צד מֶק-נַאבְּס סוף-סוף חולדה גדולה, היתה ארוחת-הערב דלה עוד יותר. שְׁמה של חולדה זו יצא לתהילה ברחבי אוֹסְטְרַלְיָה. אוֹלְבִּינֶט צלה אותה, אך חבל שמידותיה לא היו כמידות כבש, כי אז בוודאי היתה מצדיקה את המוניטין שיצאו לה. על כל פנים, צריך היה להסתפק בקיים, והוא נוּלל עד הפירור האחרון.

ב-24 בינואר שבו הנוסעים לצעוד, תשושים אך בכל זאת נִמרצים. אחרי שעקפו את בסיס ההר חצו כרי-מרעה ארוכים, שהעשב הצומח בהם דמה לזיפי לִוְויתן. היה זה סבך של מחטים, של כידונים מחודדים, שצריך היה לפלס בהם דרך באש ובחרב.

ביום ההוא לא דובר כלל על אוכל. אין בעולם אזור צחיח כמקום זה, הזרוע רסיסי קְוָוארְץ. לא רק הרעב הציק להם, אלא גם הצמא. האוויר הלוהט עוד הוסיף על סִבלם. קצב הילוכם של גְלֶנַרְבַאן ואנשיו לא עלה על חצי קילומטר

לשעה. אם יימשך המחסור במים ובמזון עד שעות הערב, יצנחו על אֵם-הדרך ולא יקומו עוד.

אולם בשעה שהאדם חסר-כול, שעה שהוא מגלה כי ידיו ריקות והוא סבור כי הגיעה שעתו האחרונה, אז מִתגלָה ההשגחה העליונה.

את המים זימנה להם ההשגחה העליונה בתוך "סֶפָּלוֹט", מעַיִן גביעים מלאים מים משיבי-נפש, התלויים על ענפי שיחים דמויי-אלמוגים. הכול ריווּ את צימאונם ורוח-חיים חדשה הופחה בהם.

גם מזון נמצא להם, מזון השומר על חיי היליד שעה שאין לו מה לצוד, אפילו לא חרקים ונחשים. פָּגָנֶל גילה בתוך ערוץ חָרֵב צמח שעמיתיו מן החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה תיארו את סגולותיו הנפלאות פעמים רבות.

צמח זה הוא ה"נַרְדוּ", חשוּך-ניצה ממשפחת המַרְסִילִיִים, צמח שהאריך את חייהם של בֶּרְק ושל קִינְג במסעם במדבריות פנים-היבשת. תחת עליו דמויי-התִלְתָן, צמחו נְבָגִים מיובשים. נְבָגִים אלה, שגודלם כגרגר אפונה, נִכְתשו בין שתי אבנים והיו למעֵין קמח. מן הקמח אפו לחם גס שהשקיט את ייסורי הרעב. הצמח מצוי היה בשפע במקום זה. אוֹלְבִּינֶט ליקט ממנו כמות הגונה, ובעיית התזונה מצאה את פתרונה לכמה ימים.

למחרת, ה-25 בִּינוּאָר, יכול מַאלְדָרִי לעשות חלק מן הדרך ברגל. פִּצעו הִגליד כליל. המרחק לדֶלִיגֶט לא עלה על חמישה-עשר קילומטרים. עם ערב חנו על קו-האורך 149°, ממש על גבול חבל וֶיילְס-הדרומית-החדשה.

גשם דק וטורדני החל יורד זה כמה שעות. אַלְמָלֵא גילה ג'וֹן מַנְגְּלְס בִּקתה נטושה של חוטבי-עצים, היו נותרים בלא מחסה. צריך היה להסתפק בסוּכה זו של ענפים וקש. וִילְסוֹן חפץ להדליק אש כדי לאפות את לחם ה"נַרְדוּ", ויצא לקוֹשֵש עץ יבש, שהיה מצוי בשפע על פני הקרקע. אולם כשביקש להבעירו, נתגלה הדבר כבלתי-אפשרי. היתה בו כמות גדולה של חומר לא דָלִיק שמָנעה כל בעֵירה. היה זה העץ הלא-דליק שפָּגָנֶל מנה ברשימה המוזרה של המוצרים האוֹסְטְרָלִיִים.

צריך היה לוותר על אש, וכתוצאה מכך גם על לחם, ולשכב לישון בבגדים רטובים. ציפורים לַהֲגָנִיוֹת שהסתתרו בענפים העליונים כמו לעגו לנוסעים חסרי-המזל.

אך למרבה המזל היה גְלֶנֶרְבָאן הולך וקרֵב לקץ סִבלותיו. הדבר אירע בעוד מועד. שתי הנשים הצעירות עשׂו מאמצי-על, אך כוחותיהן הלכו ואפסו משעה לשעה. הן לא הלכו עוד, אלא הזדחלו.

למחרת יצאו לדרך עם שחר. בשעה אחת-עשׂרה התגלתה דֶלִיגֶט, שבמחוז וֶלְסְלִי, שמונים קילומטרים ממִפרץ טוּפוֹלְד.

שם נמצאו חיש מהר אמצעי-תחבורה. בלב גְלֶנֶרְבַאן, שחש עצמו כה קרוב לחוף, שבה התקווה לקַנֵן. אולי התעכבה *דַנְקֶן* איזה עיכוב קטן והוא יצליח להקדימה. בתוך עשׂרים וארבע שעות כבר יהיה במִפרץ!

בצהריים, לאחר סעודה משיבת-נפש, התְמַקמו כל הנוסעים במרכבת-הדואר ועזבו את דֶלִיגֶט בדהירה מואצת, במרכבה הרתומה לחמישה סוסים חסונים.

הרַכָּבים, שהובטח להם מענק כיד-המלך, דירבנו את הסוסים בדרך המתוחְזֶקֶת היטב. בתחנות להחלפת סוסים לא איבדו אף דקה מיותרת. דומה היה שגְלֶנֶרְבַאן השפיע עליהם מן הלהט הבוער בקרבו.

כך שָׁעְטו במשך כל היום והלילה בקצב של עשרה קילומטרים לשעה.

למחרת, עם עלות השמש, בישר מַלמול עמום על קִרבתם לאוקְיינוס ההודי. צריך היה להקיף את המִפרץ כדי להגיע לחוף בקו-הרוחב 37°, שהיא הנקודה המדויקת שבה אמור היה טום אוֹסְטין להמתין לנוסעים.

כשנִתגלה הים, נישאו כל המבטים למרחקים, בולשים את מרחביו. כלום תימצא דַנְקֶן בדרך נס, משייטת אט-אט, כפי שאירע חודש קודם-לכן בקִרבת כֵּף-קוֹרְייֶנְטֶס שבחופי אַרְגֶנְטינָה?

אך דבר לא נִראָה. שמים ומים התמזגו לאותו אופק. שום מִפרש לא הֵפיחַ חיים במרחב הענק של האוקְיינוס.

נותרה רק תקווה אחת. אולי ראה טום אוֹסְטין צורך להטיל עוגן במפרץ טוּפוֹלְד עצמו, שכֵּן הים היה סוער למדי, ושום ספינה אינה יכולה לעגון בבִטחה בלב-ים.

"לאידֶן!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

חיש מהר שבה המרכבה ופנתה ימינה בדרך ההיקפית שהתפתלה לאורך שפת המִפרץ, ושׂמה פניה לעבר העיר הקטנה אידֶן, המרוחקת כשמונה קילומטרים משם.

הרַכָּבים עצרו לא הרחק מן המִגדלוֹר, המציין את הכניסה לנמל. אוניות אחדות עגנו במעגן, אך על אף לא אחת מהן הִתנוֹסס נס טִירת מַלְקוֹלְם.

גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופַּגָנֶל ירדו מן המרכבה, אצו לבית-המֶכֶס, חקרו את הפקידים ובדקו את רשימת האוניות שנכנסו לנמל בימים האחרונים. אך שום ספינה לא נכנסה לנמל זה שבוע ימים.

"אולי לא הפליגה כללוּ!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, שבשֶׁל תפנית אופיינית ללב-אנוש, לא ראה עוד טעם להתייאש. "אולי הקדמנו לבוא לפניה!"

ג'וֹן מַנְגְלְס נד בראשו. הוא היטיב להכיר את טום אוֹסְטין. סגן הרב-חובל לעולם לא היה מעכב ביצוע פקודה בעשרה ימים.

"אני רוצה לדעת דברים לאשורם," קרא גְלֶנֶרְבַאן. "טובה הוודאות מן הספק."

כעבור רבע שעה נשלח מִברק למְנהל האוניות של נמל מֶלְבּוּרְן. אחר-כך נלקחו הנוסעים למלון וִיקְטוֹרְיָה.

בשעה שתיים נמסר ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן מִברק תשובה מנוסח באלה המִלים:

אל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, אידֶן, מִפרץ טוּפוֹלְד.
דַנְקֶן יצאה ב-18 בְּינוּאָר ליעד בלתי-ידוע.

ז' אֶנְדְרוּ, מנהל הנמל.

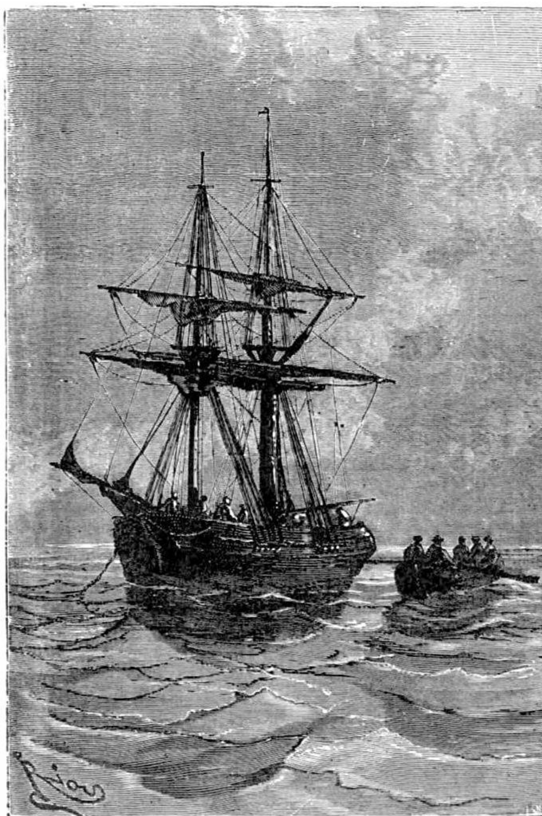
המִברק נשמט מידיו של גְלֶנֶרְבַאן.

שוב לא היה ספק! ספינת-השעשועים הסְקוֹטִית ההגונה נפלה לידיו של בֶּן ג'וֹיס והיתה לספינה של שודדי-ים!

וכך תמה ונשלמה חציית אוֹסְטְרַלְיָה, שהחלה בסימן כה טוב. עקבותיו של הרב-חובל גְרַאנְט ושאר הניצולים אבדו לעד, וכישלון זה עלה לצוות שלם בחייו! לורד גְלֶנֶרְבַאן הובס במאבק. כל אֵיתני-הטבע של הפַּמְפַּס יחדיו לא יכלו למחפש האמיץ הזה, והנה באה רִשעוּת בני-האדם וניצחה אותו ביבשת אוֹסְטְרַלְיָה.

סוף החלק השני

חלק שלישי

היתה זו דו-תרנית בשם מקוורי

•1•
הספינה *מֶקְוורִי*

אם אי-פעם אמורים היו מחפשיו של הרב-חובל גְרַאנְט להיוָאֵש מן הסיכוי למוצאו ולחדול מחיפושים, כלום לא היה זה ברגע זה, בהיותם שרויים בעירום ובחוסר-כול, בנקודה נידחת על פני כדור-הארץ? כיצד יתורו ארצות חדשות? *דַנְקֶן* לא היתה עוד, ואף שיבה מיידית הביתה לא היתה אפשרית. הסְקוֹטִים האמיצים נכשלו אֵפוא במשימתם. כישלון! מִלה עגומה שאין לה מקום באוצר-המִלים של נועזי-הנפש. ואף-על-פי-כן, בשל מהלומותיו החוזרות ונִשנות של הגורל, אנוּס היה גְלֶנֶרְבַאן להודות בחוסר-יכולתו להתמיד ולמלא את שליחותו.

במצב זה מצאה מֶרִי גְרַאנְט בנפשה את האומץ שלא להעלות על דל שפתיה את שם אביה. היא כבשה את חרדותיה בלִבה והירהרה בצוות האוּמְלָל שמצא את מותו. רגשות הבת פינו מקומם לרגש של חֲבֵרוּת, ועתה היא שניחמה את לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, אחרי ששאבה ממנה כל-כך הרבה עידוד! היא הראשונה שהחלה מדברת על שיבה לסְקוֹטְלַנְד. ג׳וֹן מַנְגְלְס העריצה על אומץ-לִבה ועל השלמתה עם מר הגורל. הוא רצה לומר מִלה אחרונה בעניין הָארִי גְרַאנְט, אך מֶרִי היסְתה אותו במבטה ואחר-כך אמרה לו:

"לא, ג׳וֹן, עלינו לחשוב על אלה שמסרו נפשם למענו. לורד גְלֶנֶרְבַאן חייב לשוב לאֵירוֹפָּה!"

"הצדק איתך, העלמה מֶרִי," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס. "חייבים. חייבים גם לדַוֵּוחַ לשִלטונות אַנְגְלִיָה על גורלה של *דַנְקֶן*. אולם אל תיפול רוחך, לא אפסו כל התקוות. לא נזנח את החיפושים שפתחנו בהם; אני אמשיך בהם לבדי! אמצא את הרב-חובל גְרַאנְט, או שאמצא את מותי במילוי משימתי!"

היתה זו התחייבות חגיגית שנטל על עצמו ג׳וֹן מַנְגְלְס. מֶרִי קיבלה אותה והושיטה את ידה לעֶבר ידו של הרב-חובל הצעיר, אות וסמל לברית עִמו. מִצדו של מַנְגְלְס היה בכך הקרבה של חייו; מִצדה של מֶרִי היתה בכך הכרת-תודה שלא תישָכח לעולם.

במהלך אותו יום הוחלט סופית לעזוב את אוֹסְטְרַלְיָה. הוחלט לצאת ללא דיחוי למֶלְבּוֹרְן. למחרת יצא ג׳וֹן לבדוק אֵילו ספינות מתכוננות להפליג. הוא שיער שקיימים קשרי תחבורה בתדירוּת גבוהה בין אֵידֶן לבין בירת חבל וִיקְטוֹרְיָה.

מה גדולה היתה אכזבתו. הספינות היו מעטות. כל צי-הסוחר המקומי לא כלל אלא שלוש או ארבע אוניות שעגנו במִפרץ טוּפוֹלְד. שום אונייה לא הִתְעַתְדָה להפליג למֶלְבּוֹרְן, לסִידְנִי או לפּוֹינְט-אוֹף-וֵיילְס, ורק בשלושה נמלים אלה יכול גְלֶנֶרְבַאן למצוא ספינות המפליגות לאַנְגְלִיָה; חברת פֶּנִינְסוּלָר אוֹרְיֶינְטָל סְטִים נֶבִיגֵיישֶן, קיימה קו-ספנוּת סדיר בין שלוש נקודות אלה ובין המֶטְרוֹפּוֹלִין.

מה היה עליהם לעשות בנסיבות אלה? להמתין לאונייה? העיכוב עשוי להיות

גדול, שכֵּן אין מַרבים לפקוד את מִפרץ טוּפוֹלְד. ורבות הן האוניות העוברות בלב-ים בלא להתקרב לחוף לעולם!

לאחר הִרהוּרים ודיוּנים, כשכבר התכוון גְלֶנֶרְבַאן להגיע לסִידְנִי בדרכי היַבָּשה לאורך החוף, בא פָּגָנֶל בהצעה שאיש לא ציפה לה.

הגֵיאוֹגְרָף ערך סיור מוקדם במִפרץ טוּפוֹלְד. הוא ידע שאין אמצעי-תחבורה לסִידְנִי או למֶלְבּוֹרְן. אך אחת משלוש הספינות שעגנו במעגן ערכה הכנות להפליג לאוֹקְלֶנְד, הלא היא בירת האי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, הצפוני שבאיי נְיוּ-זִילַנְד. פָּגָנֶל הציע לשׂכּור ספינה זו ולהגיע באמצעותה לאוֹקְלֶנְד, משם לא יִתקשו לשוב לאֵירוֹפָּה באוניותיו של קו-הספנוּת הסדיר.

הצעה זו נשקלה בכובד-ראש. אגב, בניגוד להרגלו לא פתח פָּגָנֶל באחת מאותן סדרות נימוקים, אשר על-פי-רוב היו מצויים בשפע באַמְתַחְתּוֹ. הפעם הסתפק בציון האפשרות, והוסיף כי ההפלגה לא תימָשך יותר מחמישה או שישה ימים. ואכן, בין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד מפרידים כאלף מילים ימיים בלבד.

מתוך צירוף מִקרים משונה שוכנת אוֹקְלֶנְד בדיוק על קו-הרוחב °37, שבתָווּיו צועדים המחפשׂים בדבֵקוּת למן חוף אָרָאוּקַנְיָה. מובן מאליו כי הגֵיאוֹגְרָף יכול לנצל עובדה זו כטיעון בזכות הצעתו, בלא שייחָשב לו הדבר למַשׂוֹא-פנים. היתה זו הזדמנות לתַיֵּר לאורך חופי נְיוּ-זִילַנְד.

ואף-על-פי-כן לא עשׂה פָּגָנֶל כל רֶווח מיתרון זה. לאחר שני מַפָּחֵי-נפש רצופים לא רצה להסתכן במתן פירוש שלישי למִסמך. ומִלבד זאת, מה היה דוֹלֶה מן המִסמך? הרי נאמר בו בפירוש, בדרך שאינה משתמעת לשתי פנים, שהרב-חובל גְרַאנְט מצא מִקלט ב"יבשת" ולא באי. ונְיוּ-זִילַנְד אינה אלא אי. נקודה זו נראתה מכרעת. מכל מקום, מסיבה זו או אחרת לא קשר פָּגָנֶל את הצעתו להגיע לאוֹקְלֶנְד לשום רעיון בדבר מסע חיפושים מחודש. הוא רק הביא לידיעת חבריו שקיימים קווי-ספנוּת סדירים בין אי זה לבין בְּרִיטַנְיָה, וכי אפשר להיעָזר בהם ביתר קלוּת.

ג'וֹן מַנְגְלְס תמך בהצעתו של פָּגָנֶל. הוא יעץ לאמצה כדי שלא להמתין באפס-מעשׂה לבואה המוטל בספק של איזו אונייה למִפרץ טוּפוֹלְד. אך קודם שיחליטו, הציע לערוך ביקור בספינה שעליה דיבר פָּגָנֶל. גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט והוא עצמו שׂכרו סירה, ובתוך דקות ספורות הגיעו לספינה, שעגנה במרחק כחמש-מאות מטרים מן הרציף.

היתה זו דוּ-תָרְנִית בשם *מַקְוּוֹרִי*, שנִפחה מאתיים וחמישים טונות. ספינה זו עסקה בשַׁיִט-חופים בין נמליה השונים של אוֹסְטְרַלְיָה לבין נְיוּ-זִילַנְד. הרב-חובל, או, ליתר דיוק, ה"מַסְטֶר", הִקביל את פני מבקריו בגסות לא מעטה. חיש מהר נוכחו לדעת כי עניין להם עם אדם חסר-חינוך, שאורחותיו אינם נבדלים הבדל של ממש מאלה של חמשת מלחיו. פרצוף מגושם ואדום, ידיים עבות, אף פחוס, עין אחת מנוּקרת, שׂפתיים מוכתמות מן המִקטרת, ומעל לכול סבר-פנים אלים – כל אלה שיווּ לוִויל הָאלִי חזוּת של נָבָל. אך לא היתה ברירה, ולשם הפלגה של ימים אחדים אין צורך לפשפש כל-כך בציציות.

"היי אתם, מה אתם מחפשׂים?" שאל וִיל הָאלִי את הזָרים, שעלו על סיפון ספינתו.

"את הרב-חובל," השיב ג'ון מַנְגְלְס.
"זה אני," השיב הָאלִי. "וחוץ מזה?"
"המֶקְווֹרִי מִתְעַתֶּדֶת להפליג לאוֹקְלֶנְד?"
"כן, וחוץ מזה?"
"מה מְטענה?"
"כל דבר שמוכרים וקונים. וחוץ מזה?"
"מתי היא מפליגה?"
"מחר, בגֵיאות הצהריים. וחוץ מזה?"
"האִם היא יכולה לקחת נוסעים?"
"זה תלוי בנוסעים, אם יסתפקו במה שאוכלים באונייה."
"הם יביאו איתם צֵידה."
"וחוץ מזה?"
"מה חוץ מזה?!"
"כן, מה מִספר הנוסעים?"
"תשעה, ביניהם שתי נשים."
"אין לי תאים."
"יסתפקו בבית-הסיפון, שיוּעמד לרשותן."
"וחוץ מזה?"
"אתה מסכים?" שאל ג'ון מַנְגְלְס, שאורחות דיבורו של הרב-חובל לא הֵביכו אותו כלל.
"צריך לחשוב," השיב פַּטְרונה של מֶקְווֹרִי.
וִיל הָאלִי עשה סיבוב או שניים על הסיפון, הלם בקרשים במגפיו המגושמים והמסומרים, ואחר שב לפתע לעֵבר ג'ון מַנְגְלְס.
"מה משלמים?" שאל.
"מה שמבקשים," השיב ג'וֹן.
"חמישים לירות שְׁטֶרְלִינְג."
גְלֶנֶרְבַאן הניד בראשו לאות הסכמה.
"בסדר! חמישים לירות," השיב ג'ון מַנְגְלְס.
"אבל בשביל נסיעה בלי שום תוספות," הוסיף וִיל הָאלִי.
"בלי שום תוספות."
"בלי אוכל."
"בלי."
"מוסכם. וחוץ מזה?" אמר וִיל והושיט את ידו.
"מה?"
"דמי-קדימה?"
"הנה מחצית הסכום, עשׂרים וחמש לירות," אמר ג'ון מַנְגְלְס, ומנה לידיו של המְסֻטָּר את הסכום; הלה שילשלו לכיסו בלא לומר תודה.
"מחר על הסיפון, לפני הצהריים," הפטיר. "אם יהיו או לא – אני מִתְנַדֵּף."
"יהיו."
לאחר-מכן עזבו גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט, פָּגָנֶל וג'ון מַנְגְלְס את הסיפון,

בלא שוויל הָאלִי אף יטרח לגעת, לשם נימוס, בכובעו, שהיה דבוק לבלוריתו האדמונית.

"איזה גס-רוח!" אמר ג'וֹן.

"הוא דווקא לפי רוחי," השיב פָּגָנֶל. "זאב-ים אמיתי."

"דוב אמיתי!" השיב הרב-סרן.

"אני מתאר לעצמי," הוסיף ג'וֹן מַנְגְּלְס, "שדוב זה שלח בעָבָר ידו בסחר-אדם."

"מה זה משנהו" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "כל עוד הוא מפקד על מֶקְווֹרִי, ופניה מועדים לנְיוּ-זִילַנְד. בין מִפרץ טוּפוֹלְד לאוֹקְלֶנְד נְמֵעֶט לראותו, ואחרי אוֹקְלַנְד לא נראהו כלל."

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט קיבלו בשמחה רבה את הידיעה כי ההפלגה נקבעה למחר. גְלֶנֶרְבַאן הפנה את תשומת-לִבן לכך שהמֶקְווֹרִי אינה *דַנְקֶן* בכל הנוגע לנוחוּת. אולם לאחר תְלָאוֹת כה רבות, היו השתיים לנשים שאינן נטרדות בשל מה בכך. מר אוֹלְבִּינֶט קיבל הוראות לדאוג לצֵידה לדרך. מאז אובדן *דַנְקֶן* בכה הבחור המסכן לעִתים קרובות על גורלה של הגברת אוֹלְבִּינֶט המסכנה, שנותרה על סיפון האונייה ולפיכך נפלה קורבן, יחד עם כל הצוות, לאכזריותם של הפושעים. ואף-על-פי-כן מילא את תפקידי הכַּלְכָּל במסירות כמִימִים ימימה, והכין מִצרכים מובחרים שלעולם אינם נכללים בתפריט של דוּ-תְרָנִית. בתוך שעות ספורות השלים אוֹלְבִּינֶט את כל ההכנות הדרושות.

בינתיים פרע מֶק-נָאבְּס כמה שטרות שהיו רשומים על שמו של גְלֶנֶרְבַאן אצל חַלְפָן של בנק יוּנְיוֹן מִמֶלְבּוֹרְן. הוא לא רצה שיחסר לו זהב, וכן כלי-נשק ותחמושת; לפיכך חידש את מאגר הנשק שלו. אשר לפָּגָנֶל, הוא רכש לעצמו מפה מצוינת של נְיוּ-זִילַנְד, שנדפסה באֶדִינְבּוּרוֹ בהוצאת ג'וֹנְסְטוֹן.

בעֵת ההיא כבר החלים מֻאלְרָדִי כמעט לגמרי וחש בטוב. שוב לא חש כמעט בפציעה, שסיכנה את חייו. כמה שעות בלב-ים תַשְׁלִמנה את החלמתו. הוא קיווה שרוחות האוֹקְיָינוֹס השקט ירפאו אותו כליל.

על וִילְסוֹן הוטל להתקין את מגורי הנוסעים על סיפון *המֶקְווֹרִי*. בעזרת מִברשת ומטאטא שינה בית-הסיפון את חזותו. וִיל הָאלִי משך בכתפיו והניח למלח לפעול כראות-עיניו. גְלֶנֶרְבַאן, חברותיו וחבריו למסע לא עניינוהו כלל. את שמותיהם לא ידע והדבר לא הטרידו כהוא זה. מִטען נוסף זה הביא לו רווח של חמישים לירות, וזה הכול, והוא החשיבו פחות מאשר את מאתיים הטונות של עורות מעובדים שמילאו את בטן אונייתו. תחילה העורות, ורק אחר-כך בני-האדם. בראש ובראשונה היה סוחר. אשר לכישוריו כיורד-ים, יצא לו שֵם של סַפָּן מיומן המכיר היטב את השוניות ומושבות האלמוגים העושות את הימים האלה למסוכנים.

בשעות האחרונות שנותרו לו באותו יום ביקש גְלֶנֶרְבַאן לשוב לאותה נקודה על החוף, שקו-הרוחב °37 חוצה אותה. שני מניעים דחפוהו לשם.

ראשית, הוא השתוקק לבקר פעם נוספת באתר המשוער, שבו טבעה הספינה. לא היה ספק כי אַיִירְטוֹן אכן שימש כרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*, ואולי באמת התנפצה *בְּרִיטַנְיָה* בחלק זה של החוף האוֹסְטְרָלִי; ואם לא אירע הדבר בחוף המערבי, אולי אירע בחוף המזרחי. אסור לנטוש בקלוּת-דעת ארץ שאין כוונה לשוב ולבקר בה.

שנית, אם מניחים *לבְּרִיטַנְיָה* ומרברים *בּדַנְקֶן*, הרי שזו נפלה בידי פושעים. ואולי התחולל קרב? ובמקרה זה מדוע לא ייִמָּצאו על שפת-הים עקבות של מאבק, של התגוננות חסרת-תוחלת? אם מצא הצוות את מותו בתוך הגלים, אולי הטילו הגלים כמה גופות אל החוף?

גְלֶנֶרְבַאן יצא לסיור בלְוויית ג'וֹן המסוּר. בעלי מלון וִיקְטוֹרְיָה העמידו לרשותם שני סוסים, והם דהרו צפונה, בדרך המִתפתלת לאורך מִפרץ טוּפוֹלְד.

מה עגום היה הסיור. גְלֶנֶרְבַאן והרב-חובל רכבו בדוּמייה, אך הבינו איש את רֵעֵהוּ. אותן מחשבות, ולפיכך אותן חרדות, ייסרו את רוחם. הם סקרו את הסלעים, שמי-הים ליחֲכוּ. לא היה להם צורך בשאלות ובתשובות.

אפשר לבטוח בדבֵקוּתו של ג'וֹן במטרה ובתבונתו כדי לקבוע כי כל פינה בחוף נבדקה בשבע עיניים, כל המִפרצונים הזעירים, מִדרונות שפת-הים, ואף הרמות החוֹליוֹת שגֵיאוּיוֹת האוקְיינוֹס השקט יכלו להטיל עליהן איזה שׂריד, למרות עוצמתן הקלושה. אך לא נמצא כל סימן שיצדיק את חידוש החיפושׂים במקום.

עקבות האונייה שטבעה עדיין לא נִתגלו.

אשר *לדַנְקֶן*, גם ממנה לא נִתגלה כל שריד. כל חלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה, הגובל באוקְיינוֹס, היה שומם.

עם זאת גילה ג'וֹן מַנְגְלְס בפַאֲתֵי חוף הים עקבות ברורים של מחנה, שרידי מדוּרוֹת שהודלקו לא מכבר מתחת לעצי שיטה בודדים. ההיה זה שבט ילידים נודד, שעבר במקום לפני כמה ימים? לא ולא. גְלֶנֶרְבַאן מצא דבר-מה שהוכיח לו נחרצות כי הפושעים אכן שָהוּ באזור זה של החוף.

הרמז היה מעיל עבודה אפור וצהוב, משומש ומטולא, בלוּי כולו, שהושלך לרגלי אחד העצים. המעיל נשׂא מִספר סידורי של בית-כלא בפֶּרְת'. האסיר שוב לא נמצא שם, אך לבושו הקודר העיד שעבר במקום. מדים אלה, שעטפו קודם לכן את גופו של איזה בן-בְּלִיַּעַל, היו הולכים ונרקבים כעת על החוף השומם.

"אתה רואה, ג'וֹן!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הפושעים הגיעו עד הנה! וחברינו האוּמְלָלים *מדַנְקֶן*?..."

"אכן!" השיב ג'וֹן בקול עמום, "אין ספק שלא הורדו מן האונייה, וכי נפחו את נִשמתם..."

"בְּנֵי-בְּלִיַּעַל!" הצטווח גְלֶנֶרְבַאן. "אם אי-פעם ייפלו בידי, אנקום את נִקמת אנשי-צוותי!..."

היָגון הקשיח את תווי-פניו של גְלֶנֶרְבַאן. במשך דקות אחדות צפה הלורד במרחבי הגלים, אולי ביקש לגלות במבט אחרון איזו ספינה תועה במרחב. ואחר כבו עיניו והוא התְעַשֵּׁת, ובלא מִלים ואוֹמֶר, ואף בלא תנועה, שב בדהירה על סוסו לכיוון אִידֶן.

נותר רק הליך רִשמי אחד לבצע, ההצהרה לרשויות המקום בדבר האירועים שהתרחשו לאחרונה. עוד באותו ערב נמסרה ההצהרה לתוֹמַס בַּנְקְס. שעה שניסח את ההצהרה נִבצר מאיש הרשות להַסווֹת את שׂביעוּת-רצונו. הוא היה מאושר על שנפטר מבֵּן ג'וֹיְס ומִכְּנוּפייתו. העיר כולה שָׂמחה איתו. אמנם עזיבתם של

הפושעים את אוֹסְטְרַלְיָה היתה כרוכה במעשה פשע נוסף, אך העיקר הוא שסוף-סוף הסתלקו. הודעה חשובה זו נשלחה במִברק מיד לשִלטונות מֶלְבּוֹרְן וסִידְנִי.

עם תום מתן הצהרתו, שב גְלֶנֶרְבַאן למלון וִיקְטוֹרְיָה. הערב האחרון עבר על הנוסעים בדִכדוך רב. מחשבותיהם נדדו על פני ארץ זו העשירה כל-כך בפוּרְעָנויות. הם נזכרו בתקוות הרבות שקיננו בלִבם, ובצדק, בכֵף-בֶּרְנוּיִי, ואשר ירדו למצולות באורח כה אכזרי במפרץ טוּפוֹלְד!

פָּגָנֶל מצִדו, היה נתון בסערת-נפש. ג׳וֹן מַנְגְלְס, אשר צפה בהתנהגותו מאז התקרית בסְנוֹאִי, חש כי הגֵיאוֹגְרָף משתוקק לדַבֵּר ובכל זאת סוֹכֵר את פיו. לא פעם ולא פעמיים דחק בו בשאלות, אך הלה לא השיב.

באותו ערב, כשליווהו לחדרו, שאל אותו ג׳וֹן מַנְגְלְס מדוע הוא עצבני כל-כך.

"ג׳וֹן, חברי," ענה פָּגָנֶל בהתחמקות, "אינני עצבני יותר מן הרגיל."

"מר פָּגָנֶל," שב ואמר ג׳וֹן, "יש לך סוד שמחניק אותך!"

"מה אני יכול לעשות," צווח הגֵיאוֹגְרָף וניפנף בידיו, "אינני מצליח להתגבר על זה!"

"על מה אינך מצליח להתגבר?"

"על שִמחתי מצד אחד ועל ייאושי מצד שני."

"אתה שמח ומיואש בעת ובעונה אחת?"

"שמח ומיואש על שמזדמן לי לערוך ביקור בנְיוּ-זִילַנְד."

"האִם יש בידך איזה רמז?" נחפז לשאול ג׳וֹן מַנְגְלְס, "האִם עלית על הנתיב האבוד?"

"לא, ג׳וֹן חברי! אין שבים מנְיוּ-זִילַנְד! אך עם זאת... טוב, הרי אתה מכיר את טבע האדם! די שנושמים כדי לקוות! וסיסמתי שלי היא *סְפִּירוֹ סְפֶּרוֹ**, והיא היפה שבסיסמאות תבל!"

---

* Spiro spero – תִרגום מילולי מלָטִינִית: "אני נושם, מַשמע אני מקווה" (כל עוד אני נושם, אני מקווה). חיקוי מלעיג למִשפט הפילוסוֹפִי הידוע, "אני חושב, מַשמע אני קיים" (המתרגם).

• 2 •
קורותיה של ארץ היעד

למחרת, ה-29 בינואר, היו נוסעיה של *מקוורי* מכונסים בבית-הסיפון צר-המידות של הדו-תרנית. ויל האלי לא הציע את תאו לנוסעות, חוסר-נימוס שאין להצטער עליו, לפי שמאורת הדוב שלו היתה יאה לבעליה.

בשתים-עשרה וחצי, עם הגיאות, החלה האונייה מפליגה. העוגן שהוטל במאונך חולץ אך בקושי מן הקרקעית. רוח מתונה נשבה מכיוון דרום-מערב. המפרשים הונפו אט-אט. חמשת אנשי-הצוות פעלו בעצלתיים. וילסון רצה לסייע להם, אך האלי ביקשו לשבת בשקט ולא להתערב במה שאינו נוגע לו. הוא יודע להסתדר בעצמו, ואינו זקוק לעצות או לעזרה.

דברים אלה נועדו לאוזנו של ג'ון מנגלס, אשר כמה תמרונים מסורבלים העלו חיוך על פניו. ג'ון שמע והבין, ושמר לעצמו את הזכות להתערב רק אם יסכן הצוות בחוסר-מיומנותו את ביטחון האונייה. אז יוכל להתערב בזכות מלאה.

בינתיים, בחלוף הזמן, בזכות זרועותיהם של חמשת המלחים וגידופיו המדרבנים של ה"מסטר", הונפה כל מערכת-המפרשים. *מקוורי* היתה משייטת בכל עוצמת מפרשיה – חבלי שמאל, מפרשים נמוכים, מפרשים עיליים, מפרשים עלעיליים, מפרשי הירכתיים ומפרשי החלוץ הקדמי. אולם חרף כל תגבורת מפרשיה כמעט לא התקדמה. חרטומה המעוגל והתפוח, קרקעיתה השטוחה, ירכתיה הכבדות, כל אלה היו תכונות של אונייה אטית עד מאוד, טיפוס מושלם של "גיגית".

צריך היה להשלים עם כך. למרבה המזל, יהיה שיוטה של *מקוורי* אטי ככל שיהיה, בתוך חמישה ימים, לכל היותר שישה, תגיע בהכרח למעגן אוקלנד.

בשבע בערב נעלמו מן העין חופי אוסטרליה והמגדלור הקבוע של נמל אידן. הים, שהיה סוער למדי, ייגע את האונייה, ששקעה שוב ושוב בכבדות בתהום שבין הגלים. הנוסעים סבלו טלטלות עזות, שהפכו את השהות בבית-הסיפון לסיוט. אולם גם על הסיפון לא יכלו להישאר. הגשם העז שניתך כפה עליהם הסתגרות מוחלטת.

הכול היו שקועים בהרהורים. הם מיעטו לדבר. לידי הלנה ומרי גראנט לא החליפו ביניהן אלא מלים ספורות. גלנרבאן התקשה לשבת במקום אחד. הוא שוטט הלוך ושוב, בעוד הרב-סרן ישב קפוא על דרגשו. ג'ון מנגלס טיפס מפעם לפעם על הסיפון בחברת רוברט, כדי לצפות בים. אשר לפגנל, הלה ישב לו בפינתו, ממלמל דברים סתומים וחסרי-פשר.

במה הירהר הגיאוגרף המכובד? בניו-זילנד שלעברה היה גורלו נושא אותו. הוא שיחזר ברוחו את עברה, וקורותיה של ארץ קודרת זו שבו ונפרשו לנגד עיניו.

האם היה איזה פרט או אירוע בקורותיה, אשר היה בהם כדי לאפשר למגלי

האיים הללו להתייחס אליהם כאל יבשת? הַרשאי גֵיאוֹגְרָף מודרני, או סַפָּן, לייחס להם כינוי זה? ניכר בו בפַּגַנֶל, שהוא חוזר שוב ושוב לעניין פירושו של המִסמך. זה היה מַעין דיבוק. לאחר פָּטָגוֹנְיָה, לאחר אוֹסְטְרַלְיָה, השתלח דמיונו המגורה בעִקבות מִלה אחת והחל מתעקש על נְיוּ-זִילַנְד. רק נקודה אחת ויחידה מנעה ממנו מלהתקדם במסלול זה.

"יַבַּשׁ... יַבַּשׁ...," היה שב וממלמל, "הרי אין כל ספק כי מדובר ב'יבשת'!"

הוא שב להתחקות בזיכרונו אחר יורדי-הים שסיירו בשני האיים הגדולים במימי הדרום.

ב-13 בדֶצֶמְבֶּר 1642, לאחר שגילה קודם-לכן את אדמת וַאן-דִימֶן, הגיע ההוֹלַנְדִי טַסְמָן אל חופיה הלא ידועים של נְיוּ-זִילַנְד. הוא שט לאורכם במשך ימים אחדים, וב-17 בחודש נכנסו ספינותיו אל תוך מִפרץ גדול שבקצהו מַעֲבר מים צר בין שני איים.

האי הצפוני היה אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, מִלים נְיוּ-זִילַנְדִיוֹת שמובנן "הדג של מָאוּאִי". האי הדרומי היה מָאהַאִי-פּוּנָה-מוּ, כלומר, "הלְוְוייתן שמייצר אבן-יַרְקָן".*

אֲבָל טַסְמָן שיגר את סירותיו אל החוף, והן שבו מלוּוֹת בשתי דוגיות, ובתוכן תבורה קולנית מבני-המקום. לפראי-אדם אלה היתה קומה ממוצעת, עור חום וצהוב, עצמות בולטות, קול גס ושֵׂיער שחור קלוּע על הראש כמנהג היַפָּנִים ומעליו נוצה גדולה ולבנה.

פגישה ראשונה זו בין אֵירוֹפִּים לילידים צָפְנָה בחובה הבטחה לכינון יחסי-ידידות ארוכי-טווח. אך ביום המחרת, כשיצאה אחת מסירותיו של טַסְמָן לסייר במעגן קרוב יותר לחוף, הותקפה באלימות על-ידי שבע דוגיות, ועליהן מִספר רב של ילידים. הסירה התהפכה על צִדה והתמלאה מים. הרב-מלחים שפיקד עליה נִדקר בגרונו בחנית קֵהָה וצנח למים. ארבעה משִשת מלוויו נקטלו; שני הנותרים והרב-מלחים שחו לעבר האונייה, נאספו וניצלו.

בעִקבות אירוע מחריד זה, הפליג משם טַסְמָן, ובתור נקמה ציווה לירות בילידים מטח של יריות-מוּסְקֶט, שמן הסתם לא פגע בהם. הוא יצא מן המִפרץ, אשר מאז נקרא שמו "מִפרץ הטֶבַח", שט לאורך החוף המערבי, וב-5 בְּיָנוּאָר השליך עוגן סמוך לכֵּף הצפוני. אלא שעוצמת המִשְבָּרים וגם הלך-רוחם העוין של הילידים מנעוהו מלהצטייד במים, והוא עזב סופית את האדמות הללו, שכינה סְטַטֶן-לַנְד, כלומר אדמת המדינות, לכבוד המדינות כולן.

למעשׂה חשב הסַפָּן ההוֹלַנְדִי שאדמות אלה גובלות באיים בעלי שֵׁם זה שנתגלו ממזרח לארץ-האֵש, בחודה הדרומי של יבשת אַמֶרִיקָה. הוא סבר שגילה את "יבשת הדרום הגדולה".

"ואולם," המשיך פַּגַנֶל להרהר בלבו, "מה שיורד-ים מן המאה השבע-עשרה יכול לכנות 'יבשת', סַפָּן מן המאה התשע-עשרה שוב אינו יכול לכנותו כך! שגיאה כזו אינה מתקבלת על הדעת! לא! יש כאן משהו שאינני מצליח לתפוש!"

במשך יותר ממאה שנים נשכח גילוי נְיוּ-זִילַנְד בידי טַסְמָן ודומה היה כי הארץ חדלה להתקיים, עד אשר יורד-ים צָרְפָתִי בשם סוּרְוִויל שב ופגש בה

---

* מאז נודע בקרב החוקרים כי שמה של נְיוּ-זִילַנְד כולה הוא טֵייקָה-מָאוּאִי.

בקו-הרוחב '37 °35. תחילה לא סבל כלל מן הילידים; סערה פרצה, הרוחות תקפוהו בעוצמה רבה, והסירה הנושאת בתוכה את החולים ממסע ההפלגה הוטלה על חוף "מִפרץ הישועה". שם זכו הצָרפָּתִים בקבלת-פנים חמה מצד המנהיג נַאגוּאִי-נוּאִי, שאף אירחם בבִקתתו. הכול התנהל על מי-מנוחות עד אשר נגנבה אחת מסירותיו של סוּרְוִויל. הלה דרש את השבתה, אך לשווא. משלא נענתה דרישתו החליט להעניש עונש קיבוצי והעלה באש כפר שלם בגין הגנֵיבה. נקמה נוראה ונפשעת זו לא היתה זרה למעשי-הגמול העקובים מדם שהתחוללו זמן-מה אחר-כך בנְיוּ-זִילַנְד.

ב-6 באוֹקְטוֹבֶּר 1769 הופיע על החופים קוּק הנודע. ספינתו אֶנְדֶוֶור השליכה עוגן במִפרץ טָאוּאֶה-רוֹאָה, והוא ניסה לרכוש את לב הילידים בדרכי נועם. אך כדי להתייחס יפה לאנשים, צריכים אלה להיות בהישג-יד. קוּק לא היסס ללכוד שניים-שלושה שבויים ולכפות עליהם את חסדיו בכוח. לאחר שהרעיפו עליהם מתנות ומַחֲוות-ידידות, שילחום אל החוף. עד מהרה הגיעו אל האונייה ילידים רבים, שהוקסמו מסיפורי השבויים, עלו על הסיפון מרצונם ועשו עִסקות-חליפין עם בני-אֵירוֹפָּה. כעבור כמה ימים הפליג קוּק לְמִפרץ הוֹקְס, מִפרץ רחב-ידיים השוכן בחוף המזרחי של האי הצפוני. שם נתקל בילידים לוחמניים, צעקניים ומִתגרים. עוֹינוּתם המופגנת הרחיקה לכת עד כדי כך שהיה צורך להרגיעם במטח של אש.

ב-20 באוֹקְטוֹבֶּר השליכה ספינתו של קוּק עוגן במִפרץ טוֹקוֹ-מָלוֹ, שבו התגוררה אוכלוסייה שוחרת-שלום בת מאתיים נפשות. חוקרי-הצמחייה שבספינה ערכו באזור מחקרים מוצלחים, והילידים אף העבירו אותם אל החוף בדוּגיות שלהם. קוּק ביקר בשני כפרים מבוצרים בחומות-עץ, בסוללות ובחפירים כפולים, שהעידו על ידע רב בתורת הביצורים. החשוב שבמִבצרים היה ממוקם על צוּק, אשר הגֵיאוֹיוֹת הגדולות עשאוהו לאי של ממש; ואפילו יותר מאי, שכֵּן המים גם הקיפוהו וגם התגעשו בתוך מעֵין קִמרון טִבעי, כעשרים מטרים גובהו, אשר בראשו הזדקר אותו "פָּא" שאי-אפשר לכובשו. ב-31 במאַרס, לאחר שליקט במשך חמישה חודשים אוסף ענק של מוצגים מעניינים, צמחים מקומיים ומִסמכים אֶתנוֹגְרָפִיים ואֶתְנוֹלוֹגִיִים, העניק קוּק את שמו למֵיצַר המפריד בין שני האיים, ועזב את נְיוּ-זִילַנְד. אך הוא שב אליה במסעות מאוחרים.

ב-1773 הופיע יורד-הים הדגול במִפרץ הוֹקְס והיה עֵד למעמד של אכילת בְּשר-אדם. כאן המקום לגַנות את עמיתיו של קוּק על כי גרמו לכך. קצינים שמצאו על החוף את איבריו הגדומים של יליד צעיר, הביאום אל האונייה, "בישלום" והגישו אותם למקומיים, שהתנפלו על המזון ברעבתנות. מעשה משובה עגום – להפוך לטַבחיה של ארוחה מִבְּשר-אדם!

במהלך מסעו השלישי ביקר קוּק פעם נוספת בארץ זו, שרחש לה חיבה מיוחדת וחפץ להשלים את מיפויה הימי. ב-25 בפֶבְּרוּאָר 1777 הפליג בפעם האחרונה מנְיוּ-זִילַנְד.

בשנת 1791 חנה וַנְקוּבֶר במשך עשרים יום במִפרץ סוֹמְבְּרֶה, בלא שהדבר יביא כל תועלת למדעי הטבע והגֵיאוֹגְרַפְיָה. בשנת 1793 מיפָּה ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ ארבעים קילומטרים של חופים בחלקו הצפוני של אִיקֶה-נָה-מָאוּאִי. קַבַּרְנִיטֵי צִי-הסוחר,

הָאוּזֶן וַדלְרִימְפּ, ואחריהם בָּאֶדֶן, רִיצַ'רְדְסוֹן ומוּדִי עברו אף הם בְּנְיוּ-זִילַנְד, ודוקטור סָבַג' צבר במהלך שְׁהִייה של חמישה שבועות פרטים מעניינים על אורחות-חייהם של הנְיוּ-זִילַנְדִים.

ממש באותה שנה, שנת 1805, הפליג אחיינו של המנהיג רָאנְגִי-הוּ, דוּאָה-טָרָה הנבון, על סיפונה של אַרְגוֹ, תחת פיקודו של בָּאֶדֶן, שעגנה ב"מִפרץ האיים".

אולי תשמשנה הרפתקאותיו של דוּאָה-טָרָה חומר למסֶכֶת-עלילה לאיזה הוֹמֵרוֹס מָאוֹרִי. הרפתקאותיו היו רצופות אסונות, עָוולות והתעללויות. בתמורה לשירותיו הטובים היתה מנת-חלקו של היליד המסכן מעילה באמון, מאסר, מכות ופציעות. איזה מושג יכול לקנות לעצמו על הבריות המכַנות עצמן בני-תרבות! הוא נלקח ללוֹנְדוֹן. שם היה למַלָּח מן הדרגה הנמוכה ביותר, שָׂעִיר לַעֲזָאזֵל לצְוותי אוניות, ואִלְמָלֵא התערבותו של הכּוֹמֶר מַרְסְדֶן, היה מוצא את מותו מרוב עבודה. מִסְיוֹנֶר זה התעניין ביליד הצעיר, שכֵּן נוכח לדעת כי הלה ניחן בתבונה, באופי אמיץ ובתכונות נפלאות של רכות-מזג, חן ונועם-הליכות. מַרְסְדֶן השיג לבן-חסותו שַׂקים אחדים של חיטה וכלי-עבודה חקלאיים שנועדו לשימוש בארצו. אך רכוש דל זה נגנב ממנו. הצרות והסבל שוב ניחתו על דוּאָה-טָרָה המסכן, וכך עד שנת 1814, שֶׁבָּהּ זכה סוף-סוף לחזור לארץ אבותיו. כשהִתְעַתֵּד לקצור את פירותיהן של תהפוכות כה רבות ולהפיח חיים חדשים בנְיוּ-זִילַנְד צמאת-הדם, בא עליו המוות בחטף, והוא רק בן עשרים ושמונה. אסון בלתי-נמנע זה עיכב מן הסתם את בוא הקִדמה לארץ בכמה עשרות שנים. קשה למצוא תחליף לאדם נבון וטוב-לב, בייחוד כששוכנים בו בכפיפה אחת אהבת הטוב ואהבת המולדת!

עד לשנת 1816 נזנחה נְיוּ-זִילַנְד, אך לאחר-מכן באו תוֹמְפְּסוֹן, לִידִיאַרְד נִיקוֹלְס ב-1817 ומַרְסְדֶן ב-1819, ותָרוּ חלקים שונים בשני האיים. בשנת 1820 בא לשם רִיצַ'רְד קְרוּז, סרן בגדוד חיל-הרגלים השמונים וארבעה. הוא שהה בנְיוּ-זִילַנְד עשרה חודשים, וחקר חקירה מעמיקה את אורחות חייהם של הילידים.

ב-1842 עגן דוּפֶּרֶה, קַבַּרְנִיטה של *לָה קוֹקִי*, ב"מִפרץ האיים" במשך חמישה-עשר יום, ורק דברי שבח היו בפיו באשר ליחס הילידים כלפיו.

אחריו, בשנת 1827, נאלצה הספינה לְצִיד-לְוִויתנים, *מֶרְקֶיוּרִי*, להתגונן בפני בִּיזה ורצח. באותה שנה ממש התקבל רב-החובל דִילוֹן בלבביות רבה בשתי פעמים שבהן עגן שם.

במאַרְס 1827 ירד אל החוף קַבַּרְנִיטה של *אַסְטְרוֹלָב*, דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל המפורסם, בלא שיצטייד בכלי-נשק; הוא בילה לילות אחדים בקרב הילידים, החליף עִמם מתנות ושירים, ישן בבקתותיהם והמשיך באין מפריע בעבודות המיפוי המעניינות שלו, שהֵניבו מפות יפות כל-כך לארכיון הצי.

לעומת זאת, שנה אחר-כך הגיעה ל"מִפרץ האיים" הדוּ-תְרָנִית האַנְגְלִית *הָאוּז*, בפיקודו של הרב-חובל ג'וֹן גֵ'יימְס. אחר-כך פנתה הספינה לעבר הכֵּף המזרחי וסבלה סבל רב מידיו של מנהיג בוגדני בשם אֶנְרָארוֹ. רבים מחבריו של גֵ'יימְס מתו מיתות נוראות.

מכל האירועים הסותרים הללו, מגילויי הנועם והאכזריות שבאו חליפות,

אפשר להסיק מסקנה אחת והיא, שמעשי האכזריות של הניו-זילנדים לא היו, על-פי-רוב, אלא מעשי גמול. היחס כלפי הילידים היה תלוי בטוב-לבם, או רשעותם, של הרבי-חובלים.

אין ספק כי היו כמה התקפות יזומות מצד הילידים, אך היו אלה בעיקר פעולות-נקם שנגרמו בעטיים של האירופים עצמם; למרבה הצער, לא נענשו אלה שהיו ראויים באמת לעונש. אחרי דומון-ד׳אורוויל השלים את מלאכת האתנוגרפיה בניו-זילנד חוקר אנגלי נועז בשם ארל, מעין מדען-צועני נודד אשר סייר עשרות פעמים בכל רחבי העולם. הלה חקר אזורים לא מוכרים עדיין בשני האיים, בלי שסבל כלל מנחת זרועם של הילידים, אולם לעתים קרובות הזדמן לו לצפות באירועים בהם נאכל בשר-אדם. הניו-זילנדים זללו אלה את אלה ברעבתנות מבחילה.

ב-1831 היה הרב-חובל לפלאס עד למעשים כאלה שעה שעגן ב״מפרץ האיים״. באותה תקופה היו הקרבות קשים ביותר, שכן הפראים למדו להשתמש בנשק חם ועשו זאת בדייקנות ראויה לציון. לפיכך היו מתוזותיו המשגשגים והמאוכלסים של איקה-נה-מאואי לשממות נטושות. עממים רבים נעלמו מהם כפי שנעלם כבש צלוי ומבושל משולחן הארוחה.

המיסיונרים עמלו לשווא להדברת היצרים האכזריים הללו. עוד ב-1808 שיגרה *הצ׳רץ׳ מישונרי סוסייטי*, חברת המיסיון של הכנסייה, את טובי סוכניה – זה הכינוי היאה להם – ליישובים המרכזיים באי הצפוני, אך התנהגותם הברברית של הניו-זילנדים אילצה אותם לחדול מפעילות המיסיון. רק ב-1814 עלו מרסדן, איש-חסותו של דואה-טרה, הול וקינג אל חוף ״מפרץ האיים״ ורכשו מראשי-השבטים שם כברת-אדמה ששטחה מאתיים אקרים, בעבור שנים-עשר גרזיני ברזל. שם הוקם מרכזה של החברה האנגליקנית.

ההתחלות היו קשות אך בסופו של דבר החלו הילידים לחוס על חיי המיסיונרים. הם קיבלו מהם שירותים שונים ואימצו את דעותיהם. לבם של כמה מהילידים האכזריים ביותר התרכך. רגש הכרת-טובה ניצת בלבבות הבלתי-אנושיים הללו. ב-1824 אף קרה מקרה ובו הגנו ניו-זילנדים על ה״אריקי״ שלהם, כלומר על הכמרים, בפני מלחים גסי-רוח שהעליבום ואיימו להתנכל להם.

לפיכך, ככל שחלף הזמן, הלכו מוסדות המיסיון ושיגשגו, חרף בואם לאזור של ״קונוויקטס״, שנסו מפורט ג׳קסון והשחיתו את האוכלוסייה המקומית. ב-1831 דיווח *הז׳ורנל דה מיסיון אוונז׳ליק* על קיומם של שני מרכזים חשובים, אחד קידי-קידי, על שפת התעלה המחברת בין הים ל״מפרץ האיים״, והאחר בפאי-היא, על שפת הנהר קווה-קווה. הילידים שהתנצרו סללו דרכים בהדרכתו של ה״אריקי״, פילסו תוואי תחבורה בסבך יערות-הענק, הקימו גשרים מעל אשדים. כל מיסיונר היה יוצא בתורו להשמיע לשבטים הנידחים את עיקרי הדת המתרבתת, להקים כנסיות של קני-סוף וקליפות עצים ובתי-ספר לילדים הצעירים. על גגותיהם של מבנים צנועים אלה התנוסס דגל המיסיון, ועליו צלב ושתי המלים המקומיות ״רונגו-פאי״, כלומר, הברית-החדשה.

למרבה הצער לא התפשטה השפעת המיסיונרים הרבה מעבר למרכזים שהקימו. כל החלק הנוודי של האוכלוסייה לא שעה להם עדיין. רק בקרב המתנצרים

הופסקה אכילת בְּשר-האדם וגם את אלה אסור היה להעמיד בפני פיתוי חזק מדי. תאוות הדם געשה עדיין בקִרבם.

יתֵרה מזאת, המלחמה בתופעה זו קיימת עדיין באזורים פראיים אלה. הנְיוּ-זִילַנְדים שונים מן האוֹסְטְרָלִים המטומטמים, שנָסים מפני הפולש האֵירוֹפִּי. הם מתגוננים, מתנגדים, שונאים את הפולשים לארצם ובשעה זו מקוממת אותם שִׂנאתם שאין לה מַרְפֵּא למהגרים האַנְגְלִיִים. עתידם של איים גדולים אלה יוכרע כבהטלת קובייה. צפוי להם תִרְבּוּת מהיר או בַּרְבָּרִיוּת עמוקה למשך מאות שנים, והכול יוכרע בשדה-הקרב.

כך שיחזור לו פָּגָנֶל במוחו התוסס מקוצר-רוח את קורות נְיוּ-זִילַנְד. אך מאומה מכל אותם מאורעות הִיסְטוֹרִיִים לא היה בו כדי להצדיק את הגדרתה של ארץ זו, המורכבת משני איים, כ"יבשת". בעוד כמה מִלים במִסמך גֵירוּ את דִמיונו, הרי ששתי ההברות יבש – Contin – בָּלמוּ אותו בעקשנות ומנעו ממנו מציאת פירוש חדש.

• 3 •
מעשי הטֶבַח בנְיוּ-זִילַנְד

ב-31 בינואר, ארבעה ימים לאחר הפלגתה, טרם עברה מֶקְווֹרִי שני-שלישים מן האוֹקְיָינוּס שבין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד. וִיל הָאלִי מיעט לעסוק במהלכיה של ספינתו. הוא הניח זאת לאחרים והיה מופיע רק לעתים רחוקות על הסיפון, והדבר לא הפריע לאיש. איש לא היה מוצא כל פְּסוֹל בכך שבעל הספינה מבלה את רוב זמנו בתָאוֹ, אילוּלֵא היה ה"מַסְטֶר" גס-הרוח משתכר ערב-ערב מבְּרֶנְדִי או מג'ין. צוות מלחיו הלכו בדרכיו, ואם אי-פעם שייטה ספינה בחסדי האל, הרי היתה זו מֶקְווֹרִי ממִפרץ טוּפוֹלְד.

הזנחה נפשעת זו אילצה את ג'וֹן מַנְגְלְס לפקוח שבע עיניים. לא פעם ולא פעמיים יישרו מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן את גלגל ההגה וההחזירוהו למקומו הנכון, שעה שהתנודדות כלשהי איימה להשכיב את הדוּ-תְרָנִית על צִדה. לעתים קרובות היה וִיל הָאלִי מתערב ומטיח בשני המלָחים קללות נִמרצות. השניים, שסבלנותם מיהרה לפקוע, רצו להַמֵם את השיכור ולהשליכו לבטן האונייה עד תום ההפלגה. אך ג'וֹן מַנְגְלְס עצר בעדם ובקושי רב שיכֵך את חמתם המוצדקת.

עם זאת, מצב האונייה עורר בו חששות; אך כדי שלא להדאיג את גְלֶנֶרְבַאן, גילה את חששותיו רק לרב-סרן ולפַּגַנֶל. מֶק-נַאבְּס הִשיא לו אותה עצה שיָעצו לו וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי, אך הלביש זאת במִלים אחרות.

"אם צעד זה נראה לך נחוץ, ג'וֹן," אמר מֶק-נַאבְּס, "עליך לחדול מהיסוסים וליטול את הפיקוד על האונייה, או, אם אתה מעדיף, את מלאכת ניווּטה. אחרי שיוריד אותנו השיכור הזה באוֹקְלֶנְד, ישוב להיות אדון על ספינתו, ושיירד למצולות-ים, אם זה רצונו."

"ללא ספק, מר מֶק-נַאבְּס," השיב ג'וֹן, "זאת אעשה, אם המצב יצריך זאת. אך כל עוד אנו נמצאים בלב-ים, די במעט השגחה; מַלָחַי ואנוכי איננו נוטשים לרגע את הסיפון. אך כשנתקרב לחופים, אני מודה שאימָצֵא במבוכה רבה אם לא יתאושש וִיל הָאלִי ויתפַּכֵּחַ."

"התוכל לקבוע לנו את הכיוון?" שאל פַּגַנֶל.

"הדבר יהיה קשה," השיב ג'וֹן. "התוכלו להאמין שאין כל מפה ימית בספינה!"

"באמת?"

"אמת ויציב. מֶקְווֹרִי עוסקת אך ורק בשַיִט-חופים בין אֵידֶן לאוֹקְלֶנְד, וּוִיל הָאלִי כה מצוּי באזורים אלה, עד שאינו טורח לציין את מיקומו מדי פעם בפעם."

"מן הסתם הוא מְדַמֶה לעצמו," אמר פַּגַנֶל, "שספינתו מכירה את הדרך ותוכל לנווט את עצמה!"

"הוּ! הוּ!" המשיך ג'וֹן מַנְגְלְס, "אני איני מאמין בכלי-שַיִט המתנווטים מאליהם, ואם יהיה וִיל הָאלִי שיכור כשנגיע סמוך לחוף, ניקָלַע לצרה צרורה."

"הבה נקווה," אמר פָּגָנֶל, "שיתפכח משכרותו ותשוב אליו בינתו כשנתקרב אל החוף."

"ולפיכך," שאל מֶק-נַאבְּס, "האם תוכל בשעת הצורך לנווט את מְקוֹדֵי לאוֹקְלֶנְד?"

"בלי מפת החוף – אין הדבר אפשרי. מִתלולי החוף מסוכנים עד מאוד; יש פה רצף של פְיוֹרְדִים קטנים, לא אחידים, ופתלתלים כמו אלה של נוֹרְבֶגְיָה. השוניות רבות, ורק מי שמצוי היטב באזור יכול לעוקפן. כל ספינה, חזקה ככל שתהיה, אין לה תקנה כששִדרִיתה פוגעת באחד הסלעים, השקועים כמה מטרים מתחת לפני הים."

"ובמקרה זה," אמר הרב-סרן, "אין לצוות בְרֵירה אלא לחפש מחסה על החוף?"

"אכן, מר מֶק-נַאבְּס, אם ייוותר לו זמן לשם כך."

"זה יהיה צעד נואש!" אמר פָּגָנֶל, "שכן חופיה של נְיוּ-זִילַנְד אינם מכניסי-אורחים, והסכנות הצפונות בהם אינן פחותות מאלה הצפונות במי החופים!"

"אתה בוודאי מתכוון למָאוֹרִים, מר פָּגָנֶל?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, ידידי, יצא להם שֵם בכל האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי. אין מדובר כאן באוֹסְטְרָלִים ביישניים ומטומטמים, אלא במפורש בגזע פיקח וצמא-דם, באוכלי-אדם המִתאווים לבשר-אנוש, אוכלי בני-דמותם, אשר אין לצַפות מהם לכל יחס של חמלה."

"אם כן," המשיך הרב-סרן, "אם טבע הרב-חובל גְרַאנְט בחופי נְיוּ-זִילַנְד, לא תמליץ לצאת לחפש שם את עקבותיו?"

"לאורך החופים, בהחלט," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "שכֵּן אולי אפשר לגלות שם שרידים של *בְּרִיטַנְיָה*, אך בתוך הארץ, לא ולא, שכֵּן תהיה זו ברכה לבטלה. כל אֵירוֹפִּי שנקלע לחבלי-ארץ מסוכנים אלה נופל בידיהם של המָאוֹרִים, וכל השבוי בידיהם בגזר גורלו. הֵאצתי בידידי לחצות את הפַּמְפַּס, לעבור באוֹסְטְרַלְיָה, אך לעולם לא אגרור אותם בשביליה של נְיוּ-זִילַנְד. מי ייתן והשמים יהיו בעזרנו ושלעולם לא ניפול לידיהם של אותם ילידים אכזריים!"

בחששותיו של פָּגָנֶל היה צדק רב. שמה של נְיוּ-זִילַנְד נודע לשִמצה, ואפשר להצביע על תאריכים עקובים מדם המציינים גילויים אלה.

ארוכה רשימת הקורבנות מקרב יורדי-הים שמסרו את נפשם הקדושה. קורותיה המגואלות בדם של אכילת אדם נפתחות באֵבֶל טַסְמָן, אשר חמישה ממלחיו נטבחו ונאכלו. אחר-כך נועד גורל דומה לרב-חובל טָקֶנִי ולכל צוות ספינות-הדיג שלו. חמישה דייגים מהספינה *סִידְנִי-קוֹב* מצאו את מותם ונגרסו בשיניהם של בני-המקום בחלקו המזרחי של מֵיצַר פוֹבוֹ. יש להוסיף לרשימה ארבעה מאנשי-צוותה של הדוּ-תְרָנִית *בְּרָאדֶרְס*, שנרצחו במעגן מוֹלִינֶה, אחדים מחייליו של הגֶנֶרָל גֵייטְס ושלושה עריקים מן האונייה *מַתִילְדָה*, ואז מגיעים לשמו של הרב-חובל מַארְיוֹן דוּ פְרֶן, אשר רכש את פִרסומו בנסיבות כה כאובות.

ב-11 במאי 1772, לאחר מסעו הראשון של קוּק, הטילה עוגן ב"מִפרץ האיים" הספינה *מַסְקָארֶן*, ספינתו של הרב-חובל הצָרְפָתִי מַארְיוֹן, יחד עם *קַאסְטְרִי* שבפיקודו של הרב-חובל קְרוֹזֶה. הנְיוּ-זִילַנְדִים הצבועים קיבלו את פני האורחים בסבר-פנים יפות. הם אף העמידו פני ביישנים, ורק לאחר תשורות, שירותים

לא פעם ולא פעמיים יישרו מאלרדי ווילסון את גלגל ההגה

טובים, התרועעות ממושכת ומְחָוות-ידידות יומיומיות, הצליחו לשכנעם לעלות על הסיפון.

מנהיגם, טָאקוּרִי הנבון, היה, לדברי החוקר דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל, בן שבט וַנְגָארוּאָה, והיה שאֵר-בשׂרו של היליד שנחטף במִרמה בידי סוּרְוִויל שנתיים קודם לבואו של הרב-חובל מַארְיוֹן.

בארץ, שבה הכבוד מחייב את המָאוֹרִי למחות כל עלבון בדם, לא יכול טָאקוּרִי לשכוח את הפגיעה בשבטו, והמתין באורך-רוח לבואה של ספינה אֵירוֹפִּית כלשהי. הוא תיכנן את נִקמתו והוציאה אל הפועל בקור-רוח מַזְוִויע.

לאחר שהעמיד פנים כחושש מפני הצָרְפָתִים, טרח טָאקוּרִי לְאֱפּוֹף אותם בשאננוּת מוליכת-שולל: הוא וחבריו נהגו לישון על סיפון האוניות. הם הביאו עִמם דגים מובחרים. בנותיהם ונשותיהם הִתלווּ אליהם בביקוריהם. עד מהרה למדו להכיר את שמות הקצינים והזמינו אותם לבקר בכפריהם. מַארְיוֹן וקְרוּזֶה, שהלכו שולל אחרי מֶחָוות אלה, תָרוּ לאורכו ולרוחבו של החוף, שאוכלוסייתו מנתה כארבעת-אלפים נפשות. הילידים היו מקדמים את פניהם מפורקים מִנשקם, מבקשים לְהָפִיח בהם אמון מוחלט.

בהטילו עוגן ב״מִפרץ האיים״ היה בכוונתו של הרב-חובל מַארְיוֹן להחליף את מערכת-התְרָנִים של קָאסְטְרִי, שניזוקה קשות בסערות האחרונות. הוא סייר אֵפוא בפנים-הארץ, וב-23 במַאי גילה יער של ארזים נהדרים, כשלושה קילומטרים מן החוף, לא הרחק ממִפרץ קטן, המצוּי במרחק קילומטר וחצי מאוניותיהם.

מחנה הוקם שם, ושני-שלישים מצוותי האוניות, מצוידים בגרזינים ובכלי-עבודה אחרים, עסקו בכריתת עצים ובתיקון הדרכים המוליכות למִפרץ. פרט לכך נבחרו עוד שתי נקודות, אחת באי הקטן מוֹטוּ-אָרוֹ שבלב הנמל, לשם הובאו החולים מקֶרֶב אנשי-המשלחת, הנַפָּחִים ויצרני החביות, והאחרת, באי הגדול על שְׂפת האוֹקְיָינוֹס, מרחק שני קילומטרים וחצי מן האוניות; נקודה זו היתה קשורה למחנה הנַגָּרִים. בכל אחת מנקודות אלה סייעו ילידים חסונים ומסבירי-פנים למלחים בעבודות השונות.

אף-על-פי-כן, עד לעֵת ההיא נקט הרב-חובל מַארְיוֹן אי-אלה אמצעי-ביטחון. הילידים לא הורשו מעולם לעלות לסיפון חמושים, והסירות שיצאו אל החוף היו חמושות היטב. אך מַארְיוֹן ואף החשדנים שבקציניו הוּכּוּ בסַנְוֵורים עקב הִתנהגותם של הילידים, עד שהמפקד הורה להסיר את החימוש מעל הסירות. לשווא ניסה הרב-חובל קְרוּזֶה לעכב את ביצוע ההוראה.

אז עוד גברו ביתר-שְׂאֵת מֶחָוות החיבה וגילויי הנאמנות מצד הנְיוּ-זִילַנְדִים. מנהיגיהם וקציני האוניות היו לידידים בלב ובנפש. פעמים רבות הביא טָאקוּרִי את בנו אל הספינה והשאירו לישון שם באחד התאים. ב-8 ביוּני, במהלך ביקור חגיגי בחוף, הוכרז מַארְיוֹן כ״מנהיגה הראשי״ של כל הארץ, וארבע נוצות לבנות קישטו את שׂערו לאות כבוד ויקר.

כך נקפו שלושים ושלושה ימים מאז הגיעו הספינות ל״מִפרץ האיים״. מלאכת בניית התְרָנִים התקדמה; מְכלי המים מולאו במעיין המים המתוקים במוֹטוּ-אָרוֹ. הרב-חובל קְרוּזֶה ניצח אישית על מחנה הנַגָּרִים, ונראה היה שהמִבצע יושלם על הצד הטוב ביותר.

ב-12 ביוני, בשעה שתיים, צוידה סירתו של הרב-חובל לצורך הפלגת-דַיִג מתוכננת לפני כפרו של טָאקוּרִי. מַארְיוֹן ירד בסירה יחד עם שני הקצינים הצעירים ווֹדְרִיקוּר ולֶהוּ, אזרח אחד, קצין החימוש ותְרֵיסר מלחים. טָאקוּרִי וחמישה ראשי-שבטים אחרים הִתלוּוּ אליהם. לא היתה כל אתראה מוקדמת לפורענות הנוראה שציפתה לשישה-עשר אֵירוֹפִּים מתוך שבעה-עשר.

הסירה התנתקה מדופן האונייה, החליקה היישר אל החוף, ועד מהרה יצאה מִטווח ראייתן של שתי האוניות.

עם ערב לא שב הרב-חובל מַארְיוֹן לישון על הסיפון. איש לא היה מודאג מהֵעדרו. הכול הניחו כי ביקש לבקר במחנה-העבודה ולן שם.

למחרת בחמש יצאה סירה מִקַאסְטְרִי והפליגה כהרגלה למלא את מְכָליה במים מתוקים מהאי מוֹטוּ-אָרוֹ. היא שבה אל האונייה בלא כל פגע.

בתשע בערב הבחין המלח התורן על סיפון *מַסְקָארֶן* באדם השׂוחה באפיסת-כוחות בלב-ים לעבר האוניות. סירה הוּחשה לעברו ואספה אותו אל הסיפון.

היה זה טֶרְנֶר, אחד מאנשי צוות סירתו של הרב-חובל מַארְיוֹן. הוא היה פצוע בצִדו משתי דקירות רוֹמַח, והוא שב יחידי מבין שבעה-עשר בני-האדם שיצאו אֶמֶש מן האונייה.

הוא נחקר וחיש מהר נודעו כל פרטיה של דְרָמַת הזְוָועות.

סירתו של מַארְיוֹן בִיש-המזל קרבה אל הכפר בשבע בבוקר. הפראים חשו בשׂמחה לקראת מבקריהם. הם נשׂאו על כתפיהם את הקצינים ואת המלחים, שלא חפצו להירטב בעת הנחיתה על החוף. אחר-כך נפרדו הצָרְפָתִים אלה מאלה.

מיד הסתערו עליהם הפראים, עשׂרה כנגד אחד, חמושים באלוֹת וברְמָחים, וטבחו בהם. רק המלח טֶרְנֶר, שנדקר פעמיים, הצליח להימלט מאויביו ולהסתתר בתוך סבך שׂיחים. משם היה עֵד למראות מעוררי-חַלְחָלָה. הפראים הסירו מעל המתים את בגדיהם, שיסעו את בטניהם וביתרו אותם לגזרים...

אחר-כך, בלא שירגישו בו, הצליח טֶרְנֶר להטיל עצמו הַיָמָה והוא נָמשה, גוֹוֵעַ-למחצה, על-ידי הסירה שנִשלחה *מִמַסְקָארֶן*.

אירוע זה היכה בתדהמה את שני צוותי האוניות. זעקת נקמה בקעה מגרון כולם אך טרם שינקמו את נקמת המתים, צריך היה להציל את החיים. היו שלוש נקודות על החוף, מוקפות באלפי פראים צמאי-דם ואוכלי בשׂר-אדם, שתַאֲבוּנם רק גבר.

בהֵעדרו של הרב-חובל קְרוֹזֶה, שעשׂה את הלילה במחנה הנַגָרים, נקט דוּקְלֶמֶר, הקצין הראשון, אמצעי-חירום. הוא שיגר סירה *מִמַסְקָארֶן*, ועליה קצין ויחידת חיילים. בראש ובראשונה אמור היה הקצין להחיש עזרה לנַגָרים. הוא יצא, שט לאורך החוף, הבחין בסירתו של הרב-חובל מַארְיוֹן מוטלת על החוף ונחת.

הרב-חובל קְרוֹזֶה, שכאמור נעדר מהאונייה, לא ידע דבר בנוגע לטֶבַח. כשהבחין בשעה שתיים ביחידת החיילים המופיעה, חש לעברה וכל האמת נודעה לו. מיד אסר לספר זאת לאנשיו, מחשש שהפחד יגבר עליהם.

הפראים, שהתקבצו קבוצות-קבוצות, תפסו את כל הגבעות הנישׂאות. הרב-חובל הורה לקחת את כלי-העבודה העיקריים ולטמון את היתר באדמה; אחר-כך העלה באֵש את סככות העבודה ונסוג עם שישים מאנשיו.

ילידי המקום דלקו אחריו, צועקים: "טָאקוּרִי מָתֶה מַארְיוֹן!"* הם קיוו כי המלחים ייתָּקפו אימה משייוָודע להם דבר מותם של קציניהם. המלחים הזועמים רצו להסתער על בְּנֵי-הַבְּלִיַּעַל ורק בקושי רב בלם אותם הרב-חובל קְרוּזֶה. כך גמאו שלושה קילומטרים. היחידה הגיעה לחוף-הים וירדה לסירות יחד עם אנשי הנקודה השנייה. כל אותה עֵת ישבו על החוף ללא תנועה כאלף פראים. אולם משהתרחקו הסירות ללב המים, החלו אבנים מתעופפות. ארבעה מלחים, צַלָּפים מעולים, מיהרו לירות ולעיניהם הנדהמות של הפראים, שלא הכירו את עוצמתו של הנשק החם, הרגו את מנהיגיהם, בזה אחר זה.

הרב-חובל קְרוּזֶה שב לְמַסְקָארֶן ומיהר לשגר סירה לאי מוֹטוּ-אָרוֹ. יחידה של חיילים נחתה באי כדי לעשות בו את הלילה, והחולים הוחזרו לאוניות.

למחרת באה עוד יחידה לחזק את העֶמדה. צריך היה לטהר את האי מן הפראים ששרצו בו בכל מקום ולהמשיך במילוּי מְכלי המים. הכפר מוֹטוּ-אָרוֹ מנה שלוש-מאות נפש. הצָּרְפָתִים תקפוהו. שישה מנהיגים נהרגו באש הרובים והשאר חוסלו בכידונים; אֵש שולחה בכפר. אך הַקָאסְטְרִי לא היתה מסוגלת להפליג בלא מערכת תְּרָנִים, וקְרוּזֶה, שנאלץ לוותר על העצים מיער הארזים, הוכרח להרכיב תְּרָנִים מסוגי עץ שונים. מלאכת ההצטיידות במים נמשכה.

כך חלף חודש. הפראים ערכו כמה ניסיונות לשוב ולכבוש את האי מוֹטוּ-אָרוֹ, אך ללא הצלחה. כשהיו דוגיותיהם חולפות על-יד הספינות, היו מרסקים אותן בפגזי תותחים.

לבסוף הושלמו העבודות. נותר רק לבדוק מי משישה-עשר הקורבנות נותר בחיים, ולנקום את נִקמת האחרים. סירה ועליה יחידה מתוגברת של קצינים וחיילים יצאה אל הכפר של טָאקוּרִי. כשקרבה, מיהר המנהיג הבוגדני ומוג-הלב לנוס, עוטֶה על כתפיו את מעילו של הרב-חובל מַארְיוֹן. החיילים ערכו חיפושים מדוקדקים בבקתות הכפר. בִּבקתת המנהיג נמצאה גולגולתו של אדם שבושלה לא מכבר. עדיין ניכרו בה טביעות השיניים של אוכלי-אדם. ירך של אדם היתה משופדת על קיסם עץ גדול. חולצה, שצווארונה מגואל בדם, וזהתה כחולצתו של מַארְיוֹן. כך נמצאו בגדיו ואקדחיו של וּוֹדְרִיקוּר הצעיר, כלי-הנשק שהיו בסירה ובלוֹאֵי בגדים. במרחק-מה משם, בכפר אחר, נמצאו קְרָבֵי-אדם מנוקים ומבושלים.

ראיות הותכות אלה לרצח ולאכילה של בשׂר-אדם נאספו, ושרידי האדם הובלו אחר כבוד למנוחת עולמים; אחרי-כן שולחה אֵש בכפר של טָאקוּרִי ובכפרו של פִּיקִי-אוֹרֶה, שותפו לדבר עֲבֵירה. ב-14 ביולי 1772 עזבו שתי הספינות את האזורים מוּכֵּי-הזוועוֹת הללו.

זהו סיפורה של הפוּרענוּת, שזיכרונה חייב להיות חרוט בלב כל נוסע שכף-רגלו דורכת על חופי נְיוּ-זִילַנְד. רשלן הוא הרב-חובל שאינו מפיק לקח מן האסונות הללו. הַנְיוּ-זִילַנְדִים היו תמיד בוגדניים ואוכלי-אדם. הרב-חובל קוּק נוכח בזאת בתורו במהלך מסעו השני בשנת 1773.

אכן, סירה של אחת הספינות, אַוֶנְטוּר, בפיקודו של הרב-חובל פֶּרְנוֹ, יצאה לְעֵבר החוף ב-17 בְּדֶצֶמְבֶּר כדי לאסוף עשבי-בר, ולא שבה עוד. היו בה קצין

---

* טָאקוּרִי הרג את מַארְיוֹן.

ותשעה אנשי-צוות. הרב-חובל פֶּרְנוֹ, שנִתקף דאגה, שיגר את רב-סרן בֶּרְנֵיי לחפש אחריה. בהגיעו לאתר הנחיתה מצא בֶּרְנֵיי, לדבריו, "תמונה של טֶבַח ושל אכזריות, אשר פַּלָצוּת תאחז בכל מי שינסה לתארה: ראשיהם, קְרָביהם, רֵיאותיהם של אחדים מאנשינו היו מוטלים מפוזרים על-גבי החול, ולא הרחק משם היו כלבים אחדים טורפים שרידים מעין אלה."

כדי לחתום את הרשימה העקובה מדם, יש להוסיף את האונייה *בְּרַאדֶרְס*, אשר נְיוּ-זִילַנְדים תקפו אותה ב-1815, ואת כל צוותה של *בּוֹיְד* וקַבַּרְניטה תוֹמְפְּסוֹן, שנִטבחו בשנת 1820. לבסוף, ב-1 במַארְס 1829, בוֶולְקִיסָאָה, בָּנֵז המנהיג אֶנַרַארוֹ את הדו-תְרָנִית *הָאוּז*, מסִידְנֵי; עֵדֶר אוכלי-האדם טָבַח כמה מן המלחים, בישל את הגופות וטרף אותן.

כזו היתה נְיוּ-זִילַנְד, שלעֶברה היתה *מֶקְוֹוֹרִי* עושה את דרכה, ועליה צוות מלחים מטופש ורב-חובל שיכור.

4

שוּנִיוֹת החוף

בינתיים הלכה ההפלגה המייגעת והתמשכה. ב-2 בפֶּבְּרוּאָר, שישה ימים לאחר צאתה, טרם נמצאה מֶקְווֹרִי בטווח-ראייה מחופי אוֹקְלֶנְד. אמנם כל אותה עֵת נשבה רוח נוחה מכיוון דרום-מערב, אך הזרמים הימיים השפיעו בכיוון ההפוך, והדוּ-תֻּרְנִית כמעט לא זעה. הים הזועף והסוער ייגע את הספינה. בקשיים רבים היתה מתרוממת מתוך התהומות שבין הגלים. הסמוכות הרופפות הניחו לתְרָנִים להיטלטל בחוזקה עם כל תנודה לימין או לשמאל.

למרבה המזל היה הָאלִי אדם שלא אצה לו דרכו, ועל כן לא הניף את כל מִפרשיו, שאִלְמָלֵא כן היתה כל מערכת התְרָנִים קורסת בהכרח. ג'וֹן מַנְגְּלְס קיווה אפוא שכלי-הַשַּׁיִט המזופת הזה יצליח להגיע לנמל מבטחים בלא תקלה, אך הוא הצטער צער רב לראות באֵילוּ תנאים גרועים שוכנים חבריו.

ליידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְּרַאנְט לא התלוננו למרות שגשם בלתי-פוסק כפה עליהן שהייה בתוך בית-הסיפון. אך המחסור באוויר וטלטלות האונייה הֵעִיקוּ עליהן ביותר. לכן נאלצו הנשים לעלות על הסיפון, לעִתים קרובות חרף מזג-האוויר הסַגְרִירִי, עד אשר משבי-רוח קשים היו מאלצים אותן לרדת ולמצוא מחסה. אז היו שבות אל תוך החלל צר-המידות, שהיה מתאים יותר לאחסנת סחורות מאשר למגורי נוסעים, קל וחומר נוסעות.

לפיכך ביקשו חבריהן לבדֵר את רוחן. פָּגָנֶל ניסה להרוג את הזמן בסיפור מעשיות, אך הדבר לא עלה בידו, שכֵּן הנוסעים תעו במחשבותיהם על דרך השיבה הביתה ושקעו בִרפיון-רוּת. הגֵיאוֹגְרָף, שהַרצאותיו על הַפַּמְפַּס ועל אוֹסְטְרַלְיָה זכו לקשב רב קודם-לכן, לא הצליח עתה לרתֵק את ידידיו בהגיגיו ובסקירותיו על נְיוּ-זִילַנְד, ודבריו הותירו את כולם אדישים ומשועממים. יתֵרה מזאת, עתה הפליגו לארץ חדשה, שנודעה לשִמצה בפורענויותיה, בלא כל הִתלהבות, בלא אמונה ושלא מרצון, כי אם מכּוֹרח הנסיבות. מכל נוסעי המֶקְווֹרִי היה גְלֶנֶרְבַאן הראוי ביותר לרחמים. רק לעִתים נדירות נראה בבית-הסיפון. הוא התקשה להישָאר במקום אחד. אופיו הפעלתן, המשולהב כל-כך, התקשה להסתגל לכליאה בין ארבעה קירות. ביום ואף בלילה היה מצוי תדיר על הסיפון, בלא שייתן דעתו למבולי הגשם ולמִשברי הגלים השוטפים את הסיפון. לעִתים נשען על המעקה ולעִתים שוטט בעצבנות קדחתנית. ללא-הֶרֶף היה בוחן את מרחבי הים. בעת ההִתבהרויות הקצרות היתה מִשקפתו סוקרת בשקיקה את האופק. דומה היה שהוא חוקר את צְפוּנוֹת הגלים האילמים. אילו היה הדבר ביכולתו, היה מְפַסֵּעַ בתנועת-יד אחת את הערפל המְצַעֵף את האופק, את האֵדים הצבורים. הוא התקשה לקבל את הדין, ואָרֶשֶׁת-פניו הביעה כאב תריף. היה זה גבר נמרץ, מלא חִיוּת, שמעשיו צלחו בידיו עד כה, ולפתע פתאום אבדו לו עוצמתו ואושרו.

ג'וֹן מַנְגְלְס לא נָטַשׁוֹ אף לרגע ויחד עִמו נשׂא בתְלָאוֹת מזג-האוויר. כל אֵימת שנתהווה מִפלש בערפל, היה גְלֶנֶרְבַאן לוטש עיניו אל האופק ביתר דבֵקוּת. ג'וֹן מַנגְלְס קרב אליו ושאלו:

"כְּבוד הלוֹרד מחפש יבשה?"

גְלֶנֶרְבַאן הניד בראשו לשלילה.

"ובכל זאת," המשיך הרב-חובל הצעיר, "בוודאי כבר קצרה רוחך לעזוב את הדו-תְרָנִית הזאת. כבר לפני שלושים ושש שעות היינו אמורים להבחין באורותיה של אוֹקְלֶנְד."

גְלֶנֶרְבַאן התמיד בשתיקתו. הוא המשיך לצְפּוֹת ובמשך דקה ארוכה נותרה משקפתו נעוצה באופק, בכיוון הרוּח.

"האדמה אינה בכיווּן זה," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "כבודו צריך לכוון את המִשקפת ימינה."

"וכי מדוע, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "הרי לא אדמה אני מחפש!"

"מה אתה מחפש, מִילוֹרד?"

"אני תָר אחר ספינתי! *דַנְקֶן* שלי!" השיב גְלֶנֶרְבַאן בזעף. "היא חייבת להימצא באזור זה, חורשת את הימים הללו, עוסקת במקצוע הבזוי של שודדי-הים! היא פה, אני אומר לך, בנתיב האוניות שבין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד! מקננת בי תחושה עמוקה שניתָקל בהּ!"

"ישמרנו האל מהיתָקלוּת שכזו, מִילוֹרד!"

"וכי מדוע, ג'וֹן?"

"כבודו שוכח את מצבנו! מה נעשה אנו, על דו-תְרָנִית זו, אם תדלוק אחרינו *דַנְקֶן*? אפילו לנוס לא נוכל!"

"לנוּס, ג'וֹן?"

"כן, מִילוֹרד! לשווא ננסה לברוח! אנו ניתָפס ונהיה נתונים לשבט-ידם של אותם בְּנֵי-בְּלִיַּעַל, ובֶּן ג'וֹיְס כבר הוכיח שאין הוא נרתע מכל פשע. חיינו לא יהיו שווים הרבה בעיניו! אנו נגן על עצמנו עד מוות! בוודאי! אבל מה אחר-כך? חשבת על ליידי גְלֶנֶרְבַאן, מִילוֹרד, חשבת על מֶרִי גְרַאנְט?"

"נשים אוּמְלָלוֹת!" מילמל גְלֶנֶרְבַאן. "ג'וֹן, לִבִּי שבור בקרבי, ולעִתים אני חש שהייאוש משתלט עלי כליל. אז נדמה לי כי אסונות חדשים אורבים לנו וכי השמים פועלים עתה כנגדנו! אני יָרֵא!"

"אתה, מִילוֹרד?"

"לא לעצמי אני יָרֵא, ג'וֹן, אלא לאהובי-לִבִּי, למען אלה שגם אתה אוהב!"

"אל דאגה, מִילוֹרד," ענה הרב-חובל הצעיר. "אין עדיין כל צורך לחשוש! *מֶקְוָוּרִי* שטה בעצַלְתיים, אך בכל זאת היא שטה. וִיל הָאלִי הוא יצור מטומטם, אך אני נמצא בהישג-יד, ואם ההתקרבות אל החוף תיראה לי מסוכנת, אשוב ואשיט את האונייה ללב-ים. לפיכך, מבחינה זו לא צפויה כמעט כל סכנה. ואולם, באשר למִפגש פנים-אל-פנים עם *דַנְקֶן*, ישמרנו האל מפניה, ואם כבודו תָר אחרי הספינה, מוטב שיהיה הדבר כדי להימָנע ממִפגש עִמה, כדי לנוס מפניה!"

הצדק היה עם ג'וֹן מַנְגְלְס. עיֵמות בלב-ים עם *דַנְקֶן* עלול היה להיות הרֵה-אסון ל*מֶקְוָוּרִי*. ואמנם היה חשש כבד שעימות כזה אפשרי בימים הצרים האלה,

ששודדי-הים שולטים בהם ללא-מְצָרים. אך אותו יום לא נתגלתה לעיניהם דַנְקֶן, והלילה השישי מאז צאת הספינה מִמִפרץ טוּפוֹלְד, ירד בלא שיתממשו חששותיו של ג׳וֹן מַנְגְלְס.

אך הלילה עתיד היה להיות נורא. עלטה מוחלטת ירדה לפתע כבר בשבע בערב. השמים בישרו רעות. חוש הימאי של וִיל הָאלִי גבר על קֵהוּת-החושים שמַשְׁרָה השִׁכרות, והוא יצא מִתָאוֹ, שיפשף את עיניו וטילטל את ראשו האדמוני. אחר שאף אוויר כאילו גמע כוס מים גדולה כדי להתאושש ובחן את מערכת התְרָנִים. הרוח התחזקה, ובהתהפכה בתשעים מעלות מערבה נשאה את הספינה במלוא התנופה לעבר חופי נְיוּ-זִילַנְד.

וִיל הָאלִי הזעיק את אנשיו במטח קללות, הורה לחזק את המִפרשים העִלְיוֹנִיים ולהניף מִפרשֵׂי לילה. ג׳וֹן מַנְגְלְס בירך על צעדיו אלה בדוּמייה. זה מכבר נואש מקשירת שיחה עם הסַפָּן גס-הרוח. הוא וגְלֶנַרְבָאן לא מָשׁוּ עוד מן הסיפון. כעבור שעתיים קמה רוח חזקה. הָאלִי הורה לקפל את סרח מפרש התוֹרֶן הראשי. פעולה זו היתה קשה אף לחמישה אנשים, אך מֶקְווֹרִי היתה מצוידת במוט אֻנְכִי כפול, לפי השיטה האֲמֶרִיקָנִית, ולפי שיטה זו די בכיפוף המוט העליון כדי לצמצם את המִפרשׂ העִילִי למידתו המִזערית.

כך חלפו שעתיים. הים געש יותר ויותר. תחתיתה של מֶקְווֹרִי ספגה חבטות שכאלה, עד שנדמה היה כי שִׁדְרִיתָהּ מתחַכֶּכֶת בסלעים. מובן מאליו שלא היה זה כך, אלא שהשִׂדָה הכבדה התקשתה להתרומם מעל לגלים, ולכן היו הגלים מציפים אותה בזרמי מים אדירים. אחד הנַחְשׁוֹלִים הללו סחף עִמו את סירת-ההצלה, שהיתה תלויה על קְרָסִים על צִדָּהּ השמאלי של הספינה.

ג׳וֹן מַנְגְלְס חש דאגה עמוקה. כל כלי-שַׁיִט אחר היה מתגבר בנקל על הגלים, אשר ככלות הכול לא היו נוראים. אך עם ספינה כה כבדה היה חשש שיצללו היישר למצולות-ים, שכֵּן הסיפון היה הולך ומתמלא מים עם כל גלישה אל שקע הגלים, והמים, שלא מצאו דרך ניקוז מהירה החוצה, איימו להטביע את הספינה. כדי לעמוד בפֶּרֶץ רצוי היה לנפץ את מעקֵה העֵץ העליון בגרזינים כדי להקל על יציאת המים. אך וִיל הָאלִי סירב לנקוט צעד זה.

יתר-על-כן, סכנה גדולה עוד יותר איימה על מֶקְווֹרִי, ובלי ספק כבר היה מאוחר לנסות ולקדם את פניה.

סמוך לשעה אחת-עשרה ושלושים שמעו ג׳וֹן מַנְגְלְס ווִילְסוֹן, שניצבו על הסיפון בצד הרוח, רעש מוזר. חושיהם, חושים של יורדי-ים, התעוררו. ג׳וֹן לָפַת את ידו של המלח.

״השתברות גלים על החוף!״ אמר לו.

״נכון,״ השיב וִילְסוֹן, ״שאון הגלים המִשתברים על השִׂרְטוֹנוֹת.״

״במרחק של לא יותר משמונה מילים מכאן!״

״לכל היותר! היבשה נמצאת כאן!״

ג׳וֹן מַנְגְלְס רָכַן מעל למעקֵה האונייה, צפה בגלים האפלוליים והצטעק: ״האֶנָךְ! וִילְסוֹן! את האֶנָךְ!״

ה״מַסְטֶר״, שעמד בחרטום, לא היה מודע מן הסתם למיקומה של הספינה. וִילְסוֹן משך בכבל האֶנָךְ המגולגל בגוּמְחָתוֹ וזינק על מוטות הכבלים של התוֹרֶן

הקדמי. הוא השליך את העופרת; הכבל החליק בין אצבעותיו; בקשר השלישי נעצרה המִשקולת.

"שלוש אמות-ים!" זעק וִילְסוֹן.

"רב-חובל," קרא ג'ון ורץ לעבר וִיל הָאלִי, "אנו מצויים ממש מעל לשוּנִיוֹת."

האִם ראה את הָאלִי מושך בכתפיו, או לא? אין זה משנה. הוא הסתער לעֶבר גלגל ההגה, והניח עליו את מוט ההגה, שעה שוִוילְסוֹן, מִצִדו, השליך מידו את האֲנָך ומשך בכַנפות המִפרשׂ הראשי כדי להפנות את הספינה לעבר הרוח. המלח האוחז בהגה נהדף הצִדה בכל עוז, בלא שיבין מה פשר המתקפה הפתאומית עליו.

"עם הרוח! שַחְרֵר! שחרר!" צעק הרב-חובל ותימרן כך שהספינה תתרומם מעל שוּנִיוֹת הסלעים.

במשך כמחצית הדקה חלף צִדה הימני של האונייה קרוב-קרוב לסלעים, וחֶרֶף עלטת הלילה הבחין ג'ון מַנְגְלְס בפס גלים נוהם, מלבין, במרחק ארבע אמות-מים מן האונייה.

ממש באותו רגע עמד וִיל הָאלִי על חומרת הסכנה ואיבד כליל את עֶשְתונותיו. מלחיו, שלא התפַכְּחו כליל משִכרונם, התקשו להבין את פקודותיו. לבד מזאת, דבריו חסרי-הקֶשר והוראותיו הסותרות הוכיחו כי שיכור אֱוִיל זה לא ניחן במידה של קור-רוח. הוא הופתע מקִרבת היבשה; הוא סבר כי היא מרוחקת שלושים או ארבעים מילים בכיוון הרוח, ובעצם הפרידו רק שמונה מילים בינה לבין הספינה. הזרמים הסיטוהו מנתיבו הרגיל וחדל-אישים זה עמד חסר-אונים מול מצב לא שִגרתי.

פעולתו המהירה של ג'ון מַנְגְלְס הרחיקה את מֶקְוֹוֹרִי מן השוּנִיוֹת. אך מַנְגְלְס לא ידע היכן הוא נמצא; אולי מוקף הוא בחגורה של סלעים. הרוח נשבה במלוא עוזה מזרחה, ועם כל טלטלה עלולה היתה האונייה לעלות על שִׂרְטון.

ואכן, עד מהרה נשמע שאון הִשתברות הגלים ההולך ומתחזק מימין לספינה, שוב צריך היה לפנות לעֵבר הרוח. ג'וֹן היטה את ההגה בכל כוחותיו. המִשברים הלכו והִתרבו מתחת לקנה חרטומה של הדו-תְרָנִית, וכדי לשוב ללב-ים צריך היה לפנות נגד הרוח. היַצְליח תִמרון זה באונייה כל-כך לא יציבה שכּהֹ מעט ממִפרשׂיה פרושים? הדבר היה מוטל בספק, אך היה הכרח לנסות.

"כל ההגה למטה!" זעק ג'וֹן מַנְגְלְס לעֵבר וִילְסוֹן.

מֶקְוֹוֹרִי החלה מתקרבת לקו השוּנִיוֹת הבא. עד מהרה גָעַש הים בקֶצֶף חבטות הגלים בסלעים השקועים מתחת לפני המים.

היה זה רגע של חרדה שקשה לתארו. הקצף שיווה לגלים זוהר, כאילו הוארו המים לפתע בכוחה של איזו תופעה זַרְחָנִית. הים ייבב כמו ניחן בקולן של שוּנִיוֹת הסלעים הקדמוניות, שרוח המִיתוֹלוֹגְיָה הפַּגָאנִית הֵפיחה בהן חיים. וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי, רכונים על גלגל ההגה, היטו עליו את מלוא כובד משקלם. אך הנה נגע ההגה עצמו בקרקעית.

לפתע אירעה התנגשות. מֶקְוֹוֹרִי פגעה בסלע. כבליו התחתונים של התוֹרֶן הקדמי נקרעו, ושיווּי-משקלו של התוֹרֶן התערער. האם תושלם הפְּנִייה בלא כל נזק נוסף?

לא ולא. לפתע השתררה רגיעה, והאונייה שבה לעֵבר הרוח. סיבוב האונייה

על צירה חדל כליל. גל גבוה לכד את האונייה מלמטה, הזניק אותה קדימה על-גבי השוניות, והיא צנחה עליהן בחבטה עזה עד מאוד. התורֶן הראשי קרס על חבליו ומפרשיו. הדו-תְרָנית התנועעה עוד שתי תנועות קדימה ואז התייצבה בלא-נוע, נוטה לימין בזווית של שלושים מעלות.

זגוגיות כובע האֲרוּבָּה הִתנפצו לרסיסים. הנוסעים חשו כולם החוצה. אך הגלים שטפו את האונייה מן החרטום עד לַיַרְכָתַיִים, והעֲמִידה על הסיפון היתה כרוכה בסכנה. ביודעו כי האונייה לכודה בשִׂרטון-החול, הפציר בהם ג'וֹן מַנְגְלְס לשוב לבית-הסיפון.

"מה קרה, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן בקור-רוח.

"האמת, מִילוֹרד," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "היא שלא נרד למצוּלות. אך הגלים עלולים להרוס את האונייה, וזו כבר שאלה אחרת. מכל מקום, יש לנו פנאי לשקול את המצב."

"עכשיו חצות?"

"כן, מִילוֹרד, ויש להמתין לאור יום."

"כלום אי-אפשר להוריד סירה למים?"

"בים גועש ובחשֵׁיכה כזאת, הדבר בלתי-אפשרי! ומלבד זאת, באיזו נקודה לעלות על החוף?"

"שיהיה כך, ג'וֹן, נחכה כאן עד הבוקר."

ובינתיים החל וִיל הָאלִי מתרוצץ כאחוז שיגעון על סיפון ספינתו. מלחיו, שהִתְעַשְׁתוּ מִתַּדְהֵמתם, שברו חבית יֵין-שׂרף והחלו שותים. ג'וֹן צפה כי שִׁכרותם תובילם עד מהרה להתנהגות נוראה. לא היה אפשר לסמוך על הרב-חובל שיטיל עליהם את מרותו. האוּמְלָל הזה ישב, תולש את שׂערותיו ופוכר אצבעותיו. הוא חשב אך ורק על מִטענו שלא היה מבוטח.

"אני אבוד! אני מחוסל!" הצטעק ורץ מקצה אחד של הסיפון לְמִשְׁנֵהוּ.

ג'וֹן מַנְגְלְס כלל לא השתתף בצערו. הוא חימֵּשׁ את עמיתיו, והכול עמדו נכונים להדוף מעליהם את המלחים שסָבְאוּ בְּרֶנְדִי אגב השמעת נְאָצוֹת איומות.

"הראשון מן הנִּבְזים האלה שמתקרב אל בית-הסיפון," אמר הרב-סרן בשלווה, "אני מחסל אותו כמו כלב."

לאחר כמה ניסיונות ביזה, משנוכחו כי הנוסעים נחושים בדעתם להתגונן, נעלמו המלחים מן העין.

ג'וֹן מַנְגְלְס שוב לא נתן דעתו על השיכורים הללו והמתין בקוצר-רוח לאור יום.

אותה עֵת עמדה האונייה במקומה, ללא כל תנועה. הים שָׁקַט בהדרגה. הרוח שָׁכְכָה. לפיכך יכול השלד להחזיק מעמד עוד כמה שעות. עם זריחת השמש יבחן ג'וֹן את היבשה. אם ימצא אתר כלשהו נוח לנחיתה, תוכל הסירה הקטנה, היחידה שנותרה על הסיפון, לשַׁמֵּשׁ להעברת הצוות והנוסעים. נחוצות לשם כך שלוש נסיעות הלוך וחזור, שכֵּן היה בסירה מקום לארבעה אנשים בלבד. אשר לסירת-ההצלה, היא נסחפה הימה עם אחד הגלים.

בעודו מהרהר בסכנות השונות נשען ג'וֹן מַנְגְלְס על המעקה והאזין לשאון הִשְׁתַּברוּת הגלים. הוא ניסה לבקוע במבטו את העלטה הכבדה. הוא תהה על

הגלים שטפו את האונייה מן החרטום עד לירכתיים

המרחק המפריד ביניהם לבין אותה יבשת נכספת ומסילת-מורא בעת ובעונה אחת. את שאון הִשתברות הגלים על השוּניות אפשר לעִתים לשמוע ממרחקים של מילים אחדים מן החוף. התוכל הסירה הזעירה לעשות מרחק זה בבִטחה?

בעוד ג׳וֹן שקוע בהִרהורים, מייחל בנפשו למעט אור ברקיע האפל, נחו על יְצוּעיהן הנוסעות, ששאבו עידוד-מה מדבריו. חוסר-התנועה של הדו-תְרָנִית איפשר להן כמה שעות של מַרגוֹע. גְלֶנֶרְבַאן, ג׳וֹן ועמיתיהם, שלא שמעו עוד את צעקות אנשי-הצוות השיכורים, חטפו אף הם תנומה קלה, כך שבשעה אחת אחר-חצות שׂרְרה דממה עמוקה על סיפונה של הדו-תְרָנִית, שאף היא נתנַמְנְמה על עריסת החול שלה.

בארבע לפנות-בוקר בקֵירוב נתגלו נְגוֹהות ראשונים בפַאֲתי מזרח. אורות השחר הקלושים גיוונו מעט את העננים. ג׳וֹן שב ועלה על הסיפון. מסך של ערפילים כיסה את האופק. כמה קווי-מִתאר מטושטשים נצטיירו באֵדֵי הבוקר, אך בגובה רב. הים עדיין רגש קלות וגליו הרחוקים נבלעו בתוך עננים דחוסים וחסרי-נוע.

ג׳וֹן המתין. בעצַלְתיים הלך האור והתחזק, והאופק התנקד בגוונים אדומים. אט-אט עלה המסך על תפאורת הרֶקַע הענקית. שוּנִיוֹת שחורות ביצבצו מתוך המים. אחר-כך הצטייר קו על רצועת הקצף, נקודה זוהרת ניצתה כמִגדלור בפסגתו של צוּק, אור חוזר מגַלְגַל השמש העולה, שטרם נִגלה. האדמה היתה לפניהם, במרחק פחות מתשעה מילים.

״אדמה!״ צעק ג׳וֹן מַנְגְלְס.

חבריו שניעורו לקול זעקתו זינקו לעֵבר הסיפון וצפו בדומייה בחוף שהיה הולך ומסתמן באופק; ספק מסביר-פנים, ספק הרֵה-אסון, אך, מכל מקום, חוף זה אמור היה להיות חוף המִבטחים היחיד שלהם.

״היכן וִיל הָאלִי?״ שאל גְלֶנֶרְבַאן.

״אינני יודע, מִילוֹרד,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״ומלחיו?״

״נעלמו כמוהו.״

״כולם בוודאי שיכורים כלוֹט,״ הוסיף מֶק-נַאבְּס.

״יש לחפש אותם!״ הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, ״אי-אפשר להַפקירם על הספינה.״

מַאלְדָדִי וּוִילְסוֹן ירדו לעֵבר מגורי המלחים בקצה הסיפון הקִדמי, ואחרי דקותיים חזרו. המקום היה ריק מאדם. אחר-כך חיפשו בסיפון הבֵּינַיים ואף לבטן האונייה ירדו, אך לא היה כל זכר לוִויל הָאלִי ולמַלָחיו.

״הייתכן?! אין איש?״ הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

״האִם נפלו הימה?״ שאל פַּגָנֶל.

״הכול אפשרי,״ השיב ג׳וֹן, מודאג עד מאוד מהיעלמות זו.

אחר שם פְּעָמיו לעֵבר יַרְכְּתי האונייה:

״אל הסירה!״ קרא.

וִילְסוֹן וּמַאלְדָדִי הלכו בעִקבותיו כדי להוריד את הסירה לים, אך זו נעלמה.

• 5 •
מלחים לעֵת מְצוֹא

וִיל הָאלִי ואנשי-צְווּתוֹ ניצלו את השכת הלילה ואת שנת הנוסעים ונמלטו על סירתה היחידה של הדו-תְרָנִית. לא היה כל ספק בכך. רב-חובל זה, אשר מחובתו להישאר אחרון על אונייתו, נָטשה ראשון.

"המנוּוָלים הללו נמלטו," קרא ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכן, מוטב כך, מִילוֹרד. בכך חסכו מאיתנו לא מעט מחזות מבישים."

"זו גם דעתי," השיב גְלֶנֶרבַאן. "יתֵרה מזאת, יש עדיין רב-חובל על האונייה, ג'וֹן, ומלחים אמיצים, גם אם לא מנוסים, הלא הם עמיתיך. צַוֵּוה ואנו נכונים לציית לפקודותיך."

הרב-סרן, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרט, וִילסוֹן, מָאלְרָדִי ואף אוֹלְבִּינֶט הריעו למַשמע דבריו של גְלֶנֶרבַאן; הם נערכו על הסיפון ועמדו נכונים לשירותו של ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מה עלינו לעשות?" שאל גְלֶנֶרבַאן.

הרב-חובל הצעיר הסיע מבטו אל הים, סקר את מערכת התרנים המשוּבשת של הספינה ואחרי דקות אחדות של הִרהוּרים, אמר:

"מִילוֹרד, יש לנו שתי דרכים להיחלץ מן המצב; ליישר את האונייה מעל השרטון ולהפליג שנית, או להגיע לחוף על גבי רַפְסוֹדה, שלא נתקשה לבנותה."

"אם אפשר ליישר את האונייה, הבה ונעשה זאת," השיב גְלֶנֶרבַאן. "זהו המוצא הטוב ביותר, לא כן?"

"אמנם כן, כבודו, שהרי אם נגיע לחוף, מה יעלה בגורלנו בלא אמצעי-תחבורה?"

"הבה נשתדל להתרחק מן החוף," הוסיף פָּגָנֶל, "יש להישמר מנְיוּ-זִילַנְד."

"מה גם שנסחפנו מרחק רב," אמר ג'וֹן, "רשלנותו של הָאלִי הסיטה אותנו דרומה. הדבר ברור כשמש. בצהריים אקבע את מיקומנו. ואם, כפי שאני מניח, מצויים אנו מדרום לאוֹקְלֶנְד, אנסה לשוב ולהצפין עם מְקֻוֹּזָי תוך שיוט לאורך החוף."

"ומה בדבר הנזקים שנגרמו לאונייה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אינני סבור שהם חמורים, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אנסה להתקין בקִדמת האונייה תורֶן חלוּפִי במקום התורֶן הקִדמי שקרס, וכך נוכל לשוט, לאט אמנם, אך לכל מקום שנרצה. אם יסתבר לדַאֲבוננו שנוצר חור בתחתית או שאי-אפשר להשיבה אל הים, נצטרך להשלים עם המצב, לעלות על החוף ולנסות להגיע בדרך היבשה למסילת-הרכבת של אוֹקְלֶנְד."

"בואו ונבדוק את מצב האונייה," אמר הרב-סרן.

גְלֶנֶרבַאן, ג'וֹן ומַאלְרָדִי הרימו את הלוח הגדול וירדו לבטן האונייה. היו שם כמאתיים טונות של עורות מעוּבדים, שלא היו ארוזים היטב. אפשר היה להעתיקם ממקומם בלא קושי רב, בעזרת גלגלות מותקנות בקורת מִשען גדולה, הקבועה

היישר מעל הפתח. ג'וֹן הורה מיד להשליך חלק מן הצרורות הימה כדי להפחית ממִשקל האונייה.

אחרי שלוש שעות של עבודה מפָּרֶכֶת אפשר היה לבדוק את קרקעית האונייה. שני תפרים נקרעו משמאל, בדופן הספינה, בגובה פְּסים-הלִזְבֶּזֶת, ומכיוון שמֶקְווֹרִי נטתה ימינה, בלט צִדה השמאלי מעל למים, והקרעים שבדופן היו גלויים. המים לא יכלו אֵפוא לחדור פנימה. יתֵרה מזאת, וִילְסוֹן הזדרז לסתום את הפרצות בנְעוֹרֶת ובלוחות נחושת שמוסמר היטב.

הבדיקה בעומק העלתה כי גובה המים במחסני האונייה אינו עולה על שישים סנטימטרים. המשאבות היו מסוגלות לשאוב את המים בנקל ולהקל על מִשקל האונייה.

מבדיקת שלד האונייה התברר לג'וֹן כי הוא כמעט לא ניזוק מן העלייה על השִׂרְטון. צפוי היה שחלק מן השִׁדְרִית הכפולה יישאר תקוע בחול, אך על חלק זה אפשר היה לוותר.

אחרי שביקר בבטן האונייה צלל וִילְסוֹן לים כדי לקבוע את מיקום האונייה על-גבי הקרקעית המוגבהת.

מֶקְווֹרִי, שחַרטומה היה מופנה לכיוון צפון-צפון-מערב, עלתה על שִׂרְטון-חול בוצני של אחת מן השוּנִיוֹת הבולטות ביותר. שיפולי קְנה החרטום וכשני-שלישים משִׁדְרִיתה נתקעו עמוק בחול. החלק השני, עד מְזווֹת הַיַּרְכָתַיִים צף על פני המים, שכל עומקם חמש אמות-ים. ההגה לא היה תקוע אֵפוא ופעל בחופשיות. ג'וֹן לא ראה לנכון לשחררו. היה זה יתרון רב-מִשקל, שכֵּן אפשר יהיה לנצלו בשעת הצורך.

באוֹקְיָינוֹס השקט אין הגֵיאוּת חזקה במיוחד, אך בכל זאת קיווה ג'וֹן שפני המים יעלו ויחלצו את *מֶקְווֹרִי* מרִבצה. הספינה נתקעה בשִׂרְטון כשעה לפני הגֵיאוּת המלאה. עם תחילת השפל החלה נטייתה שמאלה להתגבר. בשש בבוקר, בהיות השפל בשיאו, היתה הטיית האונייה מַרבית ולא נראה כי יש צורך לייצבה בסמוכות. כך אפשר היה לשמור את המוטות והקורות, שג'וֹן הועידם להתקנת תוֹרֶן חלופי.

לא נותר אלא לערוך את כל ההכנות הדרושות כדי לאפשר ל*מֶקְווֹרִי* לצוף על המים. זו היתה מלאכה ממושכת ומפָּרֶכֶת, ומובן שלא יכלו להשלימה עד לגֵיאוּת המלאה של השעה שתים-עשרה ורבע. בגֵיאוּת זו יוכלו לבחון כיצד מגיבה הספינה לפעולת הגלים, לאחר שפרקוה מקצת ממִטענה, ובגֵיאוּת הבאה יעשו את המאמץ הגדול להיחלץ.

"לעבודה!" קרא ג'וֹן מַנְגְלְס.

המלחים לעֵת-מְצוֹא עמדו נכונים לפקודתו.

תחילה הורה ג'וֹן לְלַפֵּף את המִפרשים בכבלי הקיפול שלהם. הרב-סרן, רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל טיפסו בהנחייתו של וִילְסוֹן על תוֹרֶן המִפרשׂ הראשי. מִפרשׂ זה, שהיה תפוּחַ במלואו מחמת הרוח העזה, עשוי היה להפריע לחילוץ האונייה. צריך היה לקפלו, והם עשו זאת. אחר-כך, בזכות עבודה מפָּרֶכֶת ועיקשת, שידיהם לא היו מורגלות בה, קוּפל המִפרשׂ העִילִי המרובע. רוֹבֶּרְט הצעיר, זריז כחתול ונועז כשוּלְיַית-מלחים, תרם הרבה לביצוע המשימה הקשה.

לאחר-מכן היה עליהם להטיל עוגן – ואולי אף שניים – בירְכָּתֵי הספינה, בכיוון השִדרית. מאמץ המשיכה, שנועד לגרור את מֶקְווֹרִי בעת הגֵיאוּת המלאה, אמור היה להתבסס על עוגנים אלה. כשיש סירה מתבצע הדבר בנקל; נוטלים עוגן-זריקה ומשליכים אותו למים בנקודה המתאימה, שנקבעה עוד קודם-לכן. אך סירה לא היתה בנמצא, ולפיכך חייבים היו להסתדר בלעדיה.

גְלֶנֶרְבַאן היה בָּקִי למדי בענייני ימאות כדי שיבין את נחיצותם של צעדים אלה. מי שמבקש לחלֵץ ספינה שעלתה על שִׂרטון בשעת שפל, חייב להשליך עוגן לים.

"אך מה נעשה בלא סירה?" שאל את ג'וֹן.

"נשתמש בשברי התוֹרֶן הקִדמי שקָרַס ובחביות ריקות," השיב הרב-חובל הצעיר. "תהיה זו אמנם פעולה קשה, אך לא בלתי-אפשרית, שכֵּן עוגניה של מֶקְווֹרִי קטנים למדי. אם לא ייסָחפו ממקומם אחרי שנשליכם הימה, יש סיכוי שניחלץ."

"טוב. כָּל נאבד זמן, ג'וֹן."

כולם, מלחים כנוסעים, נקראו אל הסיפון. כל אחד לקח חלק במלאכה. תחילה כרתו בגרזינים את החבל, שעדיין החזיק את התוֹרֶן הקִדמי; בקריסתו נשבר מעט מעל למִפלס הסיפון, כך שלא היה קושי לפרק מעליו את הכַּן, הלא הוא הלוח המאוּנך בראשו, שעליו ניצב הצופֶה. ג'וֹן מַנְגְלְס ייעֵד לוח זה לבניית רַפְסודה. הוא חיזקו בחביות ריקות והכשירו לשאת את העוגנים. כדי לאפשר ניווּט הרַפְסודה הותקן בה משוט אחורי. לבד מזאת, זרימת השפל אמורה היתה להשיטה, כדרוש, לעֵבֶר יַרְכְּתֵי הדו-תָרְנִית; אחר-כך, לאחר שיוטלו העוגנים אל הקרקעית, תוכל הרַפְסודה לשוב בנקל בעזרת משיכה בכבל שישתלשל מן הספינה.

כשהלכה השמש והתקרבה למִצְהָר הושלמה העבודה כדי מחציתה. ג'וֹן מַנְגְלְס העביר לגְלֶנֶרְבַאן את ניהול המשך המלאכה והוא עצמו ניגש לבדוק את מיקום הספינה. קביעת המיקום היתה חשובה לאין-ערוך. למרבה המזל גילה ג'וֹן מַנְגְלְס בתָאו של וִיל הָאלִי שנתון של מִצְפֵּה גְרִינִיץ' וסֶקְסְטַאנְט מלוכלך מאוד אך כָּשיר לפעולה. הוא ניקה אותו ולקחו אל הסיפון.

בעזרת תִשלוֹבת של מַראוֹת ניידות מחזיר מכשיר זה את השמש לאופק בשעת צהריים, כלומר, בשעה שבה מעפיל כוכב-היום לנקודת-השיא במסלולו השמימי. מובן אֵפוא כי על-מנת להשתמש בסֶקְסְטַאנְט, יש לכוון את עדשותיו לעֵבֶר האופק האמיתי, שבו מתמזגים זה בזה המים והשמים. אלא שהפעם לא היה לפני ג'וֹן אופק אמיתי, שכֵּן האדמה התמתחה במעֵין לשון-יבשה רחבה צפונה וחִצְצה בין הצופֶה לבין האופק האמיתי ומנעה כל תצפית.

במקרה כזה, שבו אין האופק גלוי, מחליפים אותו באופק מלאכותי. בדרך-כלל לוקחים קערה שטוחה מלאה כַּסְפִּית ומודדים מעליה. הכספית יוצרת מאליה מראה שטוחה לחלוטין. לג'וֹן לא היתה כספית באונייה, אך הוא עקף את הקושי בהשתמשו באגן מלא זפת נוזלית, שמִשטחה העליון שיקף את השמש במידה מספקת.

את קו-האורך ידע ג'וֹן מעצם עובדת הימצאם על חופה המערבי של נְיוּ-זִילַנְד.

ואכן התמזל מזלו שכֵּן בלא מד-זמן לא היה מסוגל לחשבו. רק קו-הרוחב חסר לו, והוא עשה הכנות למדידתו.

בעזרת הסֶקְסְטַאנְט מדד את גובה השמש בצהריים, מעל קו-האופק. גובה זה, הנמדד במעלות, היה 30′ 68°. המרחק בין השמש לנקודת-המְצָהָר היה אפוא 21° 30′, וסך-כול המעלות – תשעים. והנה, באותו יום, 3 בפֶבְּרוּאָר, היתה נטיית השמש, על-פי השנתון 30′ 16°; אם מוסיפים מידה זו למרחק הצוֹהֳרִי של 30′ 21°, מקבלים את קו-הרוחב: 38°.

מֶקְוּוֹרִי נמצאה אם כן בנקודת-המפגש בין קו-האורך 13′ 171° וקו-הרוחב 38°, למעט אי-אלה סטיות לא משמעותיות שמקורן באי-דיוקם של המכשירים.

בהסתייעו במפת ג'וֹנְסְטוֹן שקנה פָּגָנֶל באֵידֶן, נוכח ג'וֹן מַנְגְלְס כי האונייה עלתה על שִׂרְטוֹן במרחבי הים מול מִפרץ אַאוֹטֵיאָה, מעל לכֵּף קָאהוּאָה, על חופי חבל אוֹקְלֶנְד. העיר אוֹקְלֶנְד מצויה בקו-הרוחב 37°, מכאן *שמֶקְוּוֹרִי* נסחפה מעלה אחת דרומה. כדי להגיע לבירת נְיוּ-זִילַנְד יְהֵא עליה לְהַצְפִּין במעלה אחת.

"לפנינו כִּברת-דרך של עשׂרים וחמישה מילים לכל היותר," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "זה לא כל-כך נורא."

"מה שאינו נורא בים, נורא ואיום על פני היבשה," השיב פָּגָנֶל.

"ולפיכך," קבע ג'וֹן מַנְגְלְס, "נעשׂה את מֵרַב מאמצינו כדי לשוב ולהרים את *מֶקְוּוֹרִי* על המים."

עם קביעת מיקום הספינה התחדשו ההכנות לחילוצה. בשעה שתים-עשׂרה היה הים במלוא גֵיאוּתוֹ. כֵּיוון שהעוגנים עדיין לא הוטלו הימה, לא יכול ג'וֹן לנצל את הגֵיאוּת. אך הוא צפה *בּמֶקְוּוֹרִי* בחרדה לא מעטה. האם תצוף האונייה בהשפעת הגלים? בתוך חמש דקות עתידה התחידה להיפּתר, לכאן או לכאן.

הכול המתינו. נשמעו כמה חריקות; גוף האונייה עדיין לא התרומם אך לפחות ריטט. ג'וֹן התמלא תקוות באשר לגֵיאוּת הבאה, אך למעשה הדוּ-תְרְנִית כמעט לא משה ממקומה.

העבודות נמשכו. בשתיים היתה הרַפְסוֹדה מוכנה. עוגן-הזריקה הועמס עליה. ג'וֹן וּוִילְסוֹן ליווהו, לאחר שחיברו כבל לְיַרְכְּתֵי הספינה. זרם השפל סחף אותם, והם עגנו במרחק מאה מטרים לערך, במים שעומקם עשׂר אמות-ים.

ג'וֹן השליך את העוגן. העוגן התייצב, והרַפְסוֹדה שבה אל הספינה.

נותר העוגן הכבד של קִדמת הספינה. הם הורידוהו ללא קשיים מרובים. שוב יצאה הרַפְסוֹדה לדרך, וחיש מהר הוטל גם עוגן זה מאחורי העוגן הראשון, בעומק חמש-עשׂרה אמות-ים. אחר-כך, אחזו ג'וֹן וּוִילְסוֹן בכבל וגררו עצמם בחזרה *לְמֶקְוּוֹרִי*.

כבלי העוגנים חוברו לכַּנֶנֶת, ולא נותר עוד אלא להמתין לגֵיאוּת המלאה הקרובה, שעתידה היתה להתרחש סמוך לאחת בלילה. השעה היתה שש בערב.

ג'וֹן מַנְגְלְס שיבח את מלחיו ונתן לפָּגָנֶל להבין כי בזכות אומץ-לִבּו ונכונותו לסייע הוא עוד עשׂוי להיות באחד הימים לרב-מלחים.

בינתיים, אוֹלְבִּינֶט שסייע קודם-לכן בתִמרונים השונים, שב לְמִטבּחו. הוא הכין ארוחה משיבת-נפש שבאה בעִתה. הצוות כולו נתקף תיאבון עז, שבא על סיפוקו, והכול חשו עצמם מאוששים להמשיך במלאכה.

לאחר הארוחה נקט ג'ון מַנְגְלְס אמצעי-זהירות אחרונים שאמורים היו להבטיח את הצלחת המִבצע. כשמבקשים לחלץ ספינה מעל שִׂרְטון, אסור לזלזל בשום פרט. לעתים נכשל המִבצע בגלל עודף מִשקל קל, וגוף האונייה אינו מצליח להיחלץ ממִרבץ החול שבו הוא שקוע.

עוד קודם-לכן, כדי להפחית ממִשקלה של הדוּ-תְרָנִית, הורה ג'ון מַנְגְלְס להשליך הימה את מרבית המִטען; אולם יִתרת חבילות העורות, קורות כבדות למיניהן, אִיסְקַרְיוֹת חלוּפיות, כמה טונות של ברזל גולמי, שהיווּ את עיקר כובדה של האונייה, הועתקו אל הַיַרְכָתַיִים כדי לסייע במִשקלן לחילוץ החרטום. וִילְסוֹן וּמַאלְדֶדִי גילגלו לשם גם כמה חביות שמולאו במים, כל זאת כדי להרים את חודה של הדוּ-תְרָנִית.

כשהושלמו ההכנות האחרונות כבר צילצל שעון חצות. הצוות היה באפיסת-כוחות, דבר מצער שכֵּן כל הכוחות היו דרושים כדי לסובב את הכַּנֶנֶת. המצב גרם לג'ון מַנְגְלְס להחליט החלטה חדשה.

הרוח שָׁכְכָה כליל. משביה הריצו אי-אלה אֲדְווֹת קלילות וּגְחָמָנִיוֹת על פני הגלים. ג'ון, שסקר את האופק, מצא כי הרוח משנה כיוון מדרום-מערב לצפון-מערב. יורד-ים מנוסה לא יכול לטעות באשר לסידורן המיוחד של רצועות העננים וצִבְעָן. וִילְסוֹן וּמַאלְדֶדִי היו תמימי-דֵעִים עם קַבַּרְנִיטָם.

ג'ון מַנְגְלְס דיווח לגְלֶנֶרְבָאן על תצפיותיו והציע לו לדחות את מִבצע הרמת האונייה ליום המחרת.

"הנה נימוקי," אמר. "ראשית, אנו תשושים לגמרי, ולשם חילוץ האונייה זקוקים אנו לכל כוחותינו. שנית, לאחר שתתרומם, כיצד ננווט את האונייה בעלטה מוחלטת בין השוּנִיוֹת המסוכנות? כלום לא מוטב לפעול באור יום מלא? יתֵרה מזאת, נימוק נוסף מביאני למחשבה שיש להמתין. הרוח מבטיחה לבוא לעזרתנו, ואני מתכוון לנצלה; הייתי רוצה שהרוח תהדוף את גוף הספינה הישן הזה לאחור, שעה שהים יגביה אותה. מחר, אם איני טועה, תנשב הרוח מכיוון צפון-מערב; נמתח את מִפרשֵׂי התורֶן המרכזי כך שיסייעו בהרמת הדוּ-תְרָנִית."

נימוקיו היו מכריעים. אפילו גְלֶנֶרְבָאן וּפָגָנֶל, קצרי-הרוח שבחבורה, קיבלו אותם, והמִבצע נדחה ליום המחרת. הלילה עבר כשוּרה. נקבעה תורנות בעיקר כדי להשגיח על העוגנים.

השחר הפציע. תחזיותיו של ג'ון מַנְגְלְס התממשו. קמה רוח צפונית-צפונית-מערבית, שהתגברה ללא-הרף. היתה זו תוספת כוח שיש עִמה יתרון רב. כל אנשי-הצוות גויסו למשימה. רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן, מַאלְדֶדִי במרומי התורֶן הראשי, הרב-סרן, פָּגָנֶל וגְלֶנֶרְבָאן על הסיפון, נכונים לפרישה מהירה של המִפרשים ברגע הנכון. קורת-הרוחב של המִפרשׂ העליון הונפה בהינֵף אחד והמִפרשׂ הגדול והמִפרשׂ העִילִי הגדול נותרו מקופלים.

השעה היתה רק תשע בבוקר. עוד ארבע שעות לפניהם קודם לגֵיאוּת המלאה. שעות אלה לא בוזבזו לריק. ג'ון מַנְגְלְס ניצלן להתקנת תורֶן מאוּלְתָּר בקִדמת הספינה, כדי להחליף את התורֶן הקדמי, שנפל. הודות לכך אולי תוכל הדוּ-תְרָנִית להתרחק מאזורים מסוכנים לאחר שתשוב ותצוף. הפועלים כפלו את מאמציהם ולפני הצהריים היתה אִיסְקַרְיַית התורֶן הקדמי קבועה בחוזקה כתחליף לתורֶן.

לִידֵי הֶלֶנָה וּמֶרִי גְרַאנְט סייעו גם הן למאמץ הכללי והעלו מִפרשׂ-חירום באִיסְקַרְיַית המִפרשׂ הקדמי העִלְעִילִי. מה שׂמחו הן על שביכולתן לסייע לטובת הכלל. עם הנפת כל המִפרשׂים, תוכל מַקְוָורִי, שאיבדה מהדרה, לשוט בים בתנאי שלא תתרחק יותר מדי מן החוף.

בין כה וכה גבהו פני המים. גלים קטנים ומתגעשים טילטלו את פני הים. אט-אט נעלמו ראשי השוניות, כאותן חיות-ים השבות לביתן המימי. שעת הניסיון הגורלית הלכה וקרבה. קוצר-רוח קדחתני שילהב את כל האנשים. איש לא הוציא הגה מפיו. הכול הביטו בג׳וֹן מַנְגְלֶס, שרַכָּן מעֵבר למעקה האחורי, סוקר את הגֵיאוּת. מדי פעם העיף מבט חרד לעבר חבלי העוגנים שהיו מתוחים. בשעה אחת הגיעה הגֵיאוּת לשיאה. הים היה שטוח ורוגע באותו רגע קצר שבו שוב אין המים עולים אך גם אינם יורדים עוד. מן ההכרח היה לפעול ללא דיחוי. המִפרשׂ הראשי והמִפרשׂ העִילִי הגדול הונפו ובשל משב-הרוח נִכרכו סביב התוֹרֶן.

״אל הכַּנֶנֶת!״ זעק ג׳וֹן.

היתה זו כַּנֶנֶת מצוידת בזרועות כמשאבת-כַּבָּאים, גְלֶנֶרְבַאן, מַאלְדָדִי ורוֹבֶּרְט מצד אחד, פָּגָנֶל, הרב-סרן ואוֹלְבִּינֶט מן הצד האחר, מעיקים בכל כובד מִשקלם על זרועות הכַּנֶנֶת; תנועת התְמסורת הועברה למכשיר. ג׳וֹן וּוִילְסוֹן החדירו אל בין הזרועות את מוטות הבלימה וצירפו את כוחותיהם לאלה של חבריהם.

״רחפו בכוח! דחפו בכוח!״ זעק הרב-חובל הצעיר, ״כולם ביחד!״

שני הכבלים נמתחו מכוח משיכתו העצומה של מִתקן הכַּנֶנֶת. העוגנים היו שקועים היטב ולא נחלצו מרִבצם. חייבים היו להצליח – ובמהירות. הגֵיאוּת המלאה אינה נמשכת אלא דקות ספורות. אחר-כך הולך מִפלס המים ויורד. הם כָּפְלוּ את מאמציהם ביתר-שְׂאֵת. הרוח נשבה בעוצמה והטיחה את המִפרשׂים כנגד התְרנים. בשלד האונייה הורגשו אי-אלה תנודות. אך לא נראה היה כי הדוּ-תְרָנִית מתרוממת. אולי דרושות עוד ידיים כדי לחלץ את האונייה מִשִׂרטון-החול.

״הֶלֶנָה! מֶרִי!״ זעק גְלֶנֶרְבַאן.

שתי הנשים הצעירות חברו במאמציהן לחבריהן. נשמעה נקישה אחרונה של לשון המתכת בכַּנֶנֶת.

אך זה היה הכול. האונייה לא מָשָׁה ממקומה. המִבצע נכשל. השפל כבר החל, וברור היה מעל לכל ספק שאפילו בסיועם של רוח וים לא יעלה בידי הצוות המצומצם להרים את האונייה על פני המים.

6

אכילת אדם - דיון תֵיאוֹרֶטי

בעקבות כישלון אמצעי-ההצלה הראשון שניסה ג'וֹן מַנְגְלְס, צריך היה לעבור ללא דיחוי להפעלת האמצעי השני. ברור היה מעל לכל ספק שאי-אפשר להרים את *מֶקְווֹרִי* מרבצה ולא פחות ברור היה, שאין מנוס מנטישתה. המתנה על סיפונה להצלה אפשרית היתה מעשה של פזיזות וטירוף. עוד קודם שתגיע בדרך מקרה איזו אונייה, תתנפץ *מֶקְווֹרִי* לרסיסים! הסערה הבאה, או ים גועש במקצת בשל רוחות הנושבות אל היבשה, יגלגלו את האונייה על שרטונות-החול, יְנַתצוה, יפרקוה ויפזרו את שבריה לכל עבר. ג'וֹן רצה לנחות על החוף בטרם יתרחש הרס בלתי-נמנע זה.

הוא הציע אפוא לבנות רַפְסודה חזקה דיה שיְהֵא ביכולתה לשאת אל החוף הניו-זילַנְדי את הנוסעים וכמות מספקת של צֵידה.

לא היה מקום לוויכוח. העבודות החלו, וכשירד הלילה וג'וֹן הפסיקן, כבר נמצאו בשלב מתקדם.

בשעה שמונה בערב בקירוב, אחרי ארוחת-הערב, שעה שליידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט נחו על דַרְגשיהן בבית-הסיפון, שוטטו פָּגָנֶל וחבריו על הסיפון ודנו בשאלות כבדות-משקל. רוֹבֶּרְט לא רצה להיפרד מעליהם. הנער אמיץ-הלב היה מקשיב בכל מְאודו, נכון ליטול על עצמו אחריות, מוכן להתנדב לכל משימה מסוכנת.

פָּגָנֶל שאל את ג'וֹן מַנְגְלְס אם תוכל הרַפְסודה לשוט לאורך החוף עד אוֹקְלֶנְד, במקום להנחית את הנוסעים על שפת-הים. ג'וֹן השיב כי השַיִט בכלי כה גס אינו אפשרי.

"ואת שלא נוכל לבצע ברַפְסודה," אמר פָּגָנֶל, "האִם יכולנו לבצע בעזרת סירת ההצלה של הדוּ-תֻרְנִית?"

"בקושי רב," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "וגם זאת רק בתנאי ששטים ביום ובלילה מטילים עוגן."

"אם כן, המנוולים הללו שנטשו אותנו לנפשנו..."

"הו! המנוולים האלה!" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "הם היו שיכורים, ותוששני כי בעלטה הסמיכה הזאת שילמו בחייהם את מחיר הַפְקָרָתנו."

"צר לי עליהם," הפטיר פָּגָנֶל, "אך צר לי גם עלינו, שהרי הסירה יכלה להביא לנו תועלת."

"לָמה כוונתך, פָּגָנֶל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, "הרי הרַפְסודה תישָאנו אל החוף."

"מזה בדיוק רציתי להימָנע," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"מה אתה סח! היכול מסע של כשלושים קילומטרים לכל היותר להפחיד אנשים מנוסים בתְלָאות הדרך, שעברו את הפַּמְפַּס ואת אוֹסְטְרַלְיָה לאורכה?"

"ידידי," השיב פָּגָנֶל, "אין אני מטיל ספק לא באומץ-לבנו ולא בגבורתן של חברותינו למסע. שלושים קילומטרים הם כאַיִן וכאפס בכל ארץ, אך לא בנְיוּ-זִילַנְד! הרי לא תחשדו בי במוֹרֶך-לב. אני הראשון שעוררתי אתכם לחצות את אַמֶרִיקָה ואת אוֹסְטְרַלְיָה. אולם הפעם אני אומר לכם, הכול עדיף על פני הסתכנות בארץ בוגדנית זו."

"הכול עדיף על פני הִסתכנות במוות וַדָּאִי על-גבי ספינה טרופה," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מפני מה עלינו לחשוש כל-כך בנְיוּ-זִילַנְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מן הפראים," השיב פָּגָנֶל.

"הפראים!" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "כלום אי-אפשר לחמוק מן המִפגש עִמם בהליכה לאורך החוף? יתֵרה מזאת, התקפה של כמה יצורים עלובים אינה צריכה להדאיג עשרה אֵירוֹפִּים חמושים היטב ונכונים להגן על עצמם."

"אין מדובר ביצורים עלובים," השיב פָּגָנֶל בְּמְנוֹד-ראש. "הנְיוּ-זִילַנְדִים מאוגדים בשבטים נוראיים הנאבקים בשִלטון האַנְגְלִי, בפולשים, גוברים עליהם לעִתים קרובות, ואוכלים אותם בכל מִקרה!"

"אוכלי-אדם!" הצטעק רוֹבֶּרְט, "אוכלי-אדם!"

אחר-כך שמעוהו ממלמל לעצמו שני שמות:

"אחותי! גברת הֶלֶנָה!"

"אין לך מה לדאוג, ילדי," אמר גְלֶנֶרְבַאן כדי להרגיע את הילד. "חברנו פָּגָנֶל מגזים תמיד!"

"אינני מגזים כלל," המשיך פָּגָנֶל. "רוֹבֶּרְט כבר הוכיח כי הוא גבר, ולכן אני מתייחס אליו כאל גבר ואינני מסתיר ממנו את האמת. הנְיוּ-זִילַנְדִים הם האכזריים, כדי שלא לומר הרעבתניים, שבאוכלי-האדם. הם זוללים כל מה שמזדמן לפיהם. המלחמה מבחינתם אינה אלא תוֹאֲנָה לציד הטרף העסיסי, ששמו אדם. יש להודות כי זו המלחמה היחידה שיש בה היגיון. האֵירוֹפִּים הורגים את אויביהם וקוברים אותם. הפראים הורגים את אויביהם ואוכלים אותם. וכפי שהיטיב לומר זאת בן-ארצי טוּסֶנֶל, הרַע אינו בצליית האויב המת, כי אם בהריגתו שעה שאינו רוצה למות."

"פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "יש פה חומר לדיון מקיף, אך אין זה הרגע המתאים. בין אם הגיוני להיאָכל ובין אם לָאו, אנו איננו רוצים להיאָכל. איך זה שהנצרות טרם עקרה מן השורש מִנהגים אלה של אכילת-אדם?"

"הסבור אתה שכל הנְיוּ-זִילַנְדִים נוצרים?" השיב פָּגָנֶל. "רק קומץ מהם נוצרים ולעִתים קרובות המִיסְיוֹנֶרים עצמם נופלים טרף לחיות-אדם אלה. אֶשְתָּקַד עוּנָה הכּוֹמֶר ווֹקְנֶר באכזריות נוראה. המָאוֹרִים תלו אותו. הנשים ניקרו את עיניו. שתו את דמו ואכלו את מוחו. רצח זה אירע בשנת 1864, באוֹפּוֹטִיקִי, המרוחקת קילומטרים אחדים מאוֹקְלֶנְד, ממש מתחת לאַפָּם של השִלטונות הבְּרִיטִיִּים, ידידי, דרושות מאות שנים כדי להביא לתמורה באופיו של גזע אנושי. עוד שנים רבות יוסיפו המָאוֹרִים לנהוג כפי שנהגו לפנים. כל קורותיהם טבולות בדם. כמה צְוותי-אוניות טבחו וטרפו, מאז מלחיו של טַסְמָן ועד מלחיה של הָאוּז! ואין זה בשר-האדם הלבן שגירה את תֵאבונם. זמן רב עוד קודם שהגיעו האֵירוֹפִּים היו

הגְיוּ-זִילַנְדִים רוצחים כדי להשׂביע את גַרְגְרנוּתם. נוסעים רבים שחיו בקרבם היו עֵדים למִשתאוֹת של אכילת-אדם, שבהם נִכספו הקרואים לטעום מעדן עָרֵב במיוחד, כמו בשר-אשה או ילדו״

״שטויות!״ הפטיר הרב-סרן, ״כלום אין לייחס סיפורים אלה על-פי-רוב לדִמיונם הפורה של הנוסעים? אנשים אוהבים להִתרַבְרֵב בשובם מארצות מסוכנות ומתוך קֵיבתם של אוכלי-אדם!״

״אני מביא בחשבון את ההגזמות,״ השיב פָּגָנֶל, ״אך סיפרו זאת אנשים הראויים למלוא האמון, המִיסְיוֹנֶרים קֶנְדָאל ומַרְסְדֶן, רב-החובל דִילוֹן, ד׳אוּרְווִיל, לַאפְּלַאס ורבים אחרים; ואני מאמין לסיפוריהם; אני חייב להאמין להם. הנְיוּ-זִילַנְדִים אכזריים מטִבעם. במות מנהיגם הם מעלים זֶבַח-אדם. לטענתם, בקורבנות אלה הם מבקשים לשַׁכֵּך את חרון-אַפּוֹ של הנפטר, העלול לפגוע בנותרים בחיים, ובה-בעת הם מספקים לו משרתים בחיי העולם הבא! אולם מִכֵּיוון שהם אוכלים את המשרתים-שלאחר-המוות אחרי שהרגום, יש להניח כי דחף הקיבה שולט בהם יותר מאשר האמונות התפלות.״

״עם זאת,״ המשיך ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״סבורני כי לאמונות התפלות יש תפקיד לא קטן באותם מחזות של אכילת-אדם. לפיכך, אם תשתנה הדת ישתנו גם אורחות-החיים.״

״טוב, ג׳וֹן חברי,״ השיב פָּגָנֶל. ״אתה מעלה פה סוגיה רצינית בדבר מקורותיה של אכילת-האדם. האִם זו הדת, אוֹ שמא הרעב הוא הדוחף את בני-האדם לטרוף אלה את אלה? ברגע זה, לפחות, יהיה הדיון בשאלה זו חסר-טעם. עוד לא פתרו את הסוגיה מדוע קיימת אכילת-אדם; אך התופעה שרירה וקיימת, והיא חמורה ומְסַפקת לנו טעמים למכביר להיות מודאגים.״

אמת דיבר פָּגָנֶל. אכילת-אדם היתה לתופעת-קבע בנְיוּ-זִילַנְד ממש כמו באִיֵי פִיג׳י או במֵיצַר טוֹרֶס. אין כל ספק, כי לאמונות התפלות יש חלק באותם מִנהגים נִתעבים, אך אוכלי-אדם קיימים משום שיש תקופות שבהן בשׂר הצַיִד נדיר והרעב כבד-מְנְשׂוֹא. תחילה אכלו הפראים בשר-אדם כדי לשַׁכֵּך את הרעב, שרק לעִתים נדירות הצליחו להשׂביעו; אחר-כך באו הכוהנים ומיסדו וקידשו את המִנהגים המפלצתיים הללו. הסעודה היתה לפולחן, ותו-לא.

יתֵרה מזאת, בעיני המָאוֹרים אין דבר טִבעי יותר מאשר לאכול אלה את אלה. המִיסְיוֹנֶרים הִרבו לחוקרם בנוגע לאכילת-אדם. הם שאלו אותם מדוע הם טורפים את אחיהם. על כך השיבו המנהיגים כי הדגים אוכלים את בני-מינם הדגים, כלבים טורפים בני-אדם, בני-אדם טורפים כלבים, וכלבים אוכלים אלה את אלה. במסורתם הדתית מסופר על אֵל שאכל את רעֵהו. לנוכח תקדימים שכאלה, איך יוכל היליד להתגבר על העונג לאכול אדם בצלמו?

כמו-כן טוענים הנְיוּ-זִילַנְדִים כי באכילת אויב הם מַכְחידים את חלקו הרוחני, וכך הם יורשים את נפשו, את כוחו ואת ערכו, האצוּרים במיוחד במוחו. לפיכך משמש מוח האדם כמְנַת-כבוד בנשפים ונחשב למאכל-תאווה.

עם זאת טען פָּגָנֶל, ובצדק, כי התאוותנות ובעיקר הצורך הם שמְגָרים את הנְיוּ-זִילַנְדִים לאכילת אדם; כך הדבר לא רק באוֹקְיָאנְיָה אלא גם בקרב פראי אֵירוֹפָּה.

"כן," המשיך, "תקופה ארוכה היו אבותיהם של העמים הנאורים אוכלי-אדם, אל תיקחו זאת באופן אישי, אך כאלה היו פני הדברים, בייחוד אצל הסְקוֹטִים."

"באמת?" הִפטיר מֶק-נַאבְּס.

"אכן, כן, רב-סרן," המשיך פָּגָנֶל, "כשתקרא קטעים מסוימים מהִירוֹנִימוּס הקדוש על האֶטִיקוֹלִים מסְקוֹטְלַנְד, תיווכח לדעת מה יש לחשוב על אודות אבות-אבותיך! וגם בלא שנרחיק לכת לתקופות כה קדמוניות, הרי בימי מלכותה של אֶלִיזַבֶּת, בעצם התקופה שבה הגה שֶייקְסְפִּיר את שַיילוֹק שלו, הוצא להורג השודד הסְקוֹטִי סוֹנִי בֵּין בשל אכילת-אדם! ומהו הדחף שהניעו לאכילת בְּשַׂר-אדם? הדת? לא, הרָעָב."

"הרעב?" תמה ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, הרעב," השיב פָּגָנֶל, "אך בעיקר אותו צורך שחש אוכל-הבשר לחזק את בשרו ואת דמו באמצעות החֶנְקָן המצוי רק במאכלים הבאים מעולם החי. אפשר לספק דלק לריאות בצורת צמחים פַּחְמִימָתִיִּים או פְּקַעְתִּיִּים. אך מי שחפֵץ להיות חזק ופעיל חייב להטמיע בגופו אותם חומרי-מזון המשקמים את מערכת-השרירים. כל עוד לא יהיו המָאוֹרִים חברים ב'אגודת הצִמחונים', הם יִצרכו בשׂר, ובעיקר בשׂר-אנוש."

"ומדוע לא בשׂר של בעלי-חיים?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"משום שאין להם בעלי-חיים," השיב פָּגָנֶל. "יש לדעת זאת, לא כדי לסלוח להם על הֶרְגֵליהם הנִפסדים, הכוללים אכילת בשׂר-אדם, אלא כדי להבין. ההולכים-על-ארבע ואפילו הציפורים נדירים בארץ קשה זו. לפיכך, מאז ומתמיד ניזונו המָאוֹרִים מבשׂר-אדם. ישנן אפילו 'עונות לאכילת-אדם', כשם שבארצות התרבותיות קיימות עונות צַיִד. או-אז נערכים מסעי הצַיִד הגדולים, כלומר מלחמות גדולות, ועמים שלמים עולים על שולחן המנצחים."

"אם כן," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "לפי דבריך, פָּגָנֶל, אכילת-אדם לא תחדל אלא כשבכבשים, שְׁוָורים וחזירים יִשרצו בהמוניהם בכרי-המרעה של נְיוּ-זִילַנְד."

"בהחלט, לורד יקר שלי, ובכל זאת, עוד שנים רבות תידרשנה כדי לגמול את המָאוֹרִים מבשׂר-אדם נְיוּ-זִילַנְדִי, שהם מְבַכְּרִים אותו על פני כל בשׂר אחר, שכֵּן לא במהרה יִתְעֲבוּ הבנים את אשר אהבו אבותיהם. אם נאמין להם, לבשׂר-אדם יש טעם של בשׂר-חזיר, אך הוא הרבה יותר עסיסי ממנו. ובאשר לבשׂר אדם לבן, אין הם להוטים אחריו, משום שהלבנים מְתַבְּלִים את מאכליהם במלח והדבר מעניק לבשרם טעם מיוחד שלדבריהם אין אֲנִינֵי-החֵך מחבבים אותו."

"איזה ברררנים!" הפטיר הרב-סרן. "איך הם אוכלים את הבשר הלבן או השחור? האם הם אוכלים אותו נָא או מבושל?"

"הוי! מה זה כבר משנה לך, מר מֶק-נַאבְּס?" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"מה זאת אומרת, מה זה משנה, ילדי?" השיב הרב-סרן במלוא הרצינות. "אם כבר נגזר עלי לסיים את חיי כטרפו של אוכל-אדם, מוטב לי שיבשלו אותי!"

"למה?"

"כדי להיות בטוח שלא איטָרֵף בהיותי בחיים!"

"יפה! רב-סרן," המשיך פָּגָנֶל, "אך מה אם יבשלוך בעודך בחיים?"

"למען האמת," אמר מֶק-נַאבְּס, "לא אתן אפילו מחצית הכתר כדי שתהיה לי זכות בחירה!"

"מכל מקום, מֶק-נַאבְּס, אם הדבר יכול להסֵב לך עונג," השיב פֶּגֶל, "דע לך שהניו-זילַנְדים אוכלים רק בשׂר מבושל או מעושן. אלה אנשים מחונכים ומבינים גדולים בענייני בישול. אשר לי, המחשבה להיאכל אינה נעימה לי במיוחד! לגמור את חייך בקיבתו של פרא-אדם, טְפוּ!"

"הקיצור," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס, "מכל אשר שמענו, יוצא שאסור לנו ליפול בידיהם. הבה נקווה שברבות הימים תעקור הנצרות מן השורש מִנהגים מפלצתיים אלה."

"כן, לזאת אכן עלינו לקוות," השיב פֶּגֶל, "אך האמן לי, פרא שטעם פעם אחת בשׂר-אדם לא בקלות יוותר עליו. תוכל לשפוט בעצמך מן העובדות."

"הבה ונשמע את העובדות, פֶּגֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"העובדה הראשונה מובאת בכְּרוֹנִיקוֹת של חברת הַיֵשׁוּעִים בבְּרָזִיל. יום אחד פגש מִיסְיוֹנֶר פּוֹרְטוּגָלִי בבְּרָזִילִית קשישה וחולה מאוד. לא נותרו לה אלא ימים ספורים לחיות. הַיֵשׁוּעִי לימד אותה את אמיתות הנצרות, והגוססת קיבלה אותן בלא כל ויכוח. אחר-כך אחרי מזון-הנשמה, חשב המִיסְיוֹנֶר גם על מזון לגוף והגיש לחוזרת בתשובה אי-אלה מעדנים מאֵירוֹפָּה. 'אבוי!' אמרה הזקנה, 'קֵיבתי אינה מסוגלת עוד לשׂאת מזון כלשהו. קיים רק דבר אחד שהייתי רוצה לטעום, אך לרוע המזל, אין כאן איש המסוגל לספק לי אותו.' — 'מה הדבר?' שאל הַיֵשׁוּעִי. — 'אה! בני, יד של ילד קטן! סבורתני שאיהנה מאוד לכַּרְסֵם כמה עצמות ממנה!'"

"מה אתה שח!" קרא רוֹבֶּרְט, "האִם זה טעים?"

"סיפורי השני ישמש לך תשובה, ילדי," המשיך פֶּגֶל. "יום אחד הוכיח איזה מִיסְיוֹנֶר אוכל-אדם אחד על המִנהג הנורא הזה המנוגד לחוקי האלוהים, לאכול בשׂר-אדם. 'ותוץ מזה, זה בוודאי לא טעים!' הוסיף. — 'אה! אבי!' השיב הפרא והעיף במִיסְיוֹנֶר מבט מלא-תאווה. 'אמור שאלוהים אוסר זאת! אך אל תאמר, שאין זה טעים! אילו רק טעמת ממנו!...'"

• 7 •

סוף-סוף נוחתים בחוף הארץ, שמוטב היה לנוס מפניה

העובדות שפירט פֶּנְגֶל היו חד-משמעיות. לא היה אפשר להטיל ספק באכזריותם של הניו-זילנדים, ולפיכך היתה הנחיתה על החוף כרוכה בסכנה. אולם, אפילו היתה הסכנה גדולה פי כמה, לא היה מנוס מהתמודדות עמה. ג'ון מַנְגְּלְס חש שיש הכרח לנטוש ללא דיחוי אונייה המועדת לחורבן קרוב. ובין שתי סכנות, האחת ודאית והאחרת רק אפשרית, לא היה מקום להתלבטות.

ובאשר לסיכוי שאונייה תאסוף אותם, ההיגיון חייב שלא להיתָּלות בו כלל. מֶקְוּוֹרִי היתה מחוץ לנתיבי הספינות המבקשות אתָרי עגינה בחופי נְיוּ-זִילַנְד. ספינות שיעדן אוֹקְלֶנְד, שטות צפונה יותר, ואם יעדן נְיוּ-פְּלִימוּת, הן שטות דרומה יותר. ואילו מֶקְוּוֹרִי עלתה על שִׂרְטון בדיוק בין שתי נקודות אלה, בחלק השומם של חופי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. זהו חוף פּוֹרְצָנִי, מסוכן, שרק בני-בְּלִיַּעַל מצויים בו. הספינות משתדלות לפסוח עליו, ואם הרוח הודפת אותן לעברו, הן עושות כל שביכולתן כדי לשוב במהרה ללב-ים.

"מתי נצא?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מחר בעשר בבוקר," השיב ג'ון מַנְגְּלְס. "הגֵיאוּת מתחילה לעלות והיא תישָׂאנו אל החוף."

למחרת, 5 בפֶּבְּרוּאָר, בשמונה בבוקר, נשלמה בניית הרַפְסודה. ג'ון טרח רבות על התקנתו של כלי-השַׁיִט. כַּן התורֶן הקִדמי, ששימש כסירה להטלת העוגנים, לא היה חזק דיו להעברת נוסעים וצֵידה. היה צורך בכלי-שַׁיִט מוצק, שאפשר לנווטו במים והוא מסוגל לעמוד בשַׁיִט של תשעה מילים. רק תרנים יכלו לשמש כחומרי-בנייה.

וִילְסון ומֶאלְדָדִי ניגשו למלאכה. החבל נקטע בגובה נמוך והתורֶן הראשי, שנִכְרַת במהלומות גרזן בבסיסו, קרס מעֵבר למעקה הימני, שבר אותו והתגלגל הַיָּמָּה. מֶקְוּוֹרִי נותרה מגולחת מתורְנֶה כאַרְבַּת-עבודה.

התורֶן הנמוך, התורֶן הקִדמי והתורֶן האחורי נוסרו והופרדו. חלקיה העיקריים של הרַפְסודה כבר צפו במים. אגדו אותם עם שִׁברי התורֶן הקִדמי, וכל הקורות הללו נקשרו זו לזו בחוזקה. ברווחים לא שכח ג'ון מַנְגְּלְס להתקין כחצי-תְרֵיסר חביות ריקות, שהיו אמורות לעזור לרַפְסודה לצוף מעל פני המים.

על תַּשְׁתִית מוצקה זו הניח וִילְסון מעֵין רְצפה של קרשים מעשׂה סְבָכָה. כך יוכלו הגלים לשטוף את הרַפְסודה אך לא להציפה, והנוסעים יהיו מוגנים מפני רטיבות. יתֵרה מזאת, מִכלי המים של האונייה שנקשרו סביב יצרו מעֵין תגורת-מגן היקֵפית שנועדה לעצור את הגלים הגבוהים.

משנוכח ג'וֹן כי הרוח נוחה באותו בוקר, התקין במרכז כלי-השַיִט תוֹרֶן מרכזי, עשׂוי מאִיסְקַרְיַית התוֹרֶן הקדמי. התוֹרֶן המאוּלְתָר רותק בחבלים וצויד במִפרשׂ. משוט גדול בעל כף רחבה הותקן מאחור על-מנת שאפשר יהיה לנווט את כלי-השַיִט, אם תעניק לו הרוח דחיפה מַספקת.

כמוֹת שהיא יכלה רַפְסודה זו, שנבנתה במיטב התנאים, לגבור על נַחְשוליו של הים. אך כלום אפשר יהיה לנווטה, ולהגיע בעזרתה אל החוף אם תיסוב הרוח? זו היתה השאלה. בשעה תשע החלה הטעינה.

המְזָוֶוה הפרטי של אוֹלְבִּינְט סיפק אי-אלה מיני בשׂר משומר, כל אשר נותר מן המלאי, שנרכש לצורך הפלגתה של מֶקְווֹרִי. בסך-הכול נותר רק מעט מאוד, וצריך היה להשתמש במלאי מִצרכי-המזון הגסים של מְזָוֵוה האונייה, רְקִיקֵי-ים מאיכות דלה ושתי חביות של דגים מלוחים. הכֶּלְבָּל היה בוש ונִכלם.

מִצרכים אלה הושׂמו בתיבות, שנסגרו ונאטמו לחלוטין בפני מי-הים. התיבות הורדו לרַפְסודה ורותקו בחבלים לרגלי התוֹרֶן המאוּלְתָר. במקום בטוח ויבש הניחו את כלי-הנשק והתחמושת. למרבה מזלם היו הנוסעים חמושים היטב ברובי קָרַבִּין ובאקדחים.

על הרַפְסודה העמיסוּ גם עוגן-זריקה למקרה שג'וֹן לא יצליח לנחות בחוף בגֵיאוּת הראשונה וייאָלֵץ להטיל עוגן בלב-ים.

בשעה עשר החלו לחוש בגֵיאוּת. רוח קלה נשבה חלושות מכיוון צפון-מערב. גלים קטנים קימטו את פני הים.

"מוכנים?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"הכול הותקן, רב-חובל," השיב וִילְסוֹן.

"לרדת לרַפְסודה!" קרא ג'וֹן.

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט ירדו בסולם חבלים גס והתיישבו לרגלי התוֹרֶן על-גבי תיבות המִצרכים; חבריהן למסע הסתדרו לידן. וִילְסוֹן עמד ליד מוט ההגה. ג'וֹן התייצב ליד חבלי הקיפול של המִפרשׂ, ומַאלְרָדִי חתך את החבל שריתק את הרַפְסודה לגוף האונייה.

המִפרשׂ הונף וכלי-השַיִט החל מתנהל לעֵבר החוף, בהשפעתן המשולבת של הגֵיאוּת והרוח.

החוף היה מצוי במרחק תשעה מילים מהם, מרחק מבוטל שסירה המצוידת במשוטים טובים עשויה לגומאו בתוך שלוש שעות. אולם שַיִט ברַפְסודה עתיד היה להימשך זמן רב יותר. אם תתמיד הרוח, ייתכן שאפשר יהיה לנחות על החוף בתוך גֵיאוּת אחת. אך אם תִשְכַּך הרוח ויחֵל השפל, ייאָלצו להטיל עוגן ולהמתין לגֵיאוּת הבאה. עניין מורכב שהטריד מאוד את ג'וֹן מַנְגְּלְס.

ואף-על-פי-כן הוא קיווה להצליח. הרוח התחזקה. בשעה עשר החל הים מִתְגַּבֵּהַּ, ובשעה שלוש אמורים היו לנחות על החוף. אם לא כן ייאָלצו להשליך עוגן בים, ולא – יסחפם השפל ללב-ים.

תחילתו של השַיִט היתה בסימן טוב. אט-אט הלכו ונעלמו ראשי השוּנִיּוֹת השחורים ושטיח השִׂרְטוֹנוֹת הצהוב במים העולים ובנַחְשולים. דרושות היו עֵירָנוּת וזריזות עד בלי די כדי לחמוק מן הסלעים השקועים מתחת לפני המים ולנווט כלי-שַיִט בעל הגה כה מסוּרְבָּל הנוטה לסטות מדרכו.

בצהרי היום עדיין נמצאו במרחק חמישה מילים מן החוף. שמים בהירים למדי איפשרו להבחין בנקודות הבולטות בתוָואֵי הקרקע. בכיוון צפון-מזרח הזדקר הר שגובהו כשמונה-מאות מטרים. הוא הצטייר על פני קו-האופק בצורה מוזרה, וצְדודיתו נראתה כפרצוף של קוף המְצַווה את פניו, בראש מושפל לאחור. היה זה הר פִירוֹנְגְיָה המצוי, לפי המפה, בדיוק בקו-רוחב 38°.

בשתים-עשרה וחצי העיר פַּגָנֶל שכל שוּנִיות הסלעים נמוֹגו מתחת לגֵיאוּת העולה.

"פרט לשוּנִית אחת," הפטירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"איזו, גברתי?" שאל פַּגָנֶל.

"שם," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה והצביעה על נקודה שחורה במרחק קילומטר וחצי לפניהם.

"אכן," השיב פַּגָנֶל, "הבה נשתדל לקבוע במדויק את מיקומה של השוּנִית, כדי שלא נתנגש בה, כשתבוא הגֵיאוּת ותְכַסֶּנה במים."

"השוּנִית נמצאת בדיוק בקו הצלע הצפונית של ההר," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "וִילְסוֹן, דְאג שנעבור במרחק-מה ממנה."

"כן, רב-חובל," השיב וִילְסוֹן ונשען מלוא כובד משקלו על משוט הַיַרְכָתַיִים העבה.

בתוך מחצית השעה עלה בידם לעבור עוד חצי קילומטר. אך מה מוזר הדבר, הנקודה השחורה המשיכה לבצבץ מבעד לגלים.

ג'וֹן בחן אותה בתשומת-לב וכדי להיטיב לראותה שאל מפַּגָנֶל את המִשקפת שלו.

"זו אינה שוּנִית כלל," אמר לאחר בדיקה שנמשכה רגע קל, "זהו הפץ צף העולה ויורד עם הגלים."

"האִם אין זה איזה שבר ממערכת התרנים של מֶקְווֹרִי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לא," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "שום שבר עץ לא יכול להיסחף כה רחוק מן האונייה."

"חכו," הצטעק ג'וֹן מַנְגְלְס, "אני מזהה זאת, זו הסירה!"

"סירתה של מֶקְווֹרִי?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד, סירתה של הדוּ-תָרְנִית, הפוכה."

"אומְלָלִים שכמותם!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה. "הם טבעו!"

"אכן, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא היה ספק שנגזר עליהם למות, שכֵּן שַׁיִט בלב השוּניוֹת ובים גועש, בחשכת הלילה, כמוהו כהליכה למוות בטוח."

"ירחמו עליהם השמים!" מילמלה מֶרִי גְרַאנְט.

במשך רגעים מספר נותרו הנוסעים דוממים. הם צפו בכלי-השַׁיִט הזְעֵרוּרי ההולך וקְרֵב אליהם. ברור היה שהסירה התהפכה במרחק ארבעה מילים מן היבשה, ואיש מנוסעיה לא הצליח להינצל.

"סירה זו יכולה להיות לנו לתועלת," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה צודק," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "נַוֵוט לעברה את הרַפְסודה, וִילְסוֹן."

הרַפְסודה הפכה פניה, אך בינתיים שָׁכְכָה הרוח והם הצליחו להגיע לסירה רק כעבור שעתיים.

מַאלְדָדי, שניצב בחרטום הרַפְסודה, מנע התנגשות, והסירה הקטנה והרַפְסודה צפו זו לצד זו.

"האִם הסירה ריקה?" שאל ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"כן, רב-החובל," השיב המלח, "הסירה ריקה ודופנותיה מחוררות. היא לא תוכל להביא לנו כל תועלת."

"אי-אפשר, אֵפוא, להשתמש בה?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"אי-אפשר," השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס, "זהו שבר-כלי הראוי לשמש רק כעץ למדורה."

"צר לי על כך," אמר פָּגָנֶל, "שכֵּן סירונֶת זו היתה יכולה להשיטנו לאוֹקְלֶנְד."

"יש לקבל את הדין, פָּגָנֶל," השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס. "מלבד זאת, בים כה סוער הייתי מעדיף נסיעה על-גבי הרַפְסודה שלנו מאשר הפלגה באותו כלי-שַיִט שברירי. די בחבטה כדי לשוברו לרסיסים! ובכן, מִילוֹרד, אין טעם שנחכה כאן."

"לפקודתך, ג'וֹן, מתי שתרצה," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"לדרך, וִילְסוֹן," ציווה הרב-חובל הצעיר, "הַיישֵר אל החוף!"

המים המשיכו לגאות במשך כשעה נוספת. הם גמאו עוד שני מילים. אולם אז שָכְכָה הרוח כליל ודומה היה שהיא הופכת פניה ונושבת מן החוף. הרַפְסודה נותרה עומדת בלא תנועה. ועד מהרה אף החלה נסחפת ללב-ים עקב השפעת השפל. לג'וֹן לה היה כל מקום להיסוס נוֹסף.

"הטֵל עוגן למים!" צעק.

מַאלְדָדי, שעמד נכון למלא הוראה זו, שילשל את העוגן למים, שעומקם חמש אמות-ים. הרַפְסודה נִרתעה כשתי מידות-חבל, וכבל העוגן נמתח היטב. המפרש המאוּלְתָר קוּפל, ונעשו הכנות לעגינה ממושכת במקום.

אמנם כיוון זרימת המים אמור היה להתהפך בתשע בערב, אך כֵּיוון שג'וֹן מַנְגְלֶס נרתע משַיִט לילי, החליט לעגון במקום עד חמש לפנות-בוקר. היבשה נראתה במרחק פחות משלושה מילים מהם.

נַחְשולים חזקים טילטלו את פני הים ודומה היה שהם נישאים בתנועה מתמדת לעֵבר החוף. לפיכך, משנודע לגְלֶנֶרְבַאן כי הם עתידים לבלות את הלילה כולו על הרַפְסודה, שאל את ג'וֹן מדוע אינו מנצל את הגלים האלה כדי להתקרב אל החוף.

"כבוד הלוֹרד נפל קורבן לתַעְתוּעַ חזותי," השיב הרב-חובל הצעיר. "למרות שנדמה כי הגלים אצים קדימה, אין הדבר כך. אין זה אלא עִרְסוּל מקומי של פְּרוּדוֹת המים, ותו-לא. הַשלֵך כְּפִיס עץ למים ותיווכח כי כל עוד לא תוחש פעולת השפל, ייוותר הכְּפִיס על מקומו. לכן שוּמה עלינו להתאזר בסבלנות."

"ולסעוד ארוחת-ערב," השיב הרב-סרן.

אוֹלְבִּינֶט שלף מתיבת הצֵידה כמה פרוסות של בשר מיובש וכתְרֵיסר רְקִיקִים. הכַּלְכָּל היה נבוך בהגישו לאדוניו תפריט כה דל. אך גם הנוסעות קיבלו בהבנה את התפריט, אף-על-פי שטלטלת הגלים פגמה קשות בתֵאָבונָן. אכן, חבטות הרַפְסודה, שהתמודדה עם גַעַש הגלים תוך מתיחת הכבל, היו חריפות ומעייפות. הטִלטוּל על-גבי המִשְבָּרים הקצרים והגַחְמָנִיִים לא היה פחות חריף מאשר אילו התנגשה הרַפְסודה בחודיה של שונִית תת-מימית. לעִתים היה אפשר לחשוב כי הרַפְסודה אכן מִתחַכֶּכֶת בשונִית. הכבל היה מתוח לעייפה, ומדי חצי שעה היה ג'וֹן

משחרר מידת-חבל כדי להפיג את מתיחתו. ללא אמצעי זה היה הכבל נקרע מן הסתם, והרַפְסודה, מופקרת לחסדי הגלים, היתה נסחפת הרחק ללב-ים.

אפשר להבין בנקל את חששותיו של ג'וֹן מַנְגְלְס. אם ייקרע כבל העוגן או ייסחף העוגן עצמו, עלולה הרַפְסודה להיקלע לצרה צרורה.

הלילה ירד לאִטו. כדור השמש, שההִשתברות הִקנתה לו צורה סגלגלה, נצבע בצבע דם-כהה ועתיד היה להימוג מאחורי האופק. קווי המים האחרונים עדיין זהרו בפַּאֲתי מערב והתנצנצו כיריעות של כסף נוזלי. בצד זה היה הכול מים ושמים, לְמְעַט נקודה בולטת אחת, הלא היא שִׁלדה של *מֶקְווֹרִי*, השקוע בלי-נוע על שִׂרְטונו.

הִדמדומים המהירים הִשהו אך לרגעים אחדים את רדת האפֵילה, וחיש מהר נטמעה היבשה, שתָּחֲמָה את קַצְוֵוי האופק ממזרח וממערב, באפֵילת הלילה.

קשה מנשוא היתה שהוּתם של הניצולים על-גבי רַפְסודה צרה, אפופה בעלטת הלילה! מִקצתם שקעו בשינה טרופה, היפָה לחלומות-בַּלהה, והאחרים לא היו מסוגלים להירדם אף לשעה קלה. עם עלות השחר היו הכול תשושים מתְּלָאוֹת הלילה.

עם תחילת הגֵיאות החלה גם הרוח מנשבת במרחבי הים. השעה היתה שש בבוקר. הזמן דחק, וג'וֹן מַנְגְלְס ערך הכנות להפלגה. הוא הורה להרים את העוגן, אך שיני העוגן התחפרו עמוק בחול בשל טִלטולֵי הכבל. ללא כַּנֶנֶת, למרות הגלגלות שהתקין וִילְסוֹן, לא היה אפשר לחלצו מקרקעית הים.

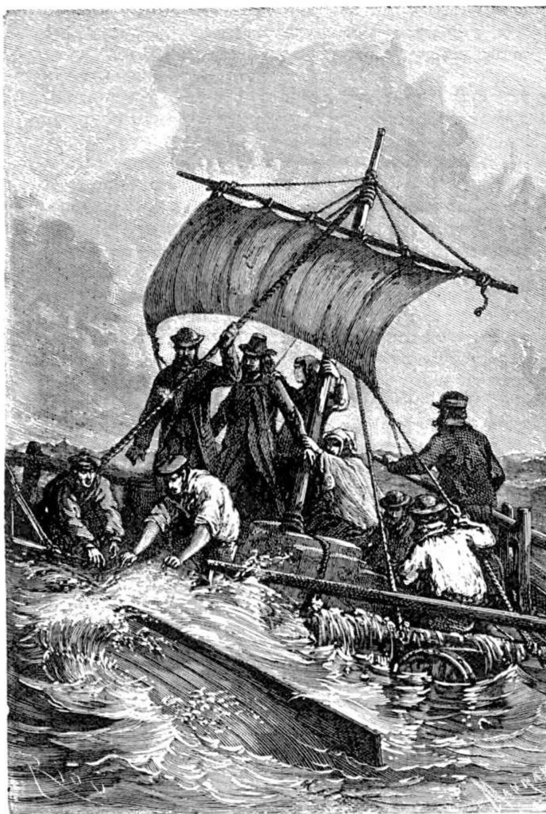
חצי שעה חלפה בניסיונות-שווא. ג'וֹן, שהיה קצר-רוח להפליג, הורה לקצץ את החבל, ובכך ויתר על העוגן ושלל מעצמו כל אפשרות לעגון במקרה חירום, אם גֵיאות זו לא יהיה בה כדי לאפשר להם להגיע לחוף. הוא לא רצה להתעכב יתר-על-המידה ומהלומת גרזן אחת שיחררה את הרַפְסודה והפקירה אותה לחסדי הרוח, תוך שהיא מסתייעת בזרם שמהירותו שני קשרים.

המִפרשׂ הונף, והם נסחפו בעצַלְתיים לעֵבר יבשה שהיתה חבויה בתוך גושים אפרפרים על רקע שָׁמים מוארים באור זריחה. ביד אמונה עקפו את השוניות. אך בשל תולשת הרוח שנשבה מן הים, דומה היה כי כלי-השַׁיִט אינו מתקרב לחוף כהוא-זה. מה רבים הקשיים להגיע לחופיה של נְיוּ-זִילַנְד וכמה מסוכן לנחות בהם!

עם זאת, בשעה תשע היתה היבשה במרחק של לא יותר ממיל אחד. החוף היה תלול מאוד ומוקף שוניות לרוב. צריך היה לאתֵר מקום עגינה בטוח. אט-אט החלה הרוח שוֹכֶכֶת, וסופה שחדלה כליל. המִפרשׂ המדולדל חבט בתורֶן וטילטלו שלא לצורך. ג'וֹן הורה לקפלו. רק הזרם נשא את הרַפְסודה אל החוף, אולם אנוסים היו לוותר על כל ניסיון לנווטה, ואצות-ענק הֵאֵטו את הילוכה עוד יותר.

בעשׂר נוכח ג'וֹן שהוא עומד יציב פחות או יותר באותו מקום בלא-נוע. מרחק שלוש מידות-חבל מן החוף, ובלי עוגן. האם יניח לשפל להדוף שנית את הרַפְסודה ללב-ים? באגרופים קפוצים ובלב אכול-דאגה העיף ג'וֹן מבט בזעם ביבשה זו, שהיתה מחוץ להישׂג-ידו.

למרבה המזל, ובאמת היה זה הפעם למרבה המזל, אירעה התנגשות. הרַפְסודה נבלמה. היא עלתה על שִׂרטון-חול גבוה, מרחק עשרים וחמש אמות-ים מן החוף.

"הטל עוגן למים!" צעק

גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן ומַּאלְרָדִי קפצו הימה. הרַפְּסודה קוּבעה בחוזקה בחבלים לשוּניות הסמוכות. הנוסעות, שהועברו בשרשרת מאיש לאיש, הגיעו לחוף בלא להרטיב את שִׂמלותיהן, ועד מהרה עלו כולם, על כלי-נשקם וצֵידתם, על חופיה האֵימתניים של נְיוּ-זִילַנְד.

• 8 •

נְיוּ-זִילַנְד כפי שהיא באותה תקופה

גְלֶנֶרְבַאן רצה לצאת לדרך בלא לאבד שעה מיותרת ולהמשיך מיד צפונה לאורך החוף עד לאוֹקְלֶנְד. אך מבעוד בוקר התְחַשרו פני השמים בעננים כבדים וסמוך לשעה אחת-עשרה, זמן קצר לאחר הנחיתה על החוף, הִתעבו הערפילים והיו לְמָטָר סוחף. לא היה אפשר להמשיך בדרך, והם נאלצו לבקש מַסתור.

למרבה המזל גילה וִילְסוֹן מערה שחפרו גלי-הים בשכבות הבַּזֶלֶת של החוף. הנוסעים, על נִשקם וצֵידתם, מצאו בתוכה מחסה. היתה שם כמות לא מבוטלת של אצות-ים מיובשות שקיבצו גלי-הים. הן היו כמין מצע טבעי שניתן להסתדר עליו בנוחות. כמה בולי-עץ נערמו בפתח המערה, הועלתה אש, והכול התייבשו כמיטב יכולתם.

ג'וֹן קיווה שמשך המבול יהיה ביחס הפוך לעוצמתו. אך לא כך התגלגלו פני הדברים. השעות נקפו בלא שיחול כל שינוי במצב השמים. סמוך לשעות הצהריים קמה רוח עזה שהלכה והתעצמה. עיתוי ביש זה היה בו כדי לקצר את סבלנותו של הסבלני שבבני-האדם. אך מה אפשר לעשות? לצאת אל מול סערה שכזו בלא כלי-תחבורה, הרי זה מעשה של טירוף! לבד מזאת, די בימים אחדים כדי להגיע לאוֹקְלֶנְד, ועיכוב של כתרֵיסר שעות אינו נורא כל-כך, אם לא ייתָקלו בילידים.

במהלך החנייה הכפויה נסבה השיחה על אירועי המלחמה שהתנהלה באותה עת בנְיוּ-זִילַנְד. כדי להיטיב להבין ולהעריך את חומרת הנסיבות שלתוכן נקלעו ניצולי מַקְוּוֹרִי, יש להכיר את קורות המאבק העקוב-מדם שהתחולל באותה תקופה באִי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי.

מאז בואו של אַבֶל טַסְמָן למֵיצַר קוּק ב-16 בדֶצֶמְבֶּר 1642, פקדו את הנְיוּ-זִילַנְדִים אוניות אֵירוֹפִּיוֹת לרוב, אך הם נותרו בני-חורין באִיֵיהם העצמאיים. שום מעצמה אֵירוֹפִּית לא מצאה לנכון להשתלט על קבוצת האיים החולשת על מימי הדרום. רק מִיסְיוֹנֶרים, שהתיישבו באתרים שונים, הביאו לאותם חבלי-ארץ את ברכת התַרבות הנוצרית. אך מקצתם, בעיקר האַנְגְלִיקָנִים, הכשירו את המנהיגים הנְיוּ-זִילַנְדִיים להרכין ראש בפני עול השִלטון באַנְגְלִיָה. המנהיגים המקומיים פותו בדרכי עורמה לחתום על מכתב הפונה למלכה וִיקְטוֹרְיָה, שבו ביקשו את חסותה. אך רואי-העתידות הנבונים יותר שבקרב מנהיגים אלה חשו באיוולת הגלומה במהלך זה, ואחד מהם, לאחר שהטביע במכתב את חותם כתובת-הקַעֲקַע שלו, השמיע דברי נבואה אלה: "איבדנו את ארצנו; שוב אין היא שייכת לנו, עד מהרה יגיעו הזרים וישתלטו עליה ואנו נהיה לעבדיהם."

ואכן, ב-29 בִּינוּאָר 1840 הגיעה הקוֹרְבֶטָה הֶרַאלְד ל"מִפרץ האיים", שבצפון

אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. קַבַּרְנִיט הספינה, מר הוֹבְּסוֹן, ירד אל החוף בכפר קוֹנוֹרָה-רֶקָה. התושבים זומנו לאסיפה כללית בִּכְּנֵסִיָּה הַפְּרוֹטֶסְטַנְטִית. שם הוקרא להם כתב-המינוי שבו החזיק רב-החובל הוֹבְּסוֹן מטעם המלכה וִיקְטוֹרְיָה.

ב-5 בְּיָנוּאָר 1841 נקראו ראשי-המנהיגים הַנְּיוּ-זִילַנְדִיִּים אל הנציב האַנְגְּלִי בכפר פָּאִיָּה. רב-החובל הוֹבְּסוֹן ניסה לשכנעם לקבל על עצמם מָרוּת ואמר, כי המלכה שיגרה ספינות וחיילים כדי להגן עליהם, וכי זכויותיהם מובטחות וחירותם תישמר במלואה. עם זאת, נחלותיהם נועדו להיות קניינה של המלכה וִיקְטוֹרְיָה ושומה עליהם למוכרן לה.

מרבית המנהיגים, שמצאו כי מחיר החסות יקר מדי, סירבו להשלים עִמָּה. אך הפרא מטִבעו מתקשה לכבוש את יִצרו; ההבטחות והמתנות הצליחו לכובשם יותר ממִלות הרהב של הרב-חובל הוֹבְּסוֹן, ומכירת הרכוש אושרה. ההשתלטות על האיים קיבלה גוּשְׁפַּנְקָא חוקית. מה אירע מאז 1840 ועד ליום צאתה של *דַנְקֶן* ממִפרץ קְלֵייד? דבר לא חמק מעיניו של פָּגָנֶל והוא היה נכון להרביץ דעת בחבריו בכל נושא.

"גברתי," השיב לשאלותיה של לֵיידי הֶלֶנָה, "אשוב ואומר לך את אשר כבר היתה לי הזדמנות להגיד: הַנְּיוּ-זִילַנְדִים הם אוכלוסייה אמיצה, ולאחר שנכנעה לזמן קצר, כעת היא מתגוננת בנחישות מול הפולשים האַנְגְּלִיִּים. שבטי המָאוֹרִים מאורגנים כמו הקְלָאנִים הקדומים בִּסְקוֹטְלַנְד. הם מחולקים לכמה בתי-אב גדולים, המכירים במנהיג, וחולקים לו כבוד מלא. הגברים מגזע זה גאים ואמיצים, מקצתם גבוהי-קומה, בעלי שיער חלק, דומים לבני מַלְטָה או ליהודֵי בַּגְדָד, והם מגזע משובח. האחרים נמוכים יותר, מגושמים ודומים לבני-תערובת, אך אלה וגם אלה חסונים, מתנשאים ואנשי-מלחמה. לפָנים היה להם מנהיג נודע בשם הִיהִי, גיבור מלחמה, ממש וֶרְסִינְגֶ'טוֹרִיקְס*. לפיכך לא תתפלאו לשמוע, כי המלחמה נמשכת ונמשכת ברחבי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, שכֵּן שם שוכן השבט רב-התהילה הַוַואִיקָטוֹס, ובראשו וִילְיָאם תּוֹמְפְּסוֹן, המוליכם למלחמת הגנה על אדמתם."

"כלום אין האַנְגְּלִים שולטים על הנקודות החשובות בנְיוּ-זִילַנְד?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"בוודאי, ג'וֹן יקירי," השיב פָּגָנֶל. "אחרי שקיבל הרב-חובל הוֹבְּסוֹן את החזקה והפך למושלו של האי, נוסדו אט-אט, מ-1840 עד 1862, תשע מושבות בנקודות-השליטה. כך נוסדו תשעה חבלים, ארבעה באי הצפוני – אוֹקְלֶנְד, טָרָנָקִי, וֶלִינְגְטוֹן ומִפרץ הוֹקְס; וחמישה באי הדרומי – נֶלְסוֹן, מַרְלְבּוֹרוֹ, קַנְטֶרְבֶּרִי, אוֹטָגוֹ וסַאוּתְ'לֶנְד. האוכלוסייה הכללית מנתה ב-30 ביוני 1860 מאה ושמונים אלף, שלוש-מאות ארבעים ושישה תושבים בסך-הכול. ערי מסחר חשובות צצו בכל עבר. כשנגיע לאוֹקְלֶנְד לא תוכלו שלא להתפעל מאותה קוֹרִינְתוֹס דרומית**, החולשת על לשון-היבשה הצרה שלה והנטויה כגשר על פני האוֹקְיָינוֹס השקט; עיר זו מונה כבר כתריסר אלף תושבים. ממערב, נְיוּ-פְּלִימוּת',

---

* מנהיגם של הגָאלִים שעמד בפני הרוֹמָאִים הכובשים.

** קוֹרִינְתוֹס הים-תיכונית. עיר בְּיָוָון היושבת על מֵיצַר היבשת שמפריד בין הים האֶגֶאִי לים היוֹנִי, המחוברים כיום בתעלת קוֹרִינְתוֹס.

במזרח, אָהוּהִירִי, בדרום וֶלִינְגְטוֹן, כולן ערים תוססות; באי טָוַואי-פּוּנָאמוּ תוכלו לבחור בין נֶלְסוֹן, מין מוֹנְפֶּלְיֶיה בצדו האחר של כדור-הארץ, עיר הגנים של ניו-זילנד, פִּיקְטוֹן שעל חוף מֵיצַר קוּק, וקְרַייסְטְצֶ'רְץ', אִינְבֶרְקַרְגִיל וְדָנֶדִין, בחבל אוֹטָגוֹ העשיר, שאליו נוהרים מחפשי הזהב מכל קַצְוֵוי תבל, ותנו דעתכם שאין מדובר פה בקומץ של בקתות או בעיירה של משפחות פראים, אלא בערים של ממש, על נמליהן, הקָתֶדְרָלוֹת שלהן, בנקים, מִספנות, גנים בּוֹטָנִיִּים, מוּזֵיאוֹנֵי טבע, עיתונים, בתי-חולים, מוסדות צדקה, מכונים פִילוֹסוֹפִיִּים, לְשָׁכוֹת של בונים חופשיים, מועדונים, אגודות של מקהלות, תֵיאַטְרָאוֹת, ארמונות לתערוכות בֵּינְלאוּמיות, לא פחות ולא יותר מאשר בפָּרִיס או בלוֹנְדוֹן! ואם זיכרוני אינו מַטְעֵנִי, הרי בשנת 1865, בשנה זו שבה אנו מצויים, ואולי אף בדיוק ברגע זה שבו אני מספר לכם זאת, מוצגים מוצרי-תעשייה מן העולם כולו בארץ של אוכלי-אדם!"

"הייתכן! חרף המלחמה בילידים?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"האַנְגְלִים, גברתי, אינם נותנים דעתם על מלחמה!" השיב פָּגָנֶל. "הם נלחמים ומקיימים תערוכה בעת ובעונה אחת. אין זה מפריע להם. אפילו מסילות-ברזל הם בונים תחת איום רוביהם של הנְיוּ-זִילַנְדִים. בחבל אוֹקְלֶנְד חוצות מסילות-הברזל של דְרוּרִי ושל מֵיר-מֵיר את האזורים העיקריים הנשלטים בידי המורדים. מוכן אני להתערב איתך כי פועלי הרכבת יורים ממרומי הקטָרים שלהם."

"אבל היכן עומדת אותה מלחמה שאין לה סוף?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"שישה חודשים ויותר כבר עברו מאז צאתנו את אֵירוֹפָּה," השיב פָּגָנֶל, "אינני יכול אֵפוא לדעת את אשר התרחש מאז יציאתנו, להוציא כמה עובדות שקראתי אגב תצייתנו את אוֹסְטְרַלְיָה בעיתוני מֶרִיבּוּרוֹ וסִימוֹר. אותה עת ניטש קרב עז באי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי."

"מתי החלה מלחמה זו?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"ברצונך לומר 'התחדשה', עלמתי היקרה," השיב פָּגָנֶל. "ההתקוממות הראשונה אירעה בשנת 1845. זו השנייה החלה בסוף שנת 1863 בקֵירוּב. אך כבר זמן רב קודם-לכן התכוננו המָאוֹרִים לפרוק מעל צווארם את עול השלטון הבְּרִיטִי. מפלגתם הלאומית של המָאוֹרִים ניהלה תעמולה פעילה למען בחירתו של מנהיג מָאוֹרִי. הם ביקשו להכתיר את פּוֹטָאטָאוּ הקשיש למלך, ולהפוך את כפרו השוכן בין הנהרות וָאִיקָאטוֹ וּוָאִיפָּה לבירת הממלכה החדשה. פּוֹטָאטָאוּ לא היה אלא ישיש, פיקח יותר מנועז, אך היה לו לצִדו ראש-ממשלה נמרץ ונבון, צֶאֱצָא לשבט נְגָאטִיהָהוּאָס, שחי קודם לכיבוש הזר בלשון-היבשה של אוֹקְלֶנְד. יד-ימינו, וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן שמו, היה לרוח החיה של מלחמת העצמאות. הוא אירגן ביעילות את הצבאות המָאוֹרִיִּים. בהשראתו קם מנהיג מִטָּרָנָקִי ואיחד את כל השבטים המופרדים סביב רעיון אחד. מנהיג אחד מִוָּואִיקָטוֹ ייסד את 'הליגה למען האדמה', איגוד ציבורי של ממש, שנועד למנוע את הילידים מלמכור את אדמותיהם לממשלה הבְּרִיטִית; אורגנו נשפים שהם, כמו בארצות התרבות, אות-פתיחה למהפכה העתידה. העיתונים הבְּרִיטִיִּים החלו לציין את הסימנים מעוררי-הדאגה הללו, והמִמשל החל חושש לנוכח פעילויותיה של 'הליגה למען האדמה'. הקיצור, הרוחות התלהטו, חבית חומר-הנפץ היתה מוכנה להתפוצץ. חסר היה רק ניצוץ,

או ליתר דיוק, התנגשות בין שני הצדדים בעניין מסוים, שתגרום להִתלקחות."
"והתנגשות זו?..." שאל גְלֶנֶרְבָאן.
"הִתרחשה בשנת 1860," השיב פָּגָנֶל, "בחבל טָרָנָקִי, על החוף הדרום-מערבי של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. לילִיד אחד היו שש-מאות אַקְרִים של אדמה בשכֵנוּת לנְיוּ-פְּלִימוּת'. הוא מְכָרם לממשלה האַנְגְלִית. אולם כשהתייצבו מודדי הקרקע למדוד את השטח שנמכר, מחה המנהיג קִינְגִי ובחודש מַארְס הקים על-גבי אדמת המריבה מחנה מוגן בגדרות-עץ גבוהות. כעבור כמה ימים כבש הקוֹלוֹנֶל גולד את המחנה בראש גְיסותיו, ובאותו יום נורתה הירייה הראשונה של מלחמת העצמאות."
"והמָאוֹרִים הללו, הם רבים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.
"האוכלוסייה המָאוֹרִית התמעטה מאוד במאה השנים האחרונות," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ב-1769 העריך קוּק את מִספרם בארבע-מאות אלף תושבים. אולם מִפקד האוכלוסין שערכה ממשלת-החסוּת מצא שמִניינם אינו עולה על מאה ותשעה אלף. מעשי הטבח של בני-התרבות, המחלות ומֵי-האש עשׂו בהם שַׁמּוֹת. אולם בשני האיים עדיין נותרו תשעים-אלף מקומיים, וביניהם שלושים-אלף לוחמים השמים לאַל בהצלחה את מאמצי הכיבוש של החילות האֵירוֹפִּיִים."
"האם הצליחה ההתקוממות עד כה?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.
"כן, גברתי. האַנְגְלִים עצמם מתפעלים לעִתים מאומץ-לִבם של הנְיוּ-זִילַנְדִים. הללו מנהלים כנגדם מלחמת גֶרִילָה, מציבים מארבים, מסתערים ביחידות קטנות ובוזזים את חוות המתיישבים. גֶנֶרָל קָמֶרוֹן אינו חש בנוח במלחמה כזו, שבה חייבים לבלוש בכל שִׂיחַ. ב-1863, לאחר מאבק קטלני וממושך, הצליחו המָאוֹרִים לכבוש עמדה גדולה ומבוצרת על ערוצי העילי של הוָואִיקָטוֹ, בפַאתֵי רכס גבעות תלולות, מוגנת על-ידי שלושה קווי-הגנה. כמה ממנהיגיהם הרוחניים קראו לאוכלוסייה המָאוֹרִית כולה להגן על אדמתה והבטיחו להשמיד את ה'פָּקֶטָה', כלומר, הלבנים. שלושת-אלפים חיילים התכוננו לקרב בפיקודו של גֶנֶרָל קָמֶרוֹן, ומאז רציחתו הברברית של סרן סְפֶּרְנְס, היו נחושים בדעתם לעשות שַׁמּוֹת במָאוֹרִים בלא-רַחֵם. ניטשו קרבות עקובים מדם. אחדים מאותם קרבות נמשכו כתְרֵיסר שעות ללא הפוגה, בלא שייסוֹגו המָאוֹרִים בפני תותחי האַנְגְלִים. שבט הוָואִיקָטוֹ הפראי, בפיקודו של וִילְיָאם תּוֹמְפְּסוֹן, היה הגרעין של הצבא הלאומי. גֶנֶרָל-יליד זה פיקד תחילה על צבא של אלפיים וחמש-מאות לוחמים, אחר-כך על שמונת-אלפים. נְתִינֵיהם של שׁוֹנְגִי והֶקִי, שני מנהיגים מטילי אֵימה אחרים, באו לעזרתו. במלחמה קדושה זו נטלו הנשים חלק בכל התְלָאוֹת. אך לא תמיד מי שהזכות והצדק לצִדו מצויד בנשק טוב. לאחר מערכה קטלנית הצליח גֶנֶרָל קָמֶרוֹן להכניע את מחוז וָאִיקָטוֹ, שהיה ריק מתושביו, שכֵּן המָאוֹרִים נפוצו לכל עבר. מופלאות היו עלילות הקרב: ארבע-מאות מָאוֹרִים, מבוצרים במצודת אוֹרָאקָן בלי מים ובלי מזון ונתונים במצור של אלף חיילים אַנְגְלִיִים בפיקודו של הבְּרִיגָדִיר-גֶנֶרָל קָרִי, סירבו להיכנע. ואז, יום אחד, בצהרי יום, פילסו לעצמם דרך אל חטיבה 40, עשׂו בה שַׁמּוֹת ונמלטו לבִצּוֹת."
"האם שׂמה כניעתו של מחוז וָאִיקָטוֹ קץ למלחמה העקובה-מדם?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.
"לא, ידידי," השיב פָּגָנֶל, "שכֵּן אז גמרו האַנְגְלִים אומר לעלות על מחוז

טָרָנָקִי ולהטיל מצור על מַטָאִיטָאוָוה, מעוזו של וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן. אולם ההשתלטות על המצודה עלתה להם באבֵידות ניכרות. כשיצאתי מפָּרִיס נודע לי שהמושל והגֶנֶרָל קיבלו לא מכבר את כתב-הכְּנִיעה של שבטי טָרָנָגָה, וכי הם הותירו בידיהם שלושה רבעים מאדמותיהם. מְספרים אף כי מנהיגו הראשי של המרד, הלא הוא וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן, שקל את האפשרות להסגיר את עצמו; אך עיתוני אוֹסְטְרַלְיָה לא אישרו ידיעה זו; להיפך, יש לשער כי ממש ברגע זה שבה ההתנגדות ומתארגנת במשנה-מרץ."

"האם לדעתך, פָּגָנֶל," שאל גְלֶנֶרְבָאן, "נמצאת זירת הקרבות במחוזות טָרָנָקִי ואוֹקְלֶנְד?"

"כך אני סבור."

"כלומר, חבל-ארץ זה שאליו נקלענו בעקבות טביעתה של מָקוּוֹרִי?"

"בדיוק כך. עלינו על החוף קילומטרים אחדים מצפון לנמל קָאוּהִיָה, שם עדיין מתנוסס הדגל הלאומי של המָאוֹרִים."

"ולפיכך נִנהג בתבונה אם נשים פנינו צפונה," אמר גְלֶנֶרְבָאן.

"אכן יהיה זה מעשה נבון," השיב פָּגָנֶל. "הנְיוּ-זִילַנְדִים מלאי זעם כנגד האֵירוֹפִּים, ובייחוד כנגד האַנְגְלִים. עלינו להשתדל שלא ליפול לידיהם."

"אולי יתמזל מזלנו ונפגוש איזו יחידה של חיילים אֵירוֹפִּיִים?" הפטירה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אולי, גבירתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "אך אינֵי צופה שכך יהיה. יחידות מבודדות אינן נוטות לשוטט כך בלב האזורים הכפריים, שעה שכל שיח, כל סבך קטן משמשים מִסתור לקַלָע מצוין. כך שאין לקווֹת לאיזה ליווי של חיילי חטיבה 40. אולם ישנן כמה תחנות-מִיסְיוֹן על החוף המערבי, שלאורכו נלך, ונוכל בנקל לצעוד ממִיסְיוֹן אחד למִשנהו עד הגיענו לאוֹקְלֶנְד. חשבתי אף ללכת באותה דרך שבה.הלך הוֹכְשְׁטֶטֶר, העוברת לאורך ערוצו של הנהר וָאִיקָטוֹ."

"מר פָּגָנֶל, האם אותו הוֹכְשְׁטֶטֶר היה איזה נוסע?" שאל רוֹבֶּרְט גְרָאנְט.

"כן, נערי, זה היה אחד מחברי הוועדה המדעית שהפליגה על סיפונה של הפְרִיגָטָה האוֹסְטְרִית לָה נוֹבָארָה, שיצאה ב-1858 למסע סביב העולם."

"מר פָּגָנֶל," קרא רוֹבֶּרְט, שעיניו אורו למחשבה על המסעות הגֵיאוֹגְרָפִיים המופלאים, "כלום מצטיינת גם נְיוּ-זִילַנְד בנוסעים חשובים כבֶּרְק וּסְטְיוּאַרְט באוֹסְטְרַלְיָה?"

"כמה וכמה, ילדי, כגון דוֹקְטוֹר הוּקֶר, פְּרוֹפֶסוֹר בְּרִיזָארְד, חוקרי-הטבע דִיפֶנְבָּאך ויוּלִיוּס הָאסְט; אך למרות שאחדים שילמו בחייהם את מחיר תאוות ההרפתקאות שלהם, מפורסמים הם פחות מן הנוסעים האוֹסְטְרָלִיִים או האַפְרִיקָנִיִים..."

"ואתה יודע את קורותיהם?" שאל רוֹבֶּרְט הצעיר.

"איזו שאלה, נערי, וכֵיוון שאני רואה כי אתה משתוקק להכירם כמוני, אספר לך."

"תודה, מר פָּגָנֶל, אני מקשיב."

"וגם אנחנו מקשיבים לך," אמרה לֵיידִי הֶלֶנָה. "אין זו הפעם הראשונה שמזג-האוויר הסַגְרִירִי מְאַלְצֵנוּ לקנות דעת. סַפֵּר לכולנו, פָּגָנֶל."

"כרצונך, גברתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אך הפעם יהיה סיפורי קצר. כאן אין מדובר במְגַלִים נועזים שנאבקו פנים-אל-פנים עם המינוֹטָאוּרוּס האוֹסְטְרָלִי*. ארץ קטנה כמו ניו-זילנד מתקשה להתגונן בפני מחקריו של האדם. גיבורי, למען האמת, אינם ממש מגלי-ארצות, אלא תיירים פשוטים שנפלו קורבן לאירועים שכיחים ביותר."

"ואתה מתכוון לנקוב בשמותיהם?..." שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"המודד וִיטְקוֹמְבּ וצ'רלטון הוויט, האיש שגילה את שרידיו של בֵּרק במסע הנודע, שאת קורותיו סיפרתי לכם בעת חנייתנו על גדות הוּוימֶרָה. וִיטְקוֹמְבּ והוויט עמדו בראש שתי משלחות באי טָוָואִי-פּוּנָאמוּ. שניהם יצאו מקְרַייסְטְצ'רְץ' בחודשים הראשונים של שנת 1863, במטרה לגלות מעברים שונים ברכסי ההרים מצפון לחבל קֶנְטֶרְבֶּרִי. הוויט חצה את רכס ההרים בפְּאָתיה הצפוניים של הנפה וקבע את מטהו הכללי ליד אגם בְּרוּנֶר. וִיטְקוֹמְבּ, לעומת זאת, גילה מַעֲבר בעמק רָקָאִיָה, המתקשר בקצהו האחר למורד המזרחי של הר טִינְדָל. לוִויטְקוֹמְבּ התלווה חבר, מר ג'ייקוב לוּפֶּר, אשר פירסם בלִיטֶלְטוֹן טַיימְס את קורות המסע והאסון. עד כמה שזכור לי, ב-22 באַפְּרִיל 1863, נמצאו שני החוקרים למרגלות הקרחון שממנו נובע מעיין רָקָאִיָה. הם העפילו לפסגתו של ההר בניסיון לגלות מעברים חדשים. למחרת חנו וִיטְקוֹמְבּ ולוּפֶּר, תשושים מעייפות ומקור, בגובה כאלף ושלוש-מאות מטרים מעל פני הים, במעטֵה שלג כבד. במשך שבעה ימים תעו בהרים ובעמקים שמִתלוליהם היו ללא כל מוצא, עִתים בלא אש, עִתים בלא מזון. הסוכר שבכליהם היה לתרכיז, רְקיקיהם היו לעיסה, בגדיהם ושמיכותיהם לבְלוֹאים נוטפי מים. החרקים הציקו להם. ביום קל התקדמו פחות מחמישה קילומטרים וביום קשה רק כמאתיים מטרים. לבסוף ב-29 באַפְּרִיל, ניתקלו בבִקתה של מָאוֹרִים ובגינתה מצאו כמה חופנים של תפוחי-אדמה. היתה זו הארוחה האחרונה ששני הידידים אכלו יחדיו. עם ערב הגיעו לשפת-הים, לא הרחק משפך הנהר טָרָמָקָאוּ. היה עליהם לצולחו כדי לפנות צפונה לעבר הנהר גְרֵיי. הטָרָמָקָאוּ היה רחב ועמוק. לאחר שעה של חיפושים, מצא לוּפֶּר שתי דוּגִיות קטנות ופגומות, הוא תיקנן כמיטב יכולתו וחיברן יחדיו. עם ערב עלו עליהן, אך טרם שהגיעו לאמצע הנהר התמלאו הדוגיות מים. וִיטְקוֹמְבּ קפץ לנהר ושב בשחייה לגדה השמאלית. ג'ייקוב לוּפֶּר, שלא ידע לשחות, נצמד לדוּגִית וכך ניצל, אך רק לאחר תְלָאוֹת רבות. גלי-הנהר סחפו את האוּמְלָל. גל ראשון שיקעו במעמקים, גל שני שב והעלהו על פני המים. הוא נחבט בשוּניוֹת. לילה שחור משְחור ירד. גשם זִלְעָפוֹת ניתך. לוּפֶּר, שגופו שָתַת דם והיה תָפוּת ממי-הים שבלע, היטלטל כך במשך שעות ארוכות. לבסוף התחבטה הדוגית בקרקע מוצקה, והניצול, חסר-הכרה, הוטל אל החוף. למחרת, עם עלות השחר, הזדחל לעבר מקור מים חיים ומצא שהזרם סחפו קילומטר וחצי מן הנקודה שבה ניסה לצלוח את הנהר. הוא הזדקף על רגליו, המשיך לצעוד לאורך הגדה, ועד מהרה גילה את וִיטְקוֹמְבּ המסכן, גופו וראשו טמונים בבוץ הנהר. הוא מת. במו-ידיו חפר לוּפֶּר קבר בחולות וטמן בו את גופת חברו. כעבור יומיים, גווע מרעב, נאסף לוּפֶּר בידי שני מָאוֹרִים

---

* מפלצת אגדתית יְוָונית שחֶציה שור וחֶציה אדם, סמל למְמַדי-ענק ולקשיי המאבק.

לופר, שגופו שתת דם, היטלטל כך במשך שעות ארוכות

מכניסי-אורחים – יש גם כאלה – וב-4 במַאי הגיע לאגם בְּרוּנֶר, אל מחנהו של צַ'רְלְטוֹן הוֹוִיט, אשר שישה שבועות לאחר-מכן עתיד היה למצוא את מותו באותן נסיבות כמו וִיסְקוֹמְב המסכן."

"אכן," הפטיר ג'וֹן, "דומה כי האסונות באים בשרשרת, וכי חוט גורלי מקשר בין הנוסעים כולם, וכולם מתים לאחר שהדמות המרכזית מתה."

"הצדק איתך, ג'וֹן," העיר פֶּגֶנֶל, "לעִתים קרובות הירהרתי בכך. איזה חוק של הֲדָדִיוּת גרם לכך, שהוֹוִיט ימצא את מותו כמעט באותן נסיבות? מי יוכל לומר זאת? את צַ'רְלְטוֹן הוֹוִיט שכר מר וֵייד, מנהל משרד העבודות הציבוריות, כך שיַתווה דרך מעֲבר לסוסים למן מישורי הוֹרוּנוּאִי ועד שפך הנהר טָרָמָקָאוּ. הוא יצא לדרכו ב-1 בינוּאָר 1863 בלְוויית חמישה אנשים. הוא מילא את משימתו בתבונה שאין דומה לה. הוא ואנשיו פילסו דרך באורך יותר משישים קילומטרים לנקודה שאין לעוברה על הנהר טָרָמָאקָאוּ. אז שב הוֹוִיט לקְרייסְטְצֶ'רְץ' ועל-אף החורף המְמַשְׁמֵש ובא ביקש רשות להמשיך במשימתו. מר וֵייד אישר זאת. הוֹוִיט שב ויצא כדי לצייד את מחנהו, על-מנת שיוכל להעביר בו את העונה הקשה. באותה תקופה גייס את גֵ'ייקוֹב לוּפֶּר. ב-27 ביוני עזב הוֹוִיט את המחנה בלְוויית שני עמיתיו, רוֹבֶּרְט לִיטְל והֶנְרִי מָלִיס. הם חצו את אגם בְּרוּנֶר ומאז אבדו עִקבותיהם. הדוגית שלהם, שהיתה שבירירית ושטוחה, נמצאה על החוף, לאחר שנסחפה לשם. תשעה שבועות חיפשו אחריהם, אך לשווא. ברור בעליל כי האוּמְלָלים הללו, שלא ידעו לשחות, טבעו במי האגם."

"ומדוע אין אפשרות שיִמָצאו בריאים ושלמים אצל איזה שבט נְיוּ-זִילַנְדִי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה. "יש מקום לפַקְפֵּק במותם."

"אבוי! לא, גברתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "שכֵּן באוֹגוּסְט 1862, כלומר שנה לאחר האסון, טרם נשמע מהם כל אות חיים... ומי שנעלם בנְיוּ-זִילַנְד ולא הופיע שנית במשך שנה," מילמל בהנמכת קול, "פירוש הדבר שאפסו התקוות לשוב ולמוצאו חי!"

• 9 •
חמישים קילומטרים צפונה

ב-7 בְּפֶבְּרוּאָר, בשעה שש בבוקר, נתן גְלֶנֶרְבַאן את אות היציאה לדרך. הגשם פסק במשך הלילה. הרקיע, שהיה מרובד עננים קטנים ואפרפרים, בלם את קרני החמה בגובה חמישה קילומטרים מעל פני הקרקע. מידות החום הנוחות איפשרו להתמודד עם תְלָאוֹתיו של מסע רגלי במשך היום.

על-פי המפה חישב פָּגָנֶל ומצא כי מרחק מאה ושמונים קילומטרים מפריד בין כֵּף-קָאהוּאָה לבין אוֹקְלֶנְד. זה היה אמור להיות מסע של שמונה ימים, בקצב של שישה-עשר קילומטרים ביממה. אולם במקום להלֵך לאורך תְּוַואֵי החוף המפותל, ראה לנכון להַישיר עד לנקודת התחברות הנהרות וָאִיקָטוֹ וּוָאִיפָּה, כחמישים קילומטרים ממקום הימצאם, ליד הכפר נְגַרְנָוָואהִיָה. שם עוברת דרך, ליתר דיוק שביל, ששמו "אוֹבֶרְלֶנְד מֵייל טְרֵק", אשר עגלות יכולות לנסוע בו. דרך זו חוצה את חלק הארי של האי למן נַאפְּיֶיר ועד מִפְרַץ הוֹקְס, ומשם עד לאוֹקְלֶנְד. כך ייקל עליהם להגיע לְדְרוּרִי ולנוח במלון מעולה, אשר חוקר-הטבע הוֹכְשְׁטֶטֶר המליץ עליו במיוחד.

כל אחד העמיס על כתפיו את חלקו בצֵידה, והם החלו מתנהלים לאורך חופיו של מִפְרַץ אָאוֹטֵיאָה. מתוך זהירות הלכו צמודים זה לזה, רוביהם טעונים ועיניהם סוקרות את המישורים המתעגלים שבמזרח. פָּגָנֶל, מַפָּתו המצוינת בידו, נהנה הנאת-אמן לוודא את דיוקם של פרטי-פרטיה.

חלק מן היום פסעה החבורה הקטנה בחול המורכב משרידי צְדָפוֹת ועצמות דְיוֹנוּנִים, ועשיר בְּעַל-תחמוֹצת-הברזל ובאַב-תחמוֹצת-הברזל. אילו קֵירבו מַגְנֶט לקרקע, היה מתכסה חיש מהר בגבישים נוצצים.

על רצועת החוף, שהגֵיאוּת העולה ליטפתה, השתובבו כמה בעלי-חיים ימיים, שאף לא נחרדו מִרבצם. לכלבי-הים, שראשם מעוגל, מִצחם רחב וכפוף ועיניהם רבות-הבעה, היתה ארשת נעימה ואף ידידותית. אפשר להבין על נְקַלה מדוע האגדה, כדרכה, ייחסה פִּיוּטִיוּת לשוכני הגלים התמוהים הללו ושיוותה להם מראה של סִירוֹנִיוֹת מקסימות, למרות קולם, שאינו אלא ריטון צורמני. בעלי-חיים אלה, המצויים בשפע בחופי נְיוּ-זִילַנְד, הם סחורה מבוקשת. צדים אותם בשל שומנם ופרוותם.

בין כלבי-הים התלבטו שלושה או ארבעה פִּילֵי-ים, שגוֹנם אפור-כחלחל ואורכם שמונה עד עשרה מטרים. היונקים הימיים הענקיים, השרועים בעצלוּת על מצעים עבים של אצות-ענק, היו זוקפים את חֵדקם ומנענעים את אֲנִיצֵי המשי הקשויים של שפמיהם, ממש תולצי פקקים מפותלים כזקנו של גַנְדְרָן. רוֹבֶּרְט נהנה מאוד להתבונן בעולם מעניין זה, אך לפתע קרא בהפתעה:

"ראו! כלבי-הים האלה אוכלים חלוקי-אבנים!"

ואכן, מקצת בעלי-החיים הללו בלעו את אבני-החוף בלהיטות גרגרנית.

"חי נפשי! העובדה נכונה כאור בצהריים!" הגיב פָּגָנֶל. "קשה להכחיש כי החיות הללו מִתְגַּלְגְּלוֹת על חלוקי-האבן שבחוף-הים."

"איזו תזונה מוזרה," הפטיר רוֹבֶּרְט, "ומה קשה לעיכול!"

"היונקים הימיים הללו אינם אוכלים אבנים כדי להזין את עצמם, ילדי, אלא כדי להכביד על משקלם. זהו אמצעי להגדיל את מִשקלם הסגולי כדי שיוכלו לצלול ביתר קלות למצולות-הים. בעלותם על החוף הם מקיאים את האבנים בלא כל גינוני טקס. תיווכח כי אלה יצללו בקרוב במים."

ואמנם, כחצי-תְּרֵיסר כלבי-ים שמילאו כְּרֵסם כהלכה, נגררו בכבדות לאורך החוף ונבלעו בתוך המים. אך גְלֶנֶרְבָאן לא יכול לאבד זמן יקר ולארוב לשובם כדי לצַפּות בפעולת הקאת המִשקל העודף. למרבה צערו של פָּגָנֶל הם נאלצו להמשיך במסע שהופסק.

בעשר עשו חנייה לארוחת-בוקר לרגלי סלעי בַּזֶלֶת ענקיים, הערוכים על שְׂפת-הים כדוֹלְמֶנִים קֶלְטִיִים. מושבת צְדָפוֹת סיפקה להם מנה גדושה של רְכיכות. היו אלה צְדָפוֹת קטנות שטעמן אינו עָרֵב לחֵך. אך על-פי עצתו של פָּגָנֶל צלה אותן אוֹלְבִּינֶט על גחלים לוהטות, ומשהוכנו בדרך זו נאכלו תְרֵיסרים-תְרֵיסרים במהלך הסעודה.

בתום החנייה המשיכו הנוסעים לפסוע לאורך חופי המִפרץ. על-גבי סלעים משוננים, במרומי צוקים, מצא מחסה עם רב של ציפורי-ים, שְׁחָפִים וַיַסְעוּרֵי-ענק, שֶנִיצבו חסרי-נוע בראש צוקים חדים. בארבע אחר-הצהריים כבר התקדמו כשישה-עשׂר קילומטרים, בלא קושי ובלא עייפות. הנוסעות ביקשו להמשיך בצעדה הרגלית עד חשֵיכה. אז היה עליהם לשנות את כיוון דרכם, צריכים היו לעקוף את בסיסם של כמה הרים שהזדקרו בצפון, ולהיכנס אל תוך עמק וָאִיפָּה.

ממרחק נראו פני הקרקע ככרי-מרעה עצומים שהשתרעו עד קַצְווי האופק והבטיחו צעידה נוחה. אולם משהגיעו לפַאֲתֵי אותם שדות ירוקים, רַבְּתָה אכזבתם. כרי-המרעה כביכול לא היו אלא סבך של שיחים בעלי תִּפרחת לבנה, ובתוכם אֵינספור שְׂרָכִים גבוהים שמצאו לעצמם קרקע נוחה באדמות נְיוּ-זִילַנְד. הם נאלצו לפַלֵּס לעצמם דרך בתוך הצמחייה העֲצִית הזאת, והקושי היה רב. עם זאת, בשמונה בערב עלה בידם להקיף את השלוּחות הראשונות של הָקָרִיהוֹאָטָה רֵינְגֶ'ז, וללא שיהוי התארגנו לחניית לילה.

לאחר כִּברת-דרך של כעשׂרים ושלושה קילומטרים היו זכאים למעט מנוחה. מכֵיוון שלא עמדו לרשותם לא קרון ולא אוהל, הִתכוננו הכול לישון למרגלות אורני נוֹרְפוֹק נהדרים. שמיכות לא חסרו להם והן שימשו כמַצָּעים.

גְלֶנֶרְבָאן נקט אמצעי זהירות קפדניים ללילה. חבריו והוא, שהיו חמושים היטב, העמידו תורנות שמירה, שניים-שניים עד אור הבוקר. לא הודלקה כל מדורה. המחסומים הלוהטים הללו יפים כנגד חיות-טרף, אך בנְיוּ-זִילַנְד אין נמרים, אריות ודובים, בקיצור, שום חיות-טרף; ניתנת האמת להיאָמר, כי הנְיוּ-זִילַנְדִים עצמם ממלאים היטב את תפקיד חיות-הטרף. ולפיכך, מדורה היתה רק עלולה למשוך רק את היָגוּאָרים הללו, ההולכים-על-שתיים.

הקיצור, הלילה עבר כשורה למעֵט כמה זבובי-חול, "נְגָאמוּ" בלשון הילידים,

אשר עקיצתם אינה נעימה במיוחד, ולמַעַט משפחת עכברושים שכירסמה במלוא פה בשקי הצֵידה.

למחרת, ב-8 בפֶבְּרוּאַר, התעורר פָּגָנֶל חדור-אמונה וכמעט מפויס עם הארץ. המָאוֹרִים, שמהם כה חשש, לא נראו לעין, ואוכלי-אדם אכזריים אלה לא איימו עליו אף בחלומותיו. הוא הביע את שביעות-רצונו בפני גְלֶנֶרְבַאן.

"אני סבור," אמר, "שמסע הטיול הקצר הזה יסתיים בלא כל פגע. עוד הערב נגיע לנקודת התחברות הנהרות וָאִיפָּה וּוַאִיקָטוֹ, ומנקודה זו אין כמעט כל חשש לפגוש ילידים על הדרך לאוֹקְלֶנְד."

"איזה מרחק עלינו עוד לעבור?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן, "כדי להגיע לנקודת ההתחברות של וָאִיפָּה וּוַאִיקָטוֹ?"

"כעשרים וארבעה קילומטרים, כמעט כִּכְבַרת-הדרך שעשינו אתמול."

"אך אם נמשיך למצוא את שבילינו חסומים באותם סבכים אֵינסופיים אנו עשויים להתעכב."

"לא," השיב פָּגָנֶל. "נמשיך לצעוד לאורך גדת הנהר וָאִיפָּה ושם לא ניתָקל במִכשולים, להיפך, הדרך תהיה פתוחה וקלה."

"הבה נצא, אם כן, לדרך," קרא גְלֶנֶרְבַאן, שראה כי הנוסעות כבר מוכנות ליציאה.

במהלך שעותיו הראשונות של אותו יום המשיכו הסְבָכים להקשות על מסעם הרַגלי. עגלה או סוסים לא היו מסוגלים לעבור במקומות אלה, לפיכך לא הצטערו צער רב על הֶעְדרו של כלי-רכבם האוֹסְטְרָלִי. עד ליום הנכסף שבו יפלסו בתוך יערות-השיחים של נְיוּ-זִילַנְד דרכים לכלי-רכב, רק הולכי-רגל יוכלו לנוע בארץ זו. סוגי השְׁרָכים הרבים מִני סְפור מסייעים להגנת האדמה הלאומית באותה עקשנות שעושים זאת המָאוֹרִים.

אלף מִכשולים ניצבו אֵפוא בדרכה של החבורה הקטנה בחציית המישורים, שבהם מתנשאות גבעות הָקָרִיהוֹאָטָה. אולם עוד לפני צהרי היום כבר הגיעה החבורה הקטנה לגדות הַוָאִיפָּה, ובלא כל קושי המשיכה בטיפוס צפונה לאורך גדת הנהר.

היה זה עמק מקסים. פלגים ועירים וצלולים חצו אותו, מְפַכִּים בצהלה מתחת לחופּוֹת העצים. לדבריו של חוקר-הטבע הוּקֶר, נתגלו עד כה בנְיוּ-זִילַנְד אלפיים מינים של צמחים, שחמש-מאות מהם מיוחדים רק לארץ זו. הפרחים נדירים בה וגוֹניהם מועטים, וכמעט אין צמחים שנתיים כלל. אולם הסוֹכְכִיִים, הדְגָנִיִים והשְׁרָכָנִיִים מצויים שם בשפע.

כמה עצים גדולים התנשאו פה ושם מֵעבר לאזור הצמחייה הירוקה-כהה, "מֶטְרוֹסִידֶרוֹס", שפרחיהם אַרְגְמָנִיים, אורני נוֹרְפוֹק, תויות, שענפיהן חייבים לגדול אֲנָכִית, ומין זן של בְּרוֹש, ה"רימוּ", שאינו פחות עגמוּמי מאחיו בני-אֵירוֹפָּה, וסביב כל הגזעים השונים הללו התפתלו אֵינספור מינים של שְׂרָכִים.

בין ענפי העצים הגדולים ועל השיחים התעופפו וליהגו מיני תוּכִּיִים, "קָקָרִיקִי" ירוקים, אשר פס אדום חוצה את צווארם, "טָאוּפּוֹ" מקושטים בזוג זקני-לחיים שחורים ונאים, ותוּכּי שמן כִּבְרוֹז, בעל נוצות שעינן כעֵין החלודה ובסיסי כנפיו נוצצים, אשר חוקרי-הטבע הדביקו לו את הכינוי "הנֶסְטוֹר הדרומי".

בלא להתרחק מחבריהם יכלו הרב-סרן ורוֹבֶּרט להפיל בירייה כמה חַרטוֹמָנִים קטנים וחוֹגְלוֹת שמצאו מַרגוֹע בסבך הנמוך של שִׂיחי המישור. כדי להרוויח זמן מרט אוֹלְבִּינֶט את נוצותיהם תוך כדי הליכה.

ואילו פַּגָנֶל, מצדו, שהיה פחות רגיש למעלותיו התזונתיות של בשׂר-הצַיִד, ביקש ללכוד איזו ציפור מיוחדת לנְיוּ-זִילַנְד. סקרנותו של חוקר-הטבע היסתה בלִבּו את תַאֲבונו של הנוסע. זיכרונו, שאינו בוגד בו לעולם, הזכיר לו את אורחותיו המוּזרים של ה"טוּאִי", כפי שהילדים מכנים אותו, או ה"לַהֲגָן", כפי שהוא מכונה בשל להגיו הבלתי-פוסקים, או ה"כּוֹמֶר", כינוי שקיבל בשל הצווארון הלבן שהוא עונד על נוצותיו השחורות כגלימת כְּמָרים.

"טוּאִי זה," סיפר פַּגָנֶל למֶק-נַאבְּס, "כה משמין במשך החורף, עד שהוא נעשה חולה. הוא מאבד את יכולתו לעוף. אז הוא מְשַׁסֵּף את חזהו במקורו, כדי להיפטר משומנו ולהקל ממִשקלו. כלום אין הדבר נראה לך מוזר, מֶק-נַאבְּס?"

"כה מוזר," השיב הרב-סרן, "עד שאיני מאמין למִלה מדבריך!"

למרבה צערו לא עלה בידי פַּגָנֶל ללכוד אחת מן הציפורים הללו ולהראות לרב-סרן הספקן את הצלקות שותתות-הדם שעל חזהו של הטוּאִי.

אך מזלו שפר יותר באשר לחיה משונה אחרת, שבהיותה נרדפת בידי האדם, הכלב והחתול, נסה לאזורים בלתי-מיושבים ונוטה כיום להיעָלם מעולם-החי הנְיוּ-זִילַנְדִי. רוֹבֶּרט, אשר נָבַר כנַבְרן אמיתי, גילה בקן עשׂוּי מקלעת שורשים צמד תרנגולות נטולות כנפיים וזנב, בעלות ארבע אצבעות בכל כף-רגל, מקור ארוך של חַרטוֹמָן ורעמת שֵׂיער של נוצות לבנות על גופן. בעלי-חיים מוזרים, המצויים כביכול בשלב המעבר בין היונקים לעופות מטילי הביצים.

זה היה ה"קִיווִי" הנְיוּ-זִילַנְדִי, "אַפְּטֶרִיקְס אוֹסְטְרָלִיס" בפי חוקרי-הטבע, הניזון בלי הבחנה מזחלים, מחרקים, מתולעים ומגרגרים. ציפור זו ייחודית לארץ זו. בקושי רב הצליחו לאַקְלמה בכמה גני-חיות באֵירוֹפָּה. צורתה הבלתי-גמורה ותנועותיה המצחיקות משכו מאז ומתמיד את תשומת-לִבּם של הנוסעים, ובמהלך מסע-הגילויי הגדול באוֹקְיָאנְיָה שערכו הספינות אַסְטְרוֹלָב וזֶלֶה, הטילה האקדמיה למדעים על מר דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל ללכוד ציפור אחת מאותן ציפורים מיוחדות במינן. אך למרות הפרסים שהובטחו לילידים, לא הצליח החוקר להביא עִמו ולוּ גם קִיווִי אחד.

פַּגָנֶל, אשר שׂמח על מזלו הטוב, קשר את שתי התרנגולות האלה יחדיו ולקחן עִמו ברוב-אומץ בכוונה להעניקן שַׁי לגן-הצמחים של פָּרִיס. הגֵיאוֹגְרָף הנלהב כבר יכול לחזות בדמיונו את השלט המקסים שיתנוסס על היפה שבכלובי הגן, לאמור: תרומתו של מר זָ'ק פַּגָנֶל.

ובינתיים היתה החבורה הקטנה יורדת בלא יגיעות מיותרות לאורך הָוָואִיפָּה. האזור היה שומם לחלוטין; שום זכר ועקבות של ילידים, שום שביל שיצביע על נוכחותם של בני-אדם במישורים אלה. מֵי הנהר זרמו בינות לשיחים גבוהים או החליקו לאורך החופים המאורכים. המבט יכול לשוטט עד לחומת הרים נמוכים שחתמו את העמק מצד מזרח. בצורותיהם המוזרות, בצלליותיהם החבויות בתוך ערפל מְתַעְתֵעַ, דמו ההרים לחיות-ענק, מעֵין שרידים של עידנים שלפני המבול. הם דמו לעדר של לְוְויִיתָנִים ענקיים שהִתאבנו לפתע פתאום. צורותיהם המעוותות

של הגושים העידו על צביון געשי מובהק. ואכן, נְיוּ-זִילַנְד היא תולדה של התרחשות געשית חדשה למדי. תהליך הֲנָחָתָה של הארץ מתוך מימי האוֹקְיָינוֹס עדיין היה הולך ומתמשך. אי-אלה נקודות באי אף התגבהו בכמה מטרים בעשׂרים השנים האחרונות. הלַבָה עדיין היתה רוחשת בקרבי האדמה, מטלטלת אותה, מעוותת אותה ונפלטת בהרבה אתרים בצורת גֵיזֶרים או דרך לועות הרי-גַעַש.

עד השעה ארבע אחר-הצהריים כבר עברו בתנופה יותר מארבעה-עשר קילומטרים. על-פי המפה, אשר פָּגָנֶל נועץ בה לעִתים תכופות, אמורה היתה נקודת ההתחברות של נהרות וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ להימצא במרחק פחות משמונה קילומטרים. שם עוברת הדרך לאוֹקְלֶנְד, ושם יחנו לשהיית הלילה. אשר לשמונים הקילומטרים שעדיין מפרידים בינם לבין הבירה, שניים-שלושה ימים יספיקו כדי לגומאם ברגל, ושמונה שעות, אם תיקרה להם בדרכם מרכבת-הדואר, המקיימת פעמיים בחודש קשר בין אוֹקְלֶנְד לבין מִפרץ הוֹקְס.

"ובכן," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "גם הלילה ניאלץ לישון תחת כיפת-השמים."

"כן," השיב פָּגָנֶל, "אך אני מקווה שזו תהיה הפעם האחרונה."

"נקווה שכך, שכֵּן התְּלָאוֹת קשות מנשׂוא לְלֵיידי הֶלֶנָה ולעלמה גְרַאנְט."

"והן עומדות בהן בלא כל תלונה," הוסיף ג'וֹן מַנְגְלְס. "אך אם אינני טועה, מר פָּגָנֶל, דומני שדיברת על איזה כפר השוכן בנקודת-ההתחברות של שני הנהרות."

"נכון," השיב פָּגָנֶל. "הוא מצוין במַפָּתו של ג'וֹנְסְטוֹן. זהו הכפר נְגַרְנָוָואהִיָה, השוכן במרחק כשלושה קילומטרים מתחת לנקודת-ההתחברות."

"ובכן, האם לא נוכל ללון שם הלילה? לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לא תירָתַּעְנָה מהליכת שלושה קילומטרים נוספים, ובלבד שימצאו שם מלון עם נוחות כלשהי."

"מלון!" הצטווח פָּגָנֶל, "מלון בכפר מָאוֹרִי! אין שום אַכְסַנְיָה ואף לא פּוּנְדָק! כפר זה אינו אלא אוסף של בִקתות ילידים, ולא רק שלא מומלץ לבקש בו מחסה ללילה, לדעתי יש להתרחק ממנו ברוב זהירות."

"אתה וחששותיך התמידיים, פָּגָנֶל!" הפטיר גְלֶנֶרְבָאן.

"לורד יקר שלי, כשמדובר במָאוֹרִי – כַּבְּדֵהוּ וְחַשְׁדֵהוּ. אינני יודע מה מצב יחסיהם עם האַנְגְלִים, אם דוכאה ההתקוממות או השׂיגה את מטרתה; ואני חושש להיקלע לעיצומה של המלחמה. סלחו לי על תוסר-צניעותי, אך אנשים במעמדנו יהיו שלל מצוין למָאוֹרִים, ולי אין חשק רב לטעום בעל-כורחי את טעמה של הכנסת-האורחים הנְיוּ-זִילַנְדִית. אני מוצא לנכון להתרחק מכפר זה, לעוקפו ולנוס מפני כל מִפגש עם הילידים. כשנגיע לְדְרוּרִי, יהיה המצב שונה. אז תוכלנה נוסעותינו האמיצות לפוש מתְּלָאוֹת המסע."

דעתו של הגֵיאוֹגְרָף נתקבלה. לֵיידי הֶלֶנָה העדיפה לעשות את הלילה האחרון תחת כיפת-השמים ובלבד שתחסוך מעמיתיה את הסכנות. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט גם לא ביקשו לערוך חניית מנוחה, וכך המשיכו לצעוד לאורך גדת הנהר.

מקץ שעתיים החלו צללי הערב יורדים מפסגות ההרים. קודם היעלמה באופק מערב ניצלה השמש פִּרצה חטופה בעננים ושילחה כמה קרניים מאחרות. שׂיאי ההרים שבפַּאֲתֵי מזרח לבשו גוֹנֵי אַרְגָּמָן בנְגֹהוֹת היום השוקע. היתה זו מעֵין ברכת דרך אחרונה לנוסעים.

גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו הרחיבו צעדיהם. הם ידעו מה קצרים דִמדומי הערב בקו-הרוחב הזה, ועד כמה זריז הלילה בפלישתו. מן ההכרח היה להגיע להִתחברות שני הנהרות טרם החשֵיכה המוחלטת. אך ערפל כבד התרומם מן האדמה והִקשה על איתור הדרך.

למרבה המזל תפסה השמיעה את מקום הראייה, שאיבדה מתועלתה בחשֵיכה. עד מהרה נשמע קול מִלמול מים מודגש יותר, שהעיד כי שני הנהרות מתמזגים לערוץ אחד. בשמונה בערב הגיעה החבורה לנקודה שבה נשפך הַוָואִיפָּה לתוך הַוָואִיקַטוֹ, אגב אי-אלה נהמות של גלים מתנגשים.

"הַוָואִיקַטוֹ לפנינו!" קרא פָּגָנֶל, "הדרך לאוֹקְלֶנְד מעפילה לאורך גדתו הימנית."

"נראה זאת מחר," השיב הרב-סרן. "בואו ונקים את המחנה כאן. דומני כי הצללים המודגשים יותר הם של סבך עצים שצמח פה ממש כמו להעניק לנו מחסה. נסעד ארוחת-ערב ונישן."

"נאכל ארוחת-ערב," אמר פָּגָנֶל, "אך רק של רְקִיקִים ובשר מיובש בלא להדליק אש. הגענו לכאן בשקט מוחלט, נשתדל להסתלק מכאן באורח דומה! למרבה המזל, הערפל מכסה אותנו כליל."

בהגיעם לקבוצת העצים פעלו הכול לפי הנחיותיו של פָּגָנֶל. ארוחת-הערב הקרה נבלעה בלא רחש, ועד מהרה שקעו הנוסעים, מותשים מחמת צעידה של עשׂרים וארבעה קילומטרים, בשינה עמוקה.

10

הנהר הלאומי

למחרת, עם עלות השחר, הזדחל בעצלְתיים ערפל סמיך למדי על פני הנהר. מקצת האֵדים, שריוו את חלל האוויר, התעבו בשל הצינה והיו לענן דחוס שאפף את פני המים. אך קרני החמה לא בוששו לבוא, ופילחו את הגושים הדחוסים הללו, שהתפוגגו תחת מבטו של כוכב-היום הקורן. גדות הנהר נחלצו ממסך הערפילים וערוץ הוָואיקָטוֹ נתגלה במלוא יִפעָתוֹ.

לשון-יבשה דקה ומוארכת, מסומרת בעצים נמוכים, הסתיימה בנקודת מִפגש שני הנהרות. מימיו הגועשים יותר של הוָואיפָּה הדפו את מימי הוָואיקָטוֹ לאורך כרבע קילומטר, קודם שיתמזגו עִמם; אך הנהר החסון והשליו התגבר אט-אט על הנהר הסורר וסחפו ברכּוּת אל תוך ערוצו, הנשפך למאגרו של האוקיינוס השקט.

בהתפזר מסך הערפילים מעל הנהר נתגלה כלי-שיט המתנהל במעלה הוָואיקָטוֹ. היתה זו בּוּצית, שאורכה עשרים מטרים, רוחבה מטר וחצי ועומקה תשעים סנטימטרים; חרטומה היה מוגבה כשל גוֹנדוֹלָה וֶנֶצְיָאנית וכל-כולה חצובה כמִקשה אחת מתוך גזע אֲשוּחַ-קָהִיקָטֵיאָה. מצע שְׂרָכים יבשים ריפד את קרקעיתה. שמונת המשוטים בחלקה הקדמי הטיסו אותה על פני המים, בעוד גבר שישב בּיַרְכָתַיִם היה מְנַווטה בעזרת משוט אחורי נייד.

היה זה יליד גבה-קומה כבן ארבעים וחמש. הוא ניחן בחזה רחב, באיברים שריריים ובידיים ורגליים חסונות. מִצחו החרוש קמטים עמוקים, מבטו החמור וארשתו הקודרת שיוו לו חזות מרתיעה.

היה זה מנהיג מָאוֹרי רם-מעלה. הדבר ניכר מכתובות-הקַעֲקַע המעודנות והצפופות שקִיווּקְווּ את גופו ואת פניו. מכנפות אַפּו הנִשרי הסתלסלו שני פסים לוּלְיָנִיִים שחורים, שהקיפו את עיניו הצהובות, התחברו על מִצחו ואבדו בתוך רעמת שיער נהדרת. פיו בעל השיניים הבוהקות וסנטרו נעלמו בתוך שלל שִׂרְבּוּטים סְדוּרים, אשר פיתוחיהם ההדורים התעקלו עד לחזהו החסון.

כתובת-הקַעֲקַע, "מוֹקוֹ" בפי הנְיוּ-זִילַנְדִים, היא אות-כבוד חשוב. זכאי לאותם פסי-צבע מכובדים רק מי שהשתתף בגבורה באי-אלה קרבות. העבדים, פשוטי-העם, אינם רשאים לקוות לכך. המנהיגים המפורסמים ניכָּרים בגימורו, בדיוקו ובטִבעו של הרישום, המְשַחְזֵר על-פי-רוב על גופם דמויות של בעלי-חיים. יש העומדים אף חמש פעמים בניתוחי ה"מוֹקוֹ" המכאיבים. ככל שהגבר הנְיוּ-זִילַנְדִי עטור תהילה רבה יותר, כך רבות יותר הכתובות המְעַטרות אותו.

דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל מסר פרטים מעניינים בנוגע למִנהג זה. הוא העיר, בצדק, כי ה"מוֹקוֹ" כמוהו כאותם שְלטי-אצולה שבהם מִתהדרות משפחות מסוימות באֵירוֹפָּה. אולם הוא מציין את השוני בין שני אותות-כבוד אלה: שְלטי-האצולה באֵירוֹפָּה מעידים, על-פי-רוב, על אומץ-לִבו של הראשון בשושֶלֶת, זה שזכה בתואר, בלא

להעיד דבר על סגולותיהם של צֶאֱצָאָיו, ואילו אותות-הכבוד האישיים של הנֵיוּ-זִילַנְדִים מעידים עדות אמיתית כי אלה שוכו לשאתם, גילו אומץ-לב אישי יוצא-דופן.

יתֵרה מזאת, כתובות-הקַעֲקַע של המָאוֹרִים אינן רק סמל של יוקרה שהמנהיג נהנה ממנה, אלא הן בעלות ערך שימושי שאין עליו עוֹרְרִין. הן מְעַבּוֹת את מערכת-העור ומאפשרות לו לשאת את פגיעות האקלים ואת עקיצות היתושים הבלתי-פוסקות.

אשר למנהיג המָאוֹרִי שניווט את הסירה, לא היה כל ספק באשר למוצאו הרם. עצם היִסְפּוּר המושחזת, המשמשת את המְקַעְקְעִים מבני המָאוֹרִים, חרצה את פניו חמש פעמים בקווים צפופים ועמוקים. הוא היה בתהליך קַעְקוּעַ חמישי, והדבר ניכר מחזותו היְהירה.

גופו היה כרוך במחצלת "פוֹרְמִיוּם" רחבת-שוליים, מקושטת בעורות כלבים, וחגור אזור-חֲלָצַיִם מגואל בדם הקרבות האחרונים. בתנוכי אוזניו המוארכים היו תלויים עגילים מאבן-יַרְקָן, סביב צווארו ריטטו מחרוזות של "פּוּנָאמוּס", מעַיָן אבני-קודש שהנֵיוּ-זִילַנְדִים ייחסו להן מתוך אמונות תפלות איזה כוח טמיר. לצִדו היה מונח רובה מתוצרת אַנְגְלִיָה ו"פָּאטוּ-פָּאטוּ", גרזן דו-להבי בגוון אִזְמָרַגְד, שאורכו כארבעים סנטימטרים.

סמוך אליו ניצבו כקפואים במקומם תשעה לוחמים פחותים ממנו במעמדם, חמושים ובעלי מבע אכזרי, חלקם עדיין סובלים מפציעות טריות. גם הם עָטוּ מעילי פוֹרְמִיוּם. שלושה כלבים, שחזותם דורסנית, רבצו לרגליהם. שמונת החותרים שבקדמת הסירה נָדמו כמשרתיו או כעבדיו של המנהיג. הם חתרו בכוח רב, ולפיכך העפילה הסירה במהירות מסחררת במעלה הָוָואִיקָטוֹ, שזרמו לא היה מהיר במיוחד.

במרכז הסירה הארוכה ישבו דחוקים אלה כנגד אלה עשרה שבויים אֵירוֹפִּיִים, רגליהם קשורות אך ידיהם חופשיות.

היו אלה גְלֶנַרְבַן ולֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט, רוֹבֶּרְט, פָּגָנֶל, הרב-סרן, ג'וֹן מַנְגְלְס, הכַּלְכָּל ושני המלחים.

אמש, בשל הערפל הסמיך, לא הבחינו אנשי החבורה הקטנה כי הקימו מחנה בלִבּו של ריכוז ילידים גדול. באישון לילה הופתעו הנוסעים בשנתם, נלקחו בשבי ואחר הועלו על כלי-השַיִט. עד כה לא התעללו בהם, אך לשווא היו מנסים לגלות התנגדות כלשהי. כלי-נֶשֶק והתחמושת היו בידי הפראים, והללו היו עלולים לירות בהם חיש מהר בכדוריהם שלהם.

עד מהרה נודע להם, בזכות קליטת כמה מִלים אַנְגְלִיוֹת שבהן השתמשו הילידים, כי הללו הובסו בידי הכוחות הבְּרִיטִיִים, נהדפו ונקטלו, ועתה הם נסוגים למחוזותיו העיליים של הנהר וָאִיקָטוֹ. לאחר התנגדות עיקשת, שבה נקטלו רוב לוחמיו הבכירים בידי חטיבה 42, שב המנהיג המָאוֹרִי כדי לקרוא לדגל את שבטי ההר, שיצטרפו לוִוילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן הבלתי-מנוצח, הממשיך במלחמתו בכובשים. שמו של מנהיג זה היה "קָאי-קוּמוּ", שֵם מְצַמְרֵר בשָׂפת הילידים, ופירושו "האיש האוכל את איבריו של אויבו". הוא היה אמיץ ונועז אך אכזריותו לא נפלה מאומץ-לִבּו. ממנו לא היה צריך לצַפּות לשום רחמים. יצאו

לו מוניטין בקרב החיילים האַנְגְלִיים, והמושל של נְיוּ-זִילַנְד אף קבע פרס על ראשו.

מהלומה נוראה זו ניחתה על לורד גְלֶנֶרְבַאן שעה שכבר עמד להגיע לנמל הנכסף כל-כך של אוֹקְלֶנְד ולחזור משם לאֵירוֹפָּה. משקיף מן הצד, שהיה מתבונן בפניו החתומים והשלֵווים, לא יכול לנחש את סערת חרדותיו הפנימית, שכֵּן בנסיבות חמורות התגלה גְלֶנֶרְבַאן כאיש חזק שעוצמתו מַשתווה למידת אסונו. הוא חש כי מחובתו להיות מופת לאשתו ולעמיתיו ולהאציל עליהם מאיתנותו, כיאֶה לבעל ולמנהיג; נכון היה למות ראשון למען הכלל, אם ידרשו זאת הנסיבות; גְלֶנֶרְבַאן, שהיה דתי ברוחו, לא רצה להיוָואֵש מן הצדק האלוהי, והאמין כי צדק זה עוד יתייצב לימינו במשימתו הקדושה; בלב כל הסכנות שנערמו בדרכו, לא התחרט על המֶחֱווה נדיבת-הלב שגררה אותו עד למחוזות-פרא אלה.

עמיתיו למסע היו עשויים מאותו חומר; מחשבותיהם האצילות היו כמחשבותיו, ולמראה פניהם השלֵווים והמִתנשאים לא היה אפשר להאמין כי הם הולכים וקרֵבים אל אסון נורא. יתֵרה מזאת, מתוך הסכמה משותפת ועל-פי עצתו של גְלֶנֶרְבַאן, גמרו אומר להעמיד פני אדישות מִתנשאת אל מול הילידים. זו היתה הדרך היחידה להרשים את היצורים הפראיים הללו. הפראים ככלל, והמָאוֹרִים בפרט, ניחנים במין חוש של כבוד שאינו מַרפֶּה מהם לעולם. הם מוקירים כל מי שזכה להערכה בגין קור-רוחו ואומץ-לִבו. גְלֶנֶרְבַאן ידע כי בנוהגו כך יחסוך מחבריו ומעצמו פגיעות קשות ומיותרות.

מאז צאתם מן המחנה לא הִרבו הילידים לדבר ביניהם. אגב, הפראים אינם אנשים מַרבֵּי-להג. עם זאת, מן המִלים הספורות שהחליפו ביניהם, נוכח גְלֶנֶרְבַאן לדעת כי השפה האַנְגְלִית שגורה בפיהם. הוא גמר אומר לחקור את המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי בדבר הגורל שהועיד להם. הוא פנה אל קַאי-קוּמוּ ואמר לו בקול נטול כל פחד:

"לאן אתה מוליך אותנו, מנהיג?"

קַאי-קוּמוּ נתן בו מבט קר ולא השיב.

"מה בדעתך לעשות בנו?" שב גְלֶנֶרְבַאן וחזר על שאלתו.

עיניו של קַאי-קוּמוּ ניצתו בברק חטוף. הוא השיב בקול נמוך:

"להחליף אותך, אם אחיך ירצו בך; להורגך, אם יסרבו."

גְלֶנֶרְבַאן לא ביקש יותר מכך, אך התקווה שבה לקנֵן בלִבו. אין ספק שכמה ממפקדי הצבא המָאוֹרִי נפלו בידי האַנְגְלִים, והילידים מבקשים לקבלם בחזרה בדרך של חילופי-שבויים. נפתח פה פתח להצלה, והמצב לא היה נואש לחלוטין.

ובין כה וכה היתה הסירה מעפילה במהירות במעלֵה הנהר. פַּגַנֶל, שבשל אופיו ההֲפַכְפַּך היה הלך-רוחו מִשתנה מן הקצה אל הקצה, שב ונמלא תִקְווה מוחלטת. הוא אמר בנפשו כי המָאוֹרִים יחסכו מהם את המאמץ להגיע בכוחות עצמם אל העמדות האַנְגְלִיוֹת, וגם זאת לטובה. לפיכך השלים עם גורלו והיה עוקב במַפָּתו אחר ערוץ הַוָואִיקָטוֹ דרך מישורי החבל ועמקיו. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, אשר כבשו את אֵימתן, שוחחו בלחש עם גְלֶנֶרְבַאן, ואפילו משקיף הבָּקיא בהבעות-פנים היה מתקשה לקרוא על תווי פניהן את החרדות השוכנות בלבבן.

הַוָואִיקָטוֹ הוא הנהר הלאומי של נְיוּ-זִילַנְד. המָאוֹרִים גֵאים בו וקנאים לו כפי

שהגֶרְמָנִים גֵאִים בְּרַיין והסְלָאבִים בְּדָנוּבָּה. בנתיבו, שאורכו כשלוש-מאות ועשרים קילומטרים, הוא משקה את האזורים היפים ביותר של האי הצפוני, מחבל וֶלִינְגְטוֹן ועד חבל אוֹקְלֶנְד. הוא העניק את שמו לכל השבטים היושבים לגדותיו, שבטים שלא דוכאו, ושאי-אפשר לְדַכְּאם, אשר קמו כאיש אחד כנגד הפולשים.

מימי הנהר הכמעט-בְּתוּליים טרם חוללו על-ידי ספינות זרות. רק חרטומי הבּוּצִיות של בני האי מפלחים את גליו. רק מתי-מעט מן התיירים עזי-הנפש הסתכנו בינות לגדות הנהר המקודשות. דומה כי ערוצו העילי של הָוָואִיקָטוֹ אסור על בני-אֵירוֹפָּה החילוניים.

פָּגָנֶל היה מודע להערצה הגדולה שרוחשים הילידים לעורק המים הגדול של נְיוּ-זִילַנְד. הוא גם ידע כי חוקרי-הטבע האַנְגְלִיִּים והגֶרְמָנִיִּים מעולם לא העפילו מעֵבֶר לנקודת התחברות הנהר עם הָוָואִיפָּה. עד להיכן יגרור קַאי-קוּמוּ את שבוייו? הוא היה מתקשה לנחש זאת אִלְמָלֵא המלה "טָאוּפוֹ" שעלתה שוב ושוב על שפתיהם של המנהיג ולוחמיו, ואשר עוררה את תשומת-לִבּוֹ.

הוא עיין במַפָּתוֹ ונוכח לדעת כי השם טָאוּפוֹ מתייחס לאגם מפורסם בתולדות הגֵיאוֹגְרַפְיָה, המצוי בחלקו היותר הררי של האי, בִּפְאָתָיו הדרומיים של חבל אוֹקְלֶנְד. הָוָואִיקָטוֹ חוצה את האגם לכל אורכו ואחר-כך שב ויוצא ממנו. למן נקודות-ההתחברות של הנהרות וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ זורם הנהר לאורך מסלול של מאתיים קילומטרים בקירוב.

פָּגָנֶל פנה לג'וֹן מַנְגְלְס בצרפתית כדי שהפראים לא יבינוהו, וביקש ממנו לאמוד את מהירות הסירה. ג'וֹן העריכה בכחמישה קילומטרים בשעה.

"אם כן," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אם נעגון לחניית-לילה, יימשך מסענו עד לאגם כארבעה ימים."

"אבל מה בדבר עמדות האַנְגְלִים, היכן הן ממוקמות?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"קשה לדעת זאת!" השיב פָּגָנֶל. "עם זאת, אין ספק כי המלחמה התפשטה לחבל טָרָנָקִי, וסביר להניח שהכוחות האַנְגְלִיִּים מרוכזים ליד האגם, מעבר להרים, במקום שמצוי מוקד ההתקוממות."

"מי ייתן ויהי כך!" אמרה לֵיידִי הֶלֶנָה.

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט נוגה באשתו הצעירה ובמֶרִי גְרַאנְט, החשופות לשבט-חסדם של הילידים האכזריים והמובלות בארץ פראית, הרחק מכל ישועה אנושית. אולם הוא חש כי קַאי-קוּמוּ בוחן אותו, ומִכֵּיוון שרצה להסתיר את העובדה כי אחת השבויות היא אשתו, כבש את מחשבותיו בלִבּו והמשיך לִצְפּוֹת בגדות הנהר באדישות גמורה.

כמחצית הקילומטר הלאה מנקודת-ההתחברות חלף כלי-השַׁיִט בלא לעצור על פני מִשְׁכָּנוֹ לשעבר של המלך פּוֹטָאטָאוּ. שום סירה לא חרצה בשובליה את מימי הנהר. כמה בקתות פזורות על גדות הנהר העידו בחורבנן על זוועות המלחמה הטרייה. אזורי הכפר הסמוכים לחוף נראו נטושים, וגדות הנהר עצמו היו שוממות מאדם. רק כמה נציגים של משפחת עופות-המים הפיחו חיים בשיממון העגום הזה. מדי פעם היה איזה "סְפֶּרוּנְגָה", חוֹטְמִי שחור-כנפיים, שִׁבְטנו לבנה וצוואָרו אדום, נמלט על רגליו הארוכות. לעִתים היו אלה אֲנָפוֹת משלושה סוגים, ה"מָאטוּקוּ" האֲפַרְפָּרָה, מין אֲנָפִית בעלת מבט מטופש, וה"קוֹטוּקוּ" הנהדר, לבן-נוצות,

צהוב-מקור ושחור-רגליים, שהיה צוֹפה בשלווה בחלוף על פניו סירת הילידים. במקום שבו השתפלו גדות הנהר אל המים, עמדו השַלְדָגים, ה"קוֹטָארֶה" בפי המָאוֹרים, וארבו לצְלוֹפָּחים הקטנים השורצים למיליוניהם במי נהרות נְיוּ-זִילַנְד. במקום שהשיחים סוככו כחופה על מי הנהר, עמדו דוּכִיפוּת גאוותניות ותרנגולות מים ורחצו רחצת שחרית תחת קרני השמש הראשונות. עולם בעלי-הכנף כולו נהנה מן הרגיעה שהעניק לו הֶעְדרם של בני-האדם שגורשו או שנקטלו במלחמה.

בחלקו הראשון של ערוצו זורם הוָואיקָטוֹ בלב מישורים רחבי-ידיים. אולם במעלֵה הנהר מְצֵרוֹת הגבעות, ואחר-כך עושים זאת ההרים, את העמק שבו חפר הנהר את ערוצו. שישה-עשר קילומטרים הלאה מנקודת-ההתחברות ציינה מַפָּתו של פָּגָנֶל את חוף קִירִיקִירִירוֹאָה, שאכן נמצא במקום המצוין במפה. קַאי-קוּמוּ לא נעצר שם. הוא נתן לאסיריו את מצרכי-המזון שנלקחו מהם במהלך ביזת מחנה הלילה שלהם. אשר ללוחמיו, לעבדיו ולו עצמו, הם הסתפקו במזון של ילידים, שָרָכִים טובים למאכל, "פְּטֶרִיס אֶסְקוּלֶנְטָה" בפי חוקרי-הטבע, שורשים צלויים בתנור, ו"קָפָּנָס", תפוחי-אדמה הגדֵלים בשפע בשני האיים. שום מזון מן החי לא נכלל בתפריטם, ודומה היה כי הבשר המיובש שאכלו השבויים לא גֵירה את תַאֲבונם.

בשעה שלוש הוזדקרו כמה הרים על הגדה הימנית, הלא הם ה"פּוֹקֶרוֹאָה רֵיינְגֶ'ז", הדומים לחומת ביצורים הרוסה. על כמה צוקים תלולים קיננו שרידי "פָּאוֹת", מבצרים ישנים שהקימו מהנדסי המָאוֹרִים באתרים שאי-אפשר לכובשם, שדמו לקנים גדולים של נשרים.

השמש עמדה לשקוע מעבר לאופק כאשר נתקלה הסירה בחוף, הזרוע המון אבני-סְפּוֹג שסוחף הוָואיקָטוֹ בזרימתו בלב הרי-הגעש. עמדו שם אי-אלה עצים שנראו מתאימים להקמת מחנה. קַאי-קוּמוּ הורה להוריד את שבוייו, ידי הגברים נִכפתו וידי הנשים נשארו חופשיות; כולם רוכזו בטַבּוּר המחנה ותגורה של מדורות שאין לחצותה הוצתה סביב.

טרם שדיווח קַאי-קוּמוּ לשבוייו על כוונתו להחליפם בשבויים מבני-עמו, דנו גְלֶנֶרְבָאן וג'וֹן על האמצעים שביכולתם לנקוט על-מנת לשוב ולזכות בחֵירותם. את שלא יכלו לנסות בסירה, קיוו לנסות על היבשה בשעת החנייה, בסיוע הלילה.

אולם למן השיחה של גְלֶנֶרְבָאן עם המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי נראה נבון יותר להימנע מכל מעשה. חייבים היו להתאזר בסבלנות. זו היתה הדרך הבטוחה יותר. בחילופי שבויים היו יותר סיכויים מאשר במתקפה חמושה פנים-אל-פנים או במנוסה דרך אזורים לא מוכרים. ברור בעליל כי אירועים שונים עשויים להתרחש ולעכב אפילו משא ומתן מעֵין זה; אולם מוטב היה להמתין ולחכות לתוצאות. ואמנם, מה יכלו לפעול כתְרֵיסר גברים נטולי-נשק כנגד כשלושים פראים חמושים היטב? יתר-על-כן, גְלֶנֶרְבָאן הניח כי שבטו של קַאי-קוּמוּ איבד מנהיג רב-חשיבות שהוא משתוקק להחזירו לחיק שבטו, ואכן הוא לא טעה.

למחרת שָיַט כלי-השַיִט במעלֵה הנהר במִשנה-מהירות. בשעה עשר נעצר לרגע קל במִפגש הפּוֹהָאִיוֶנָה, נהר קטן המתחפר עֲקַלְקַלוֹת במישורי הגדה הימנית.

בּוּצִית, ועליה עשׂרה ילדים, הצטרפה לכלי-השַׁיִט של קַאי-קוּמוּ. בקול חרישי מילמלו הלוחמים את סיסמת המִפגש, הלא היא ה"אֵיְרֶה-מַאי-רָה", שפירושה בשׂפת הילידים "בוא הלום בריא ושלם", ושתי הסירות המשיכו לשייט בצמוד. ממראה המצטרפים לשַׁיִט ניכר כי שָׁבוּ לא מכבר מקרב כנגד האַנְגְּלִים. בגדיהם היו קרועים לגזרים, כלי-נשקם נוטפי-דם ופצעיהם עדיין דיממו מתחת לסחבותיהם. הם היו קודרים ומסוגרים בשתיקתם. באדישות, המאפיינת את כל העמים הפראיים, לא נתנו דעתם כלל על האֵירוֹפִּים.

בצהריים הסתמנו בפַאֲתֵי מערב פסגותיו של הר מָאוּנְגָטוֹטָרִי. עמק וָאִיקָטוֹ הלך וצר. הנהר, שהיה כעת חתום בין שתי חומות גבוהות, שצף קדימה בזרם מהיר. אך חוסנם של הילידים, שלוּוה בשירה סדירה שייצבה את טפיחת המשוטים במים, נשׂא את כלי-השַׁיִט על פני המים המקציפים. הם חלפו על פני המים הסוערים והנהר וָאִיקָטוֹ שב לזרימתו האִטית, המתעקלת מדי קילומטר וחצי על-פי זוויות גדותיו.

לקראת ערב נחת קַאי-קוּמוּ למרגלות ההרים, שראשוני רכסיהם צונחים בתלילוּת עד לגדות הנהר הצרות. כעשׂרים ילידים, שירדו מסירותיהם, ערכו שם את הכנותיהם ללינת הלילה. מדורות הודלקו לרגלי העצים. מנהיג אחר, שווה בדרגתוֹ לקַאי-קוּמוּ, התקדם לעברו בצעדים מדודים, ובחַכְּכוֹ את אַפּוֹ בּאַפּוֹ של קַאי-קוּמוּ בירך אותו בברכת חברוּת, ה"צ'וֹנְגִי". השבויים רוכזו במרכז המחנה והועמדה עליהם שמירה קפדנית.

למחרת בבוקר שבה ונמשכה ההעפלה באפיק הָוָאִיקָטוֹ. סירות אחרות הגיעו דרך יובליו הקטנים של הנהר. כשישים לוחמים, ללא ספק מניצוליה של ההתקוממות האחרונה, התקבצו אז יחדיו, כמעט כולם פגועים מכדורי האַנְגְּלִים. הם שָׁבוּ למתוזות ההרים. לעִתים עלה שיר מתוך הסירות ששטו בשורה עורפית. אחד הילידים פצח במִזמור הַפַּטְרִיוֹטִי של "פִּיהֶה" המִסתורי.

פָּאפָּא רָא טִי וָאטִי טִי דִי
אִי דוּנְגָה גֵיי...

זהו ההימנון הלאומי המלווה את המָאוֹרִים במלחמת העצמאות שלהם. קולו של המזמר, מלא ומצטלצל, עורר הדים בהרים, ולאחר כל בית היו הילידים הולמים בחזותיהם, שהידהדו כתופים, וחוזרים במקהלה על מִלות הבית הלוחמניות, ואז, תוך מאמץ מתירה מחודש, היו הסירות מתגברות על הזרם ומעופפות על פני המים.

במהלך אותו יום נתקלו בתופעה מתמיהה בעת השַׁיִט בנהר. סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים זינקה הסירה לתוך עמק צר, ללא כל היסוס, בלא להָאֵט ממהירותה, מגוּוטת בידו האיתנה של המנהיג. גלי הנהר השתברו בזעף על אֵינְספור האיים הזעירים, המוּעדים לתאונות. אסור היה להתהפך בשום מחיר, שכן בגדותיו של מֵיצר מוזר זה של הנהר וָאִיקָטוֹ לא היתה כל אפשרות למחסה. כל מי שהיה דורך בבוץ הרותח של חופיו היה מוצא בהכרח את מותו.

ואכן, הנהר זרם בינות למעיינות חמים שנודעו מימים ימימה מחמת סקרנותם

של התיירים. תַחְמוצת-הברזל צבעה באדום עז את הטין הצהבהב שעל גדות הנהר, שבו לא היתה הרגל מוצאת אפילו מטר אחד של אבן טוף מוּצקה. האוויר היה רָווּי בְרֵיח גוֹפְרִיתִי חריף. הילדים לא סבלו מכך אך לשבויים נגרמה אי-נוחות מחמת הַרֵיחות שבקעו מסדקי הקרקע ובִעבּועי האדים שהתפוצצו בלחץ הגזים שבבטן האדמה. אך בעוד שחוש-הריח התקשה להסתגל לריחות הגזים, העין רָוותה מן החיזיון המרשים.

כלי-השַיִט פילסו לעצמם דרך במעבה ענן של אדים לבנים. טבעות הענן הזוהרות ריחפו מדורגות כפִירָמידה מעל לנהר. על גדותיו הָמוּגֵייזֶרִים למאותיהם שגיוונו את פעלוליהם, מתיזים מים כמִזְרָקות או כאֲשָדים באגן מעשה ידי אדם. אחדים מהם הֵמטירו ענני קיטור ואחרים פיכּו בסילונות נוזליים. אפשר היה לחשוב כי איזה פעלולן נסתר מפעיל לסירוגין לרצונו את מעיינות המים והקיטור, שהתמזגו באוויר והתגַוונו בקרני החמה.

במקום זה זרם הַוָואִיקָטוֹ בתוך אפיק משתנה, שרתח בלא הפוגה מחמת האש התת-קרקעית. לא הרחק משם, סמוך לאגם רוֹטוֹרוּאָה, מזרחה, פרצו בנהמה המעיינות החמים והאשדות המהבילים של רוֹטוֹמָהָאנָה וטֶטָרָאטָה, שכמה נוסעים נועזים הצליחו לראותם בחטף. שם נפלטים עודפי הגזים שלא מצאו לעצמם מוצא דרך שִסְתוּמיהם של הרי-הגעש טוֹנְגָרִירוֹ וּוָאקָארִי, הרי-הגעש הפעילים היחידים בנְיוּ-זִילַנְד.

לאורך שלושה קילומטרים וחצי שטו סירות הילידים מתחת לאותה כיפה של אדים, אפופות בסִלסולים החמימים שהתגלגלו על פני המים; ואחר, נמוֹג הערפל הגוֹפְרִיתִי, ואוויר צח יותר, שנשאב בשל מהירות הזרם, צינן את החוות המתנשפים. הם עברו את אזור המעיינות החמים.

סמוך לשלהי היום עלה בידם לחצות עוד שני יובלים מהירים בכוח משוטם החסון של הילידים, את ההִיפָּאפָּטוּאָה והטָמָטֵיאָה. עם ערב חנה קַאי-קוּמוּ במרחק מאה ושישים קילומטרים מנקודת-ההתחברות של וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ. הנהר שהיה הולך ומתעקל מזרחה צנח אז בדרומו של אגם טָאוּפּוֹ, כמִזרקת מים ענקית בתוך בריכה.

למחרת עיין פָּגָנֶל במַפָּתו וזיהה על הגדה הימנית את הר טָאוּבָּאָרָה, המתנשא לגובה תשע-מאות מטרים.

בצהרי יום הגיחה שיירת הסירות מתוך מִפתח הנהר לתוך אגם טָאוּפּוֹ, והילידים הצדיעו בהינף-יד לפיסת בד שהתבדרה ברוח על גגה של אחת הבקתות. זה היה הדגל הלאומי.

11

אגם טָאוּפּוֹ

יום אחד, זמן רב לפני תחילת ההִיסְטוֹרְיָה, קרסו מערות באזור הלַבּוֹת הקדומות שבמרכז האי ונתהוותה תהום שלעומקה אין שיעור, אורכה ארבעים קילומטרים ורוחבה – שלושים ושניים; המים, ששטפו מרכסי ההרים שמסביב, הציפו את השקע הכביר. התהום היתה לאגם, אך עדיין לא יכלו האֲנָכִים למדוד את עומק מצולותיה.

זהו אגם טָאוּפּוֹ המוזר, המשתרע בגובה כארבע-מאות מטרים מעל פני הים, ועליו חולש מעגל של הרים שגובהם חמש-מאות מטרים. במערבו, מְתלול סלעי-ענק; בצפונו, כמה פסגות מרוחקות, שחורשות קטנות מעטרות אותן; במזרחו, חוף רחב-ידיים ובו עוברת דרך מצופה אבני-סְפוֹג, המתנצנצות תחת חופה של שיחים; בדרומו, חרוטֵי-געש מֵעֵבר למישור ראשון של יערות, המְמסגרים בהדר-מלכות את מִשטח המים הרחב, שהסערות המהדהדות בו שוות בעוצמתן לסופות הצִיקְלוֹן שבאוֹקְיָינוּס.

האזור כולו רותח כקלחת-אדירים התלויה מעל להבות תת-קרקעיות. קליפת הקרקע רוטטת בהשפעת לְטיפוֹת האש שבְּטַבּוּר האדמה. במקומות רבים מתלחלח קיטור חם. הקליפה נִסדקת כעוגה שהפריזו באפייתה, ואילוּלֵא מצא לעצמו הקיטור הכּלוּא פתח שְחרור מלועות הגעש בטוֹנְגָרִירוֹ, מרחק עשרים קילומטרים משם, היתה מִן הסתם הרמה כולה שוקעת אל תהומות הכִּבְשן הלוהט.

מִן הגדה הצפונית נראה הר הגעש טוֹנְגָרִירוֹ, מעוטר בעשן ובאש, מתנשֵׂא מעל אי-אלה תְלֵי-געש יורקי-אש, דומה כי הטוֹנְגָרִירוֹ מִתקשר למערכת שלוחות סבוכה למדי. מאחוריו מִתנוסס הר רוּאָפֶּאהוּ, מבודד במישור, ראשו נבלע בעננים בגובה אלפיים ושמונֶה-מאות מטרים. רגל אדם לא דרכה מעולם על פסגת חרוטוֹ הבלתי-מוּשׂגת, ועֵין אדם עדיין לא שָׁזפה את תהומות לועו, למרות שהאדונים בִּידְוּויל ודִיסוֹן, ולא מכבר מר דֶה הוֹכְשְׁטֶטֶר, מדדו, שלוש פעמים בעשרים השנים האחרונות את הפסגות הנגישות יותר של רכס טוֹנְגָרִירוֹ.

יש אגדות על כל הרי-הגעש הללו ובנסיבות אחרות פָּגָנֶל ודאי לא היה מחמיץ את ההזדמנות לסַפֵּר לעמיתיו. ודאי היה מספר להם, למשל, על הסִכסוּך שהתעורר בגין איזו אשה בין הטוֹנְגָרִירוֹ והטָרָנָקִי, שהיה אז שכנו וידידו. חמתו של טוֹנְגָרִירוֹ, שהיה חמוּם-מוֹח ככל הרי-הגַעַש, עלתה בוֹ עד להשחית והוא היכה את טָרָנָקִי. הלה, חבול ומושפל, נמלט דרך עמק וַנְגָאנִי, איבד בדרך מנוסתו שתי צלעות-הר והגיע עד לחוף-הים, שם הוא מִתנוֹסס בבדידוּתו ומִתקרא הר אֶגְמוֹנְט.

אך פָּגָנֶל לא היה שרוּי במצב-רוח לסיפור מעשיות, וחבריו לא היו במצב-רוח להטות לו אוזן. הם צפו בדוּמייה בגדה הצפונית-מזרחית של אגם טָאוּפּוֹ, שֶׁלְּשָׁם הוליכם ביש-גורלם המייאש. תחנת המִיסְיוֹן שהקים הכּוֹמֶר גְרֵייס בפּוֹקְוָוה, על

גדתו המערבית של האגם, לא היתה קיימת עוד. איש-הדת נס הרחק ממוקד ההתקוממות. השבויים היו בודדים, מופקרים לחסדי המָאוֹרִים צמאי-הדם, ונמצאו בדיוק בחלק זה של האי שהנצרוּת מעולם לא חדרה אליו.

ביוצאו מִמֵימי הנהר וָאִיקָטוֹ חצה קַאי-קוּמוּ את המִפרץ הזעיר, המְשמש לו כמשפך, עקף לשון-יבשה חדה ועגן בחוף החול המזרחי של האגם, לרגלי גַבְנוּנָיו הראשונים של הר מַנְגָה, תל ענק שגובהו כתשעים מטרים ויותר. שם השתרעו שְדות ה״פוֹרְמְיוּם״, הלא הוא הפִּשְתָן יקר-הערך של נְיוּ-זִילַנְד, ״הַרַקֶקֶה״ בפי הילידים. אין לזלזל כלל בצמח רב-שימושים זה. מתִפרַחתו מפיקים מַעְיָן דבש מצוין; גבעולו מספק חומר צמיגי, המְשמש תחליף לשעווה או לעמִילָן; עליו שימושיים עוד יותר, שכֵן הם ניתנים לעיבודים שונים: העלֶה החי מְשמש כנייר; העלֶה המיובש הוא עמילן מצוין; מן העלֶה החתוך אפשר לייצר חבלים, כבלים ורשתות; אותו עלֶה, מפורק לסיבים וּמְנוּפָּץ, הופך לשמיכות, למעילים, למחצלות או לאזורי-חֲלָצַיִים, וכשצובעים את אלה באדום או בשחור, הם עוטפים את גופם של נכבדי המָאוֹרִים.

הפוֹרְמְיוּם יקר-המציאות צומח ברחבי שני איי נְיוּ-זִילַנְד, על שפת-הים כמו-גם על גדות נהרות ואגמים. באזור זה כיסו שיחיו הגדֵלים פרא שדות שלמים; פרחיו בגוון אדום-חום, הדומים לאֲגָבָה, ביצבצו לכל עבר מתוך הסבך שאין להתירו של עליו המוארכים. העלים יצרו מַעֲין קישוט-ניצחון של להבים חדים. ציפורים רבות-חן, הנֶקְטָרִינוֹת, שוכנותיהן הקבועות של שדות-הפוֹרְמְיוּם, ריחפו בלהקות גדולות וְרָווּ מן הצוּף הדבשי של הפרחים. במימי האגם השתכשכו סיעות ברווזים שחורי-נוצות, מפוספסים אפור וירוק, שהִתְבַּייתו במקום בנקל.

כרבע קילומטר משם, על שיפוע של הר, נִגלה ה״פָּא״, מעוז מָאוֹרִי מבוצר הממוקם באתר שאי-אפשר לכובשו. אחד-אחד הורדו השבויים אל החוף, ידיהם ורגליהם חופשיות, ונלקחו לפָּא. המִשעול שהוביל אל המעוז חצה שדות פוֹרְמְיוּם וחורש של עצים יפים, ״קָאִיקָטֵיאָס״ שְמֵם, ירוקי-עד ותרמיליהם אדומים, ״דְרָקוֹנִים אוֹסְטְרָלִיִים״, ״טִי״ בשפת הילידים, אשר אֲמִירָם הוא תחליף נָאוֹת לדקל-הכְּרוּב, ״הוּיוּס״, המשמש לצביעת בדים בשחור. תורים ענקיים, בוהקים בנִצנוּצים מתכתיים, ועם רב של זרזירים עִם דִלְדוּלֵי-צוואר אדומים פרחו אל-על בהתקרב הילידים.

אחרי מעקף ארוך הגיעו גְלֶנֶרְבָאן, לֵיידִי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט ועמיתיהם לתוך הפָּא.

מצוּדה זו היתה מוּגנת בראש ובראשונה בחומת עץ, עשׂויה לְוָוחִים מוּצקים, שגובהה חמישה מטרים כמעט; קו הגנה שני היה עשׂוּי כְּלוֹנְסָאוֹת, ואחריו חומת נצרים ובה חֲרַכֵּי-ירי, כל אלה הקיפו את המִתחם הפנימי, את חצר הפָּא, שבה ניצבו מִבנים מָאוֹרִיִים וכארבעים בקתות ערוכות בסדר אחיד.

בהגיעם הזדעזעו השבויים למראה הגולגולות שקישטו את גדר המִכלאה הפנימית. לֵיידִי הֶלֶנָה וּמֶרִי גְרַאנְט הֵסֵבּוּ פניהן יותר מתיעוב מאשר מאֵימה. גולגולות אלה היו שייכות לראשי שבטים אויבים שנפלו בקרב, ואשר גופותיהם שימשו מאכל למנצחיהם.

הגֵיאוֹגְרָף זיהה אותן כגולגולות אויבים על-פי ארוּבּוֹת העיניים הריקות. ואכן, נהוג היה לנקֵר ולאכול את עיני ראשי-השבטים; על-מנת לשמֵר את

הגולגולת מרוקנים אותה תחילה מן המוח ומפשיטים אותה מעורה; את האף מחזקים בקיסמי-עץ קטנים, את הנחיריים אוטמים באגודות פוֹרְמִיוּם, את הפה ושמורות-העיניים תופרים; אחר-כך מכניסים את הגולגולת לתנור ומעשנים אותה במשך שלושים שעות. שיטה זו משמֶרת את הגולגולת לעד, בלי פגם או קמט, והיא משמשת כאות-ניצחון.

לעִתים נוהגים המָאוֹרִים לשמֵר את גולגולת מנהיגיהם שלהם, אך במִקרה זה נשארות העיניים והן מביטות מתוך ארוּבּוֹתיהן. הניו-זילַנדים מציגים שׂרידים אלה בגאווה רבה; הם נושא להערצתם של הלוחמים הצעירים, ואף סוגדים להם בטקסי פולחן.

אך בפָּא של קַאי-קוּמוּ, רק גולגולות אויבים פיארו את המוזֵיאוֹן המַזְוויע הזה, ורבים, מן הסתם, היו האַנְגְלִים, שגולגולתם נקורת-העין הֶעשירה את האוסף של המנהיג המָאוֹרִי.

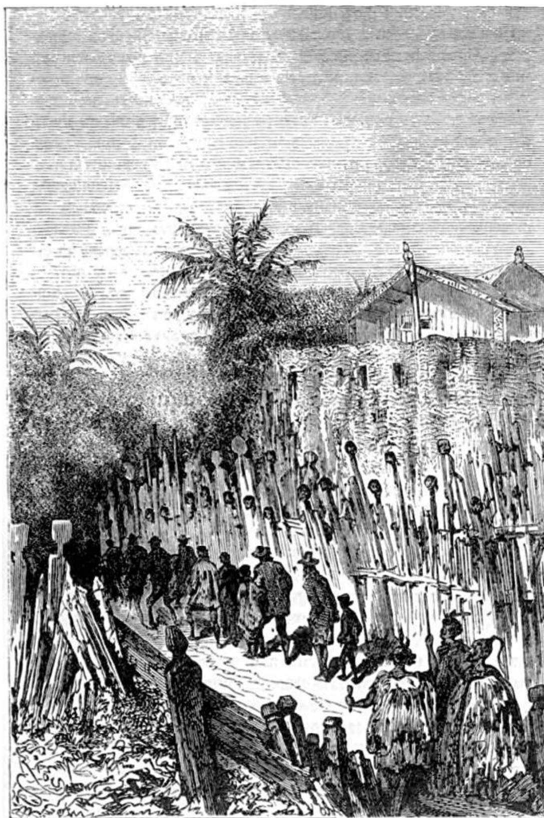
בִקתתו של קַאי-קוּמוּ התנוססה בין כמה בקתות נמוכות בּיַרְכְּתֵי הפָּא, אל מול מִשטח רחב-ידיים וחשׂוּף, אשר אֵירוֹפִּים היו מכנים אותו "שדה-קרב". מִשכן זה היה בנוי ממִקבץ של כְּלוֹנְסָאוֹת, מאוטמות בסבכת ענפים, ומרופדות מבפנים במחצלות פוֹרְמִיוּם. אורכו היה שישה מטרים, רוחבו ארבעה מטרים וחצי, גובהו – שלושה מטרים, וממַדים אלה הִקנו לבית-המגורים של קַאי-קוּמוּ נֶפח של כשלושים מטרים רבועים. מנהיג מָאוֹרִי לא היה זקוק ליותר מזה לצורך מגוריו.

פתח אחד ויחיד איפשר גישה לפנים הבִקתה; לוח מתנועע עשׂוי אריג-צמחים עבה שימש כדלת. הגג התארך כמַרְזֵב. כמה דמויות מגולפות בעץ קישטו את הבית, וה"וָארֶפּוּנִי", השער, עורר את התפעלות המבקרים בעֶלְיָוֹה, בדמויות סְמליות, במִפלצות, בקישוטי העלים ובשאר הפיתוחים שעליו, פרי יצירתם של אומני-הקישוט המקומיים.

רצפת הבקתה היתה עשׂויה אדמה כבושה, והיתה מוגבהת כעשׂרים סנטימטרים מעל פני הקרקע שבחוץ. כמה מקלעות נצרים ומזרנים של שָׂרָך יבש, מכוּסים במחצלת ארוגה מעלי "סִיפָּה" ארוכים וגמישים, שימשו כמיטות. אבן וחור גדול במרכזה שימשה תנוּר, וחור שני, בתִקרה, שימש אֲרוּבָּה. כשהיה העשן סמיך דיו בפנים הבית, היה מוצא סוף-סוף את דרכו החוצה מבעד לפתח זה, לא לפני שציפה את קירות הבית בשִכבה נאה של פיח שחור ומבריק.

לצד הבִקתה היו מחסנים שאצרוּ בתוכם את מאגרי המנהיג, יבול הפוֹרְמִיוּם שלו, תפוּחֵי-האדמה, טָארוֹס, השְׂרָכִים הטובים למאכל וכן התנוּרים, שבהם בישלו את המזונות השונים על-גבי אבנים לוהטות. הלאה מזה, בתוך מִכלאות קטנות, היו מכונסים חזירים ועִזים, צֶאֱצָאִים נדירים ומועילים של בעלי-החיים שבּיִית הרב-חובל קוּק. כלבים התרוצצו אנה ואנה, מבקשים את מזונם הדל. בתור חיות המשמשות תפריט יומיומי של המָאוֹרִים, הם נראו מוזנחים למדי.

במבט אחד הקיפו גְלֶנֶרְבָאן וידידיו את המִכלול כולו. הם המתינו ליד בִקתה ריקה, נתונים לשרירות לִבו של המנהיג וחשופים לגידופיה של כְּנוּפְיַית נשים וזקנות. להקת מכשפות קשישות הקיפה אותם, איימה עליהם באגרופים, בצווחות ובילֵלות. כמה מִלים באַנְגְלִית שנפלטו מבין שפתיהן הבשׂרניות העידו בבֵירור כי הן תובעות נקם מיידי.

בהגיעם הזדעזעו השבויים למראה הגולגולות שקישטו את גדר המכלאה

בעיצומם של הזעקות והאיומים, העמידה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן מַראית-עין של שַלווה, שבוודאי לא שיקפה את המתרחש בלִבה פנימה. אשה אמיצה זו כבשה את רגשותיה במאמצים עילאיים כדי שלא לפגוע בקור-רוחו של לורד גְלֶנֶרְבַאן. מֶרִי גְרַאנְט, לעומת זאת, היתה קרובה להתעלפות. ג'וֹן מַנְגְלְס, שתמך בה, היה נכון להקריב את חייו להגנתה. חבריו נשאו במטר הגידופים כל אחד על-פי דרכו, מקצתם היו אדישים כמו הרב-סרן ואחרים היו נתונים לחֵימה פנימית הולכת וגוברת כמו פַּגָנֶל.

גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להגן על לֵיידי הֶלֶנָה מִמתקפת המכשפות הזקנות, צעד היישר לעבר קַאי-קוּמוּ, ובהצביעו לעבר העֵדֶר המכוער, אמר:

"גָרֵש אותן!"

המנהיג המָאוֹרִי נעץ מבט חודר בשבוייו בלא לענות; אחר-כך היסה את העֵדֶר המייבב בתנועת-יד. גְלֶנֶרְבַאן קד קידה לאות תודה ושב למקומו בקרב עמיתיו.

אותה עת היו מכונסים בפָּא כמאה נְיוּ-זִילַנְדִים, קשישים, גברים במלוא אונם, וגם בחורים צעירים, מִקצתם שקטים אך קודרים, מצפים להוראותיו של קַאי-קוּמוּ, ואחרים פורקים את כל רגשות הכאב העז; הללו ביכו את שארי-בשׂרם או את ידידיהם שנפלו בקרבות האחרונים.

קַאי-קוּמוּ היה המנהיג היחיד שנענָה לקריאתו של וִילְיַאם תוֹמְפסוֹן ושב למחוזות האגם, והוא שדיווח לשבטו על כישלון המרד הלאומי, אשר דוּכּא בשפֵלות הוַואִיקָטוֹ התחתי. מאה וחמישים לוחמים מתוך מאתיים, שחשו תחת פיקודו להגן על אדמת המולדת, לא שבו מן המערכה. אחדים ודאי נפלו בשבי הפולשים, אך רבים אחרים מוטלים בשׂדה-הקרב ושוב לא יֶחֱזוּ בארץ אבותיהם!

זה היה פשר הדִכדוך העמוק שפקד את השבט עם שובו של קַאי-קוּמוּ. עד כה לא דלף דבר על אודות המַפָּלה האחרונה, אך הידיעה המרה היכתה אותם זה עתה כרעם ביום בהיר.

אצל הפראים מוצא לו היגון הנפשי פורקן תדיר בביטויים גופניים. שארי-בשׂרם של הלוחמים שנפלו, ובעיקר נשותיהם, שׂרטו לעצמם את עור פניהם ואת כתפיהם בצְדָפות חדות. הדם הקולח נִמהל בדמעות. עומק החתכים ביטא את כובד האסון. מה נורא היה מראן של הנְיוּ-זִילַנְדִיות האוּמְלָלוֹת שותתות-הדם ואחוזות-הטֵירוּף!

היתה גם עילה נוספת, חמורה הרבה יותר, לצערם המִתגבר של הילידים. לא זו בלבד ששאר-בשׂרם או חברם הלך לבלי שוב, אלא שגם עצמותיו תחסרנה בקבר המשפחתי. לפי הדת המָאוֹרִית הימצאותם של שׂרידים אלה נחשבה תנאי הכרחי לחיי העולם הבא; לא הבשׂר הכָּלֶה וחולף כי אם העצמות הן שנאספות בקפידה, מנוּקות, מגוּרדות, משוּיפות, אפילו מצוּפות בלַכָּה, ומוטמנות לעד ב"אוּדוּפָּה", כלומר, ב"בית-התהילה". קברים אלה מקושטים בפסלי-עץ, המְשַחְזְרים בדיוק מְרַבִּי את כתובות-הקעקע של המנוֹחַ. ואילו עתה, ייוותרו הקברים ריקים, לא יהיה כל טעם לקיים את טקסי הדת, והעצמות, אלה שיוותרו לפלֵיטה משיני כלבי-הפרא, ילבינו בלא קבורה בשׂדה-הקרב.

בשל כך התעצמו אותות הצער כפל-כפליים. לאיומי הנשים היתוֹספו נאצות

הגברים נגד השבויים האֵירוֹפִּיִים. העלבונות ניתכו מכל עבר, ותנועות הידיים הפכו אלימות יותר ויותר. עוד מעט קט והזעקות תתחלפנה במעשי אלימות.

קַאי-קוּמוּ, אשר חשש פן לא יוכל לרסן את חמומי-המוח שבקרב בני-שבטו, הורה להוביל את השבויים לאתר מקודש, השוכן בקצהו השני של הפָּא, על-גבי רמה תלולה. בִּקתה זו נשענה על קיר-סלע, שהתנשא לגובה שלוש-מאות מטרים מעליה וחסם צד זה של המחנה המבוצר בחומה תלולה. ב"וָארֶה אָטוּאָה" זו, כלומר "בית-הקודש", היו כוהני-הדת, ה"אָרִיקִי", מלמדים את הנִיוּ-זִילַנְדִים על דבר קיומו של האֵל בעל שלוש היישויות, האב, הבן והציפור, או הרוח. הבִּקתה היתה רחבת-ידיים, אטומה היטב והכילה את המזון הקדוש והנבחר שהאֵל מָאוּאִי-רַאנְגָה-רַאנְגִי אוכל באמצעות פיהם של כוהניו.

שם מצאו השבויים מחסה ארעי כנגד השתוללות הילידים. הם השתרעו על-גבי מחצלות הפוֹרְמִיוּם. לֵידי הֶלֶנָה, שכוחותיה אפסו כליל ועוז-רוחה נפל, צנחה אל בין זרועות בעלה.

גְלֶנֶרְבָאן אימץ אותה אל לוח-לבבו ואמר לה שוב ושוב:

"חִזקי ואִמצי, הֶלֶנָה היקרה, השמים לא יפקירונו!"

עם כניסתם לבִקתה מיהר רוֹבֶּרְט לטפס על כתפיו של וִילְסוֹן, והצליח להשחיל את ראשו מבעד לחריץ שבין הכותל לגג, מקום שם היו תלויים הקָמֵיעות. משם הקיף מבטו את מרחב הפָּא, עד לבִקתתו של קַאי-קוּמוּ.

"הם התקבצו סביב המנהיג," אמר בשפל קול, "...הם מטלטלים את זרועותיהם... הם מצווחים... קַאי-קוּמוּ רוצה לדבר..."

למשך רגעים מספר השתתק הילד, ואחר-כך המשיך:

"קַאי-קוּמוּ מדבר... הפראים נרגעים... הם מאזינים לו..."

"ברור מאליו," אמר הרב-סרן, "שלמנהיג יש עניין אישי להגן על שלומנו. הוא רוצה להחליף את אסיריו כנגד המנהיגים של שבטו! אך כלום יסכימו לכך הלוחמים?"

"כן!... הם מאזינים לו..." המשיך רוֹבֶּרְט. "הם מתפזרים. אחדים שבים לבקתותיהם... אחרים יוצאים מן המחנה המבוצר."

"האם נכונים דבריך?" הצטעק הרב-סרן.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס," השיב רוֹבֶּרְט, "קַאי-קוּמוּ נותר לבדו עם הלוחמים ששטו בסירתו... הו! אחד מהם פונה לעבר בִקתתנו..."

"רד, רוֹבֶּרְט," קרא גְלֶנֶרְבָאן.

ברגע זה הזדקפה לֵידי הֶלֶנָה ולָפְתה את זרועו של בעלה.

"אֶדוּאַרְד," אמרה בקול תקיף, "מֶרִי גְרַאנְט ואנוכי איננו רוצות ליפול לידיהם של פראים אלה בעודנו בחיים!"

ובתום דבריה הושיטה לגְלֶנֶרְבָאן אקדח טעון.

"כלי-נשק!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן, ונצנוץ הִבְלִיחַ בעיניו.

"כן! המָאוֹרִים אינם מְפַשְׁפְּשִׁים בכליהן של נשים! אבל, כלי-נשק זה, אֶדוּאַרְד, לא יכוון נגדם כי אם נגדנו..."

"גְלֶנֶרְבָאן!" נחפז מֶק-נַאבְּס לצעוק, "הַחְבֵּא את האקדח! עדיין לא הגיעה שעת-הכושר..."

האקדח נעלם בין בגדי הלורד. המחצלת המכסה את פתח הבקתה הופשלה. נכנס יליד.

הוא אותת לשבויים ללכת בעקבותיו. גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו פסעו בקבוצה צפופה, חצו את הפָּא ועצרו לפני קַאי-קוּמוּ.

סביב המנהיג היו מכונסים בכירי הלוחמים של שבטו, ביניהם אותו מָאוֹרִי, אשר סירתו הצטרפה לסירתו של קַאי-קוּמוּ בהצטלבות הנהר פוֹהֶינָהֶנָה והנהר וָאִיקָטוֹ. היה זה גבר בן ארבעים, חסון, עם ארשת-פנים שהביעה פראות ואכזריות. שמו היה קָארָה-טֶטֶה, "מהיר-חֵימה" בניו-זילנדית. קַאי-קוּמוּ התייחס אליו במלוא גינוני הכבוד, ועל-פי כתובות-הקעקע העדינות שלגופו, ניכר בקָארָה-טֶטֶה שהוא בעל מעמד רם-מעלה בשבט. עם זאת, משקיף דק-הבחנה היה מנחש בוודאי כי בין שני המנהיגים שוררת יריבות. הרב-סרן הבחין שהשפעתו של קָארָה-טֶטֶה היא לְצָנִינִים בעיניו של קַאי-קוּמוּ. שניהם הטילו את מרותם על העממים הרבים שבאזור וָאִיקָטוֹ והיתה בידיהם עוצמה שווה. לפיכך, אף-על-פי שכל עֵת חילופי הדברים היה החיוך משוך על שפתותיו של קַאי-קוּמוּ, מעיניו ניבטה עוינות עמוקה.

קַאי-קוּמוּ החל לחקור את גְלֶנֶרְבַאן:

"אתה אַנְגְלִי?" שאלו.

"כן," השיב הלורד בלא היסוס, שכֵּן נתינות זו היה בה כדי להקל על חילופי-השבויים.

"וחבריך?" שאל קַאי-קוּמוּ.

"חברי אַנְגְלִים כמוני. אנחנו נוסעים, ניצולים מספינה שנטרפה. אם ברצונך לדעת, לא לקחנו חלק במלחמה."

"אין זה משנה!" השיב קָארָה-טֶטֶה במלוא התוקף. "כל אַנְגְלִי הוא אויבנו. בני-מולדתך פלשו לאי שלנו! הם שרפו את כפרינו!"

"הם לא נהגו כשורה!" השיב גְלֶנֶרְבַאן בקול רציני. "אני אומר זאת משום שכך אני חושב, ולא משום שאני נתון לשבט חסדך."

"הקשב," המשיך קַאי-קוּמוּ, "הטוֹהוֹנְגָה, הכוהן הגדול של נוּאִי-אָטוּאָה*, נפל בשבי אחיך; כעת הוא שבוי בידי הפָּאקֶטָה**. צַו האל שלנו מורה לנו לפדות את חייו. הייתי רוצה מאוד לשסף את לבך מקרבך, הייתי משתוקק מאוד שראשך וראש חבריך יתנוססו לנצח מעל הכְּלוֹנְסָאוֹת של גדר זו! אך נוּאִי-אָטוּאָה אמר את דברו."

קַאי-קוּמוּ, שכבש עד עתה את רגשותיו, רטט מחֵימה אצורה אגב דיבור. ארשת-פניו עטתה השתלהבות אכזרית.

אחר-כך, מקץ כמה דקות, התעשת והמשיך בקור-רוח:

"הסבור אתה שהאַנְגְלִים יחליפו את טוֹהוֹנְגָה שלנו בך?"

גְלֶנֶרְבַאן היסס לענות ובחן בתשומת-לב את המנהיג המָאוֹרִי.

"אינני יודע," הפטיר לאחר רגע של דומייה.

---

* שמה של אלוהות ניו-זילנדית.

** אֵירוֹפִּים.

"דַבֵּר," שב ופנה אליו קַאי-קוּמוּ. "האם ערך חייך שווה לחיי הטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"לא," ענה גְלֶנֶרְבַאן, "אינני מנהיג בין אנשי ואף לא כוהן-דת!"

פָּגָנֶל, שנִדהם מתשובתו של גְלֶנֶרְבַאן, סקר אותו בהשתוממות עזה.

גם קַאי-קוּמוּ נראה מופתע.

"אם כן, אתה מפקפק?" שאל.

"אינני יודע," שב גְלֶנֶרְבַאן וחזר על דבריו.

"אחיך לא יסכימו לקבלך בתמורה לטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"אותי לבד, לא," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "את כולנו יחד, אולי."

"אצל המָאוֹרִים מחליפים ראש תמורת ראש," אמר קַאי-קוּמוּ.

"הַצֵע תחילה את הנשים הללו בתמורה לכוהן-הדת שלך," אמר גְלֶנֶרְבַאן והצביע לעֵבר לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט.

לֵיידי הֶלֶנָה ביקשה לרוץ אל בעלה, אך הרב-סרן עצר בעדה.

"שתי נשים אלה," המשיך גְלֶנֶרְבַאן וקד קידה רבת-חן לפני לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, "תופסות עֶמדה בכירה בארצן."

הלוחם סקר את השבוי במבט קר. חיוך מבשר-רעות הפציע בזווית-פיו; אך הוא מיהר לכובשו והשיב בנימה שהתקשה לרסנה:

"האִם מקווה אתה, אֵירוֹפִּי ארור, שתוכל להערים על קַאי-קוּמוּ באמצעות דברי-כָּזָב? הסַבְרַתָ שעיניו של קַאי-קוּמוּ אינן יודעות לקרוא בצפונות-הלב?"

ובהצביעו לעבר לֵיידי הֶלֶנָה, קרא:

"זו אשתך!"

"לא! זו אשתי!" הצטעק קָארָה-טֶטֶה.

המנהיג הדף את השבויים והניח את ידו על כתפה של לֵיידי הֶלֶנָה, שהחווירה למַגָעָה.

"אֶדוּאַרְד!" זעקה האשה האוּמְלָלָה, אובדת-עֵצות.

בלא להוציא הגה מפיו, הניף גְלֶנֶרְבַאן את זרועו, נשמעה ירייה וקָארָה-טֶטֶה צנח מת.

למִשמע נפץ הירייה פרץ מן הבקתות זרם של ילידים. בן-רגע נמלא הפָּא אדם. מאה ידיים התנופפו כנגד האוּמְלָלִים. אקדחו של גְלֶנֶרְבַאן נֻתלש מידו.

קַאי-קוּמוּ העיף בגְלֶנֶרְבַאן מבט משונה, אחר-כך סוכך בידו האחת על גוף הרוצח וביד השנייה בלם את ההמון, שהסתער על הזרים.

קולו גבר על כל המהומה.

"טַאבּוּ! טַאבּוּ!" זעק.

למִשמע מִלה זו נבלם ההמון לפני גְלֶנֶרְבַאן וחבריו, אשר כוח על-טבעי הצילם, לפחות לעת-עתה.

כמה דקות לאחר-מכן הובלו בחזרה אל הַוָּוארֶה-אַטוּאָה, ששימש להם כבית-כלא. אך רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל לא היו איתם.

12
הלווייתו של מנהיג מָאוֹרִי

על-פי הנוהַג הרוֵוח למדי בנְיוּ-זִילַנְד, נשא קַאי-קוּמוּ, נוסף על התואר של אָרִיקִי, גם בתואר ראש-השבט. בידיו היתה סמכות של כוהן-דת, ובתור שכזה היה בסמכותו להחיל על בני-אדם ועל עצמים את הגנת הטַאבּוּ הכרוכה באמונות תפלות.

הטַאבּוּ הוא נוהג המשותף לכל העמים בני הגזע הפּוֹלִינֶזִי, ומרגע הטלתו חל איסור מוחלט על כל מגע עם האדם, או על כל שימוש בחפץ, שהוטל עליהם טַאבּוּ. לפי הדת המָאוֹרִית, כל מי שישלח יד מחללת על מה שהוכרז כטַאבּוּ, יישא בעונש מוות מיידי מידֵי האל הזועם. יתֵרה מזאת, אם תתְמַהְמֵהַ האלוהות, ולא תמהר לממֵש את הנקמה על הפגיעה בה, לא יהססו הכוהנים להאיץ בה.

בדרך-כלל המנהיגים מטילים את הטַאבּוּ למטרות מדיניות, אך לעתים הוא מופעל במצב שְכִיחַ בחיי היומיום. טַאבּוּ של כמה ימים מוטל על יליד לאחר שגזז את שער ראשו או צייר כתובת-קַעֲקַע על גופו, לאחר שבנה לעצמו דוּגית או הקים בית, וכן בשעת מחלה אנושה או מוות. אם קורה שצריכה לא מבוקרת מאיימת לחסל את דגת הנהרות או את יבולם של שדות תפוחי-אדמה שטרם הבשילו, מוטל עליהם טַאבּוּ שמטרתו הגנה וחיסכון. אם חפץ מנהיג להרחיק טרדנים מביתו, הוא מטיל עליהם טַאבּוּ; אם מבקש הוא להבטיח לעצמו את מלוא הרווח מקשרים עם אונייה זרה הנמצאת בביקור, הוא מטיל עליה טַאבּוּ; אם ברצונו להטיל חרם על סוחר אֵירוֹפִּי שעורר את מורת-רוחו, הוא מטיל עליו טַאבּוּ; האיסור דומה לזכות ה"וֶטוֹ" הקדומה שהיתה שמורה למלכים.

כשהוטל איסור על חפץ, אסור לאיש לגעת בו פן ייענש. כשהוטל איסור על יליד, מונעים ממנו מאכלים מסוימים לפרק זמן מוגדר. אם היליד עשיר, הוא חומק ממִשטר-תְזוּנה חמור זה בעזרת עבדיו הנותנים בפיו את המאכלים שאסור לו לגעת בהם בידיו; ואם עני הוא, עליו ללקֵט את מאכליו בשפתיו, והטַאבּוּ משפיל אותו למדרגה של חיה.

בסיכומו של דבר, מִנהג מיוחד זה מכתיב את כל מעשיו של הנְיוּ-זִילַנְדִי, קלים כחמורים, וכופה עליו לציית לשינויים. זוהי התערבותה המתמדת של האלוהות בחיי החֶברה. לטַאבּוּ יש תוקף של חוק, ואפשר לומר כי כל מערכת-החוקים של הילידים, מערכת בלתי-מעוּרערת וקשוחה, מסתכמת בהפעלתו התכופה של מוסד הטַאבּוּ.

אשר לשבויים הכלואים בוַואהֶרֶה-אָטוּאָה, מדובר היה בטַאבּוּ שְרירותי שחילצם מזעם השבט. אחדים מן הילידים, חבריו של קַאי-קוּמוּ וחסידיו, קפאו על עומדם למִשמע קולו של מנהיגם והגֵנו על השבויים.

אך לגְלֶנֶרְבַאן לא היו כל אשליות באשר לגורל שהועידו לו. רק במותו עשוי

היה לכפר על רציחתו של ראש-שבט. אולם המוות אצל עמים פראיים חותם תמיד מַסֶכֶת ממושכת של עינויים. גְלֶנֶרְבַאן צפה אֵפוא שהעונש שיוטל עליו בגין הזעם המוצדק על ששלח יד חמושה במנהיג המָאוֹרִי, יהיה אכזרי, אך הוא קיווה שחמת-זעמו של קַאי-קוּמוּ תיפול רק עליו.

מה נורא הלילה שעבר עליו ועל חבריו! מי יוכל לשַוות בנפשו את חרדותיהם ולאֱמוֹד את ייסוריהם? רוֹבֶּרְט המסכן וּפַּגַנֶל האמיץ לא שבו. אך האפשר היה לפקפק באשר לגורלם? כלום לא היו הם הקורבנות הראשונים שהועלו על מִזבח הנקם של הילידים? כל תקווה פסה, אפילו מִלבו של מֶק-נַאבְּס, שבדרך-כלל לא נטה להתייאש על נְקַלָה. ג׳וֹן חש שדעתו הולכת ומשתבשת עליו לנוכח הייאוש הקודר של מֶרִי, שהופרדה מאחיה. לורד גְלֶנֶרְבַאן הגה בבקשה הנוראה של לֵיידִי הֶלֶנָה, אשר חפצה למות מידיו, כדי שלא תסבול עינויים או עבדות! כלום יעמוד לו אומץ-לִבו לעשות כדבריה?

״מֶרִי,״ הירהר ג׳וֹן בלב נשבר, ״באיזו זכות יש להמית גם אותה?״

אשר לבריחה, היא נראתה, כמובן, בלתי-אפשרית. עשרה לוחמים חמושים מכף-רגל ועד ראש ניצבו בפתח הַוָּארֶה-אָטוּאָה.

בוקרו של ה-13 בפֶבְּרוּאָר הגיע. שום מגע לא התקיים בין הילידים לבין השבויים, שהוטל עליהם טַאבּוּ. בבקתה היתה כמות מסוימת של מִצרכי-מזון, אשר האוּמְלָלים כמעט לא נגעו בהם. הרעב נמוֹג מפני הכאב. היום חלף בלא שתבוא כל תמורה ואף לא תקווה. ללא-ספק נועדו הלוויָיתו של המנוֹחַ היקר וטקס העינויים להתרחש בו-בזמן.

גְלֶנֶרְבַאן היה משוכנע כי קַאי-קוּמוּ זנח כל כוונה לעִסקת-חליפין, אך דווקא בנקודה זו שמר הרב-סרן על שביב של תקווה.

״מי יודע,״ אמר, בהזכירו לגְלֶנֶרְבַאן את הרושם החריף שהותיר מותו של קָארָה-טֶטֶה על המנהיג קַאי-קוּמוּ, ״מי יודע אם אין קַאי-קוּמוּ חש עצמו דווקא אסיר-תודה לך!״

אולם חֵרֶף הערותיו של מֶק-נַאבְּס, לא רצה גְלֶנֶרְבַאן לטַפֵּח שום תקווה. יום המחרת חלף גם הוא בלא שייעָרכו כל הכנות לטקסי העינויים. וזו היתה סיבת העיכוב:

המָאוֹרִים מאמינים כי במשך שלושה ימים לאחר המוות שוכנת הנשמה בגוף הנפטר, וכך, במשך שלוש יממות, נותרת הגופה בלא קבורה. מִנהג זה של השהיית הקבורה נשמר בקפידה. עד ל-15 בפֶבְּרוּאָר נותר אֵפוא הפָּא שומם. ג׳וֹן מַנְגְלְס, שהתרומם על כתפיו של וִילְסוֹן, הִרבה לצְפות בביצורים החיצוניים, ולא הבחין בכל יליד. רק הזקיפים, שעמדו על משמרתם, התחלפו ליד דלת הַוָּארֶה-אָטוּאָה הקדושה.

אך ביום השלישי נפתחו הבקתות; הפראים, גברים נשים וטף, כלומר כמה מאות מָאוֹרִים, נאספו בתוך הפָּא, מהרישים ודוממים.

קַאי-קוּמוּ יצא ממשכנו, מוּקף בחשובי המנהיגים של שבטו, ותפס מקום בראש תלולית, שגובהה מטרים אחדים, במרכז המחנה המבוצר. המון של ילידים הקיף אותו בחצי-גורן במרחק כמה מטרים מאחוריו. דוּמייה מוחלטת שׂרָרה בכל ההתקהלות הזאת.

על-פי אות מידיו של קַאי-קומו, יצא אחד הלוחמים והתקדם לעבר הוָואהֶרֶה-אָטוּאָה.

"זכור," קראה לֵיידי הֶלֶנָה לעֲבר בעלה.

גְלֶנֶרְבַאן אימץ את אשתו ללבו. ברגע זה קרבה מֶרִי לג'וֹן מַנְגְלְס.

"לורד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן," אמרה, "בוודאי תסכימו שאִם יכולה אשה למות מידי בעלה, כדי לחמוק מקיום מֵבִיש, יכולה גם ארוסה למצוא את מותה מידי הארוס שלה, כדי לחמוק מגורל דומה. ג'וֹן, ברגע גורלי זה יכולה אני להגיד לך, שזה זמן רב שאני ארוסתך בִנבכי לבבי. האוכל לסמוך עליך, ג'וֹן יקירי, כפי שלֵיידי הֶלֶנָה סומכת על לורד גְלֶנֶרְבַאן?"

"מֶרִי!" הצטעק הרב-חובל הצעיר, אובד-עֶשְתונות. "הו! מֶרִי היקרה...!"

נבצר ממנו לסיים את דבריו. המחצלת התרוממה והשבויים נגררו אל קַאי-קומו. שתי הנשים כבר השלימו עם מר-גורלן, ואילו הגברים הִסוו את חרדותיהם מאחורי מסיכה שלֵווה שהעידה על כוחות-נפש על-אנושיים.

הם הגיעו אל המנהיג הנִיוּ-זִילַנְדִי. הלה פסק ללא דיחוי את גזר-דינו:

"אתה הרגת את קָארָה-טֶטֶה?" שאל את גְלֶנֶרְבַאן.

"אני הרגתיו," השיב הלורד.

"מחר תמות עם עלות השמש."

"רק אני?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, ולִבו הלם בקִרבו בפראוּת.

"אה! לוּלֵא היו חייו של הטוֹהוֹנְגָה שלנו יקרי-ערך מחייכם!" הצטעק קַאי-קומו, ועיניו הביעו צער אכזרי.

ברגע זה קמה מהומה בקרב הילידים. גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט חטוף סביבו. חיש מהר נבקע הקהל לשניים, ולוחם נוטף זיעה ותשוש מעייפות עצר מולם.

מיד כשהבחין בו קַאי-קומו, שאלו באַנְגְלִית, מתוך כוונה ברורה שהשבויים יבינוהו: "אתה בא ממחנה הפָּאקֶטָה?"

"כן," השיב המָאוֹרִי.

"ראית את השבוי, את הטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"ראיתי אותו."

"והוא חי?"

"הוא מת! האַנְגְלִים הוציאוהו להורג בירייה!"

גורלם של גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו למסע נחרץ.

"כולכם!" זעק קַאי-קומו, "מחר תמותו כולכם עם עלות השחר!"

עונש משותף היה צפוי אֵפוא לכל האומְלָלים האלה בלא הבדל. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט נשאו למרום מבט נִשׂגב של הודיה.

השבויים לא הוחזרו לוָואהֶרֶה-אָטוּאָה. אמורים היו להיות נוכחים במשך היום בהלווייַת המנהיג ובטקסי הדמים המתלווים אליה. חבורה של ילידים הוליכה אותם מרחק כמה צעדים לרגלי עץ קוֹדִי ענק. שם ניצבו לידם השומרים בלא שיגרעו מהם עין. שאר בני השבט המָאוֹרִי, השקועים באֵבל הרשמי, כאילו שכחו את דבר קיומם.

חלפו שלושת ימי ההמתנה שמחייבת המסורת למן מותו של קָארָה-טֶטֶה. נשמתו של הנפטר כבר נטשה סופית את קליפתה הארצית, והטקס החל.

הגופה הונחה על תלולית עפר קטנה בלב המחנה המבוצר. היא הולבשה מלבושים מפוארים ונעטפה במחצלת פוֹרְמִיוּם נהדרת. ראש הנפטר קושט בנוצות ובנֵזֶר עלים ירוקים. פניו, זרועותיו וחזהו נמשחו בשמן, ולפיכך לא ניכר בהם כל סימן של ריקבון.

קרובי המנוח וחבריו הגיעו עד למרגלות התלולית, ולפתע פתאום, כאילו נתן מנצח תזמורת את האות לפצוח בשירי אֵבל, עלה עד לשמים קוֹנְצֶרְט אדירים של בכי, אנקות והתייפחויות. בקצב נְכָאִים אִטִּי ביכו את הנפטר. מקורביו חבטו בראשיהם; קרובותיו שרטו את פניהן בציפורניהן ושפכו יותר דם מדמעות. הנשים המתאבלות מילאו בדקדקנות חובה פראית זו. אך לא היה די בהפגנות אלה כדי להביא מרגוע לנשמת הנפטר, אשר חרון-אַפּו עלול לפגוע לרעה בבני-שבטו החיים. לוחמיו, שלא היה לאל ידם לשוב ולהפיח בו רוח-חיים, רצו שהלה לא יצטער בעולם הבא על אובדן הנאות הקיום בעולם הזה. לפיכך היתה חברתו-לחיים של קָארָה-טֶטֶה אמורה להִתלוות לבן-זוגה בקבְרו. מכל מקום, האוּמְלָלה היתה בוודאי מסרבת להמשיך ולחיות לאחר שהלך אישה לעולמו. זה היה המִנהג בתוֹאם מלא עם החובה, ולא חסרות דוגמאות להקרבה מעֵין זו בתולדות נְיוּ-זִילַנְד.

האשה הגיעה. עדיין צעירה לימים היתה. שערותיה הפרועות השתלשלו לה על כתפיה. בְכיה וזעקותיה עלו השמַימה. מִלים סתומות, דברי צער וחרטה, משפטים מקוטעים שבהם שיבחה את סגולותיו של המנוח, שיסעו את גניחותיה, ובשיאו של היגון השתטחה לרגלי התלולית, וחבטה את ראשה בקרקע.

באותו רגע קרב אליה קַאי-קוּמוּ. לפתע הזדקפה האומללה על רגליה, אך המנהיג הטיח חבטה עזה ב"מֶרֶה" – מין אַלָה כבדה שהתנופפה בידו – והיא שבה וקרסה ארצה, כהלומת-רעם.

זעקות נוראות עלו מיד מכל עבר. מאה זרועות מאיימות הושטו אל השבויים, שהמחזה הנורא הקפיא את דמם. אך איש לא זז ממקומו, שכן טקסי הקבורה עדיין לא הגיעו אל קִצם.

אשתו של קָארָה-טֶטֶה הצטרפה אל בן-זוגה במותו. שתי הגוויות היו שרועות זו ליד זו. אך המנוח לא הסתפק בהִתלוּותה של רעייתו הנאמנה לחיי הנצח שלו. מי ישרת את שניהם לפני נוּאִי-אָטוּאָה, אם לא יְלַווּ אותם גם משרתיהם בעולם הבא?

שישה קורבנות אוּמְלָלים הובלו לפני גופות אדוניהם. היו אלה המשרתים שחוקי מלחמה אכזריים גזרו עליהם עבדות. בהיות המנהיג בחיים, סבלו חיי דלוּת ומחסור ואלף ואחת התעללויות, כמעט לא קיבלו מזון ונוצלו כבהמות עבודה. ואילו עתה, כפי שמחייבת האמונה המָאוֹרִית, נידונו לחיי עבדות נצחיים.

דומה כי האוּמְלָלים כבר השלימו עם מר גורלם. הם לא הביעו כל תמיהה על הקרבתם, שנגזרה זה מכבר. ידיהם, שלא היו כבולות, העידו שיקבלו את המוות בלי כל מחאה.

מלבד זאת, המוות היה מהיר, והייסורים הממושכים נחסכו מהם. העינויים נועדו למְבַצעי הרצח, שהיו מרוכזים במרחק עשׂרים צעדים משם, והפכו את פניהם מן החיזיון הנורא בלי לדעת שהזוועה טרם הגיעה לשיאה.

שש חבטות של מֶרֶה, שנחבטו בידם של שישה לוחמים חסונים, הפילו ארצה את הקורבנות בתוך שלוליות של דם.

וזה היה האות למחזה המזוֹעזע של אכילת בשׂר-אדם.

בניגוד לגוויית האדון, אין הטַאבּוּ מגונן על גופות העבדים. גופותיהם שייכות לשבט. אלה הן המָעוֹת הקטנות המושלכות למקוננים במסע ההלוויה. לפיכך, משהסתיים טקס הקרבת הקורבן, עם המון הילידים: מנהיגים, לוחמים, ישישים, נשים וטף, בלא כל הבדל של גיל ומין, והסתער כאחוז טירוף חייתי על השְיירים נטולי רוח-החיים של הקורבנות. כהֶרֶף-עין, ובפחות זמן משדרוש לקוּלְמוּס זריז לתאר זאת, בּוּתרו הגופות, החמות עדיין, חולקו ושוסעו לא לגזרים אלא לפירורים. כל אחד ממאתיים המָאוֹרים שנטל חלק באירוע, קיבל את מנת בשׂר-האדם שלו. הם נאבקו, רבו, נלחמו על כל נתח זעיר. טיפות של דם חם ניתזו על משתתפי הסעודה המְפלצתית, וכל הכְּנוּפְיָה המבחילה בּוֹסְסָה כְּמִתחת למטר אדום. שיגעון ושצף-קצף של נמרים המִתְעַמְרים בטַרְפם. הדבר דמה לקִרְקָס שבו טורפים הגְלַדְיָאטוֹרים את חיות-הטרף. אחר-כך הועלו עשׂרים מדורות בנקודות שונות של הפָּאָ; ריח הבשׂר הנִצלה העלה צַחֲנה, ולוּלֵא המולתו הנוראה של המִשתה, לוּלֵא הצווחות שנפלטו מן הגרונות שעדיין היו מלאים בשׂר, היו השבויים שומעים את קולות פיצוחן של עצמות הקורבנות בין שיניהם של אוכלי-האדם.

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו, נושפים ומִתנשפים, ניסו להסתיר את מחזה הפַּלָצוּת מעיני הנשים המסכנות. רק אז הבינו איזה עינוי מצפה להם למחרת עם עלות השחר, ואֵילו ייסורים אכזריים יקדימו מוות שכזה. הם נאלמו דום מחמת הזוועה.

ואז נפתח טקס מחולות המוות. משקאות חריפים, המוּפקים מן ה״פִּיפֶּר אֶקְסֶלְסִיוּם״ ושאינם אלא תמצית פִּלְפֵּל, הֵחישו את שיכרונם של הפראים. הם איבדו כל צֶלֶם אנוש. ואולי ישכחו את הטַאבּוּ של המנהיג, ויבצעו באסירים, אשר טֵירוּפם הילך עליהם אֵימים, מעשׂי אכזריות? אך בלב הילולת השיכרון הכללית שמר קַאי-קוּמוּ על צלילוּת-דעתוֹ. הוא הקציב למִשתה הדמים שעה תמימה, כדי שיוכל להגיע לשׂיאו, ואחר-כך לדעוך, והמהלך האחרון של טקס הקבורה התבצע לפי כל כללי הטקס הרגילים.

גוויותיהם של קָארָה-טֶטֶה וזוגתו הורמו, איבריהם מכופפים ואסופים אל הבטן, כמנהג נְיוּ-זִילַנְד. אז צריך היה לטומנם באדמה – אך לא בקבורה סופית, אלא עד אשר תאכל האדמה את בשׂרם ולא תותיר אלא את עצמותיהם.

ה״אוּדוּפָּה״, כלומר אחוזת-הקבר, שכנה מחוץ למחנה המבוצר, במרחק כשלושה קילומטרים, על פסגתו של הר קטן ושמו מָאוּנְגָנָמוּ, שנמצא על גדתו הימנית של האגם.

לשם עתידים היו להעביר את הגופות. שני אַפִּירְיוֹנִים פשוטים מאוד, למען הדיוק, שתי אֲלוּנְקוֹת, הובאו לרגלי התלולית. הגוויות המכוּרבלות הונחו עליהן בבגדיהן, בתנוחת ישיבה, מרותקות אליהן ברצועות של צמחים מטפסים. ארבעה לוחמים הניפו את האֲלוּנְקוֹת על שכמם, והשבט כולו שָׁב ופצח בהימנון האבל, ויצא אחריהם בתהלוכה עד לאֲתַר הקבורה.

השבויים, שהשמירה עליהם לא רָפְתה, ראו את מסע ההלוויה עוזב את המִכלאה הראשונה של הפָּאָ; אחר-כך הלכו ונמוֹגו הזעקות והשירה.

הגוויות המכורבלות הונחו עליהן בבגדיהן, ארבעה לוחמים הניפו את האלונקות

במשך כמחצית השעה התנהל מסע הקבורה מחוץ לטווח-ראייתם, בשיפולי העמק. אז שבו והבחינו בו, בעודו מתנהל בפיתולי שבילי ההר. הריחוק שיווה לתנועתו הגלית של הטור הארוך והמתפתל צִביון של חזיון תַּעְתּוּעים על-טבעי.

השבט עצר בגובה אלף ושלוש-מאות מטרים, כלומר בפסגתו של מָאוּנְגָנָמוּ, באתר שהוכן לקבורתו של קָארָה-טֶטֶה.

מָאוֹרִי מפשוטי-העם היה זוכה רק בחור באדמה ובתל אבנים. אך לראש-שבט אדיר-כוח המפיל את חִיתתו ועתיד להיות לאֵל, הועיד השבט קבר ההולם את מעמדו.

ה"אודוּפָּה" היתה מוקפת גדר-עץ וּכְלוֹנָסאוֹת מקושטים בדמויות צבוּעות בגון האוֹקֶר. שארי-בשׂרם של המתים לא שכחו כי ה"וָאִידוּאָה", הלא היא נשמת המתים, ניזונה ממזונות גשמיים, כפי שנוהג הגוף להיזון בחיים הארציים בני-החלוף. לכן הונחו בתוך המִכלאה מזונות למיניהם, וכן כלי-נשקו ומלבושיו של המָנוֹח.

היה זה קבר מושלם מבחינת הנוחות. שני בני-הזוג הונחו בו זה לצד זה ואחר כוסו באדמה ובעשׂבים, תוך כדי מחזור נוסף של יבבות קינה.

אז שב מסע ההלוויה וירד דומם במִדרון ההר, ועתה לא היה עוד איש רשאי לטפס על המָאוּנְגָנָמוּ. המֵפֵר את האיסור אחת דינו – מוות. טָאבּוּ הוטל על ההר כפי שהוטל על הטוֹנְגָרִירוֹ, שבו נחים שׂרידיו של מנהיג אחר, שרעש-אדמה בנְיוּ-זִילַנְד מְחָצוֹ למוות בשנת 1846.

• 13 •

השעות האחרונות

כשהלכה השמש ונעלמה מעֵבר לאגם טָאוּפּוֹ, מאחורי פסגותיהם של טוּהָאהוּאָה ופּוּקֶטָפּוּ, הוחזרו השבויים לבית-כלאם. הם נועדו להישאר שם עד שיאירו נָגוֹהוֹת ראשונים של בוקר את פסגות וָהִיטִי רֵיינְגֶ'ז.

נותר לפניהם לילה כדי להתכונן למוות. חרף הדִכדוך והפַּלָּצוּת שאחזה בהם, הם התיישבו לארוחה משותפת.

"נהיה זקוקים לכל כוחותינו," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "ואף ליותר מכך כדי להביט נכוחה במוות. שוּמָה עלינו להראות לבַּרְבָּרים הללו כיצד יודעים בני-אֵירוֹפָּה למות."

עם סיום הארוחה דיקלמה לֵיידי הֶלֶנָה בקול רם את תפילת ערבית. כל עמיתיה הצטרפו אליה, גלויי-ראש.

מי האיש שלא יֶהֱגֶה באלוהים לנוכח מר המוות? משמילאו השבויים את חובתם, התנשקו.

מֶרִי גְרַאנְט והֶלֶנָה, שפרשו לאחת מפינות הבִקתה, השתרעו על מחצלת. התרדמה המביאה מָזוֹר לכל התְלָאוֹת הֵגיפה עד מהרה את שמורות עיניהן: הן שקעו בשינה חבוקות האחת בזרועות רעותה, תשושות מעייפות ומלילות נדודים.

גְלֶנֶרְבָאן פרש הצִדה עם ידידיו ואמר להם:

"חברי היקרים, חַיֵינוּ וחיי הנשים המסכנות הללו נמצאים בידי אלוהים. אם נגזר מִידי שמים שנמות מחר, בטוּחני שנדע למות כאמיצי-לב, כנוֹצְרים, הנכונים להופיע ללא מוֹרא בפני השופט העליון. אלוהים, הקורא צפונות נפש, יודע כי אנו חותרים למען מטרה נעלה. אם יבוא עלינו מוות במקום הצלחה, זהו רצונו. כבד ככל שיהיה גזר-דינו של האֵל, לא יהיה לי בלִבי עליו. אך המוות, במקרה זה, אינו סתם מוות, כי אִם עינויים, ואולי אף חֶרפּה, והנה, שתי הנשים הללו..."

בקולו של גְלֶנֶרְבַאן, שהיה עד כה יציב, חלה תמורה. הוא השתתק כדי לכבוש את התרגשותו. בתום דקה של דוּמייה המשיך והוסיף:

"ג'וֹן," אמר בפְנוֹתוֹ לקַבַּרְנִיט הצעיר, "אתה הִבטחת למֶרִי מה שאני הבטחתי ללֵיידי הֶלֶנָה? מה גמרת אוֹמר לבְסוֹף?"

"שַׁהֲדִי במרומים," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "סבורני שיש לי הזכות המלאה לקיים הבטחה זו."

"כן, ג'וֹן, אך אין לנו כלי-נשק!"

"הנה כלי-נשק אחד," השיב ג'וֹן ושלף פִּגיון. "חילצתי אותו מבין ידיו של קָארָה-טֶטֶה כשצנח זה לרגליך. מִילוֹרד, מי מאיתנו שישׂרוד אחר כולם, ימלא את מִשאלתן של לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט."

לְמשמע הדברים אלה השתררה דממה עמוקה בבִקתה. לבסוף שבר הרב-סרן את הדממה ואמר:

"חברי, שִׁמרו על אמצעי קיצוני זה ממש עד לרגע האחרון. אינני חסיד של צעדים שאין מהם דרך חזרה."

"לא דיברתי לגבינו," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "יהי אשר יהי, אנו כבר נדע להתמודד עם המוות! אהּ! אִילו היינו לבדנו, לא הייתי חדל מלקרוא לכם: 'קומו, חברי, בואו וננסה גיחה החוצה! הבה נתקוף את הנבלים הללו!' אבל הן! הנשים! הן..."

אותה עת הפשיל ג'וֹן את המחצלת ומנה עשׂרים וחמישה ילידים ששמרו על דלתו של הָוָוארֶה-אָטוּאָה. מדורה גדולה בערה והטילה נְגוֹהוֹת קְדוֹרָנִיים על תווי הקרקע המסולעת של הפָּא. מקצת הפראים היו שׂרועים סביב המדורה; אחרים ניצבו קפואים על מקומם וצלליותיהם התבלטו בשחור על-גבי מסך הלהבות הבהיר. אולם כולם שילחו מבטים תכופים בבִקתה, הנתונה לשמירתם.

טוענים כי בין סוהר העומד על משמרתו ובין אסיר המבקש להימָלט, נוטים סיכויי ההצלחה לטובת האסיר. ואמנם, תשומת-לבו של האחרון ושאיפתו ממוקדות יותר. הסוהר יכול לשכוח לרגע קל שהוא מופקד על שמירה, אך האסיר אינו יכול לשכוח אף לרגע קל ששומרים עליו. האסיר חושב לעִתים קרובות יותר על בריחה מאשר הסוהר על סיכּוּלה. מכאן הצלחתם של ניסיונות בריחה תכופים.

אולם במקרה זה עמדו מולם ילידים חדורי מַשְׂטֵמָה ושאיפות נקם, ולא סתם סוהרים אדישים. אם לא נִכְפְּתוּ השבויים, הרי זה משום שכבלים היוּ מיוּתרים, כֵּיוון שעשׂרים וחמישה גברים פקחו עין על פּתחה היחיד של הָוָוארֶה-אָטוּאָה.

בצִדה האחד נשענה הבִקתה על הסלע שסופו במִתחם המבוצר, והגישה אליה היתה אפשרית רק דרך לשון-אדמה צרה שחיברה אותה מִלְפנים לרמת הפָּא. שני צְדיה האחרים של הבִקתה התנשׂאו מעל תהום שעומקה שלוש-מאות מטרים. הירידה משם היתה בלתי-אפשרית לחלוטין. גם לא היתה כל דרך לברוח דרך פְּנִים הבִקתה שעָטָה אותו שִׁריון סלע כביר. הפתח היחיד היה עצם הכניסה לְוָוארֶה-אָטוּאָה, והמָאוֹרים שמרו על אותה לשון-יבשה שקישרה את הָוָוארֶה-אָטוּאָה למרחב הפָּא כגשר מתרומם. כל הימלטות היתה, אם כן, בלתי-אפשרית, ולאחר שהִקיש גְלֶנֶרְבַאן שוב ושוב על קירות בית-כלאו, נאלץ להודות שאין כל סיכוי.

בינתיים נקפו שעותיו של לֵיל-החרדה. עלטה כבדה ירדה על ההר. הירח והכוכבים הסתתרו ולא הֵפֵרו את האפֵלה המוחלטת. כמה משבי-רוח שוטטו בצִדי הפָּא. קורות הבקתה גנחו. משב אוויר חולף ליבָּה לפתע את המדורה של הילידים והלהבות הטילו נְגוֹהוֹת חטופים אל תוך הָוָוארֶה-אָטוּאָה. לרגע קט הוארו השבויים. האוּמְלָלים הללו היו שקועים במחשבותיהם האחרונות. דוּמיית-מוות שׂררה בתוך הבִקתה.

השעה היתה ארבע לפנות-בוקר בקֵירוב, כאשר נֵיעורה תשומת-לִבּוֹ של הרב-סרן למִשמע איזה רחש קל, אשר בא ככל הנראה מאחורי הקורות בּיַרְכְּתֵי הבִקתה, בדופן הנשען על גוש ההר. תחילה לא ייחס מֶק-נַאבְּס לרחש זה כל חשיבות, אך בהבחינו כי הוא נמשך, היטה לו אוזן; אחר-כך, משתומם על כי אינו חדל, הצמיד אוזנו לקרקע כדי להיטיב לשמוע. היה לו רושם כי בחוץ מגרדים או חופרים.

משווידָא את הדבר, החליק הרב-סרן לעבר גְלֶנֶרבַאן וג׳וֹן מַנְגְלְס, חילצָם ממחשבותיהם הנוגות והוליכם לירַכְּתי הבקתה.

"הקשיבו," לחש לחבריו והורה להם להשתופף.

קולות הגרידה היו ברורים יותר ויותר. אפשר היה לשמוע אבנים קטנות החורקות מתוך מגע עם איזה גוף חד ומידַרדְרוֹת מבחוץ.

"בוודאי איזו חיה במחילתה," הפטיר ג׳וֹן מַנְגְלְס.

גְלֶנֶרבַאן טפח על מצחו:

"מי יודע," אמר, "אולי זה בן-אדם?..."

"בין אם זה אדם ובין אם זה בעל-חיים," השיב הרב-סרן, "עד מהרה אדע במה דברים אמורים!"

וִילְסוֹן ואוֹלְבִּינֶט הצטרפו לחבריהם, וכולם החלו חופרים בדופן, ג׳וֹן בפִּגיונו והשאר בעזרת אבנים שחולצו מן הקרקע ובציפורניהם. מַאלְדֶי, השרוע על האדמה, היה צופה מבעד למחצלת המופשלת למחצה בקבוצת הילידים. הפראים עמדו חסרי-נוע סביב המדורה וכלל לא חשדו במתרחש כעשׂרים פסיעות מהם.

הקרקע היתה מורכבת מאדמה חולית ופריכה שכיסתה אבן-סיד צוֹרָתִית. לפיכך, חרף הֶעְדר כלי-עבודה, הִתקדמה חפירת החור במהירות רבה. עד מהרה התברר להם מעל לכל ספק, כי אדם, או כמה בני-אדם, הצמודים לכותלי הפָּא, חופרים מנהרה בדופנה החיצוני. מה יכולה להיות מטרתם? כלום ידעו הם על קיומם של השבויים, או שמא מדובר פה באיזו יוזמה אישית שיש בה כדי להסביר את המלאכה המתבצעת?

השבויים הכפילו את מאמציהם. אצבעותיהם השסועות זבו דם, אך הם המשיכו והוסיפו לחפור בלי הֶרֶף. אחרי כמחצית השעה היה עומק החור שכָּרוּ כחצי מטר. לפי הרחשים הברורים יותר, יכלו לקבוע כי רק שִׁכבה דקה של אדמה חוצצת ביניהם ומונעת קשר מיידי.

אחרי כמה דקות, משך לפתע מֶק-נָאבְּס את ידו שנחתכה בסכין חד. הוא כבש זעקה שעמדה להיפָּלט מפיו.

ג׳וֹן מַנְגְלְס הציב חוצֵץ את להב פִּגיונו וכך נמנע ממגע עם הסכין שהיתה מתחבטת מחוץ לפני הקרקע, אך הצליח לתפוס את היד האוחזת בו. היתה זו יד של אשה או של ילד, יד של אֵירוֹפִּי!

שום מִלה לא נֶהֶגתה משני צִדי המִתרס. ברור היה בעליל כי שני הצדדים משני העֲבָרים מעוניינים לשמור על שקט.

"האם זה רוֹבֶּרט?" מילמל גְלֶנֶרבַאן.

אך למרות שביטא את השם בלחש, התעוררה מֶרי גְרַאנְט בשל הפעילות בבקתה, החליקה סמוך לגְלֶנֶרבַאן, תפסה את היד המרוּבֶּבֶת באדמה וכיסתה אותה בנשיקות.

"הוי, זה אתה! זה אתה!" קראה הנערה שוב ושוב. ואכן לא טעתה. "זה אתה, רוֹבֶּרט שלי!"

"כן, אחות קטנה," השיב רוֹבֶּרט, "זה אני, באתי כדי להציל אתכם כולכם! אבל שִׁמרו על שקט!"

"איזה ילד אמיץ!" שב ואמר גְלֶנֶרבַאן.

"פִּקחו עין על הפראים בחוץ," אמר רוֹבֶּרט.
מָאלְרָדִי, שדעתו הוסחה לְהֶרֶף-רגע בשל הופעתו של הילד, חזר לעמדת התצפית שלו.
"הכול כשורה," הודיע. "רק ארבעה לוחמים נשארו לשמור. הַיֶתֶר נרדמו."
"חֲזַק וֶאֱמָץ!" השיב וִילְסוֹן.
בן-רגע הורחבה הפרצה, ורוֹבֶּרט עבר מבֵּין זרועות אחותו לזרועותיה של לֵיידִי הֶלֶנָה. סביב גופו היה כרוך חבל ארוך עשׂוי פוֹרְמִיוּם.
"יַלדי, יַלדי," מילמלה האשה הצעירה, "הפראים האלה לא הרגו אותך?"
"לא, גברתי," השיב רוֹבֶּרט, "אינני יודע איך, אך בעת המהומה הצלחתי לחמוק מהשגחתם, וחציתי את גדר המִכלאה; במשך יומיים נשארתי חבוי בתוך השיחים; בלילות יצאתי לשוטט; רציתי לראותכם שוב. בעוד כל השבט עסק בקבורת המנהיג, יצאתי אני לסייר בצִדו זה של המִבצר, בבית-הכלא שלכם, ונוכחתי לדעת שאוכל להגיע אליכם. באיזו בִקתה נטושה גנבתי חבל זה וסכין. אגודות-עשב וענפי שיחים שימשו אותי כסולם-חבלים; באַקְרַאי גיליתי מערה כרויה בגוש הסלע שעליו נשענת בִקתה זו; היה עלי רק לחפור כמה מטרים באדמה תְחוחה, והנה אני לפניכם."
עשרים נשיקות דוממות – זו היתה התשובה היחידה שזכה לה רוֹבֶּרט.
"בואו ונצא מכאן!" אמר בנימה של נחישות.
"פָּגָנֶל נמצא למטה?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.
"מר פָּגָנֶל?" השיב הילד שהופתע מן השאלה.
"כן, הוא מחכה לנו?"
"כלל וכלל לא, מִילוֹרד, האם פָּגָנֶל אינו נמצא איתכם?"
"הוא איננו איתנו, רוֹבֶּרט," השיבה מֶרִי גְרַאנְט.
"מה? לא ראית אותו?" שאל גְלֶנֶרְבָאן. "לא נפגשתם בעֵת המהומה? האם לא ברחתם יחדיו?"
"לא, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרט, שהיה מדוכדך לשמוע על היעלמו של ידידו פָּגָנֶל.
"הבה נצא מכאן," אמר הרב-סרן, "אסור לנו לאבד ולוּ גם רגע אחד. בכל מקום שבו נמצא פָּגָנֶל, מצבו בוודאי לא גרוע ממצבנו אנו. בואו ונסתלק!"
ואכן, כל רגע היה יקר. חייבים היו להסתלק. הבריחה לא היתה קשה במיוחד, להוציא את החומה הכמעט אנכית שמחוץ למערה, אך אורכה של זו היה שישה מטרים לכל היותר. למרגלותיה הִשׂתרע מִדרון מתון עד לרגלי ההר. מנקודה זו יכלו הנמלטים להגיע לעמקים הנמוכים. המָאוֹרִים, אם יגלו את הבריחה, יהיו זקוקים לעיקוף ארוך כדי להשיגם, שכן המִנהרה, שנִכרתה בין הוַאוֹרֶה-אָטוּאָה לבין המִתלול החיצוני, אינה ידועה להם.
הבריחה החלה. ננקטו כל אמצעי-הזהירות הדרושים להצלחתה. השבויים חלפו בזה אחר זה במִנהרה ומצאו עצמם במערה. טרם יצאו מן הבקתה, העלים ג'וֹן מַנְגְלְס את כל שיירי התפירה וכיסה את הבור במחצלת. כך הוסווה פתח המִנהרה כליל.
עתה היה עליהם להשתלשל לאורך הדופן האנכית עד למִתלול, וירידה זו

היתה בלתי-אפשרית אילוּלָא הביא עמו רוֹבֶּרְט את חבל הפוֹרְמִיּוּם. פקעת החבל גולגלה, הוא קובע לזיז סלע והושלך החוצה.

בטרם איפשר ג'וֹן מַנְגְּלְס לחבריו להיתָּלוֹת בסיבי הפוֹרְמִיּוּם הללו, אשר נכרכו יחדיו כדי ליצור חבל, הוא בדק את חוזקם בעצמו. הוא מצא שהחבל אינו חזק במיוחד, אסור היה להסתכן בנפילה, שכֵּן תאונה במקום זה עלולה להיות קטלנית.

"החבל הזה," אמר, "אינו יכול לשאת יותר ממִשקלם של שני אנשים; ולפיכך, הבה ונפעל בהתאם. לֵיידי הֶלֶנָה ולוֹרד גְלֶנֶרְבַאן צריכים להחליק ראשונים; משיגיעו הם לראש המִתלול, ימשכו שלוש פעמים בחבל כדי להודיענו שהבאים אחריהם יכולים לרדת."

"אני ארד ראשון," אמר רוֹבֶּרְט. "בתחתית המִתלול גיליתי מְחִפּוֹרֶת עמוקה שבה יוכלו הראשונים להסתתר ולהמתין לאחרים."

"צא, ילדי," אמר גְלֶנֶרְבַאן ולחץ את ידו של הנער הצעיר.

רוֹבֶּרְט נעלם מבעד לפתח המערה. כעבור רגע טולטל החבל שלוש פעמים, ובכך הודיע הילד שביצע ירידה מוצלחת.

מיד הסתכנו גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה וירדו אף הם. האפֵילה היתה עדיין כבדה, אך אי-אלה גוונים אֲפַרְפָּרִים כבר סימנו את הפסגות המתנשאות במזרח.

הקור הצורב של הבוקר הפיח חיים באשה הצעירה. היא חשה עצמה חזקה דיה לפתוח במִבצע בריחתה המסוכן.

תחילה גְלֶנֶרְבַאן ואחר-כך לֵיידי הֶלֶנָה. השניים גלשו לאורכו של החבל עד למקום שבו מתחברים הכותל האנכי וראש המִתלול. אחרי-כן החלו השניים יורדים בגבם לתהום; גְלֶנֶרְבַאן ירד בראש ותמך ברעייתו. הוא גישש כדי להיאחז באגודות עשָׂבים ושיחים היכולים לשמֵש לו כנקודות-אחיזה; תחילה היה מברר את חוזקם, ואחר היה מציב את כף-רגלה של הֶלֶנָה עליהם. כמה ציפורים שנֵיעורו בחטף, התעופפו והשמיעו ציוצים דקים, וכל אֵימת שאבן התנתקה מתושבתה והידרדרה בקול שאון עד למרגלות ההר, היו הנמלטים נתקפים רטט.

בהגיעם כדי מחצית אורכו של המִדרון, נשמע מִלמול מִפתחה של המערה:

"עִצרוּ!" מילמל ג'וֹן מַנְגְּלְס.

גְלֶנֶרְבַאן, שיָדו האחת לפתה קומץ שיחי טֶטְרָגוֹנֶס והשנייה תמכה באשתו, נעצר וחיכה, כובש את נשימתו.

היה זה וִילְסוֹן שנתן אות-אזהרה. הוא שמע איזשהו רחש מחוץ לְוָואהֶרֶה-אָטוּאָה, נכנס שוב לתוך הבִקתה, הרים את המחצלת וצפה במָאוֹרִים. הוא נתן סימן לג'וֹן כדי שהלה יעכב את גְלֶנֶרְבַאן.

ואמנם, אחד הלוחמים, אשר רִשרוּש מוזר עורר את שימת-לִבּו, קם ממקומו וניגש לְוָואהֶרֶה-אָטוּאָה. הוא עמד מרחק שני צעדים ממנה, הרכין את ראשו והיטה אוזן. כך עמד דקה תמימה שנראתה להם כנצח, אוזנו כרויה ועינו צופייה. אחרי-כן נד בראשו כאדם שהבחין כי טעה, שב לעבר חבריו, נטל חופן של ענפים יבשים והטילו למוקד המדורה שהיה כבר כבוי למחצה. האֵש שבה והִתלַבּתה. פניו, שהוארו בעוצמה, היו שלֵווים, ולאחר שצפה בראשוני הִבהוּבי השחר שהלבינו את האופק, השתרע סמוך למדורה כדי לחמם את איבריו הקפואים.

"הכול כשורה," הפטיר וִילְסוֹן.

ג'וֹן אותת לגְלֶנֶרְבַאן להמשיך בירידתו.

גְלֶנֶרְבַאן החליק אט-אט על המִתלול; עד מהרה התייצבו רגליו ורגלי אשתו על-גבי השביל הצר שעליו המתין להם רוֹבֶּרְט.

החבל טולטל שלוש פעמים נוספות ומֶרִי גְרַאנְט ובעקבותיה ג'וֹן מַנְגְלְס יצאו בדרך המסוכנת. ירידתם עלתה יפה והם הצטרפו ללוֹרד וללֵיידי גְלֶנֶרְבַאן בנִקְבָּה שצוינה על-ידי רוֹבֶּרְט.

מקץ חמש דקות יצאו כל הניצולים, אשר הצליחו להימלט מן הָוַואֶרֶה-אָטוּאָה, מן המחסה הַאֲרָעִי, ובנוּסם מפני גדותיו המאוכלסות של האגם, העמיקו חדור בשבילים צרים אל תוך אזור ההרים.

הם הִרחיבו צעד, משתדלים שלא לחלוף בנקודה כלשהי שממנה הם עשויים להתגלות.

הם צעדו בלא לפצות פה, חמקו כצללים בינות לשיחים. אנה היו מוּעדות פניהם? למקום שתובילם דרכם. אך העיקר – הם היו חופשיים.

בחמש לפנות-בוקר בקירוב החל השחר מפציע. גוונים כחלחלים יצרו פסים ברצועות העננים הגבוהות. הפסגות אפופות הערפל נחלצו מאֵדֵי הבוקר. בתוך זמן קצר עתיד היה כוכב-היום לזרוח, והשמש, שאמורה היתה להיות האות לפתיחת טקס-העינויים, תחשוף את מנוסתם של הנידונים למוות.

כדי להטעות את הפראים ולהרחיקם, חייבים היו הנמלטים לצאת מהישג-ידם קודם לרגע הזריחה הגורלי. אך בשל המִשעולים התלולים הם התקשו לצעוד מהר. לֵיידי הֶלֶנָה טיפסה על פני מַדרונות תלולים לצִדו של גְלֶנֶרְבַאן, אשר תמך בה, או ליתר דיוק, נְשָׂאָהּ בזרועותיו. מֶרִי גְרַאנְט נשענה על זרועו של מַנְגְלְס; רוֹבֶּרְט, המאושר כמנצֵח, צעד בראש. שני המלחים הלכו במאסף.

עוד כמחצית השעה, והכוכב הקורן יגיח מבין ערפילי האופק.

במשך מחצית השעה תעו הנמלטים כסומים בַּאֲרוּבָּה. פַּגָנֶל לא היה עִמם כדי להנחותם. פַּגָנֶל היה בראש דאגתם והֶעְדרו הֵעיב על שִׂמחת בריחתם. ובין כה וכה הם התנהלו מזרחה ככל שיכלו, והתקדמו לקראת זריחה נפלאה. עד מהרה הגיעו לגובה מאה וחמישים מטרים מעל פני אגם טָאוּפּוֹ, וצינת הבוקר, שעוד התעצמה בגובה זה, דקרה אותם חריפות. צורות מטושטשות של גבעות והרים הִיתַמרו לפניהם אלה מעל אלה; וכל חפצו של גְלֶנֶרְבַאן היה להִיטָמַע בהם. אחרי-כן הוא כבר ינסה לצאת מן המבוך הֶעֲקַלְקַל. לבסוף הֵגיחה השמש ושילחה את קרניה הראשונות בנמלטים.

לפתע התהַדְהֲדָה בחלל האוויר זעקה אדירה, מורכבת ממאה צעקות בודדות. היא עלתה מכיוון הפָּא, שגְלֶנֶרְבַאן שוב לא ידע את מיקומו המדויק. יתֵרה מזאת, מסך ערפילים כבד, שהתפרש לרגליהם, מנע אותם מלצַפּות בנעשה בעמקים התחתונים.

אך לא היה מקום לספק; בריחתם התגלתה. האִם יצליחו להימלט מרודפיהם הילידים? האִם הבחינו בהם? האם לא יסגירו אותם עִקבותיהם? אותו רגע התרומם מסך הערפל התחתון, אֲפָפָם לרגע קט בעננה לחה, ואז הבחינו, כמאה מטרים מתחתם, בהמון הילידים אחוזי-הטירוף.

הם ראו, אך גם נראו. צווחות רמות נשמעו ואליהן התווספו נביחות כלבים והשבט כולו, אחרי שניסה לשווא לטפס במִתלול הסלע של הָוֹארֶה-אָטוּאָה, פרץ החוצה מתוך גדרות המִתחם והשתלח בשבילים הקצרים ביותר במִרדף אחר האסירים שנָסו מפני נקמתו.

14
ההר האסור

פסגת ההר התנשאה כשלושים מטרים מעליהם. היה על הנמלטים להעפיל אליה כדי לחמוק מעיניהם של המָאוֹרים במִדרון שבצד השני של הנהר. הם קיוו כי רכס קל למַעֲבר יאפשר להם לטפס לפסגות הנמוכות, שהשתייכו כולן לאותה שרשרת הרים, אשר רק פָּגָנֶל המסכן, אילו היה איתם, היה מסוגל למצוא בה את ידיו ואת רגליו.

הטיפוס הוּאץ לנוכח אִיומן של הזעקות, שהלכו וקרבו מאחור. ההמון הזועם כבר הגיע למרגלות ההר.

"חִזקו ואִמצו! ידידיי! חִזקו ואִמצו!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, מעודד את עמיתיו במִלים ובתנועה.

בתוך פחות מחמש דקות הגיעו לפסגת ההר הקטן; שם פנו לאחור כדי להעריך את המצב ולבחור בכיוון שיַטעה את המָאוֹרים הדולקים אחריהם.

מגובה זה חלש מבטם על כל אגם טָאוּפּוֹ, שהתפרשׂ מערבה בתוך מִסגרת ההרים הציורית שלו. מצפון – פסגות פִּירוֹנְגִיָה, ממערב – לוע הגעש הלוהט של הטוֹנְגָרִירוֹ. אך ממזרח נתקל המבט בחומת הפסגות והרכסים, שהתחברו עם וָאהִיטִי רֵיינְגֶ׳ז, אותו רכס ענק ששרשרת שלוּחותיו נפרשת על פני האי הצפוני כולו, למן מיצר קוּק ועד לכֵף המִזרחי. צריך היה אֵפוא לרדת בצלע שמנגד ולחדור לגֵאיות צרים ואולי אף חסרי-מוצא.

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט חרד על סביבותיו. בהשפעת קרני השמש, נִפרם הערפל ומבטו יכול לחדור בנקל אל מאחוֹרי כל קפל-קרקע. שום תנועה של המָאוֹרים לא חמקה מעיניו.

כשהגיעו אל הרמה, שעליה הזדקר החָרוּט הבודד, היו הילידים מרוחקים מהם לא יותר ממאה וחמישים מטרים.

אסור היה לגְלֶנֶרְבַאן להאריך את חניית המנוחה אף לא ברגע. תשושים או לא, חייבים היו להמשיך ולנוּס, שאם לא כן – יכותרו.

"בואו נרד!" קרא, "בואו נרד קודם שתיחָסֵם דרכנו!"

אולם ממש ברגע שהזדקפו הנשים המסכנות וקמו ממקומן במאמץ עילאי, עצר בעדן מֶק-נַאבְּס ואמר:

"אין צורך, גְלֶנֶרְבַאן; רְאֵה."

ואכן הכול הבחינו בשינוי חסר-פשר שהתחולל זה עתה בתנועת המָאוֹרים.

לפתע חדל המִרדף. ההסתערות על ההר פסקה כמו לפי פקודה תקיפה. כְּנוּפְיַית הילידים כבשה את תנופתה ועצרה על עומדה כנַחשול מים הפוגע בסלע שאי-אפשר לעוברו.

כל אותם פראים צמאי-דם, התקהלו עתה לרגלי ההר, מְצַווחים, מְנַפְנְפים

בידיהם, מנופפים רובים וגרזינים, אך לא התקדמו ולו גם צעד אחד נוסף. גם כלביהם, הממוסמרים לקרקע כמותם, נבחו בזעם אין-אונים.

מה אירע? איזה כוח טמיר בלם את הילידים? הנמלטים צפו בלי להבין את פשר הדבר, חוששים פן יופר הכישוף שאחז בשבטו של קַאי-קומו.

לפתע פלט ג׳ון מַנְגְלְס זעקה שהֵסֵבה את עמיתיו לעברו. בידו הראה להם מצודה קטנה שהתנוססה על פסגתו של החָרוּט.

״קברו של המנהיג קָארָה-טֶטֶה!״ הצטעק רוֹבֶּרְט.

״האומנם, רוֹבֶּרְט?״ שאל גְלֶנֶרְבַאן.

״כן, מִילוֹרד, זה אכן קברו! אני מכיר אותו...״

ורוֹבֶּרְט אכן לא טעה. כחמישה-עשר מטרים מעליהם, בפסגתו של ההר, נמצאה גדר מִכלאה קטנה עשויה כְּלוֹנְסָאות, שנצבעו לא מכבר. גם גְלֶנֶרְבַאן זיהה את קִברו של המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי. מנוסתו הוליכה אותו באַקְרַאי לעצם פסגתו של הר מָאוּנְגָנָמוּ.

הלורד, המלווה בחבריו, טיפס בתלוליות האחרונות של החָרוּט עד למרגלות הקבר עצמו. פתח רחב מכוסה מחצלות איפשר כניסה לאחוזת-הקבר. גְלֶנֶרְבַאן כבר התעתד לחדור לתוככי האוּדוּפָּה, כאשר לפתע נרתע לאחור בתיפזון:

״פרא!״ קרא.

״פרא בתוך הקבר?״ שאל הרב-סרן.

״כן, מֶק-נַאבְּס.״

״מה זה חשוב, בואו ניכנס.״

גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט וג׳וֹן מַנְגְלְס נכנסו לתוך המִתחם. אכן שהה שם מָאוֹרִי אחד, לבוש מעיל פּוֹרְמִיוּם גדול; באפלולית האוּדוּפָּה לא היה אפשר להבחין בתווי-פניו. הוא נראה רגוע מאוד, ואכל את ארוחתו באדישות גמורה. גְלֶנֶרְבַאן כבר עמד לפנות אליו בדברים, כאשר הפרא הקדים אותו ואמר לו בחביבות רבה ובאַנְגְלִית רהוטה:

״שב בבקשה, מִילוֹרד יקר שלי, ארוחת-הצהריים מחכה לך.״

זה היה פָּגָנֶל. למשמע קולו שָׁעטו הכול לתוך האוּדוּפָּה ושקעו בין זרועותיו של הגֵיאוֹגְרָף המופלא. פָּגָנֶל שב ונמצא! ובדמותו היתה מגולמת הצלת כולם! הכול ביקשו לחקור אותו, הכול רצו לדעת מה מעשיו על פסגת המָאוּנְגָנָמוּ; אך בתנופת-יד אחת היסה גְלֶנֶרְבַאן את הסקרנות הזאת, שלא היתה בעִתה.

״והפראים?״ שאל.

״הפראים,״ השיב פָּגָנֶל במשיכת-כתפיים, ״אלה הם יצורים שאני רוחש להם בוז תהומי.״

״אבל האִם אין הם יכולים?...״

״הם! הטיפשים הללו! בואו וראו אותם!״

הכול הלכו בעִקבות פָּגָנֶל, שיצא מן האוּדוּפָּה. הנְיוּ-זִילַנְדִים עדיין נמצאו באותו מקום, מקיפים את בסיס החָרוּט ופולטים זעקות זוועה.

״זעקו! צַוחו! כַּלּוּ את ריאותיכם, יצורים נִבערים!״ אמר פָּגָנֶל. ״הבה נראה אתכם מנסים לעלות על ההר הזה!״

״ומדוע לא יעלו?״ שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"משום שהמנהיג קבור פה, משום שהקבר הזה מֵגֵן עלינו, משום שההר הזה אסור!"

"טַאבּוּ?"

"כן, ידידי! ולפיכך מצאתי כאן מִקלט כמו באחת מאותן ערי-מִקלט בימי-הביניים, שהיו פתוחות לפני כל הנִרדפים."

"האֵל נוטה לנו חסדו!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה ופשטה את ידיה השמימה.

ואמנם, ההר היה טַאבּוּ, וקדושתו לא איפשרה לפראים גדושי האמונות התפלות לפלוש אליו.

עדיין לא היה זה נמל-מִבטחים לנמלטים, אלא רק אֶתְנַחְתָא משיבת-נפש, אך הם שמחו שנזדמנה להם. גְלֶנֶרְבַאן, שנתקף סערת-רגשות, לא פצה את פיו, ואילו הרב-סרן היה מניד בראשו להעיד על שביעות-רצונו.

"ועתה, ידידי," אמר פַּגָנֶל, "אם חיות-האדם האלה חושבות שיוכלו למתוח את סבלנותנו, הן טועות טעות מרה. בתוך יומיים נימָצא מחוץ להישג-ידם של בְּנֵי-הַבְּלִיַּעַל הללו."

"אנחנו נימָלט!" אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אבל כיצד?"

"אין לי מושג," השיב פַּגָנֶל, "אך בכל-זאת נימָלט."

אז ביקשו הכול לשמוע את סיפור הרפתקאותיו של הגֵיאוֹגְרָף. למרבֵּה הפלא, פַּגָנֶל, שהיה פטפטן מופלג, התעטף בשתיקתו וצריך היה לחלץ את המִלים מפיו אחת-אחת. הוא, שכֹּה אהב לספר, ענה לשאלות חבריו באורח חמקני.

"שינו לי את פַּגָנֶל שלי," הירהר מֶק-נַאבְּס.

ואמנם, דמותו של המדען לא היתה כתְמול-שִלשום. עטוף היה בקפידה בגלימת הפוֹרְמִיוּם הרחבה שלו. תנועותיו הנבוכות כל אֵימת שדיברו עליו לא נעלמו מעֵין איש, אך מתוך נימוס העדיפו להתעלם מכך. ואף-על-פי-כן, בכל פעם שחדל להיות נושא השיחה, היה פַּגָנֶל חוזר להיות עליז כהרגלו.

אשר לקורותיו, הנה מה שמצא לנכון להגיד לחבריו, כשהתיישבו כולם סמוך אליו, לרגלי עמודי הקבר.

אחרי רצח קָארָה-טֶטֶה, בדומה לרוֹבֶּרְט, ניצֵל פַּגָנֶל את המהומה והשליך עצמו אל מחוץ למִתחם הפָּא. אך המזל שיחק לו פחות מאשר לגְרַאנְט הצעיר והוא נקלע היישר לתוך מחנה של מָאוֹרִים. מפקדם של אלה היה מנהיג גבה-קומה, נבון-מבע, ככל הנראה משְכמו ומעלה מעל לכל לוחמי שבטו. מנהיג זה דיבר אַנְגְלִית ללא דופי, ובירך את פַּגָנֶל לבואו בחיכוך אף באף.

פַּגָנֶל עוד היה תוהה בנפשו אם עליו לראות עצמו כשבוי אם לאו. אך בראותו שאין הוא יכול לעשות צעד בלא ליוויו החינני של המנהיג, הבין עד מהרה מה פשר הדבר.

מנהיג זה, ששמו "הִיהִי", כלומר "קרן שמש", לא היה כלל ועיקר אדם רע. מִשקפיו ומִשקפתו של המדען העלו את קרנו של פַּגָנֶל בעיניו, והוא הצמידו אליו, לא רק בדרכי נועם, אלא גם באמצעות כבלים נאים עשויים פוֹרְמִיוּם, בעיקר בלילות.

מצב חדש זה נמשך שלושה ימים. האם סבל פַּגָנֶל מיחס רע בפרק-זמן זה? "כן ולא," השיב הגֵיאוֹגְרָף ולא יסף. בקיצור, הוא היה שבוי ולמַעֵט האיום הממשי

”שב בבקשה, מילורד יקר שלי, ארוחת-הצהריים מחכה לך.”

של מוות בעינויים שנשקף להם, לא היתה לחבריו השבויים כל סיבה לקַנֵא במצבו.

למרבה המזל עלה בידו לכַרסֵם באחד הלילות את כבליו ולהימלט. מרחוק צפה בהלווייתו של המנהיג וידע כי טמנוהו בפסגת הר מָאוּנְגָנָמוֹ, וכי בשל כך היה ההר לטַאבּוּ. כך גמר אומר בלִבּו למצוא עליו מחסה, כֵּיוון שלא רצה לעזוב את האזור שבו מוחזקים חבריו. מִבצעו המסוכן עלה יפה. בליל אמש הגיע לקִברו של קָארָה-סֶטֶה והמתין, תוך כדי התאוששות, שההשגחה העליונה תקרא דרור לחבריו.

זה היה סיפורו של פָּגָנֶל. כלום השמיט במתכוון איזה פרט מקורותיו בקרב הילידים? ממבוכתו אפשר היה להניח שכך הדבר. מכל מקום, הכול שיבחוהו פה אחד, ומשנִסקר העבר, שבו להווה.

המצב עדיין היה חמור מאין כמוהו. גם אם לא יסתכנו הילידים בהעפלה על ההר, הם הביאו בחשבון את הרעב והצמא שיכריעו את אסיריהם. היה זה רק עניין של זמן, והפראים ניחנו באורך-רוח.

לגְלֶנֶרְבַאן לא היה ספק באשר לחומרת מצבם, אך הוא היה נחוש בדעתו להמתין לנסיבות מסייעות, או בעֵת הצורך, לחוללן במו-ידיו.

בראש ובראשונה חפץ גְלֶנֶרְבַאן להכיר במדויק את הר מָאוּנְגָנָמוֹ, כלומר, את מִבצרו המאוּלְתָר, לא כדי להגן עליו, שהרי לא היה מקום לחשש מפני הסתערות, אלא כדי להכיר את כל דרכי המילוט. הרב-סרן, ג׳וֹן, רוֹבֶּרט, פָּגָנֶל והוא עצמו מיפּוּ את ההר במדויק; הם בחנו את כיוון השבילים, מוצאם, שיפועם. הרכס, שאורכו כקילומטר וחצי, אשר חיבר את מָאוּנְגָנָמוֹ לשלוחת וָאהִיטִי, היה הולך ומִשתפל בכיוון המישור. קו-הרכס, הצר והעֲקַלְקַל, היה הדרך היחידה האפשרית למַעֲבר במִקרה שתתאפשר מנוסה. אם יעברו שם הנמלטים בלא שיבחינו בהם, בחסות הלילה, אולי יעלה בידם לפלֵס דרך בגאיות הָרֵיינְגָ׳ז העמוקים ולהסעות את לוחמי המָאוֹרים מנתיבם.

אך נתיב זה היה זרוע סכנות. בחלקו התחתון עבר הנתיב בטווח-ירי מן המָאוֹרים. כדורי הילידים, החונים על הסוללות התחתונות, יוכלו להצטלב אלה באלה ולחסום את דרכם במסך של עופרת, שאי-אפשר לעוברו בלא-פגע.

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו, שערכו גיחה לחלק המסוכן, נתקבלו במטח של עופרת, אך לא נפגעו. כמה מְגוּפות, אשר התעופפו ברוח, הגיעו עדיהם. הן היו עשויות נייר מודפס. פָּגָנֶל אספן מתוך סקרנות לשְמה ופיענח את תוכנן בלא כל קושי.

"יפה!" אמר, "היודעים אתם, חברי, במה מְגיפים בהמות אלה את רוביהם?"

"לא, פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"בדפים מכתבי-הקודש! זה השימוש שמצאו לפסוקים המקודשים. אני מרחם על המִיסְיוֹנֶרים שלהם. הללו יתקשו להקים סִפריות מָאוֹריות."

"איזה קטע מכתבי-הקודש ירו בנו הפראים?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"דברי אלוהים הכול-יכול," השיב ג׳וֹן מַנְגְלֶס, שעיין גם הוא בנייר שהיה מפויח מן ההתלקחות. "פסוק זה אומר לנו לתת בו את מבטחנו," הוסיף הרב-חובל במלוא אמונתו הסְקוֹטִית הבלתי-מעורערת.

"קְרא, ג׳וֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

וג'וֹן קרא את הפסוק, שהתַבְעֵרָה חסה עליו:

"תהלים צ"א: 'כִּי אַתָּה, יְהוָה, מַחְסִי, עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ; לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ.'"

"ידידי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "יש להביא דברי תקווה אלה לחברותינו היקרות והאמיצות, בדברים אלה יְהֵא כדי לחזק את לִבָּן."

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו שבו וטיפסו במִתלולי ההר ופנו לעבר אחוות-הקבר, אשר גם אותה רצו לבדוק מקרוב.

אגב הליכה הופתעו לחוש, במרווחים קצובים, במין רטט קל של הקרקע. זו לא היתה תנודה אלא רטט ממושך כגון זה שאפשר לחוש בו בדופנותיו של דוּד הסקה בכוח לחצם של מים רותחים. גָזים אלימים, שמקורם באֵש תת-קרקעית, היו מן הסתם אצורים מתחת לקליפת ההר.

פרט זה לא היה בו כדי לעורר התפעלות בלִבָּם של נוסעים אשר עברו זה לא כבר בין מעיינותיו הרותחים של הָוָואיקָטוֹ. הם ידעו כי כל האזור המרכזי של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי הוא אזור געשי בעיקרו; מבנהו כמבנה הכְּבָרָה, אשר רִשתה מאפשרת לקיטור האדמה לחַלְחֵל דרכה החוצה, מבעד למעיינות החמים ולבִּצות הגוֹפְרִית.

פָּגָנֶל, שכבר נתן דעתו לתופעה זו, הִפנה את תשומת-לבם של חבריו לטִבעו הגעשי של ההר. המָאוּנְגָנָמוּ היה רק אחד החֲרוּטים המודקרים בחלקו המרכזי של האי. כלומר הר-געש בהתהוותו. כל פעילות מֵכָנִית עשויה היתה להביא להיווצרותו של לוֹע בעל דפנות העשויות אבן-חול צוֹרָנִית לְבַנְבַּנָה.

"למען האמת," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אין נשקפת כאן סכנה גדולה יותר מאשר סמוך לדוודיה של *דַנְקֶן*. קליפת האדמה הריהי כציפוי פח אֵיתן עד מאוד!"

"נכון," השיב הרב-סרן, "אך כל דוּד, אפילו המשובח ביותר, סופו שהוא מתפוצץ לאחר שימוש ממושך."

"מֶק-נַאבְּס," ענה פָּגָנֶל, "אינני משתוקק להישאר על החָרוּט הזה. יַראו לי השמים נתיב-מַעֲבר, ואני עוזב אותו בזה הרגע."

"הא! ומדוע לא יישא אותנו המָאוּנְגָנָמוּ בעצמו, הרי הוא כולא בבטנו עוצמה כה רבה," אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס. "מתחת לכף-רגלנו מצויה אולי עוצמה של כמה מיליוני כוחות-סוס, הכול לריק, הכול לחינם! עם אַלְפִּית מכוח זה היתה *דַנְקֶן* שלנו נושאת אותנו לקצווי תבל!"

זִכרה של *דַנְקֶן* שהעלה ג'וֹן מַנְגְלֶס, מילא את רוחו של גְלֶנֶרְבַאן במחשבות עגומות; שכֵּן, על אף מצבו הנואש, שלעִתים קרובות היה שוכח, הוא היה שוקע בהרהורים נוגים על גורל אנשי-צוותו.

מהורהר שב גְלֶנֶרְבַאן אל פסגת מָאוּנְגָנָמוּ ואל חבריו לצרה. מיד כשהבחינה בו, חשה לֵיידי הֶלֶנָה לקראתו.

"אֶדוּאַרְד יקירי," אמרה לו, "סיירת בעמדה זו, האם עלינו לחשוש או לקוות?"

"לקוות, הֶלֶנָה היקרה שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "לעולם לא יחצו הילידים את גבול ההר ויש לנו פנאי די והותר כדי לתכנן את בריחתנו."

"יִתְרה מזאת, גבירתי," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלֶס, "אלוהים בעצמו מורה לנו לקוות."

ג'וֹן מַנְגְלֶס מסר לְלֵיידי הֶלֶנָה את דף כתבי-הקודש, שבו אפשר היה לקרוא

את הפסוק הקדוש. האשה הצעירה והעלמה, בְּריוֹת תדורות-אמונה שלִבן פתוח לפני כל התערבות משמים, ראו בדברי ספר-הספרים אות מובהק לישועה.

"ועכשיו, לאחוזת-הקבר, הֶלֶנָה היקרה שלי," קרא פָּגָנֶל בעליצות.

"זהו מִבצרנו, טירתנו, חדר-האוכל ולִשכת העבודה שלנו! איש לא יפריע לנו בה! גבירותי, הַרשו לי, בטובכן, לכבד אתכן בהזמנה למעוני המקסים."

הכול הלכו בעִקבות פָּגָנֶל החביב. כשראו הפראים כי הנמלטים שבים ומחללים את בית-הקבר האסור, ירו מטחי יריות וזעקו זעקות נוראות. אך למרבה המזל לא היה טווח הכדורים כטווח הצווחות; אלה צנחו באמצע המִדרון ואלה נמוגו בחלל.

כשהבינו לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט וחבריהן כי אמונתם התפלה של המָאורִים חזקה מזעמם, נרגעו ונכנסו לתוך מבנה הקבר.

מבנה האודוּפָּה של המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי היה בסך-הכול גדר כְּלוֹנְסָאוֹת צבועה באדום. כל מיני תמונות סְמליות, מגולפות בעץ ככתובת-קעקע, קילְסו את אצילותו ואת מסֶכֶת מַעֲלָליו הנשׂגבים של הנפטר. מחרוזות של קְמִיעות, קוֹנְכִיוֹת וחלוקי-אבן מגולפים חיברו עמוד אחד למשנהו. בפנים כוסתה הקרקע במרבד של עלים ירוקים. תלולית קטנה במרכז האודופָּה העידה שנִכְרה כאן קבר טרי.

שם היו מונחים כלי-נשקו של המנהיג, רוביו הטעונים והדרוכים, רומחו, גרזינו כליל-היופי, אשפת אבק-השׂרֵיפה שלו וכדורים המספיקים לכל מסעות הצַיִד שלו בחיי-הנצח.

"הרי לנו מחסן נשק שלם," העיר פָּגָנֶל, "ואנו נעשׂה בו שימוש טוב יותר מאשר הנפטר. איזה רעיון טוב יש לפראים הללו, לקחת את כלי-נשקם לעולם הבא!"

"הא! רְאה, הרובים מתוצרת אַנְגְלִיָה!" קרא הרב-סרן.

"בלי ספק," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "כמה מטופש המִנהג הזה, להעניק לפראים מתנה נשק חם! אחר-כך הם מְפנים אותו כנגד הפולשים, והצדק איתם. מכל מקום, רובים אלה יוכלו להביא לנו תועלת!"

"מועילים הרבה יותר יהיו מִצרכי-המזון והמים שנועדו לקָארָה-טֶטֶה," אמר פָּגָנֶל.

אכן, קרוביו וידידיו של המת היטיבו לפעול. מאגר המזון היה בו כדי להעיד על ההערכה הרבה שרחשו לסגולות המנהיג. הצֵידה היה בה די על-מנת לכַלְכֵּל עשׂרה אנשים במשך חמישה-עשׂר ימים, או את הנפטר עצמו לנצח. היה זה מזון מן הצומח, שְׂרָכִים, תפוחי-אדמה מתוקים שמוצאם באזור זה ותפוחי-אדמה רגילים, שהביאו לכאן האֵירוֹפִּים, ושהִתְאַקְלמו זה מכבר באזור. כדים גדולים הכילו מים זכים, שהם חלק מכל סעודה בנְיוּ-זִילַנְד, וכתְרֵיסר סלסלות קלועות מעשׂה ידי אמן, שהכילו פיסות גוּמִי ירקרק שאיש לא ידע מה טיבן.

הניצולים היו, אם כן, מצוידים כהלכה למשך ימים מִספר, מוגנים מפני הרעב והצמא. הם התיישבו בחפץ-לב לארוחה הראשונה וסעדו על חשבונו של המנהיג.

גְלֶנֶרְבַאן בחר את מִצרכי-המזון הנחוצים לחבריו, והִפקידם בידי אוֹלְבִּינֶט. הכַּלְכָּל הראשי, שהיה מדקדק בקטנות כבגדולות אף בנסיבות החמורות ביותר, מצא כי התפריט דל למדי. ומלבד זאת, הוא לא ידע כיצד מכינים את השורשים הללו, וגם אֵש לא היתה לו כדי לבשל עליה.

היה זה פָּגֶנְל שחילצו מצרה ויעץ לו פשוט לטמון את השָׁרָכִים ואת תפוחי-האדמה המתוקים בתוך האדמה.

אכן, החום בשכבות העליונות של הקרקע היה גבוה מאוד, ואילו היה בכליהם מדחום לתחוב בקרוּם הקרקע, בוודאי היה מורה על מידת חום של 60 עד 65 מעלות צֶלְזְיוּס. אוֹלְבִּינֶט כמעט נִכווה באורח קשה. שכֵּן שעה שחפר גומה בקרקע, כדי לטמון בה את שורשיו, נִפלט עמוד של קיטור רותח והיתַמר תוך שריקה לגובה כמה מטרים.

הכַּלְכָּל נפל לאחור אחוּז-בְּעָתָה.

"סְגוֹר את הברז!" צווח לעברו הרב-סרן, ובסיוע שני המלחים סָתַם את הנֶקֶב בעפר ובאבני-סְפוֹג. פָּגָנֶל שעמד וצפה בתופעה זו בארשת משוּנה מילמל לעצמו:

"רְאוּ! רְאוּ! הא! הא! למה לא, בעצם?"

"האִם נפצעת?" שאל מֶק-נַאבְּס את אוֹלְבִּינֶט.

"לא, מר מֶק-נַאבְּס," השיב הכַּלְכָּל, "אך כלל לא פיללתי..."

"לכל-כך הרבה חסדי שָׁמים!" קרא פָּגָנֶל בבדיחות-הדעת. "אחרי מימיו ומזונו של קָארָה-טֶטֶה, הנה גם אֵש-האדמה! ההר הזה הוא ממש גן-עדן! אני מציע לייסד כאן מושבה, לטפח אותה ולהתיישב בה לשארית חיינו! אנחנו נהיה הרוֹבִּינְזוֹנִים של הר מָאוּנְגָנָמוּ! חי נפשי שאני טורח למצוא מה חסר לנו על הפסגה הנוחה הזאת, ואינני מוצא!"

"לא חסר לנו דבר, בתנאי שההר מוצק דיו," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"טוב! הֶחָרוּט הזה הוא לא מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם," אמר פָּגָנֶל. "כבר זמן רב שהוא מחזיק מעמד בלחץ הלהבות שבבטן האדמה, והוא יחזיק מעמד גם אחרי שנעזבנו!"

"ארוחת-הצהריים מוכנה," הכריז מר אוֹלְבִּינֶט בנימה חגיגית, כאילו אותה שעה ממלא היה את תפקידו בטירת מַלְקוֹלְם.

הנמלטים ישבו סמוך לגדר הכְּלוֹנָסָאוֹת והחלו בלא דיחוי באחת מאותן סעודות שההשגחה העליונה מזמנת להם זה זמן-מה בנסיבות הקשות ביותר.

איש לא גילה בררנות באשר למבחר המאכלים, אך הדעות היו חלוקות בנוגע לשורש השָׁרָךְ. אחדים מצאו שהוא מתקתק ונעים, ואחרים שהוא רירי, תפל לחלוטין וקשה במיוחד ללעיסה. תפוחי-האדמה המתוקים, שנאפו בקרקע הלוהטת, היו מצוינים. הגֵיאוֹגְרָף ציין שאין לקבול על מנת-חלקו של קָארָה-טֶטֶה.

ואז, לאחר שהשקיטו את רעבונם, הציע גְלֶנֶרְבַאן לדון בלא דיחוי בתוכנית בריחה.

"כבר?!" קרא פָּגָנֶל בקול נְכָאִים, "כבר אתם חושבים לנטוש ארץ תענוגות זו?"

"מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה, "נניח שאנו נמצאים בקָפּוּאָה, הרי יודע אתה שאין לחקות את חַנִיבַּעַל!*"

"גברתי," השיב פָּגָנֶל, "לא ארשה לעצמי לחלוק על דברייך, וכֵיוון שרצונכם לדון, הבה ונדון."

---

* חייליו של חַנִיבַּעַל שקעו בחיי-תענוגות בקָפּוּאָה עד כי שכחו את מקצוע המלחמה.

"ראשית אני סבור שעלינו לנסות ולברוח קודם שייאלצֵנו הרעב לעשות זאת," אמר גְלֶנֶרְבָאן. "אנו נמצאים במלוא כוחנו, ויש לנצל זאת. בלילה הבא ננסה להגיע לעמקים שבמזרח, תוך חציית כיתור הילידים בחסות החשֵיכה."

"מצוין," הפטיר פָּגָנֶל, "בתנאי שהמָאוֹרִים יניחו לנו לעבור."

"ואם ינסו למנוע מאיתנו?" שאל ג'ון מַנְגְלְס.

"אז ננקוט אמצעים חריגים," השיב פָּגָנֶל.

"יש בידך אמצעים חריגים?" תמה הרב-סרן.

"בלי סוף, עד כדי כך שאינני יודע מה אעשה בכולם!" השיב פָּגָנֶל בלא לפרט.

לא נותר להם אלא להמתין לרדת הלילה כדי לנסות ולחצות את קווי הילידים.

הללו לא מָשוּ ממקומם. דומה אפילו שלשורות הצָרים הצטרפו אנשי-שבט שאיחרו לבוא. פה ושם הודלקו מדורות ויצרו חגורת-אש סביב בסיסו של החָרוּט. משֶפֶלְשָה החשֵיכה לעמקים שמסביב, נראה ההר מָאוּנְגָנָמוּ כמגיח מתוך תַבְעֵרָה ענקית, בעוד פסגתו נמוגה בתוך צללים מעוּבים. מאה ושמונים מטרים מתחת לרגליהם נִשמעו המוּלה, זעקות, שאונו של מחנה האויב.

בתשע בערב, בחסות החשֵיכה הכבדה, יצאו גְלֶנֶרְבָאן וג'ון מַנְגְלְס לגיחת סיור, קודם שיוליכו את חבריהם בנתיב סכנות זה. הם ירדו בלא כל רחש במשך כעשֶר דקות ופסעו לאורך שביל הרכס הצר, החוצה את קווי-האויב בגובה חמישה-עשֶר מטרים מעל המחנה.

עד עתה התנהל הכול כשורה. דומה שהמָאוֹרִים השרועים ליד מדורותיהם לא הבחינו כלל בשני הנמלטים, שעוד הרחיקו לכת צעדים מִספר. אך לפתע ניתכה עליהם אש צולבת חזקה מימין ומשמאל.

"לאחור!" זעק גְלֶנֶרְבָאן. "לנבלים הללו יש עיני חתול והם יורים כחיילי הוד-מלכותה!"

חיש מהר שבו ג'ון מַנְגְלְס וגְלֶנֶרְבָאן לטפס בְּמִתלול ההר, ממהרים להרגיע את חבריהם, אשר היריות עוררו בהם חרדה עמוקה. שני כדורים ניקבו את כובעו של גְלֶנֶרְבָאן. אי-אפשר אֵפוא להסתכן על אותו רכס ארוך, בין שתי שורות של רוֹבָאִים.

"כֵּיוון שאין באפשרותנו לְתַעתֵעַ בילידים הדרוכים על משמרתם," אמר פָּגָנֶל, "הרשו לי, ידידי, להפתיעכם מחר בתעלול פרי המצאתי!"

מזג-האוויר היה קריר למדי. למרבה המזל לקח עִמו קָארָה-טֶטֶה לקִברו את מיטב כותנות-הלילה שלו, ואת שְמיכות הפוֹרמִיוּם החמות שלו, שהכול התעטפו בהן בלא כל נקיפות-מצפון. עד מהרה שקעו הנמלטים בשינה עמוקה בצֵל גדר הפָּלוֹנְסָאוֹת, על-גבי הקרקע החמימה המְרַטֶטֶת כולה מרתיחה פנימית, והאמונות התפלות של הילידים שמרו עליהם.

• 15 •
האמצעים החריגים של פַּגֶּנל

ביום המחרת, ה-17 בפֶבְּרוּאָר, העירו קרני השמש הראשונות את הישֵׁנים על הר המָאוּנְגָנַמוּ. המְאוֹרים כבר היו עֵרים וצעדו הלוך ושוב זה זמן רב לרגלי החָרוּט, בלא לגרוע עין מנקודת-התצפית שלהם. האֵירוֹפִּים שהגיחו מתוך האתר הקדוש שחולל התקבלו בזעקות אִימים רמות.

כל אחד העיף מבט ראשון בהרים שמסביב, בבקעות העמוקות שעדיין היו אפופות במעטֵה ערפילים, בפני אגם טָאוּפּוֹ, שרוח הבוקר קימטה קלילות את מימיו.

אחר-כך הצטופפו הכול סביב פָּגֶנֶל, תְאֵבים לדעת מהן תוכניותיו החדשות, חוקרים אותו במבטיהם.

עד מהרה השביע פַּגֶנֶל את סקרנותם החֲרֵדה של חבריו.

"חברי," הכריז, "לתוכניתי יתרון חשוב, שכֵּן אף אם לא תמלא אחר כל ציפיותי, וגם אם תיכָּשל, לא יחמיר הדבר את מצבנו, אולם התוכנית חייבת להצליח, והיא תצליח."

"ומהי התוכנית?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"הנה," השיב פָּגֶנֶל. "אמונתם התפלה של הילידים הפכה את ההר הזה למקום מקלט, ואותה אמונה חייבת לסייע בידינו להיחלץ ממנו. אם נצליח לשכנע את קַאי-קוּמוּ שנֶעֱנַשנו בגין חילול הטַאבּוּ, שהשמים כילו בנו זעמם, בקיצור, שמָתְנו מיתה משונה; האמינו לי, הוא ינטוש את רמת מָאוּנְגָנַמוּ וישוב לכפרו."

"בכך אין כל ספק," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"ומהי המיתה המשונה שאתה מועיד לנו?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"מותם של מחללי-קודש, ידידי," השיב פָּגֶנֶל. "להבות הנקמה מצויות מתחת לרגלינו, הבה ונפתח להן פֶּתַח מַעֲבר!"

"מה! ברצונך ליצור הר-געש?" הצטעק ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, הר-געש מדומה, הר-געש מאוּלְתָר, שנוכל לווסֵת את זעמו! יש בתוכו מאגר של קיטור ולהבות תת-קרקעיות, שאינם מבקשים אלא פתח יציאה! הבה נארגן התפרצות מלאכותית שתשרֵת את צרכינו!"

"רעיון טוב," הפטיר הרב-סרן, "רב-דִמיון אתה, פָּגֶנֶל!"

"אתם מבינים," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "נעמיד פנים שלהבות הפְּלוּטוֹ הנִיוּ-זִילַנְדִי איכְּלו אותנו וניעָלם, רותנית, בקִברו של קָארָה-טֶטֶה... נִשהה בקבר שלושה, ארבעה, חמישה ימים אם יהיה צורך, עד שישתכנעו הפראים במותֵנו וינטשו את המערכה."

"אך מה אִם יבקשו להיווכח במו-עיניהם," שאלה העלמה גְרַאנְט, "ויטפסו על ההר כדי לבדוק?"

"לא, מֶרִי היקרה שלי," השיב פַּגֶנֶל, "הם לא יעשו זאת. ההר אסור, ואם יבלע ההר את מחלליו במו-פיו, יתחזק האיסור שבעתיים!"

"זוהי תוכנית עַרמומית שהושקעה בה מחשבה רבה," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "רק סיכוי אחד לה שתיכָּשל: אם יתעקשו הפראים להישאר זמן רב לרגלי מָאוּנְגָנָמוּ ומִצרכי-המזון שלנו יאזלו. אך הסיכוי לכך אינו גדול, בייחוד אם נשחק את מִשחקנו בצורה מתוחכמת."

"ומתי ננסה את הסיכוי האחרון שלנו?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"עוד הערב," השיב פַּגֶנֶל, "בשעה שבה החשיכה מוחלטת."

"מוסכם," השיב מֶק-נָאבְּס. "פַּגֶנֶל, אתה ממש גאון, ואני, שבדרך-כלל איני נוטה להתלהב, אפילו אני עָרֵב להצלחת התוכנית. האו הנבלים הללו! נחולל להם איזה נֵס קטן שיעכב את התנצרותם במאה שנים! שיסלחו לנו המִיסְיוֹנֶרִים על כך!"

תוכניתו של פַּגֶנֶל אומצה אֵפוא, ובשל האמונות התפלות של המָאוֹרִים היו סיכוייה להצליח טובים מאוד. נותר רק הביצוע. הרעיון היה מעולה אך הגשמתו כרוכה בקשיים. כלום לא יבלע הר-הגעש את הנועזים הללו החופרים לו לוע-פליטה? כלום יוכלו לווסֵת את ההתפרצות כשאֵדֵי הקיטור, הלהבות והלַבָּה יסתערו בשצף-קצף? כלום לא יקרוס החָרוּט כל-כולו לתוך תהום הלהבות? כלום אין בכך משום התערבות בתופעות שלטבע בִּלעדיות מוחלטת עליהן?

פַּגֶנֶל חזה את כל הקשיים, אך תיכנן את פעולותיו בזהירות ובמתינות. דרושה היתה התפרצות למראית-עין כדי לתַעתֵעַ במָאוֹרִים, ולא התפרצות אמיתית ונוראה.

מה ארוך היה אותו יום! כל אחד מנה את שעותיו האֵינסופיות. הכול היה מוכן למנוּסָה. כל מִצרכי-המזון שבאחוזת-הקבר חולקו לצרורות קלים לנשיאה. כמה מחצלות וכלי-נשק השלימו את המִטען הקל, שנלקח מקִברו של המנהיג. למוֹתָר לציין שכל ההכנות התבצעו בתוככי גדר האתר מחוץ לטווח עיניהם של הפראים וללא ידיעתם.

בשש בערב הגיש הכַּלְבָּל סעודה מזינה. איש לא יכול לחזות מראש מתי והיכן יאכלו בפעם הבאה בעמקי המחוז. לפיכך סעדו גם למען העתיד. המנה העיקרית כללה כחצי-תְרֵיסר עַכְבְּרוֹשים שמֵנים שוִוילְסוֹן לכדם ובישלם באֵדים. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט סירבו בכל תוקף לטעום מבשר זה, הנחשב למעדן בְנִיוּ-זִילַנְד, אך הגברים התענגו עליו כמָאוֹרִים לכל דבר. הבשר היה באמת ובתמים מעולה, ואף עסיסי, וששת המְכַרְסְמִים כּוּרסמו כליל, עד העצמות.

שעת דמדומים הגיעה. השמש נעלמה מאחורי רצועת עננים צפופים שבישרו סערה. כמה ברקים ניצתו באופק, ורעם מרוחק התגלגל במרומי השמים.

פַּגֶנֶל בירך את הסערה, הבאה לסייע לו במימוש תוכניותיו והמשלימה את התפאורה. לאֵיתני-הטבע השפעה רבה על הילידים, הגדושים באמונות תפלות, והמאמינים בכוחותיהם העל-טבעיים. בעיני הנְיוּ-זִילַנְדִים הרעם היה קולו הזועף של נוּאִי-אָטוּאָה, והברק אינו אלא הבזק הזעם של עיניו. דומה היה שהאלוהות בכבודה ובעצמה באה כדי להעניש את מחללי הטַאבּוּ שלה. בשמונה בערב נמוגה פסגת המָאוּנְגָנָמוּ בתוך אפלולית מבשרת-רעה. השמים כמו השאילו רקע שחור

מִשחור לאותו פרץ של להבות, שידו של פָּגָנֶל עתידה לשחרר. המָאוֹרִים שוב לא יכלו לראות את אסיריהם. הגיעה שעת הכושר.

צריך היה לפעול במהירות רבה. גְלֶנֶרְבָאן, פָּגָנֶל, מָק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט, הַכַּלְכָּל ושני המלחים ניגשו כולם יחד למלאכה.

הם בחרו למקֵם את הלוע כשלושים צעדים למַטָה מקִברו של קָארָה-טֶטֶה. חשוב היה שההתפרצות הגעשית לא תפגע באחוזת-הקבר, שכֵּן עם חורבנה ייעלם גם האיסור על ההר. פָּגָנֶל איתר גוש אבן ענקי שסביבו היו אֲדים מְבַעְבְּעִים. גוש סלע זה כיסה לוע טבעי וקטן, וכובד משקלו היה בו כדי לבלום את התפשטות הלהבות התת-קרקעיות.

העובדים יצרו לעצמם מנופים מִכְּלוֹנְסָאוֹת שתלשו מן הגדר הפנימית של אחוזת-הקבר, ותקפו בכל עוז את גוש הסלע. עד מהרה, בזכות מאמציהם המשותפים, מש הסלע ממקומו. הם חפרו לו מין תעלה קטנה לאורך המִדרון כדי שייטיב להתגלגל בשיפוע. ככל שהרימו את הסלע, הלכה הלמות לב האדמה וגברה.

נהמות עמומות ושריקות של כִּבְשָן לוהט נשמעו מתחת לקליפה הדקה. הפועלים הנועזים, כמוהם כקִיקְלוֹפִּים המזינים את האֵש בבטן האדמה, עבדו בדממה. עד מהרה נִתהוו אי-אלה סדקים, ונתזי הקיטור הבהירו להם כי המקום כבר מסוכן. במאמץ עילאי נעקר גוש האבן ממקומו, גלש במִדרון ההר ונעלם.

קרום האדמה הדקיק התפקע מיד. עמוד בוער ניתז השָמַימה בלְוויית קולות נפץ עזים, בעוד פלגי מים רותחים ולַבָּה התגלגלו לעבר מחנה הילידים והעמקים שבתחתית ההר.

החָרוּט כולו התנדנד והיה חשש פן יתמוטט לתוך תהום ללא תחתית. בדוחק הספיקו גְלֶנֶרְבָאן ועמיתיו להיחלץ מפִגעי ההתפרצות; הם נמלטו לתוך מִתחם אחוזת-הקבר, לא לפני שספגו כמה טיפות מים בחום של 94 מעלות. תחילה נדף מן המים האלה ריח של מרק בשר, אך זה התחלף חיש מהר בריח עז של גוֹפְרִית.

אז נטמעו בהתלקחות אחת כל סוגי הפֶּלֶט הוּולְקָנִי – לַבָּה, בוץ ופסולת. אשדי רֶשֶף חרצו את צלעות מָאוּנְגָנָמוּ. ההתלקחות האירה את ההרים הסמוכים; הגאיות העמוקים ניצתו בנְגוֹהוֹת עזים.

כל הפראים קמו על רגליהם, זועקים מפגיעת הלַבָּה הרותחת ששטפה את המחנה. אלה שנהר האש לא השיגם נסו על נפשם וטיפסו על הגבעות שמסביב; אחר-כך הפכו את פניהם אחוזי-הבְּעָתָה וצפו בתופעה המפחידה כל-כך, בהר-הגעש, שחרון-אַפּו של האל שיקע בו את מחללי הקבר הקדוש. לרגעים, כששָכַך שאון ההתפרצות, אפשר היה לשומעם זועקים את קריאת הפולחן:

"טַאבּוּ! טַאבּוּ! טַאבּוּ!"

בינתיים נפלטה מלועו של מָאוּנְגָנָמוּ כמות אדירה של קיטור, של אבנים בוערות ושל לַבָּה. לא היה זה עוד גֵייזֶר פשוט כמו הגֵייזֶרִים בקִרבת הר הֶקְלָה באִיסְלַנְד, אלא הר הֶקְלָה עצמו. כל אותו פֶּלֶט ווּלְקָנִי הצטבר עד כה מתחת למעטפת של החָרוּט, שכֵּן שַסְתוֹמֵי הטוֹנְגַרִירוֹ היה בהם כדי לשחרר את הלחץ העודף; אך משנפתח מוצא חדש, הגיח הפֶּלֶט בעוצמה ניכרת, ובשל חוק הכלים השלובים איבדו באותו לילה שאר התפרצויות האי מעוצמתן הרגילה.

שעה לאחר בריאתו של הר-געש זה בעולמנו, כבר זרמו אשדים רחבים של לַבָּה בוערת על צלעותיו. ליגיונות של עַכְבְּרושים נסו על הקרקע הדולקת, נמלטים ממחילותיהם העשֵנות, שהמגורים בהן היו לבלתי-אפשריים.

כל הלילה כולו ירק ההר אש, בעוד סערה משתוללת במרומי הרקיע; עוצמתו עוררה דאגה בלב גְלֶנֶרְבַאן. ההתפרצות החלה מְכַרְסֶמֶת בדופנות הלוע.

השחר עלה, וזעם ההר לא שָכַך. אֵדים סמיכים, צהבהבים, התערבבו בלהבות; אשדי לַבָּה התפתלו לכל עֵבר.

גְלֶנֶרְבַאן, שלבו פירפר בו מהתרגשות, הציץ מבעד לִכְּלוּנְסָאות הגדר וצפה בכיליון-עיניים במחנה הילידים.

המָאוֹרים נסו אל הרמות הסמוכות, מחוץ לטווח פעולתו של הר-הגעש. כמה גופות מפוחמות מאֵש היו שרועות למרגלות החָרוּט. הלאה, בכיוון הפָּא, פגעה הלַבָּה בכעשרים בִקתות קש, שעדיין העלו עשן. קבוצות של נְיוּ-זִילַנְדִים הִתְגוֹדְדוּ פה ושם וצפו אחוזי-אֵימה דתית בפסגתו אפופת-האֵש של המָאוּנְגָנָמוּ.

קַאי-קוּמוּ הצטרף אל לוחמיו; גְלֶנֶרְבַאן הכירו. המנהיג התקדם עד לרגלי החָרוּט מן הצד שהלַבָּה פסחה עליו, אך לא הֵעֵז לחצות את מִדרג ההר הראשון.

שם ניצב בידיים פרושות כמכשֵף המטיל כישופים, מעֻוֶה פניו באורח שמשמעותו לא נעלמה מן האסירים. כפי שהיטיב לחוות זאת פָּגָנֶל, הטיל קַאי-קוּמוּ עד ההר שוּאף-הנקמות טַאבּוּ חמור שבעתיים.

מיד אחר-כך הסתלקו הילידים בשורות עורפיות דרך השבילים העֲקַלְקַלים היורדים לעבר הפָּא.

"הם מסתלקים!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן. "הם נוטשים את עמדתם! השבח לאל! תחבולתנו עלתה יפה! הֶלֶנָה היקרה שלי, חברי אמיצי-הלב. הרינו מתים, הרינו קבורים! אולם הערב עם רדת החושך נקום לתחייה, ננטוש את קברנו וננוס מפני העֲמָמים הבַּרְבָּרִיים הללו!"

יקשה לתאר את השִמחה ששררה בתוך אחוזת-הקבר. התקְוָוה שָבה לקנֵן בכל הלבבות. הנוסעים האמיצים הללו שכחו את העבר, שכחו את העתיד והגו רק בהווה! ואף-על-פי-כן לא תהיה זו משימה קלה להגיע למקום יישוב כלשהו בלב חבלי-ארץ לא מוכרים אלה. אך משהוליכו שולָל את קַאי-קוּמוּ, חשו שיוכלו להינָצל מידי כל פראיה של נְיוּ-זִילַנְד!

הרב-סרן, מצדו, לא הסתיר את הבּוּז התהומי שרחש למָאוֹרים, ולא חסרו לו באַמְתַחתו ביטויים כדי להביע דעתו עליהם. הוא ופָּגָנֶל ממש התחרו זה בזה. הם כינו אותם בהמות חסרות-תקנה, חמורים מטומטמים, סְכָלֵי האוֹקְיָינוֹס השקט, פראים מארץ כּוּש, וכן הלאה; לא יָבְשָה לשונם.

עוד יום תמים היה לפניהם קודם ליציאה הסופית לדרך. הם ניצלוהו כדי לדון בתוכניות הבריחה. פָּגָנֶל, אשר שמר מכל מִשמר על מפת נְיוּ-זִילַנְד, חיפש בה את הדרכים הבטוחות ביותר.

אחר ויכוח החליטו הנמלטים לצאת מזרחה לכיוון מִפרץ פְּלֶנְטִי. אמנם הדרך עוברת באזורים לא מוכרים, אך הללו מן הסתם גם שוממים. הנוסעים, שכבר היו מורגלים להתגבר על קשיי-הטבע ולעקוף את כל המִכשולים הגֵיאוֹגְרָפִיים, חששו רק ממִפגש עם המָאוֹרים. לפיכך ביקשו להתרחק מהם בכל מחיר ולהגיע לחוף

המזרחי שבו ייסדו המִיסְיוֹנֶרים אי-אלה יישובים. כמו-כן, חלקו זה של האי חמק ממוראות המלחמה ושום מערכה לא ניטשה בו בין פלגים יריבים של ילידים.

אשר למרחק, כמאה ושישים קילומטרים הפרידו בין אגם טָאוּפּוֹ לבין מִפרץ פְּלֶנְטִי, עשרה ימי צעידה בקצב של שישה-עשר קילומטרים ביום. משימה מעייפת אך אפשרית, שכֵּן בחבורה אמיצה זו איש לא עשה את חשבון המטרים הנצעדים. כשיגיעו למוסדות המִיסְיוֹן, ינוחו שם וימתינו שתזדמן להם אפשרות נוחה להגיע לאוֹקלֶנְד, שכֵּן עיר זו היתה ונשארה יעדם הסופי.

לאחר שסיכמו את כל הפרטים, המשיכו לפקוח עין על מעשי הילידים עד רדת ערב. איש מהם לא נותר לרגלי ההר, וכשפלשו צללי הלילה לעמקי הטָאוּפּוֹ, שום מדורה לא ציינה נוכחות מְאוּרים בתחתית ההר העשֵן. הדרך היתה פנויה.

בתשע בערב, בלילה שחור משחור, נתן גְלֶנֶרְבָאן את אות היציאה. הוא וחבריו, חמושים ומצוידים בזכוּת קָארָה-טֶטֶה, החלו יורדים בזהירות במדרונות המָאוּנְגָנָמוּ. ג'וֹן מַנְגְלְס ווִילְסוֹן צעדו בראש הטור, עיניהם פעורות ואוזניהם כְּרוּיות. למִשמע כל אִוושה היו נעצרים, ובוחנים בקפידה כל הֶבהוב. הכול ניסו להחליק במִדרון ולהיטָמע באפלוליוּתו.

שישים מטרים מטה מן הפסגה הגיעו ג'וֹן מַנְגְלְס והמלח שלו אל שביל הרכס המסוכן, שהילידים הֵגֵנו עליו בתוקף כה רב. ומה אם יסתבר כי הילידים הערימו על הנמלטים ורק העמידו פנים שהם נסוגים כדי למושכם אליהם? ומה אם לא הלכו שוֹלָל אחר ההתפרצות המדומה? במקום זה אמורים היו להיתקל בהם. חֶרֶף ביטחונו והלצותיו של פָּגָנֶל, נבצר מגְלֶנֶרְבָאן לכבוש צְמַרמוֹרֶת בגֵוו. כל ביטחונם של אנשיו היה תלוי בעשר הדקות הדרושות לחציית הרכס. הוא חש בהלמוּת לִבה של לֵיידי הֶלֶנָה, הנאחזת בזרועו.

אך גְלֶנֶרְבָאן לא חשב לסגת, אף ג'וֹן לא הירהר באפשרות כזו. הרב-חובל הצעיר זחל בחסוּת העלטה הכבדה על קו הרכס הצר, ועצר כל אֵימת שאבן ניתקה והידרדרה מטה למרגלות הרמה. כולם ליווּ אותו. אילו טמנו הפראים מארב בתחתית המִדרון, היו רעשים מוזרים אלה מחייבים אותם לפתוח באֵש צולבת ועזה.

לפי שעה הזדחלו הנמלטים כנחשים לאורך הרכס המשופע ולא התקדמו במהירות רבה. משהגיע ג'וֹן מַנְגְלְס אל הנקודה הנמוכה ביותר, רק שמונה מטרים הפרידו בינו לבין הרמה שעליה חנו הילידים אמש; אחרי-כן הלך הרכס והִתְגַבֵּהַ, עד לחורשת העצים, לאורך כרבע קילומטר.

הנוסעים ירדו מן המִדרון ללא פגע והחלו מטפסים בדממה. החורש אמנם נסתר מעיניהם, אך הם ידעו כי הוא שם, העיקר שלא ייתָקלו במארב. גְלֶנֶרְבָאן קיווה למצוא בו מחסה בטוח. עם זאת ידע, כי מרגע זה ואילך שוב אין הטָאבּוּ מגֵן עליהם. הרכס העולה לא היה חלק מן המָאוּנְגָנָמוּ אלא משלוּחת הרים שהזדקרה בחלקו המִזרחי של אגם טָאוּפּוֹ. משום כך היה מקום לחשוש לא רק מפני מטח יריות אלא גם מפני היתָקלות פנים-אל-פנים.

במשך עשׂר דקות הלכה החבורה הקטנה וטיפסה בתנועה רצופה לעֵבר הרמות העִיליוֹת. ג'וֹן מַנְגְלְס טרם הבחין בחורשה האפלולית, אך שיעֵר שהיא נמצאת במרחק שישים מטרים משם.

לפתע פתאום קפא על עומדו וכמעט נסוג. נדמה היה לו שהוא שומע איזה רחש באפֵילה. היסוסו בלם את חבריו.

הוא נותר בלא נוע, והיה בכך כדי להדאיג את ההולכים אחריו. הכול המתינו. מה רבות היו החרדות בלִבם! כלום ייאָלצו לשוב על עקבותיהם ולחזור לפסגת מָאוּנְגָנָמוּ?

אך משנוכח ג'וֹן כי אין הרחש נִשְנֶה, שב לטפס בנתיב הצר של הרכס.

עד מהרה הסתמן החורש במעוּמעם על רקע האפלולית. עוד כמה פסיעות ימצאו הנמלטים מחסה בין עַלְוַות העצים הסמיכה.

16
באֵש צולבת

הלילה סייע להם במנוסתם. צריך היה אֵפוא לנצלו כדי להתרחק מסביבתו הפוֹרְעָנית של אגם טָאוּפּוֹ. פָּגָנֶל נטל את מקומו בראש החבורה, וחוש-ההתמצאות שלו שוב הוכיח עצמו במהלך השיטוט הקשה בהרים. הוא ניווט את דרכו במיומנות מפליאה בלב החשיכה, בחר בלי היסוס בשבילים שכמעט לא נראו לעין ודבק בכיוון אחד בלי לסטות ממנו. למען האמת, הוא עשה שימוש מרובה בראיית-הלילה שלו, ועיני החתול שהצטיין בהן איפשרו לו להבחין בכל פרט בעלטה הכבדה.

במשך כשלוש שעות צעדו בלא כל חנייה במַדרונותיה המתארכים מאוד של צלע ההרים המזרחית. פָּגָנֶל נטה מעט לכיוון דרום-מזרח, על-מנת להגיע למַעֲבר-הרים צר מאוד בין קַאִימָנָוָוה לבין וָאהִיטִי רֵיינְגֶ'ז, שם עוברת הדרך מאוֹקְלֶנְד למִפרץ הוֹקֶס. מיד לאחר שיחצו נקיק זה, היה בכוונתו לסטות מן הנתיב ולצעוד אל החוף דרך אזוריו השוממים של חבל-ארץ זה בחסות שלוחות ההרים הגבוהות.

בשעה תשע בבוקר כבר גמאו כְּברת-דרך של כעשׂרים קילומטרים בתְרֵיסר שעות. לא היה אפשר לדרוש יותר מן הנשים האמיצות הללו. ומלבד זאת, המקום נראה מתאים להקמת מחנה. הנמלטים הגיעו למַעֲבר צר המפריד בין שתי שלוּחות ההרים. הדרך לאוֹבֶּרְלֶנְד התפתלה לימינם בכיוון דרום. פָּגָנֶל, המַפָּה בידו, פנה מעט בכיוון צפון-מזרח, ובשעה עשׂר בבוקר הגיעה החבורה למַעְיָן מִבצר טבעי תלול, שהִתהווּת מצוק בולט מן ההר. הם שלפו מִצרכי-מזון מן התיקים ואכלו בתיאבון רב. מֶרִי גְרַאנְט והרב-סרן, שעד לאותו יום לא שׂבעו נחת משורשי שָׂרָך, התענגו הפעם על הסעודה. החנייה התארכה עד השעה שתיים אחר-הצהריים, ואחר-כך שבו הנוסעים לדרכם מזרחה. בשמונה בערב נעצרו במרחק כשמונה-עשׂר קילומטרים מן ההרים. חיש מהר ובלא מחשבות מיותרות נרדמו תחת כיפת-השמים.

למחרת נִקרוּ להם בדרכם מִכשולים קשים. היה עליהם לעבור באזור משונה של אגמים ווּלְקָניים, גֵייזֶרים ובִצּוֹת גוֹפְרִית, אזור המשתרע מזרחית לְוָואהִיטִי רֵיינְגֶ'ז. היתה זו הנאה לעיניים אך לא לרגליים. הדרך היתה זרועה מִכשולים, ומדי כרבע קילומטר נאלצו לבַצֵּע מעקפים וסטיות מְפָרכים עד מאוד; אך מה מוזר היה המראה, ואיזו סַסְגוֹניוּת לאין-קץ מַרְעִיף הטבע על תצוגותיו הנשׂגבות!

על פני מרחב ענק של שלושים ושניים קילומטרים רבועים פרצה שִׁפְעַת הכוחות התת-קרקעיים בכל מִגוון צורותיה. מעיינות מלוחים בעלי שקיפות מיוחדת-במינה, מאוכלסים במִילְיַארְדֵי חרקים, בקעו בלב מַטָעים מקומיים של עצי תֵה. מעיינות אלה הדיפו ריח עז של אבק-שְׂרֵיפה חרוך ועל קרקעיתם נותר מִשקע לבן ובוהק כעֵין השלג. חום מימיהם הזַכִּים היה קרוב לנקודת הרתיחה,

ואילו ממעיינות סמוכים פיכּו מים קרים כקרח. שָׂרְכֵי-ענק גדלו על גדותיהם בתנאים דומים לאלה של צמחייה מן התקופה השְׁלִישׁוֹנִית.

מכל עֵבר ניתזו מתוך הקרקע סילוני מים אפופי-קיטור, שדמו למִזרקות מים בגן. סילונים אחדים פרצו ללא הפוגה, אחדים לסֵירוּגין, כמו נתונים לשרירות רצונו של אל השְּׁאוֹל. המִזרקות היו סדורות כעל מדרגותיו של אַמְפִיתֵיאַטְרוֹן טבעי, ומימיהן התערבבו אט-אט מתחת לטבעות עשן לבן; המים שטפו מטה תוך שהם מְכַרְסְמִים במדרגות השקופות-למחצה של גֶּרֶם מעלות ענקי זה, ואשדותיהם הרותחים הֵזינו אגמים שלמים. הלאה משם התחלפו המעיינות החמים והגֵּייזֶרים הרעשניים בבִצּוֹת גוֹפְרִית. השטח כולו נראה כמכוסה חֲטָטִים עגולים. הללו היו לועות-געש כבויים-למחצה, ומן הסדקים שנבעו בהם נפלטו גָּזִים שונים. האוויר היה רווי בריח החריף והבלתי-נעים של תומצות גוֹפְרִיתִיּוֹת. הגוֹפְרִית, שיצרה קרומים והתגבשויות, ריפדה את פני הקרקע. במשך מאות שנים הצטברו שם אוצרות שאין להם ערוך, וברבות הימים, כשיִדלדלו מִכרות הגוֹפְרִית של סִיצִילְיָה, תבוא התעשייה לבקש חומרי-גלם במחוז לא מוכר זה של נְיוּ-זִילַנְד.

אפשר להבין מה רבות התְלָאות שנשאו הנוסעים בחצותם אזורים אלה. קשה היה להקים שם מחנה ורובה הקָרָבִּין של הציידים לא נתקל בשום בעל-כנף הראוי להימָרט בידיו של מר אוֹלְבִּינֶט. לפיכך נאלצו להסתפק בשְׂרָכִים ובתפוחי-אדמה מתוקים, תפריט דל שלא היה בו כלל כדי לאַשֵּׁש את כוחותיה המדוּלדלים של החבורה הקטנה. הכל השתוקקו, אם כן, לצאת כבר מהאזור של אותם שטחים צחיחים ושוממים.

ואף-על-פי-כן נדרשו מהם לא פחות מארבעה ימים כדי לחצות חבל-ארץ רצוף-מִכשולים זה. רק ב-23 בפֶבְּרוּאָר, במרחק שמונים קילומטרים ממָאוּנְגָנָמוּ, יכול גְלֶנֶרְבַאן לחנות לרגלי הר אלמוני, שהיה מצוין במַפָּתוֹ של פָּגָנֶל. מישורי שיחים נמוכים נפרשו למלוא רוחב העין ויערות גדולים שבו ונראו באופק.

היה זה סימן טוב לבָאוֹת, בתנאי שהאזורים שלפניהם, הנוחים ליישוב אדם, לא יהיו מאוכלסים מדי. אך עד כה לא נִקְרָה בדרכם אף לא צל-צִלו של יליד.

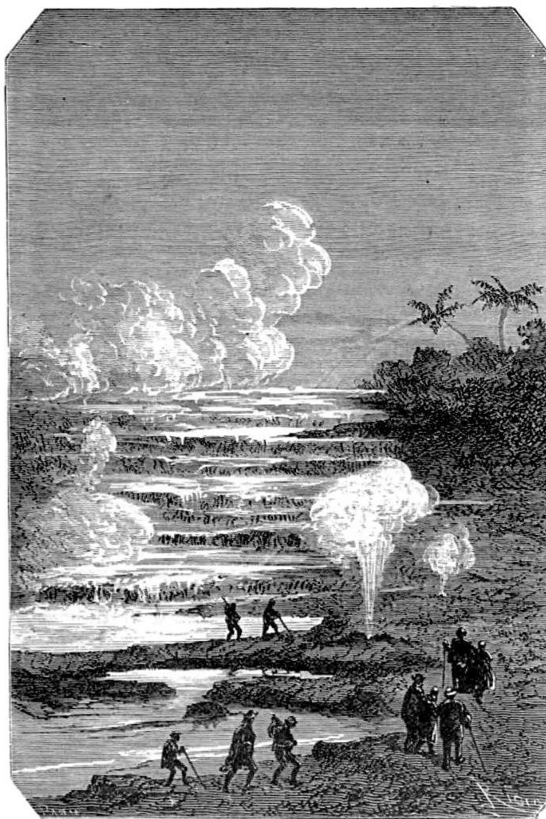
אותו יום צדו מֶק-נָאבְּס ורוֹבֶּרְט שלושה קִיוִוים. הללו כִּיכבו ברוב פאר על שולחן המחנה, אך לא לאורך זמן, שכֵּן תוך דקות מִספר נטרפו כליל, מן המקור ועד כפות-הרגליים.

אחר-כך, במנה האחרונה, בין תפוחי-האדמה המתוקים לתפוחי-האדמה הרגילים, העלה פָּגָנֶל הצעה, שהתקבלה בהתלהבות רבה.

הוא הציע להעניק את השם גְלֶנֶרְבַאן לאותו הר אלמוני, שפסגתו נבלעת בתוך העננים בגובה יותר מתשע-מאות מטרים, וציין בקפידה במַפָּתוֹ את שמו של הלוֹרד הסְקוֹטִי.

אין טעם להרבות במִלים על האירועים השִׁגרתיים וחסרי-העניין שציינו את שארית המסע. רק שניים-שלושה אירועים ראויים-לציון קרו להם במסעם דרך האגמים אל האוֹקְיָינוֹס השקט.

כל היום כולו עשׂו דרכם ביערות ובמישורים. ג'וֹן קבע את המסלול על-פי השמש והכוכבים. השמים נטו עִמם חסד, והם לא סבלו מגשם או משרב. ועם זאת, עייפות הולכת וגוברת הֵאטה את קצב התקדמותם של הנוסעים שְׂבֵעֵי-התְלָאוֹת,

על פני מרחב ענק פרצה שפעת הכוחות התת-קרקעיים בכל מגוון צורותיה

שכבר נכספו להגיע לתחנות המִסְיון. עדיין הוסיפו לשוחח ולדבר, אך לא עוד בחבורה. הקבוצה הקטנה התפצלה לחוליות קטנות, אשר לא האהדה האישית, כי אם זהות הדעות, היא שעמדה בבסיס כל אחת מהן.

על-פי-רוב צעד גְלֶנֶרְבָן לבדו, וככל שהתקרבו אל החוף שקע בהִרהורים על דַנְקֶן ועל אנשי-צוותו. הוא שכח את הסכנות האורבות לו עד שיגיע לאוקְלֶנְד והגה רק בחבריו שנטבחו. המחזה הנורא לא הִרפה ממנו לרגע.

שמו של הָארִי גְרָאנְט שוב לא עלה על דל שְׂפתותיהם. מה בֶּצַע? הרי אי-אפשר עוד לעשות למענו דבר! רק בשיחות בין מֶרִי גְרָאנְט לג׳וֹן מַנְגְּלְס עדיין עלה שמו של הרב-חובל.

ג׳וֹן לא הזכיר למֶרִי את אשר אמרה לו בלילה האחרון בוַואְרֶה-אָטוּאָה. בצניעותו לא רצה להיאחז בדברים שנאמרו ברגע של ייאוש תהומי.

שעה שהיה דן בהָארִי גְרָאנְט, עדיין היה ג׳וֹן מַנְגְּלְס מְתַוֶּה תוכניות לחידוש החיפושים. הוא שב והצהיר באוזני מֶרִי כי לורד גְלֶנֶרְבָן מתכוון לחדֵש את המִבצע שהושם לאַל. הוא יצא מן ההנחה כי אי-אפשר להטיל ספק באמינות המִסמך, על כן הָארִי גְרָאנְט נמצא במקום כלשהו, ולכן, אף אם ייאָלצו להפוך עולם ומלואו, הם חייבים למוצאו. מֶרִי בלעה את דבריו בשקיקה, והיא וג׳וֹן, שהיו מאוחדים באותן מחשבות, התאחדו גם באותה תקווה. לעִתים קרובות לקחה לֵיידי הֶלֶנָה חלק בשיחותיהם; היא לא נתפסה לאשליות, אך נמנעה מלהחזיר את הזוג הצעיר לקרקע המציאות.

ובינתיים עסקו מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי בצַיִד, בלא שיתרחקו יתר על המידה מן החבורה הקטנה, וסיפקו את מנת בְּשַׂר-הצַיִד היומית.

פָּגָנֶל, עטוף במעיל הפוֹרְמִיוּם שלו, היה פרוש מן היתר, דומֵם ומהורהר.

עם זאת – ומן הראוי לומר זאת – חרף חוק הטבע הגורם לכך שסכנות, מִבחנים, יגיעות ומחסור נוטעים מרירות אף באופיים של המצוינים ביותר, היו כל החברים לצרה מלוכדים, מסורים ונכונים למסור את נפשם אלה למען אלה.

ב-25 בפֶּבְּרוּאָר הגיעו אל נהר שעמד בדרכם, ולפי מַפָּתו של פָּגָנֶל אמור היה להיות הוָואִיקָרֵי. הם מצאו דרך לעוברו במים רדודים.

במשך יומיים נפרש לרגליהם רצף של מישורי שִׂיחים ועצים נמוכים. מחצית המרחק שבין אגם טָאוּפּוֹ לחוף הים כבר נחצה; לא אירעה כל היתָקלות מאיימת, אך עייפותם רָבְתָה.

אז התגלו יערות-ענק שאין להם קֵץ, ושהזכירו את היערות האוֹסְטְרָלִיִּים; אולם כאן צמחו עצי קָאוּרִי במקום אֶקָלִיפְּטוּסִים. אף שיכוֹלֶת ההתפעלות של הנוסעים קהתה מעט במהלך ארבעת חודשי המסע, לא יכלו גְלֶנֶרְבָן ועמיתיו שלא להתפעל למראה עצי האורן האדירים, הראויים להִתחרות בארזי הלבנון וב״עצי הַמָּמוּתָה״ של קָלִיפוֹרְנְיָה. הגזעים של עצי הקָאוּרִי, המכונים בשׂפת חוקרי-הצמחים ״האשוּחים דָמָרִין״, היתַמרו לגובה שלושים מטרים, עוד בטרם החלו ענפיהם מִסתעפים. הם צמחו בקבוצות, והיער היה מורכב לא מעצים, כי אם מאֵינספור קבוצות עצים שפרשׂו עד לגובה שישים מטרים את שְׁמשיית העַלְוָוה הירוקה שלהם.

אחדים מן האורנים הללו, הצעירים שבהם, שגילם לא עלה על מאה שנים,

דמו לאשוחים האדומים הנפוצים בחבלי אֵירוֹפָּה. נֵוֶר כהה, המסתיים בחָרוּט חד, עיטר את צמרתם. ואילו העצים הקשישים יותר, שגילם חמש-מאות או שש-מאות שנים, היו כאוהלי-ירק ענקיים הנתמכים בסבך ענפיהם המפותלים. היקף גזעיהם של זקני היער הנְיוּ-זִילַנְדִי היה כחמישה-עשׂר מטרים, ואף אם היו כל הנוסעים משלבים את ידיהם אלה באלה, נִבצר היה מהם להקיף את הגזע בזרועותיהם.

במשך שלושה ימים פסעה החבורה הקטנה מתחת לחופות-הענק הללו, על-גבי אדמת-חוֹמֶר שרגל אדם טרם דרכה עליה. הדבר ניכר בגושי שְׂרַף הגומי שנערמו במקומות רבים לרגלי עצי הקָאוּרִי, ודי היה בהם לספק במשך שנים את צורכי היצוא של הילידים.

כאן גילו הצַיָּדים להקות שלמות של קִיוִוים, שהם כה נדירים באזורים המאוכלסים במָאוֹרִים. הציפורים המוזרות הללו, שהכלבים הנְיוּ-זִילַנְדִיִּים רדפו אותן, מצאו מחסה באותם יערות. הן סיפקו לנוסעים שפע של מזון בריא.

באחד הימים הבחין פַּגָנֶל ממרחקים, בתוך סבך צפוף, בצמד בעלי-כנף ענקיים. יֵצֶר חוקר-הטבע התעורר בו. הוא הזעיק את עמיתיו, וחרף עייפותם יצאו הרב-סרן, רוֹבֶּרְט והוא למרדף בעקבות בעלי-החיים הללו.

אפשר להבין את סקרנותו העזה של הגֵיאוֹגְרָף. הוא זיהה, או נדמה היה לו שזיהה, בציפורים אלה את ה"מוֹאָה", המשתייכות למין "דִינוֹרְנִיס", שיֵש מדענים המסווגים אותו בין המינים שנִכחדו מן העולם. והנה מִפגש זה רק אישש את השערתו של הוֹכְשְׁטֶטֶר ושל נוסעים אחרים, שענקים נטולי-כנפיים שׂרדו באיי נְיוּ-זִילַנְד.

המוֹאָה הללו, שאחריהם דָלַק פַּגָנֶל, היו בני-תקופתם של הפְּטֶרוֹדַקְטִיל והמֶגָאתֶרְיוּם*, והם התנשׂאו לגובה יותר מחמישה מטרים. היו אלה יְעֵנִים מגודלים, ופחדנים במקצת, שנסו על נפשם במהירות רבה. שום כדור לא יכול לבלום את ריצתם! אחרי כמה דקות של מִרדף נעלמו המוֹאָה החמקניים מאחורי העצים הגדולים, והציידים חזרו רֵיקם לאחר שביזבזו אבק-שְׂרֵיפָה.

בערב ההוא, ב-1 במאֶרְס, יצאו סוף-סוף גְלֶנַרְבָאן וחבריו מתחום יער עצי הקָאוּרִי הענקיים, וחנו לרגלי הר אִיקִירַנְגִי, אשר פסגתו התנשׂאה לגובה יותר מאלף ושבע-מאות מטרים.

למן מנוסתם ממָאוּנְגַנָמוּ כבר עברו מאה ושישים קילומטרים, ורק כחמישים קילומטרים הפרידו בינם לבין החוף. ג'וֹן מַנְגְלְס קיווה שיוכלו לחצות מרחק זה בעשׂרה ימים, אך הוא לא היה מודע לקשיים הקיימים באזור זה.

ואכן, המעקפים, מִכשולי הדרך ואי-דיוקיה של המפה, האריכו את הדרך כדי חמישית; בהגיעם להר אִיקִירַנְגִי היו הנוסעים, למרבה הצער, באפיסת-כוחות מוחלטת.

נדרשו מהם עוד יומיים של צעידה הגונה כדי להגיע לחוף, ועל כך נוסף הצורך להשגיח סביב בשבע עיניים, עם היכנסם לאזור שהילידים משוטטים בו.

---

* חיות פְּרֶהִיסְטוֹרִיוֹת: הפְּטֶרוֹדַקְטִיל היה עוף עם גַפַּיִים קדמיות דמויות־כנף. המֶגָאתֶרְיוּם היה יונק.

לכן כבש כל אחד את עייפותו, ולמחרת עם עלות השחר שבה החבורה הקטנה לדרכה.

בין הר אִיקִירַנְגִי, שהיה לימינם, ובין הר הַרְדִי, שפסגתו התנשאה לשמאלם לגובה כאלף ומאה מטרים, היה המסע למפרֵך עד מאוד. לאורך שישה-עשר קילומטרים השתרע מישור, שבו צמח בשפע ה"סַאפְּל-גֶ'ק"*, מין שְׂרָכִים גמישים, המכונים בצדק "מטפסים חונקים". על כל צעד ושעל היו הזרועות והרגליים מסתבכות בהם; שְׂרָכִים אלה נִכרכו סביב הגוף בלולאותיהם המפותלות, ממש כנחשים. במשך יומיים הִתקדמו תוך מאבק מר כנגד אותה מפלצת הַיִדְרָה** בעלת מאה-אלף הראשים, נלחמים בגרזינים כנגד הצמחים הטורדניים והעיקשים, אשר פַּגָנֶל נטה לסווגם בין הצְמְחַיִים.

באותם מישורים לא היה הצַיִד אפשרי, והצַיידים שוב לא תרמו את תרומתם לסיר הבשר. הצֵידה הלכה ואזלה, ולא היה אפשר לחדֵש את המלאי; גם מים לא היו, ולא היה אפשר לשַכֵּך את הצמא, שהעייפות רק העצימה אותו.

סִבלם של גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו היה קשה מִנשוא, ובפעם הראשונה במסעם איבדו בני-החבורה כמעט את כל תעצומות הנפש.

לבסוף, כל עוד נפשם בקרבם, מזדחלים יותר מאשר הולכים, בכוח יצר הקיום הגובר בסופו של דבר על כל תחושה אחרת, הגיעו הנוסעים לכֵף-לוּסִין שעל שפת האוקְיינוּס השקט.

במקום זה נראו כמה בקתות שוממות, שרידיו של איזה כפר שנחרב במלחמה האחרונה, שדות נטושים, ובכל מקום סימני ביזה ושְׂרֵיפה. שם הועיד הגורל לנוסעים האוּמְלָלים מבחן חדש ונורא.

בעודם משוטטים על שפת-הים, הופיעה, כקילומטר וחצי מן החוף, קבוצה של ילידים, שהסתערו לעברם בהניפם את כלי-נשקם. גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו היו בגבם אל הים ולא יכלו לנוס, על כן אָזרו את שארית כוחותיהם ועשו הכנות להשיב מלחמה; אך לפתע נשמע קולו של ג'וֹן מַנְגְלְס:

"הנה סירה! הנה סירה!"

ואכן, במרחק עשרים צעדים משם היתה מוטלת על החול דוגית ובה שישה משוטים. כהרף-עין הכניסוה למים, עלו עליה בחופזה ונסו מן החוף המסוכן. ג'וֹן מַנְגְלְס, מֶק-נַאבְּס, וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי אחזו במשוטים; גְלֶנֶרְבַאן נטל את הגה הכיוון; שתי הנשים, אוֹלְבִּינֶט ורוֹבֶּרְט השתרעו לידו.

בתוך עשר דקות התרחקה הסירה כדי רבע קילומטר מן החוף. הים היה רוגע, ואף הנוסעים לא הוציאו הגה מפיהם.

ג'וֹן לא רצה להתרחק יתר על המידה מן החוף, וכבר עמד לתת הוראה להמשיך ולשַׁיֵּט לאורכו, כאשר לפתע קפא משוטו בידיו.

הוא הבחין בשלוש דוגיות שהגיחו זה עתה מעֵבר לכֵף-לוּסִין, מתוך כוונה ברורה לרדוף אחריהם.

"למרחבי הים! למרחבי הים!" זעק, "מוטב לנו לטבוע ולרדת למצולות-ים!"

---

* מטפסים עֵציים, שגבעוליהם גמישים וקשים.

** המפלצת המיתולוגית מלֶרְנָה בּבְּרֵתִים, שעל כל ראש שהיו מקצצים לה, צמחו רבים אחרים.

הסירה הנישאת בכוח ארבעת חותריה שבה ופנתה ללב-ים. במשך כמחצית השעה עלה בידה לשמור על מרווח בינה לבין רודפיה; אך האומללים, שהיו שרויים באפיסת-כוחות, החלו נחלשים, ושלוש הסירות הדולקות קיצרו את המרחק ביניהם. אז חצצו ביניהם כשלושה קילומטרים בלבד. לא היה להם אפוא כל סיכוי לחמוק ממתקפת הילידים, שהיו חמושים ברובים ארוכי-טווח והיו נכונים לפתוח באש.

וגלנרבאן, מה עשה הוא כל אותה עת? הוא ניצב בירכתי הסירה והיה בולש באופק אחר איזו הצלה דמיונית. למה פילל? מה רצה? כלום פיעמה בלבו מין תחושה נבואית?

לפתע ניצת מבטו וידו נשלחה לעבר איזו נקודה במרחק.

"הנה ספינה!" צעק. "ידידי, הנה ספינה! חתרו! חתרו במרץ!"

איש מן החותרים לא סב לאחור כדי להתבונן בספינה הבלתי-צפויה, שכן אסור היה להם להחטיא ולו גם טפיחת משוט אחת. רק פגנל הזדקף ממקומו והפנה את משקפתו לעבר הנקודה שעליה הורה גלנרבאן.

"כן," אמר, "ספינה! ספינת קיטור! היא שטה במלוא עוצמתה! היא באה לעברנו! חזקו ואמצו, חברים!"

הנמלטים התמלאו משנה-מרץ, ובמשך כמחצית שעה נוספת שמרו על מרחק קבוע ביניהם לבין רודפיהם, מחליקים את סירתם בטפיחות משוט מואצות. ספינת הקיטור נראתה לעיניהם ברורה יותר ויותר. אפשר היה להבחין בשני תרניה העירומים ממפרש ובהתאבכויות הסמיכות של עשנה השחור. גלנרבאן מסר את ההגה לידי רוברט, לקח את המשקפת של פגנל והתבונן בתשומת-לב בספינה ובמהלכיה.

אך מה חלף במחשבתם של ג'ון מנגלס וחבריו כשראו לפתע את תווי-פניו של גלנרבאן מתעוותים? פניו החווירו והמשקפת נפלה מידיו. די היה במלה אחת שנפלטה מפיו כדי לבאר להם את ייאושו הפתאומי.

"*דנקן*!" צעק גלנרבאן, "*דנקן* עם הפושעים-הנמלטים!"

"*דנקן*!" הצטעק ג'ון, שמט את משוטו והזדקף מיד ממקומו.

"כן, מוות מכאן ומכאן!" מילמל גלנרבאן, ורוחו נשברה כליל.

אכן, היתה זו הספינה *דנקן*, לא היה מקום לטעות, *דנקן* וצוות הליסטים שלה! מק-נאבס לא יכול לכבוש קללה שהטיח כנגד השמים. הגיעו מים עד נפש!

בינתיים הופקרה הסירה לתנודות הגלים. לאן ינווטוה? לאן ינוסו? האפשר לבחור בין הפראים לבין הפושעים?

קול ירייה נשמע מסירת הילידים הקרובה יותר. הקליע פגע במשוטו של וילסון. כמה טפיחות משוט נוספות הדפו את הסירה לעבר *דנקן*.

הספינה שטה במלוא קיטורה ולא היתה אלא כשמונה-מאות מטרים מהם. ג'ון מנגלס, שהיה מכותר מכל עבר, לא ידע לאן לפנות, באיזו דרך לנוס. שתי הנשים המסכנות כרעו ברך באובדן-עשתונות והתפללו.

הפראים ירו בלא הפסקה, והכדורים ניתכו כגשם סביב הסירה. ברגע זה נשמע קול נפץ עז, ופגז, ששוגר מן הספינה, חלף מעל ראשי הנמלטים, שנלכדו באש צולבת. הם נותרו קפואים על עומדם בין *דנקן* לבין סירותיהם של הילידים.

ג׳ון מַנְגְלְס, שנתקף ייאוש, הניף את גרזינו. הוא עמד לבקע את הסירה ולהורידה למצולות-ים יחד עם נוסעיה האומְלָלים; אך לפתע בלמה אותו זעקתו של רוֹבֶּרְט.

״טום אוֹסְטִין! טום אוֹסְטִין!״ זעק הילד, ״הוא ניצב על הסיפון! אני רואה אותו! הוא זיהה אותנו! הוא מנפנף בכובעו!״

הגרזן נשמט מידו המונפת של ג׳ון.

פגז שני שרק מעל לראשיהם ופיצח לשניים את הסירה הקרובה מבין השלוש; קריאת ״הֵידד״ עלתה מסיפונה של *דַנְקֶן*.

הפראים נתקפו אֵימה, נסו על נפשם ושבו אל החוף.

״אלינו! אלינו! טום!״ זעק ג׳ון מַנְגְלְס בקול רועם.

בתוך דקות ספורות, בלי להבין מדוע ואיך, מצאו עצמם עשׂרת הנוסעים בריאים ושלמים על סיפונה של *דַנְקֶן*.

17

מדוע שטה *דַנְקֶן* לאורך חופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד

אין באפשרותנו לתאר את הרגשתם של גְלֶנֶרְבַאן וחבריו כשהגיעו לאוזניהם שירי סְקוֹטְלַנְד העתיקה. כשדרכו כפות-רגליהם על סיפונה של *דַנְקֶן*, נָשַף הנגן בחֵמַת-החֲלילים ופצח בהימנון של שבט מַלְקוֹלְם. קריאות הֵידד עזות קידמו את פני ה"לֵיירְד" בשובו אל ספינתו.

גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט ואף הרב-סרן עצמו, בכו והתנשקו. תחילה כמעט נטרפה דעתם מרוב שִׂמחה, הגֵיאוֹגְרָף כמעט איבד שליטה על עצמו. הוא קיפץ וכיוון את משקפתו אל עבר שתי סירות הילידים, שנסוגו לעֵבר החוף.

אך למראֵה גְלֶנֶרְבַאן וחבריו, למראה בגדיהם הקרוּעים ופניהם החיוורים כמוות, שחותָם הסבל עדיין ניכר בהם, חדל הצוות מלהפגין את עליצותו. היו אלה צללי-רפאים השבים אל הספינה, ולא אותם נוסעים נועזים וזוהרים, אשר יצאו מלאי תקווה לפני שלושה חודשים למצוא את עִקבות הרב-חובל גְרַאנְט וחבריו. יד המִקרה, יד המִקרה לבדה היא שזימנה אותם אל הספינה, ששוב לא פיללו לראותה! מה עגום היה מצבם ומה רבה חולשתם!

אך טרם ייתנו דעתם לעייפות, לרעב ולצמא, חקר גְלֶנֶרְבַאן את טוֹם אוֹסְטִין לפשר הימָצאותו בסביבה זו.

מדוע שוהה *דַנְקֶן* בסמוך לחופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד? כיצד זה אירע שאין היא בידיו של בֶּן ג'וֹיְס? בזכות איזו השגחה אלוהית הזדמנה *דַנְקֶן* בדרכם של הנמלטים?

מדוע? כיצד? לשם מה? אלה היו השאלות הראשונות שהומטרו על טוֹם אוֹסְטִין מכל עֵבר. הסַפָּן הקשיש לא ידע לאיזו שאלה להשיב ראשונה. לבסוף גמר אוֹמֶר להקשיב רק ללורד גְלֶנֶרְבַאן ולהשיב רק לו.

"ומה עם הפושעים-הנמלטים?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, "מה עשית בפושעים?"

"הפושעים?..." השיב טוֹם אוֹסְטִין בנימה של אדם שאינו מבין את פשר השאלה.

"כן, הנבלים שתקפו את הדו-תְּרָנִית?"

"איזו דו-תְּרָנִית?" שאל טוֹם אוֹסְטִין, "הדו-תְּרָנִית של כבוד הלורד?"

"כמובן, טוֹם! *דַנְקֶן*, ומה עלה בגורלו של בֶּן ג'וֹיְס שעלה על הסיפון?"

"אינני מכיר שום בֶּן ג'וֹיְס, מעולם לא ראיתיו," השיב טוֹם אוֹסְטִין.

"מעולם לא?!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, נדהם מתשובותיו של הסַפָּן הקשיש.

"ובכן, התוכל לומר לי, טוֹם, מדוע משייטת *דַנְקֶן* בשעה זו לאורך חופי נְיוּ-זִילַנְד?"

אם גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, העלמה גְרַאנְט, פָּגָנֶל, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט, ג'וֹן מַנְגְלְס, אוֹלְבִּינֶט, מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן לא הבינו את פשר תמיהותיו של הסַפָּן הקשיש, על אחת כמה וכמה מה רבתה תדהמתם כששמעו את טוֹם אוֹסְטִין עונה להם בקול נינוח:

"*דַנְקֶן* משייטת כאן בפקודתך, מִילוֹרד."

"בפקודתי!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד. מילאתי בדקדקנות אחר ההוראות הכלולות במכתבך מִן ה-14 בִּינוּאָר."

"במכתבי! במכתבי!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

ברגע זה הקיפו עשרת הנוסעים את טוֹם אוֹסְטִין ובלעו אותו במבטיהם. כלום הגיע המכתב שנשלח מִן הנהר סְנוֹאִי *לַדַנְקֶן*?

"אנא ממך," הִתְעַשֵׁת גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "הַסְבֵּר לנו, שֶׁכֵּן סבוּרַנִי שאני חולם בהקיץ. אתה קיבלת מכתב, טוֹם?"

"כן, מכתב מכבוד הלורד."

"בּמֶלְבּוֹרְן."

"בּמֶלְבּוֹרְן. בדיוק כשהסתיים תיקונם של נזקי האונייה."

"והמכתב?"

"אכן, הוא לא נכתב בכתב-ידך, אך נשׂא את חתימתך, מִילוֹרד."

"בדיוק כך. מכתבי הוּבא אליך בידי אסיר-נמלט המכוּנה בֶּן ג'וֹיְס."

"לא, כי אם בידי מלח ששמו אַיְירְטוֹן; הרב-מלחים לשעבר *בּבְּרִיטַנְיָה*."

"כן! אַיְירְטוֹן או בֶּן ג'וֹיְס, זה הַיְינוּ הָך. ובכן, מה נאמר במכתב?"

"המכתב הורה לי לצאת מִמֶּלְבּוֹרְן ללא דיחוי, ולשַׁיֵּט בחופיה המזרחיים *של...*"

"של אוֹסְטְרַלְיָה?!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן בתוקף, שהפתיע את הסַפָּן הקשיש.

"של אוֹסְטְרַלְיָה?!" חזר אחריו טוֹם אוֹסְטִין בעיניים קרוּעות לרווחה. "כלל וכלל לא! של נְיוּ-זִילַנְד!"

"של אוֹסְטְרַלְיָה! טוֹם! של אוֹסְטְרַלְיָה!" חזרו כל חבריו של גְלֶנֶרְבַאן אחריו פה אחד.

באותו רגע התערפלו תושיו של טוֹם אוֹסְטִין. גְלֶנֶרְבַאן דיבר אליו בביטחון שכזה, עד כי לרגע חשש שמא טעה בקריאת המכתב. הייתכן שהוא, הסַפָּן הנאמן והדייקן, שגה שגיאה כה גסה? הוא הסמיק ובא במבוכה.

"התאושש טוֹם," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "ההשגחה העליונה רצתה ש..."

"אבל גברתי, סְלחי לי," חזר ואמר הסַפָּן הקשיש, "לא! זה פשוט לא ייתכן! אני לא שגיתי! אַיְירְטוֹן קרא את המכתב כמוני, ולהיפך, הוא זה שתבע שאשיט את הספינה לחוף האוֹסְטְרָלִי!"

"אַיְירְטוֹן?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"בכבודו ובעצמו! הוא טען כי זו שגיאה, וכי קבעת לי מִפגש במִפרץ טוּפוֹלְדָה!"

"האם המכתב מצוּי בידך, טוֹם?" שאל הרב-סרן, שהסקרנות אכלה בו בכל פֶּה.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס," השיב אוֹסְטִין, "אני הולך לחפשׂו."

קריאות הידד עזות קידמו את פני ה"ליירד" בשובו אל ספינתו

אוֹסְטִין אץ אל תָּאוֹ שבחרטום הספינה. במהלך הדקה שבה נעדר, הסתכלו הכול אלה באלה בדומייה, למַעֵט הרב-סרן, שנעץ מבט בפָּגָנֶל, שילב את זרועותיו ואמר לו:

"רק עוד זה חסר, פָּגָנֶל, יש להודות שממש הגזמת!"

"מה אתה שָׁח!" קרא הגֵיאוֹגְרָף, אשר בגַבּוֹ השפוף ובמשקפיו שהוּסטוּ אל מצחו דמה לסימן-שאלה ענקי.

אוֹסְטִין שב ובידו המכתב שכתב פָּגָנֶל ושנשא את חתימתו של גְלֶנֶרְבָאן.

"שכבודו יקרא בעצמו," אמר הסַפָּן הקשיש.

גְלֶנֶרְבָאן נטל את המכתב וקרא:

"טוֹם אוֹסְטִין מצווה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן* אל חופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד, בקו-הרוחב °37..."

"נְיוּ-זִילַנְד!" הצטעק פָּגָנֶל וקפץ כנשוּך נחש.

הוא חטף את המכתב מידיו של גְלֶנֶרְבָאן, שיפשף את עיניו, הֵסִיט את משקפיו בחזרה אל אַפּוֹ וקרא בעצמו.

"נְיוּ-זִילַנְד!" הפטיר גם הוא בנימה שאי-אפשר לתארה, בעוד המכתב נשמט מבין אצבעותיו.

אותו רגע חש ביד הניחֶתֶת על כתפו. הוא הזדקף ומצא עצמו פנים-אל-פנים עם הרב-סרן.

"נו, פָּגָנֶל החביב שלי," קרא מֶק-נַאבְּס, ועל פניו ארשת חמורת-סבר. "עוד מזל שלא שיגרת את *דַנְקֶן* להודוּ-סִינָה!"

ההלצה הזאת מוטטה כליל את הגֵיאוֹגְרָף האוּמְלָל. צחוק כללי, צחוק אדיר, הדביק את הצוות כולו. פָּגָנֶל היה פוסע הלוך ושוב כמי שהשתבשה עליו דעתו, תופס את ראשו בשתי ידיו, תולש את שערותיו. הוא לא ידע את אשר הוא עושה, וגם לא מה ברצונו לעשות! הוא ירד מוּכָנִית בסולם הגשר, סובב אנה ואנה על הסיפון, מוֹעֵד, צועד נִכחו, בלא תכלית, ושב ועלה בסולם. שם הסתבכו רגליו בחבילת חבלים, הוא מעד וידיו לפתו באַקְרַאי את אחד מהם.

לפתע נשמע שאון נפץ אדיר. התותח שבחרטום הוא שֶׁיָּרָה, וריסס את הגלים במטח של עופרת. פָּגָנֶל ביש-המזל תפס את חבל הירי של התותח, שעדיין היה טעון, הנוקר ניקר באבק-השְׂרֵיפָה והנְעוֹרֶת הוצתה. זה היה פשר הרעם המתגלגל. הגֵיאוֹגְרָף הוּעַף והִידַּרְדֵּר לבור מאחורי מדור הצוות.

ההפתעה שנגרמה מחמת הפיצוץ התחלפה בזעקת-אֵימים. הכול סברו שאירע אסון. עשרה מלחים חשו לסיפון-הביניים והעלו את פָּגָנֶל מקופל לשניים. הגֵיאוֹגְרָף איבד את יכולת הדיבור.

הגוף המוארך הועלה אל הגשר. חבריו של הצָרְפָתִי החביב היו נואשים. הרב-סרן, שתמיד היה רופא לעֵת-מְצוֹא במִקרה חֵירוּם, התכונן להפשיט את פָּגָנֶל המסכן מבגדיו כדי לחבוש את פצעיו; אולם אך שלח ידו לעֵבר הגוסס, הזדקף הלה כאילו חטף מכת חשמל.

"לעולם לא! לעולם לא!" הוזעק, מכסה את גופו הצנום בקרעי בגדיו ומִתְכַּפְתֵּר בזריזות בל-תֵיאמן.

"אבל פָּגָנֶל!" קרא הרב-סרן.

"לא! אני אומר לך."
"חייבים לבדוק..."
"אתה לא תבדוק!"
"אולי שברת משהו..." אמר מֶק-נַאבְּס.
"כן," השיב פָּגָנֶל, והזדקף מלוא קומתו על רגליו הארוכות, "את אשר שברתי יתקֵן הנַגָּר!"
"מה שברתָ?"
"את המעקה!"
למִשמע תשובתו שוב פרצו הכול בצחוק רם. תשובה זו הרגיעה את חבריו של פָּגָנֶל המכובד, והבהירה להם כי יצא בריא ושלם מהרפתקאותיו עם התותח בחרטום הספינה.
"מכל מקום," הירהר לעצמו הרב-סרן, "הרי לנו גֵיאוֹגְרָף ביישן עד להפתיע!"
ובין כה וכה התאושש פָּגָנֶל מרִגשתו העזה ולא היתה לו ברירה אלא להשיב לשאלה שממנה לא יכול לחמוק.
"ועכשיו, פָּגָנֶל," אמר לו גְלֶנֶרְבַאן, "השֵב בכֵנוּת. אני מכיר בכך כי פיזור-נפשך היה לנו לברכה. אין ספק שאִלְמָלֵא אתה, היתה דַנְקֶן נופלת בידי הפושעים הללו; בלעדיך היו המָאוֹרִים שבים ולוכדים אותנו! אך בשֵם שמים, אמור לי איזה היסַח-דעת, איזו רוח-שטות על-טבעית עוררה אותך לכתוב נְיוּ-זִילַנְד במקום אוֹסְטְרַלְיָה?"
"היי! לכל הרוחות!" הצטעק פָּגָנֶל, "זה מ..."
אותו רגע פגש מבטו במֶרי ובּרוֹבֶּרְט גְרַאנְט והוא השתתק באחת, ואחר-כך המשיך:
"מה אפשר לעשות, גְלֶנֶרְבַאן היקר שלי, אינני שפוי בדעתי, אני אדם מבולבל וחסר-תקנה, ומן הסתם כבר אמות בעורו של מפוזר-הנפש המפורסם ביותר בעולם."
"אם לא יפשיטו את עורך מעליך," הוסיף הרב-סרן.
"להפשיט את עורי מעליי!" הזדעק הגֵיאוֹגְרָף שנתקף חמת-זעם. "האִם זה רמז למשהו?..."
"איזה רמז, פָּגָנֶל?" שאל מֶק-נַאבְּס בקולו השלֵיו.
לתקרית זו לא היה המשך. הלוֹט מעל חידת נוכחותה של דַנְקֶן בים נְיוּ-זִילַנְד הוסר; הנוסעים, שניצלו בדרך נס, ביקשו רק לשוב לתאיהם הנוחים ולסעוד ארוחת-צהריים.
כשירדו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרי גְרַאנְט, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט לתאיהם, הִסתוֹדדו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס עם טוֹם אוֹסְטִין. נותרו להם שאלות אליו.
"ועכשיו, טוֹם חברי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ענֵה לי. האם הפקודה לצאת לשוט בחופי נְיוּ-זִילַנְד לא נראתה לך תמוהה במקצת?"
"אמנם כן, מִילוֹרד," השיב אוֹסְטִין. "הופתעתי מאוד; אך אינני רגיל לחלוק על הפקודות שאני מקבל, ומילאתי אחריה. כלום יכולתי לפעול אחרת? אילוּלֵא מילאתי אחר פקודותיך, והיה קורה אסון, כלום לא עלי היתה מוטלת האשמה? האִם אתה היית פועל בצורה שונה, רב-חובל?"

"לא, טום," השיב ג'ון מַנְגְלְס.

"אבל מה העלית בדעתך?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כבוד הלורד, סברתי כי בגין העניין שיש לך בהָארי גְרַאנְט, יש לצאת למקום שאליו הורֵיתָ לי לצאת. חשבתי כי בשל כל מיני תִכנונים חדשים, הגעתם לנְיוּ-זִילַנְד באיזו ספינה, וכי אני אמור להמתין לכם סמוך לחופי האי. יתֵרה מזאת, בצאתי ממֶלְבּוּרן שמרתי בסוד את יעד ההפלגה, ולצוות נודע הדבר רק בלב-ים, שעה שחופי אוֹסְטְרַלְיָה כבר נמוגו מעינינו. אולם אז אירעה תקרית על הסיפון, שהביאה אותי במבוכה רבה."

"לְמה כוונתך, טום?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כוונתי לומר," השיב טום אוֹסְטִין, "כי כשנודע לרב-המלחים אַיְרְטוֹן, למחרת היציאה לדרך, מהו יעדה של *דַנְקֶן*..."

"אַיְרְטוֹן!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, "הוא נמצא על הספינה?"

"כן, כבודו."

"אַיְרְטוֹן נמצא כאן!" אמר גְלֶנֶרְבַאן ונעץ מבט בג'ון מַנְגְלְס.

"זה רצונו של האֵל!" השיב הרב-חובל הצעיר.

בן-רגע, ובמהירות הבזק, חלפו לנגד עיניהם של שני הגברים התנהגותו של אַיְרְטוֹן, בגידתו שהוכנה מבעוד מועד, פציעתו של גְלֶנֶרְבַאן, ניסיון ההתנקשות בחייו של מַאלְרָדִי, תְלָאותיה של המשלחת, שנתקעה בבִצות סְנוֹאִי, כל מוראות העָבר שבו והֵגיחו. ועתה, בשל איזה צירוף-נסיבות מוזר, היה הפושע-הנמלט בידיהם!

"היכן הוא?" נחפז לשאול גְלֶנֶרְבַאן.

"כָּלוּא בתוך תא בחרטום הספינה," השיב אוֹסְטִין, "תחת שמירה."

"בשל מה נִכְלא?"

"משום שכשראה אַיְרְטוֹן כי הספינה עושה דרכה לעֵבר נְיוּ-זִילַנְד, נתקף חמת-זעם וניסה לאַלְצני לשנות כיוון. הוא איים עלי והסית את אנשי-הצוות למרד. הבנתי שזהו טיפוס מסוכן ונאלצתי לנקוט אמצעי-זהירות כנגדו."

"ומאז?"

"מאז הוא נותר כָּלוּא בתָאוֹ בלא שינסה לברוח ממנו."

"יפה, טום."

אותו רגע נקראו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס לחדר-האוכל. הארוחה, שציפו לה בכיליון עיניים, היתה מוכנה. הם התיישבו אצל השולחן המשותף ולא שׂחו כלל באַיְרְטוֹן.

אך עם תום הארוחה, לאחר שהתאוששו המסובים ושברו את רעבונם, הם התכנסו על הסיפון ואז גילה להם גְלֶנֶרְבַאן את דבר נוכחותו של אַיְרְטוֹן בספינה. בה-בעת בישר להם על כוונתו לזַמנו להופיע לפניהם.

"האוכל שלא להיות נוכחת בחקירה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה. "עלי להִתוודות לפניך, אֶדוּאַרְד היקר שלי, שמראהו של אותו נבל יגרום לי עוגמת-נפש."

"זהו רק עימות מילולי, הֶלֶנָה," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הישָארי, אני מפציר בך. מן ההכרח שבֶּן ג'וֹיְס יראה עצמו פנים-אל-פנים עם כל קורבנותיו!"

לֵיידי הֶלֶנָה קיבלה על עצמה את הדין. מֶרִי גְרַאנְט והיא תפסו מקום ליד

גְלֶנֶרְבַאן. סביב-סביב נערכו הרב-סרן, פֶּגֶל, ג'וֹן מַנְגְלְס, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן, מַאלְדָדִי ואוֹלְבִּינֶט, כל אלה שבגידתו של בן-הבְּלִיַּעַל סיכנה את חייהם. צוות הספינה, שעדיין לא קלט את חומרת המעמד, שמר על דממה עמוקה.

"הביאו את אַיִירְטוֹן!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

• 18 •
אַיירְטון או בֵּן ג'וֹיְס

אַיירְטוֹן בא. הוא חצה את הסיפון בצעדים מאוששים וטיפס במדרגות גשר הפיקוד. עיניו היו קודרות, שיניו חשוקות ואגרופי ידיו קמוצים בעווית. לא היו בדמותו התרברבות או כניעה. כשמצא עצמו מול לורד גַלֶנֶרבַאן, שילב את זרועותיו על חזהו והמתין לחקירה, דומֵם ושלֵיו.

"אַיירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרבַאן, "הנה אנחנו סוף-סוף, אתה ואנחנו על *דַנְקֶן* זו, שביקשת למסור לידיהם של פושעיו של בֵּן ג'וֹיְס!"

למשמע דברים אלה רעדו קלות שפתיו של הרב-המלחים. סומק חטוף ניסך על תווי-פניו התחומים. לא סומק של חרטה, אלא של בושה בגין הכישלון. הנה הוא שבוי על ספינת-השעשועים, אשר התכוון לשלוט בה בלי-מְצָרים, וגורלו עתיד להיחרץ בתוך רגעים ספורים.

ואף-על-פי-כן לא השיב. גְלֶנֶרבַאן המתין באורך-רוח, אך אַיירְטוֹן התמיד בשתיקתו.

"דַבֵּר, אַיירְטוֹן, מה יש לך לומר להגנתך?" חזר גְלֶנֶרבַאן על פנייתו.

אַיירְטוֹן היסס. מִצחו נחרש קמטים עמוקים; אחר-כך אמר בקול רגוע:

"אין לי מה לומר, מִילוֹרד. עשיתי שטות ונתתי שילכדוני. פְּעַל כראות עיניך."

עם מתן תשובתו, נשא הרב-מלחים את מבטיו לעֵבר החוף ההולך ומתמשך מערבה, והעמיד פנים של אדישות גמורה לכל המתרחש סביבו. על-פי מראהו אפשר היה לחשוב שהוא זר לכל הפרשה הנדונה. אך גְלֶנֶרבַאן גמר אוֹמֶר להתאזר בסבלנות רבה. כָּמֵהַּ היה להתוודע לאי-אלה פרטים מחייו הכמוסים של אַיירְטוֹן, בייחוד בכל הנוגע להָארי גְרַאנְט ולבְּרִיטַנְיָה. הוא המשיך אֵפוא בחקירה, נוקט נימה ידידותית מאוד, וכובש את רגשות הזעם העזים המשתוללים בלבו.

"סבורני, אַיירְטוֹן," המשיך, "שלא תסרב לענות על כמה שאלות שברצוני להציג לך. בראש ובראשונה, האם עלי לקרוא לך אַיירְטוֹן או בֵּן ג'וֹיְס? האם היית הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה* או לא?"

אַיירְטוֹן נותר אדיש כשהיה, צופה בחוף ואוטם עצמו לכל שאלה.

גַלֶנֶרבַאן, שחֵימה ניצתה בעיניו, המשיך לחקור את הרב-מלחים.

"המוכן אתה לספר לי מדוע נטשת את *בְּרִיטַנְיָה* ומה סיבת הימצאותך באוֹסְטְרַלְיָה?"

דממה מתמשכת, אותה אדישות.

"שמע היטב, אַיירְטוֹן," המשיך גְלֶנֶרבַאן, "לטובתך עליך לדַבֵּר. ייתכן שיתחשבו בכֵנוּתך, שהיא קרש-הצלתך האחרון. בפעם האחרונה, המוכן אתה להשיב על שאלותיי?"

אַיְרְטוֹן הֵסֵב ראשו לעבר גְלֶנֶרְבָאן ונעץ בו מבט:

"מילורד," אמר, "אין זו מחובתי לענות, רשויות הצדק הן שצריכות להוכיח את אשמתי, לא אני."

"משימת ההוכחה קלה," הפטיר גְלֶנֶרְבָאן.

"האִם היא אכן כה קלה, מִילוֹרד?" חזר אחריו אַיְרְטוֹן בנימה לגלגנית. "נראה לי שכבודך פויז במקצת. אני טוען שהטוב בשופטי סֶמְפֶּל-בָאר יתקשה לתְהוֹת על קנקני! מי יוכל לומר מדוע באתי לאוֹסְטְרַלְיָה, שעה שהרב-חובל גְרַאנְט אינו בנמצא כדי להעיד על כך? מי יוכל להוכיח כי אני בֶּן ג'וֹיְס כפי שמציינת המשטרה, שעה שאותה משטרה מעולם לא תפסה אותי, ושעה שכל חברי מסתובבים חופשיים? מי יוכל, זולתך, לבוא ולהעיד כנגדי על דבר פשע כלשהו, או אפילו על סתם מעשה הראוי לגְנַאי? מי יוכל להוכיח שהיה בכוונתי להשתלט על האונייה ולמוסרה בידי הפושעים? איש לא, אתה שומע אותי, איש לא! יש לך חשדות, טוב ויפה. אך כדי לגזור דינו של אדם יש צורך בוודאויות, ולך חסרות ההוכחות הבדוקות. עד אשר יוכח ההיפך מזה, אני אַיְרְטוֹן, הרב-מלחים של בְּרִיטַנְיָה."

אגב דיבור הלך אַיְרְטוֹן והשתלהב, אך עד מהרה שב ושקע באדישותו. מן הסתם חשב שעִם הצהרתו מסתיימת החקירה; אך גְלֶנֶרְבָאן שב ונטל את זכות הדיבור:

"אַיְרְטוֹן, אינני שופט ואין זה מתפקידי לערוך חקירה כנגדך. אין זה כלל מענייני. חשוב שנבהיר את מעמדו של כל אחד מאיתנו בפרשה. אינני מבקש ממך דבר העלול להפלילך. זה מעניינן של רשויות המשפט. אך אתה יודע אילו חיפושים אני מנהל, ורמז אחד מִצִדך עשוי להעלותני על העקבות שאבדו לי. התסכים לדַבֵּר?"

אַיְרְטוֹן הניע בראשו כאדם שגמר אומר לְהַחֲשוֹת.

"הנכון אתה לומר לי היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"לא, מִילוֹרד," השיב אַיְרְטוֹן.

"הנכון אתה להצביע לפָנַי על האתר שבו ירדה *בְּרִיטַנְיָה* למצולות?"

"גם זאת לא."

"אַיְרְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבָאן כמעט בתחינה, "אם ידוע לך היכן נמצא הָארִי גְרַאנְט, התוכל לגלות זאת, לפחות, לילדיו המסכנים המצפים רק למוצא פיך?"

אַיְרְטוֹן חָכַך בדעתו. תווי-פניו התכווצו. אחר-כך פלט בקול נמוך:

"אינני יכול, מִילוֹרד."

ואז, כמו כעס על עצמו על רגע החולשה שפקד אותו, הוסיף בתקיפות:

"לא! לא אדבר! הוֹרֵה לתלות אותי, אם זה רצונך!"

"לתלות!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן שנִתקף חמת-זעם פתאומית. אך מיד שב והשתלט על רגשותיו ואמר בקול רציני:

"אַיְרְטוֹן, כאן אין שופטים ולא תליינים. אך בתחנתנו הראשונה אסגיר אותך לידי השִלטונות הבְּרִיטִיִּים."

"זאת אכן ביקשתי," השיב הרב-מלחים.

אחרי-כן שב בצעדים רגועים לתא, ששימש לו לכלא, ושני מלחים הופקדו

על הדלת, מצווים לפקוח עין על כל תנועה מתנועותיו. כל הנוכחים במעמד החקירה פרשו זועמים ונואשים לתאיהם.

היות שגְלֶנֶרְבָאן נכשל לנוכח עיקשותו של אַיְירְטוֹן, מה נותר לעשות? להמשיך, כמובן, בביצוע התוכנית שהתווה באִידֶן: לשוב לאֵירוֹפָּה ולדחות למועד מאוחר יותר את המשך מִבצע החיפושים, המסתיים בכישלון. דומה שעִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה* אבדו עתה כליל. המִסמך שוב לא איפשר כל פירוש חדש ולא היתה כל ארץ נוספת על קו-הרוחב 37°. לא נותר *לַדַנְקֶן* אלא לשוב על עִקבותיה.

אחרי שנוֹעַץ בחבריו, דן גְלֶנֶרְבָאן עם ג'וֹן מַנְגְּלְס ביֶתֶר פירוט בעניין השיבה לאֵירוֹפָּה. ג'וֹן בדק את מחסני האונייה; מלאי הפחם יכול להספיק לחמישה-עשׂר יום לכל היותר. היה אֵפוא הכרח לשוב ולהצטייד בחומר-בעירה בתחנתם הראשונה.

ג'וֹן הציע לגְלֶנֶרְבָאן להַפנות חרטום לעבר טַלְקָאוּאָנוֹ, שם כבר הצטיידה *דַנְקֶן* קודם למסע ההפלגה שלה סביב העולם. היה זה מסלול ישר, החופף בדיוק את קו-הרוחב 37°. לאחר שתצטייד כהלכה, תצא הספינה דרומה להקיף את כֵּף-הוֹרְן, ותשוב לסְקוֹטְלַנְד דרך האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

לאחר שאושרה התוכנית, הצטווה מהנדס המכונות להגביר את לחץ הקיטור. כעבור מחצית השעה כבר היתה הספינה בדרכה לעבר טַלְקָאוּאָנוֹ, משייטת בים הראוי לשמו, "השָׁקֵט". בשעה שש בערב נמוֹגו אחרוני הָרֵיהָ של נְיוּ-זִילַנְד בערפילי האופק החמימים.

כך החל אֵפוא מסע השיבה הביתה. היתה זו הפלגה עגומה למחפשים הנועזים, השבים לנמל הבית בלא הָארִי גְרַאנְט! הצוות, שהיה עליז כל-כך ביציאה לדרך, בוטח כל-כך ותדוּר אמונה, היה כעת בדרכו חזרה לאֵירוֹפָּה מדוּכדך ומיוּאש. איש מן המלחים האמיצים לא שָׂשׂ לשוב למולדת, והכול היו נכונים להמשיך ולעמוד מול סכנות הים עוד זמן רב, ובלבד שימצאו את הרב-חובל גְרַאנְט.

קריאות ההֵידד שהקבילו את פני גְלֶנֶרְבָאן בשובו אל הסיפון התחלפו עד מהרה בתחושה של שִׁברון-לב. אותן שיחות בלתי-פוסקות בין הנוסעים, שהִשרו עליזות על כולם, חדלו כליל. כל אחד הסתגר בדַלֶּת אמותיו, בבדידות תָּאו, ורק לעִתים רחוקות היה מישהו מן הנוסעים עולה על סיפונה של *דַנְקֶן*.

האיש שבו התגלמו על-פי-רוב רגשות הנוסעים, הקשים או השׂמחים, בצורה המופגנת ביותר, היה, כמובן, פַּגָנֶל. אותו פַּגָנֶל, שהיה מסוגל בשעת הצורך להמציא את התקווה, הסתגר עתה בשתיקה קודרת. רק לעִתים רחוקות ראוּהוּ. דברנותו הטבעית וחיוּניותו הצָרְפָתִית, התחלפו באֵלֶם ובדִכדוך. דומה שהיה נואש עוד יותר מן האחרים. כשהיה גְלֶנֶרְבָאן שָׂח בחידוש החיפושים, היה פַּגָנֶל מניד בראשו כאדם ששוב אינו מייחל לדָבָר, כאדם שחדל להאמין ושסָתַם את הגוֹלֵל באשר לניצולי *בְּרִיטַנְיָה*. אפשר היה לחוש כי הוא סבור שכָּלוּ כל הסיכויים למוצאם.

עם זאת היה באונייה אדם אחד שיכול לסייע בפִענוּח תעלומת האסון הימי, ואשר הסתגר בשתיקתו. היה זה אַיְירְטוֹן. לא היה כל ספק שנבל זה יודע לפחות את מקום טביעתה של האונייה, אם לא את מצבו הנוכחי של הרב-חובל. אולם אם יימָצא גְרַאנְט, הוא עלול לשַׁמֵש עד תביעה כנגדו. לפיכך המשיך הלה

להחריש בעיקשות. דבר זה עורר חמת-זעם, בעיקר אצל המלחים שרצו לעשות בו שְׁפָטִים.

פעם אחר פעם חידש גְלֶנֶרְבָאן את ניסיונותיו לדובב את הרב-מלחים בהבטחות ובאיומים, אך לשווא. עקשנותו של אַיִירְטוֹן היתה מוחלטת כל-כך, וכה בלתי-מובנת, עד כי הרב-סרן החל להאמין שבעצם אַיִירְטוֹן אינו יודע דבר. פַּגָנֶל הסכים עמו, שכֵּן השערה זו אישׁשה את תחושתו באשר לגורלו של הָארִי גְרַאנְט.

אך אם אין אַיִירְטוֹן יודע דבר, מדוע אין הוא מודה שאינו יודע? הרי עובדה זו אינה יכולה להיות לו לרוֹעֶץ. שתיקתו הגבירה את הקושי ליזום תוכנית חדשה. היש להסיק מן המפגש עם אַיִירְטוֹן ביבשת אוֹסְטְרַלְיָה דבר-מה על נוכחותו של הָארִי על היבשת? הצריך לִכְפּוֹת על אַיִירְטוֹן לְדַבֵּר בנושא זה בכל מחיר?

בראותה את כישלון בעלה, ביקשה לֵיידִי הֶלֶנָה את רשותו להיאבק בתורה כנגד עיקשותו של הרב-מלחים. במקום שבו נכשל גבר אולי תצליח אשה בזכות השפעתה העֲנוּגָה? כלום אין זה אותו סיפור נצחי מן האגדה על הסופה שאינה מסוגלת לתלוש את מעילו של הנוסע מעל כתפיו, שעה שקֶרֶן שמש קלה שבקלות מסירה אותו בנֹקֶל מעל כתפיו? ביודעו עד כמה נבונה אשתו הצעירה, הניח לה גְלֶנֶרְבָאן לפעול כראות עיניה.

באותו יום, ה-5 במַארְס, הובא אַיִירְטוֹן לְתָאָהּ של לֵיידִי הֶלֶנָה. מֶרִי גְרַאנְט היתה אף היא נוכחת בפגישה, שכֵּן השפעתה של הנערה עשויה להיות מכרעת ולֵיידִי גְלֶנֶרְבָאן לא רצתה לוותֵר על שום סיכוי להצלחה.

במשך קרוב לשעה היו שתי הנשים מסוגרות בתא עם הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*, אך מאומה לא דלף משיחתם. הדברים שאמרו, הטיעונים שהשתמשו בהם כדי לחַלֵּץ מן הפושע את סודו, כל פרטי החקירה נותרו חסויים. אך שעה שיצא אַיִירְטוֹן מן התא, לא ניכר מפניהן כי משימתן עלתה יפה, ייאוש עמוק ניבט מִקְלַסְתרן.

לפיכך, כשהושב הרב-מלחים לתָאוֹ, קידמו אותו המלָחים במעברו באיומים מפורשים. הוא הסתפק במשיכת כתפיים, והדבר עוד ליבה כפל-כפליים את חמת-זעמו של הצוות, שרק התערבותם של גְלֶנֶרְבָאן וג'וֹן מַנְגְלְס הצליחה לרַסְנוֹ.

אך לֵיידִי הֶלֶנָה לא השלימה עם כישלונה. היא גמרה אומר להיאָבק עד כְּלוֹת באותה נְשמה חסרת-רחמים. למחרת סרה היא עצמה לתָאוֹ של אַיִירְטוֹן, כדי להימָנע מהישָנות המחזות שעורר מעברו על סיפון האונייה.

במשך שעתיים ארוכות עמדה הסְקוֹטִית טובת-הלב והרכה פנים-אל-פנים מול מנהיג הפושעים. גְלֶנֶרְבָאן שוטט אנה ואנה סביב התא, אחוז התרגשות עצבנית, פעם נחוש בדעתו להניח לאשתו לְמַצּוֹת עד תום את סיכויי ההצלחה, ופעם לחדור פנימה ולחַלֵּץ אותה מאותו דו-שִׂיחַ מְפָרֵךְ.

ואולם הפעם, כשיצאה לֵיידִי הֶלֶנָה מהתא, ניכרו בפניה האמונה והביטחון. כלום עלה בידה לעורר בלִבּו של בן-הַבְּלִיַּעַל נימי חֶמְלה אחרונים ולחַלֵּץ ממנו את הסוד?

ג'וֹן מַנְגְלְס, שהיה הראשון שהבחין בה בצאתה, לא יכול לכבוש תנועת חוסר-אמון מובנת.

בכל זאת, חיש מהר נפוצה השמועה בין אנשי הצוות כי הרב-מלחים אכן

נכנע סוף-סוף להפצרותיה של לֵיידי הֶלֶנָה. הצוות כולו היה כהלום-רעם. כל המלחים הִתְגודדו על הסיפון במהירות הבזק, כאילו הזעיקם לשם טום אוֹסְטִין במשרוקיתו – ואף מהר יותר.

גְלֶנֶרְבַאן חש לעבר רעייתו.

"האם דיבר סוף-סוף?" שאל.

"לא," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה. "אך אַיִירְטוֹן נֶעתר להפצרותי והוא מבקש לראותך."

"אה, הֶלֶנָה יקירתי! הִצלחת!"

"כך אני מקווה, אֶדוּאַרְד!"

"האִם הבטחת לו איזושהי הבטחה שיהיה עלי לקיים?"

"רק אחת, יקירי, שתשתמש בסמכוּתך כדי להמתיק את הגורל שנועד לאוּמְלָל זה."

"יפה, הֶלֶנָה יקירתי. שאַיִירְטוֹן יבוא תיכף ומיד!"

לֵיידי הֶלֶנָה פרשה לתאה בלְוויית מֶרִי גְרַאנְט, והרב-מלחים הובא לחדר-האוכל. שם המתין לו לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

19

העִסקה

כשהגיע אַיִירְטוֹן אל הלורד, פרשו השומרים.

"ביקשת לשוחח עִמי, אַיִירְטוֹן?" פתח גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

"איתי ביחידות?"

"כן, אך סבורני כי מוטב שהרב-סרן ומר פָּגָנֶל יהיו נוכחים גם הם בשיחה."

"מוטב למי?"

"לי."

אַיִירְטוֹן דיבר בשלווה גמורה. גְלֶנֶרְבַאן נעץ בו מבט חודר; אחר-כך ביקש לקרוא למֶק-נַאבְּס ולפָּגָנֶל, שנַעֲנו מיד להזמנה.

"אנו מְסים לך אוזן," אמר גְלֶנֶרְבַאן ללא שיהוי, מיד כשהתיישבו שני חבריו ליד השולחן בחדר-האוכל.

למשך רגע קט התכנס אַיִירְטוֹן במחשבותיו, ואחר פתח ואמר:

"מִילוֹרד, דבר מקובל הוא, שכל הסכם או עִסקה הנערכים בין שני צדדים יהיו בנוכחות עֵדים. זו הסיבה, שבגללה דרשתי את נוכחותם של האדונים פָּגָנֶל ומֶק-נַאבְּס. שהֲרֵי, בעצם, באתי להציע לך עִסקה."

גְלֶנֶרְבַאן, שכבר היה מורגל באורחותיו של אַיִירְטוֹן, לא הניד עפעף, אף-על-פי שעִסקה בין אדם כזה לבינו נראתה לו תמוהה.

"מהי אותה עִסקה?" שאל.

"הנה," השיב אַיִירְטוֹן, "אתה מבקש לדעת ממני כמה פרטים היכולים להביא לך תועלת, ואילו אני, ברצוני להשיג כמה יתרונות, שיכולים להיות לי לעזר רב. יד נותנת, יד לוקחת, מִילוֹרד, הנראה הדבר בעיניך, כן או לא?"

"מהם הפרטים האלה?" נחפז לשאול פָּגָנֶל.

"לא," קטעו גְלֶנֶרְבַאן, "מהם אותם יתרונות?"

אַיִירְטוֹן ציין בהטיית-ראש קלה כי הבין את ההבדל הקל שבין דברי שניהם.

"הנה," אמר, "היתרונות שאני תובע. המתכוון אתה עדיין, מִילוֹרד, למסור אותי לידי השִלטונות הבְּרִיטִיִים?"

"כן, אַיִירְטוֹן, זו חובתי."

"אינני טוען שלא," השיב בשקט הרב-מלחים. "אם כן, בכל מקרה לא תסכים להוציאני לחופשי?"

גְלֶנֶרְבַאן היסס בטרם ישיב לשאלה כה מפורשת. גורלו של הָארִי גְרַאנְט תלוי אולי בתשובתו.

ואף-על-פי-כן רגש החובה כלפי משפט הצדק גבר בו, והוא אמר:

"לא, אַיִירְטוֹן, אין ביכולתי לשחררך."

"אינני מבקש זאת," השיב הרב-מַלָחים ביהירות.
"אם כן, מה דרישתך?"
"מצב-ביניים, מִילוֹרד, בין עמוד התליה המצפה לי לבין החופש שאין אתה יכול להעניק לי."
"כלומר..."
"להפקירני באחד האיים השוממים שבאוֹקְיָינוֹס השקט, עם מְעַט חפצים חיוניים. אני כבר אסתדר כמיטב יכולתי, ואם יהיה בידי די זמן לכך, אחזור בתשובה!"
גְלֶנֶרְבַאן, שלא ציפה כלל להצעה שכזו, התבונן בשני חבריו, שלא פצו את פיהם. לאחר שהירהר במשך כמה דקות, ענה:
"אַיְירְטוֹן, אם איעָנה לבקשתך, האם תענה על כל שאלותי?"
"כן, מִילוֹרד, כלומר, אספר את כל הידוע לי על הרב-חובל גְרַאנְט ועל בְּרִיטַנְיָה."
"את כל האמת כולה?"
"כולה."
"אך מי עָרֵב לי?..."
"אה! אני רואה מה מדאיג אותך, מִילוֹרד. תיאָלץ לבטוח בי, בִּדְבַרתּוֹ של עבריין! אמת! אך מה לעשות? כך הוא המצב. זוהי עסקת-חבילה, יש לקחתה או לדחותה."
"אני נותן בך אמון, אַיְירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן בפשטות.
"וטוב תעשׂה, מִילוֹרד. אגב, אם אוליך אותך שוֹלָל, יהיה בידך תמיד אמצעי לנקום בי."
"איזה אמצעי?"
"לשוב ולתופסני באי, שממנו לא אוכל לברוח."
לאַיְירְטוֹן היתה תשובה מן המוכן לכול. הוא אף קידם את פני הקשיים והמציא להם נימוקים, שאין עליהם מענה. כפי שרואים, הוא השתדל לדון ב"עִסקה" בתמימות-לב מובהקת. הוא הסגיר עצמו כמעט בלי תנאים, ובכל זאת מצא דרך להרחיק לכת בהבעת כֵּנוּתו.
"מִילוֹרד, רבותי," המשיך, "ברצוני שתהיו משוכנעים שאני משחק עם כל הקלפים על השולחן. אינני מבקש להערים עליכם, ולפיכך אספֵּק לכם רְאָיה נוספת להגינותי בעִסקה זו. אני עצמי פועל בכֵנוּת משום שאני סומך על דברתכם."
"המשך, אַיְירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.
"מִילוֹרד, טרם קיבלתי את דִברתך שתיעָנה להצעתי, ובכל זאת אינני מהסס לומר לך שאני יודע רק מעט מאוד בכל הנוגע להָארִי גְרַאנְט."
"מעט מאוד!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.
"כן, מִילוֹרד, הפרטים שיש ביכולתי למסור לך נוגעים רק לי, הם אישיים ולא יסייעו לך לשוב ולעלות על העקבות שאבדו לך."
אכזבה עמוקה הצטיירה על פניהם של גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן. הם סברו כי בכֵליו של הרב-מלחים סוד חשוב, והנה מודה הלה בפניהם כי גילוייו כמעט חסרי-ערך. אשר לפַּגָנֶל, פניו היו חתוּמים.

מכל מקום, הודאתו של אַיִירְטוֹן, אשר הסגיר עצמו, אם אפשר לומר, בלי כל התחייבות מצדם, הפליאה לפרוט על נימי-לבבם של מאזיניו, בייחוד כשהוסיף הרב-מלחים לשם סיכום:

"הנה, מִילוֹרד, הזהרתיך. העִסקה כדאית לי יותר מאשר לך."

"אין זה משנֶה," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אני מקבל את הצעתך, אַיִירְטוֹן. אני נותן לך את דְברתי שתורד באחד מאיי האוקְיָינוס השקט."

"טוב, מִילוֹרד," השיב הרב-מַלָחים.

כלום היה הגבר המוזר הזה מאושר מן ההחלטה? אפשר היה לפקפק בכך, שכן בפניו החתומים לא ניכרה כל התרגשות. דומה היה שהוא נושא ונותן בגורלו של אדם אחר.

"אני נכון לענות," אמר.

"אין לנו שאלות להציג לך," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ספֵּר לנו את שאתה יודע, אַיִירְטוֹן, ותחילה אמור מי אתה."

"רבותי," השיב אַיִירְטוֹן, "אני באמת ובתמים טוֹם אַיִירְטוֹן, הרב-מַלָחים של בְּרִיטַנְיָה. ב-12 במַארְס 1862 יצאתי מגְלַזְגוֹ על-גבי ספינתו של הָארִי גְרַאנְט. במשך ארבעה-עשׂר חודשים שוטטנו יחדיו על פני מימיו של האוקְיָינוֹס השקט בחיפושׂ אחר מקום מתאים לייסוד מושבה סְקוֹטִית. הָארִי גְרַאנְט היה אדם שנועד לגדולות, אך לעִתים קרובות נתגלעו בינינו סִכסוכים חריפים. אופיו לא התאים לאופיִי, אינני יודע להַרְכִּין את גַבִּי; ואילו הָארִי גְרַאנְט משהגיע לידי החלטה, אין כל דרך להתנגד לו, מִילוֹרד. איש ברזל לעצמו ולזולתו. ובכל זאת, העזותי להתמרד. בהתמרדותי ניסיתי לסחוף אחרי את אנשי-הצוות ולהשתלט על האונייה. אין זה משנֶה אם שגיתי ואם לאו. מכל מקום, הָארִי גְרַאנְט לא גילה כל היסוס וב-8 באַפְּרִיל 1862 הוריד אותי על חופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה."

"של אוֹסְטְרַלְיָה," קטע הרב-סרן את סיפורו של אַיִירְטוֹן, "משתמע מכך שסולקת מבְּרִיטַנְיָה קודם לעגינתה בקָלָאוֹ, אשר משם באו הידיעות האחרונות על אודותיה?"

"אמנם כן," השיב הרב-מלחים, "בְּרִיטַנְיָה מעודה לא הטילה עוגן בקָלָאוֹ כל עֵת הימָצאי על סיפונה. ואם דיברתי איתכם על קָלָאוֹ בחוותו של פָּאדִי אוֹ'מוּר, הרי זאת רק משום שלמדתי מסיפורכם את כל הפרטים הללו."

"המשך, אַיִירְטוֹן," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"מצאתי עצמי נטוש על חוף כמעט שומֵם לחלוטין, במרחק כשלושים קילומטרים בלבד ממתקני בתי-הסוהר של פֶּרְת', בירת אוֹסְטְרַלְיָה-המערבית. בתְעוֹתי על שְׂפת-הים, נקלעתי לדרכה של כְּנוּפְיַית פושעים שנמלטה משם זה לא כבר. הצטרפתי אליהם. ודאי תפטור אותי, מִילוֹרד, מלספֵּר לך על חיי במשך אותן שנתיים ומֶחֱצה. דע רק זאת, שהייתי למנהיג הפושעים-הנמלטים תחת השם הבדוי בֶּן ג'וֹיְס. בסֶפְּטֶמְבֶּר 1864 הגעתי לחווה של האִירִי והתקבלתי שם לעבודה כמשרֵת בשמי האמיתי, אַיִירְטוֹן. המתנתי שם שתיקָרה לי הִזדמנות להשתלט על אונייה. זו היתה מַשְׂאַת נפשי. כעבור כחודשיים הגיעה דַנְקֶן. במהלך ביקורכם בחווה, מִילוֹרד, סיפרת לי את כל קורותיו של הרב-חובל גְרַאנְט. אז נודע לי כל

אשר לא ידעתי: החנייה של *בְּרִיטַנְיָה* בקָלָאוֹ, הידיעות האחרונות מיוני 1862, כלומר חודשיים לאחר שהורידוני לחוף, פרשת המִסמך, אובדנה של האונייה על קו-הרוחב 37° ולבסוף, הנימוקים כבדי-המִשקל שהבאת בזכות החיפושים אחר הָארִי גְרַאנְט לאורך יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. לא היססתי. גמרתי אומר להשתלט על *דַנְקֶן*, ספינה מצוינת המסוגלת להותיר מאחור את היותר-מהירות שבאוניות הצי הבְּרִיטִי. מובן שהאונייה ניזוקה קשות והיה צורך לתקנה. הנחתי לה אֵפוא להפליג לְמֶלְבּוֹרְן, ואת עצמי הצגתי לפניכם בתור הרב-מלחים לשעבר, הנכון להובילכם לזירת האסון, לכאורה, שאותה מיקמתי כיד דִמיוני הטובה בחופה המזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה. כך כיוונתי את צעדיה של משלחתך ברחבי חבל וִיקְטוֹרְיָה, כשחבורת הפושעים שלי הולכת לעִתים אחרינו ולעִתים מקדימה אותנו. בגשר קַמְדֶן ביצעו אנשי פשע מיותר; מיותר שכֵּן *דַנְקֶן* היתה אמורה ליפול לידי עם הגיעה אל החוף, ובספינה שכזו הייתי הופך למלך הימים. כך הולכתי אתכם בלא כל חשד מצִדכם עד לנהר סְנוֹאִי. הסוסים והשְוָורים קרסו בזה אחר זה, מורעלים מאכילת צמח הגַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם. את הקרון שיקעתי בבִצות הסְנוֹאִי. על-פי דרישתי... אך את ההמשך אתה מכיר, מִילוֹרד, ויכול אתה להיות סמוך ובטוח כי אִלְמָלֵא פיזור-דעתו של פַּגָנֶל, הייתי מפקד כעת על סיפונה של *דַנְקֶן*. זהו סיפורי רבותי; לרוע המזל אין בגילויַי כדי לשוב ולהעלותכם על עקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, ואתם רואים כי בעשותכם איתי עִסקה עשיתם עִסקה גרועה."

הרב-מלחים נֶאֱלַם דום, שילב את זרועותיו כדרכו והמתין. גְלֶנֶרְבַאן וחבריו לא פצו פה. הם חשו כי הנוכל המשונה שלפניהם אמר זה עתה את האמת כולה. תפיסתה של *דַנְקֶן* נמנעה מתוך סיבה שאינה תלויה ברצונו. שותפיו לדבר עֲבֵירה הגיעו לחופי מִפרץ טוּפוֹלְד, כפי שהעידה על כך אפודת העבודה שמצא גְלֶנֶרְבַאן על החוף. ושם, סרים למרותו של מנהיגם, ארבו לבואה של הספינה. אך לבסוף, לאחר שנִלְאוּ מן ההמתנה, שבו למקצועם הנושן, אל השוד וההצתה ברחבי וֵיילְס-הדרומית-החדשה. הרב-סרן חידש את חקירתו, מתוך רצון להבהיר את התאריכים הנוגעים *לִבְּרִיטַנְיָה*.

"אם כן," שאל את הרב-מלחים, "הוּרַדת על החוף המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה ב-8 באַפְּריל 1862?"

"בדיוק," השיב אַיְירְטוֹן.

"והאם היו ידועות לך תוכניותיו של הָארִי גְרַאנְט?"

"רק במעוּרפל."

"דַבֵּר, אַיְירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "כל פרט עשׂוּי להעלותנו על הנתיב."

"כל שאני יכול לומר לך, מִילוֹרד, הוא זה," השיב הרב-מלחים. "בכוונתו של הרב-חובל גְרַאנְט היה לבקר גם בנְיוּ-זִילַנְד. אך חלק זה של התוכנית לא הוצא אל הפועל כל עת שהותי על הסיפון. ייתכן אֵפוא כי בצאתה מקָלָאוֹ הפליגה *בְּרִיטַנְיָה* לסיור באדמותיה של נְיוּ-זִילַנְד. הדבר מתאים למדי לתאריך 27 ביוני 1862, המצוין במסמך כתאריך טביעתה של התְלַת-תֻּרְנִית."

"מובן מאליו," הפטיר פַּגָנֶל.

"אך אין שום דבר בקטעי המלים שנשתמרו במִסמך," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "היכול להתאים לנְיוּ-זִילַנְד."

"לזאת לא אוכל להשיב," אמר הרב-מלחים.

"יפה, אַיְירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "עמדת בדִברתך, וגם אני אעמוד בדיבורי. אנו נחליט באיזה אי באוֹקְיָינוֹס השקט נפקיר אותך."

"אהו אין זה משנה לי, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

"שוּב לתאך," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "והַמְתֵן להחלטתנו."

אַיְירְטוֹן יצא, מלווה במִשמר של שני מלחים.

"הנָבָל הזה יכול להיות גבר לעניין," הפטיר הרב-סרן.

"כן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "גבר חזק באופיו ונבון! מדוע בחר להַפְנות את כִּשרונותיו למטרות פשע?"

"ומה בדבר הָארִי גְרַאנְט?"

"חוששני כי עִקבותיו אבדו לעד! ילדים מסכנים, מי יוכל להגיד להם היכן נמצא אביהם?"

"אני!" השיב פָּגָנֶל, "כן! אני!"

אפשר היה להבחין כי הגֵיאוֹגְרָף, שהיה דברן מטבעו וקצר-רוח להביע את דעתו, מיעֵט לדבר בעת חקירתו של אַיְירְטוֹן. הוא האזין בלא לסנן מִלה. אך המִלים האחרונות הללו שהוציא מפיו היו שוות יותר מכל נאום, והן הקפיצו את גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה!" הצטעק, "אתה, פָּגָנֶל, יודע היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט!"

"אמנם כן, עד כמה שאפשר לדעת זאת," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"ומהיכן נודע לך הדבר?"

"מאותו מִסמך נִצחי."

"מהו?" הפטיר הרב-סרן בנימה שהביעה ספקנות מוחלטת.

"תחילה שְמע, מֶק-נַאבְּס," אמר פָּגָנֶל, "ואחר-כך תוכל למשוך בכתפיך. לא דיברתי על כך קודם-לכן, שכֵּן לא הייתם מאמינים לי. וחוץ מזה, הדבר היה חסר-תוחלת. אולם אם גמרתי אוֹמֶר לפתוח את פי דווקא היום, הרי זאת משום שדעתו של אַיְירְטוֹן מְאַשֶשֶת בדיוק רב את דעתי."

"בדבר נְיוּ-זִילַנְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"הקשיבו בעצמכם ושִפטו," השיב פָּגָנֶל. "לא סתם, או ליתר דיוק, לא בלי סיבה, נפלטה מקוּלְמוֹסִי השגיאה שהצילה אותנו. כשהכתיב לי גְלֶנֶרְבַאן את המכתב, המִלה 'נְיוּ-זִילַנְד' היתה מנקרת במוחי ללא הרף. הנה מדוע. זכור לכם בוודאי שנמצאנו בקרון. מֶק-נַאבְּס גילה לא מכבר ללֵיידי הֶלֶנָה את סיפורם של הפושעים-הנמלטים; הוא הושיט לה גיליון של *אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, שדיווח על האסון בגשר קָמְדֶן. והנה, בעוד אני עסוק בכתיבה, היה העיתון שרוּע על הרצפה ומקופל כך, שרק שתי הברות היו גלויות לעיני. שתי הברות אלה היו aland. איזה הֶבזֵק ניצת במוחי! aland היתה בדיוק אחת המִלים מן המִסמך האַנְגְלִי, שעד עתה חשבנו שמובנה 'לעלות על החוף', ושלא היתה בעצם אלא סיומת השם Zealand."

"מעניין!" הימהם גְלֶנֶרְבַאן.

"כן," המשיך פָּגָנֶל במלוא השכנוּע, "פירוש זה לא עלה על דעתי עד כה, והיודעים אתם מדוע? משום שבדרך הטבע התמקדו כל חיפושי במִסמך הצָרְפָתִי,

שמשלושת המִסמכים היה השלם ביותר, ואשר דווקא בו היתה חסרה מִלה חשובה זו."

"הו! הו!" אמר הרב-סרן. "איזה דִמיון עשיר, פָּגָנֶל! אתה נוטה לשכוח את מסקנותיך הקודמות."

"קדימה, רב-סרן, אני נכון להשיב לשאלותיך."

"ובכן," פתח ואמר מֶק-נַאבְּס, "מה באשר למִלה שלך austra?"

"המִלה נותרת במשמעותה הקודמת. היא מציינת את ארצות 'הדרום'."

"מצוין, וההברה הזאת indi, אשר פעם היתה השורש של indiens, אִינְדְיָאנִים, ופעם אחרת השורש של indig'enes, ילידים?"

"ובכן, בפעם הזאת, השלישית והאחרונה," השיב פָּגָנֶל, "היא תהיה ההברה הראשונה של המִלה indigence, מחסור וחוסר-כולו!"

"ומה עם contin!" הצטעק מֶק-נַאבְּס, "האִם עדיין משמעותה יבשת?"

"לא! הואיל ונְיוּ-זִילַנְד היא רק אִי!"

"אם כן מה?..." שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לורד יקר שלי," השיב פָּגָנֶל, "אני עומד לתרגם לך את המִסמך לפי גִרסתי השלישית, ותוכל לשפוט בעצמך. תחילה שתי הערות בלבד: ראשית, השתדלו לשכוח ככל האפשר את הגִרסאות הקודמות ולטהר את מוחכם מכל מחשבה מוקדמת; שנית, קטעים מסוימים יֵיראו לכם 'מאולצים' וייתכן שאני מתרגם אותם בצורה גרועה, אבל אין לכך חשיבות, בין היתר המִלה agonie מפריעה לי מאוד, אף שאינני יכול להסבירה בדרך אחרת. אגב, המִסמך הצָרְפָתִי הוא ששימש לי בסיס לפירושי, ואל תשכחו שהוא נכתב בידי אַנְגְלִי, שאינו מצוּי בדקוּיות השפה הצָרְפָתִית. ובכן, לאחר הנחות אלה אני פותח."

ובהגוּתו כל הברה באִטיות רבה דיקלם פָּגָנֶל דברים אלה:

"ב-27 ביוני 1862, התְלַת-תָרְנִית *בְּרִיטַנְיָה* מגְלַזְגוֹ, טבעה... אחרי 'אָגוֹנְיָה'*... ממושכת בימי הדרום, ליד חופי נְיוּ-זִילַנְד. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט הצליחו לנחות על החוף. ושם, שרויים כל העת במחסור אכזרי, השליכו מִסמך זה לים בקו-האורך... ובקו-הרוחב 11' 37°. החישו להם עזרה, וָלא הם אבודים."

פָּגָנֶל עצר. גִרסתו היתה מתקבלת על הדעת. אולם דווקא משום שנשמעה הגיונית כמו כל קודמותיה, יכלה להיות מוטעית באותה מידה. לפיכך לא ניסו גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן להתווכח. עם זאת, כֵּיוון שעִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה* לא התגלו על חופי פָּטָגוֹנְיָה ואף לא על חופי אוֹסְטְרַלְיָה, בנקודות שבהן חוצה קו-הרוחב 37° ארצות אלה, היו סיכויים טובים שאכן נְיוּ-זִילַנְד היא המקום הנכון.

הערה זו, שהשמיע פָּגָנֶל, הרשימה את ידידיו יותר מכול.

"ועכשיו, פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "התוכל לומר לי מדוע זה שמרת בסוד פירוש זה במשך יותר מחודשיים?"

"משום שלא רציתי להפיחַ בכם עוד תקוות-שווא. ומלבד זאת, הרי היינו ממילא בדרכנו לאוֹקְלֶנְד, בדיוק על קו-הרוחב שמציין המִסמך."

---

* אָגוֹנְיָה – סבל, ייסורים.

"אולם מדוע המשכת לשתוק גם כשנאלצנו לסטות מחוץ לנתיב?"

"משום שככל שיהיה נכון פֵּירושו של המִסמך, אין הוא יכול לתרום במאום להצלתו של הרב-חובל."

"מדוע, פָּגָנֶל?"

"משום שאִם התקבלה ההנחה שהרב-חובל גְרַאנְט עלה על שִׂרְטון ליד חופי נְיוּ-זִילַנְד, וכי חלפו שנתיים בלי שנתן כל סימן חיים, פירוש הדבר שטבע או שהיה קורבן לנְיוּ-זִילַנְדִים."

"ובכן, אתה סבור ש...?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"שאפשר אולי למצוא אי-אלה שרידים לטביעה, אך ניצולי *בְּרִיטַנְיָה* אבדו לבלי שוב!"

"אל תִפצו פה בעניין זה, ידידי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אני כבר אבחר ברגע המתאים כדי לגלות חדשה מרה זו לילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט!"

• 20 •
צעקה באישון לילה

עד מהרה נודע לצוות כי גילוייו של אַיירְטוֹן לא היה בהם כדי להבהיר את חידת מקום הימצאו של הרב-חובל גְרַאנְט. אכזבה כללית פָּשְׁתָה בין כל נוסעי האונייה, שכֵּן הכול תלו תקוות ברב-מלחים, אך הוא לא ידע דבר העשוי להעלות את *דַנְקֶן* על עקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה*!

הם שמרו אֵפוא על כיוון ההפלגה של הספינה. נותר רק לבחור את האי שעליו הם עתידים לנטוש את אַיירְטוֹן.

פָּגָנֶל וג'וֹן מַנְגְלְס עיינו במפות הניווט. ואכן, בדיוק בתְוואי של קו-הרוחב 37° גילו אי זעיר ומבודד בשם מָרְיָה תֶּרֶזָה, סלע נידח בלב האוקְיָינוֹס השקט, מרוחק שלושת-אלפים וחמש-מאות מילים מן החוף האַמֶרִיקָנִי ואלף וחמש-מאות מילים מניוּ-זִילַנְד. האדמות הקרובות אליו ביותר הן קבוצות איי פּוֹמוֹטוּ, הנתונים תחת חסות צָרְפַת. מדרום לו – מאומה, עד לחגורת הקרחונים הקפואה ליד הקוטב הדרומי. שום אונייה לא פקדה אי בודד זה. הֵדֵי העולם הגדול לא הגיעו עדָיו. רק עופות-סערה היו נחים עליו במהלך מסעותיהם הממושכים; ומפות רבות אף לא ציינו את הסלע הזה, שנַחשולי האוקְיָינוֹס השקט חובטים בו.

אי זה, שכמו הוטל אל מחוץ לנתיבות-אנוש, היה כהתגלמות הבידוד עלֵי-אדמות. מיקומו של האי דווח לאַיירְטוֹן, והוא הסכים לחיות שם הרחק מבני-מינו. החרטום הופנה אֵפוא לעֵבר מָרְיָה תֶּרֶזָה. אותה שעה היו *דַנְקֶן*, האי ומפרץ טַלְקָאוּאַנוֹ מצויים בקו ישר.

יומיים לאחר-מכן, בשעה שתיים אחר-הצהריים, בישר המלח התורן במרומי התוֹרֶן כי הוא מבחין באדמה בקְצְווי האופק. היה זה האי מָרְיָה תֶּרֶזָה, אי נמוך, מוארך, מבצבץ בדוחק מבין הגלים, כעין יונק ימי גדול-מֵמַדים. שלושים מילים עדיין חצצו בינו לבין הספינה, אשר להב חרטומה היה מְבַתֵּר את הגלים במהירות של שישה-עשר קשרים בשעה.

אט-אט התחדדה צלליתו של האי הזעיר על רקע האופק. השמש השוקעת במערב גזרה במלוא עוצמתה את צלליתו הגַחֲמָנִית. פה ושם הסתמנו כמה פסגות הרים נמוכות, שקרני כוכב-היום דְקָרוּן.

בחמש לפנות-ערב סבר ג'וֹן מַנְגְלְס שהוא מבחין בעָשָן קליל המיתַמֵר השמימה.

"האִם זה הר-געש?" שאל את פָּגָנֶל, שהיה בוחן במִשקפתו את הארץ החדשה.

"אינני יודע מה לחשוב," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "מָרְיָה תֶּרֶזָה הוא מקום שאינו מוכר כלל ועיקר. לכן לא אתפלא לשמוע שהאי נוצר מחמת התרוממות געשית של קרקע הים."

"אם כך," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "אם התפרצות היא שבראה אותו, האין לחשוש שמא התפרצות דומה תְּמחה אותו?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"אין זה סביר," השיב פָּגֶנֶל. "דבר קיומו ידוע זה כמה מאות שנים, ויש בכך ערובה להמשך קיומו. כשהגיח האי יוּלְיָה מבין גלי הים-התיכון, הוא לא נותר זמן רב על פני הגלים ונבלע חודשים סְפוּרים לאחר היווצרו."

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הסבור אתה, ג'וֹן, שנוכל לנחות על האי קודם לחשֵיכה?"

"לא, כְּבוֹד הלוֹרד. אסור לי לסכן את דַנְקֶן בלב העלטה על חוף שאינו מוּכר לי. בדעתי להחזיק את דודי הקיטור בלחץ נמוך ולשוט אט-אט, ועם בוקר, באור ראשון נשלח סירה ליבשה."

בשמונה בערב נראה האי מָרְיָה תֶּרֶזָה, שהיה מרוחק כדי חמישה מילים, כצללית מוארכת ומטושטשת. דַנְקֶן הלכה והתקרבה אליו.

בתשע נדלק אור עז למדי, אש ניצנצה בלב העלטה, אֵש נַיֶּיחֶת וקבועה.

"הדבר מחזק את השערתי בדבר קיומו של הר-געש," הוסיף פָּגֶנֶל, שצפה באֵש בתשומת-לב.

"בכל זאת זה מפליא," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "ממרחק כזה היינו אמורים לשמוע את קולות הנֶפֶץ המלווים בדרך-כלל התפרצות געשית. ואילו הרוח המזרחית אינה מביאה כל שאון לאוזנינו."

"אמנם כן," השיב פָּגֶנֶל, "הר-הגעש הזה זורח, אך אילֵם הוא. אפשר אפילו לומר שהוא מאיר לסֵירוּגין כמו מִגדלוֹר מְהַבְהֵב."

"הצדק איתך," אמר מַנְגְלְס. "ובכל זאת, אין אנו נמצאים על חוף מוּאר במִגדלוֹר. אהו! אהו!" הצטעק, "הנה עוד אור אחד! והפעם על שְׂפת-הים! ראֵה, הוא מִתנועע! הוא זז ממקום למקום!"

ג'וֹן לא טעה. עוד אור נִגלה ודומה היה כי הוא כָּבֶה וניצָת חליפות.

"האם האי הזה מיושב?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"פראים, כמובן," השיב פָּגֶנֶל.

"אם כן, אין אנו יכולים להפקיר עליו את הרב-מלחים."

"לא," אמר מֶק-נַאבְּס. "הוא מתנה מורעלת מדי, אפילו לפראים."

"נחפש אֵפוא אי שומם אחר," אמר גְלֶנֶרְבַאן, שנִבצר ממנו שלא לחייך לנוכח "עדינותו" של מֶק-נַאבְּס. "הִבטחתי לאַיִירְטוֹן את חייו, וברצוני לקיים את הַבְטחתי."

"על כל פנים, עלינו להיזהר," הוסיף פָּגֶנֶל, "לנְיוּ-זִילַנְדִים נוהַג בַּרְבָּרִי להוליך שוֹלל ספינות באורות מִתעתְעים, כפי שנהגו לפנים תושבי קוֹרְנְוֶול. ייתכן ששיטה זו ידועה לילידים מִמָרְיָה תֶּרֶזָה."

"הִתקרב עוד רבע קילומטר," צעק ג'וֹן לעבר הַהַגַאי. "מחר עם עלות השחר נדע בפני מה אנו עומדים."

בשעה אחת-עשרה פרשו הנוסעים וג'וֹן מַנְגְלְס לתָאיהם. אנשי-המשמרת התהלכו על סיפון הספינה. בַּיַרְכָתַיִים עמד הַהַגַאי בודד על משמרתו.

באותה עֵת עלו מֶרִי ורוֹבֶּרְט אל הסיפון.

שני ילדיו של הרב-חובל היו שעונים על המעקה והתבוננו בעֶצֶב בים הזרחני ובשובלה הזוהר של דַנְקֶן. מֶרִי גְרַאנְט שקעה בהִרהוּרים על עתידו של רוֹבֶּרְט; ואילו רוֹבֶּרְט היה מהרהר בעתידה של מֶרִי אחותו; ושניהם יחדיו הָגוּ באביהם. האִם הוא עדיין חי, האב הנערץ? כלום יש להרים ידיים ולהפסיק לחפשׂ אחריו?

אך לא ולא, מה טעם לחיים בלעדיו? מה יעלה בגורלם בלעדיו? מה היה עולה בגורלם ללא לורד גְלֶנֶרְבָאן ולֵיידי הֶלֶנָה?

הנער, שהסבל החיש את התבגרותו, ניחש את המחשבות המסעירות את אחותו. הוא נטל את ידה של מֶרִי בידו.

"מֶרִי," אמר לה, "אַל לנו להתייאש. זכרי את הדברים שהיה אבינו נוֹהֵג לשַׁנֵּן לנו: 'אומץ-לב ממלא את מקומו של כל דבר בעולמנו,' כך היה נוהג לומר. הבה נשמור אֵפוא על אומץ-הלב, שבזכותו היה מִשְׂכמו ומעלה מעל כולם. עד עתה פָּעַלְתְּ אַת למעני, ועתה הגיע תורי לפעול למענך."

"רוֹבֶּרְט היקר!" השיבה הנערה.

"אני חייב לומר לך משהו," המשיך רוֹבֶּרְט. "ולא תכעסי עלי, מֶרִי?"

"ומדוע שאכעס עליך, אחי?"

"אַתְ תַרְשִׁי לי?"

"מה בכוונתך לומר?" שאלה מֶרִי בחרדה.

"אחותי, ברצוני להיות מלח..."

"ואתה תעזוב אותי?" הצטעקה הנערה ולָפְתָה את ידו של אחיה.

"כן, אחותי! אהיה מלח כְּאָבִי, מלח כרב-חובל ג'וֹן! הו, מֶרִי, מֶרִי היקרה! הרב-חובל ג'וֹן עדיין לא איבד כל תקווה! גם לך יהיה, כמוני, אמון במסירותו. הוא יעשה ממני, כך הבטיח, מלח טוב, מלח מעולה, ועד אז נמשיך לחפש את אבינו יחדיו! אִמרי שאת מסכימה לזאת, אחותי! מחובתנו, לפחות מחובתי, לעשות למען אבינו את אשר עשה הוא למעננו! רק תכלית אחת לחיי ולה הם מוקדשים. לחפש, להמשיך ולחפש את אבי שלא היה מפקירנו לעולם, לא אותי ולא אותך. מֶרִי היקרה, מה טוב היה אבינו!"

"וכה נדיב, ואציליו!" הוסיפה מֶרִי. "היודע אתה, רוֹבֶּרְט, שהיה אחד המְאוֹרוֹת בארצנו, וודאי היה נִמְנֶה עִם הדגולים שבהם אִלְמָלֵא בלם רוע-מזלו את התקדמותו!"

"הדבר ידוע לי," השיב רוֹבֶּרְט.

מֶרִי גְרַאנְט אימצה את רוֹבֶּרְט אל לוח-לִבָּה. הנער הצעיר חש את דמעותיה זולגות על מִצחו.

"מֶרִי! מֶרִי!" קרא הנער מעומק לבבו. "לשווא יְדַבְּרוּ ידידינו, לשווא יִשְׁתְּקוּ, אני מקווה ותמיד אקווה! איש כְּאָבִי אינו יכול למות קודם שהשלים את משימתו!"

מֶרִי גְרַאנְט לא יכלה להשיב. ההתייפחויות חנקו את גרונה. אֵינסוֹף רגשות התגעשו בנפשה למחשבה כי עוד מאמצים רבים יֵיעָשׂוּ כדי למצוא את הָאַרִי גְרַאנְט, וכי אין גבול למסירותו של הרב-חובל הצעיר.

"האם יש למר ג'וֹן עוד תקווה?" שאלה.

"כן," השיב רוֹבֶּרְט. "זהו אח שלָעַד לא ינטשֵׁנו. אני אהיה סַפָּן, הלא כן, אחותי? אהיה סַפָּן כדי להמשיך ולחפש את אבי יחד איתו! את מסכימה?"

"כן, אני מסכימה," השיבה מֶרִי, "אך להיפָּרד מִמְּךָ!" מילמלה הנערה.

"את לא תהיי בודדה, מֶרִי, אני יודע זאת. ידידי ג'וֹן אמר לי זאת. לֵיידי הֶלֶנָה לא תַתִּיר לך לעזוב אותה. את אשה, את יכולה ואת חייבת לֵיהָנוֹת מחסדיה. תהיה זו כפיוּת-טובה לדְחוֹתם! אך גבר, ואבי חזר ושינן לי זאת מאה ואחת פעמים, גבר חייב לעַצֵּב את גורלו במו-ידיו!"

"אך מה יהיה על ביתנו היקר בדַנדי, הבית המלא זיכרונות?"
"נחזיק בו, אחות קטנה! הכול כבר סודר וסוּדר היטב בעזרת ידידנו ג'וֹן ובעזרת לורד גְלֶנֶרְבָאן. הוא יאמץ אותך בטירת מַלְקוֹלְם כבִתו לכל דבר! הלורד אמר זאת לידידי ג'וֹן, וג'וֹן חזר על כך לפנַי! שם יהיה ביתך ושם גם יהיה לך עִם מי לשוחח על אבינו תוך ציפייה ליום שבו נשיבֵנוּ אלַייך ג'וֹן ואני! מה יפה יהיה היום ההוא!" הצטעק רוֹבֶּרְט, ופניו אורו מהתלהבות.
"אחי," השיבה מֶרִי, "מה מאושר היה אבינו אילו יכול לשמוע אותך! כמה אתה דומה לו, רוֹבֶּרְט היקר, לאותו אב אהוב! כשתהיה גבר, תהיה ממש כמוהו!"
"הלוואי, מֶרִי," השיב רוֹבֶּרְט והסמיק בגאוות-בנים קדושה.
"אך כיצד נגמול להם, ללורד וללֵיידי גְלֶנֶרְבָאן?" שבה ושאלה מֶרִי גְרַאנְט.
"הו! בכך אין כל קושי!" קרא רוֹבֶּרְט שהתברך באמונת-נעורים. "נאהב אותם, נעריצם, נאמר להם זאת, נחבק אותם, ויום בהיר אחד, בהזדמנות הראשונה, נמסור את נפשנו למענם!"
"להיפך. מוטב כי נחיה למענם!" הצטעקה הנערה והִרעיפה נשיקות על מצחו של אחיה. "הם יעדיפו זאת, ואף אני!"
אחר-כך שקעו שני ילדיו של הרב-חובל בהזיות סתוּמות והתבוננו זה בזה בעלטת הלילה. ואף-על-פי-כן המשיכו לשוחח זה עם זה במחשבה, שואלים זה את זה שאלות ומשיבים. הים הרוגע המשיך להִתְעַרְסֵל לו בגלים ארוכים, והמַדְחֵף טילטל באפלוּלית שובל זורח. ואז התחולל אירוע מוזר ועל-טבעי לחלוטין. בכוח אחת מאותן זיקות על-חושיות הקושרות ביניהן באורַח טמיר שתי נפשות, חָווּ האח והאחות בעֵת ובעונה אחת אותה הזיה. מלב הגלים, שהוארו והוצלו חליפות, שמעו מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט קול בּוֹקֵעַ, אשר צלילו העמוק והמְשַוֵּעַ הִרטיט את כל נימי לִבּם.
"הצילו! הצילו!" זעק הקול.
"מֶרִי," קרא רוֹבֶּרְט, "שמעת? שמעת?"
שניהם הזדקפו באחת, גחנו מעל המעקה ונעצו מבטים נוקבים במצולות הלילה.
אך הם לא הבחינו במאום, פרט לאפילה שהשׂתרעה לפניהם עד אין קץ.
"רוֹבֶּרְט," קראה מֶרִי חיוורת מהתרגשות. "אני חושבת ש... כן, כמוך אני חושבת ש... מן הסתם שנינו הוזים, רוֹבֶּרְט שלי!..."
אך הנה הגיעה לאוזנם קריאה חדשה, והפעם היתה האשליה כה חזקה, עד כי שניהם פלטו אותה זעקת-לב:
"אבי! אבי!..."
ההתרגשות היתה קשה-מִנְשוֹא למֶרִי, והיא צנחה מעולפת בזרועותיו של רוֹבֶּרְט.
"הצילו!" זעק רוֹבֶּרְט, "אחותי! אבי! הצילו!"
ההַגַאי חש לעזרת רוֹבֶּרְט והרים את הנערה המעולפת. מלחי המשמרת באו בריצה, ואיתם ג'וֹן מַנְגְלְס, לֵיידי הֶלֶנָה וגְלֶנֶרְבָאן, שנֵיעוֹרוּ בחטף.
"אחותי גוֹועת, ואבינו כאן!" הצטעק רוֹבֶּרְט, והצביע על הגלים. איש לא הבין על מה הוא שָׂח.

"כן," חזר רוֹבֶּרְט ואמר, "אבי נמצא שם! שמעתי את קולו של אבי! מֶרִי שמעה זאת בדיוק כמוני!"

ברגע זה שבה מֶרִי לְעֶשְׁתּוֹנוֹתיה וצעקה כמטורפת, כאחוזת-תַעתועים:

"אבי! אבי נמצא שם!"

הנערה האוּמְלָלָה הזדקפה ואחר רכנה מעל למעקה והפצה להשליך עצמה הימה.

"מִילוֹרד! לֵיידי הֶלֶנָה!" חזרה ואמרה בשִׁלְבה את ידיה זו בזו, "אני חוזרת ואומרת לכם, אבי נמצא שם! אני נשבעת לכם כי שמעתי את קולו בוקע מבין הגלים כצעקת-נְכָאִים, כדברי פְּרֵידה אחרונה!"

אז שבה הנערה המסכנה ונתקפה עוויתות ופִּרכּוּסים. היא החלה להשתולל והיה צורך להעבירה לתָאה. לֵיידי הֶלֶנָה הלכה בעִקבותיה כדי לטפל בה, ואילו רוֹבֶּרְט היה חוזר ואומר בעַקְשנות:

"אבי! אבי נמצא שם! אני בטוח בכך, מִילוֹרד!"

העֵדים למעמד הנוגע ללב הבינו סוף-סוף כי ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט היו קורבן להזיית-שווא. אך כיצד לפקוח את עיניהם ולהראות להם כי טעו?

גְלֶנֶרְבַאן עשה ניסיון. הוא נטל את רוֹבֶּרְט בידו ואמר לו:

"אתה שמעת את קול אביך, ילדי היקר?"

"כן, מִילוֹרד, שם בלב הגלים! הוא זעק: הצילו! הצילו!"

"ואתה זיהית את הקול?"

"זיהיתי את הקול, ודאי! אני נשבע! גם אחותי שמעה אותו וזיהתה אותו כמוני! איך ייתכן ששנינו טעינו? מִילוֹרד, נצא מיד להציל את אבי! הורידו סירה! סירה!"

גְלֶנֶרְבַאן נוכח כי לא יוכל לשנות את דעתו של הנער. ובכל זאת, כניסיון אחרון קרא להַגַאי.

"הוֹקִינְס," שאל אותו, "אתה ניצבתָ ליד ההגה שעה שהעלמה גְרַאנְט הוכתה בזעזוע?"

"כן, כבוד הלוֹרד," השיב הוֹקִינְס.

"ולא ראית דבר, לא שמעת דבר?"

"לא כלום."

"אתה רואה, רוֹבֶּרְט."

"אילו היה מדובר באביו של הוֹקִינְס," השיב הנער במרץ בלתי-נדלה, "לא היה הוֹקִינְס אומר שלא שמע דבר. זה היה אבי, מִילוֹרד! אבי! אבי!..."

הִתייפחות חנקה את קולו של רוֹבֶּרְט. חיוור היה ודומם, ולפתע איבד את ההכרה גם הוא. גְלֶנֶרְבַאן נשא את הנער אל מיטתו, והנער, שהריגוש הִתישו כליל, שקע בקיהיון-חושים.

"יתומים מסכנים!" אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "האֵל מעמיד אותם בניסיון נורא!"

"שדבר מֵעֵין זה יקרה אצל שניהם בבת-אחת!" מילמל לעצמו פָּגָנֶל, "לפי המדע אין זה מתקבל על הדעת."

אחרי שרָמַז לכולם להשתתק, רכן גם הוא מֵעֵבר למעקה והיטה אוזן. דממה עמוקה שׂררה בכול. פָּגָנֶל קרא בקול רם, אך לא נענה.

"זה די מוזר!" שב ואמר לעצמו הגֵיאוֹגְרָף בשובו אל תָאוֹ. "קשר מחשבות הדוק וסבל משותף אין בהם כדי להסביר תופעה זו!"

למחרת, 8 במַארְס, בחמש לפנות-בוקר, היו כל הנוסעים מכוּנסים על סיפונה של דַנְקֶן, ובכללם רוֹבֶּרְט ומֶרִי, שלא היה אפשר לעצור בעדם. הכול ביקשו לְצַפּוֹת באדמה שאמש הבחינו בה רק במְעוּמעם.

המִשקפות סקרו בשקיקה את נקודותיו המרכזיות של האי. הספינה שטה לאורך חופיו, במרחק של מיל ממנו. העין יכלה להבחין בכל פרטיו. לפתע השמיע רוֹבֶּרְט קול זעקה. הילד טען שהוא מבחין בשני אנשים המִתרוצצים ומנפנפים בידיהם, בעוד שלישי מנופף בדגל אַנְגְלִיָה.

"דגל אַנְגְלִיָה!" הצטעק ג'וֹן מַנְגְלְס, שתפס גם הוא את מִשקפתו.

"נכון!" קרא פָּגָנֶל ונִפנה בבת-אחת לעֵבר רוֹבֶּרְט.

"מִילוֹרד," אמר הילד רועד מהתרגשות, "אִם אינך רוצה שאגיע לאי בשחייה, הורֵה להוריד לים סירה. כן! מִילוֹרד! אני מתחנן לפניך על בִּרכַּי, לתת לי את הזכות להיות הראשון שיעלה על החוף!"

על הסיפון לא העז איש להוציא מִלה. הייתכן! על אי זעיר זה, שקו-הרוחב 37° חוצה אותו, נמצאים שלושה אנשים, שלושה ניצולים, אַנְגְלִים! הכול שבו ונזכרו באירועי אמש והָגוּ בקול ששמעו בלילה רוֹבֶּרְט ומֶרִי... אפשר שהילדים לא טָעוּ, אלא בנקודה אחת: קול אכן הגיע לאוזניהם, אך האִם יכול זה להיות קול אביהם? לא ולא! הכול חשבו על האכזבה הנוראה הנכונה להם, וחששו שמא לא יעמוד להם כוחם במבחן החדש! אך כיצד לעצור בהם? גְלֶנֶרְבַאן לא מְלָאוֹ לִבּו לעוצרם.

"לסירה!" קרא בקול.

בן-רגע הורדה סירה למים, שני ילדי הרב-חובל, גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל הסתערו לתוכה, ושישה מלחים, חותרים בכל עוז, מיהרו להרחיקה מן האונייה.

במרחק כמה עשׂרות מטרים מן החוף פלטה מֶרִי זעקה פולחת-לב.

"אבי!"

על שפת המים עמד גבר בין שני גברים אחרים. גבה-קומה היה וחסון, וארשת פניו, הענוגים והתקיפים כאחד, היתה כתערובת רבת-הבעה של תווי-פניהם של מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט. אכן, זה היה האיש ששני הילדים כה הִרבו לתארו. לִבּם לא הוליכם שוֹלָל. זה היה אביהם. זה היה הרב-חובל גְרַאנְט!

הרב-חובל, ששמע את זעקת בִּתו, פרש את זרועותיו וצנח על החוף כהלום-ברק.

• 21 •
האי תָבוֹר

אין מֵתים מרוב שִׂמחה; האב והילדים שבו להכרתם עוד בטרם נאספו על הספינה. איך נתאר מעמד זה? אין בפינו מִלים. הצוות כולו הִזיל דמעות בראותו את השלושה אחוזים איש בזרועות רעֵהו בחיבוק דומם. בהגיעו אל הסיפון כרע הָארִי גְרַאנְט ברך. בנוגעו במה שנחשב בעיניו לאדמת המולדת, חפץ הסְקוֹטִי האדוק להודות על הצלתו, בראש ובראשונה, לאלוהים.

רק אז פנה לעֵבר לֵיידי הֶלֶנָה, לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן וחבריהם, ופתח בדברי תודה בקול שבור מחמת ההתרגשות. במהלך השַׁיִט הקצר בסירה בין האי לספינה, הספיקו ילדיו לספר לו במִלים ספורות את קורות הפלגתה של *דַנְקַן*.

מה עצום החוב שהוא חב ללֵיידי הֶלֶנָה האצילה ולחבריה! כלום לא סבלו כולם, למן הלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן ועד לאחרון המלָחים, ונאבקו למענו? הָארִי גְרַאנְט הביע את רחשי הכרת-התודה שהציפו את לִבו בפשטות ובאצילות כה רבות, ופניו הגבריים אורו מריגוש כה טהור וענוג, עד כי הצוות כולו חש שקיבל גמול הולם לתְלָאותיו, ואף למעלה מזה. אפילו הרב-סרן קר-המזג הִזיל דמעה, שלא היה בכוחו לעצור. אשר לפָּגָנֶל המכובד, הוא בכה כילד ולא טרח כלל להסתיר זאת.

שוב ושוב התבונן הָארִי גְרַאנְט בבִתו. מה יפה ומקסימה נראתה לו! הוא לא חדל מלומר לה זאת, בקול רם, קורא ללֵיידי הֶלֶנָה להיות לו לעֵדה, כאילו ביקש להוכיח שלא אהבת-אב היא שגורמת לומר זאת. אחר-כך פנה אל בנו:

"כמה הוא גדל! הרי זה ממש גבר!" הצטעק בהנאה גלויה.

הוא הִרעיף על שני יקיריו אלפי נשיקות שאצר בלִבו במשך שתי שנות היעדרות.

רוֹבֶּרְט הציג לפניו בזה אחר זה את כל ידידיו, ואף שהכול היו ראויים לאותם שבחים, מצא דרך לגוֵון את מחמאותיו. כן, כולם יחדיו וכל אחד לחוד גילו את מְרַב האהדה כלפי שני היתומים. כשבא תורו של ג'וֹן מַנְגְלְס להיות מוצג, הסמיק הרב-חובל כעלמה צעירה, והשיב בקול רועד לשאלותיו של אביה של מֶרִי.

אחר-כך גוללה לֵיידי הֶלֶנָה בפני הרב-חובל גְרַאנְט את קורות המסע, ונתנה לו טעם נוסף להיות גאה בבנו ובבִתו.

הָארִי גְרַאנְט התוודע למעללי הגיבור הצעיר ושמע כיצד כבר פרע ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן חלק מחוב אביו. אחר-כך הגיע תורו של ג'וֹן מַנְגְלְס והוא דיבר על מֶרִי במִלים כה נִרגשות, עד כי הָארִי גְרַאנְט, שלֵיידי הֶלֶנָה כבר עידכנה אותו במִלים מְספר, נתן את יד בִתו בידו העשויה לבלי-חת של הרב-חובל הצעיר, ובפנותו לעֵבר לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, אמר באלה המִלים:

"מִילוֹרד ואַת, גבִרתי, הבה נברך את ילדינו!"

ואחר-כך, משסופר הכול שוב ושוב אלף ואחת פעמים, דיווח גְלֶנֶרְבַאן לְהָארִי גְרַאנְט את כל הנוגע לאַיִירְטוֹן. גְרַאנְט אישר את הודאתו של הרב-מַלָחים באשר לנחיתתו בחוף אוֹסְטְרַלְיָה.

"הוא גבר פיקח ורב-תעוזה," הוסיף, "אך יצריו הדיחוהו מדרך הישר. הלוואי שיהרהר ויפשפש במעשיו ויתחרט עליהם!"

אך טרם יועבר אַיִירְטוֹן לאי תָּבוֹר, ביקש הָארִי גְרַאנְט לכבד את ידידיו החדשים בביקור על צוק הסלע שלו. הוא הזמינם לבַקֵר בבית-העץ שבנה ולהתארח אצל שולחנו של רוֹבִּינְזוֹן מִן האוֹקְיָינוֹס. גְלֶנֶרְבַאן ואורחיו קיבלו את ההזמנה בחפץ-לב. בלִבם של רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט בערה התשוקה לראות במו-עיניהם את המקום הגַלְמוּד שבו שפך עליהם אביהם דמעות כה רבות.

סירה קטנה צוידה בכל הדרוש, והאב ושני ילדיו, לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל נחתו עד מהרה על חופיו של האי.

די היה בכמה שעות כדי לסייר בתחומי אחוזתו של הָארִי גְרַאנְט. לאמיתו של דבר היה האי פסגתו של הר תת-מימי, מעַין רמה שמצויים בה שפע של סלעי בַּזֶלֶת ושרידים ממוצא געשי. בעידנים הקדומים של כדור-הארץ הגיח הר זה אט-אט ממצולות האוֹקְיָינוֹס השקט בהשפעת הלהבות הרוחשות מתחת לקְרוּם האדמה; אך זה מאות בשנים שהר-געש זה היה להר שָלֵיו, לועו הלך ונסתם, ואי קָטוֹן ביצבץ לו מתוך מרחבי המים. אט-אט נוצרה בו רַקְבּוּבִית ועולם הצומח השתלט על אדמה חדשה זו; ספינות שעסקו בצֵיד לְוְייתנים עברו באזור והותירו בו חיות-בית, עִזים וחזירים שהִתרבו באורַח פרא, והטבע מצא באי נידח זה בלב האוֹקְיָינוֹס ביטוי בשלוש ממלכותיו, ממלכת החי, הצומח והדומם.

כשמצאו עליו ניצולי *בְּרִיטַנְיָה* מקלט, התערבה יד האדם כדי לווסֵת את סדרי הטבע. בתוך שנתיים וחצי שינו הָארִי גְרַאנְט ומלחיו את פני האי. הם עיבדו בשקידה כמה אֲקָרים של אדמה, והללו הֵניבו ירקות מעולים.

המבקרים הגיעו אל הבית, שעצי גומי מוריקים הֵצֵלו עליו; אל מול החלונות השתרע ים נהדר ומתנצנץ בקרני החמה. הָארִי גְרַאנְט ערך שולחן בצל אילנותיו הנאים, והכול התיישבו סביבו. הארוחה הפשוטה, שהזכירה ארוחה של רועי הצֹאן מחבל אַרְקַדְיָה, היתה מורכבת מירֶך גְדִי, לחם של "נַארְדוּ", כמה ספלי חלב, שתיים-שלוש אגודות של עוֹלֶש-בַּר ומים צוננים וזכים.

פָּגָנֶל היה מרוצה. מחשבותיו הישנות לחיות חיי רוֹבִּינְזוֹן שבו ועלו בזיכרונו.

"לאַיִירְטוֹן הנבל הזה לא יהיה מה לקְבול על גורלו!" הצטעק פָּגָנֶל בהתלהבות. "האי הזה הוא ממש גן-עדן!"

"כן," השיב הָארִי גְרַאנְט, "גן-עדן לשלושה ניצולים אומְלָלים שהשמים חָסוּ עליהם. אך צר לי שמָרִיָה תֶּרֶזָה איננו אי פוֹרֶה ורחב-ידיים, ובו נהר במקום יובל ונמל במקום מִפרצון שגלי האוֹקְיָינוֹס חובטים בו."

"וכי למה, רב-חובל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"משום שכאן הייתי מניח את התַשְׁתִית למושבה הסְקוֹטִית שברצוני לייסד באוֹקְיָינוֹס השקט."

"הא! הרב-חובל גְרַאנְט! מקווה אני שלא זנחת את הרעיון שהִקְנה לך מוניטין כה רבים במולדתנו העתיקה?"

"לא, מִילוֹרד, האֵל הצילני באמצעותך רק כדי שאוכל להגשים את הרעיון. חייבים אנו לדאוג שאחינו האוּמְלָלים שבקָלֶדוֹנְיָה העתיקה, כל אלה שסובלים, יִזְכּו במקום מִקלט על אדמה חדשה! צריך שלמולדתנו האהובה תהיה באוֹקְיָינוֹסים האלה מושבה מִשֶלה, אך ורק מִשֶלה, שבה תמצא מקצת מאותן עצמאות וְרווחה שכעת חסרות לה באֵירוֹפָּה!"

"הא! יפה דרשת, הרב-חובל גְרַאנְט!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "תוכנית נאה, ההולמת נפש דגולה כְּשֶלְךָ, אך האי הזעיר הזה?..."

"לא, גברתי, זהו סלע שדי בו לכל היותר לפַרְנֵס כמה מתיישבים, שעה שאנו זקוקים לארץ רחבת-ידיים ועשירה בכל אוצרות האדמה."

"ובכן, רב-חובל," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "העתיד לנו הוא, ויחד נתוּר אחר ארץ שכזו!"

ידיהם של הָארִי גְרַאנְט וגְלֶנֶרְבַאן לָפְתוּ זו את זו בחיבוק חם, כמו כדי לאשֵר הסכם שנִכרת ביניהם.

ואחר-כך, בעודם על האי, בצֵל הבית הקטן, ביקשו הכול לדעת את קורות ניצוליה של *בְּרִיטַנְיָה* במהלך אותן שנתיים ארוכות של בדידות. הָארִי גְרַאנְט נחפז למלא את משאלות לִבם של ידידיו החדשים:

"סיפורי," אמר, "הוא סיפורם של כל הרוֹבִּינְזוֹנִים שמצאו עצמם מופקרים על אי, בלי יכולת לסמוך אלא על אלוהים ועל עצמם, שחשו כי שוּמה עליהם להיאבק על חייהם אל מול אֵיתני-הטבע!

"בלילה שבין 26 ל-27 ביוני 1862, אחרי שישה ימי סערה, איבדה *בְּרִיטַנְיָה* את תְרָנֶיה והתנפצה על סלעיו של מָרְיָה תֶרֶזָה. הים היה סוער, כל ניסיון להצלה היה בלתי-אפשרי וכל צֶוותי האוּמְלָל ירד לאבדון. רק שני מלחים, בּוֹבּ לֶירְס, ג'וֹ בֶּל ואנוכי הצלחנו להגיע לחוף האי, לאחר עשרים ניסיונות-שווא!

"האדמה שהקבילה את פנינו לא היתה אלא אי קטנטן ושומם, שאורכו שמונה קילומטרים ורוחבו כשלושה קילומטרים, ובו כשלושים עצים, כמה כרֵי-דשא ומעיין של מים זכים הזורם למרבה המזל כל השנה. אך למרות שנותרתי בודד, עם שני מלחַי, בפינה נידחת זו של כדור-הארץ, לא אמרתי נואש. השלכתי את כל יְהָבִי על אלוהים וגמרתי אומר להיאבק בנחישות-הדעת. בּוֹבּ וג'וֹ, אחַי לצרה האמיצים, סייעו לי ברוב מְרצם.

"כמו רוֹבִּינְזוֹן האגדי של דָנִיאֵל דֶפוֹ, ששימש לנו מופת, התחלנו גם אנו בליקוט שברי האונייה, מכשיריה, מעט אבק-שְרֵיפה, כלי-נשק ושק של גרעינים יקרי-ערך. הימים הראשונים היו קשים-מִנְשׂוֹא, אך עד מהרה סיפקו לנו הצַיִד והדַיִג מזון מובטח, שכן עִזֵי-הבר שָרְצוּ בתוך האי ושפע של דגה נמצא בחופיו. אט-אט התארגנו חיינו בסדר ובמשטר.

"בזכות המכשירים שהצלתי לפלֵיטה מן האונייה הטבועה, ידעתי במדויק את מיקומו של האי. מן המדידות התברר שאנו מצויים מחוץ לנתיב קווי-הסַפָּנוּת, ושאין כל סיכוי להיוושע אלא בדרך נס. מתוך מחשבה על יקירַי, ששוב לא היתה לי כל תקווה לראותם, השלמתי באומץ-לב עם מבחן זה, ומדי יום ביומו הָגִיתי בתפילותי את שֵם ילדַי.

"כל אותה עֵת עבדנו במלוא המרץ. עד מהרה זרענו כמה דונמים של אדמה

בזורעים שהצלנו מבְּרִיטַנְיָה; תפוחי-אדמה, עולֶש וחומְצָה, ששיפרו את תַּפְרִיטֵנו השִגרתי. אחר-כך הצמחנו ירקות נוספים. לכדנו כמה גְדָיים שאפשר לבייתם בקלוּת, והיו לנו חלב וחמאה. צמח הנַארְדוּ, הגדל במִפרצונים החרֵבים, סיפק לנו לחם משביע למדי, כך שחיי החומר היו מובטחים.

"משִׂברי בְּרִיטַנְיָה בנינו לנו בית-עץ; כיסינו אותו במִפרשים מזופתים היטב, ותחת מחסה אֵיתן זה עברה עלינו עונת הגשמים בלא כל פגע. שם דנו בתוכניות, בחלומות, אשר הטוב שבהם התגשם זה לא כבר!

"תחילה חשבתי שאוכל להתמודד עם הים על-גבי סירה העשויה משִׂברי האונייה, אולם אלף וחמש-מאות מילים חוצצים בינינו לבין האדמה הקרובה ביותר, כלומר, קבוצת איי פּוֹמוֹטוּ. שום כלי-שַׁיִט קטן לא היה עומד בהפלגה כה ממושכת! ולפיכך ויתרתי על הרעיון וציפיתי לישועה רק מיד שמים.

"הו! ילדי האומְלָלִים! כמה פעמים תָרוּ עינינו ממרומי הצוק אחר ספינות בלב-ים! רק פעמיים, או שלוש, במהלך גָלוּתנו, הופיעו מִפרשים בקַצְווי האופק, אך נמוגו חיש מהר, וכך נָקְפוּ שנתיים וחצי. שוב לא קיווינו למאוּם, אך עדיין לא נואשנו כליל.

"לבסוף, אמש טיפסתי ועליתי על הגבוהה שבפסגות האי, ומה רואות עיני, עשן לבן מיתַמֵר במערב. ענַנת העשן גדלה. עד מהרה נתגלתה לי אונייה. דומה היה שפָנֶיהָ מועדות אלינו. אך כלום לא תתעלם מאי קטן זה שאין בו כל נקודת-עגינה?

"הו! איזה יום של חרדות עבר עלי! אני תָמֵהַ כיצד זה לא נשבר לִבִּי בקִרבִּי. חבֵרַי הציתו מַשׂוּאָה על אחד מצוּקי מָרְיָה תֶּרֶזָה. הלילה ירד, אך הספינה לא הראתה כל אות שהיא מזהה אותנו! ובכל זאת היתה הישועה בהישג-ידנו! כלום נניח לה להיעלם?

"לא היססתי עוד. האפֵלה גברה. הספינה היתה עלולה להקיף את האי ולחלוף על פניו במרוצת הלילה. זינקתי לתוך הים ושחיתי לעברה. התקווה שילשה את כוחותי. פילחתי את הגלים בכוח על-אנושי. קרבתי אל הספינה, וכשהייתי מרוחק ממנה כדי-שישים מטרים בלבד, פנתה הספינה לפתע!

"אז פלטתי זעקות נואשות, שרק שני ילדי היו מסוגלים לשומען; הן לא היו הזיה.

"אחר-כך שבתי אל החוף באפיסת-כוחות, תשוש מחמת הריגוש והעייפות. שני המלחים שלי אספוני על החוף מת-למחצה. איזה לילה נורא היה הלילה האחרון שלנו באי, כשחשבנו שהופקרנו לעדי! והנה עלה השחר והבחנתי בספינה שטה לאִטה לאורך החוף. סירה הורדה למים... ניצלנו, ואיזה אושר משמים! ילדַי, ילדַי היקרים, הם שעמדו לפנַי והושיטו לעברי זרועות!"

סיפורו של הָארִי גְרַאנְט הסתיים במבול של נשיקות וחיבוקים, שהִרעיפו עליו מֶרִי ורוֹבֶּרְט. רק אז נודע לרב-חובל כי את ישועתו הוא חב לאותו מִסמך-חַרְטוּמִים, אשר שמונה ימים לאחר טביעת האונייה הוכנס לבקבוק והופקר לגַחֲמַת הגלים!

אך על מה חשב פָּגָנֶל כל עֵת סיפורו של הרב-חובל גְרַאנְט? המדען הנכבד שב והפך במוחו, בפעם האלף, במִלות המִסמך! הוא שב ובחן ברוחו את שלושת הפירושים הרצופים שניתנו למִסמך, שהיו שלושתם מוטעים! באיזו צורה צוין

האי מָרִיָה תֶּרֶזָה באותם דפים שהים כירסְמָם? פָּגָנֶל לא עצר ברוחו ולָפת את ידו של הָארִי גְרַאנְט.

"רב-חובל," קרא, "התואיל סוף-סוף לומר לי מה מֵכיל מִסמך זה שלך, שאי-אפשר לפַעְנחו?"

למַשמע שאלתו של הגֵיאוֹגְרָף התעוררה סקרנות כולם. סוף-סוף יתגלה פתרון כתב-החידה, שאותו הם מחפשים זה תשעה חודשים!

"ובכן, רב-חובל," שאל פָּגָנֶל, "הזוכר אתה את נוסחו המדויק של המִסמך?"

"בדיוק נִמרץ," השיב הָארִי גְרַאנְט. "לא חלף יום בלא שהפכתי בזיכרוני במִלים שבהן היתה תלויה תקוותנו היחידה."

"ומה הן מִלים אלו, קַבַּרְנִיט?" שאל גְלֶנֶרְבָאן, "דַבֵּר, שכֵּן הערכתנו העצמית עומדת כאן על כַּף-המֹאזניים."

"אני נכון להשׂביע את סקרנותכם," השיב הָארִי גְרַאנְט. "כידוע לכם, כדי להגדיל את סיכויי הצלתנו, טמנתי בתוך הבקבוק שלושה מִסמכים מנוסחים בשלוש שׂפות. איזה נוסח תבקשו לשמוע?"

"הם אינם זהים?" הצטווח פָּגָנֶל.

"הם זהים, למַעֵט שֵׁם אחד."

"ובכן, צַטֵט לנו את המִסמך הצָרְפָתִי," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "שכֵּן הוא שהשתמר ברובו מן המים והוא ששימש בסיס עיקרי לפירושינו."

"הנהו, מִילוֹרד, מִלה במִלה," השיב גְרַאנְט.

"ב-27 ביוני, התְלַת-תְרָנִית בְּרִיטַנְיָה, מִגְלַזְגוֹ, טבעה במרחק אלף וחמש-מאות מילים מִפָּטָגוֹנְיָה, בחצי-הכדור הדרומי. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט, שנסחפו אל החוף, נחתו באי תָבּוֹר..."

"מהו?" הצטעק פָּגָנֶל.

"ושם," המשיך הָארִי גְרַאנְט, "שרויים במחסור תמידי ובחוסר-כול, הם השליכו מִסמך זה בקו-האורך 153° ובקו-הרוחב 11′ 37°. החישו להם עזרה, ולא הם אבודים."

למַשמע השם תָבּוֹר זינק פָּגָנֶל ממקומו; הוא לא עצר ברוחו והצטעק:

"מה פירוש האי תָבּוֹר! הרי זה האי מָרִיָה תֶּרֶזָה!"

"ללא ספק, מר פָּגָנֶל," השיב הָארִי גְרַאנְט. "מָרִיָה תֶּרֶזָה במפות האַנְגְלִיוֹת והגֶרְמָנִיוֹת, אך תָבּוֹר במפות הצָרְפָתִיוֹת!"

באותו רגע חטף פָּגָנֶל בכתפו מהלומת אגרוף אדירה, אשר כופפה אותו. האמת מחייבת לומר, כי חבטה זו הנחית עליו הרב-סרן, אשר חרג, לראשונה בחייו, מהרגלי הנימוס הקפדניים שלו.

"גֵיאוֹגְרָף!" הפטיר מֶק-נַאבְּס בנימה של בּוּז מוחלט.

אך פָּגָנֶל אפילו לא חש בנחת זרועו של הרב-סרן. שהרי מה היתה חבטה זו לעוּמת המהלומה הגֵיאוֹגְרָפית אשר דיכדכה את רוחו!

כפי שסיפר זאת לגְרַאנְט, אט-אט התקרב אל האמת! הוא פיענח כמעט במלואו את המִסמך הסתום! בזה אחר זה הִתגלו לעיניו בוודאות בלתי ניתנת לעִרעוּר השמות פָּטָגוֹנְיָה, אוֹסְטְרַלְיָה, נְיוּ-זִילַנְד ואחר-כך לבשו סוף-סוף את משמעותם הסופית. המִלה contin , שהיתה תחילה continent, יבשת, שבה וקיבלה

אט-אט את מובנה האמיתי, continuelle, תמידי. המִלה indi שהתפרשה תחילה indiens, אִינְדְיָאנִים, ואחר-כך כ-indig'enes, ילידים, קיבלה את מובנה האמיתי indigence, מחסור. המִלה הקטוּמה abor הוליכה שוֹלָל את הגֵיאוֹגְרָף הפִּיקֵחַ! פָּגָנֶל התעקש לראות בה את שורשו של הפּוֹעַל aborder, לִנְחוֹת, אך בעצם לא היה זה אלא שֵׁם פרטי, שמו הצָּרְפָתִי של האִי Tabor, תָּבוֹר, האי ששימש מִקלט לניצוליה של *בְּרִיטַנְיָה*! היתה זו טעות שקשה למונעה, שכן במפות העולם של *דַנְקֶן* צוּין האי הזעיר בשם מָרְיָה תֶּרֶזָה.

"אך אין זה משנה!" צווח פָּגָנֶל ותלש את שערו. "אסור היה לי לשכוח את השם הכפול הזה! זה מִשגה שאין עליו כפרה, זו טעות שאינה הולמת את מזכירה של החֶבְרָה לגֵיאוֹגְרַפְיָה! אני מְבוּזֶה!"

"מר פָּגָנֶל," קראה לֵיידִי הֶלֶנָה, "אל תפריז בצערך!"

"לא, גברתי, לא! אינני אלא חמור-גֶרֶם!"

"אפילו לא חמור מלומד!" הפטיר הרב-סרן בתור נחמה.

משהסתיימה הארוחה, ערך הָארִי גְרַאנְט סדר בכל חפצי ביתו. הוא לא לקח עִמו מאומה, שכֵּן רצה שהפושע יִירש את כל אוצרותיו של האדם הישר.

הם שבו אל האונייה. גְלֶנֶרְבַאן התכוון להפליג עוד באותו יום ונתן את ההוראות בדבר הורדת הרב-מלחים אל החוף. אַיִירְטוֹן הובא אל הסיפון ומצא עצמו לנוכח הָארִי גְרַאנְט.

"זה אני, אַיִירְטוֹן," אמר גְרַאנְט.

"זה אתה, רב-חובל," השיב אַיִירְטוֹן, בלא שניכרה בו כל הפתעה לשוב ולפגוש בהָארִי גְרַאנְט. "אני שמח לראותך בריא ושלם."

"מסתבר, אַיִירְטוֹן, ששגיתי כשהורדתי אותך על חוף מיושב."

"כך מסתבר, רב-חובל."

"אתה תתפוס את מקומי על האי הנידח הזה. מי ייתן ויפיח בך האל רוח-חרטה!"

"אָמֵן!" השיב אַיִירְטוֹן בשלווה. אז פנה גְלֶנֶרְבַאן לרב-מלחים ואמר לו:

"האִם אינך נסוג מהחלטתך, אַיִירְטוֹן, להינָטֵש באי?"

"אינני נסוג, מִילוֹרד."

"והאי תָּבוֹר מתאים לך?"

"בהחלט!"

"ועתה, הַקשב לדברי האחרונים, אַיִירְטוֹן. כאן תימָצא מרוחק מכל אדמה, ובלא כל דרך ליצירת קשר עם בני-האדם. נִסים הם נדירים ולא תוכל להימלט מן האי הקטן שעליו נוטשת אותך *דַנְקֶן*. תישאר בודד, תחת עינו הפקוחה של האל הקורא במעמקי הלבבות, אך לא תהיה אבוד ונשכח כפי שעלה בגורלו של הרב-חוֹבל גְרַאנְט. אף-על-פי שאין אתה ראוי שיזכרוך, יהיו אנשים שייזָכרו בך. אני יודע היכן אתה, אַיִירְטוֹן, יודע היכן למצוא אותך, ולא אשכח זאת לעוֹלם."

"ינצור האל את כבוד הלוֹרד!" השיב אַיִירְטוֹן בפשטות.

אלה היו המִלים האחרונות שהחליפו גְלֶנֶרְבַאן והרב-מלחים. הסירה היתה מוכנה. אַיִירְטוֹן ירד לתוכה.

עוד קודם-לכן דאג ג'וֹן מַנְגְלְס להעביר לאי ארגזים אחדים של מזון משומר, כלים, כלי-נשק ומלאי של אבק-שְׂרֵיפה וכדורי עופרת. הרב-מלחים יכול אֵפוא

לְהִשתקם באמצעות יגיע-כפיים; מאומה לא חסר לו, אפילו ספרים, ובהם התנ״ך, היקר כל-כך לאַנְגְלִים.

שעת הפרידה הגיעה. הצוות והנוסעים נאספו כולם על הסיפון. הכול חשו צביטה בלב. מֶרִי גְרַאנְט ולֵיידי הֶלֶנָה לא יכלו לכבוש את התרגשותן.

״האִם כל זה נחוץ?״ שאלה האשה הצעירה את בעלה, ״האִם נחוץ להפקיר את האוּמְלָל הזה?״

״הדבר נחוץ, הֶלֶנָה,״ פסק גְלֶנֶרְבַאן. ״זוהי הכַּפָּרָה!״

ברגע זה התנתקה הסירה מן הספינה, בפיקודו של ג׳וֹן מַנְגְלְס. אַיְירְטוֹן, זקוף וקר-מזג כתמול-שלשום, הסיר את כובעו וניפנף בו בכובד-ראש.

גְלֶנֶרְבַאן, ועִמו כל אנשי-הצוות, גילו את ראשיהם, כפי שנוהגים בנוכחות אדם הנוטה למות, והסירה התרחקה בתוך דוּמייה כבדה.

כשהגיע אַיְירְטוֹן אל האדמה, זינק אל החול, והסירה שבה אל האונייה. השעה היתה ארבע אחר-הצהריים. ממרומי הסיפון יכלו הנוסעים לראות את הרב-מלחים, שלוּב-זרועות, נטוע במקומו כפסל על כַּן של סלע, מתבונן באונייה.

״מפליגים, מִילוֹרד?״ שאל ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״כן, ג׳וֹן,״ נחפז להשיב גְלֶנֶרְבַאן, שהיה נרגש מכפי שרצה להודות.

״קדימה!״ קרא ג׳וֹן אל מְהַנְדֵס-המכונות.

הקיטור שרק בצינורות, המַדְחֵף טפח בגלים, ובשמונה בערב נמוֹגו בערפילי הלילה אחרוני הפסגות של האי תָבּוֹר.

● 22 ●
פיזור-הנפש האחרון של ז'ק פַּגָנֶל

ב-18 בַּמארס, אחד-עשר יום אחרי צאתה מן האי, קרבה *דַנְקֶן* לחופי אַמֶרִיקָה-הדרומית ולמחרת היום הטילה עוגן במִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ.

היא שבה אליו מקץ מסע של חמישה חודשים, שבמהלכם סבבה את כדור-הארץ והקפידה שלא לסטות מקו-הרוחב °37. נוסעיה של אותה משלחת, שאין לה תקדים בקורותיו של *טְרַאבֶלֶרְס קְלַאב*, חצו לא מכבר את צ׳ילֶה, את הפַּמְפּוֹת, את הרֶפּוּבְּלִיקָה הארְגֶנְטִינִית, את איי טְרִיסְטַן ד׳אָקוּנְיָה, האוֹקְיָינוֹס ההודי, איי אַמְסְטֶרְדַם, אוֹסְטְרַלְיָה, נְיוּ-זִילַנְד, האי תָּבוֹר והאוֹקְיָינוֹס השקט. מאמציהם לא היו לשווא – הם השיבו למולדתם את ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*.

לא נִפקד מקומו של איש מן הסְקוֹטִים האמיצים, שנענו לקריאת ה״לֵיירְד״ שלהם. הכול היו בדרכם לסְקוֹטְלַנְד הנושנה שלהם, שבים ממסע הדומה דִמיון רב לאחד המסעות בהִיסְטוֹרְיָה העתיקה.

משהשלימה *דַנְקֶן* את הצטיידותה, שבה לשיוטה לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה, עברה על פני כֵּף-הוֹרְן ועשתה דרכה צפונה באוֹקְיָינוֹס השקט.

היה זה שַׁיִט רגוע מאין כמוהו. ספינת-השעשועים נשׂאה בקִרבה מִטען של אושר. הכול היה גלוי וידוע על הסיפון, כולל סוד רגשותיו של ג׳וֹן מַנְגְּלְס כלפי מֶרי גְרַאנְט.

עם זאת נותר עניין אחד, חידה שסיקרנה את מֶק-נַאבְּס. מדוע זה מקפיד פַּגָנֶל להיות כרוך היטב בבגדיו ועטוף בצעיף, שכיסהו עד אוזניו? הרב-סרן חייב היה להבין את פשר ההתנהגות המשונה. אך פה המקום להעיר, כי חֶרף שאלותיו של מֶק-נַאבְּס, רמיזותיו וחשדותיו, לא פצה פַּגָנֶל את פיו ולא פשט בגד מבגדיו. לא ולא, אף לא כשחצתה *דַנְקֶן* את קו-המַשווה, וחיבורי הסיפון עצמם כמעט נמסו בחום של חמישים מעלות.

״הוא מפוזר כל-כך שהוא מְדַמֶה לעצמו כי הוא נמצא בסֶנְט-פֶּטֶרְסְבּוּרְג,״ אמר הרב-סרן, בראותו את הגֵיאוֹגְרָף עטוף באדֶרֶת גדולה, כאילו קפאה הכַּסְפִּית במדחום.

לבסוף, ב-9 במַאי, חמישים ושלושה ימים אחרי צאתם מטַלְקָאוּאָנוֹ ראה ג׳וֹן מַנְגְּלְס לפניו את אורות המִגדלור של כֵּף-קְלִיר. הספינה נכנסה לתעלת סֶנְט-ג׳וֹרְג׳, חצתה את ים אִירְלַנְד, וב-10 במַאי נכנסה למִפרץ קְלַייד. בשעה אחת-עשרה הטילה עוגן בדַמְבֶּרְטוֹן. בשעה שתיים אחר-הצהריים נכנסו הנוסעים לטירת מַלְקוֹלְם. תושבי הרמות העיליות הקבילו את פניהם בקריאות הֵידד.

נגזר אֵפוא משמים שהָארִי גְרַאנְט ושני עמיתיו יינָצלו, שג׳וֹן מַנְגְּלְס יישׂא לו

לאשה את מֶרִי גְרַאנְט בקָתֶדְרָלָה העתיקה סֶנְט-מַנְגוֹ, שבה העניק הכּוֹמֶר פַּאקְסְטוֹן את ברכתו לכלולות בִּתו של הרב-חובל גְרַאנְט עם מושיעו, תשעה חודשים בדיוק אחרי שהתפלל להצלת הָארִי גְרַאנְט עצמו! נִגזר משמים שרוֹבֶּרְט יהיה לסַפָּן כמו הָארִי גְרַאנְט וכמו ג'וֹן מַנְגְלְס, וכי תחת חסותו הנעלה של לורד גְלֶנֶרְבַאן ימשיכו במימוש מִפעלותיו הנשׂגבים של הרב-חובל גְרַאנְט.

אך כלום נגזר מִשמים שז'ק פָּגָנֶל ימות רווק זקן? אולי.

ואמנם, לאחר מעלליו הנועזים, לא יכול הגֵיאוֹגְרָף המלומד להישאר באַלְמוניותו. לפיזור-נפשו יצאו מוניטין בכל החֶבְרה הגבוהה הסקוֹטִית. הוא היה כה מבוקש, עד שזמנו לא הספיק לו להיענות לכל ההזמנות האדיבות.

כך אירע שעלמה חביבה כבת שלושים, והיא לא פחות ולא יותר מאשר דודניתו של הרב-סרן מֶק-נַאבְּס, מוזרה קצת בהליכותיה אך טובת-לב וחיננית, התאהבה במוזרויותיו של הגֵיאוֹגְרָף והציעה לו את ידה. בעסק זה היה מעורב גם הון של מיליון, אך על כך נמנעו הכול מלדַבֵּר.

פָּגָנֶל נענה לחיזוריה של העלמה אָרָבֶּלָה; עם זאת נמנע מִלָּתֵת את הסכמתו.

היה זה הרב-סרן ששידך בין שני לבבות אלה, שנועדו זה לזה. הוא אף אמר לפָּגָנֶל כי הנישואים הם פיזור-הנפש האחרון שהוא יכול להרשות לעצמו.

פָּגָנֶל התלבט התלבטות ממושכת, ועד כמה שֶׁיֵּיראה הדבר מוזר, לא יכול לפלוט את המִלה הגורלית: כן.

"האם העלמה אָרָבֶּלָה אינה מוצאת חן בעיניך?" שאל מֶק-נַאבְּס שוב ושוב.

"דווקא כן, רב-סרן! היא מקסימה!" קרא פָּגָנֶל. "אלף פעמים חמודה מדי, ואוֹמַר לך בכֵנוּת שהייתי מעדיף שתהיה פחות חמודה! הייתי משתוקק שתהיה לה איזו מִגרעת."

"הֱיֵה רגוע בעניין זה," השיב הרב-סרן, "יש לה מִגרעת ולא רק אחת. אף למושלמת שבנשים יש תמיד צרור של מִגרעות. ובכן, פָּגָנֶל, גמרת אוֹמֶר?"

"אינני מֵעֵז," השיב פָּגָנֶל.

"נו, באמת, ידידי המלומד, מדוע אתה מהסס?"

"אינני ראוי לעלמה אָרָבֶּלָה!" היה הגֵיאוֹגְרָף משיב בקביעות בלא לשנות את דעתו. סובב היה סְחור-סְחור ולא פירש מדוע.

לבסוף, יום אחד, לאחר שהרב-סרן העיקש דְחקוֹ אל הקיר, גילה לו פָּגָנֶל בסוד כמוּס, סימן-היכֵּר מסוים, שיקל על המשטרה לזוהותו, אם תבוא זו ביום מן הימים לחפשׂו.

"שטויות!" קרא הרב-סרן.

"בדיוק כך," השיב פָּגָנֶל.

"מה זה משנה, ידידי הנכבד?"

"אתה חושב?"

"להיפך. פרט זה מוסיף לייחודך. מוסיף ליתרונותיך האישיים! זה רק עושה אותך לאיש שאין בִּלְתוֹ, שעליו חלמה אָרָבֶּלָה!"

והרב-סרן, ששמר על רצינות בלי להָפֵר אותה ולו לרגע, הותיר את פָּגָנֶל טרף לחרדותיו המציקות.

אחר-כך התקיימה שיחה קצרה בין העלמה אָרָבֶּלָה לבין מֶק-נַאבְּס. מקץ

פגנל היה הדור, אך מכופתר עד צוואר, וארבלה ממש נפלאה

חמישה-עשר יום נחגגה ברוב ששון ושמחה חתונה בחדר-התפילה של טירת מַלְקוֹלְם. פֶּגֶגֶל היה הדור, אך מכופתר עד צוואר, ואַרַבֶּלָה ממש נפלאה.

ואילוּלֵא גילה הרב-סרן את הסוד לגְלֶנֶרְבָאן, אשר סיפרו לְלֵיידי הֶלֶנָה, שלחשה אותו לגברת מַנְגְלְס, היה סודו של הגֵיאוֹגְרָף נשאר כמוס לעֲדֵי-עד. בקיצור, הסוד הגיע לאוזניה של גברת אוֹלְבִּינֶט ומשם נפוץ לכל עבר.

במהלך שלושת ימי שִׁבְיוֹ אצל המָאוֹרִים, נחקקה בגופו של פֶּגֶנֶל, מרגליו ועד לכתפיו, כתובת-קַעֲקַע. על לוח חזהו נחרטה דמות של קיווי פְּרוּשׂ-כנפיים המְכַרְסֵם את לִבּוֹ.

זו היתה ההרפתקאה היחידה במסעו, שממנה לא התנחם פֶּגֶנֶל לעד ובגינה רחש אֵיבה לנְיוּ-זִילַנְד. זו גם הסיבה שחֶרֶף ההפצרות ותֶרֶף צערו שלו, לא שב עוד לצָרְפַת. הוא חשש שאם ישוב מזכיר החֶבְרה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, נושא כתובת-קַעֲקַע טרייה על גופו, עלולים ציירי הקָרִיקָטוּרוֹת ולַגְלְגָנֵי העיתונים הקטנים לשׂימו ללעג.

שובו של הרב-חובל גְרַאנְט לסְקוֹטְלַנְד היה לאירוע לאומי, וגְרַאנְט היה לאדם האהוד ביותר בקָלֶדוֹנְיָה הישנה. בנו רוֹבֶּרְט היה ליורד-ים כמותו וכמו הרב-חובל ג׳וֹן, ותחת חסותו של לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן שב ורקם את התוכנית להקים מושבה סְקוֹטִית במימי האוֹקְיָינוֹס השקט.

סוף החלק השלישי והאחרון

סדר הפרקים

ק ראשון

חלק שני

חלק שלישי

ידיעה שפורסמה בעיתון *טיימס* אודות קרעי מכתב מסתורי שנמצא בבקבוק שנשלה מן הים מפיחה תקווה חדשה בלבם של מרי ורוברט. הם מאמינים שאביהם, הרב-חובל גראנט, אשר הפליג לחקור את איי האוקיינוס השקט, לא טבע במצולות. ככל הידוע, הוא יצא מקלאו בחודש יוני 1862, אך מאז איש לא שמע דבר, לא עליו, לא על אנשי צוותו ולא על ספינתו האבודה *בריטניה*. מרי ורוברט מצטרפים למשלחת ססגונית היוצאת למסע חיפושים נועז. הם חוצים ימים ויבשות, שטים דרך האוקיינוס האטלנטי מאנגליה לדרום אמריקה, חוצים את היבשת לרוחבה, שבים ומפליגים לאוסטרליה וממנה לניו-זילנד, כשבעקבות הרמזים שעלו מן המכתב המתפורר, בכתב-ידו של אביהם, הם מקפידים לעקוב אחר קו הרוחב 37 מעלות.

חוויות מסעירות, הרפתקאות מופלאות וסכנות מסמרות-שיער ניקרות על דרכם. הם מתמודדים עם איתני הטבע הזועפים, עם גלי הים הסוערים ועם שיטפונות הגיאות המציפים את היבשה. הם נתקלים בזאבים אדומים המאיימים לטורפם, בקונדור ענק הנושא את רוברט המעולף לשחקים, ובבני-אדם אימתניים לא פחות – מכנופיית פושעים אוסטרלית המתכננת לשדוד את הספינה ועד לקניבלים בני-שבטים ניו-זילנדיים האומרים לאוכלם.

ילדי רב-החובל גראנט – תרגום חדש, מלא ומעודכן של ספר הילדים המופלא, פרי עטו של **ז'ול ורן**, הסופר הצרפתי בן המאה ה-19, שחזה בספריו כמה וכמה מפלאי הטכנולוגיה והמדע, כגון הצוללת, טיסה אל הירח, כיבוש הקוטב ועוד. הוא אף נחשב לאחד מחלוצי המדע הבדיוני וזכה לכינוי "נביא העת החדשה". האיורים היפהפיים הם אלה שעיטרו את הספר המקורי.

בין ספריו הנודעים של **ז'ול ורן** ראו אור בספרית מעריב גם: *מסביב לעולם בשמונים יום*, *מסע אל בטן האדמה*, *עשרים אלף מיל מתחת לפני-הים*, *חמישה שבועות בכדור-פורח*, *מיכאיל סטרוגוב*.

דאנאקוד 115-849